

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

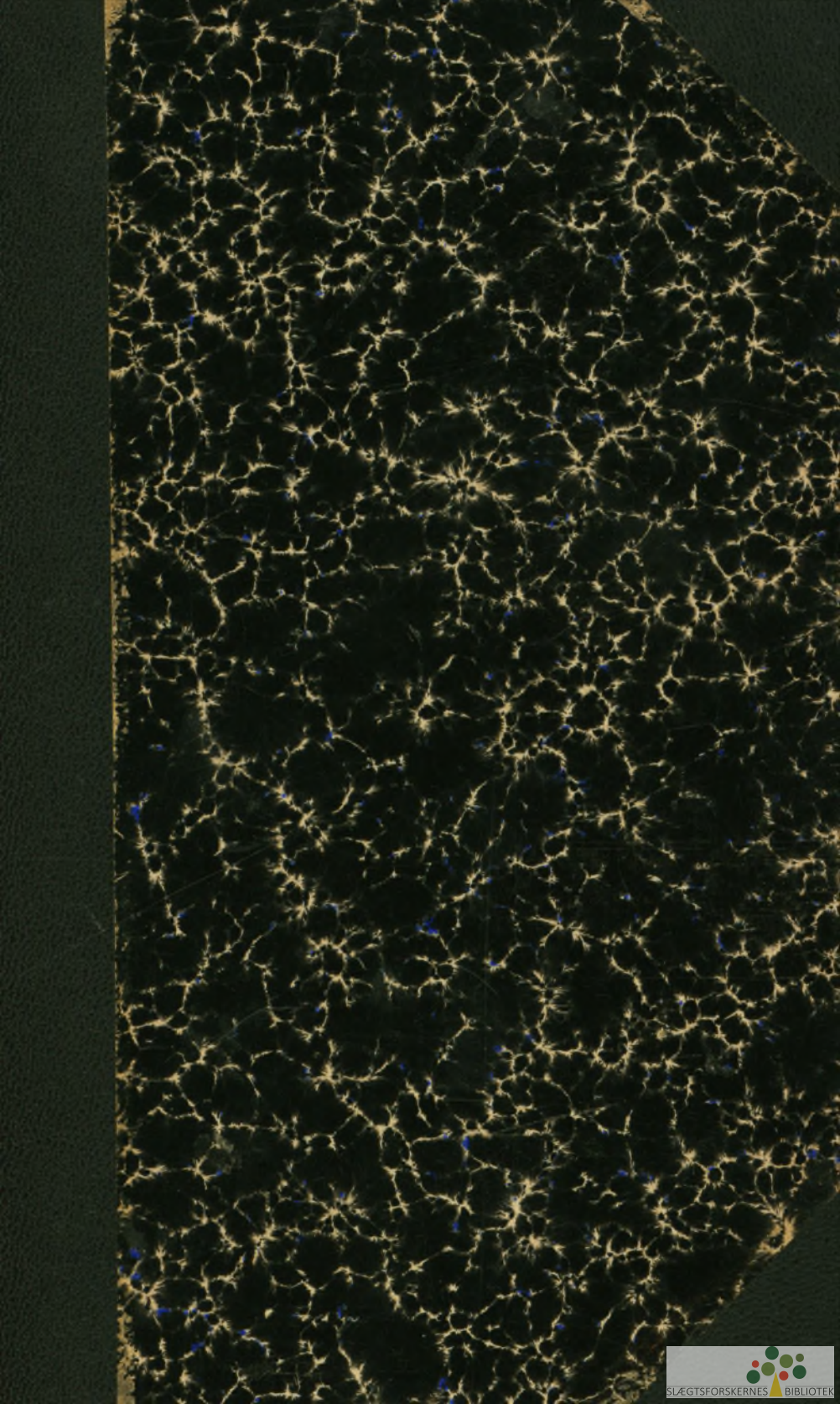
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

68. AARGANG
(12. RÆKKE 2. BIND)
1947

Udgivet af
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG
PERSONALHISTORIE

KØBENHAVN 1948

Redigeret af Samfundets Skriftudvalg

ved

H. HJORTH-NIELSEN

**BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN**

INDHOLD

	Side
Søren Kierkegaard og den Heibergske Kreds. Af Kontrollør <i>Sejer Kühle</i>	1
Magister Jacob Jacobsen Wolf, 1554-1635, hans 4 Hustruer og nærmeste Efterslægt. Af pastor emeritus <i>R. Johannes Wolf</i>	14
Præsten Anders Villadsens Efterslægt. Af Civilingeniør <i>Ernst Haderup</i>	22
Forfatter-Juristen Jacob Christian Bie, 1738-1798, med særligt Henblik på hans Ophold i Ostindien. Av Kontorchef <i>Lorentz Bie</i> (†). (Tilrettelagt for Trykning av Kontorchef <i>Louis E. Grandjean</i>)....	31
Billeder af to af Kong Christian VI.s Opdragere. Af Sognepræst <i>Johannes Pedersen</i>	42
Gartner Karsten Jacobsen i Sønderborg og nogle af hans Efterkommere. Et Bidrag til en sønderjydske Handelsslægts Historie. Af ps. Lærer <i>Chr. Maibøll</i>	67
Grev Schack Carl Rantzau-Ascheberg i Landflygtighed 1772-89. Af kgl. Ordenshistoriograf, dr. phil. <i>Louis Bobé</i>	81
En Napoleonsk General som Gesandt i Danmark. Af Professor ved Københavns Universitet, dr. phil. <i>Carl Roos</i>	87
Om „Præsteslægter“ og lignende Betegnelser. Af Pastor <i>T. Ingerslev</i> ..	106
Om Personbetegnelser i Slægtskabstavler. Af Maskiningeniør, cand. polyt. <i>O. Weberg</i>	108
En Slægt Prang. Af fhv. Postmester <i>C. Klitgaard</i>	110
Breve fra Johan Nordahl Brun. Ved Overarkivar, dr. theol. <i>Bjørn Kornerup</i>	114
Arent Berntsens Familieoptegnelser. Af Bibliotekar, dr. phil. <i>Albert Fabritius</i>	128
Et Minde om Kong Jacob af Skotlands og Prinsesse Anna af Danmarks Bryllup. Af Bibliotekar, dr. phil. <i>Albert Fabritius</i>	134
Om to Kusiner og deres Bryllup 13. Maj 1774. Af de Linde'ske Familiepapirer. Ved fhv. Trafikbestyrer <i>R. Haarlov</i>	137
Slægten Mylius i Danmark. Af Sparekassefuldmægtig <i>E. Juel Hansen</i> ..	148
Om en af Brandt-Familierne. Af Adjunkt <i>Jon Monrad Møller</i>	173
Fortegnelse over dansk genealogisk Litteratur i Aaret 1946. Ved Bibliotekar, dr. phil. <i>Albert Fabritius</i>	176
Anmeldelser.....	180
Smaa Meddelelser.....	191
Spørgsmaal og Svar.	
Kapellan Esben Jacobsen og Hustru. – Frisch. – Matthias Bancke. – Bakke-Holmsted. – Kryssing-Althalt.....	200
Anton M. Wiesener. 1879-1947.....	203
Samfundets Anliggender.....	204
Fortegnelse over Medlemmerne af Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie (1. November 1947).....	206
Register. Ved Bibliotekar, dr. phil. <i>Albert Fabritius</i>	214
Samfundets Regnskab for Aaret 1946.....	224
Tillæg. Dødsfald i Danmark i Aaret 1946. Meddelt af Redaktør <i>Niels Friis</i> .	

SØREN KIERKEGAARD OG DEN HEIBERGSKE KREDS

AF

SEJER KÜHLE

Gang paa Gang hører man selv Forskere udtale den dristige Mening, at „Nu kan der ikke være mere at sige om den Sag“; og dog viser det sig stadig, at med Iver og Taalmodighed kan fremdrages et Væld af Fakta, der ikke før var kendt. – Er maaske HOLBERGS Levnedsløb nu fuldstændig klarlagt? Nej, Sagen er fremdeles i god Gænge. Nylig har flittigt og kyndigt Studium givet særdeles rigelig Frugt. – Og hvad angaar H. C. ANDERSEN, da har vort Aarhundredes Granskere gravet en saadan Rigdom frem, at man uvilkaarligt stiller mange og nye Forventninger. Det bliver nok ikke en enkelt, der fuldender Værket. – I den Forbindelse henledes Tanken ganske naturligt paa et Omraade af en helt anden Art, nemlig det, der vedrører D. G. MONRAD. Det viser sig her, at man – selv uden Adgang til hans efterladte Arkiv – kan finde en Mangfoldighed af hidtil ukendte eller upaaagtede Kilder, mange, der tilmed gør vigtige Dele af Monradarkivet ret overflødig. Det gælder f. Eks. de Universitetsforelæsninger, der blev holdt i 1843–44. Den, der faar Adgang til det nævnte Arkiv, faar vel en lykkelig, om end stærkt forpligtende Forrettighed. Men selv hans Værk bliver kun et Skridt mod det vinkende Maal. Hans Ord bliver ikke de sidste.

Endnu et Eksempel paa, at man ikke søger forgæves, faar man ved Studiet af SØREN KIERKEGAARDS Liv og Værker. Her er dog ellers et stort og let tilgængeligt Kilstof til Stede, og det meste deraf har i lang Tid staaet til Raadighed. Mange har føjet deres Bidrag til dette Fælleseje. Ogsaa her i Tidsskriftet er forhen fremført en Del¹, og i det følgende lægges en, ganske vist liden, Skærv dertil. Men endnu er Maalet dog fjernt. Vi har Kierkegaardbiografier, deriblandt ogsaa værdifulde Bøger, men ikke Biografien, den endelige Frugt; og hvis man venter, en enkelt udvalgt skal fuldende Værket, saa kan man

vente forgæves. Stadig gemmes der rigelig Rest til den, der forstaar at søge.

— Kierkegaard var 1830 blevet Student fra Borgerdydskolen og dyrkede Teologien. I sit mønsterværdige Arbejde har AMMUNDSEN belyst hans Studium og første Eksaminer, og hertil kan passende føjes lidt om hans Forhold til Studiefæller.

Blandt hans Klassekammerater fra Skolen var PETER ENGEL LIND, der dog paa Grund af sin Ungdom først blev Student i Oktober 1831. Kort derefter stiftede han et Disputereselskab, hvoraf Kierkegaard blev Medlem, mens alle de andre var af Linds egen Aargang. De følgende tre var fra Borgerdydskolen, nemlig C. C. V. SILFVERBERG (senere Adjunkt i Randers), P. MUNTHE BRUUN (Birkedommer for Bregentved og Gisselfeld) og LUDVIG HECKSCHER (Overretsprokurator og Borgerrepræsentant); og hertil kommer fra Metropolitanskolen S. D. E. SCHRADER (Kristiansborg Slotskirke) og J. M. G. BONDESEN (Provst i Stillinge), altsaa ialt syv².

Denne Forening bestod i to Aar; men desværre foreligger der intet om, hvad man bedrev ved Selskabets Møder, og af de fleste Medlemmers senere Skæbne er det nok ikke muligt at udlede noget. De eneste, der i de unge Aar gjorde sig bemærkede ved litterær Virksomhed var Lind og Kierkegaard. Lind indsendte i 1834 som bekendt til HEIBERGS Interimsblade et satirisk Stykke, rettet mod Forelæsninger for Damer, et Indlæg, trykt 4. December, med Titlen: „Qvindens højere Oprindelse forsvaret“, og dette Værk blev 17. December efterfulgt af „Ogsaa et Forsvar for Qvindens høie Anlæg“, men denne Gang af en anden Forfatter, nemlig Kierkegaard. Lind fortsatte med nye Bidrag, først med Fortællingen „Johan Gordon“ og derefter nogle Digte. I „Kjøbenhavnsposten“, hvor P. HJORT i en Anmeldelse af CARL BAGGERS opsigtsvækkende Bog „Min Broders Levnet“ havde sagt noget ufordelagtigt om FR. PALUDAN-MÜLLER, tog han til Orde til Fordel for „Dandserinden“s og „Amor og Psyche“s Mester, og endelig tog han 16. og 19. Juni 1835 Ordet mod Algreen Ussing.

Kierkegaard var kort Tid efter i Nordsjælland, og 6. Juli sendte han Lind et temmelig langt Brev, som tidligere er trykt. Heraf fremgaar det, at han indtil Afrejsen havde holdt Forbindelsen stærkt vedlige med gamle Venner: „Jeg var, medens jeg opholdt mig i Byen vant til at nyde en vis Opmærksomhed blandt en Deel af de Studerende, noget, der virkelig glædede mig, og som min Individualitet behøvede.“ Men nu efter Bortrejsen følte han sig svigtet af alle³.

I Efteraaret tog Lind til Bornholm for at være Huslærer, og Op-

holdet varede et helt Aar. I den Tid gjorde Kierkegaard sig atter bemærket, først i Studenterforeningen. Efterat stud. philol. J. A. OSTERMANN 14. November 1835 havde holdt et Foredrag om „Vor nyeste Journallitteratur“, oplæste Kierkegaard 28. November et andet Foredrag om „Vor Journal-Litteratur“, en Tale, hvori han viste god Indsigt i den liberale Presses Historie og Egenart; men hans Kritik blev skarpere og mere vittig i en Række Indlæg i Interimsbladene 18. Februar 1836, 12. og 15. Marts og 11. April. Særlig vakte hans første Artikel Opsigt og Munterhed. Der var dem, der gik i den Tro, at Heiberg selv havde affattet den. Det gælder f. Eks. POUL MØLLER, der dog, da han mødte EMIL BOESEN, fik den rette Sammenhæng at vide. At Heiberg var fuldt tilfreds med den unge Medarbejder, erfares gennem en lille Billet til Kierkegaard⁴:

Hermed 6 Extra-Aftryk af Fl. Post Nr. 82 & 83. At Forsinkelsen ikke er min Skyld, veed De formodentlig allerede ved Hr. LANGHOFF.

Tak endnu en Gang for Afhandlingen! Den har fornøiet mig endnu mere ved den nye Gjennemlæsning.

16 Marts 1836.

Ærbødigst

J L HEIBERG.

Af HERTZ' Dagbog fremgaar det, at Kierkegaard 4. Juni 1836 var i Selskab hos Heibergs sammen med Hertz, Poul Møller og flere. Heibergs vilde da paa Udenlandsrejse, og Hertz skulde midlertidig overtage Ledelsen af Interimsbladene. Maaske har Kierkegaard allerede før den Tid været én af de Gæster, der kom paa Besøg, naar de selv fandt det passende. I hvert Fald begyndte Lind at komme der i 1835, og flere andre litterært interesserede Studenter kom der meget tidligt. Hertz havde lært ham at kende i Studenterforeningen og fik som fungerende Redaktør rig Lejlighed til Samtaler, og disse Samtaler fortsattes efter Heibergs Hjemkomst; og i den Forbindelse er det ikke uden Interesse, at Hertz fra Oktober 1835 til Oktober 1837 boede paa Nytorv Nr. 17 (Mtr. 117).

Kierkegaards Bekendtskabskreds blev stor. Først og fremmest maa nævnes Poul Møller, der ogsaa i 1836–38 boede paa Nytorv i samme Opgang som Hertz. Kierkegaard betegner ham senere som „min Ungdoms Begeistrer, min Begyndens Fortrolige, min tabte Ven, min savnede Lærer, min Opvaagnens mægtige Basune, min Stemnings forønskede Gjenstand“. Poul Møller fandt ham „gjennempolemiseret“. Han saa, at den unge Mand i sin Kritik og Satire dog selv manglede

den indre Holdning, den Helhed, som skaber en ægte Personlighed. Kun delvis kan vi nu gøre Rede for, hvad de drøftede; men vi ved f. Eks., at de 30. Juni 1837 talte om Satire og Humor, en Samtale, som vistnok afsatte Spor i Kierkegaards Disputats⁵.

Ogsaa H. C. ANDERSEN, som til P. E. Lind allerede i 1835 skrev: „Kjære Ven!“, lærte han tidligt at kende, uden at der dog kan nævnes sikre Data. Derimod har hverken Hertz eller H. C. Andersen og næppe heller han, saadan som Professor FRITHIOF BRANDT paastaar i „Den unge Søren Kierkegaard“, haft Forbindelse med Student P. L. Møller før i Fyrrerne. Møller var Regensianer 1834–37 og var derefter Alumnus paa Ehlers Kollegium. Nogen Klike af den Art, Brandt postulerer, har der ganske givet ikke været Tale om, og Antagelsen af Madam FOUSANÉES Beværtning som Samlingssted er fri Fantasi ligesom det, der siges om Symposiet paa Eriksborg o. m. a.⁶.

At Kierkegaard skejdede ud i 1836 og i Tiden derefter, saadan som det er paavist af tidligere Forskere, er sikkert nok. Hjemme var Sorgen til Huse. Moderen, en Broder og to Søstre var døde i Løbet af et Par Aar, og dertil kom nu Broderens Hustru. Fra al denne Tristhed søgte han ud, hvor Liv var at finde. Han ophørte ved Begyndelsen af 1836 helt at passe sit Studium, gik i Teater og paa Beværtning, stiftede Gæld og kom ud i Uføre, der førte saa vidt, at han endog var inde paa Selvmordstanker.

Det var nemlig ikke blot hjemme, at en Del var i Ulave. Ogsaa derude var meget, der bragte Forvirring i Sindet. Det var ikke alene Adam Homo (og hans Digter), der kom paa Afveje. Baade politisk og religiøst var man i Bevægelse, og indenfor Litteraturen var der Tendenser, som virkede uheldigt paa Ungdommen. Maaske var Byens Fristelser ogsaa større end før. Vi kender Navnene paa en Del af de unge Mennesker, der kom paa Vildspor; men for de flestes Vedkommende er det nu vanskeligt at afgøre, om det skyldes andet og mere end Ungdoms Ubesindighed. Dog er der Grund til at tro, at flere af dem var præget af Tidens Uro og af særlig alvorlige Ængstelser. For – om end flygtigt – at belyse noget saadant, skal vi igen ty til Linds Dagbog, hvor man vil finde følgende tunge Betragtninger:

6. Januar 1837. De Tvivl, jeg ofte havde kæmpet med, syntes paa denne Tid at skulle seire.

20. Januar. Jeg erkjendte, at mine Tanker ledte til Selvmord, at Selvmord er noget Absurd, at jeg var forpligtet til at holde ud, endog til at være

lykkelig. Jeg tog det Ny-Testamente og kom til at læse Matth. 7, 24-27. Nu forstod jeg det: Tro og Lydighed maa følges ad. – Jeg besluttede for Alvor at forsage Satan, og bad om Troen.

21. Februar. Med L. C. Müller til Aften hos GRUNDTVIG. – Jeg gik ikke fra ham med synderlig Lyst til at komme igjen.

Disse smaa Optegnelser giver en Advarsel mod det at betragte Kierkegaards Ungdomskrise som et isoleret Fænomen. Selv om ganske specielle Forhold har gjort sig stærkt gældende, har ogsaa mere almene Forhold trængt sig paa.

I de vanskelige Aar, nemlig 1. September 1837, flyttede Kierkegaard hjemmefra og fik Logi i Løvstræde. BRØCHNER har udtalt, at han vistnok boede i det nu nedrevne Nr. 7 (Mtr. Nr. 128). Her levede han i Nærheden af Slægtninge og Venner. M. A. KIERKEGAARD boede Købmagergade 45 (Matr. 49) og i samme Opgang Hans Brøchner. J. C. LUND havde sit Hjem Købmagergade 42 (Mtr. 7). MARTENSEN, som havde taget Licentiatgraden, boede paa Graabrødretorv, GJØDVAD i Valkendorfs-gade og P. E. Lind (Nov. 1837–Apr. 1838) i Løvstræde Nr. 9 (Mtr. 129). Han underviste, efterat have taget Attestats, i Døtreskolen og Efterslægten, mens Kierkegaard underviste i Latin i Borgerdydskolen.

I den Tid, da Kierkegaard boede i Løvstræde, udkom 22. Nov. 1837 H. C. Andersens „Kun en Spillemand“. Kierkegaard besluttede at anmelde Bogen, og en Dag, da han mødte Digteren paa Gaden, meddelte han ham sit Forsæt. Men hans Anmeldelse tog længere Tid end ventet, og efterhaanden blev det til en hel Bog og blev langt mindre elskværdig, end Andersen havde haabet. Formodentlig har Samtaler med Heiberg og Poul Møller gjort sit til, at det blev en ret alvorlig Kritik, ikke blot af Bogen, men ogsaa af Digterens Personlighed. Hovedindvendingen blev den, at Andersen fattedes en Livsanskuelse, hvad man dog kunde finde f. Eks. hos BLICHER og hos Forfatteren af Hverdagshistorierne. Bogen blev udsendt under Titlen „Af en endnu Levendes Papirer“; men før det skete, talte han med H. P. HOLST, der var hans Skolekammerat og hans fortrolige, da han i sin Tid havde udsendt sine Artikler i Interimsbladene. Holst havde Bogen til Gennemsyn og hævder selv, at han helt maatte omskrive dens halvlatiske Sprog, „der vrimlede af Participier og de mest indviklede Periodebygninger“. Desuden gik Kierkegaard til Heiberg, som baade mundtlig og skriftlig tilkendegav sin Mening, hvad man ikke

tør betragte som mærkeligt, da Tanken fra først af velsagtens var den, at Anmeldelsen skulde optages i Interimsbladene. Fra den Tid er bevaret et lille Brev fra Kierkegaard:

d. 28 Juli 1838.

Høistærede Hr. Professor!

Deres Brev modtog jeg iaftes. Kun eet Punkt deri foruroliger mig Noget. Jeg frygter nemlig for at det paa nogen Maade skulde synes som om jeg, ved at benytte mig af de almindelige og ubestemte Udtryk, hvori De mundtlig har fremsat Deres Fordringer til Stilen, ligesom har søgt at slippe forbi det Værn, Deres første Brev indeholdt. I denne Henseende kan jeg ikke undlade at bede Hr. Prof. saavidt muligt at erindre Dem om de Ytringer fra min Side, der vistnok indeholdt et dog adskilligt modificerende Amen; med mindre jeg har været saa uheldig at udtrykke mig i samme Grad uforstaaeligt, som jeg af Deres Brev seer, at jeg maa have misforstaaet Dem.

Hvad Afhandlingen og dens fremtidige Skjebne angaaer, da skal jeg i den Anledning tage mig den Frihed engang med det Første at besøge Hr Prof.

Ærbødigst

S. KIERKEGAARD.

Da vi ikke kender de tidligere Forhandlinger mellem Lærer og Elev, er Teksten noget uklar; men det er i hvert Fald sikkert, at Heiberg har rettet en væsentlig Del af sin Kritik mod Sproget, en Kritik, som dog meget vel kan have haft reel Betydning for Indholdet. Vi ser af hans Breve til Lind, hvor omhyggelig han var i sin Behandling af de unges Arbejder, saa vi tør formode, at han heller ikke overfor Kierkegaard sparede paa Vejledning, ganske vist uden fuldt ud at opnaa den tilsigtede Virkning. Da Bogen udkom 6. September, var Hertz paa Besøg hos Heiberg, og da faldt den kendte Bemærkning fra „Ulysses von Ithacia“: „Det mesopotamiske Sprog er et meget mærkeligt Sprog.“ Adskillige Maaneder derefter, nemlig 18. Marts 1839, skete det, at Kierkegaard paa Gaden traf Hertz, der mente, at Bogens Stil var paavirket af HAMANN, hvortil Kierkegaard – mærkeligt nok – svarede: „Af ham har jeg slet Intet seet.“ Mærkeligt er Svaret, eftersom Hamann i den foregaaende Tid ofte citeres i hans Papirer⁷.

Værket blev – som sagt – til i en vanskelig Tid. Kierkegaard havde ikke været længe i Løvstræde, før han længtes tilbage. Hans egne Optegnelser viser en tydelig Depression, og i Februar melder Broderen, at „Søren bliver i den senere Tid mere og mere sygelig, holdningsløs, modfalden; og mine Samtaler med ham, hvortil jeg

gjerne først maa søge ham, virke ikke kjendeligen til nogen Forandring“. I April døde Poul Møller, og med ham mistede Kierkegaard en Ven og Vejleder, som han mindedes tit og længe. Den 5. Maj naaede han Myndighedsalderen, og paa den Tid kom han vistnok mere hjem og havde alvorlige Samtaler med Faderen, der drøftede med ham en Del af de Tanker, der pinte ham selv. I første Halvdel af Juli flyttede Søren tilbage, og kort Tid derefter var han paa Ferie i Nordsjælland. Herfra skrev han det velkendte Brev til Vennen EMIL BOESEN, Brevet, hvori han mindes den Tid, der nu længst var borte: „Hvor dog Alt har forandret sig siden den Tid, da jeg saa hyppigt besøgte Dig, siden den Tid, da alle de Omsætninger skete, hvis Frugter udgjøre et Depositum i vor Fiskus, et Mellemværende, vi vist med Glæde begge en god Tid endnu vil erindre³.“ Kierkegaards Fader døde 9. August efter et Par Dages Sygdom, og da fik Søren igen en stærk Bekræftelse paa det gamle Venskab, og dette Venskab varede ved til det sidste.

Allerede nu var Kierkegaard begyndt at genoptage Studiet, og da han for Alvor skulde styrte sig ind i Teologien, flyttede han ud i Udkanten af Byen, idet han tog Bolig paa Kultorvet Nr. 11 (Mtr. 132). Boesen fuldendte sine Studier; men Kierkegaard havde den værste Ende tilbage. I et Par Aar delte han Lejlighed med den unge sønderjydske Student PETER HANSEN, der senere fik Embede i Sønderjylland, derefter i Højslev og sidst i Kongerslev. I et Brev af 7. November 1867 til P. C. KIERKEGAARD mindes han dette Samliv med „Vor kjære Nathanael“ – – „med hvem jeg engang (1839 og 40) boede i Huus sammen paa Kultorvet til megen Vækkelse for mig“. Den tredie, der holdt til paa 1. Sal var den noget ældre Præstedatter MARIE CAROLINE BRASEN, der var Lærerinde ved et Pigeinstitut. I disse Omgivelser fuldførte han sine Studier i 1840. I Nærheden havde han RASMUS NIELSEN (som nygift) i Rosengaarden, P. E. Lind paa Borchs Kollegium og Politifuldmægtig JØRGEN JØRGENSEN paa Skidentorvet.

Mens Studierne stod paa, var mange af de gamle Venner rejst bort til Provinsen; men en Del var dog tilbage. Kierkegaard vedligeholdte Forbindelsen med Emil Boesen. Vi ved, hvordan Gjødvad var behjælpelig ved Udgivelsen af „Enten-Eller“. Andre derimod kom mere paa Afstand. Det gælder f. Eks. Hertz, som aldrig lærte at sætte Pris paa hans Skrifter. Han kritiserede hans Feuilletonstil, og latterliggjorde – om end i det skjulte – hans skiftende Pseudonymer. Et Par Gange sendte Kierkegaard Bøger til ham („Enten-Eller“ 2. Udg. og

„Om min Forfattervirksomhed“); men vandt aldrig hans Bifald: „Han syntes mig ikke at være af de Forf., af hvilke jeg kunde føle mig styrket og understøttet.“ – – – Sproget og den omstændelige Skrivemaade var ham stærkt imod. Derom siger han bl. a.: „Naar blot de kirkegaardske Nødder ikke vare saa store og drøie, saa at man har ondt ved at magte dem og komme til den forholdsviis lille Kjerne.“ Han forstod ikke, at AARESTRUP i 1843 udtalte sig med stor Anerkendelse om „Enten-eller“.

Efter Kierkegaards Forlovelse følte han sig ogsaa stærkt frastødt af den Maade, hvorpaa han havde behandlet REGINA OLSEN, som efter hans Mening ikke havde fortjent en saa beskæmmende Medfart. 20. November 1842 traf han paa en Fødselsdag hos Redaktør NATHANSON „Kirkegaards forr Kjæreste d smukke Frøken Olsen“; og en Snes Aar senere mindedes han „Ks Forlovelse med den unge, yndige Frøk. Olsen, hvem han nær med sine Særheder havde piint Livet af. En Dag hentede han hende i en Wienervogn til en Landtour, hvorover hun var ubeskrivelig glad. Men ved Runddelen paa Vesterbro vendte han om og kjørte hende hjem igjen, for at hun kunde vænne sig til at nægte sig en Fornøielse. Han burde havt Riis p R- i den Anledning.“⁹

Det er klart, at nogen stærk Sympati kunde Hertz ikke have for Kierkegaard. Mest havde han haft Interesse for ham, da han samlede Materiale til „Stemninger og Tilstande“ (1839). Ganske vist skal Paastanden om, at Kierkegaard her er afbildet som Translateuren, mødes med Forbehold. Hertz begyndte at skrive Bogen i 1831. Flere Gange forelæste han Stykker for sine Venner. F. Eks. læste han i 1833 i Studenterforeningen et Par Brudstykker om Julius og om Ildebranden, der mærkeligt nok hentyder til den Brand i 1826, da Kierkegaards Hjem var stærkt truet og tog betydelig Skade. Da Hertz i 1836 lærte Kierkegaard at kende, var han naaet saa vidt med Bogen, at væsentlige Forarbejder var gjort. Han fandt imidlertid Kierkegaard saa interessant, at han ønskede at skrive om ham. To Skikkelser, som allerede havde antaget Form, nemlig den Satyriske og Sproglæreren, blev sammensmeltet til én, Kierkegaard blev tilføjet som nyt Element, og den nye Skikkelse fik Navnet: Translateuren. Men de gamle Bestanddele forsvandt ikke. Det er saaledes værd at nævne, at én af Hertz' nære Venner, Overauditør ULRIK TIMM, genkendte Translateuren som P. C. ADLER, der dog allerede i 1827 var flyttet til Ribe. Men af Kierkegaards egne Papirer fremgaar det, at han ikke desmindre genkendte sig selv. Kun var han utilfreds med,

at Hertz ikke havde udnyttet det filosofiske i deres Samtaler, og ikke mindst savnede han sine egne Vittigheder. Da han 8. August 1839 havde talt med Hertz, skrev han i sine Papirer: „Mine Vittigheder, siger han ere søgte; det er hans ikke – de ere vragede.“¹⁰

Efter det, der er fremført, tør vi antage, at Forbindelsen med Hertz i det væsentlige var begrænset til nogle faa Aar. Lidt anderledes stiller Forholdet sig med Hensyn til Heiberg, selv om det ogsaa her kunde skorte paa Forstaaelse. Heiberg forsøgte i „Intelligensblade“ at anmelde „Enten-Eller“; men Forsøget var fuldstændig mislykket og en stor Skuffelse for Kierkegaard; og endnu værre gik det, da „Gjentagelsen“ blev anmeldt i „Urania“. Men værst var det dog, at Heiberg, ligesom andre betydende Mænd, tav overfor „Corsaren“s frække Angreb. Naar der dog kunde være en Forbindelse mellem de to Skribenter, skyldes det særlige Omstændigheder. En saadan Forbindelse var naturlig, da Kierkegaard i 1846 udsendte „En literair Anmeldelse“ af Fru GYLLEMBOURGS „To Tidsaldre“. Denne Anmeldelse blev sendt til Heiberg, for at han kunde bringe den videre til den anonyme Forfatter, og fra den Lejlighed er atter bevaret nogle Breve:

Høistærede Hr Professor!

d. 29 Marts 1846.

Tilgiv, at jeg volder Dem en lille Uleilighed. De er som Udgiver Den, til hvem man henvender sig betræffende Hverdags-Historiens Forfatter. Min Begiering er, om De vil have den Uleilighed at tilstille ham medfølgende Exemplar af en lille Bog.

Det andet Exemplar er, som De vil see af Bladet foran i det, bestemt for Dem selv Hr Prof: som den ligefremme Modtager. At sende Dem et saadant Exemplar af hvad jeg skriver er mig kjært at gjøre, og kan derfor ikke blive mig en Vane.

Deres ærbødige

S. KIERKEGAARD

Herpaa svarede Heiberg:

Høistærede!

Den Erkjendtlighedsgjæld, hvori jeg er kommen til Dem ved Modtagelsen af Deres to sidste Skrifter, som De har havt den Godhed at sende mig, vil De for det Første tillade mig at give hvad man kalder *Beviis* for, om hvilket jeg ønsker, at det ogsaa i indvortes Henseende maa betragtes som et *Beviis*.

Det til Forfatteren af En Hverdagshistorie bestemte Exemplar af den litterære Anmeldelse har jeg besøgt i hans Hænder. En saa anerkjendende

og dertil saa grundig, saa varm og dertil saa skarpsindig Bedømmelse maa naturligviis være ham i høieste Grad kjær og behagelig, og det vil vist ikke være længe, før jeg kan forelægge Dem hans egen Bevidnelse deraf.

Ogsaa jeg har med stor Fornøielse læst denne Kritik. Hvad man i vore saakaldte kritiske (d. e. snagende, vrængende og næserynkende) Tider aldeles har glemt, nemlig at Critiken maa begynde med at være receptiv, inden den skrider til sit productive Værk, dette viser sig her practisk, og paa en glimrende Maade. Med nobel Selvfornægtelse har Critikeren underordnet sig sin Gjenstand; han synes at være saa receptiv, at han gjør Afkald paa al egen Construction og Frembringelse; men just derved bliver han i eminent Grad *virkelig* construerende og producerende, og ender ikke i Negativitet. Deres Skildring af den nuværende Tid i Modsætning til forrige Aarhundrede anseer jeg for at være et lille Mesterstykke i dybsindig og skarpsindig Opfatning og i piquant og træffende Satire. Specielt takker jeg for Skildringen af Publicum og sammes Hund, men endnu mere for den fortræffelige Udvikling af Begreberne *at tie* og *at tale*. Robert i „Amors Geniestreger“ mener, at der ikke gives nogen Middelvei mellem begge, og jeg selv har engang anført den samme Modsætning som Exempel paa dem, i hvilke principium exclusi medii har Gyldighed. Men De har meget rigtigt opdaget, at Nutiden har fundet Mediationen mellem begge, nemlig i *Snak*.

Med Hensyn paa Climaci Indlæg da vilde det blive for vidtløftigt, om jeg i en Billet som denne vilde fremsætte de Bemærkninger og Indvendinger, jeg har gjort under Læsningen. Jeg finder vel engang Leilighed til en nærmere Explication desangaaende.

2 April 1846.

Deres ærbødigste

J L HEIBERG.

Som Svar sendte Kierkegaard endnu et Brev:

Høistærede Hr Professor!

d. 6 April

Deres Billet af 2^{den} April modtog jeg Torsdag-Aften, da jeg temmelig sildelig kom hjem. Fredag Morgen skulde jeg reise ned til min Broder ved Sorø; da jeg nu er vendt tilbage, anvender jeg strax det første Øieblik til et lille Gjensvar.

Tak altsaa for Deres kjærkomne Billet. Naar En har skrevet en lille æsthetisk Kritik, og da Den, der æsthetisk absolut har Myndigheden, bruger denne til at rose: saa gjør det jo altid godt at være den Paagjeldende, hvem den Udmærkede udmærker. Det sindrige østerlandske Ordsprog siger kløgtigt, at kun den døde Vise kan modstaae Smiger; kløgtigt, thi Eenfoldigheden vilde vel tro, at een af Delene var nok: Døvheden eller Viisdommen. Og jeg som hverken er døv eller viis, hvorledes skulde jeg bestaae i en saadan

Anfægtelse! Heldigt derfor, at det er en Umulighed ved hiin Billet at føres i saadan Fristelse. Naar nemlig den Myndige roser eller anerkjender, da er dette jo ikke Smiger, det vilde ei heller være viist at døve sit Øre derimod, men usømmelig og selvklog Indbildskhed ikke taknemligen at agte derpaa. Omvendt er Forholdet det samme. Naar Den, der beundrende underordner sig, i selve Beundringens Yttring udtrykker en nogenlunde klar Bevidsthed af og Forestilling om, hvad det er han beundrer: da er atter dette ikke Smiger. I det ene Tilfælde er Myndigheden (hos den Herskende), i det andet Tilfælde Sandheden (for den Underordnede) den væsentlige Inderlighed, der forhindrer Smigreriets Tomhed.

Tak ogsaa for den Mulighed, De betyder betæffende en Yttring af Forfatteren til en Hverdags-Historie. Hvad jeg har sagt i Anmeldelsen om hine Noveller med Hensyn til en Læseverden, det kan jeg her om hiin venlige Yttring gjentage med Hensyn til min ringe Person: til enhver Aarets Tid er den mig en kjærkommen Gave, at vente den er i sig selv kjært, at modtage den forventede ikke mindre kjært.

De er jo Udgiveren af hine Noveller. Men en Udgiver har det i sin Raadighed, naar han vil, at betragte sig selv som Uvedkommende i Forhold til Bogen og Forfatteren. Til Dem som Udgiver havde jeg henvendt mig med Bøn om Tilgivelse for, at jeg voldte Dem en lille Uleilighed. Under Forudsætning af, at hiin ubekjendte Forfatter vilde bæere mig med en lille Skrivelse, kunde De nu have ladet Tiden gaae hen, til den blev færdig, og derpaa i en Forretnings-Convolut tilstillet mig hvad der allerede var Opmærksomhed nok mod mig. Jeg skjønner ikke rettere end, at De med fuld Ret kunde have handlet saaledes; desto mere paaskjønner jeg Deres Billet. Dens Indhold, ja det er den Myndiges Dom, for hvilken jeg har takket; men Billetten selv er en Forekommenhed, der paa en kjær Maade forpligter mig i taknemlig Skyldighed.

Deres

ærbødigste

S. KIERKEGAARD.

Efter denne lange Taksigelse fulgte saa 26. April gennem Heiberg en Afskrift af et langt Brev fra den ukendte Forfatter, der undseelig og lykkelig takkede for den udviste Ære: „Ligesom der i Livet vel ikke kan findes lykkeligere Time end den, hvori vi udøse vore bedste Tanker i et beslægtet Bryst, hvorfra de ligesom forklarede straale os tilbage, saaledes gives der vel ogsaa for en Forfatter ingen større Løn end at blive saaledes forstaaet, omfattet med saadan Kjærlighed som den, hvormed De har betragtet min sidste Novelle og i det Hele mit fordringsløse Firma.“ Til hans smukke Ord ønsker hun dog at føje en Del Bemærkninger om de Tanker, hun gjorde sig, da hun skrev Bogen, og derefter følger saa en Kommentar.

At ikke blot Fru Gyllembourg følte sig taknemmelig, men at ogsaa Heiberg var lykkelig over den Ære, der var vist hans Moder, der jo nu var i Halvfjerdserne, er naturligt. Ganske vist var der meget, der skilte de to Mænd. Heiberg lærte ligesaa lidt som Hertz at vurdere Kierkegaards Stil og stod hans Tankeverden temmelig fjernt; og Kierkegaard betragtede vel paa sin Side Heiberg som en fremragende Æstetiker, hvad hans Brev da ogsaa giver Udtryk for, men han ansaa ham for at være en maadelig Filosof. Det ser man tydeligt af Kierkegaards Papirer, og det viser sig ikke mindst i „Forord“ (1844). Særlig stærk følte Afstanden dog, da Kierkegaard angreb Martensen og Mynster. Fru HEIBERG anvendte da i et Brev af 9. Juli 1855 det stygge Ord om ham: „det troløse Bæst“¹¹.

At dette Ord var upassende, vilde hun sikkert have indrømmet, naar hun betænkte, hvor meget hun skyldte ham. Han havde 24.–27. Juli 1848 i „Fædrelandet“ ladet trykke en Række Artikler: „Krisen og en Krise i en Skuespillerindes Liv“, og da han i August 1851 sammen med nogle Prædikener, som Heiberg skulde have, sendte et Eksemplar af Bogen „Om min Forfatter-Virksomhed“, vedkendte han sig deri Forfatterskabet til de nævnte Artikler.

Brevet til Heiberg lyder saadan:

Høivelbaarne Hr Etatsraad!

Tilgiv, at jeg uleiliger Dem! Jeg vilde bede Dem have den Godhed at tilstille Deres Frue medfølgende for hende bestemte lille Pakke.

Som hiint standhaftige Tretal, om hvilket Socrates taler, hellere vilde finde sig i Alt end at blive et Firtal: med en saadan Vedholdenhed har jeg, vistnok plagende Dem, holdt fast ved min første Beslutning, at De skulde have et Exemplar af Alt hvad der kom af mig. Jeg erkjender fuldk., hvor sandt det er, hvad De engang i en Samtale yttrede, at jeg overøser Dem med Bøger; jeg erkjender det i den Grad, at jeg forstaaer, at det er Dem, Hr. E., der, medens jeg har været vedholdende i at følge min Lyst, har vist Standhaftighed eller Taalmodighed ved at ville finde Dem i, at udholde disse stadige Overøsninger.

Tillad da, at jeg engang gjør en lille Forandring. De modtager herved et Exemplar af en lille Bog. Men samtidig er en anden udkommet, og Exemplaret af den har jeg tilladt mig at bestemme for Deres Frue. Det er saa vist ikke af Oeconomie, eller som om jeg var blevet forandret, nei, men da jeg alligevel havde bestemt et Exemplar for Deres Frue frygtede jeg, at det da skulde blive altfor galt med disse Overøsninger, naar det nu endog blev to Exemplarer.

Deres ærbødige

S. KIERKEGAARD.

Af dette Brev ser vi, at Kierkegaard ikke blot sendte de nævnte Bøger; men han havde – ligesom til flere andre – efterhaanden sendt eller bragt dem alle. Han var særdeles gavmild med sine Skrifter, og ikke altid var hans Gaver forbeholdt den sædvanlige Kreds. F. Eks. sendte han anden Udgave af „Enten-Eller“ til en Række af vore kendte Skribenter, bl. a. til H. C. ANDERSEN, der var saa rørt over den Opmærksomhed, at han sluttede sit lille Takkebrev af 15. Maj 1849 med Ordene: „jeg troede slet ikke at jeg kom venlig i Deres Tanke og nu seer jeg det dog! Gud velsigne Dem derfor! Tak! Tak! – Deres af Hjertet inderlig hengivne H. C. Andersen.“

For Fru Heiberg blev den omtalte Pakke et kært Minde. I „Et Liv gjenoplevet i Erindringen“¹² findes det Brev, hun modtog, og hun havde endda tænkt, at hele hans Afhandling fra „Fædrelandet“ ogsaa skulde trykkes deri, hvad dog ikke var muligt. Allerede da Artiklerne kom, anede hun, hvem Forfatteren var, og det undrede hende, at en Kritiker i saa høj Grad kunde forstaa en Kunstnerindes Situation. Det var netop det, der greb hende og fik hende til Gang efter Gang at tage Artiklerne frem. Dog nøjedes hun ikke med at læse just dem. Hun kunde vel ikke tilegne sig meget af hans tungeste Skrifter; men at hun læste en Del af de Værker, han sendte, fremgaar deraf, at der baade i hendes Breve og Erindringer adskillige Gange forekommer Citater derfra.

Det var altsaa ikke blot til Heiberg, at Kierkegaard var knyttet. Det gælder hele den Heibergske Familie. Trods alle Forskelligheder og trods Mangler med Hensyn til gensidig Forstaaelse kan Kierkegaard og den Heibergske Kreds meget vel nævnes sammen, ikke blot som samtidige, men ogsaa i nogen Grad som samhörige. Æstetiske Strengte bandt dem til hinanden. Han følte sig i hvert Fald bundet til Kredsen.

NOTER

¹ Personalhistorisk Tidsskrift. 1931–35 samt Gads danske Magasin. 1943, S. 468 f. – ² P. E. Linds Papirer (Rigsarkivet). – ³ Personalhistorisk Tidsskrift. 1932, S. 153. – ⁴ Dette og de følgende Breve i Søren Kierkegaards Papirer, D. Pakke 2 (Det kgl. Bibliotek) og J. L. Heibergs Arkiv (Rigsarkivet). – ⁵ F. Eks. Søren Kierkegaards Papirer. Bd. 2, S. 63, sml. J. Himmelstrup: Søren Kierkegaards Opfattelse af Sokrates. 1924. – ⁶ Personalhistorisk Tidsskrift. 1932, S. 198 f. og H. Topsøe-Jensen: Omkring Levnedsbogen. 1943, S. 273. – ⁷ Hertz' Studiebog P 243 (Det kgl. Bibliotek). – ⁸ Carl Koch: Søren Kierkegaard og Emil Boesen. 1901, S. 47. – ⁹ Hertz' Studiebøger P 64 og P 243. – ¹⁰ Søren Kierkegaards Papirer. Bd. 2, S. 199 og 263, sml. Stemninger og Tilstande, S. 243. – ¹¹ Fra det Heibergske Hjem ved Aage Friis. 1940, S. 346. – ¹² Et Liv gjenoplevet i Erindringen. 4. Udg. 1944, Bd. 2, S. 135.

MAGISTER JACOB JACOBSEN WOLF

1554-1635

HANS 4 HUSTRUER OG NÆRMESTE EFTERSLÆGT

AF

R. JOHANNES WOLF

I 1945 har Musæumsdirektør S. H. FINNE-GRØNN i Oslo udgivet et genealogisk-personalhistorisk Skrift, omhandlende Professoren og Digteren JACOB JACOBSEN WOLF, der i Aarene 1584-1594 var Rektor i Oslo (se nærv. Tidsskr. 11, VI, 213 f.). Udgiverens Interesse har for en stor Del fæstnet sig ved det i genealogisk Henseende vanskelige Problem at gøre Rede for denne Mands Ægteskaber og nærmeste Efterkommere.

Opgaven er vanskelig, da de forskellige ældre Kilder, man har at øse af, for en Del modsiger hinanden. Det kan den, der skriver dette, bevidne, eftersom jeg allerede i 1929 har arbejdet med det samme Stof til Brug for en ny Udgave af vor Stamtavle Wolf.

Det maa beklages, at jeg ikke i sin Tid har sendt Riksarkivet i Oslo et Exemplar af min Bog. Resultatet af min Forsømmelse i det Stykke er nu blevet det, at Hr. Finne-Grønn har været ukendt med det Arbejde, der er gaaet forud for hans. Ganske vist stemmer Resultatet fra begge Sider i det væsentlige overens med hinanden. Men det udelukker ikke, at adskilligt af Stoffet fra den ene Side kunde have vundet ved en Supplering af Stoffet fra den anden Side. Paa nogle Punkter ser jeg ogsaa anderledes paa Sagen end Hr. Finne-Grønn.

Nogle Bemærkninger i saa Henseende vil maaske være paa sin Plads for Orienteringens Skyld.

Stamtavlen over Slægten Wolf blev udgivet første Gang af Sognepræst L. J. BØTTIGER i Forening med I. A. E. WOLF-JÜRGENSEN i 1885. Senere er der kommet flere Udgaver. Og da der paa min Faders, afdøde Stiftsprovst, Dr. theol. R. VOLF's 85-aarige Fødselsdag stiftedes

en Slægtssammenslutning med disse Interesser for Øje, lykkedes det mig – paa Grundlag af det tidligere udkomne – at faa udsendt en fjerde Udgave i 1929.

Der var saa meget mere Grund til at faa en ny Udgave frem, som det i Mellemtiden var blevet klart, at Slægten stammer fra Lektoren i Odense, Magister JACOB JACOBSEN WOLF, hvis Gravsten – gengivet baade i vor Stamtavle og i F.-G.'s Skrift – har ligget i St. Knuds Kirke i Odense. Ofte havde Udgiverne af vor Stamtavle haft Opmærksomheden henvendt paa Muligheden af en Forbindelse med den gamle Lektor i Odense, men først sent lykkedes det at finde Forbindelseslinjen.

Da denne nu fandtes, forelaa der det vanskelige Arbejde at søge at komme tilbunds i denne Mands Slægtsforhold. Min Slægtning, Hr. Amtsforvalter LEOPOLD WOLF-JÜRGENSEN i Odense, hjalp mig imidlertid gennem Landsarkivet dersteds tilrette med Sagen, og Resultatet af vort Samarbejde i saa Henseende har nu foreligget siden 1929 i 4. Udgave af Stamtavlen.

Først maa jeg have Lov til at benytte Lejligheden til at give Oplysning angaaende tre værdifulde Suppleringer til Stamtavlen af 1929.

1) Min Slægtning, Magister EDW. C. J. WOLF, har i Februar 1943 udsendt et Skrift: „København som dansk Bogtryks Vugge“ (Særtryk af „De grafiske Fag“'s Jubilæumsnummer). Han bygger her paa et Skrift af Antikvarboghandler VOLMER ROSENKILDE i København: „Nogle hidtil ukendte Lorentz Benedicht-Tryk m. m.“. Det oplyses her, at man under Restaureringen af et dansk Bind om JOHANN PETERSENS: „Chronica etc.“, trykt i Frankfurt 1557, har haft det Held at finde forskellige Papirer, alle stammende fra Lorentz Benedicts Presse. Heriblandt fandt man saaledes det egenhændige „Manuskript af Jacob Jacobsen Wolfs Sang ved JACOB DEN VItes og Dronning OLGAS Bryllup i Oslo 1589“. Som Bilag laa baade en Renskrift til Bogtrykkeren og et Korrekturark med Rettelser.

Efter Wolf's Text i Haandskriftet har den første Professor i Hebraisk ved Københavns Universitet, den lærde JOHANNES SASCERIDES (eller: Sasgers), givet sit: „Vidi etc.“, ligesom Biskop POVL MATZEN har givet sit „imprimatur“. Se herom nærmere: Særtryck ur Nordisk Tidskrift för Bok- och Biblioteksväsen, Årg. XXIX 1942.

Dokumenterne er solgt til Universitets-Biblioteket i Oslo efter at være fotograferede.

2) Efter at Udgaven af 1929 af Stamtavlen er udkommen, er det blevet opklaret, at Lektorens Sønesøn (af Ægteskabet med MAREN

IVERSDATTER) IVER HANSEN WOLF, født i Nakskov c. 1635, død paa Erviken i Trondenæs 1690, har haft en stor Efterslægt i Nordlandene, baade i Harstad, paa Lofoten o. fl. St., lige til Nutiden. Iver Wolf's Søn HANS blev saaledes gift med HANS EGEDES Søster KAREN. Og Ivers Datter ANNE ægtede Provst PEDER HIND, Hans Egedes Morbror. Se Harstad Tidende 1935, og Pers. Tidsskr. 1. R. IV. Bd., S. 2.

Afdøde Overlæge Egede i Odense og Sognepræst Ostermann i Greve har rejst i Nordlandene for at opsøge Egede-Slægten. De har samtidig opsøgt meget vedrørende Iver Wolf's Efterslægt. Og dette er nu kommet os til Gavn. F.-G.'s Skrift viser, at han er kendt hermed.

3) En Søn af Lektoren og dennes Hustru Anna Jensdatter, var Præst i Østofte paa Laaland og døde 1653.

Om dennes Søn, MADS JACOBSEN WOLF, der var ordineret til Sognekapellan i Østofte, men ikke tiltraadte Embedet, siger F.-G., at man ikke senere finder ham i gejstligt Embede.

Saaledes har jeg ogsaa ment, da min Udgave af Stamtavlen udkom. Men senere er det blevet opklaret, at Hr. Mads 1656 blev kaldet til Sognepræst for Fulltofta og Østra Espinge i Skaane. Han døde her i Marts 1680. Og der findes i Fulltofta Kirke et anseligt Epitafium over ham med en fyldig Inskription og et Portræt af ham. Naar F.-G. siger, at Hr. Mads blev ordineret 6. Februar 1658, passer det altsaa ikke. Wiberg siger: ordineret 9. Februar 1651. Hr. Mads var født 1623 og gift med ANNA PEDERSDATTER, i Ægteskabet en Datter. Hustruen blev 2. Gang gift med Eftermanden i Kaldet Hr. DAVID NEERMAND. Om Hr. Mads se ogsaa: Rørdam, Kirkehist. Saml., 4. R., II. Bd., S. 684, og 3. R., V. Bd., S. 138, samt Cawallin: Lunds Stifts Herdaminde III, 27.

I den ny Udgave af Dansk biografisk Lexikon har iøvrigt Albert Fabritius som Indledning til Omtalen af kendte Personer af Navnet Wolf givet en paa Grundlag af vor Stamtavles 4. Udgave god orienterende Oversigt over Slægten.

Hr. Finne-Grønn synes med sin Skarpsindighed at være naaet tilbunds i det vanskelige Problem om Lektorens 4 Ægteskaber. Efter at have refereret de modstridende Beretninger i de gamle Kilder til dette Spørgsmaal – Ligstenens Oplysninger iberegnet – havner Forfatteren i følgende Resultat:

Wolf var gift

1. Gang 3. Jan. 1585 i Oslo med ANNA JENSDATTER, født 1. Dec. 1566 sst. og død 26. Jan. 1600 i Odense. Saaledes ifølge hendes Fader,

Oslobispen JENS NIELSENS Visitatsberetninger – og ifølge Gravstenen. Den sidste har fejlagtigt Aldersaaret 26 for 33.

Gift 2. Gang 23. Aug. 1601 med MAREN IVERSDATTER, som døde i Odense 3. Jan. 1605, 26 Aar gammel (Gravstenen). Hun var Datter af den bekendte Klosterforstander, Magister IVER BERTELSEN og ELSE MULE.

Gift 3. Gang 24. Aug. 1606 med ELSE PEDERSDATTER, som var født i Roskilde c. 1568 og døde i Odense 23. Maj 1616 i sit 48de Aar. Hun var Datter af Magister PEDER PAULSEN (PAULIN), Lector theol. i Roskilde, og BODIL MADSDATTER.

Gift 4. Gang med ANNE PEDERSDATTER, død 27. Februar 1645. Hun kaldes hos Wiberg ERNSTDATTER ELVER af Odense. Her har Finne-Grønn imidlertid fastslaaet, at Anne Pedersdatter ikke stammer fra Odense, men er Datter af Købmand PEDER CHRISTENSEN i Ribe og en LAURITZDATTER JESPERSEN (Datter af Sognepræsten i Espe paa Fyen, Hr. LAURITZ JESPERSEN, død 1604). Enken efter Borgeren i Odense ERNST ELVER, HILLEBORG (ikke: INGEBOG) LAURITZDATTER (Datter af Sognepræsten i Espe), har muligt i sin barnløse Enkestand opholdt sig i Lektorens Hus i Odense. I Registreringen 1645 i Anne Pedersdatter sal. Mag. Wolfs Dødsbo opføres ogsaa – foruden Lektorens Kontrafei – tillige et Portræt af Hilleborg Lauritzdatter Ernst Elvers og forøvrigt ogsaa af HENRIK PEDERSEN, vel identisk med Anne Pedersens Broder, der 1626 var i Tjeneste paa Vordingborg Slot.

Nogle Enkeltheder, hvor jeg enten vil sætte et Spørgsmaalstegn til Hr. Finne-Grønn's Opfattelse eller mener at kunne slaa en anden Opfattelse fast, maa jeg endnu nævne.

Med Sikkerhed at fordele alle Lektorens Børn i det rette Ægteskab har vist sig meget vanskeligt i kronologisk Henseende og lader sig vel ikke fuldt gennemføre.

Ifølge Finne-Grønn skulde den i Skiftet nævnte KNUD JACOBSEN WOLF, Borger i Odense, være Søn af Lektorens 3die Ægteskab, med Else Pedersdatter. Han er ifølge Skiftet i 1643 Værg for Anne salig Mester Jacobs i Stedet for Købmand i Kerteminde ANDERS NIELSEN HASSING, som er død. Jeg formoder, at Knud J. Wolf er Lektorens Brorsøn, den senere Apoteker og Postmester i Nyborg.

JØRGEN (GEORGIUS) JACOBSEN WOLF, Sognekapellanen for Skovlænge og Gurreby, anser Wiberg – og vor Stamtavle – for en af Lektorens Sønner. Han havde – ifølge Undersøgelser i Ribe Bispearkiv – betalt for Bestalling til Rektoratet i Lemvig (1647). I Modsætning til Wiberg – og vor Stamtavle – siger F.-G., at han ikke kan være

Søn af Lektoren. Der nævnes heller ikke i Skiftet 1635 nogen Søn af det Navn. Derimod mener han, det kan tænkes, at han har været en Descendent af Lektorens Farbror JACOB WOLF i Slesvig By og af denne sat i Odense Skole, hvor Lektoren var Styret. F.-G. vil nemlig ikke gaa ind paa – hvad der dog kan være sandsynligt – at Hr. Jørgen er en af Hr. Jacob J. Wolf's Sønner i Østofte, altsaa en Sønesøn af Lektoren. (Naar F.-G. i den Note, Side 12, hvori han drøfter dette Problem, oplyser, at Wiberg anser Hr. Jørgen for en Søn af Hr. Jacob i Østofte, beror det paa en Fejl, der er indløbet idet Wiberg har: Jacob J. W. af Aasum, d. v. s. Søn af Lektoren). Da Hr. Jacob i Østofte var Hører i øverste Lektie i Odense Latinskole, før han blev Præst, kan det dog godt tænkes, at han – i en Alder af c. 23 Aar – har haft Sønnen JØRGEN, der var født i Odense c. 1608. Der var ogsaa en Søn, HANS J. WOLF, født 1613, som ikke findes omtalt i Stamtavlen. Han blev immatrikuleret 4. 5. 1635 fra Odense Skole, var fra 1665 Borgmester i Nykøbing, Mors, hvor Broderen Iver 2 Aar før var blevet Præst. I Aaret 1667 forsvinder han paa Rejse til København, men han findes som død og begravet i Kalundborg 24. 5. 1667 (se Kirkeregnskaberne for denne By 1665/92 Fol. 446 og Persh. Tidsskr. 2. R., IV, 72/73). Hverken Stamtavlen eller F.-G. har ham.

Paa Hr. Jacobs Sønner, Hans J. W., Hr. Mads i Østofte og Hr. Iver (Janus) i Nykøbing, Mors, maa der saa være nogen Aldersforskel i Forhold til Hr. Jørgen i Skovlænge. Dog – mener jeg – ikke saa megen, at Formodningen bør stryges! F.-G. lægger en stærk Vægt paa, at Navnet Mads – som er ukendt i Slægten Wolf – viser tilbage til Hr. Jørgens Mors Slægt. Og – sluttet der saa – har Sønnen Mads ikke faaet sit Navn fra Hr. HANS MADSEN BRUUNS Side, maa der regnes med to Ægteskaber. Men: for det første, mener jeg, at dette med de to Ægteskaber dog er muligt! Og dernæst: at de kronologiske Hensyn i Virkeligheden ikke spiller saa stærkt ind i Problemets Løsning, at der foreligger den nævnte Nødvendighed: at ty til Antagelsen af to Ægteskaber? Hr. Jacob i Østofte kan iøvrigt have haft flere Børn end de 3 à 4, vi opererer med. Formodningen – i Stamtavlen – om, at Hr. Jørgen er opkaldt efter Bedstemoderens Broder, Raadmand JØRGEN MULE i Odense (død 1613) kan muligt have noget paa sig.

Ifølge F.-G. havde Lektoren med sin første Hustru en Datter, født i Odense efter 1594. Hun maa i Henhold til Skiftet 1635–36 have været gift med Hr. MICHEL LUCASSEN, Sognepræst i Thoreby paa Laaland (død 1639). Hun har formentlig heddet ELSE, opkaldt

efter sin Mormor ELSE HANSDATTER MULE, Datteren af den rige Borger og Storkøbmand i Odense HANS MIKKELSEN (ikke: Nielsen, som Stamtavlen har) MULE og METTE KOTTE. Han var ikke Borgmester, men Søn af Borgmesteren i Odense.

Mest sandsynligt er det, at denne Datter har været af Lektorens andet og ikke af hans første Ægteskab. Skiftet siger udtrykkeligt: Hans Jacobsen og hans *Søskende* – altsaa flere!

Om Broderen Iver siger F.-G. (se S. 12 og S. 17), at han var død før Faderen. Det passer ikke; thi han er Arving efter Faderen (Skiftet pg. 51!), og det anføres udtrykkeligt, at han er død *efter* Faderen.

Derimod synes det, som om to andre af Slægten med Navnet Iver er døde før Faderen og derfor ikke Arvinger: 1) i 1630 giver Faderen en Søn Navnet Iver, og 2) Hr. Jacob i Østofte (Ivers Halvbroder) giver c. 1625 ligeledes en Søn dette Navn.

F.-G. mener, at Lektorens tredje Hustru, Else Pedersdatter af Roskilde, er begravet i Odense, hvor Mand og Børn levede. Hendes Navn findes ikke paa Gravstenen i Odense. F.-G. tænker saa, „hun har haft sin Gravplads andensteds i Kirken“. Man kunde vel ogsaa søge hendes Grav i Roskilde Domkirke. Hun var nemlig Datter af den værdige Magister PEDER PAULIN (POVLSEN), HANS TAVSENS Eftermand som Lektor i Teologi og Præst ved Roskilde Domkirke (Stamt. Wolf, Side 6 f. og Finne-Grønn, Side 9). Hun døde i Odense 23. Maj 1616 i sit 48. Aar og var altsaa født o. 1569. Hun var Enke efter CHRISTOFFER NIELSEN, Vikar ved Roskilde Domkirke („scriba ecclesiae“), som døde 24. Marts 1602. Over ham og 6 Børn, vist døde samtidig af Pest, lod hun lægge en Ligsten i Domkirken¹.

¹ Efter at ovenstaaende var skrevet, har Lektor, Dr. phil. J. V. Arhning meddelt følgende:

„Løffler: Gravstenene i Roskilde, S. 43, Nr. 111 gengiver Christoffer Nielsens Sten. Indskriften skyldes Enken Elisa Petreja (= Else Pedersdtr.); men til Hovedindskriften, der vel stammer fra 1602, er der senere gjort en Tilføjelse, lydende:

Illa u[ero] Othoniæ annu[m] 48 age[n]s 23 Maji A° 1616
obiit, ubi cu[m] II marito M: Jacobo Volphio,
theol: lectore in æde s. Canuti quiescit.

Det ser da ud til, at Else Pedersdatter virkelig blev begravet i St. Knuds Kirke i Odense; jeg har opsøgt Stenen i Domkirken; det var endnu kendeligt, at „Tilføjelsen“ om E. P.s Død var foretaget paa et senere Tidspunkt end Hovedindskriften, men „Tilføjelsen“ var ret slidt og derfor ikke saa let at læse.“

Elses Broder, Magister PAUL PEDERSEN, var Sognepræst ved Domkirken til sin Død 1616.

Endelig et Par Ord om Lektorens Datter ANNA i hendes Ægteskab med Dr. med. og jur. PEDER ALFSEN og deres Børn. F.-G. siger, at Peder Alfsen var født i Oslo c. 1581 „af ukendte Forældre“. Han var Søn af Sognepræst i Ringsaker ALF PEDERSEN, født 1627, første Pintsedag, og død 1697, og Hustru MARGRETHE PEDERSDATTER, født 1627, Datter af Præsten i Slin (Valdres) PEDER CHRISTENSEN og Hustru MARTHA BERTHELDATTER MULE.

Vedrørende Anna Jacobsdatter Wolf's og Peder Alfsens Børn følgende: Stamtavlen Wolf, Side 153 ff., mangler de hos F.-G. nævnte: 1) SOPHIE PEDERSDATTER (død 1632 i Vaage Præstegaard efter 5 Ugers Sygdom, et smukt Epitafium i Kirken, 2) Hr. OLE PEDERSEN ADOLFIN (født c. 1638, res. Kap. 1672 ved Vor Frue Kirke i Trondhjem, død 1692, se Erlandsens Esterr. S. 75). 3) LISBETH PEDERSDATTER, gift i Trondhjem med Generalfiskal JACOB MADSEN LUND, som var født i Lund i Skaane og døde 1663 i Christiania, begravet 8. Juni ved Aker. Han var Søn af Biskop, Dr. MADS JENSSEN. Lisbeth overlevede sin Ægtefælle. Og F.-G. mangler den i Stamtavlen Wolf nævnte JACOB ADOLPHUS, bekendt som den tapre Officer.

Annes og Alfsens Datter ELSE var gift med NICOLAUS POULSEN, den kendte Bjærgværksejer.

Deres ene Søn var Æventyreren, den tyske Rigsgreve HANNIBAL v. LÖWENSCHILD (se D. b. Lex. X, 601 f.), og en Sønesøn, Major ANDERS POVELSEN, havde bl. a. en Søn, født 1684 paa Næs i Grevskabet Laurvig i Norge. Han blev Student 1707 og kaldtes privat af Biskop Worms til Degn i Helsing-Valby paa Sjælland. Han afstod Embedet 1750 mod en aarlig Pension af 40 Rgdlr. Han levede endnu 1759, var gift med MAREN BØLCH, Datter af Provst RUDOLPH BØLCH i Thorsager i Jylland. Han havde en Søn, født 1714, død som Provst i Danmark 1770. Degnen i Helsing kaldte sig LÖWENSCHILD (se Pedersens Degnehistorie).

ANNA PEDERSDATTERS, Annes og Peder Alfsens Datters, Søn PEDER ANDERSEN CLAUDIANUS, født i Trondhjem 1644 og død 1715, havde et omskifteligt og mærkeligt Levnedsløb (Stamtavlen, S. 155 ff. og F.-G., S. 15). Han blev 1675 Sognepræst i Verving paa Fyen og forflyttedes derfra 1678 til Store Heddinge, hvor han forblev i 13 Aar. Han oplevede her den ejendommelige gamle Kirkes Ødelæggelse af Lynet. En vidtløftig Proces, han her blev indviklet i vedrørende Kirkens Restauration, førte til, at han beskyldtes for Mened og mistede

sit Embede ved en Højesteretsdom af 1690. Efter en fornyet Under-søgelse af Sagen tog dog Kongen ham igen til Naade og gav ham et anseligt Kald ved Trondhjem. Men da han „behøvede Tid til at bringe sine Ting i Orden“, blev Rejsen opsat, og han kaldtes saa til Sognepræst i Kværndrup paa Fyen. Her indførte han fra 1706 ved en Vedtægt for Kværndrup By daglig Morgenbøn i Kirken, om Sommeren Kl. 6, om Vinteren Kl. 8. Beboerne blev forpligtede til at give Møde her „under 4 Sk. Straf til Byen“.

I Kværndrup nød han iøvrigt kun ringe Agtelse i sin Menighed paa Grund af sin Stridbarhed. Om ham se D. b. Lex. III, 602; Hist. Aarb. Præstø Amt 1913, S. 24 f. og Særtryk af Østsjællands Folkeblad: Vejledning for besøgende i Store Heddinge Kirke, 1912, ved Johannes Wolf. En længere Biografi af ham findes i Saml. til Fyens Hist. og Topografi VIII, 329 ff. Se ogsaa Rørdam: Kirkehist. Saml. 5, VI, S. 202 ff.

I en kuriøs Ansøgning til Kongen nævner han sin „Fætter“, CHRISTOFFER WOLF (hans Mormor var Søster til Christoffers Fader), ligesom han heri omtaler sine to Morbrødre, Præsten IVER ADOLPHUS og Student JACOB ADOLPHUS fra Trondhjem og deres Bedrifter i Svenskekrigen.

Musæumsdirektør Finne-Grønn gør opmærksom paa, at han ved Udarbejdelsen af sit Skrift har savnet Adgang til Universitetsmatriklen, da Arkiver og Biblioteker i Oslo har været evakueret under Verdenskrigen.

Saa meget mere maa det paaskønnes, at han har formaaet at yde saa godt et Bidrag paa det specielle Omraade, hans Bog behandler. Og vi, der har beskæftiget os med Slægten Wolf's Genealogi og Personalhistorie, skylder Hr. Finne-Grønn vor bedste Tak for den Interesse, han dermed har vist for at komme et endeligt Resultat i disse Undersøgelser nærmere, end det hidtil har ladet sig gøre.

PRÆSTEN ANDERS VILLADSENS EFTERSLÆGT

AF

ERNST HADERUP

ANNE KIRSTINE DYBECH, som havde været gift med LAURITZ HANSEN HADERUP¹, der var købmand i Skive, døde 8. april 1760 som en velhavende enke, der siden mandens død i 1748² havde videre-drevet en betydelig købmandshandel.

Skiftet efter hende findes i Skifteprotokol for Skive købstad (1749–60), hvor det optager siderne 295–326. I maskinskrevet stand fylder skiftet 80 foliosider. Skifteforretningen begyndte med registrering og forsegling paa dødsdagen; vurderingen – som efter bestemmelserne begyndte paa 30te dagen efter dødsfaldet – varede den 8., 9., 10. og 11. maj 1760; 7. juni s. a. gennemgik man en del efter-ladte papirer, deriblandt en del skøder; auktionen fandt sted den 11. og 12. juni s. a., og den 19. s. m. „som Rætte 6te Uges Dagen i Stærfboen“ afholdtes atter en samling; da skifteforvalteren (CASPAR PETER ROTHE) ikke fandt at tilstrækkelig mange arvinger havde meldt sig, udsattes de videre forretninger i 12 uger, idet han vilde afvente resultatet af et proklama, som var læst for de forskellige landsting, og en bekendtgørelse i „Berlingske Tidende“. Adskillig flere møder blev holdt, forskellige arvinger viste sig – nogle blev afvist og andre fandtes tilstrækkelig nær beslægtede til at kunne komme i betragtning – regninger af mange slags blev forelagt skifteforvaltningen. Og først efter mere end 2 aar lykkedes det at holde den sidste samling den 4. maj 1762.

Dødsboets netto-provenu var 4055 Rd. 4 Mk. 4 Sk. som fordeltes

¹ Skive kbg.: „1730. d. 16 Maji blev LAURS HANSSØN og KIRSTINE MARIE DYBVAD (!) copulerede i Huset af Hr. Jacob.“ Troløvelse findes ikke.

² Skive kbg.: „1748. Den 23 July blev Senr. LAURITZ HANSEN HADDERUP jordet og prædiket over af Provsten. Hans Alder var 78 Aar mindre 11 Ugger.“

med halvdelen til den tidligere afdøde mands slægtninge, og med den anden halvdel til den nylig afdøde enkes slægtninge. Ægteskabet havde været barnløst, hvilket kan skyldes, at manden ved copulationen var 60 aar gl.; han havde tidligere været (barnløst) gift med BIRGITHE NIELSDATTER ARCTANDER (som var c. 55 aar gl. ved sit bryllup, da manden var 33 aar).

Fordelingen af de 2027 Rd. 5 Mk. 2 Sk. til Anne Kirstine Dybech's slægtninge voldte skifteretten store bryderier – og skiftet beskriver da ogsaa familjeforholdene som meget indviklede.

Anne Kirstine var datter af INGER PEDERSDATTER GRØN i dennes (første) ægteskab med JENS NIELSEN DYBECH, som var præst i Snejbjerg og Tjørring. Inger Grøn var datter af KIRSTEN ANDERSDATTER i dennes (første) ægteskab med PEDER LAURSEN GRØN, ogsaa kaldet GRIMSTRUP, som var præst i Nøvling og Sinding. Kirsten var ligeledes præstedatter, idet hendes far ANDERS VILLADSEN var præst i Sunds fra 1612.

Paa grundlag af oplysningerne i skiftet, suppleret med oplysninger fra Wiberg's præstehistorie, kan følgende tavle opstilles over en del af Anders Villadsen's efterslægt. Den generationsvise opstilling er valgt som den for tilfældet bedst egnede.

FØRSTE SLÆGTLED

1. ANDERS VILLADSEN, † c. 1621. Præst i Sunds 1612.
1 barn kendes: Andet slægtled, nr. 2.

ANDET SLÆGTLED

Anders Villadsen's datter (se nr. 1).

2. KIRSTEN ANDERSDATTER
~ 1° PEDER LAURSEN GRØN el. GRIMSTRUP, † 1659. Præst i Nøvling og Sinding.
4 børn kendes: Tredje slægtled, nr. 3–6.
~ 2° SØREN PEDERSEN WINDING, † c. 1690. Præst i Nøvling og Sinding 1659 som P. L. Grøn's eftermand. Det fortælles, at han som ungt menneske drømte, at han blev præst, hvorpaa han kastede tørvespaden og løb til Holstebro skole.
3 børn kendes: Tredje slægtled, nr. 7–9.

TREDJE SLÆGTLED

I. Kirsten Andersdatter's børn med Peder Laursen
Grøn (se nr. 2).

3. PEDER PEDERSEN GRØN
~ INGEFRE ALSTRUP.
1 barn kendes: Fjerde slægtled, nr. 10.
4. LAURS PEDERSEN GRØN, † 20. 6. 1700. Præst i Nr. Felding og Tvis 1676.
~ ANNA IBSDATTER, som blev ~ 2° med eftermanden.
5 børn kendes: Fjerde slægtled, nr. 11–15.
5. INGER PEDERSDTR. GRØN
~ 1° JENS NIELSEN DYBECH, † 1697. Præst i Snebjerg og Tjerring 1658, provst 1681. Iflg. Wiberg muligvis søn af NIELS KJELDSEN ULDBORG, præst i Dybe, og ANNA NIELSDTR. WINDING.
3 børn kendes: Fjerde slægtl., nr. 16–18.
~ 2° POUL FABRICIUS, byfoged i Skive.
6. BIRGITHE PEDERSDTR. GRØN, død i sin første barselseng, da ogsaa barnet døde.
~ HANS JACOBSEN TØNDER af Ringkøbing.

II. Kirsten Andersdatter's børn med Søren Pedersen
Winding (se nr. 2).

7. PEDER SØRENSEN WINDING (ogsaa kaldet NEULING), f. 25. 12. 1661, student Viborg 1683, cand. theol. 1685, præst i Ø. Velling, Helstrup og Grensteen 1686. † 19. 12. 1734.
~ 1° ELSE JENS DTR. THORUP, † 1704. Formandens datter.
5 børn kendes: Fjerde slægtl., nr. 19–23.
~ 2° Mov 8. 6. 1730 METTE WRAAE.
8. EDEL SØRENSDTR. WINDING, † 1748 i Sunds.
~ 1691 CHRISTIAN SØRENSEN SVENDSTRUP (hendes fars eftermand), f. 21. 12. 1664, student Kolding 1682, hører i Kolding skole 1689, præst i Nøvling og Sinding 1690, † 20. 4. 1724.
6 børn kendes: Fjerde slægtl., nr. 24–29.
9. METTE CATHRINE SØRENSDTR. WINDING
~ POUL LAURITZEN LUND i Lund, Vinding sogn.
2 børn kendes: Fjerde slægtl., nr. 30–31.

FJERDE SLÆGTLED

I. Peder Pedersen Grøn's søn med Ingefæ Alstrup
(se nr. 3).

10. PEDER PEDERSEN GRØN, postmester i Holstebro. † før 1760.
~ HEDVIG LÆGAARD
2 børn kendes: Femte slægtl., nr. 32–33.

II. Laurs Pedersen Grøn's børn med Anne Ibsdtr.
(se nr. 4).

11. PEDER LAURSEN GRØN, boede i Holstebro. † før 1760.
1 søn kendes: Femte slægtl., nr. 34.
12. ANDERS LAURITZEN GRØN, boede i Holstebro, † før 1760.
5 børn kendes: Femte slægtl., nr. 35–39.
13. CHRISTEN LAURSEN GRØN, Købmand i Viborg. † før 1760.
~ ELLEN MARIE JØRGENDTR.
2 sønner kendes: Femte slægtl., nr. 40–41.
14. DOROTHEA LAURSDTR. GRØN, levede 1762 i Holstebro.
~ ANDREAS HANSEN, farver i Holstebro. † før 1760.
15. ELEONORE LAURSDTR. GRØN, levede 1762 i Holstebro.
~ 1° PEDER ANDERSEN, † før 1760.
~ 2° OLUF STEENSGAARD, † før 1760.
1 barn af 1° ægtesk. kendes formentlig: Femte Slægtl., nr. 42.

III. Inger Pedersdtr. Grøn's børn med Jens Nielsen
Dybech (se nr. 5).

16. NIELS JENSEN DYBECH, degn i Snejbjerg 1690–1719. Vistnok
~ ELSE DEGN, † 1751 i fattigdom¹. Han mistede degnebolet p. gr.
af skatterestancer; boede 1705 i et lejehus og havde da bortlejet
5 smaa agre ved kirken og en eng for 12 Sk. aarligt¹.
17. En datter, † ugift før 1760.
18. ANNE KIRSTINE JENS DTR. DYBECH, f. 1685, † 8. 4. 1760 Skive²,
drev sin mands købmandsforretning videre efter hans død. Hun
gav kort før sin død 100 Rdl. til byens fattige (Skive) og stiftede
saaledes „Haderups Enkes Legat“, som i aarenes løb forsvandt
igen.

¹ Ejnar Poulsen: „Hardsyssels Degnehistorie“.

² Skive kbg.: Anne Kierstine Jensdatter Dybeck begravet 15. apr. 1760, 75
Aar 2 Mdr. 1 Dg. gl.

~ 16. 5. 1730 LAURITZ HANSEN HADERUP, købmand i Skive,
f. 8. maj 1670, bgr. 23. juli 1748 Skive.
Ingen børn.

IV. Peder Sørensen Winding's børn med Else Jensdtr.
Thorup (se nr. 7).

19. MARIE MARGRETHE PEDERSDTR. WINDING, levede 1760 i Hobro,
1762 i Haslund præstegaard.
~ Kaptajn MOHR (RUEMOR?), † før 1760.
20. CHRISTEN PEDERSEN WINDING, f. 7. 1. 1692, student Odense 1713,
cand. theol. 1716, præst i Voer 1722, bgr. 6. 6. 1729.
~ MARTHA JOHANNESDTR. RICHTER, f. c. 1698; datter af JO-
HANNES RICHTER, organist i Horsens, og BODIL OLUFSDTR.; ~ 2°
L. L. LASSEN, præst i Holbæk.
21. JENS PEDERSEN THORUP WINDING, f. 7. 6. 1694, cand. theol. 1717,
præst i Mov 1731, † 24. 1. 1742.
~ 7. Trin. (18/7) 1733 MARGRETHE JACOBSDTR. SPJELLERUP,
formandens datter, bgr. Viborg 11. 11. 1754.
5 børn kendt: Femte slægtl., nr. 43-47.
22. LAURITS PEDERSEN WINDING, f. 30. 5. 1701, student Kolding 1720,
cand. theol. 1726, præst i Ø. Velling, Helstrup og Grensteen 1729
sammen med Faderen, som han afløste, ligesom denne afløste sin
svigerfar; † 5. 1. 1745.
~ 1° 7. 12. 1735 ANNA ELISABETH JACOBSDTR. SPJELLERUP,
søster til fornævnte Margrethe; f. c. 1700, † 17. 6. 1740.
1 søn kendt: Femte slægtl., nr. 48.
~ 2° 8. 6. 1742 ELISABETH FRIIS, hun ~ 2° eftermanden.
23. BIRGITHE KIRSTINE PEDERSDTR. WINDING, † 19. 3. 1724.
~ THOMAS ANDERSEN HØYER, f. 14. 9. 1688 paa Østergaard i
Salling, søn af ANDERS HANSEN HØYER og ANNA JENS DTR. MØLLER,
student Aarhus 1706, cand. theol. 1710, præst i Tjele 1713, provst
1730, præst i Sønderholm-Freilev 1740. ~ 2° INGEBORG CHRIS-
TENS DTR. FRIIS, f. 1695, † 1764, datter af præsten i Karlby;
han † 1747.
3 børn kendt: Femte slægtl., nr. 49-51.

V. Edel Sørensdtr. Winding's børn med Christian
Sørensen Svendstrup (se nr. 8).

24. SØREN CHRISTENSEN SVENDSTRUP, student Kolding 1713, cand.
theol. 1716, præst i Sunds 1717, † 1736.

~ 1728 ELISABETH SOPHIE STEPHANSDTR. ALAN, formandens datter.

4 børn kendt: Femte slægtl., nr. 52-55.

25. ANCHER CHRISTENSEN SVENDSTRUP, f. c. 1695, personel capellan i Odder 1727, kgl. confessionarius 1728, præst i Hygum 1736, † 1754.
~ ANNA CATHRINE CHRISTENS DTR. SCHIØNNING, datter af præsten i Odder.
26. HELVIG CHRISTENS DTR. SVENDSTRUP, levede 1762 i Fillerup mølle.
~ HANS MORTENSEN, møller i Fillerup, † før 1760.
27. BIRGITHE CHRISTENS DTR. SVENDSTRUP, levede 1762.
~ MANASSE PEDERSEN TØXEN, præst i Sdr. Felding og Assing 1723, „vilde ikke indføre Pontoppidan's forklaring“ (Wiberg), † april 1744; ~ 1° 15. 9. 1723 KIRSTINE THURES DTR., bgr. 19. 6. 1724, datter af præsten i Hemmet; med hende.
1 søn kendt: Femte slægtl., nr. 56.
28. SOPHIA AMALIA CHRISTENS DTR. SVENDSTRUP, levede 1762.
~ KNUD TERKILDTSEN, møller i Arvad, Brande sogn, levede 1762.
29. CLAUS CHRISTENSEN SVENDSTRUP, f. c. 1691, møller i Sunds, levede 1762.

VI. Mette Cathrine Sørensdatter Winding's børn med Poul Lauritzen Lund (se nr. 9).

30. CHRISTEN POULSEN LUND, guldsmed i Viborg, † før 1760.
1 datter kendt: Femte slægtl., nr. 57.
31. METTE POULSDTR. LUND, levede 1762 i Viborg.
~ NIELS MEIN, † før 1760.

FEMTE SLÆGTLED

I. Peder Pedersen Grøn's børn (se nr. 10).

32. PEDER PEDERSEN GRØN var 1762 postmester i Holstebro.
33. NIELS PEDERSEN GRØN, f. Holstebro 1729, student Ribe 1750, cand. theol. 1752, boede 1760-1762 i Holstebro som „studiosus“, præst i Ramme 1762; † c. 1790.
~ Ramme 21. 8. 1764 ANNA BERG, f. Holstebro.

II. Peder Laursen Grøn's søn (se nr. 11).

34. LAURITZ PEDERSEN GRØN, levede 1762 i Holstebro.

III. Anders Lauritzen Grøn's børn (se nr. 12).

35. LAURITZ ANDERSEN GRØN, levede 1760 i København, 1762 i Holstebro
36. KNUD ANDERSEN GRØN levede 1762 i Holstebro.
37. PEDER ANDERSEN GRØN levede 1762 i Holstebro.
38. INGER CATHRINE ANDERSDTR. GRØN levede 1762 i Holstebro.
39. ANNE CATHRINE ANDERSDTR. GRØN levede 1762.

IV. Christen Laursen Grøn's børn (se nr. 13).

40. JØRGEN GRØN, f. 9. 12. 1732 Viborg, student 1752 Viborg, cand. theol. 1755, præst i Taarup og Kvols 1761, † 27. 9. 1802. Ugift.
41. LAURITZ GRØN, levede 1762 „conditionerende paa Strandet“.

V. Eleonora Laursdtr. Grøn's formodede søn med Peder Andersen (se nr. 15).

42. ANDERS PEDERSEN BERG, levede 1760–1762 i Holstebro.

VI. Jens Pedersen Thorup Winding's børn med Margrethe Jacobsdtr. Spjellerup (se nr. 21).

43. PEDER, levede 1762.
44. HANS, levede 1762.
45. JACOB SPJELLERUP JENSEN THORUP, f. c. 1734, student 1755 Viborg, cand. theol. 1759, præst i Vivild og Vejlbj 1763, senere provst, † 9. 10. 1786.
 - ~ 1° 29. 5. 1764 formandens enke ANE CATHRINE ERIKSDTR. FRIENBERG, antagelig fra Holbækgaard (iflg. Wiberg), bgr. 15. 5. 1771.
 - ~ 2° 1771 AXILIA LENE SOPHIE ERIKSDTR. FRIENBERG, den første kones søster, f. c. 1733, † 10. 10. 1773.
 - ~ 3° Randers 14. 6. 1775 MARIE SØRENSDTR. UDBYE.
46. CHRISTEN, levede 1762.
47. ELSE MAGDALENE, levede 1762.

VII. Lauritz Pedersen Winding's søn (se nr. 22).

48. Peder WINDING, levede 1762.

VIII. Birgithe Kirstine Pedersdtr. Winding's børn med
Thomas Andersen Høyer (se nr. 23).

49. GERT DIDRICH THOMSEN, sognefoged i Nørholm i Hornum herred.
Levede 1762.
50. ELSE HØYER, levede ugift 1762.
51. APPELONE HØYER, † før 1760 og tidligst 1757.
~ NIELS POULSEN, sognefoged i V. og Ø. Bølle, † før 1760.
1 søn kendt: Sjette slægtl., nr. 58.

IX. Søren Christensen Svendstrup's børn med Elisa-
beth Sophie Stephansdtr. Alan (se nr. 24).

52. CHRISTEN SØRENSEN SVENDSTRUP, skibsskriver ved flaaen i Kbh.,
levede 1762.
53. EDEL SØRENSDTR. SVENDSTRUP, levede 1762.
~ RASMUS KRAMPE, møller i Grejs ved Vejle, levede 1762.
54. ANNA CATHRINE SØRENSDTR. SVENDSTRUP, levede 1762.
~ TERKILD MADSEN, rytter i Næstved, levede 1762.
55. APOLLONE SØRENSDTR. SVENDSTRUP, levede 1760–1762, tjenende
hos præsten „Birch ved Horsens“. Antagelig i Østbirk, ofte kun
kaldt Birk. Der var ved den tid ingen præst af navnet J. Birch
i nærheden af Horsens.

X. Birgithe Christensdtr. Svendstrup's søn med
Manasse Pedersen Tøxen (se nr. 27).

56. NIELS TØXEN, f. 4. 12. 1734, student 1753 Kolding, cand. theol.
1760, hører i Ribe . . ., residerende kapellan 1768 Skjærbæk,
præst 1770 i Rødding, præst 1787 i Nustrup, † 25. 7. 1809.
~ 1° ANE MARGRETHE LANG, bgr. 25. 3. 1798.
~ 2° 25. 9. 1798 ANNA JØRGENDTR. LUND, født i Gabel, Nu-
strup. Hun ~ 2° præsten H. SIDELMANN.

XI. Christen Poulsen Lund's datter (se nr. 30).

57. METTE KIRSTINE CHRISTENDTR. LUND, levede 1762.
~ CHRISTIAN WULFSEN RAVN, handskemager i Viborg, levede
1762.

SJETTE SLÆGTLED

Appelone Høyer's søn med Niels Poulsen (se nr. 51).

58. POUL NIELSEN, f. 1757, levede 1760–1762 forældreløs i Vesterbølle. Den eneste af dette slægtled iblandt arvingerne efter Anna Kirstine Dybech (nr. 18).

I skiftet er der regnet med, at de 4, der i foranstaaende tavle er anført som Søren Christensen Svendstrup's børn (nemlig numrene 52–55 incl.), var hans søskende. Der er dog ikke anført nogen grund til denne antagelse, som passer daarligt til det anvendte patronymicon. En opklaring vil formentlig nemt kunne opnaas i kbg.

Skiftet gaar stille ud fra, at der ingen arvinger er paa den afdøde enkes faders (Jens Nielsen Dybech's) side.

Skiftets fordeling blandt de 32 overlevende af Anders Villadsen's efterkommere, som er medtaget – og der er ingen grund til at antage, at nogen er forbigaaet – har i det væsentlige været rigtig efter lovens forskrifter, omend enkelte mærkværdigheder forekommer. Fordelingen er naturligvis sket paa skiftets grundlag m. h. t. de ovennævnte 4 søskende, som derved – og i saa fald paa de øvrige 28 arvingers bekostning – har faaet lidt mere end det dobbelte af, hvad de skulde have haft, hvis deres placering paa ovenstaaende tavle er korrekt.

Paa et andet punkt tager skiftet tydeligvis fejl: Det placerer BIRGITHE KIRSTINE WINDING (nr. 23, ~ THOMAS ANDERSEN HØYER) som datter af ovenstaaende nr. 22 LAURITZ PEDERSEN WINDING. Da sidstnævnte er født 1701, og da Birgithe efter at have faaet 3–6 børn døde 1724, maa hun snarere have været søster til Lauritz – og paa tavlen ovenfor er hun placeret efter denne antagelse, som ogsaa stemmer overens med, at Wiberg kalder hende Pedersdtr.

FORFATTER-JURISTEN
JACOB CHRISTIAN BIE

1738–1798

MED SÆRLIGT HENBLIK PÅ HANS OPHOLD I OSTINDIEN

AV

LORENTZ BIE (†)

(Tilrettelagt for trykning av LOUIS E. GRANDJEAN)

JACOB CHRISTIAN BIE, der var broder til den kgl. chef i Bengalen, oberst OLE BIE, har efterladt sig et tvivlsomt navn i den danske litteraturhistorie. Han var vel en søgt leilighedsdigter, som rystede versene ud av ærmet, ligesom man har anerkendt hans versifikatoriske talent, mens eftertiden har frakendt hans dramatiske værker værdi. Hans bønskrifter på vers og hans klagedigte er av en egen gribende art, men der lå unægtelig også en dyb tragedie bag! Det er denne, der her vil blive gjort et forsøg på at gøre rede for.

Bie var født i Trondhjem 1738 og blev student derfra 1757, studerede en kort tid i København, men vendte tilbage til Trondhjem 1758, hvor han væsentlig ernærede sig som lejlighedsdigter. 1764 blev han cand. phil., og vendt tilbage til København begyndte han her sin digteriske virksomhed ved 1765 at udsende „Originale Danske Moralske Fabler i bunden Stil“. Fabel no. 6 om Bæveren kritiserede vistnok Grev DANNESKJOLD-LAURVIGS forvisning, fordi han havde bortført skuespiller ROSES datter „han havde kun et blomster brækket / som dog var skabt at lugte til / men hvordan det end var, man hørte dommen blive / vor bæver skulde sig fra Daphne skov begive“, og aben i fabelen var formodentlig ingen ringere end greve A. G. MOLTKE (se Bidrag til Cencurens Historie under Frederik V, Hist. Tidsskr. 6. R. 1889/90). Det hjalp ikke, at Bie havde sikret sig professor KRATZENSTEINS „imprimatur“ ved snildeligen at dedicere bogen til professorinden, som forøvrigt endnu 3 år senere var gudmor til hans datter (Trinitatis kirkebog 1/3 1768), bogen blev konfiskeret og for-

fatteren dømt til at hensættes på Christiansø, hvad han dog unddrog sig ved at flygte.

Bie, der var blevet gift 7. august 1761 i Trondhjem med METTE MARGRETHE LEMMEL, døbt 23. okt. 1732 i Trondhjem (datter av JØRGEN LEMEL og MARIA LEMCHE), var nu som familieforsørger i en vanskelig situation, selvom han allerede det næste år blev benådet. Ved en skrivelse av 25. februar 1768 (Kgl. Saml. fol. 710) klager Bie sin nød for konferensraad BOLLE WILH. LUXDORPH: „Deres højædelhed kand være forvisset om, jeg er høyst ulyksaling; min kone er nedkommen i barselseng. Jeg har intet at redde mig med, ingen at flye til, eyer hverken brænde eller føde, og kand ey faa mit barn døbt, allene av mangel. Jeg har søgt hjælp af nogle, men er afvist med hårdhed, kort, min tilstand er ynkværdigere end en betlers, og dog kand jeg ey blotte mig offentlig“ og beder konferensråden forbarme sig over ham.

Bie fik da bestillingen som procurator 1768, men kom næsten omgående i ny forlegenhed. Han havde været 2 unge mennesker, brødrene SVEND og FRIEDERICH CHRISTENSEN, behjælpelig med at fjerne deres søster fra hendes formynders hjem og anbragt hende andetsteds. I den anledning indkaldtes brødrene for magistraten, men de udeblev. Istedet indsendte de et av Bie conciperet skrift, hvori de i en studs og hoven tone erklærer, at søsteren ikke behøver at finde sig i nogen despotisk behandling fra formynderens side o. s. v. Da magistraten saa, at Bie stod bag sagen, blev han kaldt op i magistraten, hvor han forsvarede, hvad der var sket og „slog knip med fingrene“. Dette medførte en alvorlig advarsel til ham, om han en anden gang vilde undgå straf. (Se Stampes Erklæringer V pag. 546.)

Den 30årige digter-procurator var respektløs og stolede for meget på sit gode hoved, der senere kun skulde bringe ham i ulykke . . . Når komponisten Poul Rasmussens spredte optegnelser (Persh. Tidssk. 3 V, 58) betegner Bie som „vittig, udsvævende og onskabsfuld“ skal det nok ramme. Det må vel med rette betegnes som onskabsfuldt vid, når Bie juli bededag 1769 fik degnen i Hvidovre kirke til at lade ham præke dær til texten fra højsangen 3, I „Jeg ledte om nætterne i min seng efter den, min sjæl elskede“, og som det fremgår av vidneudsagnene (kancelliets arkiv) fra prædikestolen har leet til degnen FRANTS BECH og et med ham fulgt selskab på 3 mandspersoner og 2 fruentimmere, som skulde have leet tilbage til ham igen, ligesom de indbyrdes skulde have haft mange vanhellige og forargelige gebærder! Bies vittighedsdjævel har utvivlsomt forledt ham til en farlig tve-

tydighed. Det gjorde ikke sagen bedre, at han 1770, efter at Struensee havde ophævet cencuren, udsendte et flyveskrift bl. a. om gejstlighedens indkomster, hvorav det umiskendeligt fremgik, at han vilde præsterne til livs. Skriftet vakte overordentlig opsigt og fremkaldte en hel litteratur både for og imod (jfr. Bibl. Dan. II 908 f.).

Jeg har læst prædikenen (Thottske Samlinger 410 4to), men tror ikke, at den for nutidsøren vilde virke videre anstødelig, så det må vel være den underforståelse mellem Bie og ovennævnte selskab, der har bragt ham i forlegenhed. I prædikenen findes intet – som andetsteds i forfatterlexika anført – om bøn for fruentimmere i smågaderne, ej heller for opdigtede personer, for hvem der lyses til ægteskab, tværtimod er der erklæringer om, at prædiken er holdt med sømmelig ærbødighed, og av alle(?) tilstedeværende tilhørere med stilfærdig andagt uden latter påhørt!

Højesteret dømte 1771 Bie til rasphuset på 6 år!

Samtidig havde han en anden kriminel sag løbende, idet han lod udfærdige et falsk monopol til bogtrykker THIELE til catechismer og psalme bøgers udgivelse (Eiler Nyström: Luxdorphs Dagbøger 1, I, 430 under datoen 6. juli 1771). I Bies eget selvforsvar, dateret stadens civile arresthus 14. december 1771, skildrer han „spøgen“: „Bogtrykker Thiele måtte kunne sige sig selv, at context, underskrift og segl var en spøg, og behøvede ikke at rende fra Herodes til Pilatus med dette privilegie. Jeg har som en fattig sollicitant lagt her i 7 år med kone og børn, og ej haft en skilling soutien, jeg har ågret med mine ringe talenter, ikke dovenskab, ikke liderlighed, men en uundgåelig armod har neddraget mig, jeg har prøvet hvad kulde, sult og tørst formår . . . således drev flyttedagen og mit af min vært for husleje tilbageholdte tøj mig første gang hen til Fischer“.

Av kancelliets arkiv fremgår det, at Bie havde udfærdiget dette privilegium for en bogtrykker og derunder sat majestætens navn samt påsat et i rødt vox trykt kgl. segl. Komponisten Poul Rasmussen fortæller, at Thiele gav 100 rdl. for dokumentet. Selvom Bie altså høstede økonomisk vinding ved „spøgen“, er der alligevel noget, der tyder på, at han drev gæk med Thiele, når henses til, at privilegiet drejede sig om cathekismer og salmebøger; det var just den genre Bie devoverede sig i med sine flyveskrifter og den nys omtalte prædiken. Fra regeringens side var dens „spøg“ med de barbariske domme dog nok så grovkornet efter en moderne opfattelse.

For dette falskneri dømmer højesteret 1772 Bie til at have forbrudt sin hånd, ære og boeslod. Den 9. april 1772 indstiller kancelliet

imidlertid til regeringen, at da Bie i forvejen er dømt til at arbejde 6 år i rasphuset, om han må befris for at miste hånden mod at arbejde for livstid i tugthuset. Regeringen følger indstillingen 10/2 1776 og Bies skæbne synes dermed at være beseglet for livstid. Det går imidlertid anderledes! Han fik dog *noget* ud av livet og sin uomtvistelige begavelse.

*

Stuckenberg har i „Fængselsvæsenet i Danmark 1742–1839“ (1896) betegnet Bie som en meget lastefuld person, som man havde tænkt sig at sende til Guinea, men nøjedes med at indsætte i rasphuset, hvor han fritoges for arbejde! Han vilde ikke erkende, at han var fange, spillede op og sang og trallede, modtog til kl. 11 aften besøg på sygestuen, hvor han besvangrede en livsfange; han var kort sagt en i høj grad besværlig og fortrukken person. Uden tilladelse havde han indrettet en lille forretning med sukker, the og tvebakker m. m. inde i Børnehuset. I løbet av et par år havde han dog forbedret sig!

Hermed forholder det sig efter mine undersøgelser som følger. „Den 30. 5. 1774 fødte MAREN SØRENSDATTER uægte et drenge- og et pigebarn. Den 2. juni næstefter blev drengen i dåben kaldt CARL FRANTS og pigen CAROLINE FRANCISKA. Hun foregav til barnefader, som og ved dåben blev udlagt, en soldat ved navn MATHIAS NIELSEN af dem, som bærer grønne opslag“ (Børnehusets dåbsprotocol pag. 279). Pigebarnet Caroline Franciska udkom av børnehuset 29. 5. 1777 og blev til opdragelse overtaget av madam Bie! (Børnehusets straffede Kvinder paa Livstid fra 1740 pag. 56; i Landsarkivet). Sammesteds erfares, at Maren Sørensdatte var fængslet 1759 og da var 28 år gammel, hendes brøde bestod i, at hun havde avbrændt en gård i Baldersbrønde.

Bies ægte datter JULIANE BIE skrev i sit „memorante“ „Den 8. juli 1790 kom min Søster Caroline Franciska Bie fra Tranquebar til Serampor med Capt. Berg, førende Companiets Skib Dannebrog“. Bie havde åbenbart lyst tvillingedatteren i kuld og køn, uden at jeg har fundet noget derom.

Forskellige litteraturhistorier lader Bie forsvinde fra rasphuset til Vestindien og Guinea, men det forholder sig vist anderledes. Bie søger ganske rigtigt 4. juli 1773 om at måtte sendes til Vestindien, men det avsloges, da vestindisk kammer erklærede, at han let kunde finde lejlighed til at flygte derfra. Den eneste forbindelse, som Bie mig vitterligt har med Vestindien er den, at hans „Philopatris“ trende

Bemærkninger“ udkom på St. Croix under titlen „Philopatreas remarks“ wrote in Copenhagen nov. 23 1770 and published at request, translated from the original. St. Croix, printed and sold by Daniel Thibou 1771. 4. december 1774 søger han om at måtte sendes til Ostindien, men da kompagniets direktion erklærede, at da hans broder var dets overhoved i Bengalen og sekretær i Trankebar, vilde det være ham en tort, hvorfor også dette avsloges. Om broderen, Ole Bies, helt anden stilling hertil skal senere berettes. Den 11. januar 1776 befaler kongen, at Bie i stedet for at sendes til Ostindien skal sendes til Guinea, men da kompagniet har forestillet, at der på kysten ikke er nogen lejlighed til at anbringe fangearbejdere, ændres det til, at resten av rasphustiden eftergives, og han skal arbejde for livstid i tugthuset. 6. august 1777 søger Bie om at måtte få sit eget kammer eller sendes med en tålelig gehalt til Bornholm, hvilket også avsloges.

25. 11. 1777 kommer den kgl. kabinetsordre:

„Da den bekendte Jacob Bie kan av sin broder i ostindien modtages, så ville vi nu endeligen dette tilstå, dog således, at han fra børnehuset kommer lige på skibet, hans arbejde allerede kan dær ophøre“. Der anmodes tillige om, at der på skibet gøres sådanne foranstaltninger, at han ej kan komme iland.

Om avrejsen fortæller brev av 8. 12. 1777 fra direktionen pr. „Rigernes Ønske“. capt. Bagge:

„Da hs. kgl. maj. allernådigst har bevilget sr. Jacob Chr. Bies løsladelse fra hans fængsel på hans broders hr. Bies underdanigste ansøgning og at han måtte rejse til ham, så udgår han til den ende efter allerhøjeste befaling ligeledes med dette skib og har vi til en køye, gangklæder etc. udlagt for ham 40 rdl., som factoriet igen av hans broder vil sørge for at få indbetalt i compagniets kasse med den sædvanlige agio.“ Man fristes til i denne frigivelse at se noget mere end hensyntagen til oberst Bie i Bengalen, som var højt anskreven. Man har nok fundet de Jacob Bie overgåede domme lovlig strenge. Man havde jo allerede mildnet dem eengang, da man først benådede Bie for at miste hånden med den motivering, at han havde fået en arbejdsdom, hvortil han jo skulde bruge hånden! Besynderligt virker i alt fald den næste benådning kort efter, da han også fritages for tvangsarbejde, uden at man samtidig vender tilbage til spørgsmålet om derefter at lade ham miste hånden! Senere holder man, som vi skal se, næsten hånden over ham ude i Ostindien. Dette må vel tages som et indicium for, at man vilde gøre gjort uret imod ham god igen på sæt og vis. Oprejsning fik han dog aldrig.

Bie avsejlede fra København med „Rigernes Ønske“ 9. 12. 1777 og ankom til Trankebar 23. 7. 1778. Dermed var hans fængselstid endt, og det stod ham nu åbent at begynde et nyt og bedre liv takket være broderens forbøn og tillid til, at hans hjælp kunde genrejse den dømte og efter nutidens skøn strengt straffede. Det var et delvis forfængeligt håb; kancelliet fik ret, at det blev til Ole Bies tort, at broderen kom ud til Trankebar. Jacob Bie selv fik dog ikke så lidt ud av resten av sit liv og børnene gik det godt...

*

Endnu mens Bie sad i sit fængsel, havde han tilskrevet broderen, den „bengalske nabob“ og åbenbart bebrejdet ham, at han intet udrettede for ham. Herom vidner et svar i kommercekollegiet, ostindiske journaler, av 12. januar 1778 fra Frederiksnagor, altså skrevet, mens Bie allerede er på vej derud:

„Min kiereste broder.

Dit kierkomne brev av 4 dec. 1776 er mig rigtig tilhænde kommen; Du kand nu vel ey være uvidende om, at ieg i begyndelsen af samme år med skibet Tranquebar Capt. Junge på det indstændigste og veemodigste hos directionen av det Ost. Comp. har anholdt om dets intercession om Din frihed. (Dir. har i så fald aldrig tilskrevet mig) og når den nåde skulde erholdes, at den da gunstigst vilde tillade Dig med kone og børn at overgå til Indien, da jeg skulde sørge for Din videre lykke og ønsker jeg hiertelig med næste skib hertil iår at fornemme den glædelige tidende, at min ansøgning har haft det forønskede udfald.

Du tager fejl, min broder, når Du tror, at mit hierte er blevet koldt mod Dig og at årsagen dertil, som Du supponerer, skal have været ufordelagtige beretninger til mig etc.“.

Nej, broderens hjærte slog varmt for ham, og Ole Bie har jo også kendt hans positive egenskaber.

På den smukkeste måde har Ole Bie lagt al sin indflydelse på vægten for at komme broderen til hjælp i den lidt beskæmmende tro, at han vilde være i stand til at „sørge for hans videre lykke“. Det blev skam, han fik til tak, for broderen tog ikke hensyn til hans position.

I „Ostindiske Personalialia og Data“ har Kay Larsen anført, at Jacob Bie ved ankomsten til Bengalen blev beskæftiget med Ole Bies rederivirksomhed, men herom har jeg intet videre fundet. Av Ewalds papirer, breve udi copier fra factoriet i Bengalen til factoriet i Tranque-

bar, ses det derimod 9. 9. 1780, at Jacob Bie har været benyttet til skifteskriver. Broderen har vel ment, at hans juridiske kundskaber passende kunde bringes i anvendelse, så meget mere som han konstituerer broderen som notarius publicus i 1781. Kort efter må han være gået i engelsk tjeneste, da han udnævnes til kadet, og 16. aug. samme år forfremmes han til fændrik eller løjtnant (India Office, London). Fra engelsk tjeneste får han afsked 14. febr. 1785 i Europa, da han er på rejse hjem i selskab med broderen.

Jacob Bie akcepteres altså strax ved sin ankomst til Indien, og der er også vidnesbyrd om, at han bliver optaget i en engelsk loge som frimurer, hvor godtfolk må være gået i borgen for ham. Man har gjort ham meget værre, end han var.

Den 27. 10. 1781 avsender factoriet i Trankebar et brev til direktionen i København, hvori berettes, at i anledning av stridighederne i Bengalen mellem Fix (om denne se min artikel: Johan Leonard Fix 1735–1807 i Persh. Tidsskr. 10. III, 1. 1936) og EHLERS¹, og imellem rådet og factorierne, har factoriet i Frederiksnagor en vis mistanke til Jacob Chr. Bie „at han formentlig er den, der har været og er årsagen til alle de uroligheder, der indtil denne tid vedvarer, hvilken mistanke er grundet derudi, at førend sidstnævnte Bie kom til Frederiksnagor, levede hr. Fix og hr. Ehlers i god enighed og rådet med factoriet næsten ligeså . . . derimod blev ligeså hastig som Jacob Bies overkomme skete og hans medtagelse i offentlige forretninger uenighedssæden strax udstrøet. Han blev av sin broder konstitueret notarius publicus og exoffices forrettede sine pligter for første gang på requisition av hr. Ehlers imod hr. Fix, hvorom vi i forrige brev har meldt. Det var at ønske, at dette urolige hoved måtte forvises alle de danske etablissementer, da vi har årsag at frygte, enten et eller andet ondt opspind av ham, hvilket hans vittige geni, som mest viser sig i ondskab, meget let kan indfinde“.

Man havde altså hurtigt opdaget Bies „vittige geni, som mest viser sig i ondskab“, – og i besiddelse av megen malice har han jo nok været, omend gæk og dril ikke altid behøver at være pur ondskab – tugthuset havde i hvert fald ikke avet ham. På den anden side er Bie måske heller ikke blevet modtaget særlig venligt av sine landsmænd, som kendte nøje til hans fortid. Med brev av 16. 10. 1781 skriver gouvernementet hjem:

„Den med skibet „Rigernes Ønske“ udkomne Jacob Chr. Bie ansøgte sekretærtjenesten, men da vi ikke vide, om hs. maj. allernådigst har forundt

ham nogen oprejsning eller på hvad vilkår hand er her udkommet, har vi tilskrevet rådet, at vi ikke kunde foreslå ham til nogen kgl. tjeneste.“

22. 1. 1782 svarer cancelliet og bifalder, at gouvernementet ikke har antaget Jacob Chr. Bie til sekretær i rådet i Frederiksnagor, således som av dette foreslået.

I 1784 klager factoriet i Bengalen over Jacob Bie, og begærer copi udsendt av de domme, som er overgået ham. Av direktionens svar forstår man, at det er med velberåd hu, at Bie i sin tid er udsendt uden kommentarer:

„Det vilde være ubilligt handlet, om man ved at udsende de over Jacob Bie i højesteret ergangne domme vilde have søgt at forspilde hans lykke. Da han nu ikke mere er på dansk grund i Indien men i engelsk tjeneste, vil al forfølgelse være overflødig.“

Standpunktet var på sæt og vis hensynsfuldt nok både overfor Jacob Bie og chefen Ole Bie, men man kan ikke forbise, at det samtidig kan have skadet ved at give næring til de løseste rygter. . .

I årene 1785–88 var Jacob Bie – mon i overensstemmelse med løsladelsesvilkårene? – hjemme i Danmark sammen med broderen.

Ved tilbagekomsten er Bie slået ind på sin gamle kurs at stifte ufred igennem prokuratorkneb og sit vittige geni, ja, han må have drevet spillet såvidt, at det omsider er gået op for broderen, hvordan det stod til med ham. I skrivelse av 8. 10. 1792 fra Ole Bie til generalmajor ANKER² hedder det ganske usmykket:

„Da ordren om krigsforhør av Møller ankom, tog Møller sin tilflugt til min broder Jacob Bie, til hvilken alle, som kommer i knibe, henvender sig for ved hans snilde råd og juridiske krumspring at blive reddede.“

Umiddelbart derefter rapporterer KREFTING³ ved skrivelse av 29. 11. 1792 til gouvernementet:

„Sålænge en Jacob Chr. Bie ikke bliver udsat av colonien, er det plat umuligt at få stedet i orden. Dette menneske fordærver enhver, der hertil ankommer, sætter folk i hår sammen, giver råd, der er revolterende, forfører unge mennesker fra moralske dyder til moralske laster og kort sagt! har ligesom en magnetisk kraft for at tiltrække sig adherenterne, dem han går så længe til hånde med fordømmelige råd til at de i bund og grund er ruineret. En sådan person er det hr. OBELITZ⁴ har til medhjælper og hvis selskab han

daglig søger, han bruger ham i alle sine forretninger og næppe gjøres der en notarial translation eller skrives der et brev uden at Jacob får sine fingre deri. Således har forholdene været siden 1784.“

Man vidste, at hos hr. Obelitz var stemmen Jacobs! Nå, Obelitz blev snart efter venner med Jacob, men gør det godt igen med et udateret brev, der lyder:

„Vi er masons, vi er høje masons; hver gang jeg tænker på vor forbindelse gyser jeg, her er en del av vore brødre kommen og flere er nu i vente; hvad skam for os at opføre os således imod hinanden.“ Ventelig har de to logebrødre forligt sig . . .

Gouvernementet udtaler under 3. november 1793 sin undren overfor Ole Bie, at denne ikke – trods sit kendskab til og opfattelse av sin broder – udviser ham av kolonien. Ole Bie svarer 14. 1. 1793: at ganske vist har han uden persons anseelse og familieforhold udtalt sig om Jacob Bie, men gouvernementet vil dog finde det ubroderligt, ja umenneskeligt at forvise ham i landflygtighed trods det, at han er en person, som alle, der har noget at skjule, henvender sig til og som ved sine krumspring aldrig kan rammes av loven“. Dette skudsmaal er interessant, thi det fortæller os dog, at Jacob Bie har været så klog at holde sig fri av loven – og dette har jo sikkert dobbelt ærgret hans mindre kløgtige landsmænd, der vel med rette fordømte hans intriger og juridiske kneb.

Krefting ses at dele Ole Bies opfattelse, at han ikke kan udvise sin egen broder alene på et moralsk grundlag; han skriver 25. 5. 1796 til gouvernementet og opfordrer dette til at forvise Jacob Bie, da Ole Bie som broder dårligt kan gøre det, hvorimod gouvernementet kan befale det. Gouvernementet svarer Krefting 2. 6. 1796, at det meget vel véd, at Jacob Bie er et rasphusmedlem „men vi ville aldeles ikke indlade os i at give befaling til hans udtagelse av Frederiksnagor. De hr. byfoged Krefting ved selv, hvilke rettigheder *De* har som politimester og beder Dem bruge Deres conduite“.

Sagen er ganske oplagt: Jacob Bie har intet juridisk forbrudt; det véd Krefting til overflod, og alle forsøgene på at blive Bie kvit støtter sig alene på moralske domme og så ikke så lidt på kendsgerningen, at han notorisk er rasphusmedlem. Det sidste punkt har såvel kancelliet i København som gouvernementet krævet holdt ude av betragtning, men i omdømmet løber ingen fra sin fortid!

Bies beskæftigelse som skifteskriver og juridisk medhjælper hos notarius publicus har givet ham en vis position som jurist, men han

er letsindig nok til at agere både prokurator og dommer i Frederiksnagor, hvilket han jo ikke var berettiget til. Her er der mulighed for påtale eller udvisning. Omsider synes gouvernementet, at løsningen findes her, idet det under 9. 2. 1797 tilskriver Ost. Comp., at Krefting har anmodet om tilladelse til at forvise Jacob Chr. Bie, når han måtte finde det nødvendigt, men at en sådan tilladelse forlængst er givet Ole Bie og at gentage den nu vil kun skaffe os ubehageligheder med oberstlieutenanten, da Krefting jo som politimester kan foretage den slags på egen hånd eller forelægge spørgsmålet for rådet, hvorefter gouvernementet lettere kunde billige det. Gouvernementet kan ikke tro, at Krefting er uvidende om, at Jacob Bie agerer både prokurator og dommer i Frederiksnagor!

Men Krefting tør ikke foretage noget pr. konduite. Kancelliet skriver 4. 11. 1797 til gouvernementet: „I anledning av byfoged Kreftings anmodning om at måtte forvise Jac. Chr. Bie fra Frederiksnagor mener man ikke at kunne gøre dette uden lovlig adkomst, må derfor ganske overlade dette til stedets øvrighed; når det formenes, „at enhver på stedet kender ham som et uværdigt og trætkekært menneske og derfor ikke søger eller ønsker hans selskab og omgang“ måtte han måske selv bringes på den tanke for bestandig at forlade Frederiksnagor, hvor man så lidet agtede på ham.“ Dette smager lidt av en næse, thi klagerne var jo overdrevne; det er vitterligt, at Bie havde adskillige venner og logebrødre, som støttede ham, så hvorfor skulde han frivillig forlade kolonien, hvor han dog fandt sit levebrød uden at være kommet på kant med loven.

Mærkeligt er det unægteligt, at Bie ganske kort efter i 1798 „kom på den tanke for bestandig at forlade Frederiksnagor“, han døde nemlig, og dermed fik sagerne sin naturlige løsning.

Hans uægte datter Caroline Franciska, der var født i Børnehuset blev først gift i Benares 3. 12. 1793 med skibsfører CHRISTOPHER HALS (S. af kapt. i nordenfjeldske skiløberbatll. LORENTZ CHRISTIAN HALS og MARIE JOHANDATTER HARSTAD), død 24. januar 1800 i Kbhvn. (Ass. Kg.), om hvem jeg har skrevet i artiklen „Juliane Marie Wallich, et tidsbillede fra Dansk Ostindien“, Pers. Tidsskr. 11, II, 1941, og i hvilken jeg forøvrigt har citeret et par av de bilag, som her er gentaget til belysning av Jacob Chr. Bie, derefter med dommer i den sorte ret i Frederiksnagor OTTO LAURITZ BIE (S. af overførster ved sølvværket på Kongsberg TARALD ROSS BIE og MARTHA MARIA FLYG), som var hendes fætter.

Bies ægtefødte datter Juliane Marie blev 2° gift med biskop i Viborg NIELS ESMARCH ØLLGAARD; sønnen JØRGEN blev først lieute-

nant, derefter kaptain i engelsk tjeneste, mens sønnen OTTO LAURITZ druknede som skibsfører i den bengalske havbugt kun 29 år gl. Der skete ingen milieu-reducering. Se iøvrigt Lorentz Bie: Den norske danske Slægt Bie. Kbh. 1947.

*

Bies levnedsløb var i høj grad dramatisk; trods sine talenter fik han vel ikke det ud af livet, som han skulde, dertil kom hans bohémnatur og hans trættelyst og oppositionelle sind ham for meget i vejen. Han måtte sande, hvad han selv digtede i „Om Slagsmålet i Heltens Gjæstebud“:

„Således ufreds-storm i frydens største sommer
og tvedragts galde midt i vinens sødhed kommer
som om Pandora her sin æske åbnet har,
så oprørt, vred og ond det hele selskab var.“

Vist er det, at Pandora fra den oldgræske fortælling, „alles gave“, forsåvidt Bie og hans omgivelser angik, fra sin berømte æske lod udgå alverdens ulykker og sorger, og som Bie i ungdommen digtede i „Bæveren“ om greve Danneskjold-Laurvigs forvisning, „at han skulde sig fra Daphne skov begive“, således måtte han jo selv forlade kongerigerne i sin modne alder. Der er altid noget tragisk ved velbegavede personligheder, som ikke kommer på deres rette hylde. At Bie ikke var uden talent og dygtighed vil vist fremgå av denne levnedsbekrielse og med hensyn til hans „forbrydelser“ var de måske mere en galgenfugls alvorlige streger, som havde et strøg av noget wesselsk over sig; men Bie og Wessel var jo også landsmænd. Om Bies forfattervirksomhed henvises til Biografisk Leksicon. I Ostindien var hans pegase tavs; pennen blev brugt på anden vis.

NÆVNTE PERSONERS DATA

1. DITLEV EHLERS blev ansat i As. Comp. 1773, var bogholder til han efter striden med Fix pludselig rejste hjem i 1780, han boede 1785 i Kiel, hvorfra han søgte om chefsposten i Frederiksnagor.
2. PETER ANKER (1744-1832) guvernør i Ostindien, kom til Trankebar 1788 og var da udnævnt til generalmajor (Biogr. Lex.).
3. JACOB KREFTING (1757-1828) kom til Frederiksnagor 1787 som byfoged og 3. stemme i rådet. Han var jurist og overtog efter Ole Bies død 1805 chefstillingen. (Se Persh. Tidsskr. 10, V, 219.)
4. BALTHAZAR LUDVIG OBELITZ (1763-?) exam. jur., blev 1788 sekretær i rådet i Frederiksnagor samt by- og skifteskriver. Måtte flygte av frygt for arrestation fra sine kreditorers side til den franske koloni Chandernagore, hvor han fik avsked 1797. (Se Persh. Tidsskr. 10, V, 219.)

BILLEDER AF TO AF KONG CHRISTIAN VI.s OPDRAGERE

AF

JOHANNES PEDERSEN

At kong Frederik IV.s personlighed rummede dybe modsætninger er velkendt¹. Snart prises han som den pligttro og flittige regent, snart faar man indtryk af, at hans nydelsessyge og letfærdighed ingen grænser kendte. Snart nævnes han som den, der ved oprettelsen af landsbyskoler og ved at sætte missionen i Trankebar i gang ivrigt drog omsorg for sine undersaatte, og snart hører vi om hans urimeligt dyre Italiensrejse og om hans elskovsæventyr.

For kongens ægteskab blev hans udsvævelser skæbnesvangre. Dronning Louise følte sig skuffet og forurettet; hun havde nogle faa trofaste venner, der kendte hendes oprigtige fromhed og delte hendes hengivenhed for den hallensiske pietisme, som hun fra sin ungdom af havde været i forbindelse med. Nogle gange synes hun at have tilskyndet kongen til at vise vækkelsens folk velvilje, men siden fordybede hun sig i Arndts, Speners og Franckes fromme bøger.

Og saa levede hun for sine børn. Hun har uden tvivl haft afgørende indflydelse paa, hvem der kom til at lede kronprinsens opdragelse i hans drengenaar. Derved lykkedes det hende at finde mænd, der kunde føre hendes søn ind i det kristelige livssyn, der for hende var saa dyrebart; men derved blev ogsaa drengens uvilje mod faderens livsførelse vakt.

De to mænd, der i det følgende skal omtales, har haft stor betydning for vort lands styre i en aarrække. Ikke blot indirekte gennem deres kongelige elev, der blev præget af den opdragelse, de gav ham, men ogsaa direkte, fordi de senere fik stillinger, hvor de kunde gøre

¹ Danmarks Riges Historie, V, 25 ff. (E. Holm). Schultz Danmarks Historie, III, 439 f. og 447 f. (K. Fabricius).

deres meninger gældende. Især havde de interesse af at skaffe den hallensiske pietismes reformtanker ind i rigernes kirke- og folkeliv.

Begge har de efterladt optegnelser og dagbøger, som nu findes i det ledreborgske arkiv; og med benyttelse af dem tegnes disse nærbilleder.

JOHAN GEORG VON HOLSTEIN var fra 1706–12 kronprinsens hofmester og fra 1712 til sin død 1730 medlem af konseillet¹. For landets finanser og i den udenrigspolitiske forhandling har han gjort en betydelig indsats, og i alle kirkelige og kulturelle spørgsmål havde han afgørende betydning.

Han var født 1662 i Meklenburg – paa herregaarden *Møllenhagen*. Barndomshjemmet var præget af den orthodoxe tids uskrømtede kærlighed til den rene, lutherske lære og til det theologiske studium med hele dets klassiske underbygning². Men tillige af en dyb fromhed, der fandt udtryk i hjemmets daglige familieandagter og i faderens læsning. Johan Georg fortæller selv fra sin barndom, at faderen flere gange talte med ham om, at han skulde være præst og studere theologi. Da han var en halv snes aar gammel, fik han undervisning i latin, græsk og hebraisk. 1675, – Johan Georg var kun 13 aar gammel, – døde hans far. Trods de ændrede forhold vilde hans mor lade ham fortsætte sin uddannelse. Uden tvivl har han i de følgende aar tilegnet sig mange kundskaber; hans færdighed i latin og fransk ligesom hans theologiske viden, der under hans manddomsvirke nedfældes i smaa afhandlinger, er grundlagt i disse aar³. 1680 var han en tid i Rostock; fægtning og ridning var afbrydelser i læsningen. Derefter opholdt han sig en tid i Frankrig.

Under sit ophold i Paris skrev den unge Johan Georg et udkast til en langfredagsbøn, der viser, at han allerede dengang var den orthodoxe kirkes tro søn. Foran den lidende frelser vil han bekende sin synd og bede om kraft til at følge budene og undgaa at synde. Men det er takken, der giver denne bøn sin tone. Tak for livets gave, – for Guds trofaste omsorg gennem aarene, – fordi han blev bevaret

¹ Danmarks Adels Aarvog II, 195 ff. – Dansk biograf. Leksik. (E. Holm, Hans Jensen). J. G. v. Holsteins dagbøger findes i Ledreb. 435–8°; 436–8°; 437–8°; 438–8° og 443–4°. P. B. C. Westergaard: Danske Portræter I, 753 f.

² Ledreb. 436–fol. v. Holsteins selvportræt: „Sa premiere education toute chrestienne lui a donné de la crainte de Dieu et de la devotion“.

³ I Ledreb. 436–fol. findes fra 1690 en Danksagungsgebet og fra 1691: Gedanken über die worte des 11. v. aus dem IX cap. der Prediger Salomons.

gennem alle farer. Ja, og tak, – fordi han kom til at vokse op i kristenheden – og ikke blandt tyrker og hedninger, – han fik jo sit hjem blandt den lille flok, der holder fast ved det rene Guds ord og de hellige sakramenter¹.

Ved det *schwerinske* hof havde den unge v. Holstein nu tjeneste i aarene 1684–88; derefter blev han som kammerjunker hos prins Carl knyttet til hoffet i København og tjente i de følgende 8 aar paa forskellig maade den danske kongefamilie. 1693 holdt han bryllup med den 16aarige IDA FREDERIKKE v. BÜLOW, hvis fader ejede flere gaarde paa Laaland. Ved hendes død 1725 priser v. Holstein sin hustru som den, der gav ham og deres børn det gode hjem og helt delte hans livssyn².

Fra 1696 til 1705 havde han sit hjem og sin gerning i Oldenburg – først som landdrost, senere som overlænddrost, men blev saa atter kaldt til København for at blive der til sin død 1730³.

Det liv i bøn og andagt, som var levet i barndomshjemmet, fæstnede sig efterhaanden hos sønnen, og det blev ogsaa indført i hans eget hjem. Familieandagten om morgenen saavel som de private andagter med læsning og selvprøvelse middag og aften hørte til dagens orden⁴. Suk og sang og bøn var et kraftigt islæt i det daglige liv, – ja, under rejser gennem landet lyder der ofte salmesang fra karossen, hvor v. Holstein kører sammen med sin hustru eller et af sine børn.

Hvorledes det gik til, at det orthodox-lutherske fromhedsliv, han havde som arv fra sit hjem, optog den frembrydende pietismes toner i sig, ligger ikke klart i dagen. Der foreligger intet om nogen dybtgaaende krise i den unge mands liv, men Halle blev for ham stedet, hvorfra fornyelsen skulde komme, og Spener og Francke læste han gerne. Klagen over den stivnede og hensygnende kirke finder gen-

¹ J. G. v. H.: Geheime Unterredungen mit Gott. – Udg. 1745. Dat. 1684 – 31/3 – S. 3–16.

² Jfr. Ledreb. 441–fol. v. Holsteins mindetale over sin første hustru. Geh. Unterred.: 91 ff.

³ I Ledreb. 441–fol. fortælles, at i november 1705 kom familien til Kbhvn. – „mit unserer gantzen Haushaltung und 6 Kinder“. Se ogsaa J. G. v. H.: Geh. Unterred. – s. 74. Efter raadstuearkivets skattemandtal har familien v. Holstein i aarenes løb boet forskellige steder i København; 1717 i Købmagergade; 1721 i Ny Vestergade; 1725 Ved Stranden. Efter H. U. Ramsing: Københavns ejendomme 1377–1728, IV, 134 købte J. G. v. H. 1726 matr. nr. 261 i Vester Kvarter i Stormgade.

⁴ I Geh. Unterred. findes fra maj 1714 baade „Tägl. Morgen-Gebet“; s. 29–46, – og „Tägl. Abend-Gebet“; s. 47–52. Jfr. dagbøgerne, der i begyndelsen beretter om andagterne dag for dag.

klang i hans bøn; og han ved, at det er den levende, virksomme tro, det gælder¹.

Der er fra tiden omkring 1705 flere ubestridelige vidnesbyrd om, at v. Holstein regnedes for at staa paa vækkelsens side mod den raadende orthodoxe kirke. Efter en prædiken, konfessionarius PEDER JESPERSEN havde holdt – i november 1706 – om, at man dog ikke burde betro nogen ungs opdragelse til „kætterske folk“, sagde kongen – i familiens kreds, – at de ord kun kunde være møntet paa kronprinsens hofmester. Han spurgte prins Carl, der jo en tid lang var under v. Holsteins vejledning, hvad han mente, og baade prinsen og dronningen udtalte, at de fandt angrebet ubeføjet².

Paa den anden side fremgaar det af dagbøgerne, at v. Holstein stod paa venskabelig fod med hofpræst MASIUS og i efteraaret 1706 havde en længere samtale med ham om „de saakaldte pietister“³. Vel stod han LÜTKENS nærmere end Masius, men som den trofaste kirkegænger han var, – hver søndag var han to gange til gudstjeneste, – kunde han baade under Masius' og Lützens' prædikener føle sig opbygget og bevæget, men han indrømmer ogsaa, at sønnen undertiden fik bugt med ham. Lützens' „herlige“ prædiken kunde v. Holstein rigtig glæde sig over, ja undertiden tog han ogsaa kronprinsen med hen at høre hofpræstens katekisation med børnene. Nu og da overhørte Lützens v. Holsteins egne børn, og dagbogen omtaler, at de to familier gensidigt besøgte hinanden⁴.

Meget forskellige folk kom v. Holstein i berøring med under sin gerning – i rentekammeret – som kronprinsens hofmester – i fattigdirektionen – i konseillet – i missionskollegiet. Men blandt hjemmets nærmeste venner regnedes familierne v. PLESSEN – baade gehejmeraadene CHRISTIAN SIEGFRED og marskalken CARL ADOLF – og HAXT-

¹ Geh. Unterred.; s. 32 og 39.

² Ledreb. 437-8°. Dagbog 7/11 1706.

³ Ledreb. 435-8°. 1706 – 26/9: – jfr. Ledreb. 436-8°. 1708 – 18/6 og 2/12.

⁴ Ledreb. 435-8°. – Som eksempel paa dagbogens optegnelser anføres her – 1706 – 22/8: „... habe des morgens mit meiner Frauen in allen unsere gewöhnliche morgen-andacht gehapt. Auch aus SPENERS postil der Lebens Pf.: das Evangelium gelesen, daraus Er vorstellet, den rechten gebrauch der zungen in reden und zweigen; hernebst H. D. PETERS und nachmittag H. D. LÜTCHENS Predigt angehört, und durch gelegenheit derer, so von Gottes wort abgehen, mit meiner Cousine bey Hoffe von der Kraft des Wortes und wirkung des Geistes etwas disputiret, noch gelesen in Macario von der Vollenkōmenheit und mit Mr. SCHRÖDERN drüber conferiret. Jesu du meine Vollenkōmenheit, stehe mir bey.“ – Jfr. 1706 – 8/8 – om Lützens prædiken, og 1707, 20/11 – søvning under prædiken.

HAUSEN. Navnlig sidstnævnte familie nævnes i forbindelse med udflugter i byens omegn – og som fortrolige ogsaa i kristenlivets mange spørgsmaal. v. Holstein finder nu og da madame Haxthausen hos sin frue – syngende tidens salmer eller i samtale om, hvori den sande kristendom bestaar¹.

Naar v. Holstein i sine optegnelser forsøger at ridse nogle linjer af sit eget billede, ser det saaledes ud: Et aabent og ærgerrigt sind, der saa gerne vil vinde mennesker for sig. Snaksom, munter og mild, men tillige hidsig og mistænksom; pligtro og nøjagtig i sin gerning, jævnt godt begavet; „son jugement solide, mais borné“².

Det blev hans lod livet igennem at være med, hvor de mange brogede spørgsmaal blev drøftet og afgjort, men han elskede de stille studier og har især givet sig af med theologi, filosofi, historie og politik. Baade hans theologiske betragtninger og hans nedskrevne taler bærer vidnesbyrd herom³. Men var der saaledes en spænding mellem det travle udadvendte liv i kongens raad og følge, hvor „verdslige“ ting helt optog ham, og de stille andagts- og studietimer, han havde i sit hjem, saa var spændingen ikke mindre mellem den lystige snakkesalighed, der kunde præge ham i andres selskab, og den dybe melankoli, han kunde henfalde til i énsomhed⁴. Det daglige opgør med sig selv, som dagbogen jo var, ender ofte i klage og selvbebrejdelse. Det hænger ikke alene sammen med, at v. Holstein fra sine unge aar havde et tungt sind, men ogsaa med den pietistiske fromhed, der mere og mere prægede ham.

Nytaarsaften 1706 vil han gøre op med sine synder og skriver: „Vor andern das ich meinen mundt öffters nicht gnug im Zaum gehalten, sondern in schertzreden zu viel od. auch unnütze dinge hervorgebracht, – den im Zorn, ob wol auch über rechtmessige ursachen, zu hefftig, entbrandt, auch vielen unnötigen Speculationen und bösen gedancken noch viel nachgehenget, sonderlig bey Schlaflosen nächten – auch bey dem Gebete und Predigt meine Gedancken nicht gnug im Zaum gehalten, sondern zu viel herum streichen lassen;

¹ Ledreb. 435–8° – 5/12 1706 – 31/1 07 – 27/2 07 – 20/3 07.

² Ledreb. 436–fol.

³ Ledreb. 436–fol. Udkast til tale om *pligterne* – mod Gud, sin næste og sig selv. Ledreb. 437–fol. Tanker over Joh. 3, 16 – fra 1715. I. KORTHOLDT skriver 1717 – 9/3 til J. G. v. H. om LEIBNITZ' skrifter. Jfr. Ledreb. 437–fol.

⁴ Geh. Unterred.; s. 65 ff. Bøn fra 1726. – Skriver, at han i mange aar har ønsket at trække sig tilbage fra verden for i stilhed at kunne tjene Gud helt. (70).

doch hat Gottes gnade noch ein bestendiges Verlangen der besserung in mir erhalten und eine unruhe bey d. Verseümnis in mir gewircket“¹.

Gentagne gange blev han plaget af et uroligt og ængsteligt sind; glæden i Gud var borte, og han var uden trøst². 1723–24 drev selvanklagen ham ud i en svær krise. Da han 1705 kom i kongens tjeneste aflagde han en ed, der i stærke ord bandt ham til i alle forhold at være kongen tro. Allerede dengang syntes han, at en saa stærkt forpligtelse overfor et menneske stred mod Guds ord, og han søgte at faa ordlyden ændret, men forgæves. Med begge hofpræsterne, Masius og Lützens, havde han drøftet spørgsmaalet, – „die mir denn noch deutlicher gezeigt, wie gefährlich es sey, Gottes allgemeine Gnade als das gröste Kleinod unseres Christenthums, und festen Grund unserer Seeligkeit einzuschräncken, und an gewisse Zeit und Umständen zu binden“³. I 18 aar har han nu baaret paa denne byrde; den har ofte stjaalet hans nattesøvn og hans arbejdskraft. Hver gang han vilde til alters, maatte han bede Gud tilgive sig, at han i denne sag havde handlet saa overilet, uforsigtigt og letsindigt. I det sidste aars tid har han ikke vovet at gaa til alters, – søvnløsheden tager til, – helbredet svækkes, – tanken om, at døden rykker nærmere, foruroliger ham. At kongen dog vil fri ham fra den tunge ed. Det beder han om, saa indtrængende han kan⁴. –

I 6 aar – 1706 til 1712 – var v. Holstein kronprins Christians opdrager. Det var d. 6. april 1706, han tiltraadte sit embede som hofmester⁵. Paa alle maader skulde han lede den 7aarige drengs opdragelse. I samraad med forældrene skulde han finde de bedst egnede folk til kronprinsens opvartning⁶. – Han skulde føre tilsyn med hans undervisning; – JOH. WILH. SCHRÖDER var kronprinsens „informer“; – han skulde gaa med ham i kirke, – følge ham til fester og fornøjelser, komedier, selskaber, jagter, militærparader. Daglig var han sammen med drengen og talte jævnlig med forældrene om ham. Kronprins Christian var i sine drengenaar en lille forknytt fyr, der ofte græd. Gang paa gang staaar v. Holstein raadvild overfor det grædende barn.

¹ Ledreb. 435–8°; 1706 – 31/12.

² Ledreb. 436–8°; 1708 – 31/7 og 31/8.

³ Ledreb. 436–fol. (udat.)

⁴ Ledreb. 436–fol.; Til kg. 1724 – 27/1 og 1724 – 29/4.

⁵ Ledreb. 437–8°.

⁶ Ledreb. 437–8°; 1706 – 20/8; kongen ønskede en dansk kammertjener hos krpr.

Han gav ham stuearrest eller nægtede ham udflugter. Men en dag talte han med kongen og dronningen om det. Kongen mente, det var bedst at le drengen ud, naar han peb; dronningen ansaa en omgang klø for den bedste kur. „Meine meinung ist jederzeit gewesen durch mehrere umgengnis es Ihm abzugewehnen,“ noterer v. Holstein¹. Jævnligt omtaler han, at han har maattet formane, irettesætte eller straffe drengen – nogle gange med ris; rosen er det mere sparsomt med, men den forekommer, naar kronprinsen har svaret flinkt ved en overhøring i kongens nærværelse, – eller naar han har opført sig upaaklageligt ved faderens fødselsdagstaffel.

Da v. Holstein 1712 overgav kronprinsens videre opdragelse til sin efterfølger, gehejmeraad FREDERIK WALTER², gjorde han i en længere tale rede for sit syn paa den opdragergerning, der nogle aar havde været betroet ham. Opdragelsens maal maa være at gøre den unge delagtig i kristent livssyn og kristen tro. Og opdragelsens grund maa være Guds ord og fædrenes fromhed. Da en kronprins som konge vil faa mange tusinde menneskers timelige og evige velfærd i sin haand, er opgaven at opdrage ham af største betydning. Det hedder videre med v. Holsteins egne ord:

„Hierauff nun habe ich fest gestellet auch den Grund der Erziehung von Ew. Königl. Hoheiten zulegen, hievon anzufangen hievon unter Gottes Seegen alles zu hoffen, und durch deszen Beystanc zuerwarten; zu welchem Ende denn nicht allein die Abend- und Morgen-Gebehte, sondern auch Behtstunden, Wiederholung und nähere Erklärung aller Predigten, tägliche Lesung der Heyl. Schrift Erlernung und Erklärung der Vornehmsten Sprüche, so zum Grund des Glaubens und Gott gefälligen Lebens dienen, deutliche Erläuterung der Augsp. Confession und des Catechismi Lutheri, imgl. all Arbeit, Studiren undt Vornehmen mit dem Gebehte anzufangen undt zu beschlieszen und dergleichen angestellt, und bey Ew. Königl. Hoheit bis hieher getrieben worden, worinnen auch Dero gegen wärtiger Informator M^r. SCHRÖDER den Fleisz erwiesen, dasz ich von den allsehenden Augen Gottes, Ew. Königl. Hoheiten und alle Menschen seinen hierinn unermüdeten Fleisz, Eiffer und Applicatio rühmen kan, und billig rühmen musz“ – – –³.

¹ Ledreb. 437–8°; 1706, 18/7; – drengen kom for lidt sammen med andre havde v. Holstein allerede tidligere sagt til dronningen; jfr. 1706, 25/6.

² Dansk biograf. Leks. (Bricka) F. W. f. 1649 – d. 1718. Kong Frederik IV „yndling“. (G. L. Wad.)

³ Ledreb. 436–fol.; „Abscheidts und Abdankungs Rede an Sr. Königl. Hoheit

Kronprinsen har da ogsaa faaet en hel del kundskaber, og det er nu v. Holsteins bøn, – „daz von dem, was das Gedächtnisz gefaszet, der Verstand begriffen, auch das Hertz möge überzeuget, und die Seele mehr und mehr erleuchtet werden, so dann es gewisz an Gottes sonderbahren Beystand und reichen Gnade, und also an Zeit und ewigen wolsey n nie fehlen wird“.

Saaledes var grundlaget og retningslinjerne i den opdragelse, J. G. v. Holstein havde ansvaret for, – utvivlsonit i nøje overensstemmelse med moderens ønsker.

Pligt og tro var grundord for ham i hans personlige liv, og de prægede ogsaa al hans gerning. I de følgende aar som kongens raadgiver havde han sin mening om de forefaldende spørgsmaal og kunde være meget standhaftig i sine synspunkter, men følte sig altid inderligt forpligtet overfor sin konge og de opgaver, der blev betroet ham. Han var ikke smidig, men han var reel. I svær vaande kom han, naar han ikke kunde faa sin pligt som kristen til at rime med pligterne som kongens tjener. Under den spænding, der i en lang aarrække raadede mellem kongen og dronningen, fordi Anna Sophie Reventlow var den foretrukne, – da kongens søskende og kronprinsen tog parti for dronningen, – var v. Holsteins sympathi utvivlsonit paa den forskudte dronnings side, men alligevel synes han at have bevaret kongens tillid urokket¹.

Som den stilfærdige mand han var, levede han sit kristenliv uden at tage del i kirkelige eller theologiske stridigheder. Men han fik betydning i dansk kirkeliv ved, at han aldrig lagde skjul paa, at han vilde staa sammen med vækkelsens folk. Han var ikke igangsætter eller banebryder, men han var en trofast støtte, naar han tog sig af en sag. I Halle havde man tillid til v. Holstein, og i missionskollegiet sørgede han for, at missionærerne i Indien og Nordnorge fik rimelig hjælp, og han var ikke mindre interesseret i at fremme den spredning af bibler og opbyggelsesbøger, som foregik gennem missionskollegiet. Som amtmand i Tønder kunde han ogsaa nu og da give de vakte en haandsrækning².

dem Cron Princen Christian gehalten d. 5ten 8 br. Anno 1712 in beysein aller seiner bedienten.“ – 7 fol.sider. Om kronprins Christians correspondance med J. G. v. H. se Ledreb. 437-føl.

¹ Om denne spænding findes antydninger i Ledreb. 438-8°. – 1712 – 29/9. – Den 14/12 1708 spiste v. Holstein hos dronningen, og blev efter maaltidet – „sehr über des Königs reise examiniert“. Ledreb. 436-8°.

² Jfr. Dansk teol. tidsskr. 1940, 193 ff. (Johannes Pedersen).

Johan Georg v. Holstein var en adelsmand, der tjente den danske konge med hæder; det dansk-norske riges vel laa ham paa sinde. Men den betoning af det danske – i modsætning til tysk, – enten det gjaldt sproget eller personen, – der kom frem herhjemme omkring 1720, forstod han ikke. Og de angreb, der fremkom paa universitetsuddannelsens klassiske grundlag, kunde han ikke billige.

Bodsfromhedens tunge alvor laa ham i blodet; den drev ham ind i selvransagelsen og i det regelbundne fromhedsliv, men den holdt ogsaa kravet om, at troen maa praktiseres, levende i ham. Derfor stillede han sig – trods tungsind og kritik af det hjemlige kirkeliv – til tjeneste, naar han kunde føre gode reformer igennem. En rimelig mellemvej mellem den stive orthodoxi, der satte alle sine kræfter til i theologiske fejder, og den separatisme, der i sin nidkærhed forgreb sig paa de kirkelige ordninger og den lutherske læres kosteligste arvegods, fandt han i den hallensiske pietisme, og gennem sit virke som kronprinsens opdrager og som kongens betroede raadgiver skaffede han den fodfæste i dansk kirkeliv.

Den anden mand, der skal nævnes, er JOHAN WILHELM SCHRÖDER. I en aarrække var han kronprinsens informator – v. Holsteins trofaste medarbejder – og var baade i Frederik IV.s sidste aar og i Christian VI.s første regeringstid med, hvor sager af kirkelig interesse blev drøftet og afgjort.

1705 kom Schröder her til byen sammen med familien v. Holstein, som han var meget nær knyttet til. Ogsaa med familien Lütken stod han paa venskabelig fod og var sønnen Friederich en god vejleder under hans studier.

I en præstegaard i nærheden af Hamburg var han født, og da han var c. 25 aar gammel – 1694 – tog han præsteeksamen i Hamburg¹. Han havde altsaa studeret theologi, men virkede aldrig som præst. Allerede paa dette tidspunkt – lige efter eksamen – er han aabenbart kommet i forbindelse med v. Holstein og var med til at undervise prins Carl. Blandt Schröders papirer fandtes nemlig et haandskrift, der hed: „Vornehmste Glaubens-Lehren, Lebens-Pflichten und Trost-Gründe auf gnädigstes Verlangen I. K. H. P. C.: (o) Ihr Königl.

¹ Dansk biogr. leks. (Bjørn Kornerup.) Schröders forældre var: sognepræst i Wilhelmsburg WILHELM SCHRÖDER og ANNA ELISABETH BIESTER, hvis far var præsten i Meldorf, HENRICH BIESTER (jfr. Arends: Gejstl. i S.-H.); hans moster ANNA MARGARETHA var gift med præsten MARTIN VOSS, hvis datter BEATA blev gift med licentiat KLAUS HENNINGS i Kiel (jfr. J. F. B. og Paul Hennings: Beiträge zur Geschichte der Familie Hennings). – Om Schröders familie se nærmere bilag I.

Hoheit Prins Carl) von J. W. S. (o: Joh. Wilh. Schröder)¹. Er denne tydning rigtig, har den danske kongefamilie kendt Schröder fra den tid, v. Holstein var hofmester hos prins Carl.

Schröder havde saaledes undervist i nogle aar, da han 1706 blev kronprins Christians lærer. Om hans ungdomsaar findes ellers ingen oplysninger. Men af hans bibliothek kan man skønne, at han har faaet en grundig uddannelse, og at han med interesse har fulgt med i tidens politiske og filosofiske spørgsmaal, men især, at kristendom og theologi har været hovedsagen for ham, og at han tidlig blev grebet af den nye forkyndelse, der brød frem med Spener.

Schröder er vokset op i Hamburgen og var nogle ungdomsaar i selve Hamburg. Det blev paa forskellig vis bestemmende for hans fremtid. Politisk var Hamburg i 1670erne og 80erne et urocentrum. Forholdet mellem den danske konge og den gottorpske hertug var stadig spændt. Og det tvang ogsaa folk i Hamburg til at tage parti – for kongen eller hertugen. Hertugen søgte i disse aar gentagne gange tilflugt i Hamburg, naar det blev ham for broget hjemme. Og 1686 drog den danske hær mod byen for at straffe den, fordi den ikke vilde hylde den danske konge. Men da Hamburgerne blev støttet i deres modstand af andre lande, maatte kong Christian V trække sin hær tilbage. Schröder synes efter alt at dømme – i denne strid – at have haft mest sympati for den danske konge og gennem familien v. Holstein at have faaet forbindelse med det danske hof².

Den lutherske orthodoxi, der paa denne tid prægede kirkelivet i Holsten, havde med professor CHRISTIAN KORTHOLT i Kiel – f. 1633, d. 1694 – faaet et kraftigt indslag af den arndtske bodsfromhed³. I Slesvig rettede Fr. Breckling voldsomme angreb mod den fordærvede kirke og det uduelige præsteskab. Og hvad der saaledes genlød i omegnen, standsede ikke ved bymurene. Hamburg sugede alt nyt til sig – baade nordfra og sydfra. I 1780'erne mærkedes den spenerske pietisme paa disse egne. Speners svoger, I. H. HORB, blev 1684 præst i Hamburg. Ved hans side stod to andre præster i byen, nemlig JOHAN

¹ I U. B. findes bl. auktionskatalogerne: „Catalogus Librorum B. Joh. Wilhelmi Schröderi S. R. Majest. Consilarii Conferentiarum etc. etc. Quorum Auctio habitur in defuncti Ædibus in Platea vulgo Stormgaden dicta. „D. 16. Octobr et seqv. 1741.“ – 269–8°. – Efter bøgerne anføres: „Adskillige Manuskripta“, og derefter: „Adskillige Land-Charter, Kaaber-Stykker, Effigies etc.“ Se nærmere om bibliotheket i bilag II.

² Jfr. Danmarks riges historie, IV, 545 ff. og H. Reincke: Hamburg, – 127 ff.

³ Jfr. Dansk biogr. leks. (Bjørn Kornerup).

WINCKLER og ABRAHAM HINCKELMANN. De prædikede kraftigt vækkelse og holdt gudelige forsamlinger. Men snart rejste modstanden sig. Præsten JOHANN FRIEDERICH MAYER var dens bannerfører, og nu kom det til saa voldsomme sammenstød mellem gammelt og nyt, at hele byens borgerskab blev delt i to partier; det kom ligefrem til haandgemæng paa gaden; pastor Horb maatte 1694 rejse fra byen, og en regn af stridsskrifter – for og imod – strømmede ud blandt folk. A. H. FRANCKE opholdt sig 1688 nogle maaneder i Hamburg¹.

Sandsynligvis har Schröder i disse aar fundet sin plads blandt de vakte. Bestemte udtalelser om, hvordan han er kommet i forbindelse med pietismen, findes ikke, men at han fra sin ungdom og tidligste virketid har været præget af den dybe, tunge alvor, der kendetegnede den spenerske forkyndelse, er givet. Som lærer hentede han ogsaa sine impulser fra skolerne i Halle.

Med sin theologiske uddannelse, sin hengivenhed for det danske kongehus og med den øvelse, nogle aars undervisning havde givet ham, maatte Schröder kaldes velegnet til at blive lærer for den danske kronprins; men det var maaske ikke mindst hans oprigtige tilslutning til pietismens tanker og livsform, der gav ham fortrin i v. Holsteins og dronningens øjne; i hvert fald kom det til afgørende at præge hans undervisning i disse aar og dermed hans elev for hele livet².

Schröder indprentede i de første aar sin elev de bibelske fortællinger og Danmarkshistorien; det gjaldt om at kunne huske skriftord og kongerækken. Senere var det især om at kunne skrive det tyske sprog, det gjaldt. Kronprinsen var ikke nogen lærenem elev. De smaa-breve, han skrev i disse aar til sine forældre, blev lige til han blev 16–17 aar skrevet efter udkast, Schröder udarbejdede. Ja, fra sommeren 1720 findes et brev fra Schröder til kronprinsen, hvori den gamle lærer paa den venskabeligste maade giver sig til at rette fejl i en skrivelse, han har faaet fra sin kongelige elev³.

At Schröder ogsaa i disse aar har søgt at give kronprinsen kendskab til latin, har vi vidnesbyrd om i den „Tabula Synoptica Grammaticæ Latinæ Dedicata Serenissimo et Celsissimo Principi Christiano, Principi Hæreditario Daniæ Norwegiæ etc.“, der er udgivet i København

¹ Jfr. E. Feddersen: Kirchengesch. S.-H. II, 319. H. N. A. Jensen (v. A. L. J. Michelsen): Schl.-Holst. Kirch.-gesch., IV, 166 ff. – Joh. Geffken: Joh. Winckler u. d. hamb. K. 1684–1705. G. Kramer: A. H. Francke I, 42.

² Jfr. L. Koch: Kong Christian VI.s historie – 1886 – s. 1 ff.

³ Se nærmere bilag III.

uden forfatternavn og aarstal, men dog i eftertiden gik for at være Schröders værk¹.

At give den danske kronprins en grundig kristelig oplysning og at indøve ham i gode livsvaner, saa han kunde naa frem til en selvstændig overbevisning om den kristne tros umistelige sandhed, har utvivlsomt staaet for Schröder som hans egentlige opgave. Hvad var vel alle kundskaber og færdigheder ved siden af det?

Schröder har været en samvittighedsfuld lærer, og han tog sig oprigtigt af sin elev. Men hans pligttroskab kunde sikkert efterhaanden være smaalig og tyngende for en ung mand, hvis jævnaldrende bevægede sig med langt større frihed. Den næsten altid bekymrede fromhed, der prægede Schröder, har sammen med hans utrættelige indprenten af lektierne i aarenes løb gjort timerne til en plage for eleven.

Kronprinsen beder en sommer om at faa sine undervisningstimer lagt om til formiddagen fra 9-1; saa vil han, – det lover han Schröder, – til gengæld hver dag lære et skriftord udenad og skrive nogle linjer. I et andet brev beder kronprinsen sin lærer om forladelse for en forseelse og beder ham hjælpe sig med forberedelsen til altergang.

Som aarene gik, generede det aabenbart kronprinsen, at Schröder vilde blive ved med at være læreren. I 1719 kom det til et saa skarpt sammenstød mellem dem, at man kan undre sig over, at forbindelsen mellem dem ikke blev brudt. Naar det ikke kom saa vidt, skyldtes det uden tvivl, at kronprinsen trods alt holdt meget af sin barndoms- og ungdomslærer.

Brevet fra kronprinsen til Schröder skal her gengives, fordi det giver et tydeligt indtryk af den voksne mands vilje til at frigøre sig fra lærerens nærgaaende tilsyn. Det giver et nærbillede baade af kronprinsen og af Schröder.

„Monsieur.

Nachdem er heute morgen bey mir gewesen ist und mir gebeten, dasz ich ihm diese zwei fragen beantworten mögte, davon die erste so lautete, er mögte gerne wissen, woran er wäre, ob er seinen beruf nicht sollte mehr abwarten, wo bey er doch meinete solches in seinem gewissen nicht verantworten zu können; die andere war, ob ich seiner müde wäre und ihn nicht länger bey mir behalten wolte; wie ich nun bey anhörung dieser fragen bedencken getragen selbige gleich zu beantworten, wie ich mich gescheuet solches zu thun wegen meines hitzigen Temperamants, so ich selber am besten

¹ Jfr. H. Ehrencron-Müller: Forfatterlexikon under J. W. Schröder; VII, 265.

kenne, so habe für nöthig erachtet selbige durch gegenwärtige zailen zu beantworten; auf er ersten dient zur antwort, dasz er sehr wohl wissen kan, woran er ist, weil der könig selber mir gnädigst befohlen hat, dasz ich des nachmittags solte gantz frey sein, des vormittags aber, wan ich Lust und zeit hätte ihn mögte ab und zu zu mir kommen lassen; also deucht mir, hat er sich darüber weiter kein gewissen nöthig zu machen, den der könig hat also durch die letzte die erste order aufgehebt und abgeschaffet, und glaube ich, dasz er wird so raisonnable sein und sich des königs wort und willen hierin genug sein lassen; was dasz zweite angehet, versichere ich dergestalt mich jederzeit zu erweisen als

Monsieur
Votre tres affectioné
Christian¹.

Baade Schröders bekymring for at blive overflødig og kronprinsens modvilje mod stadig at være skoledreng afspejles heri.

Senere hen paa aaret – i november – sender Schröder kronprinsen et brev, hvori han klager over, at han kun saa sjældent bliver kaldt til sin tjeneste; – i hele oktober kun en enkelt gang. Han mente, det var kongens bestemmelse, at han visse dage skulde opvarte kronprinsen om morgenen; nu maa han bebrejde sig selv, at han forsømmer sin pligt. For at faa ro i sit bekymrede sind beder han da om en forklaring, – tilmed „da ich entschlossen bin zu dem Tisch desjenigen Herren zu nahen, bey dem man nicht mit einem unruhigen Hertz, das sich wegen Unterlassung seiner Pflicht einigen Zweifel macht, erscheinen darf, woferne man nicht an-Stat des gehofften Seegens den Fluch und die ewige Verdammis über sich bringen will“².

Kronprinsen svarer Schröder, at kongen selv har sagt ham, at det var nok, naar han af og til lod sin forrige lærer tilkalde om morgenen; i den sidste tid havde han været meget forkølet og haft sin tid meget optaget. Derfor var det nu saa længe siden, han havde sendt bud efter ham. Men med følgende sætning: – „und wolte der könig übrigen die gnade vor ihm haben, dasz so bald etwas ledig würde, so ihm accomodieren könte, ihm damit in gnaden abzufinden“, – afløres sagens kerne ubarmhertigt. Der var ikke mere brug for Schröders tjeneste ved hoffet; men det var vanskeligt at finde en passende stilling til den nu aldrende mand³.

Saadanne smaa episoder forstyrrede dog ikke det hjertelige for-

¹ R. A. Kronprinsen til Schröder – 15. Januar 1719.

² R. A. Schröders udkast til kronprinsen – tilføjet dato 6/11 1719(?).

³ R. A. Kronprinsen til Schröder. 1719 – 6/11.

hold, der var mellem kronprinsen og Schröder. I et brev fra 1720 takker Schröder „den kære prins“, fordi han igen har givet ham bevis paa, at han ikke har glemte sin gamle lærer; – han forsikrer, at han tidlig og sent tænker paa sin elev, og meddeler, at dronningen synes at være i bedring. Men et suk over, at han føler sig saa unyttig, maa dog ogsaa med¹.

Schröder havde meget svært ved at forlige sig med tanken om, at kronprinsen ikke kunde tage ham med². Dog maatte det være ham en glæde, at kronprinsen – trods travlhed med planer om Tysklandsrejse og bryllup – beder om fra Frederiksborg at faa tilsendt Johan Arndts: Erklæring der Evangelien³. Det var ham vel et tegn paa, at hans opdrager- og lærergerning var lykkedes.

Under 26. maj 1721 udnævnte kongen Schröder til „Committeret i Missionskollegiet“. I marts maaned var dronning Louise død; Frederik IV lod sig kort efter vie til ANNA SOPHIE – til forargelse baade for kronprinsen og kongens søskende. I august maaned holdt kronprinsen sit bryllup. Et helt nyt afsnit begyndte i Schröders tilværelse.

I de femten aar – 1706–1721–, Schröder havde været ved det danske hof, havde krigens skygge mærket landet, og kongens skiftende kvindeæventyr og dronningens dybe harme og sorg havde skabt uhygge ved hoffet; men mellem kronprinsen – den forknytte dreng og den kejtede ungersvend – og hans gudfrygtige, tungsindige, pligttro lærer var der i disse aar knyttet et venskab, som viste sig at kunne holde i de kommende aar. Schröder nærrede dyb hengivenhed for kong Christian VI, og kongen viste gang paa gang, at han satte pris paa Schröders forstandige raad.

Om Schröders indsats i missionskollegiets arbejde eller om hans arbejde med forskellige kirkelige sager skal her ikke tales; her er det kun om at gøre at faa et billede af ham.

Det er ikke saa ligetil for en ungarl som Schröder, der altid havde faaet bolig og kost, hvor han havde sin tjeneste, at staa overfor det at skulle indrette sin egen husholdning. En tid har han igen haft sit ophold hos familien v. Holstein – under sønnen CHRISTIAN FREDERIKS sygdom og død⁴. I foraaet 1722 fortæller Schröder i et meget langt brev Johan Ludvig v. Holstein om broderens sygeleje. – Omgivet

¹ R. A. Udkast. Schröder til kronprinsen. Frederiksborg(?) 1720, 22/1.

² R. A. Schröder til kronprinsen. 1720. 27/7.

³ R. A. Kronprinsen til Schröder. 1720, 28/7.

⁴ Danmarks Adels Aarbog, II, 197. Christian Frederik f. 22/3 1699, død 25/5

af sine forældres og søskendes kærlige omsorg kæmpede den 23aarige unge mand mod døden. Han blev plejet af husets folk, og Schröder var utrættelig i at opmuntre ham og hjælpe ham til at kunne dø med fred¹. Her ser vi Schröder som sjælesørger; han sad ved sygesengen og nynnede nogle vers af salmen: „Hvorfor skulde jeg forsage“²; han mindede sin unge ven om, hvad skriften siger om Guds trofaste omsorg for os; han læste for ham af Johan Arndts: *Paradies-Gärtlein*. – Ofte spurgte Schröder den syge, om han holdt fast ved Gud, – om han havde Kristus i sit hjerte, og hver gang fik han det svar, at hans tilflugt var til Gud alene. Der var, – skriver Schröder, – ved dette sygeleje mere aandelig hjælp at faa end af mange prædikener. Han trøster den sørgende broder med nogle linjer om, at sorgen giver anledning til ydmygt at bede Gud om, at han i sin naade „mere og mere vil drage os bort fra verden og derimod gøre os ret himmelsk-sindede, for at vi ved hans aands kraft mere og mere kan afdø fra synden og leve alene til vor Frelzers ære og foretrække det at have hans gunst fremfor at være i naade hos denne verdens store; thi de kan jo ikke vederkvæge os i døden eller stille den mindste samvittighedsangst, – ja, ikke engang give os lindring i de legemlige smerter“³.

Hvornaar Schröder er flyttet til „Hr. EHLERS hus“ i Trompetergangen, kan vel ikke oplyses nu; men det var i hvert fald hans adresse 1729⁴. Og fra 1738 til sin død 1741, da han var blevet svagelig og affældig, var han indlogeret hos kammerraad ELIAS SVANE i Stormgade⁵.

– En enkelt gang finder vi Schröders navn nævnt i de lærdes verden. Den unge J. L. MOSHEIM – senere professor i Göttingen – var i København i sommeren 1722. I en afhandling fra denne tid kalder Mosheim Joh. Wilh. Schröder – „perpetuus ac fidelissimus vindex“ – den stadige og trofaste forsvarer, og takker ham, fordi han satte ham i forbindelse med H. GRAM⁶.

¹ Af husets folk nævnes tjeneren CHRISTIAN og hr. CHRISTENSEN, sandsynligvis JOHAN CHRISTIAN CHRISTENSEN, senere sognepræst i Horst i Holsten; – jfr. Arends: Gejstligheden i S.-H.

² Gerhards salme: „Warum sollt' ich mich denn grämen“. Jfr. Brandts oversættelse nr. 593 i salmebog for kirke og hjem.

³ Ledreborg 454-fol. Schröder til J. L. v. Holstein 1722 – 27/5. – Jfr. afskrift i Ledreborg – 437-fol. Dødsfaldet omtales ogsaa i J. G. v. H.: *Geheime Unterredungen*.

⁴ Ledreb. 499-4°: Hennings til Schröder 1729 – 10/6.

⁵ Det fremgaar af skiftet.

⁶ Ledreb. 431¹-fol. „Commentario brevis etc.“ Om J. L. MOSHEIM jfr. *Allgem. D. Biogr.* Født 1694 i Lybæk, kirkehistoriker, død 1755 i Göttingen. Jfr. Persh. *Tidsskr.* 7, III, 202 ff.

Den forbindelse, Schröder gennem sin lærer- og opdragergerning havde faaet med kongehuset, førte ham ind i den stilling som raadgiver i det praktiske kirkeliv, der optog ham i de aar, han endnu kunde virke. Først var det missionskollegiet og Vajsenhuset, der optog hans tid. Blandt de vakte blev han kendt som en god hjælper, naar modstanden var haard. Senere finder vi ham med i kommissionen, der skulde undersøge klagerne, da striden om forsamlingerne stod paa; han var med til at forhandle om oprettelse af landsbyskoler, indførelse af katekisationer og kateketer; at konfirmationen blev almindelig kirkeskik, har han en stor del af æren for; han deltog i drøftelserne om en ny salmebog og blev medlem af generalkirkeinspektionskollegiet¹. Saaledes var der fra hans stille stue mange traade ud til det praktiske kirkeliv rundt om i det dansk-norske rige. Og dog var Schröder ensom og kun lidt kendt, ogsaa fordi han aldrig traadte frem for offentligheden. Han virkede i kulisserne.

Af Schröders dagbog er der bevaret nogle brudstykker fra aarene 1733–38. Her faar vi indblik i hans dagligliv. Mange forskellige sager gik i aarenes løb gennem hans hænder, og i hans stue blev spørgsmaalene drøftet med folk rundt om fra. Den daglige bøn og skriftlæsningen – ja, skriftstudiet; det ny testamente læstes paa græsk med flere kommentarer; – selvransagelsen og den stadige kirkegang var de faste punkter under aarenes og dagenes vekslende kaar. Ofte læste Schröder de bibelske tekster paa flere sprog – dansk, tysk, fransk, latin, – inden han gik til fortolkningerne. Theologi og andagtslitteratur læste han fortrinsvis, men ikke udelukkende; historie og sprog fordybede han sig ogsaa gerne i.

Hver søndag deltog han i begge gudstjenester i Petri kirke; desuden kom han – gerne hver søndag – til pastor EWALDS katekisation i Vajsenhusets kirke. Ofte nedskrev han i sin dagbog udførlige referater af de prædikener, han hørte².

I sit fromhedsliv drev Schröder stærkt paa selvprøvelsen. Svarer dagliglivet til ordene om Guds gave og Guds kraft? Helt og fuldt kunde

¹ I Ledreb. 500–4° (1726–1738) findes en række breve til Schröder – som tilforordnet i missionskollegiet – fra rektor SKANKE, Trondhjem, der klager sin nød og søger hjælp mod biskop HAGERUP. – – Hvor ensom Schröder var, fremgaar af følgende bemærkning i et brev til kongen 1735 – 26/9 – R. A.: „Kannte ich einen unter den hiesigen dänischen Predigern, mit dem ich hierüber vertraulich conferiren könnte, so würde ich vielleicht ein guten Vorschlag thun können, allein da es mir hieran fehlet“ – – (bør sagen sendes til en anden). Jfr. Nic. Brorson til Schröder 1727, 7/10, Ledreb. 499–4°.

² Om Schröders dagbog se bilag IV.

han bifalde den lutherske bekendelses ord om, at vi frelses ved troen uden gerninger, men det ligesaa lutherske ord om, at troen er levende og altid virkende, spillede større rolle i hans kristenliv. Troen maa vise sig i gerninger, det var vækkelsens bestandige omkvæd. Romerbrevets tale om den uforskyldte naade vilde han ikke rokke en tøddel ved, men Jakobsbrevets praktiske tag paa tingene og dets fremhæven af „gudfrygtigheds øvelse“ vendte han oftere tilbage til. Naar det i et hjertesuk i dagbogen hedder: „Herr Jesu lass mich stets an d. Gnade kleben u. dir in allem Thun allein die Ehre geben,“ ligger eftertrykket paa den sidste halvdel¹. At ære Jesus i sit daglige liv, det er det, opmærksomheden er samlet om, og det er det, der fører de tyngende selvbebrejdelser med sig.

Schröder var i sine unge aar utvivlsomt i forbindelse med radikale pietister og læste deres kritik af kirkens lære og ordninger. Sandsynligvis var han ogsaa dengang meget kritisk indstillet overfor den „officielle“, orthodoxe kirke. Men efterhaanden som han saa, hvordan den negative kritik drev folk ud i sværmeriet, blev han ikke blot efter sin stilling, men ogsaa af overbevisning den lutherske kirkes tro tjener. Fornylsen maatte komme indenfor kirken; mere kristelig oplysning og bedre præster, det maatte være vejen. Da herrnhutismen kom frem herhjemme, stillede han sig ogsaa skarpt mod den, fordi den vilde stille sig udenfor kirkens rammer. Den lutherske kirkes bekendelse og ordninger maatte der ikke røres ved, selv om man gerne vilde indrømme, at der bag vildfarelserne kunde være en oprigtig fromhed, der skulde oplyses og vejledes, men ikke straffes.

Baade Schröders natur og hans kristendomssyn fristede ham til selvoptagethed og til selvplageri. Det kom frem i de aar, da kronprinsen var ved at blive voksen. Schröder faldt i skrupler over, at der ikke mere var brug for ham, og over, at han ikke duede til noget². Som aarene gik, kunde det komme som en mørk selvanklage, ja som et knugende tungsind over ham. Da kongen i 1730erne udnævnte ham til etatsraad, kunde han vel glæde sig over den venlighed, der derved blev vist ham, men snart følte han den ed, han havde aflagt som etatsraad, som en saa stor tyngelse, at han bad sig løst fra den³.

Fra 1738 var Schröder saa svag og ældet, at han ikke mere kunde

¹ Ledreborg 570-4°.

² Jfr. Schröder til kg. – udkast. 29/5 1738 – „ich empfinde auch deswegen Unruhe, ob ich bey so weniger Arbeit ein so ansehlicher pension von 1200 Rthl. mit gutem Gewissen nehmen könne“ – R. A.

³ Rørdam: Histor. saml. II, 221. 6/11 1735.

deltage i noget arbejde. Kongen beder J. L. v. HOLSTEIN om, at han endelig maa se at opmuntre Schröder, der er saa forknytt og bedrøvet¹, og omtrent samtidigt – i juli 1738 – fortæller A. HOJER i et brev til G. A. FRANCKE, at Schröder i de sidste aar har været plaget af stærk indre uro og af ugrundede bekymringer, – at han helt har mistet sin evne til at bedømme forholdene, – at hans hukommelse er stærkt svækket, – og at han stadig pines af „den fordømmende ængstelse“. Dødsfald i hans vennekreds, – der nævnes provst SCHRADER og kammerjunker v. KÜNSBERG, – gjorde stærkt indtryk paa ham, og denne „saa nyttige, saa redelige og saa elskværdige mand“ sad i sine sidste aar – bortset fra enkelte solskinsdage – nedsunken i en hjælpeløs og formørket tilstand².

Den 27. maj 1741 døde han. Begravelsen foregik d. 3. juni fra Petri kirke, hvor han i en lang aarrække havde deltaget i gudstjenesterne søndag efter søndag. Hans grav laa „auf dem neuen Krautgarten“³. To nære venner, gehejmeraaderne J. L. v. HOLSTEIN og C. I. v. GERSDORFF ordnede hans efterladenskaber – især alle hans breve⁴.

En lang og tro tjeneste for det danske kongehus og for den danske kirke var afsluttet. Han bragte ved sit liv og sit virke den hallensiske pietismes livssyn og praktiske forslag indenfor vore hjemlige grænser. Som kongens opdrager og som hans raadgiver siden er hans betydning for dansk kirkeliv uomtvistelig⁵. Hans tunge, selvransagende sind, – hans angstfulde bekymring, der til sidst fik sindssygens karakter, maa ikke fordunkle de træk i hans billede, der tegnes med ordene „nyttig, redelig og elskværdig“. Hans pligt troskab, hans grundige indsigt i mange spørgsmaal og hans oprigtighed – ikke blot overfor de faa venner, han havde, men ogsaa overfor den sag, han tjente – gør, at denne hypokondre pietist bør nævnes blandt dem, der med ære har tjent ved det danske hof og i den danske kirke.

¹ Rørdam: Histor. Saml. II, 404. Jfr. III, 78.

² Kh. Saml. 5. R., III, 185 ff. A. Hojer om Schröder til G. A. Francke 1738 – 12/7; jfr. s. 190 f. og 193 f. Om v. Künsberg jfr. Bobé: Efterl. Rewentl. Papirer, VIII, Tilføj. 38.

³ St. Petri tyske kirkes begrav.-protok. – Landsark. – Her angives Schröders alder til 72, mens Kornerup i D. biogr. Leks. angiver fødselsaaret til 1674.

⁴ Hofrettens skifter 27/5 41. Landsarkivet. I to forseglede kofferter var Schröders papirer samlet. Brevene blev fordelt til missionskolleg. og kirkeinspektionen. En del blev bundet i pakker og henlagt.

⁵ I R. A. findes en lang række breve til kg. Chr. VI – ofte udkast – baade om personlige spørgsmaal og om kirkelige sager.

BILAG I.

J. W. SCHRÖDERS FAMILIE

Schröder havde 4 søskende – 1 broder og 3 søstre –, nemlig JOHAN CHRISTOPHER – bosat i Altona; MARGARETHA – bosat i Hamburg – gift EICHLER; ANNA BEATA – bosat i Hamburg – gift med HANS JÜRGEN BUNCK; GERTRUD ANNA – bosat i Wilster i Holsten – gift med kirurg HELLMANN. – Disse oplysninger er fra skiftet efter Schröder 1741, 27/5, – blandt hofrettens skifter i landsarkivet for Sjælland. –

Schröder havde to søstersønner, der var bosat i Kbhvn. Det var accise-skriver – udenfor „stadens Nørreport“ – FRIEDERICH WILHELM EICHLER – f. 1693 – d. 1780 (jfr. Petri Kirkes dødsprotokol 1780, 12/5; vielsesprot. 1733, 25/11; daabsprot. –1734–41; en søn fik 1741 navnet: JOHANN WILHELM). Og JOHAN PETER EICHLER – urtekræmmer – bosat paa Købmagergade ved David Skolemesters gaard – f. 1700, d. 1772 (jfr. Petri dødsprot. 1772; vielsespr. 1733; daabsprot. 1734–39; og raadstuearkivet).

Disse søstersønner besøgte nu og da Schröder, ligesom han var med til deres familiefester (jfr. dagbogen – Ledreb. 570–4; Rørdam: Histor. Saml. II, 280).

BILAG II.

OM SCHRÖDERS BIBLIOTHEK

Schröders bibliotek siger os noget om hans uddannelse og interesser; derfor skal nogle af bøgerne nævnes. – Som minder fra skoletiden, da latinen skulde bankes ind, stod i stuen i Stormgade: Horats, Virgil, Tacitus, Seneca Ovid, Cicero. „Les œuvres de Moliere“ og „Peder Paars“ har vel snarere vakt forargelse end smil hos denne alvorsmand. Og hvorfor han har læst „Von dem weltüblichen Tanz-Spiel und Lust-Wesen“ eller „Ursprung, Gebrauch und Gestalt der Paruque“, er ikke let at sige, selv om naturligvis baade spørgsmaalet om dans og om paryk maatte rejses ved kronprinsens opdragelse. Tidens filosofi var ham ikke ukendt; det vidner navnene paa bogryggene om: Th. Hobbes, Leibnitz, John Locke og Chr. Wolff. Men han synes at have haft større interesse for historie. Her stod: Saxo Grammaticus, Joh. Svaningii: Chronologia danica, Lyskanders: Danske historie, A. Hvitfeld: Christian III's historie, O. Wormii: Monumenta danica, Holbergs: Introduction til de fornemmeste europæiske rigers historie, A. Hojers: Dänemarkische Geschichte; og fra hjemstavnsens historie: A. H. Lackmanns: Einleitung zur Schlesw.-Holst. Historie I–II, I. Kempes: Evangelisches Hamburg, Gegründeter Beweis der vielfältigen Treulosigkeiten der Holsteinisch.-Gottorp. gegen das königl. dänische Haus, Information sur les differens entre le Roy et le Duc d'Holstein og Helmoldii: Cronica Sclavorum. Spørgsmaal om undervisning og opdragelse er behandlet i „Handleitung der Sitten“ fra pædagogiet i Halle og i „Sickere maade i det latinske sprog at lære“.

At Schröder ogsaa brød sig om at være orienteret i, hvad der foregik, ses af følgende titler: „Das neue der heutigen Welt, Die unschuldige Nachrichten, Die geistliche Fama, Allerneueste Historie der theol. Gelehrsamkeit, Monatlicher Auszug aus allerhand herausgegebenen Bücher, Historische Remarques der neuesten Sachen in Europa (i sidstnævnte fandtes 30. marts 1700 følgende: „Quid est Pietista? Est homo in externa Ecclesiae Lutheranae communione degens, fanaticis favens erroribus, pietatem callide simulans, illam autem per Pharisaicum aliorum contemptum, et odium internecium erga diversa sentientes exercens, atque libellis famosissimas pietatem suam vel defendens, vel, ut ita defendatur, cum impedire possit, permittens“).

Men at Schröder var theolog baade efter uddannelse og interesse lader bibliotheket ingen tvivl om. Her fandtes: Bellarminus: De scriptoribus ecclesiasticis, Luthers og Melanctons værker – Erasmus: Paraphrases, Bugenhagens salmefortolkning, M. Chemnitz: Examen Concilii Tridentini, H. Grotius: Annotationes ad vetus et novum testamentum. Her var: Joh. Gerhard: Loci theologici, G. Callixt: Apparatus theolog, Brochmands: Systema universae theologiae, Coccejus: Summa doctrinae, Calovius: Systema locorum theologorum.

Samtidensologi, der mest drejede sig om den nye vækkelse – snart i forsvar – snart i angreb – findes fyldigt repræsenteret. Spensers og Franckes værker stod der; bøger af J. F. Buddens, Joachim Lange, Chr. Thomasius, C. H. Sandhagen („Einleitung zum neuen Testament“), Val. E. Löscher („Der vollständige Timotheus Verinus“). Schröder var altid selv tro mod den lutherske kirke, trods al reformiver, men at han har beundret sværmernes nidkærhed og inderlighed, kan skønnes af følgende navne: Val. Weigel, A. Bourignon, Glüsing, Strandiger, Paulli, J. W. Petersen; der stod „Lutherus ante Lutheranismum“, Chr. Democriti (o: Dippel): „Angeklagter Beichtvater“ og G. Arnolds: „Göttliche Liebes-Funken“, „Paradies Gärtlein“ og „Unparteyische Kirchen und Ketzerhistorie“.

Andagtslitteraturen var dengang – trods al konfessionel strid – ikke bundet af landegrænserne. Schröder havde Augustins: Soliloquia, Taulers prædikener, Th. à Kempis: Om Kristi efterfølgelse, Catharina v. Genua: Leben und Schriften, Michael de Molinos: Geistlicher Wegweiser, skrifter af Md. Guyon og Fenelon, Paschasius Quesnel: Reflexions morales sur le Nouveau Testament. Foruden Common Prayer Book havde han nogle faa engelske andagtsbøger, saaledes: Jer. Taylor: „Richtschnur und Uebungen eines heiligen Wandels“, Jac. Janeways beretninger om børneomvendelser, John Bunyan: Pilgrimsvandring, R. Baxter: „Stimme Gottes an die Sünder“ og „Nun oder niemals“. –

Lutherske andagtsskrifter fra samtiden kendte Schröder naturligvis: Joh. Arndt, Heinrich Müller, Chr. Sriver. Fra dansk kirkeliv møder vi: Brochmand, Jersin, Brunsmann, H. G. Masius, F. J. Lützens, H. Schrader, Pontoppidan og P. Hersleb –; og af „hallensiske“: J. A. Freylinghausen, J. J. Rambach, Baumgarten, J. R. Hedinger, G. M. Laurentius (i Gotha),

M. C. Rusmejer, J. A. Grammlichius: Erbauliche Betrachtungen, A. F. Lampe: Heilige Brautschmuck.

I pietisternes andagt var „selvprøvelsen“ et særligt led. Den lagde Schröder megen vægt paa. I reolen stod: J. Claude (død 1687): „L'examen de Soy même pour bien se preparer à la Communion“, C. Arends: „Handleitung zur täglichen Prüf. sich selbst“. J. C. Cramer: „Gewissens Prüfung“ og C. V. Vossens: Anleitung zur Prüfung seiner selbst.

Af interesse er det ogsaa at lægge mærke til C. M. Pfaffens: „Anweisung wie die Confirmation nützlich gebrauchen“, Langemach Leths: Catechetiske Historie, katekismer af Spener, Lütke mann og Joh. Porten – og J. Porst: „Wohlgemeinte Anleitung für angehende Prediger“.

BILAG III

Som prøve paa kronprinsens brevskrivning i hans drengenaar anføres et brev til dronning Louise – dateret København, 1709, 2. december. R. A.

Gnädigste Mama.

Weil ich die gnade nicht haben kan Ew. Königl. Maj. hände zu küssen und meine unterthänigste Schuldigkeit mündlich abzulegen, so dancke hiedurch demüthigst für das sehr angenehme praesent, damit Ew. Königl. Maj. mich gnädigst zu regaliren beliebet. Ich werde solches als ein zeichen Dero unverdienten gnade jederzeit recht hoch schätzen, und mich dadurch ermuntern lassen, dasjenige was bishero versehen worden möglist zu verbessern und mich allemahl nach Ew. Königl. Maj. gnädigsten befehl aufzuführen, damit Dero hertzlicher Wunsch an mir könne erfüllet werden. Und sodann hoffe ich unterthänigst es werde sich die continuation der bisherigen gnade demütigst erbitten dürfen

Ew. Königl. Maj.

Gehorsamster Sohn
Christian.

Enkedronning CHARLOTTE AMALIE sendte under d. 2. april 1712 kronprinsen følgende karakteristiske brev fra Oldenburg. – R. A. – Jfr. F. Ahlefeld-Laurvig: Prins Carls rejse.

Mon tres cher Petit fils.

Mir ist Sehr angenehm gewesen auss Euer Schreiben zu Ersehen, dasz Er noch an die alte Grosz-Mutter gedencket, und Über Mein wieder Erlangte gesundheit Euch Erfreuen wollen. Ihr kont Meines Grosz-Mütterlichen Seegens und Gebeths Euch hinwiederumb versichert halten, Wie Ich dann Gott bitte, dasz Er meinen lieben Enkel Mitt Seinem Hl. Geist zu allem Guthen leihten wollen, dabey Ihr auch selbst Euch bemühen Müsset des göttl. Beystands

Euclid würdig zu Machen und danhin zu streben, dasz Ihr nicht so viel durch Euere Leibliche Gehbuhr als Vielmehr durch Gottes Furcht und tugendtsamen Wandel Euclid für andern distingiret; dieses wirdt mir die gröste Freude sein. Undt in solcher guten Zuversicht verharre

Mon tres cher Petit fils

Getreue Grosz Mutter

Charlotte Amelie.

Et brev fra kronprins Christian til kong Frederik IV, – dateret København 1718, 25. november –, viser, at Schröder ogsaa var med til at dröfte spørgsmaalet om, hvem der skulde være kronprinsens gemalinde. Det hedder i uddrag:

„Nachdem es Ihro Maj. dem Könige allernädigst gefallen hat, mich durch Monsieur SCHRÖDER fragen zu lassen, welche Person ich zu meiner Ehegattin ins künftige nehmen wolte“ (fremfører han sin tak, da han forstaar, forældrene har talt om det vigtige spørgsmaal. Selv har han bedt om Guds vejledning og besluttet:) „dasz wenn es des Königs und der Königin willen gemäsz wäre die älteste Prinzessin des Printzen von Wallis zu erwählen. Die ursachen sind diese 1. Weil sie sol der reinen Lutherischen religion zugethan seyn, 2. Weil sie auch sol wohl erzogen seyn, 3. Weil auch überdem zu hoffen stehet, dasz dem Lande dadurch dermaleinst einiger nutzen zu fließen mogte“. Jfr. Rørdam: Histor. saml. I, 371.

Et brudstykke af et brev, Schröder sendte kronprinsen – 1720, 27/7 –, viser, hvorledes den omhyggelige lærer endnu vil hjælpe paa den nu snart 21aarige elevs kundskaber.

„Wegen der Art zu schreiben braucht es bey mir keiner Entschuldigung, weil ich mir leicht vorstellen kan, dasz Ew. Königl. Hoheit aus verschiedenen Ursachen keine Zeit gehabt die Buchstaben so zierlich zu mahlen, als Sie sonst zu thun vermögend wären. Um anderer willen aber, die entweder jetzo oder künftigt Dero ordres erwarten, bitte demüthigst, die commata und puncta nicht aus der Acht zu laszen, auch die conjunction dasz mit dem Vorsatz Wort das nicht zu vermischen, noch wieder die im Teutschen gebräuchliche Schreib-Art das Wort thun, facere, agere, nicht mit dun, welches eigentlich einen besoffenen Mensch andeutet, zu verwechseln.“

BILAG IV

Af Schröders dagbog anføres her nogle prøver.

Ledreb. 570-4.

1733, 21. februar.

Post preces et examen legi Jac. IV, 11. 12, Gr. Germ. Lat. et Gall. cum oberservat. Hedingeri, Quesnel et Gramlichii ac explicatione Brochmanni,

Laurentii et Langii, nec non paraphrasi Erasmi, Franckens Glaubens-Weg, Hellmundts 21ste Betr. über das Leben Christi, quædam ad historiam novissimam pertinentia, et post scriptas ad Dn. Ambders literas, ac res nonnullas in ordinem redactas, quædam ad historiam literariam p. spectantia, 1 Tim. IV Gr. Jac. IV, 11–12 Dan. Ezech. XXVI – Dan. Höpfneri Isagog. ad Coen. Dom. Tr. Pr. p. 43–50. Benthems Unterricht von dem Leiden Christi p. 56–60 et exam. repet. I margin staar: Dn. Ifversen. (I det nævnte auktionskatalog kan flere af de nævnte bøger identificeres).

1733, 4. marts.

Post preces et examen, auditumque sermonem S. Dn. Rhone in templo Petrino. Text. Histor. Pass. n. 8.

Prop. das unseeelige Ende des Apostels Judæ, dabey zu erwegen

I. seine unzulängliche Busse, deren Stücke zwar einen guten Schein hatten, denn er 1. erkannte seine Sünde. 2. bekennte dieselbe. 3. hatte darüber Reue. 4. brachte das unrechtmässig gehobene Geld wieder und 5. ersetzte Christo seine gekränckte Ehre, aber es war dieses alles nicht von der rechten Art, denn er 1. erkannte nur den groben Ausbruch u. nicht die innwendige böse Quelle seiner Sünden. 2. bekennte sie nur aus Angst und Zwang seines Gewissens vor Menschen und nicht vor Gott. 3. bereüete dieselbe nicht wegen ihres innerlichen Greüels, sondern wegen der bösen Folgen, die daraus hergekōmen. 4. er würde das Geld wohl nicht wiedergebracht, sondern behalten haben, wenn der Heyland sich losz gemacht und nicht zum Tode wäre verurtheilet worden. Überdem fehlte es seiner Busse an den vornehmsten Stücke, nemlich an den Glauben an Jesum und der kindlichen Zuflucht zu ihm, ohne welche man keiner Gnade theilhaftig werden kann.

II. sein unseeeliges Ende an sich selbst, a. was es befördert, dasz er sich in die Einsamkeit seinen verzweifelnden Gedancken nach zuhängen begeben, und sich nicht zu Gott und Christl. Seelen gewandt, die ihm Rath und Hülfe schaffen können; b. wie es beschaffen, er erhing sich selbst.

Us. hüte dich für den Misbrauch göttlicher Gnade, schlage die göttliche Warnungen nicht in den Wind, fliehe die Gesellschaft gottloser Menschen. die Sicherheit und den schädlichen Geitz, weil du sonst gar leicht kanst verstocket werden oder gar in Verzweifelung fallen.

Legi recensionen disputationis Dn. REUSS et examen Catechet. concionis EWALD ab ipso in orphanotrotheo hab.

Exord. 1. Joh. III, 1. darum kennst – ihn nicht. Text Hist. Pass. Und es stund bey dem Creutz – mit ihm gekreuziget waren. Prop. der den Seinen bekannte, aber der Welt unbekante Jesus.

I. die Sache selbst. Er ist bekannt 1. den Seinen, die ihm doch nicht alle gleich nahe sind und zwar nach 2. seiner Person, Lehre und Wercken; (b) der Welt unbekannt, die 1. nicht alle gleich gottlos und frevelhaft sind, doch ihn alle 2. weder nach seiner Lehre, noch nach seiner Person u. Zustand, noch nach seinen Werken recht kennen.

II. wie wir dieselbe zum Trost und Besserung des Lebens anwenden sollen
 a) zum Trost 1. halten wir bey Christo in seinem Leiden aus, so kennet er uns auch in unserer grössesten Noth, und nimmt sich unser hertzlich an; 2. Er hat für unsere Untreue gebüset, und will sie uns nicht zurechnen, wenn wir uns dieselbe leid seyn lassen und uns wahrhaftig zu ihm bekehren; 3. kennet uns die Welt nicht und treibet mit uns nur einen Spott, so werden wir dadurch dem Eben-bilde unsers Heylandes gleich, dem es eben so gegangen; b) zur Erbauung 1. bleibe Christo treu, auch wenn du mit ihm leiden must; 2. Nimm dich der Glieder Christi treulich an; 3. Kehre dich nicht an das Urtheil der Welt, sie mag dich loben oder schelten, sondern trachte nur dahin, dasz du deinem Gott gefallen und beständig bey Jesu bleiben mögest, so wird es dir an wahrem Ruhm nicht fehlen.

1 Pet. 1, 3-5 Gr. Germ. Gall. et Lat. cum observationibus Hedingeri, Quesnel et Gramlichii, Langii Lat. et Germ. ac Laurentii commentar. nec non Erasmi paraphrasi, Franckens Glaubens-Weg, Dilherrns Ermahnung des gekreuzigten Heylandes. Ebr. 1 Gr. 1 Pet. 1, 3-5 Dan. Ezech. XXXIX Dan. Helmundts 132ste betr. über das Leben Christi. Höpf. Isagog. ad Coen. Dom. p. 123-125. Freylinghausens Unterricht von dem Leiden Christi p. 101-110 et exam. repet. (I margin til den dato staar: Conveni Dn. Schreiber Dn. Tenniger.)

1735 - 25. august:

Post preces et examen legi Marc. VI, 1-31. Gr. jubulum Bernhardi c. a. Schraderi Homil. in Fest. O. O. S. S. von der Seeligkeit der nach Gott begierigen Seelen p. 1-25 et post habitum cum Rege de variis rebus, iisdemque partim magni momenti colloquium quædam ex Grotii libr. de V. R. C. et post auditam informationem privatam Principis Regii reliqua Homil. Schraderi p. 25-39. Matth. XI. Gr. Rom. V. Gr. Eph. III. Gr. et exam. repet. ac Schraderi Homil. II Fest. O. O. S. S. p. 1-18.

- - -

Af dagbogen ses, at Schröder i sommeren 1736 (eller 1737) foretog en rejse ned gennem Hertugdømmerne til Hamburg-Altona. Undervejs besøgte han slægtninge og bekendte. - Ved de enkelte datoer i dagbogen har Schröder opført navnene paa dem, han den dag havde talt med eller haft besøg af. Heraf fremgaar det, at professor HANS STEENBUCH og pastor M. SCHREIBER var hans nærmeste venner og omgangsfæller. Desuden stod FRIEDERICH LÜTKENS ham aabenbart meget nær. Hans slægtninge, brødrene EICHLER og M. N. HENNINGS kom jævnligt. Familierne v. HOLSTEINS, SÖHLENTHALS, GERSDORFS og KÜNSBERG besøgte ham trofast. Ofte talte han med Vajsenhusets folk, lægen GROTHAUS, forstanderen SEYR MAHLING, bogtrykkeren G. F. KISEL, med PLETZ eller med de unge lærere. Præsterne EWALD, J. B. BLUHME og RHONE, samt professor REUSS sad nu og da i hans stue. A. HOJER og HANS GRAM nævnes nogle gange og en enkelt gang ZINZENDORF, SPANGENBERG og NITSCHMANN. Ligesom kongefamilien anføres nogle gange i disse aar.

GARTNER KARSTEN JACOBSEN I SØNDERBORG OG NOGLE AF HANS EFTERKOMMERE

ET BIDRAG TIL EN SØNDERJYDSK HANDELSSLÆGTS HISTORIE

AF

CHRISTIAN MAIBØLL

I „Dansk biografisk Leksikon“, redigeret af Povl Engelstoft under Medvirkning af Svend Dahl, giver Bibliotekar Albert Fabritius paa Side 344 i fjerde Bind følgende Oversigt over Carstens-Slægterne fra Sønderjylland:

„CARSTENS, en sønderjydske Handelsslægt, udspringer fra Borgmester i Tønder CHRISTIAN CARSTENS (død 1566)¹, hvis Søn Kniplingshandler, Reder og Raadmand sst. ANDREAS CARSTENS (1554–1606) var Fader til Købmand sst. HANS BOGISLAUS CARSTENS (1582–1647). Denne var Bedstefader til Brødrene HANS BOGISLAUS CARSTENS (1659–1718) og NICOLAI GOTTHARD CARSTENS (1678–1748), der døde som Konferensraad og Landfoged i Bredsted og var Fader til nedennævnte Gehejmerraad ADOLPH GOTTHARD CARSTENS (1712 eller 13–1795). Den nævnte HANS BOGISLAUS CARSTENS (1659–1718) var Farfader til Købmand i Flensborg HEINRICH CARSTENS (1710–1797), hvis Sønnesøn nedenn. Pastor FREDERIK CARL CARSTENS (1799–1868) var Fader til den ligeledes nedennævnte Tandlæge AXEL EMIL VILHELM CARSTENS (1847–1927). -- En Sønderborgslægt begynder med KARSTEN LAURITZEN, hvis Søn Renteskriver JØRGEN KARSTENS (født 1595) var Fader til nedenn. Præst JØRGEN KARSTENS (1660–1717). -- En i Svavsted hjemmehørende Landmandsslægt føres tilbage til HANS CARSTENS, hvis Søn JÜRGEN CARSTENS (født 1693) var Fader til Møller og Landmand HANS CARSTENS (1721–1762), hvis Sønner er nedennævnte Tegner og Maler ASMUS JACOB CARSTENS (1754–98) og Tegneren FRIEDRICH CARSTENS (1762–98).“

Blandt Kilderne nævnes: S. Carstens: Stamtavle over Familien Carstens. 3. Udgave, Trykt som Manuskript, Odense 1901. 28 Sider.

Første Udgave var haandskreven, anden Udgave fra 1892 hektograferet (betegnes som fejlfuld).

Forfatteren, der vel nok er identisk med SOPHUS MARIUS CARSTENS, Direktør for et Forsikringsaktieselskab i Odense, har i det lille Hefte nedlagt 20 Aars Samlerarbejde, men Resultatet er desværre blevet en Sammenblanding af mindst fire Slægter med Navnet Carstens, der kun har det fælles, at de stammer fra Landet mellem Kongeaa og Ejder.

CHRISTIAN KNUDSEN, der fra 1861 til 1871 var Kapellan hos Biskop Jørgen Hansen i Egen, bringer i sine 34 haandskrevne Bind (Ny kgl. Samling 4. 2683 og 2684), der indeholder samlede Efterretninger til en historisk-topografisk Beskrivelse af Øen Als, mange Oplysninger om gamle Slægter. Saaledes meddeler han, at der i Aaret 1704 boede en Købmand HANS BUGISLAUS CARSTENS i Sønderborg, der sædvanlig kaldtes HANS BUGISLAUS. 1731 findes ANNA BUGISLAUS, maaske hans Kone. 1740–1755 nævnes Hans Bugislaus som Købmand i Sønderborg, men om det er den samme Mand kan ikke afgøres. 1712 fødtes i Sønderborg en HANS BUGISLAUS CARSTENS. FREDERIK PETER KARL BIEHL, Købmand i Sønderborg, var gift med CHARLOTTE SOPHIE CARSTENS; deres Søn JACOB CARSTENS BIEHL, Møller i Sønderborg, født den 20. Januar 1789, viedes den 26. Marts 1815 i Hørup til KATHRINE ELISABETH IVERSEN, Datter af Forpagter PETER IVERSEN og ANNA DOROTHEA KLAUSEN paa Majbølgaard, født den 2. August 1794. – Saavidt Chr. Knudsen².

Disse Bærere af Navnet Carstens tilhører alle samme Slægt, der foreløbig kan føres tilbage til

KARSTEN JACOBSEN,

som fra 1650 til sin Død 1685 var Gartner i Sønderborg og vistnok har været i Hertugens Tjeneste. Blandt Fadderne nævnes NIELS JACOBSEN og LORENTZ JACOBSEN, maaske hans Brødre. Karsten Jacobsen var gift tre Gange: a) den 24. September 1652 med INGEBORG HANS-DATTER, b) den 18. Februar 1655 med ELLINA THOMSENSDATTER, c) den 27. September 1668 med BIRGITTE MONRADI, sikkert Datter af Sognepræst DAVID MONRAD i Ketting og anden Hustru CATHARINA født PETRÆUS, født omtrent 1647, død 70 Aar og fem Uger gammel den 12. Marts 1717. Hun blev den 3. Januar 1686 viet til Mons. JACOB JEBSEN, Søn af Hr. JOST JEBSEN og sal. CHRISTOPHER PECHMANN'S Datter, døbt den 2. Februar 1662, død 67 Aar gammel den 5. April 1719.

Jacob Jebsen, der vel nok har overtaget Karsten Jacobsens Ejendom, boede 1698 i Byens første Kvarter. Til Huset hørte Stald og Kaalgaard, en halv Begravelse i Mariekirken, et Mands- og et Kvindestade i den lange Gang og et Kvindestade i den korte. Han vurderedes til 1000 Mark, deraf 400 Mark paa Næring og Midler, 600 Mark paa Hus og Jord. Desuden havde han tre Lejligheder i St. Jørgensby (200 Mark) og skulde aarlig udrede 42 Mark i Skatter, mens han før havde betalt 51 Mark 4 Skilling³.

Da Sønderborg Byarkiv fra denne Tid ikke er bevaret, giver Fadderlisterne et kærkomment Bidrag til Kundskaben om Karsten Jacobsens Stilling i Bysamfundet og om Familiens Omgangskreds. Datteren INGEBORG holdtes over Daaben af Herredsfoged BARTEL JÜRGENSENS Hustru ELSEBE, og blandt Fadderne findes Køkkenskriver JACOB JENSEN (senere Borgmester), Husfoged NICKEL JENSEN (Sønner af Hertugens Hofskrædder JENS JØRGENSEN og DOROTHEA NICKELS), Hr. JOCHIM ERNSTS Datter fra Majbølgaard, HANS JENSEN Slagter (Stamfader til Slægten Jacobsen, Gammelgaard), PETER RUMOHR (Søn af Raadmand og Herredsfoged af samme Navn), Hr. NICKEL JENSENS Hustru, Raadmand og Købmand ROTGER KRUSE, Raadmand JENS JEBSENS Datter, Hr. HANS PAULSEN (fra 1684–89 Husfoged, Diggreve og Tolder i Tønder, senere Forpagter paa Gammelgaard, Kegnæsgaard og Majbølgaard) og sidstnævntes Brodersøn CLAUS PAULSEN, der døde 1701 som kongelig Pensionarius paa Hjortholm. – Af Karsten Jacobsens Børn er hidtil fundet følgende otte: 1–8.

1. ANNA, døbt den 27. August 1653 og holdt over Daaben af JENS VOIGTS Hustru Marina. Hendes Skæbne kendes ikke.

2. INGEBORG, døbt den 11. Januar 1656, død i Bromølle den 23. Juni 1699 i en Alder af 43 Aar og 5 Maaneder efter 17 Aar 7 Maaneder og 16 Dages Ægteskab, begravet i Hørup Kirke Onsdag efter 3. Advent samme Aar. Ingeborg Karstensdatter viedes i Nørborg Tirsdag efter 24. p. Trin. 1681 til ANTHONI GÜNTHER FREESE, Billedhugger i Bromølle, der døde 67 Aar gammel anden Juledag 1715 og begravedes i Kirken Onsdag efter Helligtrekonger 1716. Han var gift anden Gang med CATHARINE født CHRISTIANS (død 26 Aar gammel den 18. Maj 1701, begravet i Hørup Kirke Tirsdag efter Trinitatis Søndag), tredje Gang med ANNA DOROTHEA HARMSEN eller HARMS, der døde 66 Aar gammel i Sønderborg den 16. Juni 1726 og begravedes som Fattiglig den 18. Juni („Armuths halber des abends“). – Ingen Børn. – Af A. G. Freeses Arbejder som Billedskærer kendes Topstykket til Altertavlen i Hørup Kirke⁴, Prædikestolen i Tranderup Kirke paa Ærø⁵,

Altertavlen i Barokstil i Ullerup Kirke⁴ og en nu forsvunden Solviser paa Sottrup Kirke⁴.

3. HANS BUGSCHLAG, døbt den 22. Januar 1658 (sikkert opkaldt efter Hertug Hans Bugislav, død 1679). Se nedenfor!

4. THOMAS, døbt den 24. Juni 1661, holdt over Daaben af HANS THOMSEN, fyrstelig Naades Kammertjener, vel nok Barnets Morbroder. Hans Skæbne kendes ikke.

5. ELSCHE BARBARA, døbt den 23. April 1665, død før 1711, gift den 21. Januar 1686 med HANS MOHR, Humlefører i Sønderborg, der maa være kommet til Byen omkring 1680 og døde i en Alder af 70 Aar den 8. Maj 1730. Hans Mohr nævnes 1698 i et Hus i Byens første Kvarter med Stald, Have og to Stolestader i Kirkens lange Gang. Desuden ejede han et Hussted i St. Jørgensby, og hans aarlige Skat var 37 Mark 10 Skilling⁶. I 1715 afløste han EWALD BING som Forpagter paa Ladegaarden i Ulkebøl Sogn⁷. Den ældste Søn, CLAUD MOHR (født 1686, død i Sundsmark 1764), gift med METTE CATHRINE, Datter af Pastor EBERHARD VETTE og ELEONORA CHRISTIANI i Sønderborg (1694-1769) købte den saakaldte Frigaard i Sundsmark⁸ og havde i en Aarrække Nygaard og Gammelgaard i Forpagtning. Den ældste Datter ANNA DOROTHEA MOHR (1691-1767) var først gift med JACOB LICHTAPPEL (Præsten i Ulkebøl skriver altid Lysabild), der tilhører en kendt Skipperslæggt og vistnok er omkommet paa Havet, derefter (Vielse 1. December 1711) med Billedskærer ERNST GÜNTHER LUND (1679-1757), der er Mester for Altertavlen med udskaarne, barokke Akantusranker i Asserballe Kirke⁹. En yngre Datter ANNA ELEONORE MOHR, døbt den 11. Januar 1695, døde i Sønderborg den 12. Marts 1756, hvor hun den 6. Oktober 1716 var blevet viet til Kvartermester CHRISTIAN CARL TURNIER (TRONIER), der i flere Aar opholdt sig paa Ladegaarden, men senere blev Forpagter paa Søgaard. Deres Datter INGEBORG CATHRINE TRONIER (1722-1798) viedes den 14. November 1755 til sit Søkendebarn, Sukkerbager HANS CHRISTIAN LUND (1714-1778), opkaldt efter Farfaderen af samme Navn, der ligeledes var Bagermester i Sønderborg.

6. CATHRINE, salig Carsten Jacobsens Datter, blev den 2. August 1689 gift med CHRISTEN LORENTZEN, vist identisk med den Skipper Christian Lorentzen, der 1690 nævnes blandt Fadderne i Hørup¹⁰. Han boede 1698 i Byens første Kvarter, hvor han ejede et Hus med Stald og Have¹¹, men synes at være død før 1711. En Cathrine Lorentzen døde 84 Aar og 3 Uger gammel den 16. Februar 1749.

7. Jomfru HELENE MARIE CARSTENS viedes den 29. Juli 1704 til Krydderihandler ASMUS LASSEN fra Flensborg.

8. ANNE MARIE, døbt den 17. November 1678, død den 5. Maj 1733, begravet i Kirken den 19. Maj; gift den 18. November 1694 med Mons. PAUL JEBSEN, Søn af Raadmand JENS JEBSEN og MARINA PAULSEN i Sønderborg, døbt den 31. Juli 1663, død den 29. December 1733. Paul Jebesen var 1698 Ejer af et Hus med Gaardsplads og Stald i Byens første Kvarter, havde Begravelse og to Stolestader i Kirken og vurderedes til 1800 Mark, deraf 1000 Mark paa Næring og Midler¹².

HANS BUGISLAUS CARSTENS,

Karsten Jacobsens ældste Søn af andet Ægteskab, fødtes som nævnt 1658 og døde 66 Aar og 10 Uger gammel den 29. Marts 1724, begravet den 13. April. Den 11. Juni 1682 fejrede han sit Bryllup med HELENE (ved Daaben Elina) BRANDT, Datter af Sekretær, senere Borgmester i Sønderborg PETER BRANDT og CATHRINE født BRANDT, døbt den 26. Januar 1662, død den 19. December 1725, begravet den 4. Januar 1726 til Prædiken. Hendes Moder Cathrine Brandt, der først havde været gift med Raadmand LORENZ LORENZEN, var en Datter af Købmand JØRGEN BRANDT og KATHARINA VOGT og dermed Søster til Borgmester NICOLAUS BRANDT.

Hans Bugislaus Carstens, ogsaa kaldt Hans Bugislaff eller Hans Bugislaus Kræmmer, boede som de fleste velhavende Borgere i Byens første Kvarter, hvor han i 1698 stod indskrevet for et Hus med Stald og Kaalgaard. I Kirken havde han sikret sig en Familiebegravelse og to Stolestader i den lange Gang. Desuden ejede han et Hus med to Lejligheder i St. Jørgensby. Paa Næring og Midler vurderedes han til 2100 Mark og skulde efter den gamle Skatteliste betale 110 Mark, men kunde efter 1698 klare det med 94 Mark 8 Skilling¹³.

Hans Bugislaus Carstens maa være blevet deputeret Borger i Tiden omkring 1690, da han Aaret efter og ligeledes 1694 betegnes som Kasserer i Oversigten over Byens Indtægter og Udgifter, der fremlægges for Kommissionen 1698. Beboerne førte dengang Klage over, at et af de saakaldte Kirkehuse, der var i god Stand, var blevet nedbrudt, saa der siden kun var betalt 8 Skilling af Grunden; dette var til Skade for Byen, og man havde ikke taget mod et Tilbud af Hans Bugislaf, der gerne vilde lade opføre et nyt Oplagshus (Grützhau) paa Stedet¹⁴. – Den 10. August 1720 udnævntes Hans Bugislaus

Carstens til Raadmand efter MATTHIAS CLAUSEN, der var blevet Borgmester efter ULRICH CHRISTIAN PIPER¹⁵. – I Byens Bødelister findes Hr. Hans Bugislaff Carstens to Gange. 1714–15 havde han imod givet Forbud handlet med en Soldat, men da han havde ydet den klagende Løjtnant KREBER Satisfaction, slap han med en Bøde paa 3 Mark, mens Straffen i 1718–19 sattes til 20 Mark, fordi han havde haft for mange Gæster til Sønnens Bryllup¹⁶. – H. B. Carstens og Helene havde fem Børn: 1–5.

1. PETER, døbt den 2. Februar 1683, holdt over Daaben af Morfaderen Hr. Borgmester Petrus Brandt. Se nedenfor: PETER BUGISLAFF CARSTENS!

2. KARSTEN, døbt den 17. Februar 1684, holdt over Daaben af Borgmester Karsten Hagensen fra Aabenraa, blandt Fadderne desuden: Hr. HINRICH ÜBERWASSER, Raadmand i Sønderborg, Pastor FREDERIK JEPSENS Hustru fra Svenstrup. CARSTEN BUGISLAUS CARSTENS var gift og bosiddende i Hamborg, hvor han døde før den 17. Marts 1769. Sønderborg Bys Skyld- og Panteprotokol oplyser Side 209, at Matros PETER CORDT sammen med Lorentz Lorentzen den 29. December 1739 laante 300 Mark af Carstens mod Sikkerhed i deres Boliger. Obligationen, der skulde forrentes med 5 Procent, slettedes den 17. Marts 1769 efter Anmodning af Købmand og deputeret Borger i Sønderborg, HANS PETERSEN RABEN, som var forsynet med Fuldmagt af Købmand HERMANN WALLMANN, der var Formynder for Carsten Bugislaus Carstens eneste Datter og Arving. Raben var gift med Carstens Broderdatter CATHRINE ELEONORE.

3. HANS FRIEDRICH, døbt den 8. November 1685, blandt Fadderne Hr. JENS JØRGENSENS Hustru paa Majbølgaard (DORTHE KIRSTIN, Enke efter den tidligere Forpagter RUDOLF JESSEN og Datter af den før nævnte Herredsfoged BARTEL JÜRGENSEN). Han maa være død ung.

4. NICOLAI, døbt den 24. Oktober 1686, holdt over Daaben af Hr. Magister PETRUS BRANDT (Præst i Sønderborg); Faddere: Mons. ANTHONI, Billedhugger i Bro, CHRISTIAN LORENTZEN, ANDREAS KRAMERS Hustru, Hr. HANS ERNSTS Jomfru Datter (HANS ERNST CHRISTIAN, Raadmand i Sønderborg). Se nedenfor: NICOLAI CARSTENSEN!

5. ELLINA MARIA, døbt den 20. Oktober 1689; Faddere: Hr. Borgmester JACOB JENSENS Hustru (ANNA SOPHIE, Datter af Pastor BOLDICH), Hr. FREDERICUS CHRISTIANIS, Aftenpræsts, Hustru, Mons. NICOLAI BRANDTS Datter, DANIEL CHRISTENSEN, kongelig Tingskriver, Mons. DIEDRICH EICHENBROCK (velhavende Købmand). – Hun synes ogsaa at være død som Barn.

PETER BUGISLAFF CARSTENS,

ældste Søn af Hans Bugislaus Carstens og Helene Brandt, Købmand ligesom Faderen, døde den 8. November 1735 i en Alder af 52 Aar og 9 Maaneder og begravedes ved Froprædiken den 17. November. Den 13. Juni 1719 viedes han i Sønderborg til IDA MARGRETHE HARDER, Datter af Købmand GERHARD WILHELM HARDER og DOROTHEA i Kappel, født 1695, død den 3. Juni 1770, begravet den 8. Juni, efterl. to Sønner: HANS BUGISLAUS og JACOB, og en Datter DOROTHEA, gift KNUDSEN. Ida Margrethe blev gift anden Gang den 18. Februar 1738 med Købmand HINRICH DERTZEN, der døde den 22. Juni 1755, kun 46 Aar gammel. – Peter Bugislauff Carstens var meget velhavende. Da Ida Margrethe døde, arvede Børnebørnene en betydelig Sum; Gerhard Wilhelms fire Sønner fik saaledes hver 1023 Mark $6\frac{6}{7}$ Skilling, Sønnedatteren Ida Margrethe 511 Mark $11\frac{3}{7}$ Skilling¹⁷. – P. B. Carstens og Ida Margrethe havde syv Børn: 1–7.

1. HANS BUGISLAFF, døbt den 7. Maj 1721, Faddere: Hr. Hans Bugislauff Carstens, Mons. RUDOLF FRIEDRICH JESSEN, stud. theol., Jomfru Dorothea Emerentia Harder. – Døde som Barn.

2. DOROTHEA, døbt den 14. Juli 1723 (holdt over Daaben af Mormoderen Dorothea Harder), død den 6. April 1794; gift den 12. November 1744 med Købmand HANS KNUDSEN. Af deres fire Børn, tre Sønner og en Datter (Ida Margrethe) var PETER KNUDSEN, Købmand, gift med ANNE MARIE GORRISSSEN, Datter af Købmand CHRISTIAN GÜNTHER GORRISSSEN og CÆCILIE KARBERG, CARSTEN KNUDSEN, Købmand, senere Degn, gift med ANNE MARIE GORRISSSEN, Datter af Raadmand og Organist JOHAN FRIEDRICH GORRISSSEN og ANNA DOROTHEA MARIA STEENLOS, og endelig HANS BUGISLAUS KNUDSEN, Borger og Købmand, gift med CHRISTINE, Datter af Gaardejer og Synsmænd HANS CHRISTENSEN og CHRISTINE i Kær, Ulkebøl Sogn.

3. GERT WILHELM CARSTENS (senere GERHARD WILHELM)¹⁸, døbt den 2. April 1725, holdt over Daaben af Farfaderen, død af et Slagtilfælde den 21. Juli 1767, begravet den 24. Juli; gift den 26. Oktober 1747 med Jomfru HELENE MARIE KARBERG, Datter af Købmand LORENZ KARBERG og BRIGITTE SAGERS, døbt den 21. Oktober 1725, død den 22. November 1786. Gerhard Wilhelm Carstens var ligesom Faderen Købmand og Kræmmer i Sønderborg, Ejer af flere Skibsparter og meget velhavende. Skyld- og Pantebogen viser da ogsaa, at han var søgt som Laangiver og Kautionist af Bønderne i Als Sønderherred¹⁹. – Ved Hustruens Død nævnes følgende fem Børn: A–E.

- A) LORENZ CARSTENS, Købmand i Sønderborg, død 86 Aar 8 Maaneder og 13 Dage gammel den 14. Februar 1839, gift a) den 20. Oktober 1774 med ELEONORA ELISABETH, Datter af Raadmand JOHAN THORTSEN og ANNE PETERSEN, født den 19. September 1749, død den 23. November 1782; b) den 22. Maj 1783 med JOHANNE CHRISTINE HELGERUDT, Datter af Kontrollør i Sønderborg PETER OHLSEN HELGERUDT og JOHANNE MAGDALENE DIESTLER, død den 22. December 1836. Af første Ægteskab nævnes 1782 fem Børn: GERHARD WILHELM, født den 23. Marts 1775; JOHANN, født den 28. Maj 1777; LORENTZ, født den 19. November 1780; ANNA, født den 22. Maj 1776, og HELENE MARIE, født den 6. April 1782.
- B) HANS WILHELM CARSTENS, Købmand i Hamborg, gift med DOROTHEA BLUME.
- C) IDA MARGRETHE CARSTENS, gift den 10. Januar 1782 med Grynemøller JØRGEN MATZEN, Søn af Skipper JENS MATZEN og CATHRINE WRANGEL i Sønderborg, død 93 Aar 8 Maaneder og 12 Dage gammel den 5. April 1844.
- D) JACOB CARSTENS, der ved Børnenes Daab kaldes GERHARD SOHN, født den 16. Marts 1764, døbt den 18. Marts, død den 22. November 1844, gift i Ullerup den 29. Februar 1788 med CATHRINE ELISABETH POSSELT, tredje Datter af Sognepræst i Ullerup JOHANN AUGUST POSSELT og ELEONORA MARIE HAMMERICH, født i Ullerup den 7. Marts 1769, døbt den 10. Marts, død i Sønderborg den 22. Januar 1814. Jacob Carstens, der boede i Perlegade, var først Købmand og blev efter Konkurs 1809²⁰ Gæstgiver. – 7 Børn, af hvilke de fire var i Live ved Faderens Død: a–g.
- a) WILHELM CARSTENS, født den 18. Maj 1790, død den 25. Oktober 1793.
- b) ELEONORA MARIE, født den 10. April 1792, var gift med Advokat SAMUEL LUDVIG MARQUARDSEN i Haderslev.
- c) WILHELMINE CARSTENS, født den 29. Oktober 1794, var gift med Grosserer JØRGEN CHRISTENSEN i København.
- d) WILHELM AUGUST CARSTENS, født den 21. December 1796.
- e) FREDERIK CARL CARSTENS, født den 3. Juli 1799, død i København den 3. September 1868, Præst og Forfatter. Se Biografisk Leksikon*.

* Den under e) nævnte Præst og Forfatter Frederik Carl Carstens betegnes i „Stamtavle over Familien Carstens“ som Son af JACOB ANDREAS CARSTENS og CATHA-

- f) HELENE MARIE CARSTENS, født den 3. November 1801, død i Sønderborg den 3. Januar 1831 (Brystsye), gift den 29. Juni 1822 med Købmand, senere Raadmand og Bykasserer CARL IVERSEN, Søn af Gæstgiver IVER IVERSEN og ANNE DOROTHEA SCHMIDT i Slesvig, født den 10. December 1787, død i Sønderborg den 27. Juni 1869.
- g) JACOB HERMANN CARSTENS, ved Faderens Død Gartner paa Godset Wensien i Holsten.
- E) THOMAS CARSTENS, der nævnes som Arving efter Farmoderen Ida Margrethe Dertzen, var død 1786.
4. HANS BUGISLAFF CARSTENS*, tredie Søn af Peter B. Carstens, døbt i Sønderborg den 1. November 1727, døde den 21. Februar 1773 i en Alder af 45 Aar 3 Maaneder og 21 Dage, begravet den 26. Februar, efterl. Enke ANNE CHARLOTTE og fire Børn (se nedenfor). Hans Bugislaff Carstens, der ligesom de to Brødre var en velhavende Købmand, blev 1766 ved Køb Ejer af Nørborg Slots Hovedbygning – foruden Ladegaarden – med 1 Tønde 6 Skæpper Have for 2911 Rdl. Cour.²¹. – Han var to Gange gift, først med DOROTHEA, der døde 30 Aar og 10 Maaneder gammel den 14. Januar 1763 (Barselseng), anden Gang den 19. Januar 1764 med ANNE CHARLOTTE ZOFFMANN, Datter af Borgmester ALEXANDER ZOFFMANN og tredie Hustru MAGDALENE THOMSEN, døbt i Sønderborg den 12. December 1744, død sammesteds den 17. November 1795. Hun levede i andet Ægteskab med Over- og Landsretsadvokat, Justitiarius for Grevskabet Sandbjerg JOHANN BERNHARD AMBDERS, Søn af Sognepræst ANDREAS AMBDERS og ANNA MARIA HOLST i Sønder Løgum, død i Sønderborg den 3. Februar 1810, 68 Aar 9 Maaneder gammel, efterl. en Datter, gift med Raadmand JENS JENSEN, Bysekretær i Flensborg. – Hans Bugislaff Carstens havde i sine to Ægteskaber seks Børn: A–F.
- A) HANS BUGISLAUS, født den 5. Januar 1763, døde som Barn.
- B) ALEXANDER, født den 18. November 1764. Hørup Kirkebog oplyser, at Mons. Alexander Carstens i Aarene 1790 og 1791 opholdt sig paa Majbølgaard²², hvor han sikkert har været Huslærer, da han i Henhold til Stamtavlen senere var Skolelærer i Hammer ved Præstø.

RINA ELISABETH POSSELT, Farfaderen HEINRICH CARSTENS (1710–1797) som Købmand i Flensborg, og denne Fejl gaar igen i „Dansk biografisk Leksikon“s Oversigt. – Se Indledning!

* Stamtavlen lader Hans B. Carstens være født i Flensborg 1712 som Søn af en Hans Bogislaus Carstens, født i Tønder 1659, druknet i en Stormflod Julenat 1718.

- C) MAGDALENE CARSTENS, født den 25. December 1766, døbt den 28. December, gift den 13. Oktober 1793 med Kræmmer JENS LANGE, senere Vejer og Gæstgiver i Sønderborg, Søn af Skipper og Raadmand JENS LANGE og første Hustru HELENE MARIE KARBBERG, født den 22. Juli 1764, død den 2. Juni 1845.
- D) IDA MARGRETHE CARSTENS, født den 18. August 1768, død 1827, gift i Sønderborg den 10. November 1789 med dansk Froprædikant, senere Sognepræst i Ødis og Ullerup, MATTHÆUS GOTTLIEB CHEMNITZ, født i Trelstorp ved Breklum den 25. Januar 1763, død i Ullerup den 18. November 1823, Søn af Sognepræst CORNELIUS CHEMNITZ og MARINA JOHANNE SCHMID. Deres Søn JOHANN BERNHARD CHEMNITZ, fra 1859 til 1871 Præst i Alt-Rahlstedt, var Medlem af den holstenske Stænderforsamling 1853–54²³.
- E) PETER BUGISLAUS, født den 18. April 1770, døde som Barn.
- F) PETER BUGISLAUS CARSTENS, født den 8. Januar 1773, døbt den 10. Januar. (I Kirkebogen er Barnets Navn glemt, Faderen kaldes Peter Bugislaus Carstens, Moderen rigtigt Anne Charlotte Zoffmann.) Han døde den 30. Marts 1857 og var i Henhold til Stamtavlen fra 1808 Landfoged paa Ærø, blev 1811 Justitsraad, 1827 Etatsraad og 1836 Ridder af Danebrog.
5. JACOB CARSTENS, fjerde Søn af Peter B. Carstens, fødtes i Sønderborg 1729, døbt den 16. September, og døde sammesteds den 29. Oktober 1791 som Købmand, Hospitals- og Fattigforstander. Hans Hustru ABEL CHRISTINE HINTZEN, Datter af BENDIX HINTZEN og MARIE ELISABETH STRODTMANN i Preetz, døde den 1. Juni 1792 i en Alder af 69 Aar og 3 Maaneder. – Fem Døtre: A–E.
- A) IDA MARGRETHE CARSTENS, født den 17. December 1758, døbt den 20. December, død i Sønderborg den 24. Juli 1848, gift sammesteds den 17. Juni 1779 med PAUL MUMSEN²⁴, Diakonus i Bordelum (Sønderborg Kirkebog: Trelstorp), senere Sognepræst i Sottrup, Søn af Borgmester PAUL MOMSEN og anden Hustru CATHRINE JEBSEN, døbt den 18. September 1744, død den 24. Maj 1805. Deres Datter ABEL CHRISTINA viedes den 26. Januar 1812 i Sønderborg til LORENZ CLAUSEN²⁵, senere Sognepræst i Gettorf, Søn af den kendte Møllebygger LORENZ CLAUSEN paa Dybbølbjerg og ANNA CATHRINE ELEONORE RABEN.
- B) DOROTHEA CHRISTINA, født den 16. August 1760, døde som Barn.
- C) BENEDICTE, født den 12. Maj 1762, død den 7. November samme Aar.
- D) BENEDICTE CARSTENS, født den 9. December 1763, døbt den 11.

- December, død den 27. Januar 1811, gift den 26. Oktober 1780 med Enkemand, Skibskaptajn og Reder MICHAEL AHLMANN, Søn af Skipper og Raadmand HANS MICHELSEN AHLMANN og CÆCILIE STEENLOS, døbt i Sønderborg den 6. Juni 1738, død den 29. Maj 1820. Hans første Hustru MARGRETHE MARIE, Datter af Byfoged ALEXANDER JEBSEN og ANNA GORRISSEN, var død i Barselseng den 21. Marts 1777. Michael Ahlmann, der fra 1802 til sin Død var Oldermænd i Skipperlavet²⁶, havde i sine to Ægteskaber 16 Børn, deriblandt Datteren ABEL CHRISTINE (født den 11. Februar 1787), som den 13. Juni 1813 blev gift med sit Søskendebarn PAUL MUMSEN²⁷, fra 1831 til 1858 Sognepræst i Sottrup. Deres Datter WILHELMINE AUGUSTE AMALIE, gift med MARTIN HINRICH KAFTAN, Sognepræst i Løjt, er Moder til Generalsuperintendent THEODOR KAFTAN og til Professor i Berlin JULIUS WILH. MARTIN KAFTAN²⁸.
- E) CHARLOTTE SOPHIE CARSTENS, født den 27. Marts 1766, død den 20. November 1844, viedes den 24. April 1788 til Købmand og Hospitalsforvalter FREDERIK PETER CARL BIEHL i Sønderborg, Søn af Pottemager i Slesvig THOMAS HINRICH BIEHL og ANNA MARIA MATHIESEN, død den 20. Marts 1844. Den ældste af deres Sønner er allerede nævnt i Indledningen. Sønnen THOMAS HINRICH BIEHL, født den 26. Oktober 1790, døde som Skibskaptajn paa Hjemrejsen fra Singapore den 6. September 1845 og begravedes den 22. September; han var gift med CÆCILIE CLAUSEN, Datter af Skibsbygmester ASMUS CLAUSEN og CÆCILIE født CHRISTIANSEN i Sønderborg, der efterl. med seks Børn. Den yngste Søn, FRITZ, født den 18. Oktober 1792, Købmand i Sønderborg, viedes den 19. Oktober 1823 til BENEDICTE CHARLOTTE AHLMANN, Datter af ovennævnte Michael Ahlmann og Benedicte Carstens, født den 29. September 1803, død den 24. Juni 1881.
6. HELENE MARIE CARSTENS, født 1731, døbt den 26. Januar, død den 25. Oktober 1733.
7. IDA MARGRETHE CARSTENS, døbt den 3. Januar 1734, maa ligeledes være død som Barn.

NICOLAI CARSTENSEN,

Borger og Købmand i Sønderborg, yngste Søn af Hans Bugislaus Carstens den ældre, kaldes ved Børnenes Daab Nicolai Bugislaaff. Han betegnes som salig, da den yngste Datter den 17. November 1751 trolovedes med HANS PETERSEN RABEN, men hans Død findes ikke i Kirkebogen.

Aaret før, den 28. Marts 1750, døde hans Hustru CATHRINE CARSTENSEN født CHRISTENSEN og begravedes „mit einer Opferleiche“ den 3. April. Hun var Enke efter en GEORG MØLLER og født den 26. December 1682 som Datter af kongelig Tingskriver DANIEL CHRISTENSEN og ELLINA GOYK. Moderen var gift anden Gang med Raadmand, Købmand og Klosterforstander DAVID BOY. Kirkebogen meddeler endvidere, at en Nicolai Carstensen den 14. Oktober 1710 viedes til Auguste, Datter af Husfoged GOTTFRIED ZOFFMANN og DOROTHEA i Sønderborg, men maaske drejer det sig om en anden Mand. – Af hans Børn nævnes tre Sønner og fire Døtre: 1–7.

1. HELENE MARIE, døbt den 24. Søndag efter Trin. 1709, død den 13. November 1738, gift den 2. November 1734 med JENS KRIEGSMANN, Søn af Skipper NICOLAI KRIEGSMANN og CHRISTINE født MEYER i Sønderborg.

2. JØRGEN CARSTENSEN, døbt den 5. December 1710, blev den 7. August 1750 kaldet til Sognepræst for Tønning og Træden i Aarhus Amt og døde her den 3. August 1773²⁹. Hans første Hustru ANNE KATHRINE, Datter af Advokat og Byskriver CHRISTIAN EHRENFRIED BÖHME i Sønderborg (senere Nørborg) og SOPHIE STEENLOS, døbt i Sønderborg den 16. Juli 1723 og døde 1765, begravet den 5. Juni, efterl. seks Sønner og syv Døtre. Christian Knudsen oplyser, at Jørgen Carstensen var gift, før han blev befordret, og Hustruen opholdt sig flere Aar i Forældrenes Hus i Nørborg, da han som cand. theol. var fraværende³⁰. Af Sønnerne var CHRISTIAN EHRENFRIED CARSTENSEN Sognepræst i Thisted-Tilsted (Aalborg Amt)³¹ og MATHIAS JØRGEN CARSTENSEN Sognepræst i Ribe (Cathrine Kirke), senere Povelsker (Bornholm) og fra 1791–1797 i Bogense³².

3. HANS BUGISLAFF, døbt den 12. Juni 1712, døde som Barn.

4. MARGARETHA CATHARINA, døbt den 4. Maj 1714, død 87 Aar gammel den 18. Oktober 1801, gift den 30. November 1740 med deputeret Borger og Skipper MICHAEL LANGE, Søn af JENS PETERSEN LANGE og ANNE MARIE BRUUN i Sønderborg, døbt den 20. December 1716. Af deres Børn var Datteren ANNE MARIE først gift med Skipper HANS CARSTEN THORTSEN (død 1770), derefter med Advokat CHRISTIAN BENNING, Sønnen NICOLAI LANGE først Kræmmer, senere Degn ved Byens Kirke (død 1795) og Datteren INGEBORG CATHRINE viedes den 10. September 1779 til Skolelærer JOHANNES ANDRESEN i Graasten, senere højfyrstelig Sekretær med Titlen Hofraad. Sønnen JOHANNES ANDRESEN, født i Graasten den 12. November 1791, lærte Gartneriet paa Sorgenfri, kom 1821 som Gartner til Tønder, var fra 1830 til

1855 Lærer i Havebrug ved Seminariet og døde den 11. April 1874³³.

5. LINA, døbt den 25. September 1715, død den 23. Februar 1806, gift den 24. Januar 1760 med Enkemand, Skipper NICOLAI JEBSEN, Søn af NIS JEBSEN og DOROTHEA AUGUSTA LØGS i Sønderborg, død 86 Aar gammel den 8. Februar 1793.

6. PETER, døbt den 13. Januar 1717, holdt over Daaben af Morbroderen, kongelig Husfoged og Tingskriver PETER DANIELSEN. – Døde som Barn.

7. CATHRINE ELEONORE, døbt den 21. Juli 1720, død i Barnsnød den 24. Maj 1753, gift den 10. December 1751 med Købmand, senere Raadmand HANS PETERSEN RABEN i Sønderborg, Søn af Kaadner PETER PETERSEN RABEN og ANNA HANSES i Kelstrup, Haderslev Amt, født den 9. August 1722, død den 3. August 1783, efterl. en Søn og to Døtre af andet Ægteskab med CATHRINE HINRICHSEN. Hans Petersen Raben kom i Slutningen af Trediverne til Sønderborg og stod i Lære hos Købmand HINRICH DERTZEN. Efter 1750 begyndte han en selvstændig Virksomhed, blev 1768 deputeret Borger og fik den 16. Juni 1779 Bestalling som Raadmand. Ved sidstnævnte Lejlighed fremhævede Magistraten i sin anbefaling, at han var en velhavende Mand³⁴.

Oversigten over Sønderborg-Slægten Carstens viser, at den paa mange Maader fletter sig ind i de Slægter, der har været med til at forme Byens Liv i det syttende og attende Aarhundrede. Mærkeligt nok er den foreliggende Litteratur vedrørende Sønderborgs Personalhistorie ret beskeden, idet den kun omfatter Familierne AHLMANN (Deutsches Geschlechterbuch 91, Side 1–21, 1936), GORRISEN (af Provst Fr. Gorrissen Gøttig, Aabenraa, trykt 1878) og PAULSEN (Patriciske Slægter I, Side 232–253, af Sofus Elvius og H. R. Hiort-Lorenzen, 1891). Derimod savnes samlede Fremstillinger om saa kendte Slægter som BRANDT, JEBSEN, KARBERG og MOMSEN, og det vil sikkert heller ikke være uden Interesse at sysselsætte sig med Byens gamle Skipper-slægter, som BRAG, KLEFF (KLEV), MIANG, SCHADE, SPANG og andre, hvis Medlemmer i Sejlskibenes Tid gik paa Langfart til Vestindien, Brasilien, Singapore og Kina og derved øgede Fødebyens Velstand.

KILDER OG HENVISNINGER

¹ En Borgmester CHRISTIAN CARSTENS i Tønder nævnes ikke i Ludwig Andresens „Bürger- und Einwohnerbuch der Stadt Tondern“, heller ikke i samme Forfatters „Geschichte der Stadt Tondern“. – ² Christian Knudsens Samlinger til en Beskrivelse

af Øen Als (Ny kgl. Samling, Det kongelige Bibliotek, København), Bind 24, Side 89. – ³ Indbyggerfortegnelse fra 1698 i Kommissionens Papirer fra samme Aar, to Eks. i Landsarkivet i Aabenraa sammenholdt med et Eks. i Samlingerne paa Sønderborg Slot, Side 3 og 24. – ⁴ Raben: „Fra Hørup Sogn“, Side 80–81, Ullerup desuden: Trap: „De sønderjydske Landsdele“ Side 581. – ⁵ Tranderup Kirkes Regnskabsbog i Landsarkivet i Odense, 1700–1703. – ⁶ Indbyggerfortegnelsen 1698, Side 4 og 20. – ⁷ Ulkebøl Kirkebog. – ⁸ Dekretprotokol Augustenborg C IV Nr. 458, 31. Marts 1696 og 17. Marts 1765. Protokol vedr. Amtmandens Jurisdiktion C III i Nr. 14. Dec. 1734. (Landsarkivet i Aabenraa). – ⁹ Trap: „De sønderjydske Landsdele“, Side 614. – ¹⁰ Daab 19. p. Trin. 1690. – ¹¹ Indbyggerfortegnelse 1698, Side 6. – ¹² Samme Kilde, Side 4. – ¹³ Samme Kilde, Side 3 og 23. – ¹⁴ Kommissionens Beretning 1698 med Oversigt over Sønderborg Bys Indtægter og Udgifter 1691, Side 56 og 80–93. Landsarkivet i Aabenraa. – ¹⁵ Landsarkiver Hvidtfeldts Optegnelser om Borgmestre og Raadmænd i Sønderborg (Manusk.). – ¹⁶ Sønderborg Bys Bødelister i Samlingerne paa Sønderborg Slot, 1714–15 og 1718–19. – ¹⁷ Sønderborg Bys Skyld- og Panteprotokol, Side 178 og 760b, Landsarkivet, Aabenraa. – ¹⁸ Museumsinspektør J. Raben oplyser i sin Afhandling om St. Mariekirken i Sønderborg („Vor Hjemstavns“, Side 167), at Købmand GERHARD WILHELM CARSTENS og Hustru HELENA MARIA født KARBERG har deres Grav i Kirken med følgende Indskrift paa Vestvæggen: „Seel. Gerhard Wilhelm Carstens Erben“. – ¹⁹ Sønderborg Bys Skyld- og Panteprotokol Side 371a og b, og 760b. Als Sønderherreds Skyld- og Panteprotokol Side 731. – ²⁰ Registrant til Sønderborg Byarkiv fra omkring 1829, Side 61 (Landsarkivet, Aabenraa). – ²¹ J. Raben: „Nordborg igennem 800 Aars skiftende Historie“, Side 76. – ²² Christian Knudsens Optegnelser fra Hørup Sogn, Afskrift i Landsarkivet, Aabenraa, ved Chr. Maibøll, Side 222. – ²³ Arends: Gejstligheden i Slesvig og Holsten, I, Side 129–130. – ²⁴ Samme Kilde 11, Side 87. – ²⁵ Samme Kilde I, Side 146. – ²⁶ J. Raben: Sønderborg Skipperlaug, Side 17. – ²⁷ Arends, II, Side 87. – ²⁸ Samme Kilde I, Side 115–116. – ²⁹ Wiberg: Alm. dansk Præstehistorie III, Side 405–406. – ³⁰ Chr. Knudsens Optegnelser, Bind XXV, Side 89. Sønderborg Kirkebog oplyser, at stud. theol. JÜRGEN CARSTENSENS Datter ANNA SOPHIA døbttes den 4. Februar 1746. – ³¹ Wiberg III, Side 308. – ³² Samme Kilde I, Side 182. – ³³ Eckert: Das Seminar zu Tondern, Side 169. – ³⁴ Landsarkivar Hvidtfeldts Optegnelser om Borgmestre og Raadmænd i Sønderborg (Manusk.).

GREV
SCHACK CARL RANTZAU-ASCHEBERG
I LANDFLYGTIGHED 1772-89

AF

LOUIS BOBÉ

Grev RANTZAU-ASCHEBERGS problematiske Personlighed og omskiftelige Tilværelse beskæftiger endnu stadigt danske Historikere ud fra de forskelligste Synspunkter. Senest har Interessen samlet sig om en gaadefuld Episode i hans Liv, nemlig hans Flugt fra Danmark i 1756.¹

Det hidtil sparsomst belyste Tidsafsnit i Rantzaus Liv omfatter hans hvileløse Færd fra hans Forviisning i 1772 indtil hans Bosættelse i Avignon senest i 1778. At søge udfyldt disse tomme Blade i hans Livsbog er Hensigten med de følgende spredte Optegnelser.

Rantzau-Ascheberg blev afskediget 9. Juli 1772 med 8000 Rdlr. Pension. Ved hans Afgang skrev Overkammerherren, Grev D. REVENTLOW til sin Svoger A. G. MOLTKE: „Man oprøres ved at se Rantzau, Hovedmanden i Statsrevolten, belønnet med en Pension, meget større, end den nogensinde er bleven bevilget Mænd med de største Fortjenester. At dette Afskum er bleven fjernet fra Statsagerne og Hoffet, er en af de gode Forandringer, man har truffet siden den 17. Januar.“ (Brevet dat. 20. Juli, i Arkivet paa Bregentved.) Ligesaa haardt dømmer LESSING om Rantzau: „Her i Wien er Grev Rantzau kendt som det infameste og afskyeligste Menneske. Der kan ikke tænkes nogen slet Streg, som han ikke skal have begaaet. Man beklagede de Ulykkelige, fordi de var bleven styrtet af Rantzau, og man tiltror ham at kunne have gjort det af ren og skær Ondskab.“ (Briefwechsel zwischen Lessing u. seiner Frau, ed. A. Schöne, Leipzig 1870, 261.)

¹ E. Arup, Hist. Tidsskr. 8, IV (1913), Tillægshfte, 3-19. Johanne Skovgaard i Festskrift til Kristian Erslev 1927, 449-66. Chr. Elling i „Tilskueren“ 1938, 89-106. Johanne Skovgaard, Persh. Tidsskr. 10, V, 1938, 168-71. Chr. Elling i „Maskespil“ 1945, 97-127.

Om Rantzaus groteske Afsked fra København beretter samtidige Kilder fuldt overensstemmende (Reverdils Memoirer, Udg. 1916, 278; Adresseavisen 112, 115, 116, 181). Han havde bestemt sin Afrejse til samme Dag, den tripolitanske Udsending var i Audiens hos Udenrigsminister, Grev v. DER OSTEN, der ligesom han boede i Prinsens Palæ. Denne Ceremoni, der overværedes af 200 Personer, fandt Sted den 11. Juli. Klædt i Nanking „ret som en Gadedreng“, steg han, omgivet af en stor Folkeskare, ned i den kongelige Chalup, der ventede ham i Kanalen foran Palæet, og som skulde føre ham ud i Havnen til et Skib, han havde hyret til Ekernförde. Adresseavisen oplyser 13. Juli, at han fra København var udpasseret til Lübeck, men af Modvind blev han holdt tilbage i Korsør indtil den 17. og begav sig til Lands over Haderslev til Slesvig, hvor han ankom den 21. Dagen efter skriver Landgreve CARL: „Jeg vil sikkert ikke faa den Ære at se ham, da man beretter mig, at han paa sin Vej synes overalt meget frygtssom, hvor han passerer igennem, og han har ingen Krav paa en god Modtagelse hos mig, skøndt jeg er meget fjernt fra, nogensinde at ville gengælde ondt med ondt. I hele Danmark er han afskyet mere end nogen anden.“ (v. der Asseburg, Denkwürdigkeiten, Berlin 1842, 369.) Rantzau opholdt sig derefter nogle Maaneder paa Ascheberg, indtil han midt i Oktober, uden at underrette Kongen derom, kom Hovedstaden paa nærmere Hold ved at leje sig ind paa det Apoteker PETER VON WESTEN tilhørende Lyststed Kragssbjerggaard, beliggende paa Odense Købstadgrund. Da Kongen fik Nys herom, udstedte han Befaling til Major ved danske Livregiment ANDREAS HARBOU om at opsøge Rantzau i Odense eller Omegnen og, i Henhold til en ham medgiven Ordre til Greven, at eskortere denne til Ascheberg. Den Majoren tilstillede Instrux lyder:

„Major v. Harboe haver, saa snart denne Min Befaling er vorden hannem tilstillet, strax at forføye sig til Odensee eller til det Stæd, hvor Greve Rantzau Aschberg for nærværende Tiid opholder sig, og naar benævnte Greve af vedfølgende Ordres Indhold er vorden underrettet om, at hand, uden Tiidspilde haver at forføye sig til Aschberg, da at paasee, at Reysen didhen paa det skyndsomste antrædes og ey at forlade hannem førend hand virkelig paa benævnte Gods er ankommen. I det øvrige haver Major v. Harboe, saa meget muelig, at aquittere sig af denne Commission med ald sømmelig Anstændighed og Alvorlighed, og saa snart Greven er ankommen til Aschberg, ufortøvet derfra igien hertil at retournere for om alt forefaldne at afstatte sin mundtlige Rapport.

Christiansborg d. 3de Novembr: 1772.“

Kongens Ordre til Rantzau, dateret samme Dag, udsiger:

„Monsieur le Comte Rantzau. Comme le lieu, que vous avez jugé à propos de choisir pour Votre Demeure, sans en prendre préalablement Mon Avis, Me déplaît par bien des Raisons, Vous aurés d'abord, M: le Comte, après avoir reçu la présente à Vous rendre à Aschberg, et à ne pas Vous en éloigner sans Mes Ordres, à moins que la Perte entière de mes bonnes graces Vous seroit indifferente. Le Major Harboe, qui Vous annoncera mes Volontés, a Ordre de Vous accompagner à Aschberg, et il ne dependra que de Vous même, qu'il s'acquitte de sa Commission d'une manière, dont Vous puissiés être satisfait.“

Allerede den 28. Decbr. gav Kongen dog Rantzau efter dennes Ansøgning Tilladelse til at rejse af Helbreds Hensyn. Den ham herom tilstillede Billet har Ordlyden:

Monsieur le Comte de Rantzau. „Je vous accorde la Permission que vous me demandez d'aller voyager pour remettre Votre santé. Je souhaite qu'elle se retablisse. Je Vous assure de Votre Pension ainsi que de ma Bienveillance royale et je suis votre bien affectionné Christian.“ (Chr. VII.s Kabinetsarkiv, Schumachers Conceptor til kgl. Cabinets Ordrer 1772-Febr. 1773).

Rantzau-Ascheberg begav sig derefter til Frankfurt a. Main. En tysk Skribent, der traf ham her, vil vide, at han kaldte sig JUEL og optraadte grov og anmassende. Han skildres som en ilter Mand, hvis Fysiognomi og hele Væsen en Forfatter kunde benytte til Model for en Karaktertegning af Kain (J. G. Meusel, Vermischte Nachrichten, Erlangen 1816, 107 ff.). Rantzaus Inkognito blev røbet af en Sprogmeister og Leder af en Pensionsanstalt i Frankfurt ved Navn PARADIS DE TAVANNES, der i en Aarrække havde været i Grev Danne-skiold-Laurvigs Hus og tillige haft en Stilling som Lærer i Fransk for Landkadetterne. Tavannes tiltalte ham Excellence, men Rantzau vilde ikke vide noget af ham (Persh. Tidsskr. 9, IV, 137).

Om Grev Rantzaus hvileløse Vandringer i de nærmest følgende to Aar vides intet med Sikkerhed, indtil han, foreløbigt blivende, slaar sig ned i Orange, en By i det sydøstlige Frankrig, Hovedstad i Departementet Vauclose. Kun Bernstorff følger hans Veje, opmærksomt hadsk, ikke uden Frygt for at han vender tilbage. I Marts 1773 skriver A. P. BERNSTORFF:

„Rantzau vil sandsynligvis begive sig til Schweiz; han vil søge at undgaa alle Englændere, Hannoveranere, Russere og endog Danske, ikke at tale om

hans Kreditorer i Frankrig og Italien. Som Cain bærer han overalt Mærket paa sin Nederdrægtighed og Skurkagtighed.“

Sidst paa Aaret ytrer Bernstorff Tvivl om hvorvidt Rantzau har Venner i Holsten; i København saavist ingen.

„Folket foragter ham, Hoffet afskyer og frygter ham, og jeg tror ikke, at der nogensinde vil blive Tale om hans Tilbagevenden. Vi veed ikke hvor hans virkelige Opholdssted er.“

I Januar skriver A. P. Bernstorff, at han nu med Sikkerhed veed, at Rantzau allerede i to Maaneder har boet i Orange.

„Han har skjult sit Navn og udgiver en Mætesse, som han har ført med sig herfra, for sin Datter, med hvem han har givet sig i Pension i en Kippe for 20 Louisdorer. Hvilket Fald for en Mand som han! Hvad der er ret mærkelig, er, at han i flere Maaneder ikke har hævet sin Pension. Rentekammeret kan kun udbetale til levende Personer hvilket beviser, at det almindelige Rygte om hans Død savner Begrundelse.“ (A. Friis, Bernstorffske Papirer III, 191, 255, 262.)

Aviserne bragte ikke længe efter en Meddelelse om, at Rantzau skulde være bleven dræbt af en irsk Officer i en Duel, en Efterretning, der formentlig stammede fra ham selv, fordi han ønskede at leve glemte af Verden. Caroline Mathildes franske Biograf, LAGRÈZE, fortæller, at en engelsk Officer, tidligere i dansk Tjeneste, der uventet traf Rantzau ved den spanske Grænse, vilde hævne den af ham mod Dronningen begaaede Uret. Officeren, der ikke kan være nogen anden end hendes Favorit, den meget omtalte Ritmester OSBORNE, siges at have overfuset Rantzau med Skældsord, hvorefter de duellerede med dødelig Udgang for Grevens Vedkommende. Har denne Overlevering, som synes at rumme en ægte Kerne, noget paa sig, maa det være Osborne, der blev dræbt, eftersom Rantzau-Ascheberg først endte sine Dage i 1789 i Avignon (C. B. Lagrèze, Caroline Mathilde, Paris 1887, 304; Reverdils Memoirer, 1916, S. 278).

I 1778 fik Rantzau i Avignon Besøg af sin tidligere Sekretær, ERIK EEG, der havde boet sammen med ham i Prinsens Palæ, og hvis Hustru har udgivet en Beskrivelse af Ægteparrets Rejse uden at omtale Rantzau nærmere (En Dansk Frues Reisebeskrivelse, Kbh. 1787, S. 19).

I 1785 har den tyske Forfatter MORITZ AUGUST VON THÜMMEL

under sit Ophold i Avignon hørt om Rantzau-Ascheberg, hvilket foranlediger ham til at fremsætte Linjerne:

Beschütze mich vor Fürstenrache,
Den Martern eines Struensee.

(Thümmel, Reise in die mittäglichen Provinzen von Frankreich 1785–86, Leipzig 1794, S. 72).

Rantzaus Forbindelse med Danmark spores endnu i en af GULDBERG til Skatkammeret 2. Marts 1782 udstedt Ordre saalydende:

„Da Græve Rantzau til Ascheberg, Vores General og Ridder af Elephanten, ikke efter sin Svigerfader erholdte nogen besynderlig Arv, hvilket Haab dog var det eeneste, som kunde fortrøste ham til at tilbyde Vores Casse, naar dette Dødsfald indtraf, den halve Deel af Pensionen, som han efter sin Gields Betaling havde forbeholdt sig: Saa forstaaer det sig, at Vi vil, at han bemeldte halve Deel skal beholde, saaledes som han nu samme nyder, og det saa meget meere, som han godvilligen og af sig selv alt længe har frasagt sig den halve Deel af bemeldte Pension.“ (Guldbergs Kabinetprot. 1782; Ansøgninger til Skatkammeret 1784, 27. Okt.)

Til den Struenseeperioden omhandlede halvhistoriske Litteratur hører John Browns „The Northern Courts since 1766“ (London 1818), som danske Historikere gaar helt udenom, hvilket skyldes Forfatterens uopløselige Væv af Digtning og Virkelighed. At dette Skrift er blevet genoptrykt i London 1925 og optaget i en Samling „Court memoirs“, uden Korrektiver eller oplysende Anmærkninger, vidner om Udgiverens fuldkomne Mangel paa kritisk Sans. Bogen vrimler af Uhyrligheder, for blot at nævne Paastanden om at Dronning JULIANE MARIE skulde have planlagt et Giftattentat paa sin Stifsøn CHRISTIAN VII. Det maa beklages, at Bogens utvivlsomt store engelske Lærerkreds faar et saa forvrænget og forfalsket Billede af de virkelige Forhold. Umiddelbart efter Skriftets første Fremkomst har allerede P. A. HEIBERG og en engelsk Recensent paatalt dets Upaalidelighed (Revue historique 1820, VI, 513–29, overs. i J. Kragh Høst, Politik og Historie 1821, III, 166 – og Monthly Review 1869, Bd. 69, S. 35–41). De Rantzau-Ascheberg vedrørende Kapitler er i Oversættelse meddelt i J. K. Høst, l. c. 1820, II, 186–217, 257–263. Hovedparten af Memoirernes første Bind (Nyudgaven S. 1–206) omfatter en Oversættelse fra et dansk Manuskript, reddet ved et Skibbrud (!) i 1807, dateret Copenhagen 1804 og bærer Forfattermærket

V. D. Skribenten, der selv betegner sig som en Dansker af beskeden Rang, siger at have været til Stede ved Dronning Caroline Mathildes Ankomst til Danmark. Hans Optegnelser har Præg af et Æresforsvar for Grev Rantzau, og ikke uden Grund er det blevet sagt, at Forf. har været personlig paavirket af ham eller at han bygger paa hans mundtlige eller skriftlige Meddelelser, som med fri Fantasi er bleven spundet ud til en velskrevne novellistisk Fremstilling. Forf. veed nøje Besked med Major Harbous Sendelse til Odense, og omtaler udførligt (S. 151, 206) Dronningens Forløber ALEXANDER STUART, der nævnes i hendes Kasseregnskaber. Han lader Stuart dø i Celle og være identisk med den Page, hvis smitsomme Sygdom fra hans Dødsleje overførtes til Dronningen og voldte hendes Død. Denne Stuart er aabenbart identisk med den mytiske Forløber hos Dronningen, som Frederik II i et Brev til Juliane Marie, fuldt af ondsindet Sladder, gør til Caroline Mathildes Elsker i Celle. Frit opfundet er ligeledes den rørende Historie om at Rantzau gennem sin Tjeners Formidling skulde have opnaaet hendes Tilgivelse ved en Sammenkomst med hende i Celle. Der refereres lange Samtaler mellem Rantzau og hans i Skriftet navngivne Elskerinde SOPHIE LIVERNET, med udførlige, vistnok upaalidelige Oplysninger om hendes Familieforhold. Ofte lykkes det Forf. at give veltrufne Portrætskildringer af kendte Skikkelser ved Hoffet, ligesom han røber en mærkelig Lokalkundskab. Forsøg paa at ville udskille det oprindelige ægte Grundlag for disse Meddelelser fra Til digtning og Romantisering maa siges at være frugtesløse.

Opsporingen af Grev Rantzaus muligvis bevarede efterladte Papirer eller endog Memoirer har nu i hundrede Aar beskæftiget franske Lokalforskere og danske Historikere, hidtil dog uden Resultat. Tilskyndelsen til disse Undersøgelser gav C. F. H. BARJAVEL i sit 1841 i Carpentras udgivne Værk „Dictionnaire historique du département de Vaucluse“, hvori det anføres, at Grev Rantzaus Memoirer befandt sig hos en Mad. D'INGUIMBERT. Den afdøde Stiftsskriver H. R. HIORT-LORENZEN gav herhjemme som den første i 1892 Oplysninger om Rantzaus seneste Aar i Sydfrankrig, hans Død 21. Jan. 1789 i Ménerbes ved Avignon, i Huset hos Hertuginde Eleonore af Montmorency-Luxembourg, Prinsesse af Tingry, hans Gravsten sammesteds og om Sophie Livernet, som efter Rantzaus Død blev optaget i Huset hos Hertugen af Grammont og døde mellem 1830-35 (Hist. Tidsskr. 6. III, S. 730-734). I 1909 kom jeg i anden Anledning i Brevskifte med Mairen i Vaucluse, JULES BELLENDY, der interesserede sig meget for Rantzau-Ascheberg og bl. a. bragte mig i Forbindelse

med en af Hiort-Lorenzens Hjemmelsmænd, Dr. med. EMILE LAFFONT. Denne havde ogsaa beskæftiget sig indgaaende med Spørgsmaalet og ejede Sager, der formentlig havde tilhørt Rantzau (jf. *Mém. de l'Académie de Vaucluse* 1936: E. Laffont, A propos d'un pastel et d'un bureau Louis XIV). Synderlig videre end Hiort-Lorenzen, der overgav mig sin Brevvexling om denne Sag, kom jeg ikke. Undersøgelserne fortsattes derefter af nuværende Rigsarkivar A. LINVALD, der i 1912 besøgte Ménerbes, hvor han ved grundige Efterforskninger, mundtlig Spørge, Arkivstudier og en Brevvexling, der afbrødes ved den forrige Verdenskrig, antagelig har sagt det sidste Ord i dette Problem (Persh. Tidsskr. 8, VI, 1927, 72-79; *Annales du Midi*, 1928). Senest har RUDOLPH KRAFT i 1941 (Persh. Tidsskr. 11, II, 57-61) i Oversættelse efter JEAN LOUIS VANDOYERS Bog, *Beautés de la Provence* 1926 meddelt en Række Oplysninger om Rantzau-Ascheberg i Ménerbes, der ikke bringer noget væsentlig nyt. Alle Spor viser tilbage til Barjavel, en Kilde af ret tvivlsomt Værd.

Axel Linvald har fra Departementsarkivet i Avignon hentet en Oplysning af Værdi for Sophie Livernets Identificering. Et Brev af 17. April 1813 fra Præfekten i Dép. Vaucluse udsiger, at hun da var 58 Aar, altsaa født o. 1754. Er hun kommet med Rantzau fra Danmark, maa hun dengang have været 17-18 Aar. Ifølge Uldall (*Memoirer og Breve XXI*, 10) holdt Rantzau 1771 endnu en Danserinde LEWES i Huset hos sig. CHR. ELLING gætter sikkert rigtigt, at hun er identisk med en Figurantinde Jfr. LEVER, der i 1771 optraadte i Balletter paa Hofteatret (*Maskespil*, 1945, 108 f.). Hermed stemmer Angivelsen (*The northern courts I*, 159), at Sophie Livernet var 18 Aar, da Rantzau bortførte hende. Samme for hendes Vedkommende velunderrettede Kilde anfører, at hun var Datter af en Skræder. I *Oehlschlägers Ungdomserindringer* (min Udg. 1915, 37 f.) nævnes LEPPERT som den fornemste Skræder i Byen.

EN NAPOLEONSK GENERAL SOM GESANDT I DANMARK

AF
CARL ROOS

I

Den 9. Nov. 1810 tilskrev Grev FÜRSTENSTEIN, westphalsk Minister og Statssekretær i Kong Jeromes Tjeneste, den kejserlig franske Gesandt i København, Baron DIDELOT, at hans Herre ønskede en diplomatisk Forbindelse oprettet mellem Danmark og Westphalen. Som Gesandt vilde han sende en af sine Adjutanter, Hans Georg v. HAMMERSTEIN; denne vilde afrejse i Løbet af et Par Dage. Didelot bringer Sagen til Lederen af Departementet for udenlandske Anliggender, Baron ROSENKRANTZ, og allerede d. 22. Nov. forelægger denne den for Kongen; idet han gør Rede for Motiveringen: Efter Hannovers Indlemmelse i Westphalen, falder Danmarks og Westphalens Grænser sammen og en personlig Kontakt bliver ønskelig.¹ Den 28. Nov. udnævner Kongen derpaa Baron SELBY til dansk Gesandt i Kassel.

To Dage senere tilskriver Jerome Frederik VI angaaende Hammerstein, der kaldes Brigadegeneral, og om hvis gode Egenskaber og Loyalitet der afgives Forsikring. Samme Dag udfærdiges Hammersteins Creditiv og umiddelbart eller kort efter maa han være afrejst. Den 15. Dec. var han ikke mere i Kassel.

Hammersteins Ophold i København blev kun kort; inden Forløbet af et Aar var han afløst af en anden, BIGOT DE VILLANDRY. I dennes Creditiv, dat. 3. Nov. 1811, ligesom i Hammersteins Rappelskrivelse af 12. Febr. 1812 hedder det, at Jerome af Hensyn til „les

¹ I Januar 1910 indlemmede Napoleon *hele* Hannover i Westphalen, men i December samme Aar ændrede han Bestemmelse og lagde Hannover under Frankrig. Paa det Tidspunkt, da Hammerstein ankom til sin Post var Motiveringen for hans Ansættelse altsaa bortfaldet.

affaires de notre service“ har besluttet at tilbagekalde og beholde i sin Nærhed Grev Hammerstein, der paany tituleres Adjutant. Maaske allerede i Begyndelsen af Oktober havde Hammerstein forladt København; idetmindste er et Afskedsbrev til en Bekendt dateret Copenhagen 30. 9. 1811. I Kassel var han paany senest i Slutningen af Oktober.¹

Den 20. Nov. tilskriver han fra Kassel paa Fransk Baron Rosenkrantz et Afskedsbrev: Kongen har hjemkaldt ham til Tjeneste hos sin Person. Han beder om at overbringe hans danske Majestæt en ærbødigst Hilsen og Tak for udviste naadige *bontés*.

Ogsaa Rosenkrantz faar en Tak for hans „franchise naturelle et très loyale“. Det tilføjes: „Le temps que j'ai passé en Danemark ne me laissera que de souvenirs agréables; j'ai à y regretter des amis“.

Med Afrejsen var Hammersteins personlige Forhold til Danmark dog ikke helt afviklet. Det var dengang bleven Skik, at herfra rappellerede Gesandter fik en Afskedspresent, „sædvanligvis en Sum af 1200 Rdl. dansk Cour.“, som det hedder i Forestillingen om Hammerstein. Allerede i Departementets foregaaende Forestilling 13. 12. 1811 i Anledning af den franske Gesandt Didelots Afrejse bemærkedes imidlertid, at „denne Sums virkelige Værdi synes under nuværende Omstændigheder for ringe til at kunne i Deres Maj:ts Navn bydes en fremmed Gesandt“; Kongen bifaldt derfor en Forhøjelse, og der bevilgedes dengang 3 à 4000 Fr., „hvilket er mindre end 1200 slesv. holst. Cour.“. Beløbet skulde anvendes til en Gulddaase med Kongens Portræt. Til Hammerstein bevilgedes 28. Febr. 1812 „omtrent 1000 slesv. holst. Cour.“, og Gesandten i Kassel faar Ordre til for dette Beløb at indkøbe en Fingerring med Diamanter, da Hammerstein „allerede under sit Ophold ved Deres Maj:ts Hof er bleven benaadet med Allershøjstsammes Portræt“. Den 10. 3. approberer Kongen dette. Ordren afgaar til Selby d. 14. 3.; Ringen skal overrækkes med en „passende Kompliment“. Den 20. 3. meddeler Selby imidlertid, at han ikke har kunnet finde nogen Ring af angivne Slags og derfor har troet det mest passende at købe „Guld-Mynter for Pengene“. Disse har han overrakt Hammerstein med en Kompliment, der udtrykte vor allernaadigste Konges Bifald. Modtageren bad ham „for-

¹ Wilh. Grimm til Arnim 1. 11. 1811: „Hammerstein, der eben zurückgekommen“. Brødrene Grimms Breve citeres her og i det følgende efter 1) Steig, Arnim und die ihm nahe standen Bd. 3; 2) Jugendbriefwechsel (Brødrenes indbyrdes Korrespondance); 3) Briefwechsel der Brüder Grimm mit nordischen Gelehrten hrsg. von E. Schmidt, hvori Dateringerne dog ikke altid er korrekte.

tolke hans mest levende Taknæmmelighed saavel for denne betydelige Afskedsforæring som især for hans Maj:ts naadige Erindring, til hvis Fortsættelse han vover at anbefale sig“. At det i Virkeligheden var Hammerstein selv, der, vistnok følgende en udbredt Skik, havde udbedt sig rede Penge i Stedet for Diamantring oplyses i Forestillingen af 10. 4. Beløbet bestod af 200 Fredriksd'orer. Gaven var altsaa lidt mindre end den, der tildeltes den franske Gesandt i December, ligesom kort efter, i April, den kejserlig østrigske; de fik en Femtedel mere, 1200 Rdl.

Et Portræt af Kongen samt 200 Guldstykker var saaledes for ham selv det haandgribelige Resultat af Grev Hammersteins 1-aarige Ophold som Gesandt hos Kongen af Danmark.¹

II

Hammersteins Ophold i København satte sig imidlertid, da han havde en Mission til foruden Kongens, andre Spor end disse. Ovenfor nævnte Afskedsbrev² var rettet til Historiemaleren J. L. LUND. Det indeholder en Anmodning om at være Brevskriverens Ven, Grev FLEMMING, behjælpelig ved Indpakningen af et Par Malerier (en „Titian“ og et Landskab), der skal eftersendes den bortdragende Gesandt tillige med hans Bøger. Brevskriveren opfordrer Lund til at opsøge ham, hvis Livet skulde føre ham i hans Nærhed, dog vil han ogsaa i Afstand bistaa ham, saavidt det staar i hans Magt. Indledningsvis beklager han, at det projekterede Portræt, som Lund skulde have udført til hans, Hammersteins, Søster ikke er bleven til noget. Han regner dog optimistisk med, at de vil ses igen: „Wie wir nach zehn Jahren uns hier wieder fanden“. 10 Aar tidligere, 1800–1802, befandt Lund sig i Paris, hvorhen han var kommen fra Dresden over Kassel,³ og hvorfra han 1801 gjorde en Afstikker til Norditalien; 1802 rejste han gennem Italien til Rom, hvor han forblev indtil 1810. Rimeligvis har han og Hammerstein truffet hinanden i Italien, selvom Lunds bevarede Dagbøger ikke taler derom.³

Hammerstein, af hannoveransk Adel, Friherre, „aus dem Hause Equord“, født 1771, havde dengang, hvis man kan tro Allg. deutsche

¹ Om Hammerstein som Diplomat i Danmark se Rigsarkivet: 1) Dpt. f. u. A. Korr. S. Lit. G. 1771–1827; 2) Forestillingsprotokol 1810–12; 3) Westphalen III 1810–13: Diverse Korrespondenter.

² Kgl. Bibl. Kbh.

³ Lunds Papirer, Kgl. Bibliothek.

Biographie, et eventyrligt, „durch Liebeshändel und Zweikämpfe gewürtztes Leben“ bag sig: Som Student var han bleven relegeret fra mere end eet Universitet, en Tid havde han, skønt Protestant, været i Kloster, forklædt som spansk Munk, formentlig for at unddrage sig Følgerne af en Bortførelsesaffære; den bortførte Dame indlogerede han i et Nabokloster. Fra 1799 havde han som østrigsk Husarofficer deltaget i Krigen mod Fransk mændene; efter Freden i Luneville i Febr. 1801 havde han trukket sig tilbage for at drive historiske og arkæologiske Studier, hvilke han dog atter en Tid afbrød for at vagabondere gennem Italien som farende Sanger, skjulende sit Navn, men erobrende alle Hjærter „durch den Zauber seiner Erscheinung“. Siden da var han efter Oprettelsen af Kongeriget Westphalen 1807 traadt i den Napoleonske Lydkonge Jeromes Tjeneste. I den spanske Krig, 1808 eller 1809 havde han som dristig Rytterofficer udmærket sig i Kejsereens Øjne. Vendt tilbage til Kassel steg han ikke blot i Kongens Gunst, men betog Omgivelserne ved Foreningen af Krigerens, Verdensmandens og Kulturpersonlighedens Egenskaber.

Hans Ry og hans Egenskaber fulgte ham til København, hvor han som i Kassel færdedes i mere end een Kreds. Den 5. Febr. 1811 skriver CHARLOTTE SCHIMMELMANN fra København til FREDRIK CHRISTIAN af Augustenborg: „Hammerstein ne deplait pas ici et peut même *trop plaire* peut-être, s'il s'en donne la peine; il a de l'esprit et des connaissances, une figure brillante“. Allerede en Uge forinden, d. 27. Jan. skrev samme Brevskriverinde til LOUISE STOLBERG: „Hammerstein aux deux couleurs est comme la bête noire parmi eux (d. v. s. corps diplomatique); pour nous autres, qu'il ne seduit ni trompe, nous le trouvons presque le plus aimable pour la conversation, car il a vu et lu“. Med Slutningsordene hentydes bl. a. til Hammersteins Fortrolighed med italiensk Kunst; i det andet af de to citerede Breve hedder det, at han har „bien vu l'Italie et maint chef d'œuvre de l'art“. At Hammerstein siges at have to Farver gaar paa, at han med Napoleonske Sympathier repræsenterede et tysk Lydrige; at han ikke er farlig for Brevskriverinden og hendes Kreds betyder formentlig, at de er altfor sikkert funderede i deres bekendte Had til Napoleons Frankrig. Ordene „*trop plaire*“ fremhæves af Charlotte Schimmelman; de udtrykker aabenbart Frygt for at Hammersteins Charme kunde paavirke Gemytterne politisk i franskvenlig Retning. Heller ikke Krigeren Hammerstein er glemt. I Brevet til Louise Stolberg hedder det: „Y(oldi) (d. v. s. den spanske Gesandt) me dit un jour

de lui: il a fait la guerre en brigand dans mon pays“. Endnu Aar efter mindedes i den Reventlowske Kreds Rygterne om Hammersteins Voldsomhed i Spanien. I et Brev, dateret Windebye 13. 12. 1813 taler C. VLOEDT om „die bekannte Gräueltat des Grafen Hans Hammerstein“, nemlig i Spanien.

Rygterne var ikke ubegrundede; Hammerstein vilde have bekræftet dem, dog naturligvis med Adresse til andre. Umiddelbart før hans Afrejse til København, d. 15. Dec. 1811, giver en Kasselsk Lærd, WILHELM GRIMM, følgende Billede af ham: „Er war eben aus dem spanischen Krieg gekommen. Er zeigte mir mehrere wunderbare herrliche Gemälde, einige hat er selbst aus der brennenden Kirche von Burgos gerettet; eins war ganz mit dem Fleiss der altdeutschen Bilder ausgeführt, hatte aber eine eigene südliche Grazie und Zartheit. Dann brachte er einen Kasten mit silbernen Ketten, woran in goldenen Kapseln Reliquien waren, oder Heiligenbilder die die Anführer der Spanier umhängen hatten, weil sie unverwundbar machten. Ferner kostbare Rosenkränze von Gold und Steinen, ein Crucifix von Perlemutter und ein Gebund heiliger Rosenkränze von Nonnen, die aus Jerusalem gekommen waren, von schlechtem Holz aber schon viel gebraucht. Ich habe mir einen davon geben lassen . . . Auch eine Reliquie habe ich von ihm bekommen, wo auf der einen Seite ein Christuskopf gemalt ist, schwarz auf Gold . . . Er erzählte selbst, dass dieser Krieg mit unerhörter Roheit geführt worden, da in früheren Zeiten das Heilige doch ist heilig gehalten worden; aber die Soldaten haben zu ihrem Nachtfuer häufig die Bilder aus den Kirchen losgerissen und die herrlichsten Schätze sind so in einer Nacht aufgebrannt worden. Ein französischer General hat Cids Grabmal holen und mit grossen Buchstaben seinen Namen darauf setzen lassen; Cids Namen unten ganz klein“.¹ Ogsaa en politisk Ytring huskede man i den Reventlowske Kreds. Den 6. 2. 1816 skriver Charlotte Schimmelmänn: „Quant à Lauenburg je suis fachée d'être de l'avis de Hammerstein“.² Lauenburg tilfalder som bekendt Danmark efter 1815.

I Charlotte Schimmelmännens Brev af 5. 2. 1811 tales der om den

¹ Steig III, 91. Hvilken „Greuelthat“ H. har begaaet lader sig ikke oplyse. Burgos blev erobret af Marschal Soult strax efter at han 1808 var kaldt til Spanien; af Modstanderens 13.000 Mand dræbtes 2500, se Bleibtreu, Marschall Soult 1902, 23. Skændingen af Cids Gravmæle er bekendt. Grusomhederne i den spanske Krig var ligestore paa begge Sider, slg. Rigel, Der 7-jährige Kampf auf der pyrenäischen Halbinsel 1807-14. Bd. I ff. 1819, slg. t. Ex. I, 398 ff.; II, 131 ff.

² Bobé, Reventlowske Papirer V, 82, 181; VII, 335; VIII, 211.

erfarne Kunstkender Hammersteins Beundring for Maleren Lunds Billeder. Sine Følelser for denne nu ikke æstimerede Kunstner har Hammerstein utvivlsomt faaet forstærkede ved sin Omgang med Lunds Velynderinde og Beskytterske FRIEDERIKE BRUN, hvis Datter IDAS Portræt han havde malet i Rom 1810. Hammerstein færdedes i hendes Kreds, og til denne sender han sin saa vidt vides sidste Hilsen til Danmark. Han havde da gennemlevet nye Skæbner og erfaret nye Skæbneomskiftelser. Hilsenen er sendt til Friederike Bruns Broder, Sjællands Biskop, MÜNTER. Brevet, der er dateret d. 6. 5. 1815, Equord ved Hildesheim, Hammersteins Stamgods, lyder:¹

Hochwürdiger und verehrter Freund! Nach Jahren die ich von Ihnen getrennt lebte und theils auf den blutigen Schlachtfeldern, theils im Kerker zubrachte, bringe ich Ihnen im Augenblick, wo ich wieder vorwärts ziehe dieses kleine Angedenken meiner recht aufrichtigen Verehrung und Freundschaft. Ich hatte mir längst vorgenommen Sie über verschiedene Gegenstände unsere theure Vorzeit betreffend zu befragen. Dazu ist nun leider anjetzt keine Musse, aber ich behalte es mir vor, wenn das Leben erhalten wird und Friede wiederkehrt. Empfehlen (!) Sie mich ich bitte recht angelegentlich in der Familie Ihrer Frau Schwester, wo ich so gnädig aufgenommen ward, auch Herrn NIERUP und MOLDENHAUER (!), und so manchem Freunde in Ihrem guten Lande und nehmen für sich die wiederholte Versicherung meiner unveränderlichen Freundschaft und innigen Verehrung.“

De blodige Slagmarker, hvortil hentydes, er Rusland. Hammerstein var med i Storarmeen som Chef for en Afdeling af det westfalske Rytteri. Om hans Forhold under Krigen erfarer vi nærmere gennem Brødrene Grimms Korrespondance: Den 9. Maj 1812 meddeler Grimm Nyerup, at Hammerstein har fulgt Jerome til Hovedkvarteret; den 26. Sept. lader han Achim v. Arnim vide, at Hammerstein i Slaget ved Borodino fik fire Saar. Den 13. Febr. 1813 endelig tilskriver han Nyerup, at deres fælles Bekendt for faa Dage siden er vendt hjem: „Er wurde gleich nach seiner Ankunft krank und es schien gefährlich werden zu können, doch ist er jetzt in voller Besserung und in wenigen Tagen wohl ganz wiederhergestellt“.

I det følgende Aar 1814 synes alt at styrte sammen for Hammerstein og hans Familie. Hans Fader og idetmindste to af fire Brødre var med i Krigen, Faderen og vor Hammerstein som Generaler, en af Brødrene som Oberst. Obersten forlod imidlertid Napoleons Faner,

¹ Kgl. Bibl. N. kgl. S. 1698 VII Fol. Hammerstein nævnes ikke i Bobés Friederike Brun, ejheller i Münters utrykte Dagbøger fra 1811 (Kgl. Bibl.).

da det begyndte at gaa galt; 1813 gik han med hele sin Afdeling over til Østrigerne. Med Ordene: „Zwei Verräter, der Oberst von Hammerstein und . . . haben dem Feinde niederträchtigerweise die Husaren verkauft, welche sie zu kommandieren die Ehre hatten“ etc. opfordrede den westfalske Moniteur d. 17. Sept. 1813 til Indskriden, hvorpaa Faderen og alle fire Sønner blev sat fast. Jakob Grimm meddeler d. 17. Nov. at vor Hammerstein blev ført til Mainz faa Dage før Franskændene i Kassel begyndte at henrette Desertører. Saaledes reddede han Livet. Da Franskændene forlod Tyskland, blev han fri, og kort efter ser vi baade ham og hans Broder med de allierede Armeer rykke ind i Frankrig. I Marts møder Jakob Grimm, der følger Hæren i diplomatisk Mission, ham i Dijon; sidst i April besøger han ham i Paris og paahører Beretningen om hans Fataliteter: Jerome havde offentlig lovet at sætte ham i Frihed, men hemmelig givet Politimesteren Kontraordre. Hammerstein havde derpaa forberedt Flugt, men i sidste Øjeblik, da Rebstigen allerede var parat, kom der Forhindringer. Sit Fængselsophold havde han derpaa forsødet og nyttiggjort ved at gennemlæse alle de latinske Klassikere „über die germanischen Sachen“. „Er hält, wie mir scheint“, tilføjer Grimm, „zu viel auf die Idee, die römischen Antiquitäten in Deutschland hervorzusuchen“, dette var hans „Steckenpferd“. I Paris har Hammerstein en Tid Husarrest og lader noget bekymret for sin Fremtid. Ogsaa hans Gemalinde opholder sig i Byen. En Tid tænkte han dengang paa at flytte til England. Grimms første Tanke, da han erfarer det, er at give ham Kommission paa en Række engelske Bøger. Imidlertid bliver Rejsen ikke til noget. Hammerstein synes at være draget hjem til sit Gods, hvor han ihvertfald opholder sig i Maj 1815, da han skriver det allerede citerede Brev til Biskop Münter. Forklaringen paa Ytringen i dette Brev, at han paany er i Fremgang, faar vi ved en Meddelelse fra Wilhelm Grimm fra 10. Juli 1815, at Hammerstein nu er ansat i den østrigske Generalstab. Med denne har han passeret Kassel og undervejs tilstillet Grimm en Pakke Bøger samt et „für ihn recht lobenswerte kleine Schrift, eine Sage über die Hermannsschlacht, im Teutoburgerwald aufgenommen“.

Naar Allgemeine deutsche Biographie hævder, at Hammersteins Forsøg paa at komme ind i den tyske Hær mod Napoleon, mislykkedes, synes det efter foregaaende kun at passe halvt. At han i det hele taget trods alt har været i Stand til at holde sin Stilling, fremgaa af Grimms Iver for at bevare Forbindelsen med ham; de har anset den for nyttig. De sender ham deres nysudkomne *Altdeutsche Wälder*, og da Jakob

Grimm 1815 udarbejder sin bekendte store folkloristiske Indsamlingsplan, er han ivrig for hurtigt at faa den sendt til Hammerstein. Denne griber straks Ideen med Sympathi; han udbeder sig imidlertid præcise Anvisninger, og saaledes foranlediget udarbejder Jacob Grimm en rationel Plan. Det Brev hvormed Hammerstein besvarer den første Opfordring, er i sin Temperamentsfuldhed saare karakteristisk; det er skrevet fra Equord 7. Jan. 1816 og lyder:

„Ich sammele fleissig und fordre andere dazu auf, und es wird sich ein Vorrath bilden, dafür stehe ich, zählen Sie mich zu den Aposteln Ihres heiligen Glaubens an Wiederherstellung der verlorenen alten Geschichten. Ich bekehre wenigstens eine Klasse, die wenn sie auch nicht gerade die gelehrteste ist, doch Musse und grosse Mittel hat, indem sie Gegenden beherrscht und für ihr Geld reisen und aufkaufen und schreiben und zeichnen lassen mag, wenn ihr Interesse nur erst darauf gerichtet ist. Geben Sie uns etwa dafür den Plan zu einer gehaltenen Sammlung von Altertümern des nördlichen Vaterlandes. – Für eine Zahl Mitarbeiter und Träger der etwaigen Kosten hafte ich, und die Letzteren mögen auch nützlich, ja notwendig werden, Sagen Sie was Sie darüber denken, und was schon geschehen ist, denn ich habe wenig Erfahrung.“¹

Ogsaa til disse antikvariske Interesser hentyder Brevet til Münter. Det sender Hilsener ikke blot til Münters Søster, Friederike Brun, men til Overbibliotekarerne ved de to store Biblioteker i København, Moldenhawer og Rasmus Nyerup. En tredje Mand, med hvem Hammerstein – som vi skal se – havde haft adskilligt at gøre, forbliver unævnt: RASMUS RASK.

III

Hammerstein tilhørte den Generation, der var bleven vakt af Herder. Herder er som bekendt Fader til den internationale Videnskab, der nu kaldes Folkloristik, Folkeminddeforskning, eller paa Tysk Volkskunde. Som ovenfor bemærket, havde Hammerstein sit specielle Yndlingsomraade: Romerminderne, men hans Interesse spændte videre, og paa dette Grundlag stiftede han Bekendtskab med Brødrene Grimm, da han i Jeromes Tjeneste bosatte sig i Kassel, hvor Jacob Grimm var Jeromes højtlønnede Bibliotekar, og hvor Wilh. Grimm levede i Broderens Hus. Brødrene Grimm var netop i disse Aar ved at erobre sig Førerpladsen i Germanisternes Kreds. Man var dengang fra alle Sider i Tyskland klar over den Betydning den nor-

¹ Goethe Jahrbuch IX 34 ff., slg. Steig, Goethe und die Brüder Grimm 144 ff.

diske Overlevering havde for Forstaaelsen af Tysklands gamle Literatur. Med Udgangspunkt i Nibelungenkvadet, dengang nyopdaget, søgte Brødrene Grimm ligesom deres tyske Medbejlere derfor nordiske Paralleler. Kilderne til disse var den norsk-islandske Tradition samt den danske Folkeviser. Da disse Kilder kun delvis var tilgængelige i Trykken, og, forsaavidt de overhovedet var trykt, delvis var mere end sjældne, og da ydermere Krigsforholdene vanskeliggjorde Postgangen, var det af vital Betydning for Forskerne at knytte personlige Forbindelser med fornemme Personer, hvis Passage over Landegrænserne var mindre hæmmet end andres. Karakteristisk er en Ytring af Rasmus Nyerup i Brev til Grimm 1812, at han naturligvis i Bogladen kan købe Bøger ligesaa godt som Grev den og den, „men jeg kan ikke saalænge Krigen varer faa Paquetter sendt til Cassel“, hvad derimod Greven kan. Blandt de fornemme Personer, der bistod NYERUP, RASK og Grimm med Forsendelser, nævner de selv foruden Greverne Hammerstein og Flemming, Baron Selby, Gesandten i Kassel, en svensk General HELVIG og en Oberstallmeister v. MALSBERG; endelig Prins CHRISTIAN, den senere Christian VIII.

Paa Baggrund heraf forstaaes det, naar Wilh. Grimm d. 2. 3. 1809 klager sin Nød for sin Ven ACHIM VON ARNIM, den preussiske Adelsmand af fornem Slægt: „Wenn du irgend einen vornehmen Bekannten in Kopenhagen hättest, so könntest du mir wohl eine Empfehlung verschaffen“. Arnim kunde ikke hjælpe, og Wilhelm Grimm maatte foreløbig nøjes med at Henrik Steffens bragte ham i Forbindelse med Rasmus Nyerup.

Det drejede sig for Grimm om to Ting: For det første om udvidet Materiale til hans Oversættelse af danske Folkeviser, for det andet om Materiale til en udvidet Kommentar af den Gruppe af Folkeviserne, der kaldes „Kæmpeviser“, d. v. s. Viser med Tilknytning til Nibelungensagnet. Det var til Forstaaelsen af disse, at Grimms behøvede de utrykte Edda-Kvad og visse Sagaer. Paa Oversættelsen af Folkeviserne havde Grimm arbejdet siden 1807, det store smukke Bind udkom til Foraarsmessen 1811; til Nyerup sendte Oversætteren det i Juni.

Hammerstein havde paataget sig at overbringe det til Kongen. Vi erfarer det gennem et Brev til Arnim af 29. Maj 1812: „Der dänische Gesandte ist vor kurzem bei mir gewesen und hat im Namen des Königs mir für das Buch gedankt, das Hammerstein ihm von mir übergeben, da es seine Erwartung nicht nur erfüllt sondern sogar übertroffen habe“.

Med Folkeviserne var det saaledes gaaet efter Ønske, omend ikke uden Intermezzi, der dog ikke skal omtales her. Anderledes med Edda. Oprindeligt havde Grimm ment at kunne laane de islandske Originalmanuskripter fra København til Kassel, som han fra tyske Biblioteker plejede at laane Manuskripter. Paa hans Anmodning svarer Nyerup imidlertid d. 17. Marts 1810, at dette gik ikke an. Samtidig meddeler Nyerup, at Grimms Konkurrent, FRIEDRICH HEINRICH V. D. HAGEN havde udbedt sig en Afskrift, og at han, Nyerup, „nach vieler Mühe“ har haft Held til at skaffe ham den. Da Grimm omgaaende udbeder sig en lignende Afskrift, tier Nyerup. Endnu i September gentager Grimm sin indtrængende Bøn under Henvisning til, at han uden Kendskab til disse Edda-Kvad ikke kan fuldende sin Folkevisekommentar, som han vidste, Nyerup ventede med Spænding. Nyerup svarer med at henvise ham til at bede sin Konkurrent, v. d. Hagen, om en Afskrift af Afskriften, og Grimm maa tilsidst bide i det sure Æble. V. d. Hagen lader ham imidlertid vente; først i Januar 1811 sender han en Del af Afskriften „und grad das am wenigsten interessante“ (Grimm til Arnim 22. Jan. 1811). En Maaned efter d. 24. Febr. skriver derpaa Nyerup til Grimm, at nu er der jo ingen Grund til Klage:

„Denn wahrlich haben Sie mittlerweile keinen Mangel an literarischen und bibliographischen Nachrichten von hier aus erlitten. Viel eher schwelgen Sie bald an (!) Überflusse. Und das ist, worüber ich mich in so hohen (!) Grade freue, dass ichs nicht sagen kann. Nun bedürfen Sie meiner gar nicht. Da der Graf Hammerstein in seiner Stellung und mit seinen Kenntnissen sich so tätig fürs antiquarische Studium bezeigt, so haben Sie wenn ich mich dieses Ausdrucks bedienen darf, gewonnenes Spiel. Seine Autorität, sein Geld wird alles ausrichten können, und wie herrlich dass er auch den Willen dazu hat. Ich habe v. d. Hagen geschrieben, dass er sich nun in Beziehung auf die isländische Literatur mit Ihnen gar nicht zu messen im Stande wäre.“

Hammerstein vil, fortsætter Nyerup, paa næste Bogauktion købe den eftertragtede Vilkinasaga til Grimm.

Det Brev til von d. Hagen, som Nyerup hentyder til, har et Tilfælde ført tilbage til Danmark.¹ Dateret d. 22. Febr. 1811 er det 2

¹ Nyerups Brev fandtes i Nic. Bøghs Autografsamling, der overgik til Bakkehuset, Dr. Bobé overlod det til Kgl. Bibliothek; jeg takker ham for Henvisningen til det. Brevet er uden Adressat og uden Underskrift, men kan ifølge sit Indhold kun stamme fra Nyerup (med hvis Haand det ogsaa er skrevet), og være rettet til v. d. Hagen.

Dage ældre end det just citerede Brev til Grimm. Det Afsnit, der har Interesse i nærværende Sammenhæng, lyder:

„Was die Benutzung der isländischen Manuskripte in meiner Universitätsbibliothek betrifft, so hat Hr. Grimm nun grosse Progressen gemacht. Er hat einen Korrespondenten hier erhalten, einen solchen wie Sie sich auch wünschen möchten. Das ist der westphälische Minister Graf Hammerstein, dessen Autorität, Geld und rühmliche (!) Eifer für alte nordische und teutsche Literatur Herrn Grimm sehr erspriesslich. Für nicht langer Zeit stritt er unter Napoleons Fahnen in Spanien, und nun sitzt er bei meiner Seite in der Universitätsbibliothek und schreibt isländische Manuskripttitelen ab für Grimm.“

Omsvinget i Grimms Chancer i Kraft af Hammersteins Mellekomst skete saa betids, at det kunde notificeres i Folkevisoversættelsen. Medens i denne Nyerup faar skyldig Tak for al Hjælp i Folkevisearbejdet, rettes Takken, hvad Edda angaar, udelukkende til Hammerstein. I den allerede tidligere skrevne og rentykte Fortale (S. XX) udtalte Grimm Haabet om gennem denne, „der sich selbst für die nordische Literatur interessiert“ snart at komme i Besiddelse af en fuldstændig Afskrift af disse „herlige Rhapsodier“ for dernæst at gøre dem bekendt for alle Venner af den gamle Poesi. Paa Bogens sidste, tilklæbede Blad (S. 545) kunde han triumferende meddele, at saavel Edda som Blomstervallursaga i Afskrift nu er i hans Hænder:

„Beides verdanke ich der freundschaftlichen Güte des Herrn Grafen von Hammerstein und seinem lebendigen Interesse für die Wissenschaft. Dass es ohne ihn mir kaum möglich gewesen zu diesen Schätzen zu gelangen, sage ich um so lieber, als auch diejenigen, welche für diese Zeugnisse einer frühen Bildung Neigung und Interesse haben, erfahren, an wen sie ihren Dank für die Mitteilung derselben zuerst richten müssen.“

Der følger derefter Annoncering af snarlig Fremkomst af den ved Hammersteins Mellekomst muliggjorte Edda-Udgave. At denne ikke blev til noget, vedkommer os ikke her. Det skyldtes, at Konkurrenten v. d. Hagen allerede næste Aar 1812 udsendte sin Edda-Udgave. Vi har hørt, at Textgrundlaget for denne var en Afskrift v. d. Hagen havde faaet fra Nyerup. Vi skal se, at Nyerup havde den fra Rasmus Rask.

Som illustrerende Kuriosum kan tilføjes følgende. Grimms Meddelelse om sin planlagte Edda-Udgave blev aftrykt i Tidsskriftet *Idunna* (Jan. 1812), men dér ledsaget af Meddelelsen om, at Konkur-

renten v. d. Hagens Publikation af den eftertragtede Skat var umiddelbart forestaaende. Redaktøren af Idunna var FRIEDRICH DAVID GRÄTER, den lærde Rektor ved Gymnasiet i Schwäbisch-Hall, v. d. Hagens og Rasmus Nyerups mangeaarige gode Ven, samt indtil Grimm stødte ham fra Tronen, Hovedmanden for de nordiske Studier i Tyskland; Grimms stigende Stjerne stak ham i Øjnene. Af Folkevisoversættelsen gav han en lidet loyal Kritik, som Wilh. Grimm tilbageviste med bidende Ironi; at Vennen v. d. Hagen spændte Ben for Grimms har ikke været ham ukært. Ligesom Gräter tidligere havde oversat fra Oldislandsk greb han nu ogsaa til de utrykte Edda-Kvad. Hans Oversættelse af et enkelt Kvad støttede sig ikke paa københavnske Kilder, men paa det Manuskript af Eddaen, som den kuriøse vagabonderende holstenske Oldforsker, FRIEDRICH ARENDT, medførte paa sine endeløse Vandringer gennem Europa, et Manuskript Grimm omtaler med Ængstelse og Misundelse.

Efter disse Præliminærer samler vi Billedet af Brødrene Grimms Forhold til deres formaaende Ven i København. De havde gjort hans Bekendtskab kort før hans Afrejse. Wilhelm skriver d. 1. Dec. 1810 til Nyerup, at den nysudnævnte Gesandt vil afrejse om et Par Dage og bringe ham dette Brev:

„Er ist ein Mann von Geist und Verstand, der mit schönen Kenntnissen eine recht liberale Gesinnung für ein wissenschaftliches Streben verbindet. Ausserdem nimmt er selbst ein lebhaftes Interesse an unserer Vorzeit, und, da er von dem Zusammenhang derselben mit der nordischen überzeugt ist, auch an Ihrer alten Literatur. Er hat mir versprochen sich für die Realisierung mancher meiner Wünsche zu interessieren und ich darf gewiss das Mögliche erwarten.“

Med en lidt mere nuanceret Vurdering af Hammerstein hedder det derpaa et Par Uger senere, d. 15. Dec., til Arnim:

„Ich habe eben eine Bekanntschaft gemacht, die mir für mein nordisches Studium sehr nützlich zu werden verspricht, nämlich den Graf Hammerstein, der als Gesandter nach Kopenhagen gegangen. Ich weiss nicht, ob du ihn kennst, er ist berühmt durch mancherlei Avantüren. Er hat in seinem Wesen etwas sehr Einnehmendes, manche Kenntnisse, freilich wohl meist zerstreute, aber Sinn und Geist für alles. Er ist ein Mann, den man sich zum Studiendirektor wünschen muss . . . Er hat sich für die nordische Literatur interessiert, will dort Isländisch lernen und mir Abschriften schicken von allen Manuskripten, die ich verlange.“

Saaledes gik det til, at Hammerstein ikke blot blev Kong Jeromes diplomatiske, men ogsaa Brødrene Grimms videnskabelige Gesandt. Han rejste i bestemt Mission, han skulde skaffe de Afskrifter af Edda, som det ikke havde været muligt at faa gennem danske Forbindelser.

Desværre er den Korrespondance han, ogsaa fra København, førte med Grimms ikke publiceret; den ligger eller laa paa Staatsbibliothek i Berlin, men den er benyttet og delvis citeret af Reinhold Steig; støttet paa hans Bog: *Goethe und die Brüder Grimm* (1892) er det muligt at afrunde Billedet.

Vi saa at Grimm i Foraaret 1810 forgæves havde bedt Nyerup om en Afskrift af Edda. I November samme Aar beder han derpaa om Forklaring paa, hvorfor „det Magnæiske Institut“ er aldeles uvirksomt. Skønt to lærde Islændere lønnes for at bearbejde Manuskripterne, er der i 20 Aar blot udkommen en enkelt Oversættelse.¹ Herpaa faar han intet Svar. Umiddelbart efter ser vi ham instruere sin Gesandt. Denne, saasnart han er kommen til København, gør Skridt ved Hoffet for at fremskynde Institutets Arbejde. Dette skal ifølge STEIG have vakt Glæde hos danske Lærde: „Nyerup und Münter begrüßten Hammersteins Schritte mit Freuden“, men paa officielt Sted fandt man det formentlig paatrængende og som Bevis for den Flid hvormed der blev arbejdet overrakte man Hammerstein et Skrift af P. E. MÜLLER om Asalærens Ægthed og Værdien af Snorres Edda. Hammerstein blev vred. Da den officielle Vej ikke førte til Maalet, valgte han en anden, for „durch heimliche Negotiationen“ at tilvejebringe de ønskede Afskrifter; han skaffer dem og sender dem formentlig allerede i Februar til Grimms, idet han ledsager dem med et temperamentsfuldt Brev: „Sie können mit der Edda machen was Sie wollen; nur mögen Sie sich hüten, den Dänen Grillen in den Kopf zu setzen, die ihre Aufmerksamkeit und Neid erregen . . . Der Grundzug des dänischen Charakters ist Faulheit und aus ihm² – wie alle Krankheiten aus dem Magen“. Udførlig refereres Hammersteins Rapporter af Wilh. Grimm i et længere Brev (18. 6. 1811) til GOETHE, som han forsøgte at interessere for Sagen. Han bekender, hvad han i denne Sag skylder Hammerstein, „der mit schönen Kenntnissen

¹ Om det Arnæ Magnæanske Institut og dets Virksomhed samt om Edda-udgaver se: Finnur Jonsson, Udsigt over den norsk-islandske Filologis Historie. 1918, 34 ff.; om Tyskernes Andel i Edda-Filologien se: Wolf Golther, Die Edda in deutscher Nachbildung (Z. f. vergl. Lit. Gesch. N. F. VII, 1893, 275 ff.). Episoden Hammerstein berøres ingen af Stederne.

² Til det i Texten udeladte Ord maa man gætte sig.

Geist und ein reges Interesse für die Wissenschaft verbindet“ og som „mit einer Liberalität, die eben so selten ist wie jene Schätze es sind“, sender ham alle de Afskrifter fra det Arnemagnæanske Institut som han ønsker. Han kalder Bekenntskabet med Hammerstein „ein glücklicher Zufall“, „denn ohne den Einfluss seiner Stelle würde es nicht so leicht möglich gewesen sein dazu zu gelangen, weil die Dänen mistrauisch sind und eifersüchtig darauf. Dabei sind sie so træg und gegen die Sache selbst eigentlich ganz gleichgültig, dass fürs erste keine Hoffnung da ist, sie würden etwas darin leisten“. Det 1787 udsendte 1. Bd. af Institutets Eddaugave nævner Grimm ikke, formentlig fordi det indeholder Gudekvad, mens det der interesserer ham er Heltekvadene. Derimod henviser han til, at Resens gamle Udgave baade er sjælden og meget „lückenhaft“. „Man darf fragen, welches Volk eins seiner wichtigsten Monumente in diesem Grade vernachlässigt, und niemand hat sein Brot so in Sünden gegessen, wie die beiden Isländer, welche das Institut besoldet, und welche seit 30 Jahren [nur] eine Übersetzung geliefert haben“. Han erklærer derpaa, at det „Vorzüglichste, was ich habe, ist eine Abschrift des 2. Theils der Sämundschen Edda“. Betydningen af denne for Nibelungenforskningen berøres. Med Brevet fulgte Grimms Oversættelse af en af Eddasangene.

Det Hammerstein noget bombastisk kalder „heimliche Negotiationen“ bestod formentlig ganske simpelt i at han med Aflæggelse af Gesandstens Uniform optraadte som Privatmand og ved Nyerups Mellekomst fik Aftaler med Rasmus Rask. Vi har set ham sidde paa Bibliotheket med Pen i Haand ved Nyerups Side. Det var i Februar. I Marts, da han allerede har Resultatet i Hænde, meddeler Wilhelm Grimm sin Ven Arnim: „Ich werde von Hammerstein in Kopenhagen sehr reichlich versorgt; die Gesänge der alten Edda, poetisch viel wichtiger als die bisher gedruckten, werden dir Vergnügen machen“. Den 28. Maj fortsættes: „Mit den seltensten nordischen Büchern, mit Abschriften von Manuskripten werd ich von Hammerstein mit einer gewiss ebenso seltenen Liberalität beschenkt, dass es mich fast in Verlegenheit setzt“. Endelig efter Gesandstens Hjemkomst til Kassel: „Mit der Edda geht es gut. Hammerstein, der eben zurückgekommen, hat die seltensten Bücher gekauft und mitgeteilt, so dass ich hoffen kann, es wird etwas gutes daraus“.

IV

Naar Hammerstein trods de Resultater han som Grimmernes Gesandt opnaaede alligevel taler i saa forbitrede Vendinger om de modvillige Stemninger han stødte paa, maa det vel have en Grund. Vi har set, at Nyerup forholdt sig passiv, „træg“, overfor Grimms Iver. Naar Nyerup understreger, at han kun „nach vieler Mühe“ havde kunnet skaffe v. d. Hagen en Edda-Afskrift, er det ikke helt let at forstaa. Da Hammerstein paa Grimmernes Vegne forhandlede med Rask om en saadan Afskrift, svarede denne, at en saadan var „ziemlich leicht zu erhalten“. Rask var Nyerups Underordnede paa Bibliotheket, og den Afskrift Nyerup sendte Hagen var, som Rask senere, d. 10. 5. 1811, skriver til Grimm, en Kopi af en Afskrift, der var i hans Besiddelse. Der var altsaa ingen andre Vanskeligheder end subjektive.

Vi saa Nyerup trainere Sagen og lettet skyde den fra sig, da Hammerstein møder op; blot at vi gennem et Brev fra Rask til Grimm erfarer, at Nyerup har tilskyndet ham til at imødekomme Grimms Ønsker, skønt hans Tid egentlig ikke tillader det. Det var med Rask, Hammerstein førte de daglige Forhandlinger, som har været talrige: „Vel hundrede Gange“ har han diskuteret et bestemt Problem med Greven, skriver han d. 10. Maj 1811 til Grimm. Men ulykkeligtvis var Rask fra først af stødt. Grimm havde ikke henvendt sig til ham personlig, formentlig fordi de først senere erfarede hans Existens. Da der blev Tale om Kritik af de leverede Afskrifter og Rask i den Anledning aabner Korrespondancen, idet han for første Gang d. 2. April 1811 tilskriver Grimm, bemærker han efter at have afvist Kritikens Berettigelse: Übrigens hätte ich es nicht übelgenommen, ob (!) Sie unmittelbar an mich selbst ein Wort geschrieben hätten.“.

Desuden skjuler Rask ikke, at han selv planlægger en Udgave af begge Eddaerne, og ganske vist er det ham, der foreslaar et Samarbejde, et Forslag Grimm, der hurtigt erkendte hans Jævnbyrdighed, greb med Kyshaand, men – ligesom Nyerup – trainerede Rask Sagen, og Grimmerne blev hurtig klar over, at de ikke kunde regne med ham. 1818 overflødiggjorde Rasks Haandudgave af Eddaen definitivt Grimms Planer. Til alt andet kom fra først af et Par Misforstaaelser. Hammerstein var paa Bibliotheket mødt op med en Seddel, hvorpaa Grimm i vilkaarlig Orden havde noteret Titrerne paa de ønskede Edda-Kvad. Sedlen blev overgivet til Afskriveren, en Islænder, som mekanisk fulgte den paa Sedlen angivne Rækkefølge; herover be-

sværer Grimm sig, og Rask svarer med Forklaring paa, hvordan det er gaaet til: Han har overhovedet ikke blandet sig i Sagen, Islænderen har heller ikke spurgt ham, Uordenen skyldes Grimm selv. Endvidere havde Grimms Ønske om, at Afskriften skulde ledsages af en Oversættelse givet Anledning til Gnidning. Rask forklarer, at man havde foreslaaet den islandske Afskriver ogsaa at besørge Oversættelsen, men at han hurtigt havde erklæret sig inkompetent, han forstod ikke den gamle Text. Paa Hammersteins Opfordring havde Rask derpaa henvendt sig til et Par „lærde Islændere“, der imidlertid ogsaa meldte Pas. Da Hammerstein derefter erklærede, at naar ikke engang Islændere forstod Sproget, vilde Grimm endnu mindre magte det, og hele Foretagendet var saaledes hensigtsløst, indvilgede Rask under Pres af Nyerup i selv at vove Forsøget. Imidlertid vedlægger han Oversættelsen en Klausul: Grimm maa ikke paaberaabe sig denne Oversættelse. Dette misforstaar Grimmerne, som om Rask forbyder dem at benytte den. Rask svarer, at de maa benytte den, saa meget de vil, de maa blot ikke anføre ham som Autoritet. Den islandske Text er endnu usikker, og Oversættelsen kan kun være foreløbig; ikke for at hindre Grimm i Benyttelsen, men for at beskytte sit eget Navn mod Prostitution havde han lagt Klausulen paa. De Oversættelser, Grimm sender Hammerstein, og som denne har vist ham, erklærer Rask for gode.

I den følgende Tid bliver der Tale om supplerende Edda-Afskrifter (med Oversættelser) udover de første otte, men endnu d. 22. Sept. 1812 bekender Rask ikke at have afsendt dem. Alt dette tilsammenlagt tyder paa, at man i Edda-Kapitlet fra dansk Side ikke har været altfor ivrig med Imødekommenhed overfor de tyske Interessenter, at man kort sagt har vist sig „træg“. Nyerup i sit Brev til v. d. Hagen d. 22. Febr. 1811 taler da ogsaa halv humoristisk om det danske „Phlegma“. Om denne Holdning berettigede just en tysk Repræsentant for Videnskaben til saa kritiske Bemærkninger som Grimm bruger i det citerede Brev, er en anden Sag. I Danmark havde man i det mindste med Omhu samlet og bevaret Traditionens Dokumenter, saavel de islandske som de danske (Folkevisen). I Tyskland havde man ladet saa godt som hele Overleveringen fra gamle Dage gaa tabt. Dokumenterne var gaaet til Udlandet: Tacitus' Germanica var fra Tyskland bragt til Rom, Hovedhaandskriftet for Minnesangerne var vandret til Paris, og endnu i det Aar, da Grimm kritiserede den danske Forskning for Ligegyldighed overfor Overleveringen, manglede man i Tyskland en kritisk Udgave af den

tyske Middelalders store Digtning, den „tyske Iliade“, Nibelungenlied. Wilhelm Grimm ændrede forøvrigt snart sin strenge Dom. Alleerede 1816, da han viderebragte Hammersteins Kritik til Goethe, fremhævede han den danske Kommission til Oldsagers Opbevaring som forbilledlig; to Aar senere omtaler han den paa ny med Misundelse, og da han endelig 1821 udsender sin store Oversigt over Samtidens Bidrag til den nordiske Fortidsliteraturs Udforskning, yder han den danske Videnskab fuld Anerkendelse.

Vi bemærkede, at Hammerstein i Brevet til Münter ikke sendte nogen Hilsen til Rask. Rask derimod glemte ikke sin eventyrlige Bekendt fra 1811. Strax i det første Brev til Grimm udtaler han sin Forundring over Hammersteins „Eifer, das Interesse und die Kenntnis“; Greven er endog optraadt som hans Lærer i Sprogvidenskab, idet han har gjort ham opmærksom paa „auffallende Ähnlichkeiten zwischen der isländischen und plattdeutschen Sprache“. Hammerstein synes saaledes virkelig at have iværksat sin Plan at lære Islandsk. Baade i Krigsaaret 1812 og mange Aar senere, 1823, sender Rask gennem Grimm Hilsen til eller Forespørgsel om Hammerstein.

V

Ikke blot Rask, ogsaa Nyerup fulgte Hammerstein i Tankerne, idetmindste et Stykke Tid. Ganske vist skriver han kort efter Grevens Bortrejse, d. 1. Feb. 1812, til Grimm, at det „verdross mir (!) doch, dass er von hier wegreste ohne mir Lebewohl zu sagen“, men han bærer ikke Nag; flere Gange i Brevene til Grimm mindes han Hammersteins ualmindelige Hjælpsomhed som Postbud, og ganske særlig interesseret følger han Hammersteins Bøger paa deres Vej bort fra Danmark. I det just anførte Brev hedder det: „Apropos! Ich möchte doch wissen, wo die Hammersteinschen Bücher hingekommen sind. Hat er sie entweder an der (!) kgl. Bibliothek oder an Sie und Ihren Herrn Bruder geschenkt, so reut es mir (!) nicht, dass ich so emsig ihm behülflich gewesen, durch sein *gutes Geld* viele literarische Seltenheiten von hier wegzukapern“. Wilh. Grimm oplyser omgaaende, at Bøgerne allerede er undervejs til Grevens Gods. De henstaar foreløbig i Lübeck, men saasnaart de er ankommen til Equord, er der lovet Grimms en Katalog, „damit ich mir kommen lasse, was ich brauche“; han spørger med Iver, om BIÖRNERs Kämpedater, (der indeholder Vølsungesagaen, og følgelig maatte interessere Grimm særlig paa Grund af Forbindelsen med Nibelungensagnkredsen), er

med; han er vis paa at Nyerup ved det; Hammerstein har ofte med Taknemmelighed berømmet hans gode Hjælp ved Bogkøbene. Fra Grimms Korrespondance med Arnim ved vi, at det eneste Exemplar af Biörners Værk i tysk offentlig Eje var laant af Konkurrenten v. d. Hagen, som under Paaskud nægtede at levere det tilbage og saaledes afskar Grimm fra Benyttelsen. Senere meddeler Grimm Nyerup, at Bøgerne er ankommet, men at Samlingen dog ikke indeholder alt hvad han kunde ønske.¹

Endnu to Gange kommer Hammerstein paa Tale i Korrespondancen. Da Grimm har modtaget Nyerups til ham og Konkurrenten v. d. Hagen dedicerede Værk *Almindelig Morskabslæsning* 1916 og den 6. Sept. takker, har han tillige læst VEDEL-SIMONSENS Archæologiske Rapport til den Kgl. Kommission for Oldsagers Opbevaring, der, dateret 1812, fandtes trykt i Antiquariske Annaler II, 1815. Punkt 1 af denne Rapport handler om Forf.s arkæologiske Rejse i Nordtyskland og meddeler bl. a., at han paa Stedet har „indsamlet alle i Egnen opbevarede Traditioner“ (d. v. s. om Varusslaget, Herman Cheruskeren og Thusnelda). Saavel han selv og Broderen til Brug for deres *Deutsche Sagen*, der udkom dette Aar, som ogsaa Hammerstein, hvis „Kæphest“ Romertraditionerne var, og til hvis Afhandling om Emnet Grimm henviser, vilde være glade for at faa Adgang til disse Opskrifter; thi som Wilh. Grimm bemærker, maaske ikke uden en vis Ironi, han var nemlig en Skælm, „wir sind nicht so glücklich gewesen Erzähler dieser Sagen zu finden“. Hvorledes denne Udtalelse rimer sig med Grimms tidligere anførte, at Greven i sin Afhandling om Varusslaget bringer „eine Sage über die Herrmannschlacht im Teutoburgerwald aufgenommen“ faar staa hen. Emnet berøres ikke mere i Brevene, og i Grimms *Deutsche Sagen* findes ingen om Herman.

Den 27. August 1818 beklager Wilh. Grimm, at han ikke var hjemme, da Biskop Münter nylig aflagde Besøg i Kassel; om Münter paa denne Rejse tillige besøgte sin grevelige Ven fra 1811 erfarer vi ikke. Derimod fortæller Brevet i Tilslutning til Omtalen af stedfindende arkæologiske Udgravninger i Hessen, at „Prinz Christian

¹ Det er mulig ikke helt almindeligt, at en udenlandsk Gesandt viser en saa aktiv Interesse for det indfødte Aandsliv; der findes dog Paralleler. Castrén, Norden i fransk Literatur. 1910, siger om den franske Gesandt Plélo, der opholdt sig her i Landet 1729-34, at han indkøbte „rätt stora massor af böcker och manuskripter“, som sendtes til det Kgl. Bibliotek i Paris. For samtidig dansk Literatur havde han ligesaa lidt som Hammerstein nogen Interesse.

wie ich in diesen Tagen gehört, mit Hammerstein bei den merkwürdigen Exersteinen am Teutoberg gewesen“. Hammerstein, nu ikke længere Napoleonsk Greve, men tysk Friherre har altsaa ageret Cicerone for den senere Christian VIII.

Saaledes begynder og ender Sagaen om ham og Danmark stadseligt; vi ser ham komme og gaa ved en Konges Side. At denne straalende Grandseigneur, da han døde 1841, var en værkbruden og økonomisk ruineret Mand, er en anden Historie. Mens han var i Danmark, stod han i sin Glans.

OM „PRÆSTESLÆGTER“ OG LIGNENDE BETEGNELSER

AF

T. INGERSLEV

Man hører undertiden en og anden Slægt betegnet f. Eks. som en „Lægeslægt“, en „Præsteslægt“ eller lignende – idet der som Regel blot løseligt skønnes ud fra nogle kendte Personers Livsstilling. Naturligvis beror det altid paa et Skøn, hvilke Betegnelser af denne Art der knyttes til en Slægt. Det gør det ogsaa, naar man kender nøjere til Slægtens Forhold. Men det er dog rimeligt, at man underbygger sit Skøn over Livsstillinger saa godt som muligt. – Nedenstaaende Statistik over Slægten INGERSLEV – tillige med nogle af de Slægter, som er indgiftet deri, samt Slægten BALSLEV – er bl. a. et Forsøg paa at belyse dette Forhold.

Nedenstaaende tabellariske Oversigt er delt af en Midterlinie, hvorved fremkommer to væsentligt ensartede Grupper af Livsstillinger. Man ser nu, at der indenfor Slægten Ingerslev findes af Præster, Læger, Jurister og Lærere i alt 39. Ved Landbrug, Industri og Handel er beskæftiget tilsammen 47. Det vides, at af disse er de 5 Civilingeniører, der maa henregnes til Akademikerne. Naar bortses fra de to midterste Grupper („Søfolk“, „St. og Komm., Etablerne“) faar vi altsaa 44 Akademikere overfor de 42 andre. Tallene staar da nogenlunde lige. Man kan efter det nævnte – og naar alt tages i Betragtning, f. Eks. Lærernes Stilling – næppe gaa stort videre end til at betegne Slægten som „en akademisk præget Slægt“, men man kunde dog ogsaa samtidig kalde den „en tillige af Landbrug og Handel præget Slægt“.

Sammenligner man Tallene for de tre følgende Slægter, vil man gøre lignende Iagttagelser, idet man med Hensyn til Betegnelserne snart vil kunne lægge Vægten lidt mere til den ene Side, snart til den anden.

Mænds Livsstillinger.¹

(Aarstallet under Slægtsnavnet angiver Stamtaderens Dødsaar.)

	Ialt	Landbrug	Industri og Haandværk	Handel	Søfolk	Stat og Komm., Eiaterne	Præster	Læger	Jurister	Lærere	Diverse	Ialt angivet
INGERSLEV (1787)	107	14	9	24	5	10	13	11	8	7	3	3
HEIBERG (1713)	121	13	8	19	9	10	21	16	9	3	8	5
KRARUP (1769)	187	26	23	26	8	18	28	10	23	11	9	5
VALEUR (1726)	73	7	15	15	4	4	11	0	11	1	0	5
FABRICIUS (1719)	268	55	55	50	16	27	18	3	12	14	3	15
— — —												
BALSLEV (1792)	53	6	6	2	0	4	26	4	0	2	2	1

Slægten Fabricius vil kunne betegnes som en af Landbrug, Industri og Handel stærkt præget Slægt med et akademisk Islæt.

Endelig er til Sammenligning anført en i denne Henseende mere særpræget Slægt. Det er Slægten Balslev, der maa kunne kaldes en Præsteslægt, idet 26 af i alt 53 har været Præster.

Som Hovedindtryk af denne Undersøgelse kan anføres, at Udslægene gennemgaaende ikke er saa store som en Del Mennesker tror.

¹ Tallene er uddraget af de nyeste kendte Stamtavler og omfatter de paa-gældende Slægter, saa vidt de kendes derfra. For ikke at faa for store Tal at arbejde med omfatter Undersøgelsen for Slægten Heibergs Vedkommende kun Søffren H.s Efterkommere. Slægten Fabricius er her Ærolinien, Søffren Jørgensen Smeds Efterkommere, og Slægten Balslev er Haarslevgrenen — den særlige Præsteslægt.

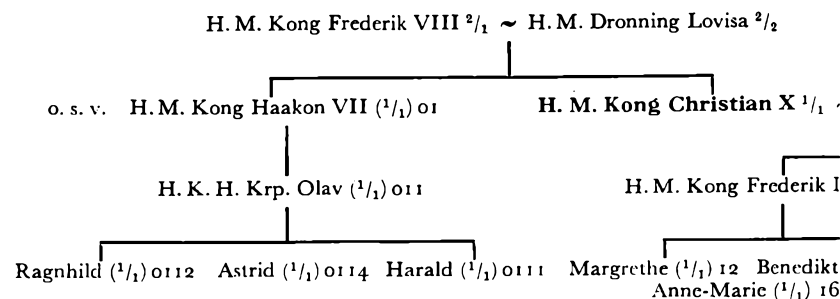
OM PERSONBETEGNELSE I SLÆGTSKABSTAVLER

AF

O. WEBERG

I „Personalhistorisk Tidsskrift“ 7' R., I, 1916, Side 225 ff, fremsatte Kontorchef, cand. polit. P. Grønvold og Meddeleren et Forslag til Personbetegnelse i Slægtskabstavler. Det omhandlede System, der af Dr. phil. Alb. Fabritius er omtalt og anvendt i Værket „Hans Majestæt Kong Christian X og hans Slægtninge“ (København 1937) og udførligt behandlet i „Haandbog i Slægtsforskning“ (København 1943), Side 82 f, har i den i 1916 meddelte Form den Fejl, at Betegnelser for Probantens Descendenter ikke findes. Denne Mangel kan dog afhjælpes ved til Probantens Betegnelse $\frac{1}{1}$ (henholdsvis $\frac{1}{2}$, hvis Probanten er en Kvinde) at føje eet Tal for hver Generation ganske som i Hovedsystemet, idet der dog for Descendenternes Vedkommende *ikke* i Betegnelsen indføres noget 0 (Nul) efter $\frac{1}{1}$. Probantens næstældste *Søns* ældste Datter vil herefter faa Betegnelsen $(\frac{1}{1})_{32}$, medens $(\frac{1}{1})_{032}$ betegner Probantens næstældste *Broders* ældste Datter.

Hvis man yderligere kunde ønske at have Betegnelser for Pro-

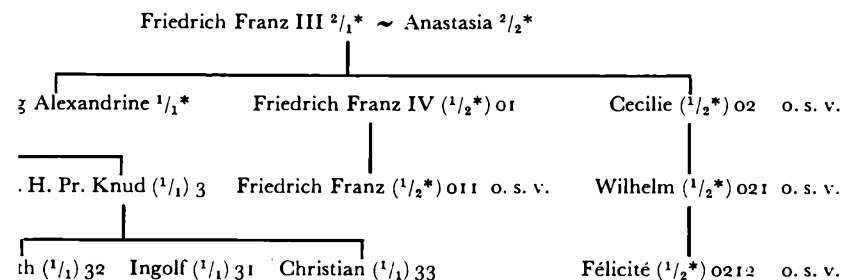

bantens Svogre og Svigerinder og disses Descendenter, kan Probantens Hustru betegnes $\frac{1}{2}^*$ og hendes Søskende $(\frac{1}{2}^*)_{01}$, $(\frac{1}{2}^*)_{02}$, $(\frac{1}{2}^*)_{03}$ o. s. v., samt disses Descendenter $(\frac{1}{2}^*)_{011}$ o. s. v., idet 0 (Nul) her indføres ligesom ved Probantens Søskende og disses Ahner. Den tilføjede Stjerne * tjener til at antyde, at de med * kendetegnede Personer i Almindelighed ikke er blodsbeslægtede med Probanten og dennes Ascendens, men kun med Probantens Descendens. Hvis Probanten er en Kvinde og saaledes har Betegnelsen $\frac{1}{2}$, faar hendes Ægtefælle Betegnelsen $\frac{1}{1}^*$.

Beregning af Slægtskabsgrad sker efter samme Regler som i det oprindelige System, hvorved maa erindres, at $1 = 2^0$; $(\frac{1}{1})_1$ og $(\frac{1}{2}^*)_{021}$ er saaledes beslægtet i $0 \div 0 + 1 + 3 = 4$. Grad, d. v. s. de er Fætre.

Skulde man undtagelsesvis ønske Betegnelser for Ahner eller Slægtninge til $\frac{1}{2}^*$, kan dette gøres ved at sætte en * efter Ahnen-nummeret til Adskillelse fra Probantens Ahner; $\frac{2}{1}^*$ og $\frac{2}{2}^*$ kan saaledes benyttes som Betegnelse for Forældrene til $\frac{1}{2}^*$, d. v. s. Probantens Svigerforældre.

Anvendes Reglerne paa et stærkt afkortet Udsnit af de i Dr. Fabritius's Bog indeholdte Oplysninger, vil Betegnelserne for de i Oversigten medtagne blive som nedenfor anført.

EN SLÆGT PRANG

VED

C. KLITGAARD

Navnet PRANG forekommer ikke ret ofte i ældre og nyere Aktstykker, men dog undertiden. 22. April 1560 fik saaledes en JENS PRANG Livsbrev paa Kronens Gaard Eskerud i Hornslet Sogn under Em Kloster at besidde fri for Landgilde, Ægt og Arbejde (Kancelliets Brb.), saa han maa vel paa en eller anden Maade have gjort sig fortjent. Det er utvivlsomt den samme Jens Prang, som ved aabent Brev af 23. Marts 1573 fik Bevilling til at komme i Aarhus Hospital og der nyde Bolig, Føde og Klæder saa længe, han levede; men efter hans Død skulde hans Penge og Gods tilfalde Hospitalet (Kanc. Brb.). Han døde ca. 1587, og den gamle Præst JENS FRANDSEN til Stilling og Skanderborg Slot fik 17. April 1587 kgl. Bevilling til at faa den afdødes Underhold og Kammer i Aarhus Hospital (Kanc. Brb.).

En CHRISTEN PRANG nævnes 1. April 1634 som Kronens Fæster i Mejlby i Støvring Herred under Hald Amt, og da han ikke som de fleste andre af Bymændene dér fik Afslag i Landgilden, maa han vel have været ret velstillet paa den Tid (Kanc. Brb.).

Om der er noget Slægtskab mellem de to forannævnte af Navnet Prang og den efternævnte Slægt fra Hannæs skal ikke kunne siges.

I Vesløs Sogn, Vester Han Herred, Tisted Amt, laa tidligere to Bolssteder, Store og Lille Esholm, der efter Matriklen 1688 havde Hartkorn 1-6-1-0, Bruger Jens Christensen, og 1-3-2-0, Bruger Peder Olsen. Begge Stederne laa under Hovedgaarden Vesløsgaard, der ejedes af fhv. Købmand i Nibe LAURS JENSEN KOCH, og senere blev begge Stedernes Jord lagt til Hovedgaardsjorden. Store Esholm var antagelig den, der ogsaa kaldtes *Nørre Esholm*, og her boede i første Halvdel af 1600erne en Familie Prang, hvis Medlemmer synes at have været noget udenfor den almindelige Almue og at have haft en stor Uddriftstrang, hvilket fremgaar af et Arveafkald givet paa

Hannæs Birketing 22. Nov. 1651 af Tolder i Sæby JENS CHRISTENSEN PRANG. Arveladerne var CHRISTEN THOMSEN i N. Esholm og Hustru METTE JENSDATTER, der havde efternævnte Børn:

1. THOMAS CHRISTENSEN PRANG, var 1651 Foged til Sct. Knuds Kloster i Odense og boede i Munkebo. Godkendte 16. Juni 1653 Jens Prangs Testamente af 6. Maj 1650.¹
2. JENS CHRISTENSEN PRANG, død i Sæby 22. Maj 1653. Var Ridefoged til Bangsbo og blev 1642 tillige Tolder i Sæby, hvor han 1645 købte Lejersted i Kirken til sig og Hustru og 1650 opsatte et Epitafium med deres Billeder. Han testamenterede 50 Slettedaler til Sæby Kirke og 50 til fattige Skolebørn samt 200 Rdl. til Sæby Hospital, og for Gravstedet betalte han 16 Rdl.² Var gift med MAGDALENE HENRIKSDATTER, død Sæby 22. Dec. 1662; gift 1° med Raadmand i Sæby ANDERS PEDERSEN, f. o. 1575, død 9. Jan. 1638, 63 Aar gl., begr. i Sæby Kirke; gift 3° o. 1655 med den langt yngre NIELS PEDERSEN KJÆRULF, f. o. 1634 i Ø. Hebelstrup i Hallund Sogn, Søn af PEDER NIELSEN KJÆRULF og MAREN POULSDATTER BØRIALSEN. Niels Pedersen Kjærulf blev 1656 Byskriver i Sæby og afgik som saadan 1663, efter at han 26. Nov. 1662, altsaa en Maanedstid før Hustruens Død, med hendes Samtykke havde solgt deres Hus i Sæby med Gaard, Have, Toft og Agerjord.³ 1663-64 var han Delefoged til Aalborghus i Hindsted Herred og boede i Handest i Glenstrup Sogn,⁴ 1665 ejede han et Bol i Sterup i Jerslev Sogn, men blev samme Aar Fæster af Nørre Lunden i Hallund Sogn, hvor han døde 1696, begr. 19. April, efter at være blevet gift 2° med ANNA ANDERSDATTER, f. 1629, d. Hallund 1698, 69 Aar gl.

Hans Ægteskab med Jens Prangs Enke, den velhavende Magdalene Henriksdatter, var ikke lykkeligt, og for Alderens Skyld kunde hun vel ogsaa være Moder til ham. Borgmester CHRISTEN RHUUS beretter herom: „Hun udi hendes Alderdom giftede sig igien, thog en Bondisperson, nafnlig Niels Pedersøn Kierulff, blef Byeschriffuer her udi Sæbye, fordomminerede

¹ „Vendsyssel Folk og Land“ III, 108.

² Borgmester Chr. Rhuus' „Haandskrift om Sæby Kirke, Skoler og Hospital“ 1694 (I Sæby Præstearkiv; jfr. „Vendsyssel Folk og Land“ III, 25 f. og 46). Sæby Kirkeregnskab, Bl. 252.

³ Sæby Tingbog.

⁴ Jerslev H. Tgb. 3. Aug. 1665.

hendis Midler, leffuede med hende med Haardhed, Hog och Slag; saa kaldede Gud hende, och hand drog dend Vey, hand kom af.“

Jens Christensen Prang havde ingen Børn.

3. ANDERS CHRISTENSEN PRANG, var Købmand i Sæby 1651, men anføres ikke 16. Juni 1653 blandt Jens Christensen Prangs Arvinger, der anerkendte dennes Testamente af 6. Maj 1650, da Arvingerne var samlet i Sæby.¹
4. ERIK CHRISTENSEN PRANG, var 1651 Ridefoged til Bollerup i Skaane.
5. APPELONE CHRISTENSDATTER PRANG, kaldes 1651 Borgerske i Aalborg. Var antagelig gift med MORTEN KJELDSEN,² som 16. Juni 1653 godkendte Jens Christensen Prangs Testamente.³
6. JOHANNE CHRISTENSDATTER PRANG, kaldes 1651 Borgerske i Sæby, og var antagelig gift 1° med den C. A. (CHRISTEN ADAMSEN), der 16. Juni 1653 godkendte Jens Prangs Testamente, og som havde Stol Nr. 8 i Korskirken i Sæby, hvilken ca. 1660 brugtes af nedennævnte Anders Mikkelsen.⁴ Hun er antagelig den Johanne Christensdatter, der blev gift 2° med NIELS NIELSEN RHHUS i Sæby; 1663 brugte han Kirkestol Nr. 12, som Tolder Jens Prangs Hustru havde haft til sin Død 1662.
7. N. N. CHRISTENSDATTER PRANG, var 1651 gift med OVE MOGENSEN i Nørre Esholm i Vesløs Sogn, der 16. Juni 1653 godkendte Jens Prangs Testamente.
8. BIRGITTE CHRISTENSDATTER PRANG, opholdt sig 1651 i Sæby, og en N. J. R. godkendte 1653 paa hendes Vegne Jens Prangs Testamente. Omved 1660 var hun gift 1° med ANDERS MIKKELSEN og havde Kirkestol Nr. 6 i Korskirken i Sæby, hvor hendes Mand havde Karlestol Nr. 8. Han er antagelig den Anders Mikkelsen, der var født i Sæby, hvor han 11. Feb. 1652 tog Borgerskab som Smed.

Hun blev gift 2° med JENS PEDERSEN JENNIS eller JØNNITZ, og døde i Sæby 10. Dec., begr. paa Kirkegaarden 16. Dec. 1692 som „en gammel Enke her udi Menigheden“.⁵

Hun havde ved sin Død Ophold hos sin nedennævnte

¹ „Vendsyssel Folk og Land“ III, 108.

² Intet Skifte efter ham i Aalborg Skiftepr. 1650-1700.

³ „Vendsyssel Folk og Land“ III, 108.

⁴ Sæby Kirkes Regnskabsbog 1629-1764.

⁵ Sæby Kirkebog.

Svigersøn, og af Skiftet efter hende ses,¹ at hun ejede et Hus med Jord, vurderet til 16 Slettedlr., men Passiverne i Boet var godt 67 Rdl.

Af 1. Ægteskab havde hun Datteren DORTE ANDERS-DATTER, som var gift med NIELS JENSEN BATUM, der 4. Feb. 1685 tog Borgerskab i Sæby, og som antagelig var fra Batum i Selde Sogn i Salling.

Af 2. Ægteskab havde Birgitte Prang Sønnen ANDERS JENSEN JENNIS, hvis Opholdssted var ukendt ved Moderens Død.

¹ Sæby Skiftepr. 1692-1717, Bl. 2.

BREVE FRA JOHAN NORDAHL BRUN

VED

BJØRN KORNERUP

I Aarenes Løb er Litteraturen om den magtfulde norske Skjald og Kirkemand JOHAN NORDAHL BRUN vokset op til et anseligt Omfang. Allerede fra Bruns egen Levetid foreligger Vennen JENS ZETLITZ's friske lille Levnedstegning (1804 i G. L. Lahde og R. Nyerup, Samling af fortjente Mænds Portraitter), men det klassiske Værk paa dette Omraade har i mange Aar været hans Sønnensøns J. N. BRUNS „Gammelt nyt om og af Biskop Johan Nordal Brun“, 1877, der bestandig citeres – og maa citeres – af alle, der beskæftiger sig med Brun. Blandt de mindre Bidrag fra det 19. Aarhundrede maa iøvrigt især nævnes D. THRAPS kirkehistorisk orienterede Karakteristik i hans „Bidrag til den norske Kirkes Historie i det nittende Aarhundrede“ (I, 1884, S. 1–62).

I nyeste Tid har Interessen for Bruns Personlighed og flersidige Virksomhed været stigende. Ud fra litteraturhistoriské Synspunkter er han især blevet belyst af FRANCIS BULL i „Fra Holberg til Nordal Brun“, 1916, og i den store Monografi „Johan Nordahl Brun“, 1919, af A. H. WINSNES. Derimod undrer man sig over, at der ikke er taget Hensyn til Brun som kirkehistorisk Skikkelse i det iøvrigt saa værdifulde Arbejde af LUDVIG SELMER „Oplysningsmenn i den norske Kirke“, 1923. Nævnes kan det endvidere, at SOFIE AUBERT LINDBÆK i „Fra det norske Selskabs Kreds“, 1913, S. 40–77 har offentliggjort Bruns „Journal“ paa en Rejse til København 1791 og en Del Breve 1804 ff. Mærkeligt nok synes dette interessante Bidrag ikke at være blevet tilstrækkeligt paaagtet i Norge.

Tohundredeaarsdagen 1945 for Bruns Fødsel den 21. Marts 1745 dannede naturligt nok et Udgangspunkt for fornyet Beskæftigelse med hans Personlighed. Som tidligere omtalt her (II. R. VI, 214) har vort Selskabs Æresmedlem, TH. BULL, i to mindre Skrifter „Biskop Johan Nordahl Brun“ og „Johan Nordahl Brun, en Minne-

tale“, begge udgivne i Anledning af Jubilæet 1945, genopfrisket Mindet om den mærkelige bergensiske Biskop. I et noget større Skrift „Johan Nordahl Brun, Præsten, Poeten, Politikeren“ (J. W. Eide, Bergen, 1945) har KARL MARTHINUSSEN, JUST BING og BERNT LORENTZEN belyst de tre Sider af Brun, som er angivet i Bogens Titel, medens EINAR DØHL i sin „Johan Nordahl Brun“, 1945, særlig synes at have haft en bredere Læserkreds for Øje.

Jubilæet har ogsaa fremkaldt Nyudgaver af flere af Bruns egne Skrifter. I den Henseende har især Cammermeyers Boghandel (Gustav E. Raabe), Oslo, indlagt sig megen Fortjeneste. Trods det ugunstige Tidspunkt midt under Besættelsen lykkedes det at tilvejebringe ogsaa i bibliofil Henseende særdeles noble Udgaver af hans „Einer Tambeskielver“ (forsynet med en fint forstaaende Indledning af FRANCIS BULL) og af „Til Nordmænd om Troeskab mod Kongen“. Det herskende Styre forbød imidlertid Udsendelsen af det sidstnævnte Skrift, som først efter Landets Befrielse kunde komme ud til Læseverdenen, men nu forsynet med et Omslag med den meget sigende Oplysning: „Dette skrift ble av Kultur- og Folkeoplysningsdepartementet i skrivelse av 16. februar 1945 nektet å utgi til Johan Nordahl Bruns 200års jubileum 21. marts 1945“.

Ganske særlig vil der dog være Grund til at fremhæve det overordentlig skønne Nytryk (fra samme Forlag) af Bruns „Udsigter fra Ulrikken“, illustreret af den unge Tegner TORSEL OLSEN, der ud fra dyb Indlevelse i Digtet med en sjældent heldig Haand har evnet i sin Kunst at genskabe baade den poetiske Stemning og den kulturelle Baggrund.

Ogsaa Johan Griegs Forlag i Bergen har i Anledning af Jubilæet udsendt en særdeles nydelig Publikation: „Johan Nordahl Brun, Selskaps- og leilighetssanger, Utvalg ved G. STOLTZ“. Udgifveren har forsynet Bogen med en Indledning, der i al Korthed giver et træffende Billede af J. N. Brun og hans Plads i det bergensiske Selskabsliv. Meget fint hedder det bl. a. her (S. 17), at som Byens aandelige Fører kunde man sammenligne ham med Dr. Samuel Johnson.

Endnu staar tilbage Udgivelsen af J. N. Bruns Visitatsdagbøger, et af de mange Arbejder, som Døden hindrede den højt fortjente Oluf Kolsrud i at føre til Vejs Ende. Som man overalt i Norden i de senere Aar for Alvor er blevet opmærksom paa den mangesidige Betydning, der tilkommer Bispens Visitatsbøger, saaledes er der god Grund til at tro, at saadanne Optegnelser just fra J. N. Bruns Haand vil vise sig at være af ganske særlig Værdi.

Som et beskedent – og forsinket – Bidrag fra dansk Side til at fejre Mindet om den store Nordmand skal der nedenfor meddeles nogle Breve fra Johan Nordahl Brun, nemlig de Breve, der for Øjeblikket er kendt i danske Samlinger, og som ikke tidligere har været offentliggjort. Først meddeles to Breve, henholdsvis fra 1804 og 1812, det ene rettet til Biskop N. E. BALLE, det andet til hans Efterfølger paa Sjællands Bispestol FR. MÜNTER. Begge findes som egenhændige Originaler i Sjællands Bispearkiv¹. Det førstnævnte Brev har vel tidligere været kendt i Udtog paa Grundlag af Teksten i Bruns Kopibog og i en næppe dadelfri Gengivelse², men kan nok fortjene at kendes in extenso efter Originalen; det andet synes ikke tidligere at have været fremdraget.

Da det mod Forventning har vist sig, at det Antal Breve fra Bruns Haand, som er bevaret i Danmark, er meget ringe, er det blevet anset for rigtigt til de ovennævnte to Bispebreve at føje seks andre, hidtil uudgivne Breve fra Brun til tre danske Korrespondenter (K. L. RAHBEK, H. C. KNUDSEN og N. F. S. GRUNDTVIG) samt til een norsk (G. HEIBERG)³.

Det vil maaske i denne Sammenhæng være praktisk at give en Fortegnelse over tidligere offentliggjorte Breve fra Brun til Danske. Den omfatter kun 15 Numre: 1) 1774 22. Jan. til P. F. SUHM ved Chr. Bruun i Danske Samlinger IV, 184–86, og ved Ludvig Daae i Kirkehistoriske Samlinger 2. R. IV, 174–76 (her med urigtigt Aars-tal 1777; Originalen i Ny kgl. Saml., 4°, 2125 b viser tydeligt nok 1774). 2–10) 1785–91 9 Breve til P. A. HEIBERG ved S. Birket Smith i dennes Til Belysning af literære Personer og Forhold, 1884, S. 74–90. 11) 1786 19. Juli til J. C. TODE i Archiv for Psychologie, Historie, Literatur og Kunst, udg. af N. C. Øst, IV, 1825, S. 99–100. 12) 1791 5. Novbr. til Grevinde SOPHIE HEDEVIG SCHULIN f. WARNSTEDT ved Louis Bobé i Personalhistorisk Tidsskrift 8. R. VI, 81–82 (hertil kan føjes, at Bruns Forhold til Louisekilden ved Frederiksdal allerede er belyst af ham selv i et Digt til Grevinde Schulin (Johan Nordahl Bruns Mindre Digte, 2. Udg., 1818, ved C. Brun, S. 351–53)). 13) 1798 3. Septbr. til N. E. BALLE i Jens Møller, Biskop Dr. Nicolai

¹ Det første i Pakken: Indkomne Sager fra Korrespondenter uden for Stiftet, det andet i Pakken: Breve fra danske og udenlandske Biskopper.

² J. N. Brun, Gammelt nyt om og af Biskop Johan Nordal Brun, 1877, S. 213–14.

³ Originalerne til disse Breve findes alle i Det kgl. Bibliotek henholdsvis i Ny kgl. Saml., 4°, 2494 (Rahbek); Ny kgl. Saml., Fol., 1933 (Knudsen); Nyere Brevsamling D (Heiberg); og Grundtvigs Papirer Fasc. 443.

Edinger Balles Levnet og Fortjenester, 1817, Tillæg, S. 159-62. 14) 1806 5. Juli til J. P. MYNSTER i Af efterladte Breve til J. P. Mynster, 1862, S. 21. 15) 1812 25. Febr. til N. F. S. GRUNDTVIG i Breve fra og til N. F. S. Grundtvig, udg. af Georg Christensen og Stener Grundtvig, I, 1924, S. 62-63.

De nedenfor gengivne Breve indeholder flere interessante Oplysninger og Udtalelser og bærer i hver eneste Linie Præg af Johan Nordahl Bruns dybt originale, skarptskaarne Personlighed. Af Agtelse for Brevskriveren er de her tilstræbt gengivet ganske bogstavret, skønt flere Egenheder maaske snarere er at opfatte som grafiske end som ortografiske Ejendommeligheder.

I.

Til Biskop N. E. Balle.

Bergen 14 Januarij 1804.

Velan da! Gud og Kongen har vildet: Ieg komer ogsaa at begiere Velsignelsen af vor Kirkes første Mand¹. Til denne Kirkeskik skulde Ieg glæde mig, som til en virkelig Fæst. At end engang høre Guds Ord uforfalsket af vor grundlærde Balle, vil være nye Ollie i min Lampe, og personlig at befæstes i den Gunst, Deres Hoyærværdighed meer end een Gang skriftlig har betegnet mig, vil vederqvæge min Aand². Men res angusta domi har altid strøed sin Malurt paa alle mine Glæder: At bestemme min Reise saa oconomisk, som mueligt, er mig kun alt for vigtigt. Thi beeder Ieg mig ærbødigst, saasart mueligt, underrettet Om Ordinationens Dag. Ieg forbereder p. t. ike mindre, end 90 Unge til at confirmeres Søndag Efter Paaske. Forlade denne Gierning halvgiort vilde være dem og mig lige smerteligt. Rygtet har nævnt Christi Himelfarts Dag³. Mellem 9de April og 9de Maij var Lands Reise herfra umuelig og til Vands Ia det ønskede Ieg vel helst, visselig ike af Magelighed Men for at spare. Det

¹ Den 6. Januar 1804 var Brun blevet udnævnt til Biskop over Bergens Stift, og Kristi Himmelfartsdag, den 10. Maj s. A., blev han indviet til sit nye Embede i Vor Frue Kirke i København af Biskop N. E. Balle (J. N. Brun, anf. Skrift S. 213 ff.).

² Om Bruns høje Værdsættelse af Balle jvfr. bl. a. Jens Møller, Biskop Dr. Nicolai Edinger Balles Levnet og Fortjenester, 1817, Tillæg, S. 159-62, Theologisk Tidsskrift for den evangelisk-lutherske Kirke i Norge 2. R. VIII, 554-55, og Sofie Aubert Lindbæk, Fra det norske Selskabs Kreds S. 70. Jvfr. nedenfor S. 112.

³ Jvfr. ovenfor. Meget indgaaende Beskrivelse af hele Bispevielsesakten findes i Theologisk Maanedsskrift for Fædrelandets Religionslærere, udg. af L. N. Falle- sen, 1804, I, 625-716. Bruns Prædiken er trykt sst. S. 692-714.

gaaer og snart, naar Vinden blæser og i en Maaned paa den Tiid af Aaret skulde man dog ike formode nogen Passat fra Sønden. Overalt maatte Ieg da lade det komme derpaa an. Her maa Ieg atter være frie nok til at spørge: hvo prædiker, den ældste, eller den yngste? Blev Tiiden og Reisen ut supra, maatte Ieg ærbødigst beede mig derfor befriet, Da Ieg maaskee først kom for nær ind paa Tiiden. Men blev ordinationen berammet til effter Pinstie [sic], da skulde Ieg med Guds Hielp være betids paa Plætten, beredvillig til at prædike, eller ike prædike, alt som man befallede. Tør Ieg haabe, om kun ved Deres Hoyærværdigheds Famulus Svar herpaa med omgaaende Post?

Give nu Gud, at alt maa skee til hans Ære! Ingen kan see og føle bedre end De, hoygunstige Velynder, at Tiiderne ere onde. Ogsaa Ieg er for gammel til at være glad i forfængelig Ære og kiender dog allerreede af 6 Aars Erfaring Embedets Byrder¹, blandt hvilke den tyngste for mig – Tiidernes Aand – vilde Ieg følge den, Jeg kunde nok og skulde da have Vind og Strøm med mig. Intet er lættre, end at stiale paradoxa fra Tysken; Men Ieg afskyer dette Væsen. Mit Valgsprog er: Semper idem. Imidlertiid er det forsmædeligt, at skiæggeløse Drænge skulle paa Prænt fradømme os Selvtænsksomhed, fordie vi ike neologuere.

Gud skiænke Deres Hoyærværdighed sine beste Glæder i det nye Aar og spare Dem i mange Aar for vor Kirke og for Deres inderlig hengivne og

ærbødigste Tienner

J. N. Brun.

Til S. T. hr. Biskop Balle.

2.

Til Biskop Fr. Münster.

Bergen den 26de September 1812.

Med forrige Post beordrede Ieg ved h. Kasserer Emanuel Hoë² Min Gield til Londons Kirke³ betalt endog for 1812, som først i næste

¹ Fra 1797 havde J. N. Brun været konstitueret til at bestyre Bergens Bispeembede paa eget An- og Tilsvar (J. N. Brun, anf. Skrift, S. 205). I Kancelliets Forestilling af 23. December 1803 indstilledes Brun til Bispeembedet med den Begrundelse, at han „allerede i en deel Aar . . . i Biskop Irgens's svagelige Alderdom, hæderligen har forestaaet denne Bispestoel, og han er bekiendt af udmærkede Talenter, Kundskaber og Retskaffenhed“ (Danske Kancelli, 1. Dept., Forestillinger 1803 Nr. 173).

² Emanuel Hoë, død 8. April 1833, 72 Aar gl. (V. Richter, 100 Aars Dødsfald, S. 497). Jvfr. S. Birket Smith, anf. Skrift, S. 79, 82.

³ Den 17. Maj 1720 og 7. Juni 1740 var der ved kgl. Foranstaltning blevet

Aar indkommer. Min Brev-Gield til Rigernes første Biskop synes Ieg at betale i Dag; Men der blive altiid restencer. Tak, hoygunstige for 2de dyrebare Breve og for Programmet¹ med det Siste. Alt for svag i det Coptiske og uindviet i Gnostikkernes Mysterier, bliver Ieg dog altiid stolt af en Formand som træder frem og beviiser ved Lærdom sin Ret til at være vor Formand. Ieg var dog altiid Lærd nok til at skionne paa andres hoyere Lærdom; Men Ieg begyndte for tilig at practicere til at gaae høyt i Theorien². Min siste Practica var 2 Maa-neders Visitats. I den Tiid 50 lange Søe-Miiles Reise, 9 offentlige Taler, ingen under $\frac{3}{4}$ Time, alle uden Papiir³. Et gammelt forslidt Hoved maa dog holdes i godt Luune for at præstere saadant, naar man ike skal give Vaas eller quidquid in buccas venerit.

Gud give os nu Viisdom til at udfinde det gavnlige for Geistligheden, hvis Røst maa være komen for vor bliide Fridrichs Øre. Kun skikket til maaskee endnu at styrke de Ting, som ville døe, var Ieg altiid fattig i Aanden, naar det galdt Omstøbninger. Hr. M. F. Irgens maa skynde sig hiem; Han er sandelig den klogeste i alle geistlige Sager i vor heele Bye⁴; Man vil behøve hans broderlige Veiledning, naar nu Bull⁵ og Ieg spørge Bye-Præsterne: Hvordan ville i nu have det? Regulativet for Hedemarken⁶ er ike besialet af Guds Riges

tilsikret den danske Kirke i London et aarligt Kontingent af hver Kirke i de danske og norske Stifter (E. F. Wolff, Samlinger til Historien af den danske og norske evangelisk-lutherske Kirke i London, 1802, S. 212 ff., 349 ff.).

¹ Fr. Münter, *Odæ Gnosticæ Salomoni tributæ, Thebaice et Latine, præfatione et adnotationibus illustratæ*. Programma Synodale. Hafn. 1812.

² Jvfr. lignende Betragtninger af Brun om Forholdet mellem det teoretiske og praktiske i hans Livsudvikling i et Brev 1813 i *Theologisk Tidsskrift for den evangelisk-lutherske Kirke i Norge*, 2. R. VIII, 555.

³ Om Bruns betydningsfulde Visitatsvirksomhed jvfr. J. N. Brun, anf. Skrift S. 284 ff. D. Thrap, *Bidrag til den norske Kirkes Historie i det 19. Aarhundrede I*, 7 ff.

⁴ Marcus Frederik Irgens (1764–1822), øverste residerende Kapellan ved Domkirken i Bergen 1796, Sognepræst ved Korskirken sst. 1812, siden Stiftsprovst. Irgens var Repræsentant for Tidens konservative Retning og derfor yndet af J. N. Brun (J. F. Lampe, *Bergens stifts biskoper og præster efter reformationen I*, 89–90). Dette udelukkede dog ikke nu og da en vis Spænding mellem Brun og Irgens, saaledes netop i Efteraaret 1812, da Irgens var draget til København, hvor det lykkedes ham, vistnok især ved Fr. Münters Hjælp, men mod Bruns Indstilling, at blive forflyttet til Korskirken (J. N. Brun, anf. Skrift S. 509–10).

⁵ Johan Randulf Bull (1749–1829), fra 1802 Stiftamtmand i Bergens Stift og Amtmand i Søndre Bergenhus Amt, siden Højesteretsjustitiarius (Jens Bull, *Den trønderse slekt Bull*, 1938, S. 214–20).

⁶ Den 14. August 1812 var der blevet fastsat et meget detaljeret Regulativ

Aand. Dette positive Maximum afskiær Baandet mellem Menighed og Lærer. Præsten der, skjønt et Vaut-rien, kan spørge Almuen, og Almuen den værdigste Præst: Er Ieg ike forligt med dig om en Penning? I 30 Aar i Korskirken¹ – hvor mangan muntrende Belønning i Gaver, som bare Hiertets Præg? Hvad Lov byder, glæder ikke. Vel skal ike Korskirken sige, at den har gjort Nordal Brun rig og med min Indkomme da, maatte Ieg nu betlet; Men daglig at overbeviises om Biefald Og Kierlighed, hvor sødt for et følsomt Hierte?

Nu har Ieg visiteret Bergens synderlemmede Stifft 3 Gange rundt og, hvad ingen Bisp, holdt Forretning i 36 Annexer, samt i Iustedahls Kirke tæt under Gletschen². Mit Kald til Annexer læse Ieg Marc. X. 38. Min aabne Fod piinede mig stundom³ Men at annammes i ubesøgte Afkroge, som en Guds Engel af ufordærvet Norsk Almue, var Balsam paa Saaret. Tilgiv Egoismen i følgende Fortælling: Denne Gang ved Annexet Ølmem i Sognedahl⁴ maatte Ieg i- og afklæde mig i nærmeste Bonde-Stue; Did strømmede efter Tiennesten Adskillige og begloede mit Kommandør-Ornat⁵. Vertinden med prægtige Taarer i de gamle Oine peegede paa Ordenen og sagde i sit Bondesprog, som Ieg her oversætter uden Tilsætning: „O! Ia dette der er ret vakkert; det har nu vor gode Konge givet en brav Mand; Men det Guld, jeg i Dag fik af denne Mund, er komen fra Gud, det haaber Ieg med Iesu Hielp at føre med mig til Graven.“⁶ See! højgunstige Hr. Broder! Dette beregner Ieg til mit Kryds-Togs Spolia opima.

for Sognepræsternes Indkomster i Hedemarkens Provsti (Danske Kancelli, 1. Dept., Registrant 1812, Nr. 322).

¹ 1773–1804 havde Brun været Sognepræst ved Korskirken i Bergen, fra 1793 tillige Stiftsprovst.

² Om Bruns Visitats i Jostedalen se D. Thrap, anf. Skrift I, 8. Claus Pavels's Dagbøger for Aarene 1817–1822, udg. af Ludvig Daae, I, 206.

³ En Aarrække led Brun af en Benscade, vistnok Rosen i den ene Fod (J. N. Brun, anf. Skrift S. 532).

⁴ Gaarden Ylmeim (Ølmem) i Sognet Norum, Anneks i Sogndal Herred (O. Rygh, Norske Gaardnavne XII, 99).

⁵ Brun var blevet udnævnt til Kommandør af Dannebrog den 28. Januar 1812.

⁶ Lidt anderledes gengiver Brun denne Udtalelse i sin Visitatsbog, hvor han i Anledning af en Visitats i Ølmem fortæller, at en „matrona rustica“ sagde disse Ord: „Aurum externum mitto, sed aurum istud intus in pectore, qvo nos ditavit loqvens episcopus, unice miror; illud enim a rege tantum, hoc a Deo et cuius facit qvam paucissimos participes“ (Biskop Johan Nordal Bruns dagbok paa visitatsreiser i Sogn. 1802 1806. 1812. Ved Per Tang under Medvirkning af Oluf Kolsrud, 1912, S. 29 (Særtryk af Tidsskrift utg. av Historielaget for Sogn Nr. 2, 1912)).

Gud signe den Munther, som vil besørge os korrekt Udgave af Luthers Katekismus hvilken dumdristige Trykkere ellers tillade sig at forplumre¹. Med Længsel seer Ieg i Møde nyt Provstevielses Ritual², med Længsel venter Ieg Exemplarer af Epistola encyclica³. Vi anstrænge os med Liv og Siel til radical Forbedring i vort elendige Skole-Væsen paa Landet, men vort ulyksalige Pænge-System giør enhver fornufftig og velgiørende Plan næsten umuelig.

Gud løse nu snart den politiske Indvikling, at vi dog maatte beholde vor gamle Selvstændighed og vort Pængevæsen komme nogenlunde tilbage til det Gamle. Mon ingen Biskop rører sig angaaende Tillæg til Comptoir-Hold? Stifftamptmand Bull har faaet 3000rd. Ieg burde Forholds mæssig faae 1000⁴.

Pax tecum, Domine plurimum reverende! et cum domo tua et com [sic!] omnibus, qvæ tua sunt. Amen.

J. N. Brun.

Til S. T. Hr. D. Th. og Biskop Munther Kommandør og Ridder af Dannebrog samt Dannebrog Mand.

3.

Til Professor Knud Lyhne Rahbek⁵.

a.

Bergen d. 5te Majj 1793.

Det er længe siden jeg sender Dem, hoystærede med Posten en liden apocryphisk Fortælling, om De havde Lyst at indføre den i

¹ Paa Fr. Münters Initiativ blev Direktionen for Waisenhuset ved kgl. Resolution af 4. Januar 1813 bemyndiget til at besørge en Oversættelse af Luthers lille Katekismus, som skulde autoriseres og saaledes raade Bod paa den herskende Vilkaarlighed paa dette Omraade. 1814 udkom under Medvirking af J. P. Mynster den nye Udgave (jvfr. J. P. Mynster, Blandede Skrifter V, 278-84).

² Et saadant kom ikke, men Münter var stærkt optaget af at udarbejde Bispevielsesritualer. 1811 var udkommet et den 8. Juni 1811 approberet „Ritual for Bispevielsen den 11. August 1811“ (1830 kom et nyt af samme Art, approberet 17. Maj 1830). Jvfr. J. N. Brun, Gammelt nyt S. 237, Noten.

³ *Episcoporum ecclesiae Danico-Norvegicae Epistola encyclica ad clerum utriusque regni de officii, qvæ edicto regio d. XVIII Octobris CIOIÖCCCXI promulgato sacrorum ministris iterum sunt injuncta.* Havn. 1812.

⁴ Om Bruns Vanskeligheder ved at opnaa Kontorholdsgodtgørelse (forhøjet 1811 og 1813) se J. N. Brun, anf. Skrift S. 525, 528.

⁵ Om Rahbeks gennem Aarene noget svingende Forhold til Brun se S. Birket Smith, anf. Skrift S. 74, 75, 159. J. N. Brun, Gammelt nyt S. 79. K. L. Rahbek, Erindringer af mit Liv III, 59-61; IV, 11, 13, 31.

Deres Tilskuer¹; Jeg sender Dem atter her et Eventyr, hvis skiødesløse Sprog med Fliid er stemt i den Tone, i hvilken man i Vennelav ved et Glas Viin pleyer at fortælle smaa Historier². thi da jeg declamerede det, siddende og uden ad, maatte det just være saadant, at det ike skulle opfordre mig til nogen værdig Anstand, eller betydelig gesticulation. Vil De indrykke Eventyret som en Theater-Nyhed fra Bergen i Deres Tilskuer, staaer det til Dem. Tak og Priis for Tilskueren og i sær for en Dansk Mands Tanker om revolutionen i Frankrig³. Med den deri herskende Politik sympaticerer min heele Siel.

Jeg har givet Hoe⁴ Ordre at levere Dem et Exemplar af min Republikken paa Øen⁵. Et Rygte har sagt, at De vil fra Kiøbenhavn, det er dog vel ikke sandt? Min Respect for det Norske Sælskab!

til S. T.
h. Professor
Rahbech.

J. N. Brun.

b.

Høystærede h. Professor!

Tak for Sist paa Bakke-Huus. Ieg er frie nok til at sende Dem her en heel Bog, ike dog for at besvære med dens Giennemlæsning, men for at spørge, om De vel vilde unde Dedicationen⁶ et Stød i Minerva? Kunde h. Mynster faae det, som paa samme Vei er gangen

¹ Synes ikke trykt, i hvert Tilfælde ikke med Forfatternavn.

² Formentlig „Eventyr, fortalt over Bordet den 22de April for de Selskaber, som i Bergen havde opført Sørgespillet Einar Tambeskælver og Skuespillet Republikken paa Øen. 1793“ (Johan Nordahl Bruns Mindre Digte, 2. Udg. ved C. Brun, 1818, S. 343-48).

³ „Den danske Tilskuer“ 1792 Nr. 68-69 indeholder „en dansk Mands Betragtninger i Anledning af Frankerigs Revolution“. Forfatteren (Rahbek) vil heri henlede „Tænksomheden“ paa denne Begivenhed, for at baade Fyrster og Folk kan uddrage vigtige Lærdomme af den. Særlig betoner han (S. 545) Vigtigheden af „ikke at rokke de Dæmninger, der standse Almuens Frembrusen“. I sine Erindringer (IV, 195) mindes Rahbek med kendelig Glæde det „hæderlige Bifald“, disse Betragtninger indbragte ham fra Nordahl Brun.

⁴ Jvfr. ovenfor S. 118.

⁵ J. N. Brun, Republikken paa Øen. Et Skuespil i Fem Handlinger, bestemt til den 28de Januar 1793. Bergen 1793.

⁶ I Minerva 1806, III, 132-37 findes „aftrykt efter den høiærværdige Forfatters Begiæring“ Dedikationen til Biskop N. E. Balle i J. N. Brun, Tolv hellige Taler, 1806. Heri stiller Brun sig ved Balles Side i Kampen for Bevarelsen af de overleverede Gudstjenesteformer.

et Skrit viidere, end Ieg turde, saa har Ieg ogsaa Haab¹. Skulde Æstetikkeren for Resten have Taalmod at læse noget af denne Bogs brændsaltede Orthodoxie, maatte det være N° 7 pag. 80, hvor jeg, ordinerende min Søn, maler paa min Viis Fader-Hiertets Følelser². Er De just ike selv Fader, saa har De dog heldigen studeret det menneskelige Hierte. Ieg skriver dette paa Visitas³; thi hid sendte man mig til min store Glæde Minerva for April. Ædle Mand! De kommer vor Zetlitz⁴ ihu? Ieg maatte elske Dem, om det ogsaa kun var derfor.

J. N. Brun.

Lindaas Præstegaard
Den 5te Julij 1806.

[Udskrift:] Høyædle H. Professor . . .⁵
anbefalles velædle h. Sagen junior til ufortrøden Befordring ved Leylighed.

c.

Bergen 23de Januarij 1809.

Indsluttede Foster har Faderen, vor Fælles Ven anmodet mig at betroe til hoystærede h. Professors Pleye overladende Dem om og paa hvad Maade best, det kan see Dagen⁶. Kun Dedicationen in tripla mishager mig. Til os to taler vist nok hans Hierte, men vi viide jo desuden, hvad hans Hierte vil sige os, og det kommer ike Verden ved. hvad om De udelukte dem begge? Og loed kun den til Moltke⁷ staae; vi to ere heller ikke, men trænge til Mecoenater.

¹ J. P. Mynsters bekendte Afhandling „Om den foreslagne Forandring ved den offentlige Gudsdyrkelse“ i *Minerva* 1806, II, 74–112, genoptrykt i J. P. Mynster, *Blandede Skrifter I*, 309–37. Jvfr. hertil Bruns Brev 1806 til Mynster i *Af efterladte Breve til J. P. Mynster*, 1862, S. 21.

² J. N. Brun, *Tolv hellige Taler, ni Præsteviselser, to Indsættelser og een S[k]jærtorsdagsprædiken*. Alle holdne i Bergen. Bergen 1806. S. 80–96 findes Talen ved Indvielsen af Christen Brun (1778–1847), siden Stiftsprovst i Bergen, til personel Kapellen ved Korskirken i Bergen 1803.

³ I Lindaas hos Sognepræst Arnold Meyer (1743–1815).

⁴ Digteren Jens Zetlitz (1761–1821), fra 1800 Sognepræst i Vigedal, siden i Kvitesejd. Muligvis sigtes der til Zetlitz' Oversættelse af udvalgte Breve af Horats, som kom i Rahbeks *Ny dansk Tilskuer* 1808, II. – Om Bruns Forhold til Zetlitz se især Sofie Aubert Lindbæk, *Fra det norske Selskabs Kreds*, S. 61–72.

⁵ Resten nu fraklippet.

⁶ Da Rahbeks *Tidsskrifter* „*Minerva*“ og „*Danske Tilskuer*“ ophørte at udkomme 1808, er denne, iøvrigt ubekendte, litterære Plan maaske ikke blevet ført ud i Livet.

⁷ Antagelig Præsidenten for Danske Kancelli, Gehejmekonferensraad Frederik

Ieg takker Dem hoytiidelig for Deres hædrende Effterskrift i Tilskueren¹, hvor De indrykte mine Bergenske Baggateller. Vor republica literaria gaaer ellers i Snørliv og er trangbrystet. Her passerer altsaa intet, værdt at nævne; kun holder Ieg af Sagen for en Sælskabs Sang, han nyelig har digtet²; Den er inderlig vakker: Texten er Norges pligtskyldige Taknemmelighed for de Danskes broderlige Sammenskud til Norske Krigere. Han besørger den vel selv hist eller her trykt. – Et glædeligt Nyt Aar, om det ellers lader sig haabe.

J. N. Brun.

[Udskrift:] Et Manuscr . . . til S. T. H. Professo . . .³.

4.

Til Sognepræst Gabriel Heiberg.

Bergen 19de November 1808.

En Pung forseiglet, men hvori nøye taalt 34rd 3 ort klingende Mynt rigtig modtaget vil blive meer end behøves. Kun 27rd 48 β antegnede jeg paa Ansøgningen. Ieg meener den skal gliide derfor⁴. I Dag gaaer det need, maatte det kun gaae. Dog nu haabe vi Postenes sikrere Gang, da vor herre dog med Nat og Storm i Vintermaanederne byder Sørøvereren at krybe ind i sine Huuler.

De h. broder, som boer in extremis, synes vel, De veed ike stort politisk; Men vi viide sandelig ike stort meere. Her snakkes vel om Freed, siden Alexander og Napoleon ventelig snakke derom i Erfurth. Men Stormen i Spanien maatte lægge sig først⁵. Gud see til os! Alt kniber her. Dog er vel Bergens Stift det lykkeligste i Norge. Paa

Moltke (1754–1836), tidligere Stiftamtmand i Akershus Stift. Han hørte til Bruns Korrespondenter (A. H. Winsnes, anf. Skrift, S. 115, 138, 156, 228).

¹ Brun siger utvivlsomt til Rahbeks Efterskrift til Dedikationen af „Tolv hellige Taler“ i Minerva 1806, III, 137 ff.

² Muligvis sigtes der til en af de to fra Aaret 1808 stammende, i J. B. Halvorsen, Norsk Forfatter-Lexikon 1814–1880, V, 13 registrerede Selskabssange. Lyder Sagen (1777–1850) var fra 1805 Adjunkt ved Bergens Katedralskole.

³ Resten mangler nu.

⁴ Der er forgæves eftersøgt, hvad her sigtes til.

⁵ I September 1808 mødtes Napoleon og Aleksander I i Erfurt. I Erfurtkonventionen af 12. Oktober bestemtes det bl. a., at der skulde skaffes den danske Konge en Skadeserstatning for de Ofre, han havde ydet. – I Slutningen af Aaret erobrede Napoleon Spanien.

Søndag skal Rein indsættes i Nyekirken¹. Skade, at De, der var saa skikket til at være mit iblandt os, er saa langt borte. Men lev med alle Deres vel, saa lever De dog bedre end Deres Ven.

J. N. Brun.

[Udskrift:] Velædle Velærværdige og høylærde h. Gabriel Heiberg Sognepræst til Selløe².

5.

Til kgl. Skuespiller H. C. Knudsen.

Bergens Bispegaard den 6te October 1813.

Det blev altsaa Deres Velædelheds Talenter forbeholden at virke hos os en gros, hvad Ieg og andre have længe fusket paa en detail³. Ogsaa er det Deres Triumph at have ræddet Bergens Ære mod en Mistanke, den eeneste, man maaske med nogen Grund kunde have mod Bergen, at vor *Kunst-Sands* ikke var saa opvakt, som i de 3 andre Stifts-Byer. Deres Udbytte fra os beviiser nu det Modsatte. Nu ere vi stolte nok til ikke at ansee for Smiger, Naar h. Knudsen tilstaaer, at han fandt her mere, end han ventede. –

Men Eet ventede han maaskee, som han slet ikke fandt – Noget fra en Nordahl Brun, som kunde slaae ind i hans Fag. – Ieg udbeeder mig kun den Godhed, at De vil sige alle forekommende Musernes Sønner, at Nordahl Brun er ikke mere, eller at han fra 5te Januarij d. a. har trukket sig ind i Kirken, som Sneglen i sit Huus for at glemme

¹ Digteren Jonas Rein (1760–1821) var den 1. April 1808 blevet udnævnt til Sognepræst ved Nykirken i Bergen (J. F. Lampe, anf. Skrift I, 120–22).

² Gabriel Heiberg (1769–1838), fra 1806 Sognepræst i Selje, siden i Manger (G. F. Heiberg, Slægten Heiberg, 1907, S. 210. J. F. Lampe, Bergens stifts biskoper og præster efter Reformationen I, 359–60).

³ Kgl. Skuespiller Hans Christian Knudsen (1763–1816) foranstaltede siden 1801, men især efter 1807 „Nationalfester“ mange Steder i Danmark og Norge for ved sin Sang at tilvejebringe Midler til Understøttelse af de i Krigem kvæstede eller af de faldnes efterladte Hustruer og Børn. Ogsaa til Bergen kom Knudsen, hvor hans patriotiske Optræden fandt megen Paaskønnelse bl. a. i Form af et pragtfuldt Sølvkrus, der blev ham skænket den 6. Oktober 1813. Ikke mindst J. N. Brun følte sig tiltalt af Knudsens utrættelige Virksomhed i Fædrelandets Tjeneste og skrev om ham disse Linier: „Mod, Troskab, Tapperhed og hvad som giver Ære, | Det skal gamle Norge nu af danske Knudsen lære“ (Personalhistorisk Tidsskrift 6. R. I, 71. – Det her gengivne Brev viser, at de ikke – som man har sagt – kan være ment satirisk). Jvfr. iøvrigt Robert Neiiendam, Skuespiller og Patriot (Uddrag af H. C. Knudsens Dagbøger), 1925, især S. 22–23.

de skønne Videnskabers Verden og blive glemt af den¹; beviis mig dette Venskab paa Grund af hvad vi to endnu have tilfælles; thi vi ere begge *Dannebrogsmand*². Selv ønsker Ieg det antaget, som et Beviis for, at Ieg ike endnu aldeeles gaaer i Barndom, at Ieg er bleven klog nok til aldrig mere at skrive eller tale i bunden Stiil, medens Ieg med Følelse kan læse det Bedre, som en og anden Nutiidens Skiald har digtet.

Til Sist ønsker Ieg den Gavn virkende og uegenyttige Kunstner vedvarende Held og fornyet Krafft til, om mueligt, at trodse Alderdom længere end Undertegnede 6gaarige Olding.

J. N. Brun.

til

Velædle h. Knudsen Kongelig Dansk Skuespiller Og Dannebrogsmænd.

6.

Til Pastor N. F. S. Grundtvig.

Bergen 21 Martij 1815.

Velærværdige h. Broder!

Min Tak for Bog og Brev er oprigtig, skønt den kommer, Ieg føler det med Harm, meget for silde; Men mellem os og Eder er bleven et svælgende Dyb mere befæstet end før.

Ieg, i Dag 70 Aar, har længe bemærket Dem, unge Broder! med Glæde. Allerrede Deres Prædiken, for hvilken man angreb Dem, var Vand paa min Mølle³. Ieg saae meget fra Dem siden i den Aand, som Ieg elsker og ærer langt over Alt, hvad de saa kaldte stærke Aander give Navn af Aand. Vel er og bliver Ieg ikke eenig med Dem i meget og mangt om Nationers relative Værd, om Oldtidens Helte, om den profane Histories Karakteristik⁴; Men det er kun

¹ Den 5. Januar 1813 udkom Forordningen om Oprettelsen af Rigsbanken og Inddragelsen af Kurant-Rigsdalerne („Statsbankerotten“). Brun protesterede herimod i det (supprimerede) anonyme Skrift: „Om Vexelobligationer i Anl. af Forordn. 5 Januar 1813“.

² Knudsen var 1809 som den første danske Skuespiller, der dekoreredes, blev Dannebrogsmænd (jvfr. Robert Neiiendam, anf. Skrift S. 18–19), Brun fik Sølvkorset 1813.

³ Der sigtes til Striden om Grundtvigs berømte Dimisprædiken „Hvi er Herrens Ord forsvundet af hans Huus?“ 1810.

⁴ Brun tænker vistnok paa Grundtvigs Udtalelser i hans „Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng“, 1812.

Meeninger uden synderlig Indflydelse paa Menneske-Slægtens Vee eller Vel. Men vi ere saa saare eenige i at troe Sandhed til Salighed, Bibel-Religion, Forsonings Læren &c. og i at prædikke den med Varme uden at bøye os for den kolde Modens Tone. Altsaa vandre vi paa een Vei, til eet Maal, Og samles med Guds Naades Biestand der, hvor vi skulle blive eenige i Alt og see de mindste Hiul bag fra i det store Uhr, hvorpaa vi her i det høyeste kun saae Time- og Minut-Viisers Bevægelse.

Ieg seer af h. Broders Brev, at dog noget af Mit maa være kommet til Deres Kundskab, skjønt jeg falbød og anmelder næsten Alt kun i Norge, alt siden 1773¹, da dansk Kritik begyndte at tage Partie mod mine Produkter. Indlagde Tale for de Fattige² har De altsaa vel ike læst og ingenlunde Manuscriptet, hvilket jeg ganske voldgiver Dem, om De vil lade det trykke og dertil finder Forlægger³; dog maatte et Par forudsendte Ord af Dem vise, at De gjorde det proprio motu. Ieg bør ike engang forlange af Dem, hvad Ieg selv nægtede Entrepreneurerne, strax effter at Talen var holdt, og til hvilken Benægtelse jeg da troede at have Viisdoms Medhold, tilfreds desuden den Gang med at have talet den for 16 à 1700 Tilhørere. Tittelens Bizarrerie turde maaske give Forlæggeren Aftræk. De og Ieg, min Ven! Vi, som have den samme store ypperste Præst, *lader os holde fast ved Bekiendelsen*⁴.

J. N. Brun.

¹ Rigtigere: 1772 (jvfr. A. H. Winsnes, Johan Nordahl Brun, S. 48).

² Formentlig: I. N. Brun, Tale, i Nykirken den 1ste April, Klokken 8 Eftermiddag, holden i Understøttelses-Concert for de Fattige, Bergen 1809.

³ Vedlagt er et Manuskript betitlet: „En Tale mod Fornuften ved I. N. Brun Biskop i Bergens Korskirke 1ste Søndag i Advent den 3^{die} December 1809 til at indvie den saa kaldte Stölens Kirkegaard. Da residerende Capellan h. Christen Brun havde prædiket høymæsse, gik hans Fader strax op paa Prædike-Stoelen Og holdte derfra denne Tale.“ – Talen synes ikke trykt, men paatænkes udgivet af nærværende Ud giver.

⁴ Jvfr. Hebr. 4, 14. – Sin Forstaaelse og Sympati for Grundtvig har Brun ogsaa udtalt i sit Brev af 25. Februar 1812 (Breve fra og til N. F. S. Grundtvig, I, 62–63). Ved Bruns Død besang Grundtvig den afdøde Kirkemand i Digtet „Johan Nordahl Bruns Amindelse“, trykt i Bergen 1817. Det hedder bl. a. her om Bruns Navn: „Nej! som en venlig Stjerne, | Det blinker over Bjerg, | Forlyster Venner gjærne | Forfærder Troid og Dværg.“

ARENT BERNTSENS FAMILIEOPTEGNELSER

AF

ALBERT FABRITIUS

Siden Oluf Nielsen i nærværende Tidsskrift 2. Rk. II, 1887, meddelte sin udførlige Levnedsskildring af Danmarks og Norges fructbare Herligheds Forfatter, Byskriveren og Raadmanden ARENT BERNTSEN (Bergen) har det været kendt, at den af ham oversatte Opbyggelsesbog: Manuale de præparatione ad mortem eller Konst at døe af Martin Moller, trykt hos Melchior Martzan i Kbh. 1637, findes i Det kongelige Bibliotek i et Eksempplar, som han forærede sin første Hustru i 1639, og hvori han har indført Optegnelser om sine Børn.

Skønt Oluf Nielsen har benyttet omtrent alle de faktiske Oplysninger, som rummes i Optegnelserne, kan der formentlig være Grund til at meddele dem i deres Helhed, især da Fadderlisterne giver et fyldigt og godt Billede af Arent Berntsens udstrakte Forbindelser indenfor Københavns Patriciat. Tillige er det maaske ikke uden Interesse i denne Forbindelse atter at henlede Opmærksomheden paa Oversættelsen – den er ikke omtalt i Eiler Nystrøms Artikel i Dansk Biografisk Leksikon (II, 538 f.) – og paa, at Arent Berntsens Flytning fra Varberg til København sandsynligvis er uden Forbindelse med Krigen.

Eksemplaret er ombundet i det 18de Aarhundrede i Halvbind og med ciseleret Snit. I Titelfeltet staar: Konst at døe, oversat af Arent Berntsen – i Tomefeltet: Med egenhændige Familieoptegnelser &c. – og fornedet Ejernavnet: C. Brandt – der vel er identisk med den Christian Brandt (1733–80), der 1762 blev Famulus paa Det kongelige Bibliotek¹.

Foran Titelbladet findes syv hvide Blade med følgende Notater:

¹ Albert Fabritius: Det kongelige Biblioteks Embedsmænd og Funktionærer 1653–1943, S. 120.

(Bl. 1 a) Mitt Ægteskab med min kiere Hustrue, Karen Arentzd: haffuer Gud welsignit med følgende Børnn: Gud den allermegtigste wilde for sin Barmhiertigheds Skyld dem aff Naade welsigne och forsiune til sit Naffns Ære, deris Welstand och fællitz Weners Glæde. Amen.

1. MAREN ARENZSDATTER, fød i Warberg 1640, den 5. Januarij war Søndagen hell. 3 Konger Afften wed 8 slet om Aftenen vnder Vectens Tegnn, Solens och Mercurij Planeter. Faddere vahre velb. IFFUER KRABBE, Capt. HANS HOLST, JØRGEN HANSEN, PEDER JENSEN i Helsingøer, MORTEN LUDVIGSEN, DRUDE HANS JENSENS, AGNETE ROLUFFS och SUßANNE MADSDATTER.

(Bl. 1 b) 2. BERNT ARENTSEN fød i Warberg 1641, den 28. Januarij vnder Stenbuckens Tegn wed 4 slet Efftermiddag. Faddere: H. PEDER i Threbleff, Slotzprædic., JENS JENSEN i Munckeschouff, LAURITZ JENSEN Slotzskriffuer paa Halmst., Fru KAREN MARSUIN, JOHANNE JØRGEN HANSENS, INGBORG HANSDATTER.

3. ARENT ARENTSEN, fød i Warberg 1642, den 16. April ved 9 om Aftenn vnder Martis och Mercurij Planeter, Wederens Tegn * Faddere: MAD RASMUß:, Borgm: ROLUFF HANSEN, NIELS MORTENSEN. Moder. ANE JENßIS, BERTHE PETERS, BERTHE JACOBS D.

(Bl. 2 a) 4. HANS ARENTSEN, fød i Warberg 1643 den 19. Novembris mell. 9 och 10 om Aftenen vnder Merc. och Fisken: □. Faddere: velb. TAGE KRABBE, JØRGEN HANSEN Byf., HANS JENßEN, INGBORG VILLOMSD: MARGRETE M. HANSIS, ERMEGRD. JACOBSD.

Fløtted fra Warberg 1644 den 17. Janv. til Kiøbenh. Gud giffue lychsaligenn.

5. ANNE ARENTZDATTER, fød i Kiøbenhafn 1644 den 5. Novembris mell. 6 och 7 om Aftenen vndr. Tvilling^{ne}. Faddere: CHRISTOFFER HANßEN, FIND NIELßENN, Raadmend, nu Borgm., LAURITZ MADTZEN, Toldschr. i Helsingøer, MARTHA MARCUS RADEBANTS, MARGRETHE M. MORTENS. Død Junio 1645.

(Bl. 2 b) 6. CHRISTEN ARENTZSEN, fød i Kiøbenh: 1646 den 24 Martij Tisdagn wed 5 slet om Morgenen vnder Veneris Planet. Faddere: MARCKUS RADEBANT, JOHAN STENKUL, CHRISTEN POFFUELßEN, MARGRETE CHRISTOFF. HANSENS, SOPHIE HENDRICH MØLLERS.

7. HERMAND ARENTZSEN, fød i Kiøbenh. 1647 den 15. Junij Tisdagn ved 1 slet om Morgenen vndr. Veniris Plan: △. Faddere: LAURITZ HAMMER, JENS BOYßEN, Toldschriffuer i Kiøbenh., MARGRETHE FIND NIELßENS, ANNA JACOB v. HAMS.

(Bl. 3 a) 8. FREDERICK ARENTZSEN, fød i Kiøbenh. 1648 den 23.

Julij Søndagen wed 5 slet om Morgen en vnder Veneris Planet. Faddere: HANS JØRGENSEN HORSTIO, Med. Doctr., CLAUS RAFN, Byefoged i Kiøbenh: MARGRETE HERMANDS TURESENS, DORRETHER KNUDSDATTER.

Fredr. døde den 30. Julij dernest effter wed 4 slet om Natten, begraffued i Sanct Nicolai Kirche den 2. Augusti.

9. ANNE ARENTZDATTER, fød i Kiøbenhaffn 1650 den 15. Augusti Torsdagen wed 7 slet om Afftenen (Blad 3 b) vnder Løuens Tegn. Faddere: Doct: TOMAS BARTOLINUS, Profess., ANDERS NIELSEN, Slotzschriffuer paa Helsingborg Slot, MAREN JACOB ANDERSENS, AGNETE PEDER PEDERSENS.

10. MARGRETHE ARENTZD., fød i Kiøbenh: 1652 den 26. Junij Løfuerdag wed $7\frac{1}{2}$ slet om Afftenen, vnder Veneris Planeet och Krabbens Tegn. Faddere: JØRGEN MORTENSEN, Borgemester vdi Nykiøbing i Aatz Her: (Bl. 4 a) HENDRICK FRIJS, Raadmand vdi Kiøbenhaffn, FRANTZ JONSEN, Slotzschriffuer paa Bahuus, ELLSE Doctr. TOMMISSIS, ELSEBET NIELS NIELSENS, INGEBORG WERNER CLOUMANS.

1652 den 21. Septembr. hensof i HERren forbe.te min allerkie-riste Hustrue KAREN ARENTZD: Gud lade os igien findis i de æwige Liffens Boliger och trøste och forbiune mig med de effterlatte 8 smaae.

(Bl. 4 b) Mit Æchteskab med min kiere Hustrue METTHE LAURITZDATTER er aff Gud welsigned med følgende

Børnn.

Gud wilde dem af Naade Welsigne, regere och forsiune til sit Naffns Ære, deris Welstand och fællitz Weners Glæde. Amen.

1. JACOB ARENTSEN fød i Kiøbenh: 1654 den 6. May Løffuerdag mellem 7 och 8 slet om Afften vnder Jupiters och Mercurij Planeter. Hensof 1663 den 13. April Mandagen. (Bl. 5 a) Faddere: HENDRICH MØLLER, førig. Gen. Toldforv. JØRGEN MATHIESENN KREMER, TOBIAS BROTKORB, før: Tolder i Drammen. MAREN S. Capt. JACOB PEDERSENS, MARIA JOHAN STEENKULS, LEHNE HENDRICH JACOBSENS.

2. KAREN ARENTZDATR., fød i Kiøbenhaffn 1655 den 24. Junij, som var S. Hansdag och en Søndag Morgen 3 q. til 4 vndr. Krabbens Tegn. Faddere: HANS NANSEN Borgemester, MORTEN MICHELSEN Raadmand, MARGRETHE HANS HAAGENSENS, KAREN PEDER JENSENS i Bergen.

(Bl. 5 b) 3. LAURITZ ARENTSENN, fød i Kiøbenhaffn 1656 den

5. Julij Løffuerdag Aften ved halffg. 10 slet vndr. Tyrens T. Faddere: PEDER PEDERSEN Borgemester, LAURITZ MICKELSEN TUNGE, Raadm., METTHE HANS SØFFRENSENS, KIRSTEN PETER MOTZFELDS. Be.te Lauritz hensoff salig[e]n den 14. Febr: 1658.

4. LAURITZ ARENTSEN føed i Kiøbenh: 1658 den 27. Novembris Løffuer Dag Morg[e]n 5 slet vndr. Tiurens Tegn. (Bl. 6 a) Faddere: H. JENS JACOBSEN, Medtj. Nic., STRANGE TRØNER, ANDREAS FEIGÆ, MARIA MATHIS HANSIS, MAGDALENA HANS P. KLENS.

5. AXEL ARENTSEN føed i Kiøbenhafn 1660 den 3. Septembris Mandag Aften mellom 10 og 11 slet vnder Steenbuckens Tegn. Faddere: M. JESPER LAURITZEN, Rector paa Soer, JENS MOURITZEN Byefoged, KIRSTEN JØRGEN HANSENS, MAREN BERTHOLOMÆI PEDERSENS.

(Med anden Haand:) Axel Arentsøn hensof salig d/ 28. Decembr. 1684 udj Rijbe.

(Blad 6 b og 7 a). Under et lille ovalt, indklæbet Staalstik med et Skjold, hvori en vagtsom Trane, staaende paa en vinget Kugle, med et Dødningehoved i Stedet for Hjelman med Timeglas og Spade som Hjelmtegn og Orme, slynget i Stedet for Hjelmklæde, har Arent Berntsen prentet følgende fire Strofer:

Lycken er trind, Flyer Geswind
 Med Wro vi Tid'n henslente.
 Aarwaag'n wær, Tranen det lær,
 Bered, du Døden kanst wente.
 HERRr' oc Konge, Tien'r oc Bonde
 I Jord wed Orme giørs lige.
 Leff derfor wel, Saa at din Siell
 Kand cronis i Ærens Rige.

Med Lycken far sact, Haf Tiden i act,
 Arbeksom du wær, Tenck oc Død'n wer' nær.
 Beed, giør din flijd
 Tenck paa Døds Tijd
 At døe lær nu Paa denne Øe
 Saa lefuer du, naar du est døe.

Gud vnde os her at lefue saa,
 Naar wi aff denne her Werden skulle gaa,
 Wi motte aff Hiærtet were glade.

For alle Guds Gaffuer tacke da,
 Saa frydefuld ind i Himmerig gaa
 Wed JESum Christum allesammen,
 Det vnde os Gud Fader. AMEN.

O gifue det Gud, Wi efter dine Bud
 Kunde os saa skicke tilsammen
 At vi med dig Ævindelig
 I Himmerig
 Kunde leffue i Salighed. Amen.

Derefter har han tilføjet:

Denne Bog hafuer ieg foræred min allerkieriste Wen Karen Arents D: til gudelig Øffuelße i et christeligt Leffnetz Beflitning och Fremdragelse och til derpaa følgende en salig Affskeeds Erlangelse. Munckeskouff den 26. Majj 1639.

Som Daudid oc Jonathan af Siele eenhiertig' vare
 Wor' Hierter saa O HERre til Døden sammen spare.
 Arent Berntsen Bergen.

(Bl. 7 b) Denne Bog atter foræred min anden allerkieriste Wen Metthe Lauritzdatter til gudelig Øffuelße och Erindring om Dødbens v-viße Tijd, Sted och Maade och da derpaa følgende saligt Ændelighs Erlangelße. Haf: den 26. Julij 1653.

O Gud som BOAS from
 Med RUT den dydig Quinde
 Forsiuned' heel sælsom
 Saa lad din Hielp oss finde.
 Arent Berntsen.

(Bl. 8 a) 6. JOHANNE MARIA ARENTZD. fød vdj Kiøbenhafn 1662 den 17. Novembris Mandag Afften mod 9 slet vndr. Veneris och Mercurij Planeter. Faddere: CASPAR BARTHOLINUS Doctr. juris., WILLOM FYREN Raadmand, MARTHA HANS PEDERß BLATS, MAREN ERICH MUNCKS.

7. JACOB ARENTZSENN fød vdj Kiøbenhafn 1665 den 23. Februari Torsdag Afften 6 $\frac{1}{2}$ vnder Scorpionen. (Bl. 8 b) Faddere: B. CHRISTOFFER HANSEN, BALTZER SECKMAND, Raadm., LEONHARD CLOUMAND, Raadm., ANNE d. PEDER REESESENS, SOPHIA HANS NANSENS.

Be.te Jacob Arentsenn hensof udj Herren Ao. 1680 d/ 17. Febr., begraffuen udj Roskillde Domkircke.

(Med anden Haand:) Arnt Bernsen, Byeskriver i Khavn, siden Raadmand ibd. Født i Bergen 1610, døde i Khvn 1680, d/ 29. Dec. har oversadt denne Bog.

Bag i Bogen findes ligeledes syv hvide Blade, hvoraf 1 a-4 a indeholder en „Bøn for Trolofuede och Æchte Folck“, dateret Kiøbenhafn den 18. September 1653 og med Navnene Arent Bernts: Metthe Lauritzd. under. Begge Navne, saavelsom Bønnen, er skrevet af Arent Berntsen, ligesom den „En christelig Hußmoders Bøn“, der findes paa de følgende 3 Sider. Derefter har Mette Lauritsdatter indført:

(Bl. 5 b) 1693 den 14. Mai reste min Søn Larß Arentsen herfra och till Ferø. Gud giffue løkelig Reise.

(Bl. 6 a) Anno 1680 den 29. Decembris om Morgenen imellom 5 och 6 hensof hasteligen, dog saligen min allerkieriste Mand Arent Berentsøn udj Herren, Gud unde oß een glædelig Forsamling igien paa den yderste Dag och imidlertjd trøste och husvale mig med de 4 efterlatte uforsiufnede Børn for hans hellige Naufns Skyld. Amen.

Mette sal. Arent Berntsens.“

ET MINDE OM KONG
JACOB AF SKOTLANDS OG PRINSESSE
ANNA AF DANMARKS BRYLLUP

AF

ALBERT FABRITIUS

Blandt de mange sjældne Skatte, som gemmer sig rundt om i Det kongelige Biblioteks Bogmasser, er ogsaa Hofpræsten CHRISTOPHER KNOPFS: Etliche Psalme vnd Sprüche, trykt i København 1586 af LORENZ BENEDICHT (R. Paulli: Lorentz Benedicht, 1920, Bibliografi Nr. 173). Foruden at Værket i sig selv er et af Benedichts mest omfangsrige Arbejder, udmærker det her omtalte Eksemplar sig paa forskellig Maade, nemlig dels ved det ejendommelige, ret vel bevarede skønne Brokades Bind, dels ved det enestaaende smukt ciselerede Snit med det sammenslyngede F. S. under en Krone i en rhombeformet Ramme (se Afbildning hos Paulli, S. XXI) og endelig ved den Række af Autografer, som findes paa Forsatsbladet og paa hvide Blade foran Titelbladet.

Ældst af disse Tilskrifter er FREDERIK II's Dedikation til GERT RANTZAU, som findes umiddelbart foran Titelbladet og har følgende Ordlyd: „Anno 1588 gab ich K[önig] F[riedrich] der ander dyste buch gert ranso hyngrich son all hjer zu Hadersch[il]eb den 1. Februarius 15 F. S. 88. / Meyn hoffnung zu got allyenne / true ist wylt brat. F. 2. K. zu Dennemarch vndt Norwegen.“

Modtageren var den kendte Gert Rantzau til Breitenburg, som 1584–90 var forlenet med Kronborg Len. Han har altsaa faaet Bogen under et Besøg hos Kongen paa Haderslevhus og har vel haft den med paa Kronborg, hvor JACOB VI af Skotland under sit Ophold i Danmark i Vinteren 1589–90 har besøgt ham. Man kan tænke sig, at Gert Rantzau har haft Bogen liggende fremme som en Gæstebog og har faaet sine fyrstelige Gæster til at indskrive deres Navne til Minde om Besøget. Paa Forsatsbladet har Kong Jacob skrevet: „1590 Est nobilis ira leonis Parcere subiectis & debellare superbos.

Jacobus R.“ og derunder har hans Gemalinde tilføjet: „1590 Tout gist en la main de Dieu. Anna Royne decosse.“

Paa den Side, der bærer Frederik II's Dedikation, har hans Svigerfader Hertug ULRIK af Mecklenburg-Schwerin foruden sit Navn og Aarstallet 1590 skrevet Bogstaverne H.G.V.V.G. – der af Paulli opløses som: Herr Gott Verleihe Vns Gnade – medens hans Gemalinde, Hertuginde Anna (født af Pommern) har skrevet „15 V 90. Hilff Gott aus aller nott. Anna Herzogine zu Mecklenburg. – Auf Gott hoffe ich, seiner gnade vnd zusage troste ich mich“.

Dele af Autograferne er afbildet hos Paulli.

Endelig har ogsaa Ejeren selv skrevet i Bogen. Paa et hvidt Blad efter Kolofonen findes nemlig en egenhændig Optegnelse om Fødselen af hans to ældste Børn, den senere Rigs greve CHRISTIAN RANTZAU til Rantzau og Breitenburg (1614–63) og IDA RANTZAU (1616–58), der 1635 ægtede POUL RANTZAU til Bothkamp. Optegnelserne har følgende Ordlyd:

„Anno 1614 den 3. May ist Gerdt Rantzow sein erste sohn 14 minuten vor tim schlege vor mittag vff dem huße Hadersleben geboren, sein namen Christian. Godt der almechtige vorleihe ihme sein reichen segen. Amen.

Anno 1616 den 31. May ist Gerdt Rantzow sein erste tochter ein verentheil vor 7 slege vffm abent vff dem huße Hadersleben geboren, nemlich Ytkenn, der getreuwe godt vorleihe ihr gesundtheit, gelück vnd reichen segen. Amen.“

Foruden dette ejer Det kongelige Bibliotek et andet, i Helbind indbundet Eksemplar, som opbevares i en Læderkassette, der paa For- og Bagsiden er prydet med det grevelige Moltke'ske Vaaben. Ogsaa dette Eksemplar er forsynet med en Række egenhændige, fyrstelige, Indførsler fra samme Tid.

15 – 88

Godt vor lest die seinen nicht
Sophia Konigin zu Denemarcken wittwe.
Es komtt alles von godt, gluck vnd vnglücke, armutt
vnd reichthum, das lebentt vnd der dott.

Christianus D. G. electus Rex Daniæ
Noruegiæ &c. scripsit 17. julij Anno 88.
Regna firmat pietas.

15 - 88

In dextera Jehovæ sortes meæ.

Uldaricus Dux H. S. U.

og ved Siden af hinanden:

1588

Gott wirts wol schickenn

Elisabeth freulein zu dennemarck

1588

Es stehet alles in gottes hant

Anna frewlein zu dennemarck.

OM TO KUSINER
OG DERES BRYLLUP 13. MAJ 1774
AF DE LINDE'SKE FAMILIEPAPIRER

VED

R. HAARLØV

Den 3. August 1757 blev et Pigebarn født, der i Daaben fik Navnet **URSULA BEATE LINDE**¹ og til Faddere havde Fru Justitsraadinde **CHRISTENCE KOEFOED**, Frøken **FRIDERICA BEHRENS**, Etatsraad **ARVED CHRISTIAN LINDE** (Barnets Farfader), Regimentskvartermester, Justitsraad **FLESSBURG** og Overkrigskommissær **VON WÜRTZEN**.

Ursula Beate Linde blev sine Forældres yngste Barn og eneste Datter; de tre af hendes fire Brødre døde i ung Alder, og kun Broderen **CONRAD DANIEL** fortsatte Lindeslægtens Mandsstamme i sit Ægteskab med **JULIANE CHARLOTTE PUTSCHER**².

Ursula Beates Fader, Justitsraad, senere Etatsraad og fra Oktober 1774 Konferensraad **GABRIEL LINDE**, var fra Juli 1740 Kasserer ved Kongens Partikulærkammer, senere ved Skatkammeret (Rentekammerkollegiet) og en Tid økonomisk Direktør for Inokulationsanstalten. Lidt over 2 Aar gammel mistede Ursula Beate sin Moder, den smukke **AGNETE ELISABETH (LISE)**, født Wodroff, der døde 21. Oktober 1759, knapt 33 Aar gammel. **PILO** har gengivet Lise Lindes elegante Ydre i et Portræt, der nu ejes af Fru Holmdal, født Müller, hvis Moder er født Linde. Gabriel Linde er ligeledes portrætteret af Pilo i det saa harmonisk afstemte Maleri i Samlingerne paa Frederiksborg.

Gabriel Linde indgik ikke nyt Ægteskab, og hans eneste Datters Opfostring, der laa ham meget paa Sinde, blev derfor overtaget af

¹ Th. Hauch-Fausbøll og H. R. Hiort-Lorenzen: *Patriciske Slægter II*, Slægten Linde.

² Om deres Forlovelse se *Genealogisk Tidsskrift*, Jan. 1913: Hvorledes man forlovede sig i 1780. Af de Lindeske Familiepapirer ved Th. Hauch-Fausbøll.

hans Søster **URSULA CHRISTIANE**, der siden 12. Februar 1755 sad som Enke i gode Kaar efter **FREDERIK FABRITIUS** (f. 1683) i dette hans andet Ægteskab, der var barnløst. Han var et fremragende Led af den berømmelige Guldmedeslægt; som Hofjuvelerer er et af hans skønneste Arbejder Dronning Sophie Magdalenes Krone, der opbevares paa Rosenborg. Han havde desuden været Direktør ved Københavns Brand- og Vandvæsen, Kommitteret ved Fattigvæsenet, Medlem af de 32 Mænd og Stadshauptmand i København. Frederik og Ursula Christiane Fabritius er portrætterede af **JOHAN HØRNER** (jfr. Kunstmuseets Aarsskrift 1942: Nye Hørner-Studier af Christian Elling)¹.

Ursula Christiane Fabritius, født Linde, var dygtig og havde et godt Sind. I hendes Hjem i København voksede Ursula Beate Linde da op under sin Fasters kærlige Omsorg, og her fandt hun ogsaa en Veninde i sin ældre Kusine **URSULA ELISABETH WODROFF**, der var født 1748 som Datter af Ursula Christiane Fabritius i hendes første Ægteskab, som hun indgik 19. Maj 1745 med Justitsraad, Deputeret i Landetatens Generalkrigskommissariat **FRIEDRICH WODROFF**, født 1682, død 20. December 1748.

Allerede i Slutningen af Aaret 1773 mødte Ursula Beate Linde den Mand, der vandt hendes 16-aarige Hjerter og Haand. Han var den velstaaende norske Godsejer, Kommerceraad **HANS HENRIKSEN HOLTERMANS SØN, KNUD HENRIK HOLTERMAN**, født i Norge 18. September 1737, en dygtig Jurist, Assessor i Højesteret, en rettænkende og elskværdig Mand, saaledes et tiltalende Parti. Den 23. December 1773 indfandt han sig hos Etatsraad Gabriel Linde og anholdt – saaledes som det sig hør og bør efter Tidens Skik – om den fædrene Bevaagenhed overfor et Frieri til den purunge Datter. Næste Dag, selve Juleaftensdag, sendte Assessoren Brev til den udkaarnes Fader:

Højædle og Velbaarne
Hr. Etats-Raad,
Gunstige Velynder!

Efter at ieg har aflagt min underdanige Taksigelse for den i Gaar gunstigst forundte Samtale, og det derved givne glædelige Svar paa min Begjæring, tager ieg mig den Frihed allerydmygst at tilstille indlagde Brev² til Hr. Etats-Raadens Kiære Frøken Datter med Anmod-

¹ Portrættet af Frederik Fabritius ejes nu af hans Descendent, Bibliotekar. Dr. phil. Albert Fabritius og Hustru Karen, født Haarlov, hvis Moder er født Linde.

² Er ikke bevaret i Linde'ske Familiepapirer.

ning, at samme, i Fald det af Deres Velbaarenhed biefaldes, hende maatte leveres. Jeg har troet, det var min underdanige Skyldighed for hende selv at yttre mine Tanker, maaske hun der af nogenledes kand erfare min Tænkemaade, men, naar det ellers kand være beyleligt, udbeeder ieg mig den Ære personlig at maae opvarte saavel Deres Velbaarenhed som Frøken Datter, det ieg icke drister mig til, førend nærmere Tilladelse er erholdet. Tilgiv imidlertid, gunstige Velynder, denne min Dristighed og und mig altid Deres Yndest, den ieg vil stræbe paa at blive icke aldeeles uværdig. I det øvrige er det mig en sand Ære, om ieg med den fuldkommeste Høyagtelse stedse maae være

Høyædle og Velbaarne

Hr. Etats-Raad

Gunstige Velynder

Deres

Kiøbenhavn

d. 24de Decembris

1773.

underdanige Tiener

K. Holtermann¹

Med megen faderlig Værdighed forenet med det venlige Lune, der har ligget til Linde-Slægten, svarede Gabriel Linde i følgende Skrivelse, der her er gengivet efter hans Kladder, idet Originalbrevet ikke er bevaret.

Høyædle og Velbyrdig

Høystærede Herr Assessor!

Deres Velbyrdigheds bærede Skrivelse til min Datter havde den Virkning, som ieg ved Giennemlæsningen ventede. Deres retsindige og dydige Tænke-Maade bestyrkede og forøgede den Høyagtelse, med hvilken Rygtet allerede forud havde indtaget hende for Dem; og som Høyagtelse er Grunden, hvorpaa al sand Kiærlighed i Ægteskab bør bygges, og hun desuden ikke finder mindste Modbydelighed for Deres Person, tvifler ieg ingenlunde paa, at den til en fuldkommen Ægte-Foreening saa høyt nødvendige Kiærlighed jo ved nærmere Bekjendtskab og Omgang vil indfinde sig. Denne tillades Dem, og

¹ Assessor Holtermans Brev af 24. December 1773 har Udskriften: Høyædle og Velbaarne Hr. Linde, Deres Kongelige Majestets Etats-Raad og Casserer ved den Kongelige Particulair Casse. – Lakseglet paa Brevet viser under et Træ siddende en nøgen Yngling, der støtter sin venstre Arm mod et Skjold med de sammenslyngede Initialer: K. H. M., jfr. Slægtsbog for Familjen Holtermann af O. Holtermann, Trøndhjem 1902, S. 35.

da det skeer med min Datters Minde, venter ieg, at Sagen faaer det forønskede Udfald.

Den Allerhøyeste velsigne dette vort Foretagende og krone det med fælles Lyksalighed. Hvorom vi saa meget meere kan giøre os forvissede, som Hans Ære, ved Pligters Opfyldelse paa alle Sider, er alleene Maalet af vore Hensigter.

Dersom det er Dem ikke ubeleyligt, ønskede ieg gjerne at see Dem hos mig paa Slottet¹ mellem 10 og 11.

Jeg lever med fuldkommen Høyagtelse

„Sagens“ videre Forløb mellem de Unge gik godt. Flere Aar senere har Gabriel Linde skrevet: „Forsynet skee Tak, der gjorde min Datters første Valg til hendes Lyksaligheders Maal og satte Grændsen af mine Ønsker langt over mit Haab.“

Ogsaa fra Familien Holtermans Side er der fuld Tilfredshed med Forbindelsen, og i et Brev, skrevet paa „Østerraad gd“² den 23. Januar 1774 udtaler Assessor Holtermans Fader overfor Gabriel Linde sin og sin Hustrus kærlige Følelse for Sønnen og hans udvalgte saaledes:

Høyædle og Velbaarne

Allerhøystærede Hr. Etats-Raad!

Ved et fra min Søn, Assessor Holterman, tilstillet Brev er ieg bleven glædet med den behagelige Tidende, at han staaer færdig til at foreenes med Deres Velbaarenheds Frøken Datter. I den Anledning kan ieg ikke andet end give mig den Ære at fremsende dette Brev, deels for derved at bevidne min Glæde over denne min Søns Lykke, deels ogsaa for at tilønske disse unge alt godt.

Min Glæde er i denne Henseende visselig den fuldkomneste. Jeg behøver ikke at sige mere. Deres Velbr.hed har selv Børen, og Børen som ere dydige og retskaffne; naar det gaaer disse vel, veed De, hvad Følelser dette frembringer hos een Fader. – Alle mine Børen ere mig

¹ Altsaa i Gabriel Lindes Kontor i Partikulærkammeret paa Christiansborg.

² Herregaarden Østeraat (Østraat) ligger paa Halvøen Ørlandet ved Skjornfjorden nord for det ydre af Trondheimsfjord. Assessor Holtermans Fader, Kommerceraad Hans Henriksen Holterman, født omtr. 1709, død 31. Juli 1771, købte Ejendommen, der forblev i Slægten Holtermans Besiddelse indtil 1860. Kommerceraad Holterman var gift 1° med Margrethe Wiig, død 1745 (Knud Holtermans Moder), og 2° (1746 eller 1747) med Ingeborg Cathrine Hagerup, født 30. August 1730, død 1796. Jfr. iøvrigt den i en foregaaende Note nævnte Slægtsbog.

kiære, men den her nu mældes om, bør ieg give det Vidnesbyrd, at han ikke alleene aldrig har bedrøvet sine Forældre, men tvert imod været dem til megen Glæde, og hvor maae det da ikke røre mig nu, han skall foreenes med een Person, som alle sige er den værdigste Datter af den beste Fader. Ieg erfarer nu paa denne Søn, at det 4de Buds Forjættelser aldrig slaer fejl. Herren har hiulpet mere end enten han eller ieg har turdet haabe. I een umyndig, ja barnagtig Alder blev han udsendt fra Forældre og fra all Opsigt, ja fast overladt til sig selv, nogle Aar trengte han til og fik min Hielp, men nu i de siste 14 Aar har han ey været mig til nogen Byrde, men været sine yngre Brødre, som Tid effter anden ere blevne sendte til Skoler og Academiet, til megen Hielp og Forfremmelse, hvilket ieg aldrig kunde have ventet. – Nu merker ieg da, at hans Lykke og min Glæde skall bringes til det høyeste ved det, han ægter Deres Frøken Datter. Høystærede Hr. Etats-Raad. Formæld min skyldigste og kiærligste Hilsen til Deres Datter. Behag at sige hende, at hendes Rygte har opvagt min Høyagtelse, og hendes Foreening med een inderlig elsket Søn gjør, at ieg nu elsker hende ogsaa, og tillige velsigner hende, og bed hende imodtage een gammel Mands oprigtige Lykønskning. Gud holde sin Varetægt over dem begge, og hans Hielp viige aldrig fra dem. – Dette skall altid være baade min Kones og mit inderlige Ønske. Hvad Deres Velbaarenhed angaaer, saa vil ieg alleene ønske Dem, at Deres 2de Sønner maae blive Dem til saa megen Glæde, som denne Søn er mig, dermed troer ieg, De maae blive fornøyet. Und mig ellers altid Deres Yndest og Venskab og troe, at ieg med een sand Oprigtighed og fuldkommen Høyagtelse stedse henlever

Høyædle og Velbaarne

Allerhøystærede Hr. Etats-Raad

Deres ærbødigste Tiener

Østerraad Gd. d. 23. Januar 1774.

H. Holterman.

Glad, kønt og hjerteligt er Gabriel Lindes Svar¹ herpaa:

Velædle og Velbyrdig

Høystærede Herr Commerce-Raad!

Med inderlig Glæde fornemmer ieg af Deres bærede Skrivelse af 23. passerte, at den berammede Ægte-Foreening mellem Deres

¹ Dette Brev er aftrykt i den fornævnte Slægtsbog. Kladden er ikke bevaret i de Linde'ske Familiepapirer.

Søn, Herr Assessor Knud Holtermann, og min Datter Ursula Beate finder Deres Velbyrdigheds gode Bifald.

Uagtet vi ikke have den Ære personlig at kiende Dem, var hans Rygte saa almindeligt godt, at ieg ikke kunde tage i Betænkning ved første Anmodning, dertil at give mit Samtykke, anseende det for en stor Lykke for min Datter, der af mine Børn har lagt mig meest paa Hiertet at blive forsørget, forinden ieg ved Døden afgaar, og især at blive saa dydig og aandig en Mand til Deel; som yngste Barn og eeneste Datter i mit Ægteskab er hun siden hendes Alders 2det Aar, da hun mistede sin Moder, opdragen hos hendes Faster, afgangen Stads-Hauptmand Fabritius Enke-Fruue, med den ømmeste faderlige og moderlige Kiærlighed; een, vi alle haabe, ustraffelig Opførsel saavel inden som uden Dørè, en naturlig Blufærdighed foreenet med en usminket Yndighed, har alleene bestemt dette Deres Søns Valg, hvortil ieg af Hiertet ønsker ham og os samtidig til Lykke. Om Begges Lyksalighed i en paa fælles Høyagtelse grundet Kiærlighed bør vi saa meget mindre tvifle, som Gud vil visselig lægge sin Velsignelse til saa reene Hensigter. Vil Gud, agter ieg at holde Bryllup efter Paaske Fløtte Tid, saasnart vi kan komme nogenledes i Orden, omtrent Medio May. Intet i Verden skulde være os mere kiært, end om vi maatte være saa lykkelige ved Deres og kiære Frues Nærværelse at deele Glæden med saa værdige Forældre. For omtrent 3 Uger siden blev vor kiære Holtermann angreben af en farlig Sygdom, som satte os i ikke liden Bekymring, men Himlen skee Tak, der frelste ham, saa han nu er fuldkommen restitueret, og haaber vi imorgen at omfavne [ham] igien her i Huset.

Min Datter kysser sine kiære tilkommende Svigerforældres Hænder, udbeeder sig derfor Deres Kiærlighed, som hun vil stræbe efter at gjøre sig værdig til, og tillige paa bedste Maade at maatte være recommanderet til de øvrige kiære, skiøndt ubekjendte Venner i hendes nye Familie.

Den Allerhøyeste lægge Aar til Deres Velbyrdigheds Dage og lade Dem i al bestandig Velgaaende opleve den Glæde at see alle Deres kiære Børn efter Ønske forsørgede. I det øvrige bliver Deres Velbyrdigheds Venskab for mig en saa væsentlig Deel af mine Ønsker, ligesom ieg stedse skal regne blandt mine Pligter den fuldkomne Høyagtelse, med hvilken ieg har den Ære at være

Velædle og velbyrdige

Høystærede Herr Commerce-Raads

ydmyge og tjenstskyldige Tiener

G. Linde.

Kiøbenhafn,

den 26. Februar 1774.

Bryllup skulde altsaa staa engang i Maj 1774, dog ikke alene for Ursula Beate Linde og Knud Henrik Holterman, men samtidig for Ursula Beates Kusine *URSULA ELISABETH WODROFF* og dennes Forlovede, Dr. theol. *LORENTZ ANCHER*, født 1746, i 1774 Professor ved Københavns Universitet.

Gabriel Linde havde straks efter Datterens Forlovelse ansøgt Kong Christian VII om Støtte til Indkøb af hendes Udstyr, og Kongen bevilgede den ved Skrivelse af 2. Januar 1774, saalydende:

Ved Leylighed af, at Vores Etatsraad Linde skal udstyre sin Datter, skienke Vi denne Vores troe Tiener for sin lange og troe Tieneste til Hielp i Hans Datters Udstyrelse Tolv Hundrede Rigsdaler af den med de ostindiske Skibe hjemkomne frie Pakker indbragte Penge-Summe. Thi haver Vores Particuliere Kammer at iværksette denne Vores allernaadigste Villie. Christian R.

Christiansborg, d. 2. Januar 1774.

For

Vores Particuliere Kammer.

Ursula Elisabeth Wodroff havde sin Fædrearv, 1400 Rigsdaler Courant.

Herved og paa anden Maade var de økonomiske Muligheder for Udstyret til de to „fornemme og skikkelige Jomfruer“ saaledes i helt god Orden, og nu har Jomfruerne og Enke-Frue Fabritius nok faaet Hænderne fulde med at faa alt „nogenledes i Orden“.

Den 13. Maj 1774 traadte de to unge Par i Overværelse af Slægt og Venner frem for Brudeskamlen i Helliggejst Kirke i København og blev viede af *NICOLAI EDINGER BALLE*, Dr. theol., daværende Professor (1783 Biskop), Kollega og bedste Ven af den ene Brudgom, Lorentz Ancher.

Manuskriptet til Balles Tale har været bevaret hos Lorentz Anchers Descendens, og blev i 1941 af Gaardejer Peder Kofod Ancher, tidligere Mellemvangsgaarden, Espergærde, nu Vanløse – L. og U. E. Anchers Sønnens Søn – givet til Trafikbestyrer R. Haarløv til Indlemmelse i de Linde'ske Familiepapirer. Paa Ydersiden af dette Manuskript staar: Brudevielse til S. T. Hr. Professor Ancher og Frøken Wodrof og S. T. Hr. Assessor Holterman og Frøken Linde af Nicolai Edinger Balle Kiøbenhavn den 13. May 1774.

Den senere Biskop Balles Tale indledtes med nogle Betragtninger over Ægtstanden, hvorefter han byggede sin vel formede Prædiken op over Ordet i Salomons Ordsprog: Ved Viisdom bygges et Huus,

og ved Forstand befæstes det. Han fremhævede Guds frygten som det bedste Middel til at opnaa Velsignelse i Ægtestanden og hævdede, at den Forstand, som skulde befæste Huset, indebar „Forsigtighed, Eftertæksomhed og Overlæg i alle Livets Omstændigheder i et Forhold, som svarer til det vigtige Øyemærke, i hvilket dydige og gudfrygtige Ægtefolk ere foreenede med hinanden.“ Ægtefællerne maatte gensidig støtte og raade hinanden, thi „Manden er ikke altid den viise og forsigtige, han er ogsaa en Synder, som regiæres undertiiden af Liidenskaber uden at spørge sin Fornuft.“ Den ene skal befordre den andens Vel ved Aarvaagenhed og Duelighed. „Det er Hensigten af Foreningen og Skaberens Øyemeed med Ægteskabets Indstiftelse. Han vilde ey aleene, at Slægten skulde forplantes, men at fælles Velstand tillige ved begges foreenede Arbeyde skulde beforders. Enhver Stand har sine Pligter og sine Besværligheder. Middelstanden er ikke undtaget fra møyefulde Forretninger, endskiønt den ikke dyrker Jorden; Brødet maa dog erhverves i Ansigtets Sved, og Siælens Arbeyde er haardere end Legemets. Jo høyere Rang, jo fleere Nødvendigheder, og Embedets Vigtighed formeerer Møen, oftest uden at forøge Fordeelen. De ere begge satte, høyædle Herrer, til hvilke jeg har den Ære at tale som Brudgomme, i Værdighed og Anseelse, men Deres Værdighed paalægger Dem Byrder, som ikke alle Skuldre ere stærke nok til at bære. Den ene, min elskede Medbroder, skal sørge for Kirkens Fremvekt og beplante den med due-lige Arbeydere. Jeg veed af Erfaring, hvor høylig han behøver en omhyggelig og troe Medhielperinde til at handthæve og beskiærme sin timelig Velfærd; thi hans Forretninger tillade ham ikke at bestyre den selv. Den anden, min ærede Ven, skal sørge for Medborgernes Forsvar og beskytte Retfærdighed. Atter et Embede, som paalægger det betydeligste Ansvar og udfordrer alle hans Kræfter. En aarvaagen og duelig Hustrue er en Gave, som han iligemaade bør modtage med den inderligste Glæde og Taksigelse, fordi han behøver den.“

„Tør jeg ved denne Anledning“ – fortsatte Balle – „erindre begge de velbaarne Frøkener, som pryde den nærværende Forsamling i Deres Brude-Smykke, om de vigtige Fortienester, med hvilke De kunde forbinde Dem Deres tilkommende Mænd, og indlegge Dem høyeste Ære i Deres Ægtestand. En duelig Hustrue er hendes Mands Krone (Prov. 12,4). Hun er langt meere værd end Perler. Hendes Mands Hierte tør forlade sig paa hende. Hendes Gierninger skal prise hende i Portene. Saaledes dømte den viise Konge, hvis Ord jeg har forklaret (Prov. 31, 10,11 og 31). Vore Forfædre lærte det

samme og vare rige. Den fornuftigere Deel af Verden tænker endnu ligesaa. Familierne glæde sig just over Dem i dette Haab, fordi de kiende Deres ædle Tænkemaade og vide, hvor høyt Deres dydige Siæle ere opløftede over den forventde Smag, som vandrer og ødelægger. Ved saadan en Viisdom og Forstand banes Veyen efter Salomons Anviisning i Texten til at erholde for det andet: Den beste og forønskede Velsignelse i sin Ægtestand.“

Efter en yderligere Uddybning af Tekstens Ord sluttede Balle sin Tale paa følgende Maade:

„Vi alle, som have den Ære at være kiendt af Dem, ønske os selv til Lykke med dette dobbelte Par, fordi vi ere forvissede om, at Ægteforening, under Herrens velsignende Naade, skal tiene til Religionens Ære og Statens Gavn. E[n]hver af os tilbeder Dem begge al guddommelig Kraft og Styrke med den fyrigste Andagt. Især den højærværdige Brudgoms kiærlige Fader og ømme Moder¹ som velsigne den Dag, da Herren bestemte deres elskte og værdige Søn en Brud af saadanne Egenskaber, som den dydigste Mand i hans Stand kunde ønske. Hendes fromme Moder² priiser iligemaade Forsynets Naade, som foreenede den beste Datter med en Mand af det ædlest Hierte, hvis eyegode Character lover hende det behageligste Liv i sin Ægtestand. Samme Taksigelser opsendes til Himmelen af den anden velbyrdige Brudgoms høje Velyndere, som ære hans Fortienester og elske hans retskafne Hierte. De erkiende hans Bruds roesværdige Dyder, og skatte ham lykkelig i sit Valg. Hendes værdige Fader overleverer sin elskte Datter med Glæde i hans Haand, fordi han er overbeviist, at hun ikke kunde leveres til en bedre. O, hvilken Glæde for os andre at være Vidner til saa sand en Lyksalighed i tvende anseelige Familier, men især for mig, som skal knytte Baandet imellem dem med en høytidelig Velsignelse. Mit Hierte føler, hvad min Tunge ikke kand udtrykke. Jeg elsker dem alle som dydige og ædeltænkende Venner. Men dig især, min udvalgte Medbroder, min Reyse- og Selskabs-Broder blant fremmede³, min Embeds Broder blandt vore egne,

¹ Professor Lorentz Anchers Forældre: Dr. jur., Professor, Højesteretsassessor. Generalauditor PETER KOFOD ANCHER og hans Hustru i 2. Ægteskab, JOHANNE MARIE, født SEVEL. Hans Hustru i første Ægteskab SOPHIE AMALIE BILDSØE, var Lorentz Anchers Moder og døde kort efter hans Fødsel.

² Ursula Elisabeth Wodroffs Moder, Ursula Christiane Fabritius, født Linde.

³ Lorentz Ancher og Balle havde bl. a. studeret samtidig ved Universitetet i Göttingen, hvor Lorentz Ancher især fordybede sig i Græsk og Latin, samt østerlandsk Filologi.

min troefaste Ven. See, hvor Herrens Veye ere fulde af Viisdom og Naade. En ubegribelig Godhed er udøst over os begge, som vi aldrig forventede. Lad os dog stedse med foreende Hierter og Haand vandre fort som retskafne Mænd paa vores vidtløftige Løbebane. Herren skal give Evne og Styrke, han har styrket dig i Dag, min ædle Ven, med en nye Velsignelse og forskaffet dig en Ægtemage, som skal oplive dig under Byrderne og fordoble din Kraft. Mit inderligste Ønske, mine hierteligste Forbønner skal stedse følge dig indtil Livets Ende, og min Aand skal opløfte de oprigtigste Bønner for Dem alle. Gud velsigne Dem alle og beviise Dem Barmhiertighed i alle Deres Veye, at De maae ære hans Nafn og leve til Ære for ham, indtil han omsider ved en sildig, men salig Død indlemmer Dem samtlig i sit ævige Rige. – Amen.“

Efter disse Professoren og Vennen Balles mange gode Ord til hvert af de to Brudepar viede han dem til rette Ægtefolk at være.

Om Bryllupsgildet stod hos Gabriel Linde eller andetsteds, melder Familiepapirerne ikke.

Saa „byggede og befæstede“ hvert af de nygifte Par sit Hjem i København. Allerede Aaret efter søgte Ancher dog, under Hensyn til sit svage Helbred, til Odense som Stiftsprovst og Sognepræst ved Skt. Knuds Kirke, og i denne By havde han, Hustru og opvoksende Børn deres Hjem indtil hans Død i Embedet 1798, 52 Aar gammel. Ogsaa hans Svigermoder, Ursula Christiane Fabritius hørte i mange Aar til dette Hjem, hvor hun døde den 15. Juli 1789. Hun, Stiftsprovsten og hans Hustru vedligeholdte en livlig Brevforbindelse med Gabriel Linde. Brevene fra disse tre til ham er bevarede blandt de Linde'ske Familiepapirer efter hans Død i København den 8. December 1791, og de giver mange Træk af Familielivet, af Stiftsprovstens Fordybelse i det græske Glossarium af Patriarken Photios, der levede i Konstantinopel i det 9. Aarhundrede, og af Samfundsforhold i Odense i Slutningen af 1700-Tallet.

Ursula Elisabeth Ancher døde den 1. April 1813. Portrætter (Pastel) af hende og Stiftsprovsten er bevaret hos den førnævnte Gaardejer Peder Kofod Ancher.

Ogsaa Ursula Beate Holterman, født Linde, og hendes Mand opretholdt efter deres Giftermaal den hjerteligste Tilknytning til Gabriel Linde. Knud Holtermans seneste Brev til ham er af 13. Juli 1790.

Af Ursula Beates Brev i Juli 1781 til hendes Fader ses, at han denne Sommer en Tid var Gæst hos de unge Holtermans paa Hel-

singegaard ved Slagelse, som de havde købt 1780. I denne Sommer, 1781, var Fru Ursula Beate ikke helt vel paa Grund af begyndende Svangerskab, og sidst i August meddeler Holterman, at hans Hustru og han i September slutter deres Sommerophold paa Gaarden, for at hun i deres Hjem i København kan være under kyndigt Lægetilsyn. Den 11. Marts 1782 bragte hun deres eneste Barn til Verden, men det kostede den unge Kones Liv den 25. Marts 1782. Barnet blev døbt **URSULA BEATE HOLTERMAN**. Hun ægtede den 4. November 1803 Kammerjunker, Oberstløjtnant **FREDERIK VON LINSTOW**.

Knud Henrik Holterman giftede sig ikke igen. Han døde som Konferensraad og øverste Assessor i Højesteret den 5. April 1815 i København. Af ham og hans Hustru er der ingen kendte Portrætter.

SLÆGTERNE MYLIUS I DANMARK

AF

E. JUEL HANSEN

I Aarene 1751-52 udgav Universitetsbibliotekar, Adjunkt ved det filosofiske Fakultet i Jena, Mag. Johann Christoph Mylius et Værk i 3 Bind „Historia Myliana, vel de variis Myliorum Familiis earum ortu et progressu o. s. v.“. Denne Slægtshistorie blev 1895 oversat og ført à jour af Apoteker i Buttstädt Johann Carl Mylius og s. A. udgivet under Navnet „Geschichte der Familien Mylius“; et Supplement til dette Værk er „Geschichte der Familie Mylius-Schleiz 1895-1917“, bearbejdet af Dr. Georg Heinrich Mylius, Altona, trykt hos C. A. Mylius, Sonneberg S. M.; Efterretninger om Familien findes ogsaa i J. C. v. Dreyhaupt: „Geschlechts-Register der Geschlechter zu Halle“, 1750, Taf. 99; Lengnick: „Genealogier over adelige og borgerlige Familier“, 1-2. Saml., K. 1844-58, og i Genealogisches Handbuch bürgerlicher Familien“, 15. Bd., S. 195-313, Görlitz 1909. Fra det sidstnævnte Værk er nedenstaaende Oplysninger om Slægtens tyske Medlemmer hentede, hvorimod det for den danske Dels vedkommende har været nødvendigt at foretage nye Undersøgelser, da de Oplysninger, der forelaa, maatte anses for utilfredsstillende.

Slægtens ældste kendte Mand er: DAVID GERING (GÖRING), der ca. 1500 byggede Davidsmühle i Schleiz, Ejer af Greifenmühle i Krimmitschau; kaldtes „den rige Møller“ eller „Davidsmølleren“.
Søn:

Andet Slægtled.

DAVID MÖLLER, Ejer af Davidsmühle og Greifenmühle. *Sønner:*

Tredie Slægtled.

1. N. N. MÖLLER, Ejer af Davidsmühle i Schleiz. *Sønner: Fjerde Slægtled I.*
2. N. N. MÜLLER, Ejer af Greifenmühle i Krimmitschau. *Søn: Fjerde Slægtled II.*

Fjerde Slægtled.

I.

Ejer af Davidsmühle i Schleiz N. N. MÖLLERS Sønner:

1. BALTHASAR MÖLLER, Bødker i Greiz. *Søn: Femte Slægtled I.*
2. ANDREAS MÖLLER (MÜLLER), † 24. Febr. 1559 i Greiz, Bødker smst.; g. m. MAGDALENE ZAHN, f. i Elsterberg, † 18. Marts 1557 i Greiz. *Sønner: Femte Slægtled II.*

II.

Ejer af Greifenmühle i Krimmitschau N. N. MÜLLERS Søn:

CASPAR MÜLLER (MULLER, MOLITOR), f. 1515 i Neukirchen ved Krimmitschau, † 18. Febr. 1591 i Thurm ved Glauchau, Præst smst.; g. m. SUSANNA FRIEDRICH (D. af Præst i Neukirchen Vincenz Friedrich). *Søn: Femte Slægtled III.*

Femte Slægtled.

I.

Bødker BALTHASAR MÖLLERS Søn:

VALENTIN MÖLLER (MYLIUS), † 23. Okt. 1562 i Liebenrode. *Søn: Sjette Slægtled I.*

II.

Bødker ANDREAS MÖLLERS Sønner med MAGDALENE ZAHN:

1. BALTHASAR MÖLLER (MYLIUS), f. 1529 i Greiz, † 15. Okt. 1596 i Schleiz, Superintendent, Hofpræst smst.; g. 1° i Nördlingen m. KATHARINE MEYER, † 15. Aug. 1573 i Schleiz; 2° m. ANNA SCHALLER, † 13. Spt. 1580 i Schleiz; 3° 1. Maj 1581 smst. m. OTTILIE FERBER, f. 1561 i Jena (D. af Præst Caspar Ferber) (g. 2° m. Borgmester i Plauen Paul Wirth). *Søn af 3. Ægteskab: Sjette Slægtled II.*
2. BARTHOLD MÖLLER (MÜLLER), Borger i Greiz. *Søn: Sjette Slægtled III.*

III.

PASTOR CASPAR MÜLLERS Søn med SUSANNA FRIEDRICH:

CASPAR MÜLLER (fra 1580 MYLIUS), f. 1550 i Krimmitschau, † 29. Maj 1608 i Schönfels ved Zwickau, Præst smst.; g. 1577 m. BARBARA PESCHMANN (D. af Præst i Frohburg Bartholomæus Peschmann). Søn: *Sjette Slægtled IV.*

Sjette Slægtled.

I.

VALENTIN MÖLLERS Søn:

JOHANNES MYLIUS, f. i Liebenrode, † 3. Juli 1575 i Jena, Dr. phil. et utr. jur., Professor i Jena, erholdt 17. Febr. 1565 af Kejser Maximilian II et Vaabenbrev; g. m. CATHARINA MONNER (D. af Professor Basilius Monner) (g. 2° m. Professor, Dr. med. JACOB FLACH, f. 1537, † 1611). Ingen Børn. Den Gren af Slægten, hvortil nedennævnte Kammerherre J. C. Mylius hørte, mente at nedstamme fra dette Ægtepar, en Antagelse, hvorom Tvivl allerede var udtalt i 1748, idet det hedder i de klevenfeldtske Stifts Relationer, at afdøde Justitsraad P. B. Mylius' Familie „selv ikke erkiender deres Tydske Adel-Brev for at være vis og rigtig“.

II.

Superintendent BALTHASAR MÖLLERS Søn med OTTILIE FERBER: JOACHIM FRIEDRICH MYLIUS, f. 15. Febr. 1591 i Schleiz, † 17. Jan. 1669 i Ahornberg ved Münchberg i Franken, Præst smst.; g. 1° 1613 i Elsterberg m. CHRISTINA HERTZOG, † 30. Dec. 1643 (D. af Faktor og Bogholder i Leipzig CHRISTOPH HERTZOG); 2° 29. Okt. 1645 i Münchberg m. ANNA ELISABETH DÄMER, † 11. Juni 1665 smst.; 3° 14. Nov. 1666 smst. m. MARGARETHA GERTRAUD LESSNER. Søn af 1. Ægteskab: *Syvende Slægtled I.*

III.

BARTHOLD MÖLLERS Søn:

ANDREAS MÖLLER (MYLIUS), f. 1560 i Greiz, 1619–29 Præst i Reinsdorf ved Greiz; g. m. MARGARETHE OCKER fra Weimar. Søn: *Syvende Slægtled II.*

IV.

Pastor CASPAR MYLIUS' Søn med BARBARA PESCHMANN:
THEODOR MYLIUS, f. 30. Sept. 1584 i Lichtentanne, † 1635 i Neu-
mark, Præst smst.; g. 1608 m. SIBYLLE N. N. *Søn: Syvende Slægt-*
led III.

Syvende Slægtled.

I.

Pastor JOACHIM FRIEDRICH MYLIUS' Søn med
CHRISTINA HERTZOG:

HEINRICH OTTO MYLIUS, f. 20. Dec. 1635 i Joditz i Franken,
† 14. Dec. 1703 i Halle a/S., Kammermester; g. 23. Nov. 1658
smst. m. CLARA ELISABETH STISSER, f. 18. Juni 1642 smst., † 25.
Maj 1708 smst. (D. af Hofretsassessor BRUNO STISSER og ELISABETH
HOFFMANN). *Søn: Ottende Slægtled I.*

II.

Pastor ANDREAS MÖLLERS Søn med MARGARETHE OCKER:
ANDREAS MYLIUS, Fløjlsvæver i Elsterberg, senere Borgmester i
Greiz; g. m. SIBYLLE HEMPEL fra Elsterberg. *Søn: Ottende Slægt-*
led II.

III.

Pastor THEODOR MYLIUS' Søn med SIBYLLE N. N.:
JOHANNES MYLIUS, f. 8. Okt. 1627 i Neumark, † 5. Maj 1683 i
Reichenbach i Vogtland, Tilskærer smst.; g. 5. Okt. 1658 i Beiers-
dorf ved Neumark m. SIBYLLE MAGDALENE MARTIUS, f. 5. Nov.
1640 smst. (D. af Præst GEORG MARTIUS og ANNA SALOME DRESSEL).
Søn: Ottende Slægtled III.

Ottende Slægtled.

I.

Kammermester HEINRICH OTTO MYLIUS' Søn med
CLARA ELISABETH STISSER:

JOHANN HEINRICH MYLIUS, f. 8. Spt. 1659 i Halle a/S., † 2. Nov.
1722 i Leipzig, Dr. utr. jur., kurf. sachsisk Appellationsretsraad;
g. 26. Nov. 1682 m. MARIA MAGDALENA HORN, † 1732 i Leipzig
(D. af Professor, sachsisk Livlæge MICHAEL HEINRICH HORN).
Søn: Niende Slægtled I.

II.

Borgmester ANDREAS MYLIUS' Søn med SIBYLLE HEMPEL:

ANDREAS MYLIUS, f. 18. Aug. 1612 i Elsterberg, † 14. Okt. 1687 i Fraureuth i Reuss, Præst smst.; g. 22. Nov. 1640 m. SIBYLLE BÖHME, f. 27. April 1625 i Zwickau, † 3. Febr. 1701 i Fraureuth (D. af Ærkediakon EUSEBIUS BÖHME). *Søn: Niende Slægtled II.*

III.

Tilskærer JOHANNES MYLIUS' Søn med SIBYLLE

MAGDALENE MARTIUS:

CHRISTFRIED ell. CHRISTIAN FRIEDRICH MYLIUS, f. 29. Nov. 1672 i Reichenbach, † før 1739 i Barmstedt ved Elmshorn, 1690 Soldat i den polske og kurf. sachsiske Hær, 1703 i 4. danske geworbne Fod-Regiment, 24. Juli 1706 Fændrik i samme Regiment, der da var i kejserlig Sold i Ungarn, 4. Nov. 1709 Premierløjtnant, 4. Juli 1714 afskediget og bosatte sig i Barmstedt; g. m. MARIA ELISABETH KROLLE. *Søn: Niende Slægtled III.*

Niende Slægtled.

I.

Appellationsretsraad, Dr. utr. jur. JOHANN HEINRICH MYLIUS'

Søn med MARIA MAGDALENA HORN:

GUSTAV HEINRICH MYLIUS, f. 21. Okt. 1684 i Leipzig, † 1765 smst., Dr. jur., Appellationsretsraad; g. 1° m. MARIE REGINE KÜSSNER, † 1749 (D. af Købmand i Leipzig JOHANN PHILIP KÜSSNER); 2° 12. Juli 1750 m. JOHANNA ELEONORE N. N. *Søn af 1. Ægteskab: Tiende Slægtled I.*

II.

Pastor ANDREAS MYLIUS' Søn med SIBYLLE BÖHME:

JOHANN JAKOB MYLIUS, f. 24. Juli 1656 i Fraureuth, † 28. April 1691 i Slagelse, Apoteker (Bev. 1. Juli 1682) smst.; g. 1° m. DOROTHEA ROTH, f. 22. Okt. 1665 i Helsingør, † 24. Nov. 1687 i Slagelse (D. af Apoteker HENRIK ROTH og DOROTHEA HEERFORDT); 2° 2. April 1688 i Slagelse (St. Mikkel) m. SOPHIE VON STÖCKEN, f. 10. Marts 1656, † 6. Aug. 1729 i Slagelse (D. af Amtsforvalter, Kammersekretær FOLCHMAR v. STÖCKEN og CATHRINE BORCHMANN) (g. 1° 22. Febr. 1676 m. Amtsforvalter over Antvorskov og Korsør Amter PETER BRUUN, † 11. Maj 1677, 2° 14. April

1679 m. Rektor i Slagelse PEDER BENZON, f. ca. 1650, † 3. Aug. 1684, 4° 21. Sept. 1692 m. Apoteker i Slagelse HANS CASPAR NICKELS, dbt. 5. Juni 1666, † 4. Juli 1748). *Børn: Tiende Slægtled II.*

III.

Premierløjtnant CHRISTFRIED MYLIUS' Søn med
MARIA ELISABETH KROLLE:

OTTO CARL MYLIUS, f. 9. Sept. 1722 i Barmstedt, † 30. Aug. 1789 i Fredericia (Michaelis), 29. Dec. 1756 Fændrik ref. i det jyske geworbne Infanteri-Regiment, 5. Marts 1760 virkelig Fændrik, 13. Aug. s. A. kar. Sekondløjtnant i 2. Kompagni, 5. Aug. 1761 virkelig Sekondløjtnant, 24. Okt. 1767 Premierløjtnant, betegnes som „ein braver diensttuchtiger und unermüdeter Officier bey Tag und Nacht, und von al löblich Conduite“, 1. Juli 1774 dim., købte en Bondegaard i Nr. Bjert, 11. Juli 1781 Vagtmesterløjtnant i Fredericia; g. m. MARIA REBECCA BÖNCK ell. DE BÖNICK, f. ca. 1731, † 6. Jan. 1798 i Kolding. *Børn: Tiende Slægtled III.*

Tiende Slægtled.

I.

Appellationsretsraad, Dr. jur. GUSTAV HEINRICH MYLIUS' Søn
med MARIE REGINE KÜSSNER:

ERNST HEINRICH MYLIUS Reichsritter und Edler v. EHRENGREIF, f. 14. Okt. 1716 i Leipzig, † 20. Jan. 1781 i Stuttgart, Dr. jur., Geheimeraad, optaget 28. Juni 1768 af Kejser Joseph II i Adelsstanden; g. 26. Maj 1744 i Stuttgart m. BENEDIKTE ELISABETH BÖHM, f. 19. Maj 1726 smst., † 2. Juni 1792 smst. (D. af Borgmester EGIDIUS BÖHM og AGNES ELISABETH SPITTLER). *Bl. deres Børn 2 Sønner: Ellefte Slægtled I.*

II.

Apoteker JOHANN JAKOB MYLIUS' Børn

af 1. Ægteskab med DOROTHEA ROTH:

1. SIBYLLE MYLIUS, f. 16. Juni, dbt. 23. s. M. 1684 i Slagelse (St. Mikkel), † 1716 i Stenn i Sachsen; g. 1706 m. Præst i Stenn, senere i Neumark JOHANN CHRISTIAN MARTIUS, f. 17. Sept. 1673 i Beiersdorf, † 1746 (g. 2° m. CHRISTIANE ROSINE LOESCH).
2. JOHAN GOTFRED MYLIUS, f. 21. Marts, dbt. 8. April 1686 i Slagelse

- (St. Mikkel), Skrædermester i Leipzig, senere i Quedlinburg; g. m. JOHANNA ELISABETH RUDOLPH. Deres Efterkommere forblev i Tyskland.
3. DORTHEA MYLIUS, dbt. 10. Sept. 1687 i Slagelse (St. Mikkel).
- af 2. Ægteskab med SOPHIE VON STÖCKEN:
4. PEDER BENZON MYLIUS, f. 4. Jan., dbt. 8. s. M. 1689 i Slagelse (St. Mikkel), † 18. Marts 1745 i Sorø, begr. i Kirken smst., Student fra Slagelse 1706, 1707 Baccalaur, 1710 theol. Attestats, 1712 Magister, Huslærer for Abraham Lehn, 16. Juli 1723 Sekretær i danske Kancelli, 3. Marts 1724 Assessor i Hofretten, 10. Dec. 1728 i Højesteret, 24. Okt. 1732 Landsdommer paa Sjælland og Møen, 27. Marts 1733 virkelig Justitsraad; om hans Forfatterskab se Ehrencron-Müllers Forfatterlexikon; g. 19. Nov. 1721 i København (S) m. MAGDALENE MARGRETHE HOLMANN, f. 17. Marts 1692 smst. (T), † 2. Juni 1778 i Odense, begr. i St. Knuds Kirke (D. af Overkonduktør for Landmaalingen i Danmark CLAUS MOGENSEN HOLMANN og HEDEVIG VEDEL). *Børn: Ellefte Slægtled II.*
5. DORTHEA SOPHIA MYLIUS, f. 12. Febr., dbt. 20. s. M. 1690 i Slagelse (St. Mikkel), † 6. Febr. 1736 smst.; g. 7. Maj 1714 (i Huset) smst. (St. Mikkel) m. Postmester, senere By- og Raadstueskriver og Raadmand i Slagelse THOMAS BRUUN, f. 27. Jan. 1686 i København (F), begr. 10. April 1767 i Sorø (S. af Domprovst i Bergen ANDREAS THOMSEN BRUUN og ANNA CATHRINE RASMUSDATTER BYSSING) (g. 2° 1741 m. ANNE MARIE JACOBI, f. 29. Marts 1720, † 21. Jan. 1752).
6. EUSEBIUS MYLIUS, dbt. 25. Febr. 1691 i Slagelse (St. Mikkel), Student 1709 fra Slagelse, 1711 Baccalaur, 1712 cand. theol.

III.

Vagtmesterløjtnant OTTO CARL MYLIUS' Børn med MARIA REBECCA BÖNCK:

1. CARL GEORG FRIEDRICH MYLIUS, f. 2. Nov. 1756 i Rendsborg, † 11. Dec. 1821 i Viborg (Doms.), 26. Maj 1779 Sekondløjtnant i det jyske geworbne Infanteri-Regiment (fra 8. Jan. 1790 det fyenske Infanteri-Regiment), 30. Okt. 1789 Premierløjtnant, 2. Nov. 1798 kar. Kaptajn, 20. Dec. 1799 Stabskaptajn, 15. Maj 1801 Chef for 2. Grenaderkompagni, 7. Okt. 1803 Chef for Jægerkompagniet, 9. Marts 1808 Major i det 2. jyske Infanteri-Regiment, 30. Maj

- 1812 Major i Regimentets 1. Bataillon, 17. Juni 1815 Bataillonskommandør, 25. Jan. 1816 Oberstløjtnant, 15. Marts s. A. afskediget fra 1. Maj s. A.; g. 1° m. JOHANNE MARIE FLÖYEL; 2° (kgl. Bev. 26. Jan. 1793) m. ANNA MARGARETHA STUBBE, f. 19. Maj 1764 i Rendsborg, † 6. Nov. 1799 smst. (G) (D. af Brygger MARCUS STUBBE og IDA CATHARINA PLOEN); 3° (kgl. Bev. 13. Okt. 1808) m. LUCIE EMERENZIE LAFRENZ, f. 1. Maj 1778 i Albertsdorf paa Femern, † 26. Febr. 1837 (D. af Landejendomsbesidder JACOB LAFRENZ og MARGARETHE WOHLER) (g. 1° m. Brygger i Burg CASPAR HEINRICH KUHLE, 2° m. JOHANN CHRISTIAN HALTERMANN til Staberhof paa Femern). *Børn: Elleve Slægtled III.*
2. LOVISE FRIDERICA MYLIUS, f. ca. 1761, † 16. Febr. 1841 i Kolding, Præsten til Hospitalet i Kolding Johan Elias Ludvig Luplau gav hende 20. Nov. 1802 følgende Vidnesbyrd: „Naar en fattig og ved mangfoldige store og uforskyldte Lidelser nedbøyet Enkes Trang nogensinde bør være Bevæggrund til Medlidenhed, saa hører blandt disse vistnok Lovise Fredrikke Mylius, Enke efter afdøde Lieutnant v. Wolfframsdorph. – Allerede i hendes Mands Levetid vare deres fælleds Kaar meget trykkende. – Mangel var deres daglige Fiende. – Savnet paa Livets første Nødvendigheder hver Dags første og sidste Lidelse, Kummer og Græmmelse hentærede dem begge og lagde Manden før Tiden i Graven. – Hvad som tilforn kun var Mangel, blev nu for den næsten aldeles forladte Enke den høyeste Grad af Fattigdom – Fem Børn /: 2 Sønner og 3 Døttre /: af hvilke det ældste er 14 og det yngste 4re Aar, skulde fødes og klædes; men hvor skulde det tages fra i en Familie, der ikke engang havde Evne til at begrave den Afdøde! I idelig Strid med alle Fattigdommens Onder har hun derfor hidindtil hendraget Livet – og med alt dette bliver det en stor Hæder for hende; – Hun har ikke allene selv ført et meget sædeligt godt Levnet, men tillige sørget for sine Børns Opdragelse paa en Maade, der maa beskæmme mange, hvis Kaar vare langt lykkeligere end hendes. Dette Vidnesbyrd gives hende med Glæde og en god Samvittighed af Ludv. Luplau, Præst“; g. m. FRIEDRICH WILHELM VON WOLFFRAMSDORFF, f. 24. Maj 1747 i Wittmund i Ostfriesland, † 25. Marts 1800 paa Sandbjærggaard, Harte Sogn, 1758 Page hos Fyrstinde Sophie Caroline af Ostfriesland paa Sorgenfri Slot, 24. Okt. 1764 Sekondløjtnant i det holstenske geworbne Infanteri-Regiments 1. Grenaderkorps med Anciennitet fra 26. Sept., 17.

- April 1782 kar. Premierløjtnant, 11. Febr. 1785 afsk. efter Ansøgning med Pension (S. af Drost GOTTLIEB ERNST v. WOLFFRAMSDORFF og CHARLOTTE JULIANE v. WURMB).
- 3? MAXIMILIAN BERNHARD AUGUST MYLIUS, f. ca. 1762, † 25. Nov. 1837, 4. Febr. 1784 Sekondløjtnant, 13. Juni 1794 Premierløjtnant i det 1. jyske Infanteri-Regiment, 19. Dec. 1800 kar. Kaptajn, 10. Juni 1803 Stabskaptajn, 3. Okt. 1806 Kompagnichef, 25. Juni 1809 Major ved 2. Bataillon, 21. Jan. 1811 Major ved 1. Bataillon, 17. Febr. 1816 reserveret Oberstløjtnants Anciennitet, 28. Dec. 1819 afskediget efter Ansøgning og formedelst Svagelighed i Naade af Krigstjenesten som Oberstløjtnant og med Pension.
- 4? FRANTZ CHRISTIAN ANTON MYLIUS, f. ca. 1766, 24. Okt. 1781 Sekondløjtnant à la suite i det jyske geworbne Infanteri-Regiment, 5. Nov. 1783 virkelig Sekondløjtnant, 25. Febr. 1785 i Fændriks Nr. med Sekondløjtnants Gage, er Sekondløjtnant 5. Nov. s. A., 18. Aug. 1786 igen i Sekondløjtnants Nr., 24. April 1789 forsat til det nordenfjeldske Infanteri-Regiment, 24. Juli s. A. Premierløjtnant, 1. Jan. 1792 Premierløjtnant i det akershusiske Infanteri-Regiment, dim. 8. Marts 1793.
5. MARIANE CAROLINE CHRISTIANE MYLIUS, f. ca. 1770, † 4. Nov. 1853 i Guldager, opholdt sig 1801 hos Toldkasserer Johan Christopher Brandis i Kolding og havde 20 Rdlr. aarlig af Postkassen, ved sin Død boede hun hos A. Toft i Guldager Mølle. Ugift.
6. OTTO CHRISTOPH ADOLF MYLIUS, f. 18. Sept. 1771 i Rendsborg, 15. Jan. 1783 Landkadet, men naade ikke at komme til Kompagniet, da han † 5. Febr. s. A.

Ellevte Slægtled.

I.

Geheimeraad, Dr. jur. ERNST HEINRICH MYLIUS Reichsritter
und Edler v. EHRENGREIFS 2 Sønner med BENEDIKTE

ELISABETH BÖHM:

1. GUSTAV HEINRICH Friherre v. MYLIUS, f. 23. Febr. 1748 i Stuttgart, † 13. Marts 1806 i Berlin, württembergsk Generalløjtnant, optaget 1. April 1789 i den østrigske Friherrestand; g. m. AUGUSTE LOUISE v. HERZBERG. – De kølnske Friherrer v. Mylius, der er Efterkommere af den belgiske Slægt von der Myle, har ingen Forbindelse med nærværende Slægt.
2. ERNST ALBERT HEINRICH MYLIUS Reichsritter und Edler v. EHREN-

GREIF, f. 8. Maj 1759 i Stuttgart, † efter 1792, Kaptajn i württembergsk, senere i fransk Tjeneste; g. 19. Nov. 1771 i Stuttgart m. REGINE FRIEDERIKE RÖSSLIN, † 5. Aug. 1785 smst. (D. af Borgmester i Vaihingen CHRISTOPH SAMUEL RÖSSLIN). *Bl. deres Børn i Datter: Tolvte Slægtled I.*

II.

Justitsraad, Landsdommer PETER BENZON MYLIUS' Børn med
MAGDALENE MARGRETHE HOLMANN:

1. CHRISTIAN CARL MYLIUS, f. 21. Jan., dbt. 25. s. M. 1723 i København (VF), † 1738 smst.
2. SOPHIA HEDEVIG MYLIUS, f. 6. Dec. 1724 i København, † 29. Jan. 1800 i Odense, begr. i St. Knuds Kirke. Ugift.
3. CHARLOTTE AMALIE MYLIUS, f. 2. Marts, dbt. 7. s. M. 1726 i København (S), † 8. Jan. 1800 i Odense, begr. i St. Knuds Kirke. Ugift.
4. JOHAN JACOB MYLIUS til Lindved (1798–1803), f. 6. April, dbt. 12. s. M. 1727 i København (S), † 24. Aug. 1803 paa Kattrup, 1745 Student pr., 1746 Baccalaur, 1752 cand. jur., Fuldmægtig hos Amtmand W. V. C. v. Reitzenstein i Sorø, 1. Dec. 1769 Herredsfoged og -skriver i Ravnebjerg Herred, ejede og beboede en Gaard paa Vestergade i Odense (Gaarden fik senere Navnet „Bryggergaarden“), 3. Nov. 1774 Kancelliraad, 3. Juni 1785 Vice-landsdommer med Successionsret paa Fyen og Langeland; i 1799 udkom paa Lauritz Nicolai Fabers Forlag i Odense et anonymt Skuespil „Herman von Gnienskiold eller den egennyttige og bistre Herredsfoged“. Komædie i 5 Akter. Til Bedste for Fattige. Titelbladet er forsynet med et Motto fra Holbergs „Peder Paars“: „Han fra forfulgte Folk kuns Penge tog ei Ære! De kan sig – sagde han – med Gud og Æren nære.“ Komædien, der findes i Odense Katedralskoles Bibliotek, Comoedier Bd. 15, er skrevet med et overdaadigt, næsten holbergsk Lune, er et ondartet Angreb paa Mylius. Handlingen er i Korthed følgende: Naar Tæppet gaar, ses Herredsfogden sidde i sin Skriverstue rodende efter et forlagt Dokument mellem Stabler af Breve, Dokumenter og Protokoller. Amtsbudet Morten Snorrig kommer med en Hilsen fra Amtsfuldmægtigen for at rykke ham og har lavet en lang Liste over alle de Sager, Herredsfogden gennem en Aarrække har forsømt at expedere. Af den lange Liste skal nævnes, at Herredsfogden i Kragebjerg (d. v. s. Ravnebjerg) Herred staar i Restance med en Række

Attester, Indberetninger og Erklæringer til Amtskontoret, Indberetning om Udfaldet af Brandsyn paa Landet, som mangler for 7 Aar, lige fra den Tid, Forordningen udkom (Brandforsikrings- Anordning for Landet i Danmark af 29. Febr. 1792). Herredsfogdens Fuldmægtig og første Skriver, Cornelius Bombast, og anden Skriver, Marcus Pjaltenberg, anklages for at have gjort sig for meget betalt ved en Brandtaxationsforretning, Herredsfogden selv for at have taget for meget i Skiftesalær o. s. v. Midt i Oplæsningen af Synderegistret bliver de afbrudt af forskellige Bønder, der kommer for at besvære sig over Forretningsgangen, en har været der 20 Gange for at faa et Skøde, der er indleveret for 2 Aar siden. En Pige kommer for at hente en „Pottekaal“ til Præsten i Knarreby (Knarreborg, d. v. s. Tommerup), Skrивeren bliver klar over, at hun mener en Protokol. Andre Bønder kommer og er ret kæphøje: „Jeg mærker nok, at her er ingen Ret at faa, og at det er sandt, hvad Folk siger“. Herredsfogden giver igen, skælder dem ud for Skurke og Tyranner og smider dem ud. Fruen kommer og advarer sin Mand, en af Bønderne har lige givet hende en Otting Smør, 2 Skæpper Gryn og en herlig Skinke for at faa sin Sag mod den uforskammede Tjenestekarl, som slog ham paa Øret, afgjort paa bedste Maade. Piben faar nu en anden Lyd. Bonden kaldes tilbage og faar Løfte om, at Karlen skal nok blive klapset dygtigt af. Bombast bliver instrueret om Sagens Behandling, da Herredsfogden selv skal til Skiftesamling. En anden Bonde har foræret Fruen en Hare og nogle dejlige Rullegryn (fine Boghvedegryn). Retten skal ogsaa bøjes til Bedste for ham. Anden Skriver Pjaltenberg oplæser et Forslag til Nyordning, om at der skal holdes Auktioner i alle Dødsboer, hvorefter Herredsfogdens og hans Skrivers Indtægter vil stige til det dobbelte. Herredsfogden føler dog Jorden brænde under sig og stikkér Hovedet sammen med sin Søn, der studere til „Avekat“ (Advokat). Han skal føre Faderens Sag, „for jeg frygter for, at det dog vil blive Slutningen, at min Sag ogsaa – skønt jeg haaber sildig – engang kommer for Højesteret“. Anden Akt foregaar oppe hos Fruen, der netop har Besøg af Baronesse von Pustervig, som tilskyndet af Herredsfogden har bestemt ikke at ville tilstaa sin salig Moders Fosterbarn det hende aarlig tiltænkte. Fruen fortæller, at hendes Mand fornylig har faaet en drøj Pille af Amtmanden, fordi han ikke vilde forlige Sagen. Allehaande onde Rygter gaar om Herredsfogdens ulovlige Salærer, fordi de nylig har købt en Herregaard

(Lindved) og udbetalt 70.000 Rdlr. Han er imidlertid lige glad med Bagtalelse og Kritik og tager uden Skrupler mod 1.000 Rdlr. i Bestikkelse af Baronessen. En Bonde kommer for at forære Madamen en Snes Æg, men faar skarpt at vide, at hun ikke er Madame, men Frue (jfr. nedenstaaende Digt). Hendes Mand er adlet og kan opregne sine 16 Ahner af det Gnierske Hus. I tredie Akt er Herredsfogden paa Besøg hos en velhavende Bonde, Ronnimus Hangstein i Virumled, tiltruer sig paa billige Vilkaar nogle Favne Brænde, gaar i Spisekamret og tiltigger sig efterhaanden Skinker, Pølser, Smør og friskbagt Brød. Marcus Pjaltenberg, der kommer paa Vej til Wirenbjerg (Vissenbjerg), skal smugle det ind i Esnedo (d. v. s. Odense) uden om Toldvisitørerne. Engang havde de Satans Visitører taget 2 Harer lige for Næsen af hans Kone. Da de er gaaet, er Ronnimus' voxne Søn gal over, at der ikke er ret meget tilbage i Spisekamret „jeg var tilfreds med, den Herredsfoged var Fanden i Vold – og det varer nok heller ikke længe, han ser ud som en Bavian og slæber sammen som en gammel Rotte“. I fjerde Akt er der Skiftesamling hos Mads Andersens Enke i Slumstrup. Trods Enkens, hendes Svogers, Værgens og Lavværgens Protester faar Herredsfogden drejet det saadan, at Gaarden og alt Indboet skal til offentlig Auktion, og at han selv skal være Incassator. Enken maa saa købe tilbage, hvad hun vil, til hans Taxation. Femte Akt, der er Stykkets længste, foregaar i Kragebjerg (Ravnebjerg) Herreds Tingstue, der er fuld af Torverøg. Fire Stokkemænd (Retsvidner) fra Humsbjerg og Tommelev (Tommerup) kommer ind, Herredsfogden ypper Klammeri med dem, slaar Hatten af dem, mulkterer en af dem for Sværgeren og Banden, smider ham ud og faar i Stedet indsat sit Kreatur Pjaltenberg som Vidne. Farcen fortsættes med højrøstede Skænderier mellem Prokurator Sneefog og Herredsfogdens Favorit, den bundsjofle Lommeprokurator Grinebech, og senere Prokurator Sikkers Fuldmægtig. De to Sagførere hævder, at en berygtet Person som Grinebech ikke kan møde i Retten, men bliver mulkteret af Herredsfogden. Da Grinebech endnu ikke er dømt for nogen uærlig Sag, kan han godt møde. Sikkers Fuldmægtig er imidlertid ikke tabt bag af en Vogn og siger Herredsfogden forskellige drøje Sandheder og faar en Røffel, fordi han siger „han“ til den adelige Herredsfoged. Fuldmægtigen giver raat for usødet, han vil hverken bytte Adel, Hjerte, Sindsro eller Samvittighed med Herredsfogden. Til sidst bliver han smidt ud af Stokkemændene. Endelig holdes

der Forhør over den „fordrukne og liderlige“ Skoleholder Kølbye, som fra første Færd er stor paa det, han har ikke Stunder at staa i Retten og gabe, vil afhøres strax, han skal hjem at passe sin Skole. Da Herredsfogden formaner ham til en høflig Optræden, svarer han rent ud, at der ikke er en større Skælm og Gavtyv til under Solen end Herredsfogden, som aldrig burde dømme nogen ærlig Mand. Første Vidne fortæller, at Skoleholderen har skældt Sognefogden ud for en Skælm og en Tyv, og at han har sagt, at han forrettede sin Tjeneste som en Dosmer og Slyngel. Han har truet med at slaa Vinduer og Døre ind hos dem, der vovede at klage over ham. Derimod kan Vidnet ikke afgøre, om Skoleholderen var ved Fornuftens Brug, da han kom med Udtalelserne. Han svinglede, saa beskænket var han. Andet Vidne har ikke hørt de samme Udtalelser, men Herredsfogden fordrejer det i Protokollen, som om hans Udsagn falder ganske sammen med første Vidnes. Skoleholderen protesterer forgæves. Retten hæves brat. Herredsfogden og Grinebech er ret godt tilfredse med Dagens Forløb og haaber paa Hævn over deres Fjender. Da springer Bomben. Amtsbudet bringer Herredsfogden et Brev med et stort Segl for. Herredsfogden læser det og falder i Afmagt. Grinebech læser det, ser, at Herredsfogden er suspenderet og er klar over, at nu er det ogsaa ude med ham. Og Pjaltenberg slutter Stykket med Ordene: „O! med mig med!“ Stykket angives at være udarbejdet efter et gammelt Manuskript, dateret Feilbye 4. Januar 1735, men er i Virkeligheden en Nøglekomedie. Efter Mylius' Død nedlagdes Ravnebjerg Herred og Jurisdiktionerne i Odense Amt fik en bedre Inddeling, idet disse før „vare saaledes sammenblandede imellem hverandre, at derved foranledigedes adskillige Uordner i Rettens Betjenters Embedsførelse“ (Reskr. af 27. Jan. 1804). I „Fyens Stifts Adresse- og politiske Avis samt Avertissements-Tidende“ No. 103, 1803 fremkom et Digt: „Et Par nye Ord af en gammel Krønneke! / Omtrent samme Tid som Johannes Huss / levede en Diger Abselius. / Den Mand for sin Død ej lide kunde / et Pral om en Mand, som alle Munde / fradømte en saadan tilegnet Ros. / Til samme Tid, Fjortenhundred' og tre, / bortdøde en Mand, som let kunde see. / Hans Kone (den Tid kaldtes Ingen Frue) / ved Pennen lod sætte en Lovsang paa Skrue, / med Udraabstegn, Bru- sen og skurrende Brag. / Den Skrue greb atter en Anonym, / man meente det var Hr. Selvius Thym, / han fuldførte det, Madammen begyndte -- og saaledes saae man dem Manden at pynte / med

fremmede og ret upassende Fjær. / Da fremstod bemeldte Abse-
 lius / for ret at beskrive Sigelius: / „Sigelius var en Rettens Foged, /
 som gik med sin Ret saa krum og saa kroget / som Sixtus før Petri
 Nøgler han fandt. / Jeg kan ikke taale, (var Digterens Ord) / at
 Dyder, som skabe til Himmel vor Jord, / skal tilegnes Mænd, som
 dem aldrig har ejet, / som Gaver saa ofte af Vejen har drejet; /
 det var jo at henkaste Perler for Sviin. / Fortællingen om ham som
 Ægtemand / angaaer kun hans Huus og kan være sand; / men naar
 man for Publikum praler og skryder, / om Retfærd og Gudsfrygt
 og hellige Dyder, / da skriger den krænkede Sandhed om Hævn. /
 Man kunde dog dette vedkommer ej mig, / det Angaaer,
 Henfarne! kuns Gud ogsaa dig, / Din Fejl vi da skjule med Kjer-
 ligheds Kaabe; / men det maa vi bede og ønske og haabe, / at
 Last kaldes Last, og Dyd bliver Dyd.“ / Verset, der ogsaa findes
 i „Dagen“ No. 154, 1803, gav Anledning til, at Forfatteren, Trans-
 latør Andreas Jørgensen, 29. Sept. s. A. indkaldtes for Forligelses-
 kommissionen i Odense af Kancelliraadinde Mylius og hendes Søn
 og Lavværge Kaptajn J. C. Mylius, som paastod, at med det af
 ham indrykkede Digt, var sigtet til afgangne Kancelliraad og
 Landsdommer Mylius, saa umiskendeligt, at Citantinden ikke
 troede at kunne andet end tiltale Forfatteren. Kaptajn Mylius
 forlangte ikke alene en Erklæring af Jørgensen om, at denne ikke
 havde sigtet til den afdøde, men at han endog skulde betale en
 Mulkt til Byens Fattige; Jørgensen erklærede ikke paa nogen
 Maade i omtalte Vers at have tilsigtet den afdøde Kancelliraad,
 Landsdommer Mylius, troede ej heller, at nogen Tilegnelse i
 Verset paa ham var passende, hvilken Erklæring han og anbød
 for Protokollen at ville give. Det ligger nær at antage, at Jørgensen
 tillige er Forfatter til det ovennævnte Skuespil (jfr. Lektor Hakon
 Müllers Artikel „Et gammelt fynsk Skuespil“ i „Fyns Tidende“
 4. Juli 1943). Om J. J. Mylius' Forfatterskab se Ehrencron-Müllers
 Forfatterlexikon. G. 1° 23. Febr. 1770 (i Huset) i Sorø m. JO-
 HANNA MARIA HEITMANN, dbt. 17. Marts 1744 i Øster Risør,
 † 24. Dec. 1773 i Odense (St. Knud), begr. 31. s. M. i Vor Frue
 Kirke smst. (D. af Holzførster Andreas Heitmann og Maria Jacobs-
 datter Kliis); 2° 13. Okt. 1774 paa Rønningesøgaard m. ULRICA
 CATHARINA RASCH til Katstrup (1804-31) og Rønningesøgaard
 (1823-31), f. 14. Febr. 1749 paa Rønningesøgaard, † 7. Aug. 1831
 smst. (D. af Justitsraad, Landstingshører JOHAN CASPAR RASCH til
 Rønningesøgaard og Biskopstorp og METTE SOPHIE MUNCH), 10.

- Dec. 1787 Medstifter af Justitsraadinde Rasch's Arvingers Legat i Rønninge; blev 1796 malet af Hans Hansen, der 23. Juni skrev i sin Dagbog: „plaget mig om Formiddagen hos Fru Mylius, som er Foranderligheds Uforanderlighed“; tilbød 1808 uden Erstatning 10 Ege og 10 Aske af de største og bedste, som fandtes i hendes Skov ved Katstrup, til en ny Flaade; erigerede 12. Maj 1825 Stamhuset Rønningesøgaard. *Børn: Tolvte Slægtled II.*
5. ELISABETH SOPHIA MYLIUS, f. 12. Marts, dbkf. 29. Maj 1729 i København (S), begr. 16. Aug. s. A. smst. (VF).
 6. ELISABETH SOPHIA MYLIUS, f. 8. Maj, dbt. 13. s. M. 1730 i København (S), † 11. Febr. 1767 smst. (N); g. 5. Dec. 1759 smst. m. Etatsraad, Generalauditor ANDREAS BRUUN, f. 25. Nov., dbt. 28. s. M. 1714 i Slagelse (St. Mikkel), † 30. Aug. 1798 i København (VF) (S. af ovennævnte Postmester Thomas Bruun og Dorteia Sophia Mylius) (g. 1° 6. Febr. 1739 m. ANNA MARIA ALS, f. 19. Maj 1717, † 4. Juli 1759, 3° 6. Maj 1767 m. ANNE SOPHIE MOHRSEN, f. 2. Marts 1747, † 6. Marts 1779, 4° 8. Sept. 1779 m. ELEONORE CHRISTINE v. REICHE, dbt. 7. Juli 1746, † 7. Dec. 1784).
 7. NATHANAEL MYLIUS, f. 7. April 1733 i København, begr. 8. Febr. 1737 smst. (VF).

III.

Oberstløjtnant CARL GEORG FRIEDRICH MYLIUS' Børn

- af 1. Ægteskab med JOHANNE MARIE FLÖYEL:
1. JOHAN CARL FRIEDRICH MYLIUS, dbkf. 11. Okt. 1782 i Aarhus (VF), Kommandersergent i Marine-Regimentets 2. Kompagni; g. m. ANNE CATHRINE BUSCH. *Søn: Tolvte Slægtled III.*
- af 2. Ægteskab med ANNA MARGARETHA STUBBE:
2. CARL FREDERIK CHRISTOPHER MYLIUS, f. ca. 1793, skød sig 7. Febr. 1819 paa Volden i Nyborg, Frikorporal, 27. Febr. 1810 Sekondløjtnant i det fynske Infanteri-Regiments Grenaderkompagni. Ugift.
 3. CHARLOTTE ADAMINE MYLIUS, f. 16. Maj 1794 i Rendsborg (G).
 4. GOTTLÖB ERNST PHILIP MYLIUS, f. 8. Juli 1796 i Rendsborg (G), † 13. Maj 1836 i København (G), Indskreven, 13. Dec. 1808 fra 1. Jan. 1809 virkelig Kadet ved Landkadetkorpset, 28. Dec. 1812 Sekondløjtnant i det 2. jyske Infanteri-Regiment, 29. April 1823 kar. og 20. Sept. 1825 virkelig Premierløjtnant, – Regimentsadjutant –, 26. Sept. 1833 afskediget efter Ansøgning i Naade

af Krigstjenesten med Pension; g. 14. Aug. 1819 i Kobberup m. ANE CHRISTINE BÖTCHER, dbt. 28. Okt. 1789 i Nim, † 8. Febr. 1871 i København (St. Johs.) (D. af Toldinspektør PETER JOHANNES BÖTCHER og ELISABETH KIRSTINE KRUISE). *Datter: Tolvte Slægtled IV.*

5. CHRISTINE LUISE FREDERIKKE MYLIUS, f. ca. 1799, † 31. Jan. 1869 i Vordingborg; g. m. Toldbetjent LÖFFLER, skilt.
6. JOHANN CHRISTOPHER MARTIN MYLIUS, f. 22. Okt. 1799 i Rendsborg (G), † 30. Aug. 1854 i Køge, 1821 cand. pharm., Købmand i Køge; g. 1° m. KAREN HOLM ROLD, hjdbt. 30. Okt. 1802 i Fladstrand, † 29. Nov. 1844 i Køge (D. af Tolder og Postmester HENRIK ROLD og KIRSTINE LOUISE THODBERG); 2° 2. Sept. 1845 i Køge m. LOUISE CHARLOTTE SCHWINGS, f. 17. Maj 1804 i Kallundborg (D. af Apoteker ANDREAS LORENTZEN SCHWINGS og ANDREA CAROLINE BRUUN). *Børn: Tolvte Slægtled V.*

af 3. Ægteskab med LUCIE EMERENZIE LAFRENZ:

7. CARL AUGUST MYLIUS, † 1864 som Købmand i Hamburg.
8. FRIEDRICH FERDINAND MYLIUS, f. 26. Sept. 1812 i København (G), † 24. Aug. 1883 i Hamburg, Handelsmedhjælper i Flensborg, senere Bogholder i Hamburg; g. 23. Febr. 1840 m. ELEONORE HENRIETTE FRAMHEIM, f. v. ROGGENBUKE, f. 13. April 1799 i Nienburg a. d. Weser, † 11. Marts 1876. Deres Efterkommere forblev i Tyskland.
9. HENRIETTE KAROLINE MYLIUS, f. 20. Marts 1815 i Viborg (Doms.); g. 23. Aug. 1855 i Borup m. SOPHUS NICOLAI ALBRECTSEN, f. 17. Aug. 1816 paa Hjermelevgaard, † 27. April 1892 i Randers, Student 1834 fra Aalborg, 1843 cand. theol., 1844 Bestyrer af et Dreng-Institut i Aalborg, 1848 Lærer ved Københavns østre Borgerskole, opholdt sig derefter i Sønderborg, senere Lærer ved den danske Borgerskole i Flensborg, 15. Juni 1860 Overlærer ved Friskolen i Randers (S. af Godsforvalter, senere Proprietær JENS ALBRECTSEN og VILHELMINE NIELSEN) (g. 1° m. ELLEN JOHANNE IVERSEN, † 5. Maj 1845, 30 Aar gl., 2° 14. Aug. 1846 m. PAULINE SOPHIE SCHYTTE; skilt).
10. SOFIE FREDERIKKE MYLIUS, f. 17. Febr. 1817 i Viborg (Doms.).
11. CHARLOTTE AMALIE MYLIUS, f. 8. Juli 1818 i Viborg (Doms.), † 18. Juli 1823 smst. (Søndersogn).

Tolvte Slægtled.

I.

Kaptajn ERNST ALBERT HEINRICH MYLIUS Reichsritter und
Edler v. EHRENGREIFS Datter med REGINE

FRIEDERIKE RÖSSLIN:

CAROLINE FRIEDERIKE HEINRIKE MYLIUS v. EHRENGREIF, f. 29. Maj 1776 i Ludwigsburg ved Stuttgart, † 5. Okt. 1851 paa Hochberg, Württemberg; g. m. fhv. Officer i Ludvig d. XVI's Garde PHILIPPE MARIE Comte LEFEUBRE DE MARPALU, f. 1. Okt., dbt. 2. s. M. 1758 i Notre Dame Kirken i Carentan, Stift Coutances, Dept. La Manche (S. af CLAUDE LÉONOR FRANÇOIS LEFEUBRE, Herre til Marpalu, og LOUISE MARIE FRANÇOISE DE MONS). Deres Datter: CAROLINE LOUISE Comtesse LEFEUBRE DE MARPALU, f. 7. Juli 1810 i Weissenburg, Elsass, † 28. Juli 1903 paa Ledreborg, ægtede 27. Maj 1837 paa Hochberg Kammerherre, Hofjægermester CHRISTIAN EDZARD MORITZ Greve HOLSTEIN til Grevskabet Ledreborg, f. 29. Nov. 1809 paa Ledreborg, † 22. Dec. 1895 smst.

II.

Kancelliraad, Vicelandsdommer JOHAN JACOB MYLIUS' Børn

af 1. Ægteskab med JOHANNA MARIA HEITMANN:

1. PETER ANDREAS MYLIUS, dbt. 16. Jan. 1771 i Odense (V. Frue), begr. 4. Marts s. A. i Vor Frue Kirke i Odense.

af 2. Ægteskab med ULRICA CATHARINA RASCH:

2. PETER BENZON MYLIUS, f. 11. Okt., dbt. 18. s. M. 1775 i Odense (St. Knud), † 8. Juli 1790 smst. (St. Knud), begr. i Rønninge Kirke.
3. JOHAN CASPAR MYLIUS til Kattrup kaldet Raschenberg (1800-04, 31-35, 36-52), Estruplund (1806-51), Bjørnsholm, Padkær og Lundgaard (1809-28), Villestrup (1812-13), Mylenberg (1813-52), Aarupgaard (1816-), Aagaard (1822-28), Toruphedegaard kaldet Mylenberg Ladegaard (1829-52), Lystrup (1831-52), Besidder af Stamhuset Rønningesøgaard (1831-40), f. 22. Okt., dbt. 30. s. M. 1776 i Odense (St. Knud), † 15. Sept. 1852 i København (B), begr. i Rønningesøgaards Have, 1797 Student pr., 1801 Premierløjtnant i det ved kgl. Forord. af 19. Jan. s. A. oprettede Landeværn, 14. Juni 1802 Kaptajn à la suite i det nordre sjællandske Landeværns-Regiment, 9. Sept. 1803 Kaptajn i Artilleriet med Anciennitet fra 14. Juni 1802, 17. Jan. 1806 Kom-

pagnichef i ovennævnte Landeværns-Regiment, ved kgl. Forord. af 15. Febr. 1808 ophævedes Landeværnet, 1. Marts s. A. Chef for det i Nørre-Jylland oprettede 9. Artilleri-Kompagni af den danske Artilleri-Bataillon, tilbød s. A. uden Erstatning 10 Ege og 10 Bøge af de bedste til Skibsbrug, som fandtes i Estruplunds Skove, til en ny Flaade, 10. Nov. 1809 Kammerjunker, 24. Juli 1813 afskediget efter Ansøgning i Naade af Krigstjenesten, stiftede 26. Dec. s. A. det Mylius'ske Legat, opr. til Fordel for Saarede af jyske Regiment lette Dragoner, nu til Fordel for Oplysningen i Bjørnsholm-Malle og Hyllebjærg-Flejsborg Sogne, forøgede 22. Okt. 1827 det Lasson'ske Legat til Fordel for Bjørnsholm Kirke, valgtes for Sexenniet 1835-40 af Sædegaardsejerne i Aarhus Stift til Suppleant til Provinsialstændernes Forsamling for Nørre-Jylland; da Godsejer M. B. Nyegaard til Stenalt, der var Deputeret, havde erklæret ikke at kunne give Møde ved Stænderforsamlingen i 1838, blev Mylius 1. Febr. s. A. indkaldt til at møde i dennes Sted 21. Maj i Viborg (om hans Virksomhed her se Nørrejyllands Stænder-Tidende 1838, I, 705-11, 719-22, 724-38, 818-19 og 1063-66), 28. Juni 1840 Kammerherre, ved Patent af 14. Okt. s. A. (kgl. Resol. af 15. Maj s. A.) for sig og ægte Descendenter optaget i den danske Adelsstand; afstod s. A. Stamhuset Rønningesøgaard til sin ældste Søn og tog Ophold i Paris for en Tid; udgav Forslag, betræffende Udvidelsen af Nørrejyllands Studehandel, ved Afsætning til Frankrig, Aalborg 1844, 1844-48 Formand for Kongsted Sogneforstanderskab; stiftede 22. Okt. 1845 sammen med sin Hustru 6 Legater til Fordel for Skolevæsenet og fattige Syges Pleje paa Katstrup, Lystrup, Rønningesøgaard, Estruplund, Mylenberg og Aarupgaard Godser, stiftede 5. Nov. 1848 det Mylius'ske Legat til Fordel for Saarede af 11. Bataillons Mandskab og Skolevæsenet paa Mylenberg Gods, oprettede ved Testamente af 14. Febr. 1852 det Mylius-Aarupgaardske, det Mylius-Raschenbergske og det Mylius-Mylenbergske Fideikommis samt det Mylius'ske Familielegat; g. 9. Maj 1815 i Frederiksberg Kirke m. VILHELMINE CHRISTIANE ULRIKKE VON HOLSTEIN-RATHLOU, f. 1. Juni 1784 i København (B), † 12. Juni 1861 smst. (B) (D. af Geheimekonferensraad, Kammerherre, Hofjægermester CHRISTIAN FREDERIK V. HOLSTEIN RATHLOU til Stamhuset Rathlousdal og CHRISTIANE CATHARINE COMTESSE WEDELL), Forstanderinde for den kvindelige Plejeforening i København. Afkom se Danmarks Adels Aarbog.

4. SOPHIA MAGDALENA MYLIUS, f. 17. Sept., dbt. 24. s. M. 1777 i Odense (St. Knud), † 12. Juni 1784 smst., begr. 23. s. M. i St. Knuds Kirke.
5. THEODOSIUS ERNST FRIDERICH MYLIUS, f. 14. Febr., dbt. 23. s. M. 1779 i Odense (St. Knud), † 31. Marts 1790 smst. (St. Knud), begr. i Rønninge Kirke.
6. WOLF VEIT CHRISTOPH MYLIUS, f. 8. Juni, dbt. 16. s. M. 1780 i Odense (St. Knud), † 25. Maj 1830 paa Katstrup, Stykjunker, 29. April 1801 Sekondløjtnant af 2. Kl. i Artillerikorpsset uden Anciennitet, 7. Okt. 1803 tillagt Anciennitet fra 1. Marts 1800, 24. Febr. 1804 Sekondløjtnant af 1. Kl., 30. Jan. 1807 kar. og 26. Dec. 1808 virkelig Premierløjtnant, 20. Okt. 1811 Stabskaptajn fra 6. s. M., 21. Aug. 1813 afsk., 26. Okt. 1816 kar. Major. Ugift.
7. SOPHIA CHARLOTTA MYLIUS, f. 12. Juli, dbt. 22. s. M. 1785 i Odense (St. Knud), † 7. Sept. 1832 i Store Brebel; g. 9. Juni 1815 paa Katstrup m. HANS PETER DE LINDE-FRIEDENREICH, f. 15. Aug. 1789 paa Klavsholm, Levring Sogn, † 3. Okt. 1835 i Store Brebel, 19. Marts 1808 Sekondløjtnant ved det 2. jyske Infanteri-Regiments 4. Bataillon, 29. Nov. 1809 Hofjunker, 11. Juli 1810 tilladt at føre den Friedenreich'ske Families Navn og Vaaben tilligemed sit eget, forsat til Livgarden til Fods i Sekondløjtnants Nr., 18. Marts 1815 Kammerjunker, 6. Jan. 1816 tillige Forst- og Jagtjunker, 5. April 1820 paa Grund af Udnævnelse til Forst- og Jagtjunker med Gage udtraadt af Nr. og sat à la suite indtil videre uden Gage eller Emolumenter af nogen Slags og fritaget for Tjeneste ved Garden, 20. Jan. 1824 kar. Premierløjtnant, 7. Nov. 1828 paa Grund af Ansættelse som Overfører i det slesvig-holstenske Jægermesterdistrikt meddelt Afsked i Naade af Krigstjenesten, 29. Nov. 1831 Hofjægermester (S. af Prokurator, Proprietær JØRGEN CHRISTIAN DE LINDE til Klavsholm og CHARLOTTE AMALIE HJORT) (g. 2° 22. Sept. 1833 m. MATHILDE VON GRAFFEN, f. 17. Juni 1797, † 25. Maj 1883). Hans Fader erholdt 23. Nov. 1810 „Fornyelse paa det Stamfaderen, Christen Linde, af høiselig Kong Frederik den 4de, under 17. October 1704, forundte Adelspatent“, men han havde lige saa lidt Forbindelse med denne, som Sønnen med den adelige Slægt Friedenreich; hans oprindelige Navn var Linnet, hvilket Navn Sønnen ogsaa fører første Gang han nævnes indenfor Militæretaten. Om denne Slægt et Par Oplysninger: HANS DITLEVSEN

LINNET, † 1785, Fuldmægtig hos Tolderen i Kolding, senere Herredsfoged i Hammerum Herred, ejede 1771–75 Nørre-Karstoft, g. 1° m. ANNE MARGRETHE JØRGENS DATTER FOGH, 2° m. CAROLINE CHRISTIANE KJÆRSGAARD, af 1. Ægteskab var Sønerne: DITLEV LINNET, f. 10. Sept. 1759 i Kolding, † ugift 18. Nov. 1793 paa Klavsholm, kst. en Tid i Faderens Embede, se H. Hjorth-Nielsen: Danske Prokuratorer 1660–1869, S. 215, og JØRGEN CHRISTIAN LINNET, f. 30. Aug. 1760 i Kolding (i Lengnicks Stamtavle over Familien Linde angives han f. 2. Dec. 1750 som Søn af CHRISTEN LINDE til Bækmark og dennes 1. Hustru CECILIE HARBOE), † 7. Nov. 1814 i Levring, Prokurator, se H. Hjorth-Nielsen: Danske Prokuratorer 1660–1869, S. 215, g. 21. Marts 1789 paa Klavsholm m. CHARLOTTE AMALIE HJORT, f. ca. 1764, † 11. Marts 1828 (D. af Forpagter paa Gunderslevholm, senere Herredsfoged i Lysgaard og Hids Herreder PEDER HJORT (1725–89) og ELSE HOLM (1731–1812)); hun var Søster til VIKTOR KRISTIAN HJORT (1765–1818), Biskop over Ribe Stift, der var Fader til den bekendte Kritiker og Skolemand PEDER HJORT (1793–1871), som i sine Udvalg af Breve fra Mænd og Qvinder I, S. 266 omtaler sin Fætter ovennævnte H. P. de Linde-Friedenreich og dennes lille Søn, hvis Opdragelse han arbejdede paa; i Ægteskabet var foruden H. P. de Linde-Friedenreich Datteren CECILIE LINNET (LINDE), f. 11. Nov. 1796 paa Klavsholm, † 29. Nov. 1848 i Horsens, g. 23. Okt. 1824 i Randers m. Krigsraad, Distriktslæge i Æbeltoft NIELS CHRISTIAN MÜNSTER, f. 10. Aug. 1799 i Randers, † 12. Maj 1874 i Æbeltoft, se Carøe: Den danske Lægestand III. Bd., S. 141 og V. Bd., S. 86; – af 2. Ægteskab var Datteren ANNA MARGRETHE LINNET, f. 7. Maj 1781 i Gellerup, † 11. Marts 1857 i Næstved, g. 1807 m. Sognepræst til Skelby og Gunderslev GEORG FREDERIK WEINSCHENCK, f. 1772, † 1830.

III.

Kommandersergent JOHAN CARL FRIEDRICH MYLIUS' Søn
med ANNE CATHRINE BUSCH:

CARL CHRISTIAN EMIL MYLIUS, f. 25. April 1808 i København (G), † 3. Maj 1886 smst. (St. Johs.), Sergent ved 2. Liv-Regiment, 12. Nov. 1834 D. M., Overkommandersergent, afsk. Lærer ved det kgl. militære gymnastiske Institut, 16. Jan. 1863 virkelig Krigsassessor, Gymnastiklærer ved den ophævede Garnisonsskole

i København, 20. Nov. 1868 Krigsraad (7. Kl. Nr. 4), kaldes ved sin Død fhv. Gymnastikinspektør; g. m. ELEONORE CATHRINE OPFFERMANN, f. ca. 1807, † 24. Dec. 1868 i København. *Datter: Trettende Slægtled I.*

IV.

Premierløjtnant GOTTLOB ERNST PHILIP MYLIUS' Datter med
ANE CHRISTINE BÖTCHER:

PETREA JOHANNE ELISABETH MYLIUS, f. 2. Aug. 1820 i København (G), † 5. Maj 1871 smst. (St. Johs.). Ugift.

V.

Købmand, cand. pharm. JOHANN CHRISTOPHER MARTIN
MYLIUS' Børn

af 1. Ægteskab med KAREN HOLM ROLD:

1. CARL NICOLAI MYLIUS, f. 11. April 1834 i Køge, † 12. Juni 1909, 15. Marts 1861 Reserveløjtnant i den danske Marine, Dampskibsfører; g. 22. Nov. 1857 m. HEDVIG NATALIE FRYDENLUND, f. 4. Jan. 1836 i Nykøbing S., † 21. Aug. 1907 i Halifax (D. af Købmand CARL WILHELM FRYDENLUND og EMILIE NATHALIE ELISABETH HOLM). *Børn: Trettende Slægtled II.*
2. LOUISE HENRIETTE GEORGINE MYLIUS, f. 17. Sept. 1836 i Køge, var 1869 Enke efter en Købmand MØRCH.
3. VALDEMAR EMIL MYLIUS, f. 1. Juli 1839 i Køge, † 3. Marts 1877 i København, Tømremester smst.; g. 21. Nov. 1872 i Frederiksberg Kirke m. AUGUSTA CAMILLA GALBERG, f. 4. Aug. 1845 paa Marianelund, Tikøb Sogn, † 16. Nov. 1927 i København (D. af Gæstgiver CARL LUDVIG GALBERG og CHRISTIANE FREDERIKKE LIEBST). *Søn: Trettende Slægtled III.*
4. NEWTON WILLIAM ALFRED MYLIUS, f. 20. Marts 1843 i Køge, † 16. Juni s. A. smst.
5. IDA MARIE CAMILLA MYLIUS, f. 20. Aug. 1844 i Køge, † 4. April 1896 i København, g. 7. April 1868 m. CHRISTIAN EMIL GRØNVOLD, f. 1. April 1843 i Præstø, † 13. Marts 1910 i København, Købmand i Holbæk, senere Bogholder.

af 2. Ægteskab med LOUISE CHARLOTTE SCHWINGS:

6. NATALIE ADOLFINE CAROLINE MYLIUS, f. 28. Juni 1848 i Køge, † 29. Juli s. A. smst.

Trettende Slægtled.

I.

Krigsraad, Gymnastikinspektør CARL CHRISTIAN EMIL MYLIUS'

Datter med ELEONORE CATHRINE OPFFERMANN:

EMILIE ELEONORE CATHRINE MYLIUS, f. 27. Febr. 1832 i København (G), † 22. Marts 1907 smst.; g. m. HENRICH JOHAN CHRISTIAN SCHEER, f. ca. 1804 i Slesvig, † 31. Jan. 1876 i København, Overjæger i jyske Jægerkorps, 5. Febr. 1832 D. M., Sergent i Livgarden til Fods, Krigsraad.

II.

Dampskibsfører CARL NICOLAI MYLIUS' Børn med

HEDVIG NATALIE FRYDENLUND:

1. MARIANE (MAY) MARTINE THOMASINE MYLIUS, f. 12. Dec. 1858 i København, † 19. Sept. 1917 paa Frederiksberg; g. 1° m. SIMON FREDERIK OSCAR MELBYE, skilt, 2° 10. Juli 1886 i København m. Overretssagfører AUGUST VALDEMAR HANSEN, f. 5. Okt. 1855 smst., † 11. Aug. 1909, 3° m. Afdelingschef CARL GRONENBERG, f. 18. Febr. 1862 i Skelskør, † 4. Marts 1934 i København (g. 2° 21. Juni 1922 m. Ellen Højbye, f. 29. Juni 1885). Hun opholdt sig i New York omkring Aarhundredskiftet, se Victor Bancke: 40 Aar i Amerika, Oplevelser og Hændelser, Ringkøbing 1935. Ingen af hendes Søkende har haft blivende Ophold i Danmark.
2. PETER EMIL MYLIUS, f. 10. Jan. 1860 i København; g. 7. April 1885 m. CELLA RUHLAND.
3. CHARLES NICOLAS MYLIUS, f. 13. Febr. 1862 i København.
4. LOUIS EMIL MYLIUS, f. 14. Jan. 1864 i West-Hartlepool, Medindehaver af Apotekerfirmaet „Hattie & Mylius“ i Halifax; g. 5. Juni 1888 m. GRACE DUUN. Deres Efterkommere forblev i Amerika.
5. NATALIE HEDVIG MYLIUS, f. 14. Jan. 1864 i West-Hartlepool, † 3. Maj s. A. smst. Tvilling.
6. EMILIE NATALIE MYLIUS, f. 16. Maj 1866 i Aarhus; g. 23. Dec. 1886 i Halifax m. W. DUUN.
7. FANNY ALEXANDRA MYLIUS, f. 12. Jan. 1868 i Liverpool; g. 13. Sept. 1889 i Halifax m. JAMIS BAGUE HATTIE, † 1. Marts 1906.
8. ALBERT MYLIUS, f. 17. Nov. 1871 i Liverpool, † 6. Sept. 1872 smst.

III.

Tømfermester VALDEMAR EMIL MYLIUS' Søn med AUGUSTA
CAMILLA GALBERG:

FREDERIK MARTIN VALDEMAR MYLIUS, f. 10. Jan. 1874 i København, † 25. Dec. 1937 paa Frederiksberg, 1894 exam. pharm., Medhjælper paa Vesterbro Apotek i København, 1936 Afsked med Faget. Ugift. Den sidste af den borgerlige Gren af Slægten i Danmark.

Endvidere forekommer af dette Navn:

CHRISTEN ANDERSEN MYLIUS, Forfatter, formodentlig identisk med en Christianus Andreae, Jena-Thuringius, der 1642 opholdt sig i København og siden synes at være vendt tilbage til Tyskland.

BARTHOLOMÆUS MÜLIUS (MILIUS) var 16. Aug. 1759 Løjtnant i Rendsborg Amts Udsbud, 1. Maj-30. Dec. 1664 Løjtnant i Rendsborg Amts Udsbud af slesv.-holst. Landreg.

JOHAN MILIUS (MÜLIUS) var i Dec. 1676 Konduktør, men indstilledes 20. Dec. s. A. til Ingeniør, var opført som Konduktør i April 1677.

ANTHON MÜLIUS, Sekondløjtnant i Batl. Dronn. i engelsk Sold i Irland 1689, Batl. overførtes 1692 til Flandern og vendte i 1697 efter Freden i Rijswijk hjem til Danmark og indlemmedes igen i Reg., Sekondløjtnant i Dronningens Liv-Reg. 1698-1700.

VILHELM MYLIUS, Katolik, begr. 12. Juni 1742 i Randers.

NICOLAI MYLIUS, Smedesvend; g. m. ANE MARIE MARIAGER. Datter: LAURA EMERENCE ELISABETH MYLIUS, f. 24. Jan. 1819 i København (VF).

DEN KØBENHAVNSKE SLÆGT.

JOHAN JACOB MYLIUS, f. ca. 1700, begr. 16. Okt. 1756 i København (T), Brygger, Kirkevæрге; g. m. ANNE KIRSTINE MØLLER, f. ca. 1714, begr. 25. April 1742 i København (T) (D. af Garver Andreas Møller). Børn:

Andet Slægtled.

1. LORENTZE MARIE MYLIUS, dbt. 23. Febr. 1733 i København (T), † 26. Juni 1826; g. 1° 25. Aug. 1752 i København (VF) m. Slagter CHRISTIAN MATHIESEN LANGE, 2° m. NEERGAARD.

2. En Søn, begr. 16. Febr. 1734 i København (T).
3. HANS MYLIUS, dbt. 26. Febr. 1735 i København (VF), begr. 8. Febr. 1758 smst. (T), Farversvend.
4. JENS MYLIUS, dbt. 2. April 1736 i København (VF), † spæd.
5. JOHANNE HEDVIG MYLIUS, dbt. 22. April 1737 i København (VF), levede 1758.
6. JENS (JOHAN ell. JOHANSEN) MYLIUS, dbt. 15. Okt. 1738 i København (VF), † 4. Maj 1812 smst. (T), 1758 Garversvend, senere Brygger, 9. Okt. 1776 en af Staden Københavns 32 Mænd, 21. Aug. 1790 Stadshauptmand og Chef for det borgerlige Infanteri, 1. Okt. 1805 Medlem af den borgerlige Indrullerings-Kommission for København, 19. Marts 1808 efter Ansøgning afskediget i Naade med Rang i 2. Kl. Nr. 16, 25. s. M. tilladt fremdeles at bære det københavnske borgerlige Infanteris Uniform; g. 1° 14. Juni 1758 smst. (T) m. DOROTHEA MARIE SIHM, f. ca. 1740, begr. 22. Marts 1763 i København (T), 2° 23. Sept. 1778 smst. (VF) m. ANNA HELENE (ELLINE) ØLGOD, f. ca. 1741, † 27. Okt. 1823 i København (B) (g. 1° m. ANDREAS RØNNING). *Børn: Tredie Slægtled.*
7. LARS MYLIUS, dbt. 3. Juni 1740 i København (VF), † før 1753.
8. ANNE KIRSTINE MYLIUS, dbt. 21. April 1742 i København (VF), † efter 1769; g. 1° m. CHRISTIAN HELVERSKOV LASSEN (antagelig Søn af Sognepræst til Skyum og Hørdum CHRISTIAN JOCHUMSEN LASSEN og HEDEVIG DOROTHEA HELVERSKOV), 2° 6. April 1764 i København (VF) m. Provisor paa Vajsenhusapoteket, Licent. med. GEORGE HENRY DE NEUFVILLE, f. 1716, † 12. Jan. 1769 i København (S. af MARTIN DE NEUFVILLE i Lübeck).

Tredie Slægtled.

Stadshauptmand JENS MYLIUS' Børn

af 1. Ægteskab med DOROTHEA MARIE SIHM:

1. JOHAN MYLIUS, dbt. 23. Marts 1759 i København (T), † 5. Maj 1799 smst. (VF), Kontorbetjent. Ugift.
2. ANDREAS MYLIUS, dbt. 23. April 1761 i København (VF).
3. HANS MYLIUS, dbt. 14. Jan. 1763 i København (VF), kom 1778 i Lære hos Isenkræmmer Baadh i København, blev 1784 Svend og var nogen Tid hos Baadh, hvorefter han fik Ansættelse paa et Handelskontor i Helsingør, søgte 24. April 1787 om Dispensation fra Svendeaarene og fik 25. Maj s. A. kgl. Bev., hvorefter han

nedsatte sig som Isenkræmmer i København, senere Kontrolør;
g. 15. Febr. 1788 smst. (VF) m. CATHRINE KIRSTINE LANGE. *Børn:*
Fjerde Slægtled.

af 2. Ægteskab med ANNA HELENE (ELLINE) ØLGOD:

4. FRANTZ CHRISTIAN MYLIUS, dbt. 21. Okt. 1779 i København (VF).

Fjerde Slægtled.

Kontrolør HANS MYLIUS' Børn med CATHRINE KIRSTINE LANGE:

1. JENS MATHIAS MYLIUS, f. 9. Dec. 1796 i København (T), † 16. Sept. 1855 smst. (VF), Fuldmægtig paa det kgl. Maleværks Kassererkontor. Ugift.
2. NIELS MYLIUS, dbt. 13. Jan. 1799 i København (T).

OM EN AF BRANDT-FAMILIERNE

AF

JON MONRAD MØLLER

Der findes flere Slægter med Navnet BRANDT. I Dansk biogr. Leksikon nævnes Bd. IV Side 1: 1) en sønderjyds, hvorfra nedstammer en udbredt Præsteslægt, der bl. a. besatte Præsteembedet i Egen (Wiberg = Igen) fra 1612 til 1757, og hvortil ogsaa den grevelige og adelige Slægt ved Navnet Brandt hidrører, 2) en Bogtrykker-slægt fra Odense, 3) en odenseansk Klokkerslægt, hvorfra Brandts Klædefabriks Grundlægger descenderer, og hvis Navn er landskendt gennem Legatet TAGEA BRANDTS Rejselegat for Kvinder, 4) Ærøskøbings Borgmester, GOMME JENSENS Efterkommere, der kaldte sig Brandt og endelig 5) en Slægt, der nedstammer fra en Skræddermester i København. Efter den lille Oversigt over Familier med Navn Brandt findes saa i Leksikonet 12 Biografier over „berømte“ Brandter. Af disse hører den 10., Opfinder LAURITZ BRANDT, ikke til nogen af de fem nævnte Slægter, idet han er født Johansen og synes at have antaget Navnet Brandt i Udlandet. Af de øvrige 11 omtalte Brandter placeres de 9 i deres respektive Slægter i Brandtslægtsoversigten. Tilbage staar da to, som ikke sættes i Forbindelse med de fem nævnte Slægter. Det er Præsten CARL JOACHIM BRANDT og Havearkitekten GUNDMUND NYELAND BRANDT. Men ogsaa disse to hører til en af de kendte fem Brandtslægter.

Den fjerde af de ovennævnte Slægters Stamfader, Borgmester i Ærøskøbing GOMME JENSEN, f. o. 1625, død $27/4$ 1689, har sikkert været gift to Gange. I saa Fald er HANS GUMMESEN BRANDT, Præst i Lindelse, født 1665 og død 1706, Søn af første Ægteskab, den Hans G. Brandt, som er Stamfader til den i Biogr. Leksikon omtalte Præsteslægt. Hvorfor Hans Gummesøn tog Navnet Brandt, vides ikke med Bestemthed. Maaske har hans Moder tilhørt den eller de Borger-slægter i Ærøskøbing ved Navn Brand eller Brandt, hvis talrige Med-

lemmer Ærøskøbings Kirkebog vidner om. (Om Hans Gummesens Efterkommere se: Fr. Graae: Historien om Jes Jessen og Brandterne paa Langeland.)

Men Gomme Jensen havde mange flere Børn (hvis Moder sikkert hed SALOME WERNERSDATTER, Datter af Bogbinder WERNER CLAUSEN (der er f. o. 1608, død 1686)). I Følge Ærøskøbings Kirkebog har der været ikke mindre end 13 Børn i dette Ægteskab: WERNER f. 1667, WERNER f. 1668, GOMME f. 1669, PEDER f. 1671, ANNA f. 1672, GREGORIUS f. 1674, BIRGITTE f. 1675, begr. $\frac{6}{9}$ 1676, BIRTHE f. 1677 (omtales som Fadder til ovennævnte Hans Gommesen Brandts første Søn GOMME HANSEN BRANDT, f. $\frac{26}{2}$ 1692 og død 1776 som Præst i Vollerlev), KIRSTEN f. 1678, RASMUS f. 1682, GREGORIUS f. 1683, SALOME f. 1685 og ELSEBETH f. 1688, begr. samme Aar ni Uger gl. Sikkert flere end Birgitte og Elsebeth er døde som smaa, hvad man nok tør slutte af Navneligheder. I hvert Fald nævnes ved Hans Gummesen Brandts Død kun tre Brødre: Werner (opkaldt efter sin Morfader?), Gomme og Peter, (Frederik Graaes anførte Skrift Side 29), alle tre Købmænd i Ærøskøbing. Gomme (f. 1669) blev gift med Præsten i Rise, DOMINICUS BRANDTS Datter INGEBOG, og dør og bliver begravet i Nordborg $\frac{11}{2}$ 1747, $\frac{78}{2}$ Aar gammel (efter i $\frac{3}{2}$ Aar at have opholdt sig hos sin Svigersøn Præsten JENS FANGEL). At Gomme Gommese søns Børn har kaldet sig Brandt, er let forklarligt. Her kan det dokumenteres, at deres Mor hed Brandt. Hendes Bedstefader var Præst i Nordborg ANDERS CHRISTENSEN BRANDT og havde Navnet fra sin Hjemegn Brande.

I hvert Fald fire af Gomme Gommese søns Børn kom til Svendborg. 1) en Søn HANS CHRISTIAN BRANDT bliver en af Svendborgs største Købmænd. Hans Forretning overtages af Sønnen ERNST HANSEN BRANDT (1749–1819; om hans Efterkommere se Imm. Barfod: Stamtafle over den svendborgske Familie Graae 1882, Side 28), men eksisterer ikke mere. Derimod lever der stadig Efterkommere i Svendborg af den rige Købmand HANS CHRISTIAN BRANDT. 2) en Søn GOMME BRANDT starter ogsaa en Forretning, der overtages af Sønnen (som ogsaa hed Gomme), hvis Efterslægt imidlertid ikke kendes, om der da har været nogen. 3) en Datter INGEBOG, gift med Købmand KRØYER, bliver Moder til GOMME KRØYER, der grundlægger Firmaet „Krøyers Enke“ 1757, et Firma, der eksisterer endnu (se dets 150 Aars Jubilæumsskrift). Endelig 4) RASMUS PEDER GOMMESEN BRANDT (1720–1767). Han grundlagde en Forretning, der ikke gik i Arv til Sønnen HANS CASPAR, men førtes videre af Svigersønnen og dennes

Slægt. Forretningen eksisterer den Dag i Dag som Købmandsfirmaet Baagø og Riber (se Firmaets 200 Aars Jubilæumsskrift).

HANS CASPAR BRANDT (f. 1753, død 1840) fik da sin egen Forretning, som imidlertid ophørte ved hans Død, idet hans Søn RASMUS PETER BRANDT (1789–1860) da var Købmand i Nyborg. (Om Hans Caspar Brandt: Fyens Avertissementstidende, Mandag d. 2. Dec. 1793; Dansk Kirketidende 1889; Danskeren Bd. IV, p. 73 og Kirkehist. Saml. 6 R. 4, Bd. 4, H. 1, p. 121, samt adskillige Bidrag af ham selv til Hempels „Fyns Stifts-Avis“, f. Eks. 1840 Nr. 58). Ingen af Rasmus Peter Brandts Sønner blev Købmænd. Den ældste, CASPAR FREDERIK BRANDT (1815–1853) blev Tobaksspinder i Odense og Farfar til den ene af de to ovennævnte Brandter, der ikke er blevet placeret i de kendte Brandtsslægter, nemlig Havearkitekten GUDMUND NYELAND BRANDT; endvidere var Caspar Frederik Broder til den anden, Præsten ved Vartov CARL JOACHIM BRANDT.

Heraf fremgaar da, at Carl Joachim Brandt og Gudmund Nyeland Brandt hører hjemme i den fjerde af de i Dansk biogr. Leksikon nævnte Brandtsslægter som Efterkommere af Ærøskøbings Borgmester Gomme Jensen, henholdsvis som Sønnens Sønnens Søn og Sønnens Sønnens Sønnens Søn.

FORTEGNELSE OVER DANSK GENEALOGISK LITTERATUR I AARET 1946

VED

ALBERT FABRITIUS

Jfr. Dansk Tidsskrift-Index. Udgivet af Statens Bibliotekstilsyn XXXII, 1946. Kbh. 1947.

Avis-Kronik-Index. Red. af E. Allerslev Jensen og K. Høyer Nielsen, 7. Aarg. 1946.

1946.

Danmarks Adels Aarbog. Udgivet af en Forening. Redigeret af Louis Bobé og Albert Fabritius. 1947. 64. Aargang. Kbh. 1947. 8vo. (XXXII – 478 – 126 – 62 S.) Afsnit II indeholder Stamtavler med Vaabenafbildninger og Portrætter over Slægterne: Juell af Langeland, Juell af Sønderjylland, Kauffmann (von Kauffmann), Reedtz (Reedtz-Thott), Baron Schubart, von Sommerhielm, Svanenhielm, Vietinghoff, de Witte, Zepelin.

Cato Krag-Rønne: Ordliste for ættegranskere. Oslo. 1946. 4to. (70 S.). Slægten. En fynsk Bondeslægt gennem 300 Aar. Samlet af dens Efterkommere 1945. (Forord af Einar Larsen) (Tegninger: Poul Hansen). Odense [1946]. 4to. (57 S. – Ill.).

(Jens Pedersen og Margrethe Hansen:) En Slægt under Guds Naade. (Efterkommere af Søfren Jørgensen, d. 1702). (Kbh. 1946). 8vo. (32 S.). (Med Omslagstit: En gammel vestfynsk Slægt, 1639–1910).

Aarsskrift for Dueledsslægten 1945–46. Red. af Anders Kjellerup. (Vinderup 1945–46). (2 Hæfter).

AMDI – se Anchersen.

AMDISEN – se Anchersen.

ANCHERSEN – Stamtavle over Slægterne Anchersen – Amdisen – Amdi fra 1545. Roskilde [1946]. 8vo. (12 upag. S. – Ill.).

- BOJSEN – Boje Anker Nørregaard: Slægts-Træ efter Fritz Engehardt Bojsen „Budstikken“ 1808–1882, gift med Eline Heramb. U. St. 1946. (Litogr. – pat.).
- CHRISTIANSEN – se Truelsen.
- CHRYSTIE – Ragnar Iuell: Slægten Chrystie i Norge. [Oslo 1946]. 4to. (36 Bl. – dupl.).
- DANIEL – Søren Daniel Kristensen, Dalsgaard og Daniel Kristensen, Herning: Daniel-Slægten. Et kortfattet Slægtsregister for Daniel Jensen fra Grønbæk, hans Forfædre og hans Efterkommere. (Silkeborg) 1946. (39 S. – 1 Tvl.). 8vo.
- FRIIS – H. Friis-Petersen: Familien Friis fra Ringkøbing Amt. Aarhus 1946. 4to. (44 Bl. – dupl.).
- FRIIS – H. Friis-Petersen: Stamtavle over Familien Friis fra Aarhus. Aarhus 1946. 4to. (66 Bl. – dupl.).
- FROST – se Petersen.
- GREEN – En engelsk Urmagerslægt [Green], der havnede i Aabenraa. Aabenraa u. A. [1946]. 8vo. (22 S.).
- JUEL – se Danmarks Adels Aarbog.
- JUL – se Danmarks Adels Aarbog.
- KAUFFMANN – se Danmarks Adels Aarbog.
- KLAUSEN – se Steen.
- KROHN – Victor Krohn: Slægtebog for den Del af Slægten Krohn, der ligger forud og bagud for Viggo Henrik Victor Krohn. Supplement til Sognepræst J. Vahl's „Slægtebog over Afkommet af Christiern Nielsen, Borgmester i Varde omkring 1500, efter trykte og utrykte Kilder“. Kbh. 1946. 4to. (21 S. – maskinskr.).
- KÜHLE – Breve og andre Papirer vedrørende Slægten Kühle. (Kbh.) 1946. (71 upag. Bl. – dupl.) 4to. – Tillæg. S. St. o. A. 4to. (15 Bl. dupl. – 14 Tvl. m. indkl. Fotografier).
- LAUSEN – Familien Lausen. 1731–1946. [Herning] 1946. 4to. (1 Bl.).
- LEMMICH – Ragnar Iuell: Slægten Lemmich. [Oslo 1946]. 4to. (53 Bl. – dupl.).
- LUDVIGSEN – Frederik D. Ludvigsen: Familien Ludvigsens Slægtebog. Udgivet af Familien. Kbh. 1946. 4to. (131 S. – Ill. – 8 Tvl.).
- MEYER – Agnatisk Descendens for Fru Ellen Cecilia Steffensen, f. Meyer af Slægten Meisling. (Oversigt i Til Fru Ellen Steffensens 75 Aars Fødselsdag 9. Oktober 1946 af Vilhelm Steffensen, Næstved 1946.).
- NYGAARD – Povl Nygaard: Malthe Bruun Nygaard og Minna Paulsens Efterkommere. Charlottenlund 1946. 4to. (17 Bl. – dupl.).

- PETERSEN – Christian Maibøll: Skotøjsfabrikant Jørgen Andresen Petersen og Hustru Meta Marie Frost, deres Forfædre og Efterkommere. Tønder .1946. 4to. (363 S. – Ill. – 2 Tvl.).
- POULSEN – (Maja Hyldgaard Revenskou:) En gammel Hads Herreds Slægt. 1550–1946. Bryggeriejer Peder Poulsen og Hustru Louise Christines Forfædre og Efterkommere. Haderslev 1946. 8vo. (62 S. – Ill. – 1 Tvl.).
- REEDTZ [REEDTZ-THOTT] – se Danmarks Adels Aarbog.
- SAND – (Chr. A. Søgaard:) Slægtsbog for Sand Stauning. (Skjern) 1946. 8vo. (186 S. – Ill.).
- SCHUBART – se Danmarks Adels Aarbog.
- SCHWENSEN – A. Grum-Schwensen: Slægten Schwensen fra Gl. Haderslev. Stamtavle og biografiske Data. Udarbejdet paa Grundlag af Optegnelser af Knud Valdemar Schwensen. Med et Tillæg. Odense 1946. 4to. (240 S. – 4 Tvl.).
- SEEDORFF – (Edith Egebjerg:) Descendenter af Claus Joachim Seedorff og Christina Westp[h]alen. (Silkeborg 1946). 8vo. (26 S.).
- SKOVSBORG – Marie Skovsborg: Minder fra mit Barndoms- og Ungdomshjem. Brønderslev 1946. 8vo. (S. 117–120: Stamtavle).
- VON SOMMERHIELM – se Danmarks Adels Aarbog.
- STEEN – Efterkommere af Kristen Josefsen Steen og af Morten Klausen: To Tavler i Kristen Josefsen Klausen: Min Ungdom, Ringe 1946.
- SVANENHIELM – se Danmarks Adels Aarbog.
- TELLER – Otto Teller: Slægten Teller. Den danske Linie. 3. Udg. Hellerup 1946. 8vo. (85 S. – Ill.).
- THYSEN – Hans S. Thyssen: Slægten Thyssen. En sønderjysk Gaard- og Slægtshistorie. Aaved (Ribe) 1946. 8vo. (346 S. – Ill.).
- TRUELSEN – G. Bützow-Rohde: Ahnetavle med kortfattede Biografier for fire Søkende Truelsen samt Uddrag af Stamtavler for Slægterne Truelsen og Christiansen. Hellerup 1946. 4to. (84 S. – 1 Billedtvl. – dupl.).
- WARBURG – L. C. Warburg & Søns Efterfølger. 1746 – 20. December – 1946. (Kbh.) [1946]. 8vo. (19 upag. S. – Ill.).
- VIETINGHOFF – se Danmarks Adels Aarbog.
- DE WITTE – se Danmarks Adels Aarbog.
- ZEPELIN – se Danmarks Adels Aarbog.

Supplement til Stamtavlefortegnelsen for 1912.

WANSCHER – Stamtavle over Wilhelm Wanschers Efterkommere – i Nanna Widebech, født Wanscher: Minder fra min Barndom og Ungdom. Kbh. 1912. S. 89–96.

Supplement til Stamtavlefortegnelsen for 1934.

RIPPERDA – Udo von Ripperda: Genealogie über 16 Generationen des reichsfreiherrlichen Geschlechtes von Ripperda. (Berl.) 1934. Tvær-Fol. (144 S. – 1 Tvl.).

Supplement til Stamtavlefortegnelsen for 1936.

BOAS – Stamtavle: dvs. Ascendenstavle for Sophus Boas til Gorm den Gamle.: Storeheddinge u. A. [efter 1936]. Fol. pat.

Supplement til Stamtavlefortegnelsen for 1941.

LAKJER – Sofus Lakjer: Slægten Lakjer. Gentofte 1941. 4to. (136 Bl. – dupl.).

Supplement til Stamtavlefortegnelsen for 1943.

DUURLOO – [S. P. Duurloo:] Slægten Duurloo fra St. Jan 1675–1840. Athen 1943. 8vo. (44 S.) – Tillæg u. St. o. A. 8vo. (4 S.).

Supplement til Stamtavlefortegnelsen for 1944.

SEEDORFF – : Ahnetavle for Otto Paludan Brøndum Seedorff, f. 1875.: U. St. o. A. [1944]. Fol. pat.

Supplement til Stamtavlefortegnelsen for 1945.

BISSEN – Stamtavle i Haavard Rostrup: Billedhuggeren H. W. Bissen 1798–1868. Kbh. 1945.

ANMELDELSER

LAURITZ NIELSEN, *Danske Privatbiblioteker gennem Tiderne*. I. Indtil Udgangen af det 17. Aarhundrede. Kbh. 1946. 261 Sider. Med Illustrationer. (Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag).

Den sidste Menneskealders stigende – undertiden næsten uhyggeligt stigende – Interesse for at samle paa Bøger har naturligt ført med sig, at Samlerne ogsaa har vendt Blikket tilbage for at følge, hvorledes deres Forængere har baaret sig ad med i Fortiden at tilvejebringe de Biblioteker, som staar omstralet af den store Berømmelse. En Vejledning baade for Samlere og andre lærdomsinteresserede paa et Omraade, hvor man hidtil blot gennem spredte Efterretninger har maattet arbejde sig frem til et større Overblik, foreligger nu i Overbibliotekar, Dr. Lauritz Nielsens ovennævnte Værk, hvoraf det først udkomne Bind dog kun behandler Tiden indtil Udgangen af det 17. Aarhundrede.

Saa vel boghistorisk som personalhistorisk er det interessant at fordybe sig i dette Skrift. Naar man ser, hvorledes baade borgerlige og adelige i det 16. og 17. Aarhundrede har formaaet at skabe omfattende og fint sammensatte Biblioteker, kan man ikke undgaa at faa et levende Indtryk af, paa hvor højt et Stade Aandskulturen i Virkeligheden har staaet i disse Aarhundreder, der ikke sjældent omtales som den nyere Tids „Middelalder“. Tycho Brahe og Henrik Rantzau, Holger Rosenkrantz og Jørgen Seefeld, Stephan Stephanus og Peder Resen straalere i dette Tidsrum som de store Stjerner paa Bog-samlernes Himmel, men ogsaa talrige andre Mænd og Kvinder har med færre Midler og i mindre Stil evnet at opbygge Bogsamlinger, som maa have været en Pryd for deres Land. Skade kun, at saa mange af disse Skatte paa den ene eller anden Maade er blevet adspredt eller er gaaet til Grunde i Tidens Malstrøm.

Adskilligt af, hvad der berettes i Lauritz Nielsens nye Værk, er ikke absolut nyt og kunde heller ikke være det, naar man tænker paa de dybtgaaende, grundlæggende Studier ogsaa i dansk Bibliotekshistorie, som skyldes den svenske Forsker, fhv. første Bibliotekarie, fil. dr. O. WALDE i Uppsala. Lauritz Nielsen vedgaar da ogsaa sin Gæld til denne Mand paa den nobleste Maade, idet han har dediceret hele Værket til Walde „den fremragende Forsker af nordisk Bog- og Bibliotekshistorie“. Paa de Felter, hvor Dr. Walde

ikke har arbejdet, kan Lauritz Nielsen derimod fremlægge nyt Stof dels som Frugt af egne Undersøgelser, dels paa Grundlag af et efterladt haandskrevet Arbejde af afdøde Overbibliotekar CHRISTIAN BRUUN. Men forøvrigt skal Bogen næppe i første Række opfattes som Resultatet af specielle primære Kildeforskninger; det har mere været Forfatterens Hensigt at levere et Oversigtsværk, der skildrer Udviklingslinierne og de typiske Eksempler paa dette Omraade. Maalet er ogsaa tilfulde blevet naaet, og Læseren følger med Interesse, undertiden med Spænding, den klare og letløbende Fremstilling.

Et saadant Værk har naturligt nok først og fremmest Betydning for den bog- og bibliotekshistoriske Forskning, men ogsaa for Personalhistorien er der her meget at hente, saa sandt som et Bibliotek ofte afspejler væsentlige Sider af et Menneskes Ejendommeligheder. Man maa derfor ogsaa i biografisk Henseende betegne det som en stor Vinding, at en lang Række Personligheder – Adelsmænd, Professorer, Biskopper og Præster, Borgere og Private – herigennem belyses paa særlig Maade.

Dr. Lauritz Nielsen er en saa kyndig og nøjagtig Forsker, at det ikke var at vente, at der vilde være Plads for mange kritiske Indvendinger. Et Par Punkter opfordrer dog maaske til nærmere Overvejelse. Det forekommer mig saaledes, at Forf. (S. 60, 162) affærdiger Biskop JESPER BROCHMANDS Bibliotek vel kort. Det er ganske vist rigtigt, at det ikke hørte til Landets største Samlinger, heller ikke rummede mange bibliofile Sjældenheder, men som den bevarede Katalog (A. M., 4°, 901) viser, var der her med en sjælden Fuldstændighed samlet Tidens hele filosofiske og teologiske Litteratur, den sidste baade fra katolsk, luthersk og reformert Side, saaledes at Katalogen endnu kan bruges som en meget nyttig Vejviser paa disse Omraader (jvfr. min H. P. Resen I, 160). Helt rigtigt er det heller ikke, naar det S. 166 siges, at ingen af Thomas Kingos Biografer har ofret Katalogen over hans Bibliotek nogen nærmere Omtale – den er dog benyttet med Udbytte baade af F. J. Billeskov Jansen og Arne Møller (Kirkehistoriske Samlinger 6. R. I, 312; II, 90, 96). Rektor ALBERT BARTHOLINS Bibliotek har allerede været omtalt i min „Frederiksborg Statsskoles Historie“ (S. 52), hvor der netop gøres opmærksom paa, at det rummede en usædvanligt righoldig Samling af Musikalier. – Nogle smaa Incurier har hist og her indsneget sig: S. 31 omtales Præsten Jacob Jensen „Snitorph“ – hans Navn er „Snistorph“; det S. 34 citerede Værk af H. Hennings hedder ikke „Generalogiæ“, men „Genealogiæ aliquot familiarum“, S. 76 kaldes den meget bekendte teologiske Professor Kurt Aslaksen urigtigt „Knut“. S. 140 bruges det mærkelige Ord „filippinsk“ for filippistisk, og S. 146 vilde Formen Farskov vist være at foretrække for „Farskov“.

Forlaget har givet Bogen et usædvanligt smukt og til det kultiverede Indhold passende Udstyr: godt Papir, udmærket Sats og en lang Række fortrinlige Illustrationer (især Portrætter og Gengivelser af sjældne Værker fra de berømte Biblioteker). Det er med ikke ringe Forventning, at man

imødeser Fortsættelsen af Værket. Ikke mindst Behandlingen af det 18. Aarhundrede, de store Samleres gyldne Periode, vil sikkert paa mange Punkter tegne et væsentligt nyt Helhedsbillede.¹

BJØRN KORNERUP.

Nordisk Leksikon for Bogvæsen, redigeret af Esli Dansten og Lauritz Nielsen under Medvirksomhed af Harald L. Tveterås og Bengt Åhlén. Hefte 1, Kbhvn. 1946. (Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, Kbhvn., Dreyers Forlag, Oslo, Förlaget Biblioteksböcker, Stockholm).

Det har længe været følt som et Savn i nordisk Litteratur, at der ikke fandtes en encyklopædisk Haandbog med Behandling af alle de Emner, der har Tilknytning til Bog- og Biblioteksvæsen. Det er derfor meget fortjenstfuldt, at Arnold Buscks Forlag i Forbindelse med et norsk og et svensk Forlag har paabegyndt Udgivelsen af et saadant Værk. At dømme efter det foreliggende første Hefte tegner „Nordisk Leksikon for Bogvæsen“ til at blive en meget nyttig Haandbog. I Modsætning til saa mange Encyklopædier, der væsentlig indeholder det samme Stof blot i forskellig Maalestok, staar man her over for et Arbejde, som virkelig bringer noget nyt i sin Art. Medens en stor Del af Artiklerne selvfølgelig behandler Stof af fælles international Karakter, maa det fremhæves som en Fortjeneste, at der tages særligt Hensyn til nordiske Foreteelser. Tiltalende virker det ogsaa, at Artikler af Forfattere af forskellig nordisk Nationalitet fremtræder i de paagældende Landes Sprog. Det er en forstandig Form for praktisk Skandinavisme, for nordisk Kultur-fællesskab.

Som antagelig i alle Haandbøger af lignende Art gør der sig nogen Ulighed gældende hos de enkelte Artikelforfattere. Navnlig kan der vistnok ankes over, at en Del af de norske Artikler er vel lange i Forhold til Betydningen af det Stof, der meddeles. Ligeledes synes der at herske en vis Vilkaarlighed med Hensyn til Anbringelsen af Kildehenvisninger. Paa samme Side (S. 55) vil man saaledes kunne se en svensk Forfatter til sin Artikel om Eric Benzelius give Litteraturhenvisninger, endog til det svenske biografiske Leksikon, medens en dansk og en norsk Forfatter af parallelle Artikler overhovedet ikke anfører nogle Kilder. De meddelte faktiske Oplysninger synes iøvrigt at udmærke sig ved Korrekthed, men man maa naturligvis regne med en vis Procentdel Fejl i et saa omfattende Værk. Anmelderen har kun fundet yderst faa, men bemærker for Princippets Skyld, at det er urigtigt, naar første Trykkeaar for Jesper Brochmands berømte Postil S. 20, Sp. 2 angives til 1719 for 1635.

Der er Grund til at lykønske de Forlag, der har sat dette Værk i Gang,

¹ Forfatterens uventede og i høj Grad beklagelige Bortgang har tilintetgjort denne som adskillige andre Forventninger.

og ikke mindre Hovedredaktøren, Overbibliotekar, Dr. Lauritz Nielsen, til den gode Begyndelse. Ogsaa personalhistorisk interesserede vil sikkert jævnlig have Udbytte af at ty til dette Leksikon baade for at søge Oplysninger om almindelige Forhold, og fordi Værket indeholder en Række kortfattede, men nyttige Biografier af Bogsamlere, Bibliotekarer, Bogtrykkere, Forlæggere o. a., om hvem det ikke altid er lige let at faa Kundskab.

BJØRN KORNERUP.

BROR OLSSON, *Svenskt lärt namnskick. Hjälpreda vid släktforskning*. Lund 1946. (Gleerupska univ.-bokhandeln, Lund).

En interessant Nyskabelse inden for svensk historisk Forskning i de senere Aar er det „Kyrkohistoriska Arkivet i Lund“, som skylder den idérige, energiske Professor i Kirkehistorie HILDING PLEIJEL sin Oprindelse. „Arkivet“, som Institutionens iøvrigt ikke helt velvalgte Navn lyder, har til Opgave i første Række at indsamle Stof til den saakaldte kirkelige „Folkelivsforskning“ med Hensyn til alt, hvad der i Sæd og Skik endnu kan være bevaret af gammel Tradition, og heldigvis fortolker „Arkivets“ Ledelse Begrebet kirkelig Folkeoverlevering meget vidt. Da Indsamlingsarbejdet tilmed foregaar med stor Ihærdighed, tør man i Aarenes Løb love sig rige Frugter for den historiske Forskning.

Som Vejledning for Medarbejdere og andre interesserede har Institutionen paabegyndt Udsendelsen af en Række Smaaskrifter „Meddelanden från Kyrkohistoriska Arkivet i Lund“. Foruden et Par indledende Brochurer af Professor Pleijel om „Arkivets“ Opgave kan her nævnes første Bibliotekarie KRISTER GIEROWS Oversigt „Lunds domkapitels arkiv“, PLEIJELS „Bouppteckningarnas bokbestånd“ og første Bibliotekarie, fil. dr. BROR OLSSONS „Äldre andaktslitteratur“. Alle tre er disse Smaaskrifter tillige af Betydning som Hjælpemidler for dansk kirke- og personalhistorisk Forskning, det sidstnævnte især til Identificering af de mange, ofte vanskeligt forstaaelige Bogtitler, som man kan støde paa ogsaa i vore Skifteakter.

Dr. BROR OLSSON, den fine Kender af Lærdomshistorien og af de gamle Sprog, har nylig som sidste Led i denne Serie udsendt et Hefte om lærd Navneskik i Sverige, som baade direkte og indirekte er i høj Grad lærerigt. Det lille Skrift behandler med megen Klarhed og stor Lærdom de forskellige Maader, hvorpaa lærde Folk i ældre Tider omformede deres oprindelige Navne ved Hjælp af hebraiske, græske og latinske Ord. Senere Slægter har alt for ofte været tilbøjelige til at trække paa Smilebaandet ad denne som ad saa mange andre af Fortidens Foreteelser, og man har haft alt for let ved at overse, at i en Periode, hvor studerede Personer bestandig var henvist til at benytte Latin i Tale og Skrift, var det en ligefrem Nødvendighed, at deres nationalt prægede Navne fik en saadan Form, at de naturligt lod sig indføje i Tidens latinske Prosa. Man havde da ingen anden Udvej end at omdanne et natur-

givet Grundlag af germansk Oprindelse gennem Oversættelser til eller Laan fra de klassiske Sprog. Talrige af de Eksempler, Dr. Olsson fremfører, viser, hvor sindrigt man i saa Henseende kunde gaa til Værks, og hvor forsigtigt en mindre belæst Eftertid maa optræde ved Fortolkningen af saadanne Navne. Kan enkelte end i vore Øren have en vis komisk Klang, er der dog som Helhed mere Grund til at beundre det Snille, man paa dette Omraade lagde for Dagen.

„Svenskt lärt namnskick“ kan tillige tjene som Hjælpemiddel ved Under søgelser af lærd Navneskik i Danmark, et Emne, som iøvrigt fortjente at behandles i et særligt Skrift, men det er ogsaa egnet til at vise, at der paa dette Omraade gør sig en karakterisk Forskel gældende mellem Danmark og Sverige. Medens man herhjemme kun finder forholdsvis faa Navne af græsk Form (bekendte er især Achton og Zythagatus), vrimler det i vort Naboland med græciserede Navne som Nicander, Evander, Neander, Chronander, Neokylander, Dryander o. l. Hvis der her ikke blot er Tale om en Moderetning, kunde det antyde et mere fyldigt Kendskab til det græske Sprog i Sverige.

BJØRN KORNERUP.

Flensborgeren, Professor Christian Paulsens Dagbøger. Ved Knud Fabricius og Johs. Lomholt-Thomsen. Kbh. 1946. 430 Sider. Med Portrætter. (Gyldendalske Bøghandel, Nordisk Forlag).

Dansk personalhistorisk Litteratur er blevet et virkelig værdifuldt og interessant Værk rigere ved den Udgave af den slesvigske Jurist og Patriot CHRISTIAN PAULSENS Dagbøger, som Professor KNUD FABRICIUS i Forbindelse med Dagbogsforfatterens Datterdattersøn, Adjunkt JOHS. LOMHOLT-THOMSEN har besørget. De almindelige Omrids af Christian Paulsens Personlighed og Indsats har vel længe staaet ret klare for den historiske Bevidsthed som Følge baade af den stærkere og stærkere Beskæftigelse med sønderjydsk Historie, som især Aarene efter Genforeningen har ført med sig, og fordi hans Ven H. N. Clausen allerede i 1857 i et Mindeskrift har tegnet et fint forstaaende Portræt af den fædrelandssindede Mand, med hvem han i en lang Aarrække havde været nøje forbundet. Først ved den her foreliggende Udgave er det dog blevet muligt at vinde et dybere Indblik i hans Udvikling og Karakter.

Christian Paulsens Dagbøger eller maaske snarere „Aarbogsoptegnelser“, der spænder fra hans Skoletid til tre Dage før hans Død, opbevares dels i Det kgl. Bibliotek, dels i privat Besiddelse. Forhaabentlig vil de sidstnævnte nu i Forbindelse med hans Brevsamling gaa over i offentligt Eje. Enkelte Forskere har tidligere nu og da haft Lejlighed til at benytte Dagbøgerne for visse Punkters Vedkommende, men Udgiverne har med Rette ment, at de i deres Helhed – blot med Udeladelse af visse, mindre betydningsfulde Partier – fortjente at gøres tilgængelige baade for Forskningen og for Læseverdenen. Som det var at vente, findes der heri mangfoldige Oplysninger og

Udtalelser om den politiske Udvikling, navnlig for saa vidt angaar det sønderjydske Spørgsmaal, men dog næppe meget, der paa dette Omraade er væsentligt nyt, om end adskillige vel kendte Foreteelser bliver fyldigere belyst. Dagbøgenes største Værdi er utvivlsomt af biografisk Karakter. De indeholder da i første Række adskilligt af Interesse til Belysning af en lang Række Personligheder baade i Hertugdømmerne og i Kongeriget, skønt man faar Indtrykket af, at den noble og humane Christian Paulsen just ikke i særlig Grad har været en skarpsynet Menneskekender. Man savner undertiden lidt Salt i hans Ytringer og stærkere Kolorit over hans Domme.

Langt mere betydningsfulde er Dagbøgerne derimod ved den Skildring, de indirekte giver af Forfatteren. Fra sine ganske unge Aar har han aabenbart været en udpræget Idealist, i sin første Tid – som naturligt var, naarses hen til hans Hjemstavn og første Uddannelse i Opdragelsesanstalten Schnepfenthal og ved flere tyske Universiteter – temmelig germansk af Præg, ofte paafaldende abstrakt i sin Tænke- og Følemaade, men af en ridderlig og fin Karakter. Meget smukt er det at iagttage hans nationale Udvikling. Han omfattede Danmark og dansk Kultur med glødende Kærlighed og saa det tidligt som sit Livs Opgave at sætte alle Kræfter og Evner ind paa Kampen for at styrke det danske Element i Slesvig.

En ganske særlig Betydning tilkommer der Dagbøgerne i kirkehistorisk Henseende. Med god Grund gør Knud Fabricius i sin Indledning opmærksom paa, at Christian Paulsen, denne af Naturen saa gennemreligiøse Personlighed, staar som en af de ædleste Repræsentanter for Tidens Rationalisme. Det er saa meget vigtigere at fremhæve just denne Side ved de her udgivne Dagbøger, som den kirkelige Retning, han tilhørte, har været udsat for de mest urigtige og uforstaaende Bedømmelser. Christian Paulsens Dagbogsoptegnelser giver et dybt Indblik i en Sjæl, der Livet igennem under mange Slags Sorger og Genvordigheder fandt Hvile i den udpræget rationalistiske Fromhedstype, som han i sin Ungdom havde sluttet sig til, og som han aldrig svigtede. Over for et saa tungtvejende Selvvidnesbyrd burde al blot dogmatisk bestemt Tale om Datidens „døde“ Rationalisme forstumme. Dagbøgerne viser desuden klart nok, hvor forsigtig man bør være med at tale om „Rationalisme“ i al Almindelighed som en ensartet Størrelse uden at gøre sig nøjere Rede for, hvad der skal forstaaes ved denne i Virkeligheden ret sammensatte Foreteelse. Paulsen formaaede saaledes paa mærkelig Maade i sit Standpunkt at sammensmelte den ældre Rationalisme i H. G. Clausens Skikkelse med H. N. Clausens formidlende Retning, samtidig med at han dog kunde drage Næring af J. P. Mynsters mere „positive“ Kristendomsopfattelse.

Udgaven er ikke blot værdifuld ved sit Indhold, men fortjener ogsaa at fremhæves for den omhyggelige og kyndige Maade, hvorpaa Stoffet er lagt til Rette. Professor Fabricius har forsynet Udgaven med en fortræffelig Indledning, der i al Knaphed giver et Rids af Christian Paulsens Levned og Personlighed, og Teksten er overalt ledsaget af en righoldig og indtrængende

Kommentar. Enhver, der har arbejdet med at kommentere Breve og andet „privat“ Kildestof, vil vide, hvor vanskeligt det ofte kan være at trænge til Bunds i dunkle Steder. Selv om der ogsaa i denne Udgave findes Punkter, hvor Udgiverne – vistnok med god Grund – har maattet opgive at komme til Vejs Ende, saa er det i forsvindende faa Tilfælde og i intet af Betydning. Der er tværtimod al Anledning til at komplimentere dem for det omfattende Arbejde, der er nedlagt i Kommentaren. Overalt faar man virkelig Besked om de Sagforhold, der trænger til at oplyses, og om de Personer, som bør identificeres. Arbejdet med adskillige af de sidstnævnte, der ingeniunde hører til Tidens mere kendte Navne, maa utvivlsomt have kostet Udgiverne næsten urimeligt Bryderi. Endelig er Udgaven, hvad der er meget priseligt ogsaa som Eksempel for de mange, som endnu i vore Dage tillader sig at være efterladende paa dette Punkt, forsynet med et udførligt Register over Personnavne. Registeret er anlagt saaledes, at det tillige indeholder en Række nærmere kommenterende Oplysninger, hvad der utvivlsomt er metodisk rigtigt over for Stof af denne Art.

Trods ihærdig Søgen er det næsten ikke lykkedes Anmelderen at finde Punkter, ved hvilke der kunde sættes kritiske Spørgsmaalstegn. Nærmest for Princippets Skyld skal dog her anføres nogle faa – og lidet betydningsfulde – Anmærkninger. Naar det saaledes S. XVIII i Indledningen hedder, at Paulsen 1820 drak Dus med H. N. Clausen „i den gamle Provstegaard paa Frue Plads“, og det S. 229 Note 1 under 1834 hedder, at Clausen boede „i den daværende Stiftsprovstegaard, som laa paa Hjørnet af Fiolstræde og Frue Plads (overfor den nuværende)“, er det ikke rigtigt. Den „gamle Provstegaard“, som havde omtrent den Beliggenhed som angivet S. 229, brændte 1807 og i Stedet indrettedes en Kapellanbolig midt i Fiolstræde til (midlertidig) Stiftsprovstegaard. Her boede H. G. Clausen hele sin Tid (se Memoirer og Breve XXXIX, 87; Kortet i Svend Dahl, Universitetsbibliotekets Bygninger gennem Tiderne, 1932, S. 41; jvfr. Bjørn Kornerup, Vor Frue Kirkes og Menigheds Historie S. 330). Heller ikke er det helt rigtigt, naar det S. 226 Note 3 siges, at „Søbakken“ i Taarbæk 1834 var „H. N. Clausens Villa“. Til sin Død 1840 ejede H. G. Clausen dette Lyststed, og først da blev det overtaget af Sønnen, der dog tidligere om Sommeren havde boet her (jvfr. Memoirer og Breve XXXIX, 127). S. 168 tales der 1830 om en „herlig Pindse-Prædiken af Mynster“, og der henvises i Note 1 til „Spjellerup-Prædikenerne“. Det synes mere sandsynligt, at der sigtes til en Pinseprædiken i Mynsters Postille (1. Udgave, 1823, I, 32-49), som han ellers synes at have brugt i denne Periode (jvfr. S. 201, 235, 274).

S. 104 og 110 omtaler Paulsen, at han 1822 [den 22. September] i Roskilde Domkirke sammen med sin elskede Thora Bloch havde hørt en „skjøn“ Prædiken, der bevægede ham dybt og længe blev i hans Minde. Det vilde da være interessant at vide, hvem der havde holdt den Prædiken, men der oplyses intet derom i Noterne. Imidlertid vil et Eftersyn af Kommunion-

bogen for Roskilde Domkirke 1822-42 (i Landsarkivet for Sjælland m. m.) godtgøre, at Prædikanten til Højmesse den paagældende Dag var HANS PETER BOYE HERTZ (†1868), personel Kapellan ved Roskilde Domkirke 1819-29, som forøvrigt omtales med Sympati et Par Steder i Dagbøgerne (S. 114, 242).

Hist og her er det vanskeligt at se, hvilket Princip der er fulgt ved Anbringelsen af Kildehenvisninger i Noterne. Saaledes savner man S. 206 Note 6 under Omtalen af W. Bendz's store Billede af det Finckske Kaffehus Henvisning til den nærmere Behandling deraf hos A. Røder, Maleren W. Bendz, 1905, S. 43 ff. S. 153 Note 1 (Flors Kaldelse til Lektor („Professor“) i Kiel) havde det været naturligt at henvise til Skalbergs Meddelelser i Danske Magazin 6. R. VI, 100 ff., og S. 302 (Paulsens Forhold til C. F. Wegener) under jeg mig unægtelig over, at der ikke er givet Henvisning til ret karakteristiske Udtalelser om Paulsen af Wegener i dennes Breve, udgivne i Danske Magazin 7. R. I, 232, 234, 238. S. 315 Note 3 hedder det, at der i et utrykt Brev fra Paulsen skal findes „stærke Ord“ om Grev Joseph Carl Reventlow-Criminel. Det vilde næppe have været af Vejen at give lidt nærmere Oplysning herom.

Endelig noterer jeg et Par Smaafejl (maaske Trykfejl): 146 L. 2 f. n. staar i Teksten „Engeltofts“ for Engelstofts, S. 297 Note 5 tales om Præsten „Westergaard“ for Westengaard, S. 412 kaldes Fru Heiberg Johanne „Louise“ for Johanne Luise, S. 419 J. P. Mynster „Jacob“ for Jakob, foruden flere lignende Smaatterier. Det er sjældent, at man forgæves raadspørger Kommentaren. Dog undrer man sig over, at Ordet (S. 349) „pappede“ (lavede Papsager?) ikke er forklaret, naar man dog S. 275 har fundet det fornødent at oplyse, at „Barfrost“ betyder Frost uden Sne.

BJØRN KORNERUP.

HUGO MATTHIESSEN: *Snapstinget. Jydsk Termin. Marked og Mennesker.* Kbh. 1946. 239 Sider. Med Illustrationer. (Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag).

En ny Bog af Hugo Matthiessen betragtes efterhaanden som en virkelig Begivenhed paa Bogmarkedet i hvert Tilfælde af alle dem, for hvem Fordybelsen i deres Lands Fortid er blevet en Del af Livet selv. Det er ogsaa let forstaaeligt, at Matthiessens Forfatterskab vinder en stadig større Kreds af Venner og Beundrere baade i Danmark og i det øvrige Norden, thi i en sjælden Grad formaar han at forene Saglighed med en livfuld, ofte kunstnerisk præget Fremstilling af det historiske Stof. Mest af alt udmærker Matthiessen sig dog ved sin Evne til paa dybt fortrolig Maade at leve sig ind i svundne Tiders Egenart. Hvor andre gaar intetanende forbi, der ser hans Øje skarpt, og med fint mærkende Øren lytter han sig frem til Fortidens de stilleste Stemmer.

Disse Ejendommeligheder præger ogsaa Matthiessens nyeste Bog, en Fremstilling af det jydsk „Snapsting“ fra de ældste Tider indtil dets Bortfald i forrige Aarhundrede. Desværre er det ikke lykkedes Matthiessen saa lidt som tidligere Forskere at give nogen tilfredsstillende sproglig Forklaring paa det mærkelige Ord Snapsting, hvorved man oprindeligt betegnede det første Landsting i Viborg efter det nye Aars Begyndelse. Desto fyldigere er derimod hans Udredning af Institutionens Udvikling gennem Aarhundrederne i dens forskelligartede og vekslende Former: som Ting, som Penge-termin, som Marked og som Mødested for alle Slags Folk lige fra Matadorer og Spekulanter, Købmænd og Aagerkarle, Proprietærer og Præster til Gøglere og Gavtyve.

Allerede i Tiden før 1660 dannede Snapstinget et Knudepunkt i Jyllands Tilværelse især som Samlingsplads for Adelen, der her fortrinsvis afgjorde deres Pengeforretninger. Efter Adelsvældens Sammenbrud snarere voksede end aftog Snapstingets Betydning, idet nu en Række borgerligt fødte Penge-mænd rykkede frem som Opkøbere i stor Stil af det gamle adelige Jordegods. I over hundrede Aar er det denne nye Pengeadel, haard og godsgridsk som den var, der kommer til at præge Snapstinget i Opgangs- og Nedgangstider. En hektisk Blomstring oplevede man især fra 1780'erne, da den saakaldte „Godsslagning“ greb mere og mere om sig og medførte en kolossal Spekulationsiver og Pengerigelighed, som igen satte sig Spor i en hidtil ukendt Luxus i Livsførelsen. Men efter 1807 kom Tilbageslaget, og Aarene 1807-30 kan med Rette kaldes „det store Sammenbruds Tid“. Statsbankerot og Landbrugskrise tog Grunden bort under det vilde Spil, Fallitter fulgte tæt efter hverandre, og de Mænd, der havde ført det store Ord i de gyldne Tider, bukkede nu under, en efter en, og forsvandt i Ubemærkethed. Ogsaa her erfarede man ofte Sandheden af det gamle Ord: efter den søde Kløe kommer den sure Svie.

I sine tidligere Bøger har Hugo Matthiessen overvejende beskæftiget sig med at skildre Milieuet, Baggrunden for de enkelte Menneskers eller Menneskegrupperes Tilværelse, - saaledes f. Eks. i den her i Tidsskriftet (10. R. VI, 277-78) anmeldte „Den sorte Jyde“ og senere i „Det gamle Land“. Noget anderledes er han gaaet til Værks i dette Skrift. Ogsaa her faar Læseren vel i første Række en bred Skildring af den almindelige Kulturbaggrund, bygget op paa Hundreder og Hundreder af omhyggeligt indsamlede Smaa-træk, men han stilles tillige over for en lang Række ejendommelige Personligheder. Ikke mindst set fra et personalhistorisk Synspunkt faar Hugo Matthiessens sidste Bog derfor en særlig Værdi og Tiltrækning. Konkrete, levende Enkelt personer rykker ind og befolker Milieuet Aarhundrede efter Aarhundrede; Bogen kunde godt til Undertitel have haft „Skæbner og Skikkelser“.

Der kan ikke her være Tale om at gennemgaa alle de Personligheder, Hugo Matthiessen har fremdraget af deres hidtidige Tuumørketilværelse, kun enkelte bør nævnes. Næsten om dem alle gælder det, at medens deres Navne

og de ydre Omrids af deres Levned vel har været kendte, har de dog hidtil kun staaet som blege Skygger for den historiske Bevidsthed – først nu har deres Personligheder faaet den Livets Farve, som kun en Historiker med Kendskab til Tiden og fortrolig Medviden om Forhold og Foreteelser kan skænke dem.

Fra den første Tid efter Enevældens Indførelse – fra „Matadorernes Opmarch“, som Matthiessen træffende kalder denne Periode – kan saaledes fremhæves Dr. Niels Benzon i Aalborg, paa een Gang Lærd og Godskøber i stor Stil, den handlekraftige, forslagene Christen Linde i Holstebro, tilsidst Ejer af ikke mindre end ti Herregaarde, samt den stenrige Fru Anne Søe til Kolbygaard, der lige til sit 90. Aar utrætteligt vedblev at puge Gods og Guld sammen, en mærkelig, sagalignende Skikkelse, om hvem Traditionen ikke har bevaret et eneste forsonende Træk. Blandt Opkøbere af Jordegods i denne og den følgende Tidsalder findes desuden Repræsentanter for saa vel kendte Slægter som Kjørulf, Moldrup, Kjør, de Lasson, de Poulson, de Thygesen, de Friedenreich og de Lindenpalm. En særlig Plads blandt disse tilkommer der Gerhard Hansen de Lichtenberg, Storkøbmanden fra Horsens, der drifdigt forøgede sit Liggendefæ, alt medens han ved sin storstiledede Gavnildhed og sin Virksomhed som pragtelskende Bygherre indskrev sit Navn i vor Kulturhistorie.

Rigest paa interessante, fint forstaaende Menneskeskildringer er hos Hugo Matthiessen dog Kapitlet „Lykkens Yndlinge“, der behandler de Personligheder, som fra 1780'erne til 1807 bestemte Udviklingen paa Viborg Snapsting. Som „rundhaandede, livsglade og frodige Folk“ betegner Forf. med Rette dette Slægtled, der tæller Mænd som Peter Severin Fønss, Henrik Johan de Leth, Johan Conrad v. Schuchardt, Ulrich Chr. v. Schmidten, Paul Marcussen, Hans Jacob Lindahl, Henrik Muhle de Hoff og adskillige andre, der i disse Overflodens Aar samlede sig store Rigdomme ved Terminsforretninger og omsatte Guldstrømmene i en festligt straalende Tilværelse for sig selv og andre. For første Gang i Litteraturen er her alle disse Skikkelser indgaaende blevet karakteriserede baade enkeltvis efter deres personlige Ejendommeligheder og som Udtryk for den Kulturkreds, hvori de hørte hjemme. – Det er derfor en beklagelig teknisk Mangel, at denne – som saa mange af Hugo Matthiessens øvrige Bøger – ikke er forsynet med et Personnavne-register.

Hugo Matthiessen har indlagt sig megen Fortjeneste ved at give en værdifuld og i sjælden Grad fængslende Behandling af et vigtigt Emne fra vor indre Historie. En Historiker af den økonomiske Skole vilde maaske nok have anlagt en anden Behandlingsmaade med en dyberegaaende Redegørelse for den økonomiske Baggrund, men det er sikkert kun en Kulturhistoriker, der formaar at give et Helhedsbillede af Snapstinget som Institution, af Samspillet mellem de forskellige Faktorer i den historiske Udvikling, af de institutionelle, økonomiske, kulturelle og personlige Forhold. Bogen om

det jydsk Snapsting vil sikkert længe blive staaende som et Mønsterarbejde i vor kulturhistoriske Litteratur. Kan det end undertiden hænde, at den temperamentsfulde Forfatters levende Fantasi skyder vel yppige Skud, saa holdes man paa den anden Side skadesløs ved den indtrængende Benyttelse af det rige, uendeligt brogede Kildestof, hvorpaa Skildringen er bygget op. Ikke blot den lange Række af Landstingets Skøde- og Panteprotokoller har Hugo Matthiessen pløjet igennem, men ogsaa den hele trykte Litteratur er blevet draget ind i Undersøgelsen med en sjælden Grad af Fuldstændighed.

I Hugo Matthiessens eget Forfatterskab indtager Snapstingsbogen en fremtrædende Plads. Det er ikke ofte, at man hos en Forfatter, der allerede har ydet saa meget, kan tale om nye Højdepunkter – i Hugo Matthiessens Produktion betegner „Den sorte Jyde“, „Det gamle Land“ og „Snapstinget“ ved deres mærkelige Frodighed og indre Afklarøthed en stadig stigende Linie.

BJØRN KORNERUP.

SMAA MEDDELELSER

OM VEDEL SIMONSEN

I.

Interessen for L. S. Vedel Simonsen og Forstaaelsen for hans Betydning som en af vore første Kulturhistorikere har været kendeligt voksende i den sidste Menneskealder. 1919 henlede saaledes Knud Fabricius i en Artikel i „Vor Fortid“, III, Opmærksomheden paa den gamle fynske Samler, 1916–21 udgav G. L. Wad i „Fra Fyens Fortid“ Dele af hans omfattende, i flere Henseender saa righoldige Brevveksling, især med Vennen gennem de mange Aar E. C. Werlauff, og i en skarp Debat i „Tilskueren“ 1923 mellem Th. A. Müller og Carl S. Petersen blev hans Indsats som Oldgransker indgaaende belyst.

Selv om det er let nok at se Svaghederne ved Vedel Simonsens Skrifter og hele Virke, maa det dog indrømmes, at der tilkommer ham betydelige Fortjenester af hans store Indsamlingsarbejde baade med Hensyn til Oldsager og litterære Bidrag til Belysning af vor indre Historie. Hertil kommer, at han ved sit Liv og sin Personlighed indtager en ejendommelig Plads i Dattidens Danmark. Han kunde meget vel fortjene, at en øvet og kyndig Forfatter i et særligt Skrift tegnede hans Profil som Kulturtype.

Blandt Vedel Simonsens talrige Skrifter hører hans „*Udsigt over Nationalhistoriens ældste og mærkeligste Perioder*“, 1–3, 1813–16, som Helhed ikke til de værdifuldste. Bedst er afgjort første Del, der giver en „Udsigt over Nationalhistoriens især dens haandskrevne Kilders forskjellige Skjæbne i Norden“, i sin Art den første og endnu den eneste samlede Oversigt af denne Karakter. Det er derfor forstaaeligt, at Rosenkilde og Baggers Forlag (ved Volmer Rosenkilde) har følt sig fristet til at foranstalte et Optryk just af denne Del, under Titel „Bøger og deres Skæbne“ (Kbh. 1946). Gennemlæser man nu Bogen i dens nye Skikkelse, faar man igen et levende Indtryk baade af den Kærlighed, Vedel Simonsen nærrede til sit Fædreland og dets Historie, og af den ublide Skæbne, der har ramt store Dele af Kildestoffet som Følge af en lang Række forskelligartede, ugunstige Faktoreres Indvirkning. Skønt Vedel Simonsens Oplysninger ikke overalt er helt rigtige eller fyldestgørende, er hans Fremstilling paa sin Vis meget interessant og lader sig ogsaa i vore Dage læse med Udbytte.

Optrykket fremtræder i en smuk ydre Skikkelse, bl. a. forsynet med Vignetter af Axel Nygaard, og Tekstgengivelsen synes som Helhed nogenlunde tilfredsstillende. Dog havde det ikke været til Skade, om der var blevet læst en omhyggeligere Korrektur. Ikke faa fæle Trykfejl har indsnegat sig (saaledes S. 9 „Lome“ for Lomme, S. 28 „Historier“ for Historiens, S. 73 det meningsforstyrrende „saae Aar“ for „faae Aar“, S. 88 Noten „Fol; iobind“ for Foliobind, S. 102 det ligeledes meningsløse „lykkelige“ for ulykkelige, o. s. v.). Heller ikke havde det været upassende, om man havde benyttet Lejligheden til at rette forskellige, afgjorte Fejl hos Vedel Simonsen selv, saaledes S. 111 „Bartholiana“ for Bartholiniana, S. 118 „1772“ for 1722, S. 123 „domesteca“ for domestica, S. 143 det helt uforstaaelige „Promoconbus“ for Promocondus o. fl. l.

Det har næppe ligget inden for Udgiverens Kapacitet at levere en – iøvrigt tiltrængt – Kommentar til Vedel Simonsens Arbejde, hvad der vilde kræve indgaaende Undersøgelser, men det er en alvorlig Mangel, at Bogen ikke er forsynet med et Navneregister. Vedel Simonsens Fremstilling vrimler med Oplysninger om Enkelt personer, Historikere, Bogsamlere m. fl. og deres Samlinger, men er ikke let at finde til Rette i. Det vilde derfor have været baade fortjenstfuldt og rimeligt, naar man endelig vil levere et Optryk af et saa specielt Skrift, da gennem et Register at skabe den Ledetraad, som mangler fra Forfatterens Side.

2.

I en Samlingspakke af personalhistorisk Indhold i Det kgl. Biblioteks Haandskriftssamling (Ny kgl. Saml., Fol., 743) findes et Halvark med Titel „Bidrag til Historikeren Vedel Simonsens Livshistorie. Ved Holger Fr. Rørdam“, skrevet med den kendte Historikers egen Haand. Det er 1915 skænket til Biblioteket af Sofus Elvius. Formodentlig staar man her over for et Bidrag af Rørdam tiltænkt „Personalhistorisk Tidsskrift“ og indsendt gennem den af ham yndede Elvius. Efter Haandskriften at dømme maa Bidraget stamme fra ca. 1880 (i hvert Tilfælde efter 1877, jvfr. Note S. 1). Til Trods for, at Elvius allerede 1879 udtraadte af Redaktionen af Tidsskriftet og 1903 af Bestyrelsen for „Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie“, er det lille Stykke aabenbart blevet liggende blandt hans Papirer og maaske bestemt til andet Brug.

I Anledning af den genvakte Interesse for Vedel Simonsen kan Rørdams Meddelelser formentlig fortjene Plads her. Har de end ikke længere – særlig ikke efter Fremkomsten af Wads grundige Kommentar til Vedel Simonsens Brevveksling – det Præg af det helt ukendte, som da de blev nedskrevne, afspejler de dog altid vigtige førstehaands Kildevidnesbyrd og udmærker sig iøvrigt ved den nænsomme Tone, hvori de er affattede. – Nogle til Rørdams Noter tilføjede supplerende Oplysninger er sat i skarp Parentes.

„Vedel Simonsens Navn er saa bekjendt ved hans flittige Syslen med Fædrelandets Historie og særlig den historiske Topografi, at et Par næppe

nu kjendte, men dybt indgribende Begivenheder i hans Liv maaske fortjene at bevares, da de indeholde Forklaring af den dybe elegiske Tone, der gaar gjennem saa mange af hans Udtalelser.

Hans Studiegang er mærkelig: først Jurist, saa Mediciner – Kandidat med Udmærkelse og Doctor i samme Videnskab 1804 – og derpaa gennem et langt Liv Oldgranser og Historiker. Som Ejer (siden 1832) af en smuk Herregaard – Elvedgaard i Fyn – i Besiddelse af Midler til ganske at hengive sig til sit Yndlingsstudium, behøvede han ikke at løbe til Forlæggere eller at banke paa hos litterære Selskaber for at faa sine Skrifter udgivne, da han havde Raad til at lade dem trykke paa egen Bekostning og Sind til at uddele dem med rund Haand til enhver, som han kunde formode vilde interessere sig for dem. En misundelsesværdig Lod vil maaske manges Historiker sige, – og dog var Vedel Simonsen en ulykkelig Mand; over hans ensomme Liv hvilede en dyb Smerte, som han aldrig forvandt. Dens Aarsag er for en Del Aar siden fortalt mig af en nu afdød Mand, der i mange Aar havde staaet Vedel Simonsen nær og nøje kjendt hans private Forhold.¹ Hans Fortælling blev strax efter optegnet af mig og meddeles nu her saaledes, som jeg den Gang opskrev den.

Vedel Simonsens Fader (Kancelliraad Claus V. S. † 1832) var en svag og ubetydelig Mand, Moderen (Ane Marie, f. Schebye † 1827) var en yderst energisk og haard Kvinde. Som ungt Menneske giftede Vedel Simonsen sig (1807) i Kjøbenhavn med en ung Pige af simplere Familie.² Ægteskabet var Moderen i højeste Grad imod; hun behandlede Svigerdatteren paa en haard og haanlig Maade og brugte hende omtrent som Tjenestepige i Huset, medens Vedel Simonsen kun havde et lille Kammer paa Elvedgaard, hvor han levede med sine Bøger. Under Krigsaarene (1807–14), da der oftere var Indkvartering af Militær omkring paa Landet, sagdes Moderen have fremmet³, at Svigerdatteren kom i utilladelig Forbindelse med en indkvarteret Officer. Følgen heraf var, at det kom til Skilsmisse mellem Vedel Simonsen og hende. Imidlertid var der en Søn af deres Ægteskab, som Faderen elskede saare højt. Da denne Søn var 17–18 Aar gammel, forelskede han sig i en Tjenestepige paa Elvedgaard. Bestemoderen tog denne Ungdomsubesindighed

¹ Provst Hans Joachim Knudsen, der 1877 døde i en meget høj Alder som Sognepræst i Gislev og Ellested – en af de elskeligste og ærværdigste Skikkelser, jeg i mit Liv har kjendt. [Provst Knudsen omtales med Sympati af Vedel Simonsen i et Brev fra saa tidligt som 1833 (G. L. Wad, Fra Fyens Fortid I, 286). Jvfr. iøvrigt Vilhelm Birkedal, Personlige Oplevelser i et langt Liv I, 163. F. L. Mynster, Biskop Otto Laubs Levnet I, 205; III, 162. Kirkehistoriske Samlinger 4. R. IV, 367–78.]

² Ifølge Supplementet til Erslews Forfatterlexicon hed hun Sophia Francisca Kragh. Hun døde først 1861, altsaa 3 Aar efter Vedel Simonsen. [Jvfr. G. L. Wad I, 169–70].

³ [Det var dog snarere en Halvkusine af V. S., Henriette Strøbech, f. Schubart, jvfr. Wad II, 375].

saa haardt og skaanselsløst, at det unge Menneske i Fortvivelse skjød sig¹. Dette var et knusende Slag for Vedel Simonsen. Han kunde aldrig glemme Sønnens utidige Død. De Klæder, som denne havde baaret, den Dag han aflivede sig selv, hang siden altid over den ulykkelige Faders Skrivebord.

I Kofods Conversations-Lexicon XXVIII, 578-91 har Vedel Simonsen forøvrigt meddelt udførlige Efterretninger om sit Levned og sine talrige litterære Arbejder; men de i nærværende Meddelelse berørte Forhold forbi-gaas der i dyb Tavshed. Han døde den 12te Juli 1858. Hans Samling af Oldsager tilligemed den største Del af hans talrige historisk-topografiske Optegnelser kom efter hans Bestemmelse til det oldnordiske Museum.² Et og andet af hans haandskrevne Efterladenskaber vil dog endnu findes paa fynske Hænder, da han var meget villig til at meddele enhver, der ønske[de] lokale Oplysninger, Uddrag af sit rige Forraad“.

BJØRN KORNERUP.

DANCHEL

I Tilknytning til her i Tidsskriftet tidligere meddelte Oplysninger om Familien Danchel kan jeg oplyse, at der i Skifteprotokol for Vordingborg Rytterdistrikt 1722 den 30. Maj findes et Skifte efter afgangne HANS CHRISTIAN DANCHEL, forrige Lieutnant ved Søs-Etaten og hans salig Hustru ANNA ELISABETH CLAUDATTER FINCHE. Den salig Mands Arvinger er hans Broder Hr. POVL DANCHEL, Sognepræst for Aastrup Menighed i Falster og hans tvende Søstre MALENE DANCHELS har til ægte PEDER MELCHIOSEN, Birke-dommer for hans Exell. Hr. Stiftamtmand Lützwow i Laaland, MARTHE DANCHELS har til ægte FRIDERICH HENRICHSEN, Skytte hos højbemeldte hans Excellence Hr. Stiftamtmand Lützwow.

Ifølge Kallehave Kirkebog bliver Lieutnant Danchel i Kallehave begr. 21/12 1721.

WILHELM SEIDEL.

EN AUSTRALSK KJÆRULF-GREN

I „Personalh. Tidsskr.“ 10, II, 79 f. har jeg givet nogle Oplysninger om bl. a. en ostindisk Gren af Kjærulfernes store Træ, og jeg har der nævnt, at der intet vides om Generalkonsul i Manila WILLIAM DUNTZFELDT KJERULFS Søn JOHN KJERULF efter hans Besøg i Danmark 1837.

Gennem Magister Grunddal Sjallung, „Det heraldiske Institut“, Kbh., modtog jeg for en Tid siden en Forespørgsel fra en Hr. Reginald Arthur Vivian, Accadia, Magnetic is., North Queensland, Australien, om der kunde

¹ [Jvfr. herom Wad I, 201-04. Her siges dog blot, at den unge V. S.s Selvmord formentes at skyldes „en Kjærlighedshistorie“.]

² Se Berlingske Tidende for 1855, Nr. 51.

oplyses noget om hans Morfader JOHN PALMER KIERULF, der døde i Melbourne 1865. Da Generalkonsul Kierulf i Manila havde en yngre Broder af Navn John Palmer Kierulf, f. 1804, der døde i Frederiksnagor 30. Aug. 1821, har Generalkonsulens Søn John utvivlsomt været opkaldt efter denne og kan næppe være nogen anden end John Palmer Kierulf i Melbourne. Om ham oplyser den australske Forespørger, at han var Manager for Kohinor Guldminen i Ballaret, Victoria, Australien, og vist var gift med en BRAID fra Skotland, med hvem han havde Børnene:

1. JOHN KIERULF, f. 18. ., død før 1946.
2. JOSEFINE KIERULF, f. 18. ., d. før 1946. gift o. 1878 med FREDERICK JAMES VIVIAN.
3. FREDERICA KIERULF, f. 18. ., levede 1945.
4. OSCAR KIERULF, f. 18. ., d. før 1946.
5. ADELAIDE KIERULF, f. 18. ., d. før 1946.
6. DOLORES KIERULF, f. o. 1863, levede 1945.
7. ARTHUR KIERULF, f. 18. ., d. før 1946.

C. KLITGAARD.

JUEL-JØRGENSEN-LANDT

Ved at offentliggøre følgende Optegnelser fra en Familiebibel, der har tilhørt Adjunkt ved Aalborg Katedralskole, Justitsraad AXEL GEORG JUEL, tillader jeg mig at appellere til Tidsskriftets Læsere for at søge de i Slutningen opstillede Spørgsmaal løst.

Optegnelsernes 1. Del er skrevet af ANNA HEDEVIG DJURHUUS (1770-1841), der 1792 ægtede den senere Sognepræst til Olsker og Allinge JØRGEN JØRGENSEN LANDT (1752-1804):

Mine Børen:

Anno 1794 S. d. 14de Jan. blev GRETHE MARIE født Kl. 7 om Morgenen.¹
Anno 1795, d. 9de Septm. Kl. 11 blev Tvilling sønnerne JØRGEN og MATHIAS fødte - hensov d. 10de.

Anno 1797, d. 5te Janu. blev JOHANNE GEORGINE født Kl. 4^{1/2} om Morgenen.²
Anno 1798, d. 3die Decemb. Kl. 11 om Aftenen blev ELISE HENRIETTE født.³
Anno 1801, d. 26de Janu. Kl. 3^{3/4} blev en Datter HERMANDINE født; d. 27de Janu. Kl. 4 igjen hensovet.

Anno 1802, d. 17de Oktbr. Kl. 11^{1/2} om Aftenen blev en Søn født; den 6te Decemb. blev han døbt og kaldet JØRGEN.

GRETHE MARIE gift 27de Februar 1812.¹

Mine Børnebøren:

Anno 1812, d. 27. November Kl. 7^{1/3} om Morgenen blev min Datterdatter HANNE ANINE CHRISTIANE født.⁴

Anno 1814, d. 2. Oktober blev min Dattersøn GEORG SIMON født Kl. 7^{1/2}.⁵

- Anno 1816, d. 6. December blev min Dattersøn FREDERIK WILHELM født Kl. 12¹/₂ om Middagen, og igjen hensovet d. 20. Januar.
- Anno 1819, d. 21. Januar Kl. 1¹/₂ blev min Dattersøn CARL THORVALD født.⁶
- 1819, d. 29. April om Formiddagen Kl. 10 hensov min Svigersøn HANS JACOB JØRGENSEN.¹

Optegnelsernes 2. Del er skrevet af Amtsforvalter i Hjørring, Etatsraad NIELS JUEL:

- 1821, Løverdagen d. 22de September om Middagen Kl. 12 hensov min Fader, AXEL JUEL, blidelig, og blev begravet Onsdagen d. 26de.⁷
- 1821, d. 4de November blev det uopløselige Ægteskabs-Baad knyttet imellem ELISE HENRIETTE og mig; det var paa den 5te Aarsdag efter vor Forlovelse.³
- 1822, Mandagen d. 9de September om Morgenen Kl. 8 blev min Søn AXEL GEORG født; hjemmedøbt d. 29de s. M. og i Kirken d. 4de November.⁸
- 1824, Mandagen d. 5te Januar om Eftermiddagen Kl. 5¹/₂ blev min Datter HEDEVIG CHRISTINE født; hjemmedøbt Onsdagen d. 7de s. M. og i Kirken Torsdagen d. 12te August.⁹
- 1825, Mandagen d. 19de September om Aftenen Kl. 11 blev min Datter CLARA EVELINE født; hjemmedøbt d. 21de s. M. og i Kirken d. 14. November.¹⁰
- 1827, Fredagen d. 2den November om Morgenen Kl. 1 Slet blev min Datter EDEL BENEDICTE født; hjemmedøbt d. 4de s. M. og i Kirken d. 23de Marts 1828.¹¹
- 1829, Løverdagen d. 9de Maj om Eftermiddagen Kl. 5¹/₄ blev min Datter IDA CHARITE født, og døbt i Kirken Mandagen d. 6te Juli s. A.¹²
- 1831, Fastelauns Søndag d. 13de Februar om Aftenen Kl. 9¹/₄ blev min Datter HERTHA CORNELIA født og døbt i Kirken Mandagen d. 30te Maj s. A. (se 1849).
- 1833, Torsdagen d. 24de Januar om Morgenen Kl. 7 blev min Søn NIELS født. Døbt i Kirken Torsdagen d. 30te Maj s. A.¹³
- 1835, Tirsdagen d. 9de Juni om Aftenen Kl. 9¹/₂ blev min Datter ELISE HENRIETTE født. Døbt i Kirken Onsdagen d. 22de Juli s. A.¹⁴
- 1837, Trinitatis Søndag d. 21de Maj om Eftermiddagen Kl. 7³/₄ blev min Søn CHRISTIAN FREDERIK født. Døbt i Kirken Mandagen d. 10de Juli s. A.¹⁵
- 1838, Onsdagen d. 31te Oktober om Middagen Kl. omtrent 1 blev min Søn HACON VALDEMAR født. Døbt i Frederikshavn Kirke Fredagen d. 7de Juni 1839.¹⁶

Skrevet af Elise Henriette Landt:

- 1841 den 9de Juni døde vor elskede, uforglemmelige Moder, ANNA HEDEVIG LANDT.

1849 Onsdagen d. 31te Januar om Aftenen Kl. 8³/₄ hensov vor elskede Datter
HERTHA CORNELIA JUEL, og jordedes Onsdagen d. 7de Februar mellem
11 og 2.

Skrevet af Amtsforvalter Niels Juel:

1867, Onsdagen d. 13de November om Aftenen Kl. 9 og 50 Minutter hensov
blidelig min elskede Hustru ELISE HENRIETTE født LANDT, og jordedes
Onsdagen d. 20de s. M.

Skrevet af Adjunkt Axel Georg Juel:

Søndagen d. 12te Juli 1874 om Formiddagen Kl. 10¹/₂ døde vor elskede
Fader NIELS JUEL, og jordedes i Hjørring d. 18de s. M. Kl. 12 For-
middag.

Hans efterladte Børn.

¹ GRETHE MARIE LANDT (1794-1846). Ægtede 27/2 1812 Byfogeden i Rønne,
senere Byfoged og Byskriver i Frederikshavn samt Herredsfoged i Horns Herred i
Hjørring Amt, Kancellisekretær, cand. jur. HANS JACOB JØRGENSEN (1784-1819),
Søn af Rektor i Fredericia, Mag. SIMON JØRGENSEN og JOHANNE CATHRINE HANSEN.

² JOHANNE GEORGINE LANDT (1797-1850). Ægtede 14/1 1832 Prokurator og
Strandkontrollør i Frederikshavn FERDINAND CHRISTIAN RØRBYE (1795-1860).

³ ELISE HENRIETTE LANDT (1798-1867). Ægtede 4/11 1821 Landinspektør i
Frederikshavn, senere Amtsforvalter i Hjørring, Etatsraad NIELS JUEL (1796-1874).

⁴ HANNE ANINE CHRISTIANE JØRGENSEN (1812-65). Ægtede 2/7 1840 Kaptajn,
senere Generalmajor WALDEMAR NICOLAI ULSTRUP (1796-1883).

⁵ GEORG SIMON JØRGENSEN (1814-84). Rektor ved Rønne højere Realskole.

⁶ CARL THORVALD JØRGENSEN (1819-1902). Generalmajor, Numismatiker.

⁷ AXEL JUEL (1749-1821). karakt. Major, Landinspektør i Sorø.

⁸ AXEL GEORG JUEL (1822-1903). Adjunkt ved Aalborg Katedralskole, Ju-
stitsraad.

⁹ HEDEVIG CHRISTINE JUEL (1824-96). Ugift (Slagelse ny Kloster).

¹⁰ CLARA EVELINE JUEL (1825-1906). Ægtede 25/7 1845 Slotspræst i Fredens-
borg og Sognepræst til Asminderød-Grønholt, Folketingsmand OLE WIEDEMANN
(1802-86).

¹¹ EDEL BENEDICTE JUEL (1827-1903). Ægtede 21/12 1853 prakt. Læge i Hjør-
ring FREES JACOB HORNE MANN (1814-77).

¹² IDA CHARITE JUEL (1829-84). Gift med Bogholder og Handelslærer, Herreds-
fuldmægtig i Hjørring, exam. jur. SIGVARD EMIL SPÆRCK (1826-85).

¹³ NIELS JUEL (1833-97). Toldinspektør.

¹⁴ ELISE HENRIETTE JUEL (1835-1914). Ugift. (Christiansdals Kloster).

¹⁵ CHRISTIAN FREDERIK JUEL (1837-1909). Stationsforstander i Thureby.

¹⁶ HACON VALDEMAR JUEL (1838-1907). Cand. jur., karakt. Kaptajn, Assi-
stent ved sjællandske Jernbaner.

Der søges Svar paa følgende Spørgsmaal:

- 1) Hvad blev der af den i Optegnelserne nævnte JØRGEN LANDT, født 17/10
1802?

- 2) Major, Landinspektør AXEL JUEL fik 1795 Bevilling til at ophæve sit Ægteskab med ELISABETH FRIES, og „indlade sig i nyt og andet Ægteskab“ med KIRSTINE JØRGENSEN, der døde i København 13.3 1847. Oplysning udbedes om hendes Herkomst.
- 3) Major Juel var Søn af Kaptajn, Toldkontrollør PEDER NIELSEN JUEL (1719-94), der er disse Juellers Stamfader. I Tillæget til Adelsaarbogen for 1927 nævner Dr. Bobé:

„Allerede Stamfaderen, PEDER NIELSEN JUEL, fører Stjerne-Juelernes Vaaben, og ansøgte 1782 om at blive anerkendt som hørende til Stjerne-Juelernes Slægt; en Kommission blev nedsat for at undersøge og afgøre Spørgsmaalet, men Sagens Akter har hidtil ikke kunnet opspores.“

Peder Juel var gift med en ANNA SOPHIE BRUUN, om hvem nærmere Oplysninger søges.

POUL KOCH

CAROLINE WALTER

Spørgsmaalet om hvem der var Skuespillerinden CAROLINE WALTERS virkelige Fader er stadig uløst; i hvert Fald er Angivelsen i Nyt biografisk Leksikon urigtig. I Tilslutning til mine tidligere Meddelelser i Tidsskriftets Aargang 1946, S. 19 ff. fremkommer følgende som et Forsøg paa Løsningen af Gaaden. Komponisten Poul Rasmussen, der i sine ganske vist ikke i alle Tilfælde paalidelige Notiser støtter sig til sin Plejefader Edvard Storm (Persh. Tidsskr. 3. V. 64) oplyser at Caroline Walter kaldte sig HALLE efter en Fændrik eller Underofficer Halle, som var hendes virkelige Fader, men hendes Moders Ægtemand var Archelimester ved Holmen. Det sidste er i hvert Fald uomstødeligt; og det første synes at vinde Troværdighed ved at der netop paa den Tid, da Caroline Walter fødtes - 1755-56 - i den danske Hær tjente en 1754 (17. April) til Fændrik udnævnt CHRISTIAN FRIEDRICH HALLE. Han, „der liederliche Fähnrich“, deserterede 24. Nov. 1758 (Krigkancelliets refererede Sager 1758, 29. Nov., Nr. 7). Dette passer med, at han, ved at rømme Landet, kan have efterladt et Barn, Frugten af en løs Forbindelse, som Moderen maatte sørge for. At lede efter Barnets Fødsel i københavnske Kirkebøger vilde næppe føre Sagen videre, snarere maatte den vel søges i Glückstadt, Faderens Garnisonsby. Morfaderens Navn, HANS GROTH har nærmest hjemme i Holsten.

Denne, „Pigen Johanne Hansdatter“, blev 28. Nov. 1760 i Holmens Kirke viet til Bøsseskytte af 23. Kompagni i Helsingørgade THOMAS JESPERSEN. Deres førstefødte Barn JOHAN FRIDERICH blev døbt 10. Aug. 1761 i samme Kirke. Hermed stemmer Thomas Jespersens Angivelse i Extraskattemandtallet, der lyder: Thomas Jæspersen, Borgergade 303, Artillerist af 3de Div. 3 Comp. 4 samt Kone Johanne Christine Jæspersen, Kone Søster Margrethe Elisabeth Skytz. Tvende Børn CAROLINE FRIDERICHE HALLE, gammel 6 $\frac{1}{2}$ Aar. Johann

Friderich Jæspersen gammel 1 Aar 2 Mdr., begr. 21. Aug. 1769. Da Antegnelsen er nedskrevet sidst i Oktober 1762, skulde Caroline Walter være født April-Maj 1756, hvilket stemmer med Moderens Angivelse fra 1773. Thomas Jæspersen døde i Begyndelsen af 1773 paa et Togt ombord paa Orlogsskibet „Mars“ og var da endnu registreret som Konstabel ved 3. Divisions 3. Kompagni. Kort efter fører Enken JOHANNE KIRSTINE LINDGREEN 1. Juni Klage over at Aktør LUDVIG HOLBERG, rettere VINDERSLEV, har bortført hendes „vildfarende“ 17 Aars Barn (H. Weitemeyer, Kulturskildringer fra København, 1916, 101 ff.). Ved denne Lejlighed nævnes hendes i Trompetergangen boende Søster Madam Petersen (se Tidsskr. 3, V, 64). Hendes Adkomst til at føre Navnet Lindgreen, som hendes to Sønner optog, er stadig ikke oplyst. Da Skuespilleren FERDINAND LINDGREEN i 1817 anmeldte Moderens Død opgiver han hendes Navn som Johanne Kristine, født Groth, Enke efter Archelimester THOMAS JÆPSESEN LINDGREEN (1946: 20). Den KAREN LINDGREEN, Enke efter 2. Ægteskab, i 1787 boende i Roskilde med sin 1772 i Ægteskab med Tømmermester NICOLAI JANSEN fødte Søn CHRISTIAN NICOLAI LINDGREEN, maa antagelig være en Søster til Johanne Kirstine, henholdsvis fødte 1734 og 1727.

Naar Poul Rasmussen (3. R. 4. Bd., S. 284) nævner, at den fra Norske Selskab bekendte Digter JOHAN WIBE anvendte „Bekostninger til sin Donna Mad. Walter“, bekræftes det af Skifteakterne i Wibes Bo (Forseglingsprot. 234, Landsarkivet). Her opføres han, hvilket ikke før har været bekendt, som Kammersekretær hos Arveprins Frederik, afgaaet 1. April 1781, død 9. Febr. 1782 i Vimmelskaftet 162. Blandt hans Ejendele nævnes et hos Broderen, Lieutenant JOACHIM CHRISTIAN WIBE beroende engelsk Guldur, besat med Topaser og Fru Walthers Portræt.

L. B.

SPØRGSMÅL OG SVAR

(Mulige Svar paa Spørgsmaal bedes indsendt til Redaktionen, der vil lade Svarene gaa videre til Forespørgerne og offentliggøre dem i Tidsskriftet).

SPØRGSMÅL

1.

KAPELLAN ESBEN JACOBSEN OG HSTRU

Underskrevne vil være meget taknemmelig, hvis nogen af Tidsskriftets Læsere kan give mig Oplysning om Kapellan ESBEN JACOBSENS og Hustrus Herkomst. Arends har kun følgende: ESBEN JACOBSEN, født ca. 1621, død den 1. Januar 1694. Student Odense, imm. København den 15. Maj 1646, Diakonus i Hørup fra 1660 til sin Død, gift med ANNA, født ca. 1628, død 1693, begravet den 17. Oktober.

Esen Jacobsen skal stamme fra Faaborg. Hvem var hans Forældre? Hvem var hans Hustrus Forældre?

CHRISTIAN MAIBØLL.

2.

FRISCH

VILHELM FRISCH født i Lisbjerg Sogn 24. Dec. 1852, død 1889 i Sidney, hvor han – der var Sømand – ernærede sig ved Jagt, Fiskeri og Handel fra Baad. Han skal have været gift med en Datter af en Biskop paa New Zealand. Han blev dræbt ved et Vaadeskud fra en dansk (?) adelig, der flygtede med hans Kone.

Skulde nogen kende noget til ovenomtalte Forhold, vilde jeg være meget taknemmelig for Oplysninger desangaaende.

H. F. KLÆR.

3.

MATTHIAS BANCKE

I „Kiøbenhavnske Danske Post-Tidender (Berlingske Tidende)“ findes en enkelt Gang i Aargangen 1750 et Vers signeret af MATTHIAS BANCKE. I „Lærde Tidender“ findes ogsaa et Sted i Aargangen 1750 et Vers af ham gengivet.

Skulde nogen kunne give Oplysninger om den paagældende, vil jeg være meget taknemmelig.

T. VOGEL-JØRGENSEN.

4.

BAKKE-HOLMSTED

1. ANNA JENSDATTER er født i Juni? 1712 (hvor?), begravet i Kalundborg (St. Oluf) 1747 16/6 (35 Aar og 12 Dage gl.), blev gift (hvor og hvornaar? sandsynligvis i 1733-34) med MOURITZ SØRENSEN HØEBERG, siden Raadmand, Byfoged og Kontrollør i Kalundborg. Samfrændeskiftet efter hende er undertegnet af N. LIND, MADS LEERAGER og CHRISTEN KJELDSEN; den sidstnævnte var gift med hendes Søster.

Anna Jensdatters Forældre søges.

2. NIELS JØRGENSEN BAKKE er født 1687? (hvor og hvornaar?), begravet i Kalundborg (Vor Frue) 1757 5/9, blev gift 1° i Kalundborg 1710 2/10 med BIRGITHE OLUFSDATTER og 2° i Kalundborg 1742 31/8 med BARBARA SOLTWEDEL. Bakkes Søster MARGARETHA MARIA var gift med Kirkeværg og Glarmester i Kristiania ANDREAS JOHNSEN PIPPER. I OLE SLETTINGS Falitbo (Kalundborg 1718) betegnes Bakke som „Falittens besvogrede Ven“. Bakke blev Overmaaler, Vejmaster og Overformyndet i Kalundborg.

Bakkes Forældre søges. Var han muligvis Søn af Amtsskriveren JØRGEN NIELSEN og ANNA BØRGESDATTER (Kalundborg Skifteprotokol 1698, Fol. 105) og var denne Anna Børgesdatter Søster til Ole Slettings Hustru MARGARETHE CATHRINE BØRGESDATTER BRING, Datter af Raadmanden i Holbæk BØRGE MOGENSEN BRING?

3. Bakkes Datter DOROTHEA ELISABETH er døbt i Kalundborg 1750 3/6, gift 1° 1767 10/2 med sin Fætter Generalauditøren og Borgmesteren i Kristiania JOHAN ANDREAS PIPPER og 2°, sandsynligvis i August 1772 (Norske Registre 1772) med HENRICH SCHRØDER, Købmand i Frederikshald. Hun blev Enke anden Gang 1801; det vides ikke hvor hun sidenhen har boet. Hun døde ifølge Avertissement i Adresseavisen 1826 2/11.

Oplysninger om Dorothea Elisabeth Bakke søges.

4. KAREN KRAG HOLMSTED, Datter af Apotekeren og Borgmesteren i Nyborg BERNT HOLMSTED, blev 1730 21/4 gift med Agent JOHAN CHRISTOPHER VON WESTEN, Odense. Hun døde i December 1747 i Odense og begravdes i St. Knuds Kirke 1748 4/1.

Hvor og hvornaar er Karen Krag Holmsted født og hvor blev hun gift?

E. Dam gengiver i „Odense Løveapoteks Historie“ et Portræt af hende. Bag paa dette Maleri staar U. F. BEENFELDT og Aarstallet 1750; det vil derfor synes som Beenfeldt nogle Aar efter hendes Død har kopieret et tidligere malet Portræt af hende. Kendes der et andet Portræt af Karen Krag von Westen end det af Dam gengivne?

Undertegnede vilde være meget taknemlig for Svar paa disse Spørgsmaal.

Fru ANNA CHARLOTTE GOTTLIEB, født Crone.

5.

Gæstgiver i „Tre Hjorter“ i København JØRGEN SORTERUP blev 20. Marts 1772 gift med MARTHE CATHRINE ROED, født c. 1752. død 5. Maj 1786 i København.

Hvem var Marthe Cathrine Roed Datter af?

JØRGEN SWANE.

SVAR

KRYSSING-ALTHALT

Paa Foranledning af Spørgsmaalet angaaende Kryssing-Althalt i Pers.-hist. Tidsskrift 12. I. 97 og 98 skal jeg herved oplyse følgende:

1. OLUF SØRENSEN var Søn af Skipper i Aarhus SØREN OLUFSEN, f. i Aarhus, og ANNA JOHANNISDATTER. Søren Olufsen boede 1637 ved Mindet, men omtales allerede i Kæmnerregnskabet for 1635 som „lille“ Søren Olufsen Skipper. Han tog først Borgerskab d. 17. Juni 1675, idet han, som født i Aarhus, havde regnet sig som Borger, indtil Kæmneren i 1675 opdagede, at han ikke havde løst Borgerskab, og saa krævede det af ham. Han blev begravet d. 15. Decbr. 1680 ifølge Domkirkens Regnskabsbog. Anna Johannisdatter døde 1678, og der var privat Skifte efter hende d. 8. Jan. 1679. – Seks Børn overlevede hende. Se Aarhus Stifts Aarbog 1943, Side 117 og 1944, Side 1, 2 og 6.
2. DORTHEA JOHANDATTER ALTHALT findes omtalt i Overretssagfører C. J. T. Thomsens og min Artikel om „Raadmand Clemen Jensen Smagbier, og hans Efterkommere“ i Aarhus Stifts Aarbog 1943, Side 117 og 1944, Side 60. Hun var Datter af JOHAN ARENTSEN ALTHALT og MAREN HANS-DATTER KRYSSING f. 1640 og begravet 22. Novbr. 1672 i Frue Kirke i Aarhus ved Klosterstolen.

Maren Hansdatter Kryssing var Datter af Hatstafferer i Aarhus HANS JØRGENSEN, født i Flensborg, død 30. Marts 1686, og DORETHE PEDERSDATTER, begravet 16. Novbr. 1658 i Frue Kirke „udi hendes sal. Faders Grav i Kirken“. – Frue Kirkes Regnskabsbog.

Hans Jørgensen er sikkert Søn af Sadelmager i Flensborg JURGEN KRYSSING, gift d. 9. Septbr. 1599 med MARGRETHE PEDERSDATTER BAREN (BAREN = BÄR), der levede endnu i 1642. Se Franz Gundlach, Annales Flensburgensis (Kiel 1926).

A. BLICHFELDT-PETERSEN.

ANTHON MOHR WIESENER

15. Dec. 1879—11. Febr. 1947

Ved Bibliotekar A.M. WIESENER'S Død har norsk og dansk personhistorisk Forskning lidt et meget smerteligt Tab.

Antho'n Mohr Wiesener var født i Bergen som Søn af Læge Joachim Georg Wiesener og Alette Helene Mohr, og i Barndomsbyen øvede han sin Livsgerning. Efter i 1900 at have taget Artium blev han 5 Aar senere juridisk Kandidat, men hans historiske Interesser forte ham til i 1907 at begynde en Volontørtjeneste i Norges Riksarkiv. Allerede to Aar senere kaldte Fødebyen paa ham, idet Bergens Kommune overdrog ham at ordne Byens gamle Arkiv. I 1912 ansattes han som Fuldmægtig ved det nyoprettede Folke-register, men dette Sidespring blev kun af kort Varighed, idet han i Efteraaret 1913 udnævntes til Bibliotekar ved Bergens Museums Bibliotek, en Stilling han kom til at beklæde indtil sin Død, altsaa i næsten 34 Aar. Da Wiesener overtog denne Stilling, talte Biblioteket o. 60 000 Bind, Arbejdsrummene var primitive, og der herskede Mangel saavel paa Personale som paa Penge. I Løbet af faa Aar lykkedes det Wiesener at fordoble Bogbestanden, men det kneb stadig med Plads og Penge, og næsten hele Arbejdet hvilede paa Wiesener selv. I 1922 foretog han en Studierejse til Biblioteker i Tyskland, Sverige og Danmark. Paa denne Rejse høstede han Erfaringer og knyttede talrige Bekendtskaber, der i rigt Maal kom Biblioteket tilgode. Her skal iøvrigt ikke kommes nærmere ind paa Bergens Museums Biblioteks Historie, men kun nævnes, at naar det i længere Tid planlagte Universitet i Bergen bliver til Virkelighed, bliver det det af Wiesener oparbejdede Bibliotek, der nu tæller en Bogbestand paa henimod 300 000 Bind, der kommer til at tjene som Universitetsbibliotek i Bergen. Som Biblioteksmand var Wiesener anset og agtet indenfor Bibliotekarkredse i Norden.

Trods megen Optagethed af Biblioteksgerningen fik Wiesener Tid til at udfolde en rig historisk Forfattervirksomhed, ikke mindst indenfor Genealogien og Personhistorien. Siden 1915 var han Medlem af Styrelsen for Bergens historiske Forening, Foreningens Sekretær og Redaktør af de Skrifter, Foreningen har udgivet. Desuden var han Medlem af Styrelsen for Bergens

teaterhistoriske Forening. Endelig kan det nævnes, at han af Bergens Kommune var valgt til Medlem af Gadenavnskomiteen.

Det vil føre for vidt her i Detailler at komme ind paa Wieseners Forfattervirksomhed. Her skal kun nævnes nogle af de Arbejder, som danske Forskere hyppigst søger til, saaledes „Bergens Borgerbok 1752-1865“, og „Dødsfald i Bergen 1765-1850“ samt Stamtavler som „Slekten Mohr fra Bevern“, „Slekten Boalth“, „Slekten Mowinckel“, endvidere i Samarbejde med andre bl. a. „Stamtavle over slekten Forman (Formann)“ sammen med afdøde Overpostkontrollør VILH. FINSSEN i København. Desuden et betydeligt Antal Afhandlinger, ikke alene indenfor Genealogi og Personhistorie, men ogsaa indenfor hans øvrige Interesseløfter.

Her i Danmark vil vi yderligere mindes Wiesener med Taknemmelighed for den aldrig svigtende Hjælpsomhed, han viste danske Forskere.

H. HJORTH-NIELSEN.

SAMFUNDETS ANLIGGENDER

Samfundet modtog d. 21. April 1947 følgende Telegram:

Norsk slekthistorisk forening tillader sig i ærbødighed at udtrykke sin deltagelse i anledning av det store tab det danske folk har lidt ved dets folkekjære konges død.

TH. BULL, Formand.

Onsdag d. 29. Oktober afholdt Samfundet i Hotel d'Angleterres Selskabslokaler et velbesøgt Møde. Bibliotekar, dr. phil. ALBERT FABRITIUS holdt et Foredrag, „Dør den danske Adel ud?“, der overværedes af noget over 80 Tilhørere, og i den paafølgende Fællesspisning deltog 55 Personer.

I Aarets Løb har efternævnte indmeldt sig i Samfundet:

Bibliotekar AAGE BONDE, Aarhus, Lærer E. BROCH, Bjerringbro, Fuldmægtig C. O. GRØNNING-RASMUSSEN, København, Stud. mag. SIGISMUND NIELSEN, København, Assistent ved Statsskovbruget HARRY PETERSEN, København, Direktionssekretær HANS F. RANDBØLL, København, Fabrikant P.-B. SØRENSEN, København, Civilingeniør C. T. WINKEL, København, MOLDE FOLKEBIBLIOTEK, Molde og ST. LUCAS SOCIETY, Leiden.

Samfundet har derefter 336 Medlemmer, deraf 274 i Danmark, 46 i Norge og 16 i det øvrige Udland. Det tilsvarende samlede Antal var Aaret forud 327 Medlemmer.

Samfundets Bestyrelse bestaar for Tiden af nedennævnte Medlemmer:

Kgl. Ordenshistoriograf, dr. phil. LOUIS BOBÉ, * Formand.	Direktør TH. HAUCH-FAUSBØLL.
Højesteretsdommer A. DRACHMANN BENTZON.	Museumsinspektør H. HJORTH-NIELSEN, Sekretær.
Kammerherre, Hofjægermester, Lensbaron H. BERNER SCHILDEN HOLSTEN.	Postmester C. KLITGAARD.
Kontorchef i Danmarks Nationalbank O. H. CLEMENTSEN, Kasserer.	Overarkivar i Rigsarkivet, dr. theol. BJØRN KORNERUP.*
Bibliotekar, dr. phil. ALB. FABRITIUS.	Fhv. Arkivar i Rigsarkivet, cand. mag. S. NYGÅRD.*
	Overbibliotekar, dr. phil. H. G. TOPSØE-JENSEN.

De med * betegnede Herrer danner Skriftudvalget.

Samfundets Revisorer er Overretssagfører ST. HETSCH og Kontorchef i Finansministeriet A. FALK-JENSEN.

FORTEGNELSE OVER MEDLEMMERNE
AF
SAMFUNDET FOR
DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE
(1. NOVEMBER 1947).

Æresmedlemmer.

- Ridderhusgenealog, Universitetssekretær, fil. mag., fil. dr. h. c., Friherre TOR CARPELAN, Helsingfors.
Registrator i den svenske Generalpoststyrelse GUSTAF ELGENSTIERNA, Stockholm.
Arkivraad, fil. dr. JOHAN AXEL ALMQUIST, Stockholm.
Professor, fil. dr. A. R. CEDERBERG, Helsingfors.
Professor, dr. phil. HALVDAN KOHT, Oslo.
Grosserer TH. BULL, Oslo.

Korresponderende Medlemmer.

- BOULY DE LESDAIN, LOUIS, dr. jur., Dunkerque.
DURCHMANN, OSMO, Kansliråd, Bibliotekar i Styrelsen for Genealogiska Samfundet i Finland, Helsingfors.
HILDEBRAND, BENGT, Docent, fil. dr., f. d. Redaktør af Personhistorisk Tidsskrift, Stockholm.
KELLINGHUSEN, HANS, Professor, Arkivraad ved Statsarkivet i Hamburg.
SOLLIED, P. R., Ingeniør, Oslo.

*Medlemmer i Danmark*¹.

Hs. MAJESTÆT KONGENS HAANDBIBLIOTEK.

- AALBORG HAANDVÆRKERFORENINGENS BIBLIOTEK, Aalborg.
AARHUS CENTRALBIBLIOTEK.
ABILDGAARD, ARNE, Grosserer.
ABILDGAARD, CARL, Apoteker, Nykøbing Falster.
AHLEFELDT LAURVIGEN, H. Greve.

¹ Hvor ingen Bopæl er anført, er denne København.

- ANDERSEN, ARTHUR, Landsdommer.
ANDERSEN, A. E., Civilingeniør, Nørre Aaby.
ANDERSEN, J. OSKAR, dr. theol., Professor v. Universitetet.
v. ANTONIEWITZ, WILHELM, Genealog.
ASSENS AMTSBIBLIOTEK, Assens.
BALLE-PETERSEN, EMIL, Købmand, Holbæk.
BARTH, E. D., Overretssagfører.
BAY, BJØRN B., Prokurist, Sundby pr. Nykøbing Falster.
BENTZON, A. DRACHMANN, Højesteretsdommer.
BENZON, TOVE, Frue, Vedbæk.
VON BENZON, AAGE, Vekselerer.
BERLINGSKE TIDENDES ARKIV OG BIBLIOTEK.
BERNER SCHILDEN HOLSTEN, H. Lensbaron, Kammerherre, Hofjæger-
mester, Langesø.
BERTELSEN, OSKAR, Tandtekniker, Viborg.
BIBLIOTEKET, Silkeborg.
BIBLIOTEKET FOR THISTED BY OG AMT, Thisted.
BIBLIOTEKET FOR VEJLE BY OG AMT, Vejle.
BIE, P., Driftsinspektør.
BILGRAV, K. A., Bygningskonstruktør, Birkerød.
BINZER, K., Enkefrue.
BJØRLING, PETER, Hospitalstjenestemand.
BLACK, SOPHUS, fhv. Telegrafbestyrer, Rungsted Kyst.
BLICHFELDT-PETERSEN, A., Aktuar, Aarhus.
BLOCH, CARL, Mariager.
BLOM, ERIK, Dyr læge.
BLÆDEL, FINN H., Sekretær.
BOBÉ, LOUIS, dr. phil., Kgl. Ordenshistoriograf.
BOECK, H., Kaptajn, Kammerjunker.
BOKKENHEUSER, C. P., Oberstløjtnant.
BONDE, AAGE, Bibliotekar, Aarhus.
BORNHOLMS AMTS BIBLIOTEK, Rønne.
BRAMMER, TAGE, Amtsforvalter, Slagelse.
BRASK, AAGE, Godsejer, cand. jur., Christianslund pr. Randers.
BROCH, E., Lærer, Bjerringbro.
BRUUN, A., Sagfører, cand. jur., Køge.
BRYNDUM, V. G. F., Stadsingeniør, Horsens.
BÜTZOW-ROHDE, G., Grosserer.
CALOV, BENT G., Bankbogholder, Kalundborg.
CARLSEN, OLAF, dr. phil., Forfatter, Sølyst pr. Skanderborg.
CARLSEN, HOLGER C., Ingeniør, Kærgaarden, Vorupkær pr. Randers.
CARØE, FINN, cand. jur., Sagførerfuldmægtig, Sønderborg.
CENTRALBIBLIOTEKET, Holstebro.
CENTRALBIBLIOTEKET FOR SYDVESTJYLLAND, Esbjerg.
CENTRALBIBLIOTEKET FOR HJØRRING AMT, Hjørring.
CENTRALBIBLIOTEKET, Lemvig.
CENTRALBIBLIOTEKET FOR MARIBO AMT, Nykøbing Falster.
CENTRALBIBLIOTEKET, Næstved.

- CENTRALBIBLIOTEKET, Skive.
CENTRALBIBLIOTEKET, Viborg.
CHRISTENSEN, OLAV, Kommunefuldmægtig, Haderslev.
CHRISTENSEN, R. E., Overlæge, Faaborg.
CHRISTENSEN, WILL., dr. phil., fhv. Arkivar i Rigsarkivet.
CLAUSEN, HOLGA, Frue, Konsulinde, Hellerup.
CLAUSEN, JULIUS, cand. mag., Bibliotekar.
CLEMENTSEN, O. H., Kontorchef i Danmarks Nationalbank.
DAHL, AAGE, Sognepræst, Horsens.
DAHL, SVEND, Rigsbibliotekar.
DINESEN, T., Ingeniør, Hillerød.
DRAGSTED, OVE, Direktør.
EHRENCRON-MÜLLER, H., Bibliotekar.
EHRENREICH-HANSEN, C., Frk., Randers.
ERRI, JØRGEN, Dyrlæge, Endelave.
ERUP, VILHELM, Bogholder.
ESMER, EINAR, Grosserer.
FABRITIUS, ALBERT, dr. phil., Bibliotekar ved det kgl. Bibliotek.
FALK-JENSEN, A., Kontorchef i Finansministeriet.
FELUMB, SV. CHR., Kapelmester.
FILTENBORG, P., Sognepræst, Fole.
FINSEN, EYVIND, Ingeniør.
FISCHER, JOSEF, Bibliotekar.
FISCHER-NIELSEN, P., Driftsleder, Odder.
FLENSBORG, ANDREAS, Boghandler, Roskilde.
FLØYTRUP, E. ST., Skovrider, Tranekær.
FORENINGEN TIL UDGIVELSE AF DANMARKS ADELS AARBOG.
FOSS, E., Frue, Aalsgaarde.
FREDERIKSBERG KOMMUNALBESTYRELSES HAANDBIBLIOTEK.
FREDERIKSBERG KOMMUNEBIBLIOTEKER.
FRIIS, AAGE, dr. phil., Professor.
FRIIS, NIELS, Redaktør.
FRIIS-PETERSEN, H., Grosserer, Aarhus.
FROM, LARS P., Bogbindermester, Odense.
FUSSING, HANS H., dr. phil., Lektor.
FYHN, HANS, Fabrikant.
FÆRØ AMTS BIBLIOTEK, Thorshavn.
GARNISONSIBLIOTEK, DET KGL.
GENTOFTE KOMMUNEBIBLIOTEK.
GLADSAKSE KOMMUNEBIBLIOTEK.
GLAHN, H. EGEDE, Kontorchef.
GLENTHØJ, R. A. L. T., Sognepræst, Kirke Helsingør pr. Gørlev.
GOTSCHALK, J. F., fhv. Fuldmægtig i Finansministeriet, Esbønderup.
GRUM-SCHWENSEN, A., Stads- og Havneingeniør, Fredericia.
GRUT, ANDREAS, Grosserer, Birkerød.
GRØNNING-RASMUSSEN, C. O., Fuldmægtig.
GRØNVALD, F. C., Direktionssekretær.
HADERSLEV CENTRALBIBLIOTEK, Haderslev.

- HADERUP, ERNST, Civilingeniør, Aarhus.
HAHN-THOMSEN, C., Apoteker, Nørre Alslev.
HANSEN, E. JUEL, Sparekassefuldmægtig, Odense.
HARBOU, N., Dommer.
HARRIES, O., Dommerfuldmægtig, Svendborg.
HARTMANN, JØRGEN B., mag. art.
HAUCH-FAUSBØLL, TH., Direktør.
HEISE, CARL, Højesteretssagfører.
HEISE, TORKIL, Landsretssagfører.
HENRIKSEN, J. V., cand. jur., Ekspeditionssekretær.
HERLUFSHOLMS SKOLES BIBLIOTEK, Næstved.
HETSCH, STEPHAN, Overretssagfører.
HILLERØD FOLKEBIBLIOTEK, Hillerød.
HJERSING, KNUD, Sekretær.
HJORTH-NIELSEN, H., Museumsinspektør.
HOLCK, HARALD, Kontorchef i Statsministeriet.
HONNENS DE LICHTENBERG, G., Kaptajn.
HORNEGAARD, HANS, Kommunelærer, Rungsted Kyst.
HORSENS CENTRALBIBLIOTEK, Horsens.
HVIDT, L. N., Dispachør.
HYBERTS, WILLIAM, Randers.
HÆRENS ARKIV.
HØEG, EILER, Læge, Jægerspris.
HØEGH-GULDBERG, Fritz, Legationssekretær.
HØRRING, JOHS., Landsretspræsident, Ordensskatmester, Viborg.
HØRSHOLM KOMMUNEBIBLIOTEK, Hørsholm.
INGEMANN, S., Godsejer, Egebjerggaard pr. Kappendrup.
IUUL, STIG, dr. jur., Professor.
JENSEN, CHR., Gas- og Vandmester, Aarhus.
JENSEN, C. A., mag. art., Museumsinspektør.
JESSEN, FRANZ VON, Redaktør.
JOHANSEN, FRITS, Direktør.
JOHANSEN, JOHS., Snedker, Odense.
JØRGENSEN, CARL, Organist, Riisskov.
JØRGENSEN, HARALD, dr. phil., Arkivar i Rigsarkivet.
KALUNDBORG CENTRALBIBLIOTEK, Kalundborg.
KINDT, G., Frue, Haslev.
KIÆR, H. F., Kommandørkaptajn.
KJERULF, A., Redaktør.
KJØLBY, A., cand. phil., Forfatter.
KLITGAARD, C., Postmester, Hjørring.
KOCH, POUL, Intendant i Flaaden.
KOLDING BIBLIOTEK, Kolding.
KONOW, HANS, Grosserer, Odense.
KØRNERUP, BJØRN, dr. theol., Overarkivar i Rigsarkivet.
KORSE, AUG., Lærer, Broager.
KRAG, O., fhv. Gesandt, Kammerherre.
KRAK's Legat.

- KROGH-JENSEN, G., dr. phil., Stadsbibliotekar.
KVINDELIG LÆSEFORENING.
KØBENHAVNS KOMMUNES FOLKEBIBLIOTEKER. (2 Ekspl.).
KØBENHAVNS STADSARKIV.
LANDSARKIVET FOR FYN, Odense.
LANDSARKIVET FOR NØRREJYLLAND, Viborg.
LANDSARKIVET FOR SJÆLLAND.
LANDSARKIVET FOR DE SØNDERJYDSKE LANDSDELE, Aabenraa.
LANGEBÆK, C. H., Tandlæge.
LARSEN, ALFR., Grosserer, Nakskov.
LASSEN, NIELS B., Direktør, Aarhus.
LINDBERG-NIELSEN, CARL, Arkivar, cand. mag., Viborg.
LINDHARD, TH., Landinspektør, Haderslev.
LINVALD, A., Rigsarkivar.
LOLLAND-FALSTÆRS HISTORISKE SAMFUND, Søllested.
LOUW, A. CH., Direktør.
LUDVIGSEN, VIGGO, Kioskejer, Nørre Sundby.
LUJA, A., Hovedkasserer.
LUND, HANS, Højskoleforstander, Rødning.
LYNGBY BIBLIOTEK, Lyngby.
MAIBØLL, CHRISTIAN, pens. Lærer, Jejsing.
MARIBO STIFTSMUSEUM, Maribo.
MARQUARD, E., cand. mag., fhv. Arkivar i Rigsarkivet.
MARSTRAND, W., Civilingeniør, Akademisekretær.
MEYER, KARSTEN, Højesteretssagfører.
MIDDELFART FOLKEBIBLIOTEK, Middelfart.
MOLBO, ERIK, stud. mag.
MÜLLER, OLUF, mag. scient., Odense.
MYRHØJ, A. M. S., Overlærer, Kalundborg.
MØNS FOLKEBIBLIOTEK, Stege.
MØRKEBERG, H. H., Sagfører.
NATIONALHISTORISKE MUSEUM PAA FREDERIKSBORG, DET, Hillerød.
NATIONALMUSEET.
NEIENDAM, ROBERT, Teaterhistoriker.
NIELSEN, C. A., Arkitekt.
NIELSEN, SIGISMUND, stud. mag.
NISSSEN, HARALD, Civilingeniør.
NORDJYDSKE LANDBIBLIOTEK, DET, Aalborg.
NORDSJÆLLANDS CENTRALBIBLIOTEK, Helsingør.
NORRIE, J. W. GORDON, Kaptajn.
NUTZHORN, FR., Overassistent.
NYGAARD, POVL, Genealog.
NYGÅRD, S., fhv. Arkivar i Rigsarkivet.
NYKØBING MORS FOLKEBIBLIOTEK, Nykøbing Mors.
NYSTRØM, EILER, dr. phil., fhv. Arkivar i Rigsarkivet.
OBELITZ, BREDO, Prokurist.
ODENSE CENTRALBIBLIOTEK, Odense.
ORDENSKAPITLET'S SEKRETARIAT.

- OSTERMANN, H. B. S., Sognepræst, Greve, Taastrup.
PARUP, P. F., Godsekspeditor, Horsens.
PEDERSEN, MARTHA, Frue, Aarhus.
PERVIL, JØRGEN, Assistent.
PETERSEN, ARNE, Herlev.
PETERSEN, HARRY, Assistent ved Statsskovbruget.
PLUM, DANIEL, Fuldmægtig.
PLUM, INGER MARIE, Frk.
PONTOPPIDAN, A., Hærarkivar, Kammerjunker, Kaptajn, Klampenborg.
PORSVIG, V., kst. Overlærer.
POULSEN, HEEGAARD, stud. mag.
PRANGE, KNUD, Fabrikant, Aarhus.
PRYTZ, H., Dommer, Terndrup.
PUST, SVEND, Bibliotekar.
QUAADE, POUL, cand. jur., Sekretær i Finansministeriet.
RAADHUSBIBLIOTEKET.
RANDBØLL, HANS F., Direktionssekretær.
RANDERS CENTRALBIBLIOTEK, Randers.
RASMUSSEN, K. WINKEL, Fuldmægtig.
RASMUSSEN, S., Lærer, Vridsted.
REPHOLTZ, KNUD, Læge, Kleitrup pr. Hobro.
RIGSARKIVET.
RIGSDAGENS BIBLIOTEK.
RODE, E., Overretssagfører.
ROSKILDE BIBLIOTEK, Roskilde.
RUDBECK, H. N., Kommunelærer, Forstander.
RØRSIG, P. M., Lærer, Hallund, Brønderslev.
SCHRØDER, PER, Civilingeniør.
SCHÆFFER, AAGE, Apoteker.
SEERUP, ASGER, Politimester, Ringkøbing.
SEIDEL, WILHELM, Kunstmaler.
SJÆLLANDS STIFTSBIBLIOTEK, Roskilde.
SLOTTVED, AXEL, dr. med., Overlæge, Kolding.
SMITH, J., fhv. Amtsassessor.
SOMMER, OTTO VILH., Antikvarboghandler.
SORØ AKADEMIS BIBLIOTEK, Sorø.
SPRECHLER, H. W., Direktør, Premierløjtnant.
VON SPRECKELSEN, OTTO, Revisor, Viborg.
STATENS LÆRERHØJSKOLE.
STATSBIBLIOTEKET, Aarhus. (2 Ekspl.).
STATSMINISTERIET.
STRANDBYGÅRD, J. B., Civilingeniør, Aarhus.
STRICKER, S. M., Hoteldirektør, statsaut. Vejer og Maaler, Christiansfeld.
STUDENTERFORENINGENS BIBLIOTEK.
SUNDBO, ARNE, Borgmester.
SWANE, J., Amtsforvalter, Vejle.

SVENDBORG BY OG AMTS BIBLIOTEK, Svendborg.
 SØLLERØD KOMMUNEBIBLIOTEK, Holte.
 SØNDERBORG CENTRALBIBLIOTEK, Sønderborg.
 SØNDERJYDSKE LANDBIBLIOTEK, DET, Aabenraa.
 SØRENSEN, P.-B., Fabrikant.
 TEGNER, L. F., DIREKTØR, Troense.
 TEIST, F., Højesteretssagfører.
 THAULOW, TH., Kammerjunker, Oberstløjtnant.
 THISET, OLIVIA, Frue, Klampenborg.
 THOMSEN, ALFR., Direktør, kgl. Translatør.
 THOMSEN, C. J. T., Overretssagfører, Aarhus.
 THOMSEN, EJNAR, Professor.
 TOBIESEN, FR., dr. med., Overlæge.
 TOPSØE-JENSEN, H. G., dr. phil., Overbibliotekar.
 UNIVERSITETSBIIBLIOTEKETS 1. AFD.
 URNE, HENRIK, cand. jur., Sekretær i Justitsministeriet.
 WAD, LEO, cand. mag., Aalborg.
 WEBERG, O., cand. polyt., Maskiningeniør.
 VEMMETOFTE KLOSTERS BIBLIOTEK, Faxe.
 WEILBACHS KUNSTNERLEKSIKON, REDAKTIONEN AF.
 WERNER, HANS, mag. art., Afdelingschef.
 WILLADSEN, POUL, Grosserer.
 VIND, O., Kammerherre, Hofjægermester, Sanderumgaard pr. Marslev.
 WINKEL, C. T., Civilingeniør.
 VOGEL-JØRGENSEN, T., Redaktør.
 VORDINGBORG KOMMUNEBIBLIOTEK, Vordingborg.
 WRIGHT, H. K., Civilingeniør.
 ZAHRTMANN, H. C., Assistent ved Post- og Telegrafvæsenet.

Medlemmer i Norge¹.

AALL, C., Kammerherre, Ulefoss.
 BERGENS MUSEUMS BIBLIOTEK, Bergen.
 BERGENS OFFENTLIGE BIBLIOTEK, Bergen.
 BULL, FRANCIS, Professor.
 BULL, TH., Grosserer.
 DAAE, ANDERS, Apoteker, Rena.
 DEICHMANSKE BIBLIOTEK, DET.
 DRAMMENS FOLKEBIBLIOTEK, Drammen.
 ENGELSTAD, EJA, Frue, Bækkelagshøgda.
 FREDERIKSSTADS FOLKEBIBLIOTEK, Frederiksstad.
 GLØERSEN, JØRGEN, Ingeniør.
 HAGEN, GUNNAR, Revisor.
 HEIBERGSKE SAMLINGER, DE, Alma.
 HOLST, J. C., INGENIØR.
 HORN, K., Frk., Bibliotekar.
 HÆRNES, THORLEIF HANSTEEN, Donvik pr. Drammen.

¹ Hvor ingen Bopæl er angivet, er denne Oslo.

IRGENS, AAGE, cand. oecon., Bankdirektør, Sandefjord.
 JOHNSON, GUDRUN, Frk.
 KOMMUNEBIBLIOTEKET, Stavanger.
 KRAG, HANS, Drøbak.
 MATHISSEN, JØRGEN, Godsejer, Eidsvold.
 MEIDELL, S. S., cand. jur., Direktør, Vinderen.
 MOLDE FOLKEBIBLIOTEK, Molde.
 MUNTHE, W., Overbibliotekar, Vinderen.
 NORMANN, FREDERIK, Inspektør, Nesna.
 RIBBER THAULOW, P., Overretssagfører, Vikersund.
 RIKSARKIVET, Oslo.
 RYNNING, CARSTEN, Departementssekretær.
 RØNNE, CATO KRAG, Konsulent ved Kirke- og Undervisningsministeriet, Hakadal.
 SANDBERG, J., Generalsekretær.
 SCHMIDT, OLAUS, Forfatter, Trondheim.
 SOLBERG, GEORG, Fylkesbetjent, Drammen.
 SOLLIED, RAGNA, Frk., Bergen.
 SPANGEN, CHRISTIAN, Tannlæge, Hedemarken.
 STATSARKIVET, Bergen.
 STATSARKIVET, Hamar.
 STATSARKIVET, Kristianssand.
 STATSARKIVET, Oslo.
 STATSARKIVET, Trondheim.
 SØRENSEN, OTTO, Vagtmester, Sarpsborg.
 TILLIER, ODD, cand. oecon.
 TRONDHEIMS FOLKEBIBLIOTEK, Trondheim.
 UNIVERSITETSBIBLIOTEKET. (2 Eksp.).
 VIDENSKABERNES SELSKABS BIBLIOTEK, DET KONGELIGE NORSKE, Trondheim.

Medlemmer i det øvrige Udland.

BULL, JENS, Minister, Haag.
 GOTTLIEB, EIGIL, Bankier, Montreux.
 GOTTLIEB, ANNA CHARLOTTE, Frue, Stockholm.
 GÖTEBORG STADS BIBLIOTEK, Göteborg.
 HINTZE, GOTTFRIED, Huvudsta, Sverige.
 KARNOW, K., Bøghandler, Stockholm.
 KUNGLIGA BIBLIOTEKET, Stockholm.
 LANDBOKASAFN, Reykjavik.
 ST. LUCAS SOCIETY, Leiden.
 RAND, MOGENS, Ingeniør, Bombay.
 RIKSARKIVET, Stockholm.
 STOCKHOLMS STADS BIBLIOTEK, Stockholm.
 UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, Lund.
 UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, Uppsala.
 UNIVERSITY OF ILLINOIS, Urbana, U. S. A.
 UNIVERSITY OF MINNESOTA, Minneapolis, U. S. A.

REGISTER

AF

ALBERT FABRITIUS

Personerne anfores som Hovedregel paa deres Slægtsnavn, et saadant, der ikke er opstaaet alene ved at sætte „sen“ til Faderens Fornavn, en Skik, der for Landboernes Vedkommende varer til ca. 1828, jfr. Forordn. af 30. Maj s. A. Fores et saadant Slægtsnavn ikke, anbringes Vedkommende paa Fadersnavnet, eller bliver eventuelt at udelade, naar han ikke i Teksten er nærmere bestemt.

Desuden udelades de Personers Navne, om hvem intet af videre Betydning siges i Teksten, f. Eks. Førere for Hærafdelinger, Konger og andre, i hvis Tjeneste de i Teksten nævnte Personer staar, Forfattere, hvis Værker citeres o. s. v.

Kvinder anbringes som Hovedregel paa deres Pigenavn, kun undtagelsesvis tillige paa Mandens Navn og i saa Fald med Henvisning fra Pigenavnet; er dette ikke noget egentligt Slægtsnavn, bliver det eventuelt at udelade.

Er Navnene latiniserede, Eibeholdes denne Form i Registret, medmindre Teksten oplyser, hvorledes de skal gengives paa Dansk.

Nævnes en Person flere Gange paa samme Side, antydes det, hvor saadant anses fornødent, i Registret ved et mindre Tal foroven, til højre for Sidetallet.

Fyrster sættes paa deres Navn, ikke paa Landets, medmindre dette anses mest praktisk, da tillige derpaa.

Sammensatte Efternavne, f. Eks. Lente-Adler, sættes paa første Dels Begyndelsesbogstav, altsaa i det nævnte Tilfælde paa L.

Partikler som von, de, des, de la, zum o. s. v. ses der bort fra; Eks.: des Vignes sættes under V.

Begynder Efternavnet med le eller la, sættes det derimod som Regel under L. Er Partiklen smeltet saaledes sammen med Navnet, at et nyt Ord er dannet, f. Eks. Dupuy, anbringes Navnet paa Partiklens Begyndelsesbogstav, her altsaa D.

De efter spansk Skik sammensatte Efternavne (Moderens Slægtsnavn tilføjet efter Faderens) anbringes under det første Led.

Lokaliteter og Institutioner, hvorom Teksten har Bemærkninger af særlig Betydning, er optaget i Registret.

Aarestrup, Emil, Digter 8.	Als, Anna Maria, g. Bruun 162.
Adamsen, Christen 112.	Alstrup, Ingefre, g. Gron 24.
Adler, P. C., Forfatter 8.	Althalt, Dortha Joh.dt. 202. - Joh.
Adolphin, Ole Pedersen, Kpl. 20.	Arentsen 202.
Adolphus, Iver, Sgpr. 21. - Jacob 21. -	Ambders, Andreas, Sgpr. 74. - Joh.
Jacob, Officer 20. -	Bernh., Just. 74.
Ahlmann, Slægten 78.- Abel Christ., g.	Amdi, Slægten 176.
Mumsen 76. - Benedicte Charl., g.	Amdisen, Slægten 176.
Biehl 76. - Hans Michelsen, Rdmd.	Ancher, Lorentz, Prof. 143-47. - Peder
76. - Michael, Skibskapt. 76.	Kofod, Gdjr. 143, 146. - Peder Kofod,
Alan, Elisabeth Sophie, g. Svendstrup 27.	H.R.Ass. 145.
Albrectsen, Jens, Propr. 163. - Sophus	Anchersen, Slægten 176.
Nic., Overlærer 163.	Andersen, H. C., Digter 4 f., 13.
Alfsen, Peder, Dr. med. & jur. 20.	Andresen, Johs., Gartner 77. - Johs.,
Algreen Ussing, Tage, Politiker 2.	Skolelærer 77.

- Anker, Peter, Gen.major 38, 41.
 Anna, Prinsesse af Danmark, g. m. Kong Jacob 134 f. - Prinsesse af Pommern 135.
 Arctander, Birgitte Nielsdt., g. Hadcrup 23.
 Arndt, Friedr., Oldforsker 98.
 Arendsdatter, Anne 129. - Anne 130. - Johannic Marie 132. - Karen 130. - Karen, g. Berntsen 129 f., 132. - Maren, 129. - Margrethe 130.
 Arentsen, Arent 129. - Axel 131. - Bernt 129. - Christen 129. - Frederik 129. - Hans 129. - Herman 129. - Jacob 130. - Jacob 132. - Laurits 130, 133. - Laurits 131.
 Arnim, Achim v. 95.
 Bakke, Dor. Elis., g. Pipper 201. - Margr. Maria, g. Pipper 201. - Niels Jørgensen, Overmaaler 201.
 Balle, N. E., Biskop 116 f. 122, 143-47.
 Balslev, Slægten 106 f.
 Bancke, Mathias 200.
 Baren, Margr., g. Kryssing 202.
 Bartholin, Albert 181. - Caspar, Dr. jur. 132. - Thomas, Professor 130.
 Batum, Niels Jensen 113.
 Bech, Frants, Degn 32.
 Beenfeldt, U. F., Maler 201.
 Behrens, Friderica 137.
 Benedicht, Lorenz, Bogtrykker 134.
 Benning, Chr., Adv. 77.
 Benzon, Niels, Læge 189. - Peder, Rektor 153.
 Berg, Anders Pedersen 28. - Anna, g. Grøn 27.
 Bernstorff, A. P. Gr. 82 f.
 Berntsen, Arent, Byskr. 128-133.
 Bertelsen, Iver, Klosterforst. 17.
 Bie, Caroline Franciska, g. Hals 33, 40. - Jacob Chr., Forfatter 31-41. - Juliane, g. Øllgaard 34, 40. - Jørgen, Kapt. 40 f. - Ole, Guvernør 31, 34-40. - Otto Lauritz, Dommer 40. - Otto Lauritz, Skibsfører 41. - Tarald Ross, Overførster 40.
 Biehl, Fr. Peter Carl, Kbmd. 76. - Fr. Peter Karl, Kbmd. 67. - Fritz, Kbmd. 76. - Jacob Carstens, Møller 67. - Thomas Hinr., Pottemg. 76. - Thomas Hinr., Skibskapt. 76.
 Biester, Anna Elis., g. Schröder 50. - Anna Margr., g. Voss 50. - Henr., Sgpr. 50.
 Bildsøe, Sophie Amalie, g. Ancher 145.
 Bing, Ewald, Forp. 69.
 Bissen, Slægten 179.
 Blat, Hans Pedersen 132.
 Bloch, Thora, g. Paulsen 186.
 Bluhme, J. B., Pr. 65.
 Blume, Dorothea, g. Carstens 73.
 Boas, Sophus 179.
 Boesen, Emil, Præst 3, 7.
 Bojsen, Slægten 177. - Fr. E. 177.
 Boldich, Anna Sophie, g. Jensen 71. - Johan, Sgpr. 71.
 Bondesen, J. M. G., Provst 2.
 Borchmann, Cathr., g. v. Stöcken 152.
 Boy, David, Rdmd. 77.
 Boysen, Jens, Toldskr. 129.
 Brag, Slægten 78.
 Brahe, Tycho 180.
 Brandt, Slægten 78. - Anders Chr.sen, Sgpr. 174. - Anna 174. - Birgitte 174. - Birthe 174. - Carl Joachim, Sgpr. 173, 175. - Caspar Fr., Tobaksspinder 175. - Cathr., g. Brandt 70. - Cathr., g. Lorenzen 70. - Chr., Famulus 128. - Dominicus, Sgpr. 174. - Elisabeth 174. - Ernst Hansen, Kbmd. 174. - Gomme 174. - Gomme Hansen, Kbmd. 174. - Gregorius 174. - Gregorius 174. - Gudmund Nyeland, Haveark. 173, 175. - Hans Caspar, Kbmd. 174 f. - Hans Chr., Kbmd. 174. - Hans Gummesen, Sgpr. 173 f. - Helene, g. Carstens 70. - Ingeborg, g. Krøyer 174. - Jørgen, Kbmd. 70. - Kirsten 174. - Nic. 71. - Nic., Bgmstr. 70. - Peder 174. - Peter, Bgmstr. 70. - Peter, Sgpr. 71. - Rasmus 174. - Rasmus Peder Gummesen, Kbmd. 174. - Rasmus Peter, Kbmd. 175. - Salome 174. - Werner 174.
 Brasen, Marie Caroline, Lærerinde 7.
 Breckling, Fr., Præst 51.
 Bring, Børge Mogensen, Rdmd. 201. - Margr. Cathr., g. Sletting 201.
 Brochmand, Jesper, Biskop 181.
 Brodtkorb, Tobias 130.
 Brun, Christen, Kpl. 127. - Joh. Nordahl, Biskop 114-127.
 Bruun, Andrea Car., g. Schwings 163. - Andreas, Gen.aud. 162. - Andr. Thomsen, Dompr. 154. - Anne Marie, g. Lange 77. - Anna Sophie, g. Jul 198. - Chr., Overbibl. 181. - Friederike, Forfatterinde 92. - Hans Madsen, Sgpr. 18. - Ida, g. Bombelles 92. - P. Munthe, Birkedm. 2. - Peter, Amtsförv. 152. - Thomas, Rdmd. 154, 162.
 Bröchner, Hans, Filofsor 5.
 Bull, Johan Randulf, H.R.Just. 119.
 Bunck, Hans Jürgen 60.
 Busch, Anne Cathr., g. Mylius 162.
 Bülow, Ida Frederikke v., g. Holstein 44.
 Byssing, Anna Cathr., g. Bruun 154.
 Bär, se Baren.
 Böhm, Benedikte Elis., g. v. Ehrengreif 153. - Egidius, Bgmstr. 153.

- Böhme, Anne Kathr., g. Carstensen 77. - Chr. Ehrenfried, Adv. 77. - Eusebius, Erkeidiak. 152. - Sibylle, g. Mylius 152.
- Bölch, Maren 20. - Rudolph, Pr. 20.
- Bönck, Maria Rebecca, g. Mylius 153.
- Börjalsen, Maren, g. Kjørulf 111.
- Bötcher, Ane Christ., g. Mylius 163. - Peter Johs., Toldinsp. 163.
- Carl af Hessen, Landgreve 81.
- Carstens, jfr. Carstensen, Karstens.
- Carstens, Ad. Gotth., Ghrd. 66. - Alex., Huslærer 74. - Andr., Rdmd. 66. - Anna 68. - Anna 73. - Anne Maric, g. P. Jebson 70. - Asmus Jac., Tegner 66. - Axel E. Vilh., Tandlæge 66. - Benedicte 75. - Benedicte, g. Ahlmann 75. - Cathrine, g. Lorentzen 69. - Cathr. Eleon., g. Raben 71. - Charlotte Sophie, g. Biehl 67, 76. - Chr., Bgmstr. 66. - Dorothea, g. Knudsen 72. - Dor. Christ. 75. - Eleonora Marie, g. Marquardsen 73. - Ellina Maria 71. - Elsche Barb., g. Mohr 69. - Fr., Tegner 66. - Fr. Carl, Sgpr. 66, 73. - Gerh. Wilh. 73. - Gerh. Wilh., Kbmnd. 72, 79. - Hans, Ldmd. 66. - Hans Bogislaus 66, 72. - Hans Bogislaus, Kbmnd. 66 f., 70 f. - Hans Bugislauff, Kbmnd. 74. - Hans Bugislaus 74. - Hans Fr. 71. - Hans Wilh., Kbmnd. 73. - Heintr., Kbmnd. 66. - Helene Maric 73. - Helene Marie 76. - Helene Marie, g. Iversen 74. - Helene Marie, g. Lassen 70. - Ida Margr. 76. - Ida Margr., g. Chemnitz 75. - Ida Margr., g. Matzen 73. - Ida Margr., g. Mumsen 75. - Ingeborg 68. - Jacob, Gæstgiver 73. - Jacob, Kbmnd. 75. - Jac. Herm., Gartner 74. - Joh. 73. - Karsten 71. - Lorentz 73. - Lorenz, Kbmnd. 73. - Magd., g. Lange 75. - Nic. Gotth., Kfrd. 66. - Peter Bugislauff 71 f. - Peter Bugislaus 75. - Peter Bugislaus, Landfgd. 75. - Sophus Mar., Fors.dir. 67. - Thomas 69. - Thomas 74. - Wilh. 73. - Wilh. Aug. 73. - Wilhelmine, g. Christensen 73.
- Carstensen, Anna Sophia 79. - Cathr. Eleon., g. Raben 78. - Chr. Ehrenfried, Sgpr. 77. - Hans Bugislauff 77. - Helene Maric, g. Kriegsmann 77. - Jørgen, Sgpr. 77, 79. - Lina, g. Jebson 78. - Margaretha Cathr., g. Lange 77. - Math. Jørgen, Sgpr. 77. - Nicolai, Kbmnd. 71, 76. - Peter 78.
- Charlotte Amalie, Dronning 62.
- Chemnitz, Corn., Sgpr. 75. - Joh. Bernh., Sgpr. 75. - Math. Gottl., Sgpr. 75.
- Christensen, Cathr., g. Carstens 77. - Dan., Tingskr. 71, 77. - Hans, Gdjr. 72. - Joh. Chr., Sgpr. 56. - Jørgen, Gross. 73. - Peder, Sgpr. 20.
- Christian IV, Konge 135.
- Christian VI, Konge 42-65.
- Christian VIII, Konge 95, 105.
- Christian, Fr., Præst 71. - Hans Ernst, Rdmd. 71.
- Christiani, Eleonora, g. Vette 69.
- Christians, Cathr., g. Freese 68.
- Christiansen, Slægten 178. - Cæcilie, g. Clausen 76.
- Chrystic, Slægten 177.
- Claudianus, Peder And.sen, Sgpr. 20.
- Clausen, Asmus, Skibsymgmstr. 76. - Cæcilie, g. Biehl 76. - H. G., Teolog 186. - H. N., Teolog 184, 186. - Lorenz, Møllebygger 75. - Lorenz, Sgpr. 75. - Matth., Bgmstr. 71. - Werner, Bogbd. 174.
- Cordt, Peter, Matros 71.
- Danchel, Hans Chr., Løjtn. 194. - Malene, g. Melchiorson 194. - Marthe, g. Heinrichsen 194. - Povl, Sgpr. 194.
- Daniel, Slægten 177.
- Danielsen, Peter, Husfgd. 78.
- Danneskiold-Laurvig, Chr. Conrad, Lensgreve 31.
- Dejn, Elsc, g. Dybech 25.
- Dertzen, Hinr., Kbmnd. 72, 78.
- Didclot, Baron, Gesandt 87.
- Diestler, Joh.e Magd., g. Helgerudt 73.
- Djurhuus, Anna Hedevig, g. Landt 195 f.
- Dressel, Anna Salome, g. Martius 151.
- Duun, Grace, g. Mylius 169. - W. 169.
- Duurloo, Slægten 179.
- Dybech, Anne Kirst., g. Hadcrup 22, 25. - Jens Nielsen, Sgpr. 23 f. - Niels Jensen, Degn 25.
- Dämer, Anna Elis., g. Mylius 150.
- Eeg, Erik, Sekr. 83.
- Egede, Karcn, g. Wolf 16.
- Ehlers, Ditlev, Boghld. 37, 41.
- Ehrensreiff, Caroline Fr. Heinr. Mylius v., g. Marpalu 164. - Ernst Alb. Heinr. Mylius v., Kapt. 156 f. - Ernst Heinr. Mylius v., Ghrd. 153.
- Eichenbrock, Diedr., Kbmnd. 71.
- Eichler, Fr. Wilh., Acciseskr. 60, 65. - Joh. Peter, Urtekr. 60, 65. - Joh. Wilh. 60. - Margaretha 60.
- Elisabeth, Prinsesse af Danmark 136.
- Elver, Ernst 17.
- Ernst, Hans, se Christian. - Jochim, Sgpr. 68.
- Ewald, Enevold, Præst 57, 65.
- Fabricius, Slægten 107. - Poul, Byfgd. 24.
- Fabritius, Albert, Bibliotekar 108, 138. - Frederik, Stadshauptmd. 138.

- Fangel, Jens, Sgpr. 174.
 Feigæ, Andreas 131.
 Ferber, Caspar, Præst 149. - Otilie, g. Møller 149.
 Finche, Anna Elis., g. Danchel 194.
 Fix, Joh. Leonhard 37.
 Flach, Jacob, Prof. 150.
 Flemming, Greve 89.
 Flessburg, Just.rd. 137.
 Flyg, Martha Maric, g. Bie 40.
 Fløyel, Joh.e Maric, g. Mylius 155.
 Fogh, Anne Margr., g. Linnet 167.
 Framheim, Eleonore Henr. 163.
 Francke, A. H., Præst 52. - G. A. 59.
 Frandsen, Jens, Sgpr. 110.
 Frederik II, Konge 134.
 Frederik IV, Konge 42, 48, 55, 63.
 Freese, Anthon Günther, Billedhg. 68, 71.
 Friedrich, Susanna, g. Müller 149. - Vincent, Sgpr. 149.
 Fries, Elisabeth, g. Juel 198.
 Friis, Slægterne 177. - Elisabeth, g. Winding 26. - Henrik, Rdmd. 130. - Ingeborg, g. Høyer 26.
 Frisch, Vilh. 200.
 Frisenberg, Ane Cathr., g. Thorup 28. - Axilia Lene Sophic, g. Thorup 28.
 Frost, Meta Marie, g. Petersen 178.
 Frydenlund, Carl Wilh., Kbmd. 168. - Hedvig Nat., g. Mylius 168.
 Fuiren, Willum, Rdmd. 132.
 Fürstenstein, Gr. 87.
 Fønss, Peter Severin 189.
 Galberg, Augusta Cam., g. Mylius 168. - Carl Ludv. Gæstg. 168.
 Gering, David, Møller 148.
 Gersdorff, C. I. v., Ghrd. 59, 65.
 Gjødvad, Jens, Journalist 5, 7.
 Gorrissen, Slægten 78. - Anne, g. Jacobsen 76. - Anne Marie, g. Knudsen 72. - Chr. G., Købmand 72. - Joh. Fr., Rdmd., Organist 72.
 Goyk, Ellina, g. Christensen 77.
 Graffen, Mathilde v., g. Lindc-Friedenreich 166.
 Gram, Hans, Historiker 56, 65.
 Green, Slægten 177.
 Grimm, Jacob 93 f. - Wilhelm 91-104.
 Grimstrup, P. L., se Grøn.
 Gronenberg, Carl, Afd.chef 169.
 Groth, Hans 198.
 Grothaus, Theod. Vilh., Læge 65.
 Grundtvig, N. F. S. 116 f., 126 f.
 Gräter, Friedr. David 98.
 Grøn, Anders Lauritzen 25. - Anne Cathr. 28. - Birgitte Pedersdt., g. Tønder 24. - Christen Laursen, Kbmd. 25. - Dor. Laur.dt., g. Hansen 25. - Eleonore Laur.dt., g. Steensgaard 25. - Inger Cathr. 28. - Inger Pedersdt., g. Dybech 23 f. - Jørgen, Sgpr. 28. - Knud Andersen 28. - Lauritz 28. - Lauritz Andersen 28. - Lauritz Pedersen 27. - Laurs Pedersen, Sgpr. 24. - Niels Pedersen, Sgpr. 27. - Peder Andersen 28. - Peder Laursen 25. - Peder Pedersen 24. - Peder Pedersen, Postmstr. 25. - Peder Pedersen, Postmstr. 27. - Peder Laursen, Sgpr. 23.
 Grønvold, Chr. Emil, Kbmd. 168.
 Gyllembourg, Thomasinc, Forf.indc 9-12.
 Göring, se Gering.
 Goethe, Wolff. v., Digter 99.
 Haagensen, Hans 130.
 Haarløv, Karen, g. Fabritius 138.
 Haderup, Lauritz Hansen, Kbmd. 22, 26.
 Hagen, Friedr. Heinr. v. 96-104.
 Hagensen, Karsten, Bgmstr. 71.
 Hagerup, Ingeborg Cathr., g. Holterman 140.
 Halle, Chr. Friedr., Fændr. 198.
 Hals, Chrfl., Skibsfører 40. - Lorentz Chr., Kapt. 40.
 Haltermann, Joh. Chr. 155.
 Ham, Jacob v. 129.
 Hammer, Lauritz 129.
 Hammerich, Eleonora Maric, g. Posselt 73.
 Hammerstein, Hans Georg v. 87-105.
 Hansen, Andreas, Farver 25. - Aug. Vald., Overretssagf. 169. - Chrfl., Bgmstr. 129, 132. - Hans, Maler 162. - Joh.e Cathr., g. Jørgensen 197. - Jørgen, Byfgd. i Varberg 129. - Peter, Sgpr. 7. - Rolluf, Bgmstr. 129.
 Harbou, Andreas, Major 81.
 Harder, Dor. Emerentia 72. - Gerh. Wilh., Kbmd. 72. - Ida Margr., g. Carstens 72.
 Harmsen, Anna Dor., g. Freesc 68.
 Harstad, Marie, g. Hals 40.
 Hassing, Anders Nielsen, Kbmd. 17.
 Hattie, Jamis Baguc 169.
 Haxthausen, Familien 45.
 Heckscher, Ludv., Overretsprok. 2.
 Heerfordt, Dorothea, g. Roth 152.
 Heiberg, Slægten 107. - Gabriel, Sgpr. 116, 124 f. - J. L., Digter 3, 5 f., 9-13. - Joh.e Louise 12 f. - P. A. 84, 116.
 Heitmann, Andreas, Holtzforster 161. - Johanna Marie, g. Mylius 161.
 Helgerudt, Joh.e Christ., g. Thortsen 73. - Peter Ohlsen, Kontr. 73.
 Hellmann, Kirurg 60.
 Helverskov, Hedeveg Dor., g. Lassen 171.
 Helvig, sv. General 95.
 Hempel, Sibylle, g. Mylius 151.
 Hennings, Klaus, lic. 50. - M. N. 65.
 Henrichsen, Friedr., Skytte 194.
 Heramb, Eline, g. Bojsen 177.

- Hertz, Hans Peter Boye, Kpl. 187. - Henrik, Digter 3, 6-9.
- Hertzog, Christ., g. Mylius 150. - Chrf., Faktor 150.
- Herzberg, Auguste Louise, g. v. Mylius 156.
- Hinckelmann, Abr. 52.
- Hind, Peder, Provst 16.
- Hinrichsen, Cathr., g. Raben 78.
- Hintzen, Abel Christ., g. Carstens 75. - Bendix 75.
- Hjort, Charl. Amalie, g. Linde 166 f. - Peder, Hrdsgfd. 167. - Peder, Kritiker 2, 167.
- Hoč, Emanuel, Kasserer 118, 122.
- Hoff, Henrik Muhle de 189.
- Hoffmann, Elis. g. Stisser 151.
- Hojer, Andr., Historiker 59, 65.
- Holberg, Ludv., Aktor 199.
- Holm, Elsc, g. Hjort 167. - Emilie Nath. Elis., g. Frydenlund 168.
- Holmann, Claus Mogensen, Overkond. 154. - Magd. Margr., g. Mylius 154.
- Holmsted, Bernt, Bgmstr. 201. - Karen Krag, g. v. Westen 201.
- Holst, Anna Maria, g. Ambders 74. - H. P., Digter 5. - Hans, Kapt. 129.
- Holstein, Chr. Edz. Mor. Greve 164. - Chr. Fr. v. 55. - Johan Georg 43-52, 59.
- Holstein-Rathlou, Chr. Fr., Ghkfrd. 165. - Vilh. Chr. Ulrikke v., g. Mylius 165.
- Holterman, Hans Henriksen, Kom.rd. 138, 140 f. - Knud Henrik, H.R.Ass. 138-147. - Ursula Beate, g. v. Linstow 147.
- Horb, I. H., Sgpr. 51.
- Horn, Maria Magd., g. Mylius 151. - Mich. Heinr., Livlæge 151.
- Hornemann, Frees Jac., Læge 197.
- Horstius, Hans Jørgensen, Dr. med. 130.
- Høeberg, Mouritz Sørensen, Rdmd. 201.
- Hogh-Guldberg, Ove, Statsmin. 84.
- Højbye, Ellen, g. Gronenberg 169.
- Horner, Johan, Maler 138.
- Høyer, Anders Hansen 26. - Appelope, g. Poulsen 29. - Elsc 29. - Thomas Andersen, Sgpr. 26.
- Ingerslev, Slægten 106 f.
- Irgens, Magnus Fr., Stiftspr. 119.
- Iversen, Carl, Rdmd. 74. - Ellen Joh.c, g. Albrechtsen 163. - Iver, Gæstgiver 74. - Katr. Elis., g. Biehl 67. - Peter, Forp. 67.
- Jacob, Konge af Skotland 134 f.
- Jacobi, Anne Marie, g. Bruun 154.
- Jacobsen, Espen, Kpl. 200. - Henrik 130. - Jens, Kpl. 131. - Karsten, Gartner 67 f. - Lorentz 67. - Niels 67.
- Jansen, Nic., Tømreerstr. 199.
- Jebesen, Slægten 78. - Alex., Byfgd. 76. - Jacob 67 f. - Cathr., g. Momsen 75. - Jens, Rdmd. 70. - Jost, Sgpr. 67. - Margr. Marie, g. Ahlmann 76. - Nic., Skipper 78. - Nis, 78.
- Jennis, se Jønntitz. - Anders Jensen 113.
- Jensen, Gomme, Bgmstr. 173. - Hans, Slagter 68. - Jacob, Bgmstr. 68. - Jacob, Bgmstr. 71. - Jens, Rdmd. 74. - Lauritz, Slotsskr. 129. - Nickel, Husfgd. 68.
- Jepsen, Fr., Sgpr. 71.
- Jespersen, Joh. Fr. 198 f. - Peder, Konfessionarius 45. - Thomas, Artillerist 198.
- Jessen, Rudolf, Forp. 71. - Rudolf Fr. 72.
- Jonsen, Frands, Slotsskr. 130.
- Juel, af Langeland, Slægten 176 f. - Axel, Major, Landinsp. 196-98. - Axel Georg, Adjunkt 195-97. - Clara Eveline, g. Wiedemann 196 f. - Edel Benedicte, g. Hornemann 196 f. - Hedeveg Christ. 196 f. - Hertha Corn. 196 f. - Ida Charite, g. Spærck 196 f. - Niels, Amtsforv. 196 f. - Niels, Toldinsp. 196 f. - Chr. Fr., Stat.forst. 196 f. - Elise Henriette 196 f. - Hacon Vald., Kaptajn 196 f. - Peder Nielsen, Kapt. 198.
- Jul af Sonderjylland, Slægten 177.
- Jürgensen, Bartel, Hrdsgfd. 68, 71.
- Jønntitz, Jens Pedersen 112.
- Jørgensen, Andreas, Translatør 161. - Carl Thorvald, Gen.major 196 f. - Fr. Wilh. 196. - Georg Simon, Rektor 195, 197. - Hanne Anine Chr.e, g. Ulstrup 195, 197. - Hans, Hatstafferer 202. - Hans Jac., Hrdsgfd. 196 f. - Jens, Hofskræder 68. - Jens Sgpr. 71. - Jørgen, Politifuldm. 7. - Kirstine, g. Juel 198. - Simon, Rektor 197. - Søfren 176.
- Kaftan, Jul. Wilh. Mart., Prof. 76. - Martin Hinr., Sgpr. 76. - Theod., Gen.superint. 76.
- Karberg, Slægten 78. - Cæcilia, g. Gorrissen 72. - Helene Marie, g. Carstens 72, 79. - Helene Marie, g. Lange 75. - Lorenz, Kbmd. 72.
- Karstens, jfr. Carstens. - Jørgen, Rtskr. 66. - Jørgen, Sgpr. 66.
- Kauffmann, Slægten 176 f.
- Kierkegaard, M. A., Silkekrammer 5, 7. - P. C., Biskop 6 f. - Søren, Filosof 1-13.
- Kierulf, Adelaide 195. - Arthur 195. - Dolores 195. - Frederica 195. - John 194 f. - John 195. - John Palmer 195. - Josefine, g. Vivian 195. - Oscar 195. - William Duntzfeldt 194.
- Kingo, Thomas, Biskop 181.

- Kisel, G. F., Bogtr. 65.
 Kjeldsen, Morten 112.
 Kjærsgaard, Caroline Christ., g. Linnet 167.
 Kjærulf, Niels Pedersen, Byskr. 111. - Peder Nielsen 111.
 Klaumann, Leonhard, Rdmd. 132. - Verner 130.
 Klausen, Anna Dor., g. Iversen 67. - Morten 178.
 Kleff, Slægten 78.
 Klein, Hans Pedersen 131.
 Kliis, Marie Jac.dt., g. Holtzmann 161.
 Knudsen, Carsten, Kbmd. 72. - Chr., Kpl. 67. - H. C., Skuespiller 116, 125 f. - Hans, Kbmd. 72. - Hans Bugislaus, Kbmd. 72. - Hans Joach., Provst 193. - Peter, Kbmd. 72.
 Koch, Laurs Jensen, Kbmd. 110.
 Koefoed, Christence 137.
 Kortholt, Chr., Prof. 51.
 Kotte, Mette, g. Mule 19.
 Krabbe, Iver 129. - Tage 129.
 Kragh, Sophia Francisca, g. Vedel Simonsen 193.
 Kramer, Andr. 71.
 Krampe, Rasmus, Møller 29.
 Krarup, Slægten 107.
 Kratzenstein, Chr. Gottl., Læge 31.
 Krefting, Jacob 38-41.
 Krigsmann, Jens 77. - Nic., Skipper 77.
 Krohn, Slægten 177. - Viggo Henr. Victor 177.
 Kroll, Maria Elis., g. Mylius 152.
 Kruse, Rotger, Rdmd. 68.
 Kruse, Elis. Kirst., g. Bötcher 163.
 Kryssing, Jürgen, Sadelm. 202. - Maren, g. Althalt 202.
 Krøyer, Gomme, Kbmd. 174.
 Kuhl, Caspar Heinr., Brygger 155.
 Kühle, Slægten 177.
 Künsberg, v., Kmjkr. 59, 65.
 Küssner, Joh. Phil., Kbmd. 152. - Marie Regine, g. Mylius 152.
 Lafrenz, Jacob 155. - Lucie Em., g. Mylius 155.
 Landt, Elise Henriette, g. Juel 195-97. - Grethe Marie, g. Jørgensen 195, 197. - Hermandine 195. - Joh.e Georg., g. Rorbye 195, 197. - Jørgen 195. - Jørgen Jørgensen, Sgpr. 195. - Mathias 195.
 Lang, Ane Margr., g. Tøxen 29.
 Lange, Anne Marie, g. Benning 77. - Cathr. Kirst., g. Mylius 172. - Chr. Mathiesen, Slagter 170. - Ingeborg Cathr., g. Andresen 77. - Jens, Kræmmer 75. - Jens, Rdmd. 75. - Jens Petersen 77. - Michael, Skipper 77. - Nic., Degn 77.
 Lassen, Asmus, Krydderihdl. 70. - Chr. Helverskov 171. - Chr. Jochumsen, Sgpr. 171. - L. L., Sgpr. 26.
 Lauridsen, Jacob, Rektor 131.
 Lauritsdatter, Mette, g. Berntsen 130-33.
 Lauritzen, Karsten 66.
 Lefebvre, se Marpalu. - Claude Léonor Franc. 164.
 Lemche, Maria, g. Lemel 32.
 Lemel, Jørgen 32.
 Lemmel, Mette Margr., g. Bic 32.
 Lemmich, Slægten 177.
 Lessing, G. E., Forf. 80.
 Lessner, Margr. Gertr., g. Mylius 150.
 Leth, Henrik Joh. dc 189.
 Lever, Figurantinde 86.
 Lichtappel, Jacob, Skipper 69.
 Lichtenberg, Gerhard Hansen dc, Godsejer 189.
 Liebst, Christiane Fr., g. Galberg 168.
 Lind, Peter Engel 2-7.
 Lindahl, Hans Jacob 189.
 Linde, Arved Chr., Rgmtskvmstr. 137. - Cecilie, g. Münster 167. - Christen, Godsejer 189. - Conrad Dan 137. - Gabriel, Kfrd. 137-47. - Jørgen Chr. dc, Prokurator 166 f. - Ursula Beate, g. Holterman 137-47. - Ursula Christiane, g. Fabritius 138, 142, 145 f.
 Linde-Friedenreich, Hans Peter dc, Hofjgmstr. 166.
 Lindgreen, Chr. Nic. 199. - Ferdinand, Skuesp. 199. - Joh.e Kirst., g. Jespersen 198 f.
 Linnert, Anna Margr., g. Weinschenck 167. - Cecilie, se Linde. - Ditlev, Prokurator 167. - Hans Ditlevsen, Hrdsgfd. 166 f. - Jørgen Chr., se Linde.
 Linstow, Fr. v., Oblt. 147.
 Livernet, Sophie 85.
 Lorentzen, Chr. 71. - Christian, Skipper 69.
 Lorenzen, Lorenz, Rdmd. 70.
 Louise, Dronning 42, 48, 55, 62.
 Lucassen, Michael, Sgpr. 18.
 Ludvigsen, Slægten 177.
 Lund, Anna, g. Tøxen 29. - Christen Poulsen, Guldsmed 27. - Ernst Günther, Billedskærer 69. - Hans Chr., Bagermstr. 69. - J. C. 5. - J. L., Historiemaler 89. - Jacob Madsen, Gen.fiskal 20. - Mette, g. Mein 27. - Mette Kirst., g. Ravn 29. - Poul Lauritzen 24.
 Luxdorph, Bolle Willum, Kfrd. 32.
 Lysabild, se Lichtappel.
 Lütken, Fr. 45, 47, 50, 65.
 Lægaard, Hedvig, g. Grøn 25.

- Löffler, Toldbetj. 163.
 Løgs, Dor. Aug., g. Jebesen 78.
 Loesch, Christiane Rosine, g. Martius 153.
 Löwenschild, Hannibal v. 20.
 Madsen, Laurits, Toldskr. 129.
 Mahling, Seyer, Forst. 65.
 Malsburg, v., Oberstallm. 95.
 Marcussen, Poul 189.
 Mariager, Ane Marie, g. Mylius 170.
 Marpalu, Caroline Louise Ctsse Lefeubre de, g. Holstein 164. - Philippe Marie Gr. Lefeubre de 164.
 Marquardsen, Sam. Ludv., Adv. 73.
 Marsvin, Karen 129.
 Martensen, Hans, Biskop 5, 12.
 Martius, Georg, Sgpr. 151. - Joh. Chr., Sgpr. 153. - Sibylle Magd., g. Mylius 151.
 Masius, H. G., Hofpr. 45, 47.
 Mathiesen, Anna Maria, g. Bichl 76. - Jørgen, Kræmmer 130.
 Matzen, Jens, Skipper 73. - Jørgen, Grynmøller 73.
 Mayer, Joh. Fr., Sgpr. 52.
 Medelfar, Mads Jensen, Biskop 20.
 Mein, Niels 27.
 Meisling, Slægten 177.
 Melbye, Simon Fr. Oscar 169.
 Melchiorson, Peder, Birkedm. 194.
 Meyer, Slægten 177. - Arnold, Sgpr. 123. - Christ., g. Kriegsmann 77. - Katharine, g. Møller 149.
 Miang, Slægten 78.
 Mikkelsen, Anders, Smed 112. - Morten, Rdmd. 130.
 Milius, se Mylius.
 Mohr, Alette Helene, g. Wiesener 203. - Anna Dor., g. Lund 69. - Anna Eleon., g. Tronier 69. - Claus, Forp. 69. - Hans, Humlefører 69.
 Mohrsen, Anne Sophie, g. Bruun 162.
 Moldenhawer, D. G., Overbibl. 92.
 Moltke, Adam Gottlob Gr. 31, 80. - Fr., Ghkfrd. 123.
 Momsen, Slægten 78. - Paul, Bgmstr. 75.
 Monner, Basilius, Prof. 150. - Cathr., g. Mylius 150.
 Mons, Louise Marie Franc. de, g. Lefeubre 164.
 Monrad, Birgitte, g. Jacobsen 67. - David, Sgpr. 67.
 Mortensen, Hans, Møller 27. - Jørgen, Bgmstr. 130.
 Mosheim, J. L., Prof. 56.
 Motzfeldt, Peter 131.
 Mouritzen, Jens, Byfgd. 131.
 Mule, Else, g. Bertelsen 17. - Hans Mikkelsen, Kbmd. 19. - Jørgen, Rdmd. 18. - Martha Bertelsd., g. P. Christensen 20.
 Mumsen, Abel Christ., g. Clausen 75. - Paul, Sgpr. 75. - Paul, Sgpr. 76. - Wilhelmine Aug. Am., g. Kaftan 76.
 Munch, Mette Sophie, g. Rasch 161.
 Munck, Erik 132.
 Mylius, Albert 169. - Andreas 171. - Andreas, Fløjlsvæver 151. - Andreas, Sgpr. 152. - Anne Kirst., g. Neufville 171. - Anthon, Sek.lt. 170. - Barth., Løjt. 170. - Carl Aug., Kbmd. 163. - Carl Chr. Emil, Overkom.serg. 167 f. - Carl Fr. Chrf., Sek.lt. 162. - Carl Georg Fr., Oblt. 154 f. - Carl Nic., Skibsfører 168. - Charles Nic. 169. - Charl. Ad. 162. - Charlotte Am. 157. - Charl. Am. 163. - Christen Andersen, Forf. 170. - Chr. Carl 157. - Chr. Fr., Pr.lt. 152. - Christ. Luise Fr., g. Løffler, 163. - Dorthea 154. - Dorthea Sophie, g. Bruun 154, 162. - Elis. Sophia 162. - Elis. Sophia, g. Bruun 162. - Emilie Eleon. Cathr., g. Scheer 169. - Emilie Nat., g. Duun 169. - Ernst Heinr., se v. Ehrengreif. - Eusebius, cand. theol. 154. - Fanny Alexandra, g. Hattie 169. - Frantz Chr. 172. - Frantz Chr. Ant., Prlt. 156. - Fr. Ferd., Boghl. 163. - Fr. Vald., exam. pharm. 170. - Gottl. Ernst Phil., Prlt. 162 f. - Gustav Heinr., Dr. jur. 152. - Gust. Heinr. Frh. v., Gen.lt. 156. - Hans, Farversv. 171. - Hans, Isenkr. 171 f. - Heinr. Otto, Kmmstr. 151. - Henriette Kar., g. Albrechtson 163. - Ida Marie Cam., g. Grønvold 168. - Jens 171. - Jens, Stadshauptmd. 171. - Jens Mathias, Fuldm. 172. - Joach. Fr., Sgpr. 150. - Joh., Konduktør 170. - Johan, Kontorbetj. 171. - Joh. Carl Fr., Kom.serg. 162. - Joh. Caspar, Kmhr. 164 f. - Joh. Chrf. Martin, Kbmd. 163. - Joh. Gotfr., Skrædermstr. 153 f. - Joh. Heinr., Dr. jur. 151. - Joh. Jac., Apoteker 152. - Joh. Jac., Brygger 170. - Joh. Jacob, Ldsdom. 157-61. - Joh.e Hcdv. 171. - Johs., Prof. 150. - Johs., Tilskærer 151. - Lars 171. - Laura Em. Elis. 170. - Lorentze Marie, g. Neergaard 170. - Louis Emil, Apoteker 169. - Louise Henr. Georgine, g. Mørch 168. - Lovise Fr., g. v. Wolfframsdorff 155. - Mariane Car. Christ. 156. - Mariane Martine Thomasine, g. Gronenberg 169. - Max. Bernh. Aug., Oblt. 156. - Natalie Ad. Car. 168. - Natalie Hedv. 169. - Nath. 162. - Newton Wm. Alfr. 168. - Nicolai, Smedesv. 170. - Niels 172. - Otto

- Carl, Vagtmstr.lit. 153. - Otto Chr. Ad., Landkadet 156. - Peder Benzon, Ldsdom. 154. - Peter Andr. 164. - Peter Benzon 164. - Peter Emil 169. - Petrea Joh.e Elis. 168. - Sibylle, g. Martius 153. - Sofie Fr. 163. - Sophia Charl., g. de Linde-Friedenreich 166. - Sophia Hedevig 157. - Sophia Magd. 166. - Theod., Sgpr. 151. - Theodosius Ernst Fr. 166. - Vald. Emil, Tømrerstr. 168. - Vilhelm 170. - Wolf Veit Chr., Major 166.
- Müller, Caspar, Sgpr. 149. - Caspar, Sgpr. 150. - Henrik 129 f. - L. C., Præst 5.
- Mynster, J. P., Biskop 12, 117, 121, 186.
- Münster, Niels Chr., Distr.læge 167.
- Münter, Fr., Biskop 92, 104, 116-21.
- Møller, Andreas, Bødker 149. - Andreas, Garver 170. - Andreas, Sgpr. 150. - Anna Jensdt., g. Høyer 26. - Anne Kirstine, g. Mylius 170. - Balthazar, Superintendent 149. - Balthazar, Bødker 149. - Barthold 149. - David, Møller 148. - Georg 77. - P. L., Forfatter 4. - Poul, Digter 3, 5, 7. - Valentin 149.
- Mørch, Kbmd. 168.
- Nansen, Hans, Bgmstr. 130, 132.
- Nathanson, M. L., Redaktør 8.
- Neergaard, Lorentze Marie 170.
- Neerland, David, Sgpr. 16.
- Neufville, George Henry de, 171. - Martin de 171.
- Neuling, P. S., se Winding.
- Nickels, Dor., g. Jørgensen 68. - Hans Caspar, Apoteker 153.
- Nielsen, Anders, Slotskr. 130. - Chr., Vikar 19. - Find, se Trellund. - Jørgen, Amtsskr. 201. - Poul 30. - Rasmus, Filosof 7.
- Nitschmann 65.
- Nyerup, Rasmus, Bibl. 92-104.
- Nygaard, Malthe Bruun 177.
- Obelitz, Balth. Ludv. 38 f., 41.
- Ocker, Margr., g. Møller 150.
- Olsen, Regine 7.
- Olufsen, Søren, Skipper 202.
- Opffermann, Eleonore Cathr., g. Mylius 168.
- Osborne, Ritmstr. 83.
- Ostermann, J. A. 3.
- Paludan-Müller, Fr., Digter 2.
- Paulin, se Poulsen.
- Paulsen, Slægten 78. - Chr. 184-87. - Claus, Pensionær 68. - Hans, Tolder 68. - Marina, g. Jepsen 70. - Minna, g. Nygaard 177.
- Pechmann, Chr. 67.
- Pedersen, Alf, Sgpr. 20. - Anders, Rdmd. 111. - Bartholomæus 131. - Peder, Bgmstr. 130 f.
- Peschmann, Barbara, g. Müller 150. - Bartholomæus, Sgpr. 150.
- Petersen, Jørgen Andersen, Skotøjsfabr. 177 f.
- Petræus, Cathr., g. Monrad 67.
- Pilo, C. G., Maler 137.
- Piper, Ulf Chr., Bgmstr. 70.
- Pipper, Andreas, Johnsen, Glarmstr. 201. - Joh. Andr., Bgmstr. 201.
- Pleijel, Hilding, Prof. 183.
- Plessen, Carl Adolf v., Marskalk 45. - Chr. Siegfried v., Ghrd. 45.
- Pletz 65.
- Ploen, Ida Cathr., g. Stubbe 155.
- Posselt, Cathr. Elis., g. Carstens 73. - Joh. Aug., Sgpr. 73.
- Poulsen, Nic., Bjergværksejer 20. - Niels, Degn 29. - Peder, Brygger 178. - Peder, Lector theol. 17, 19 f.
- Povelsen, Anders, Major 20.
- Prang, Anders Christensen, Kbmd. 112. - Appolone, g. Kjeldsen 112. - Birgitte, g. Jønnitz 112. - Christen 110. - Erik Christensen, Ridefgd. 112. - Jens 110. - Jens Christensen, Tolder 111. - Joh.e, g. Adamsen 112. - Thomas Christensen, Fgd. 111.
- Raben, Anna Cathr. Elcon., g. Clausen 75. - Hans Petersen, Kbmd. 71. - Hans Petersen, Rdmd. 76, 78. - Peter Petersen, Kaadner 78.
- Radebandt, Marcus 129.
- Rahbek, Knud Lyhne 116, 121-24.
- Rantzau, Chr., Rigsg. 135. - Gert 134 f. - Henrik 180. - Ida, g. Rantzau 135. - Poul til Bothkamp 135.
- Rantzau-Ascheberg, Schack 80-86.
- Rasch, Joh. Caspar, Just.rd. 161. - Ulrica Cathr., g. Mylius 161.
- Rask, Rasmus 94, 100-03.
- Rasmussen, Poul, Komponist 198.
- Ravn, Chr. Wulfsen, Handskemg. 29. - Claus, Byfgd. 130.
- Reedtz(-Thott), Slægten 176, 178.
- Reiche, Eleonore Christ. v., g. Bruun 162.
- Rein, Jonas, Sgpr., Digter 125.
- Resen, Peder 132, 180.
- Reuss, Jeremias Friedr., Prof. 65.
- Reventlow, Anna Sophie 49, 55. - Dittl., Gr. 80.
- Reventlow-Criminil, Joseph Carl Greve 187.
- Rhuus, Niels Nielsen 112.
- Richter, Johs., Organist 26. - Martha Johsdt., g. Winding 26.
- Ripperda, Slægten 179.
- Roed, Marthe Kathr., g. Sorterup 202.

- Roggenbuke, Eleon. Henr., g. Mylius 163.
 Rohn, Anton Chrff., Pr. 65.
 Rold, Henrik, Tolder 163. – Karen Holm, g. Mylius 163.
 Roluffs, Agnete 129.
 Rosenkrantz, Holger 180. – Niels, Udenrigsmin. 87 f.
 Roth, Dorothea, g. Mylius 152. – Henrik, Apoteker 152.
 Rothe, Caspar Peter 22.
 Rudolph, Johanna Elis., g. Mylius 154.
 Ruhland, Celia, g. Mylius 169.
 Rumohr, Peter 68. – Peter, Rdmd. 68.
 Rønning, Andreas 171.
 Rørbye, Ferd. Chr., Prok. 197.
 Rørdam, Holger Fr., Historiker 192.
 Rösslin, Chrff. Sam., Bgmstr. 157. – Regine Fr., g. v. Ehrengreif. 157.
 Sagen, Lyder 124.
 Sagers, Brigitte, g. Karberg 72.
 Sand, Slægten 178.
 Schade, Slægten 78.
 Schaller, Anna, g. Møller 149.
 Schebye, Ane Marie, g. Vedel Simonsen 193.
 Scheer, Henr. Joh. Chr., Sergent 169.
 Schjøning, Anna Cathr., g. Svendstrup 27.
 Schmid, Marina Joh.e, g. Chemnitz 75.
 Schmidt, Anne Dor., g. Iversen 74.
 Schmidten, Ulr. Chr. v. 189
 Schrader, S. D. E., Præst 2. – Joh. Hermann, Provst 59.
 Schreiber, M., Sgpr. 65.
 Schröder, Anna Beata, g. Bunck 60. – Gertrud Anna, g. Hellmann 60. – Henr., Kbmd. 201. – Joh. Chrff. 60. – Joh. Wilh., Informator 47 f., 50–65. – Margaretha, g. Eichler 60. – Wilhelm, Sgpr. 50.
 Schubart, Slægten 176, 178. – Henriette, g. Strøbech 193.
 Schuchardt, Joh. Conr. v. 189.
 Schulin, Sophie Hedevig 116.
 Schwenson, Slægten 178.
 Schwings, Andr. Lorentzen, Apoteker 163. – Louise Charl., g. Mylius 163.
 Schytte, Pauline Sophie, g. Albrechtsen 163.
 Seckmand, Baltzer, Rdmd. 132.
 Seedorff, Claus Joach. 178. – Otto Paludan Brøndum 179.
 Seefeld, Jørgen 180.
 Selby, Charles Borre, Baron, Gesandt 87 f., 95.
 Sevel, Joh.e Marie, g. Ancher 145.
 Sidelman, H., Sgpr. 29.
 Sihm, Dor. Marie, g. Mylius 171.
 Silfverberg, C. C. V., Sgpr. 2. Skovsborg, Slægten 178.
 Sletting, Ole 201.
 Snistorph, Jacob Jensen, Sgpr. 181.
 Soltwedel, Barbara, g. Bakke 201.
 Sommerhielm, v., Slægten 176, 178.
 Sophie, Dronning 135.
 Sorterup, Jørgen, Gæstg. 202.
 Spang, Slægten 78.
 Spangenberg, Aug. Gottl., Teolog 65.
 Spittler, Agnes Elis., g. Böhm 153.
 Spjellerup, Anna Elisabeth, g. Winding 26. – Margrethe, g. Winding 26.
 Spærck, Sigvard Emil, Hrdtsfuldm. 197.
 Steen, Kristen Josefsen 178.
 Steenbuch, Hans, Prof. 65.
 Steenlos, Anna Dor. Maria, g. Gorrissen 72. – Cæcilie, g. Ahlmann 76. – Sophie, g. Böhme 77.
 Steensgaard, Oluf 25.
 Steffens, Henrik 95.
 Steffensen, Ellen Cecilia 177.
 Stenkul, Johan 129 f.
 Stephanius, Stephan 180.
 Stisser, Bruno, Hofretsassessor 151. – Clara Elis., g. Mylius 151.
 Strodtmann, Marie Elis., g. Hintzen 75.
 Strøbech, Henriette 193.
 Stuart, Alexander, Forløber 85.
 Stubbe, Anna Margr., g. Mylius 155. – Marcus, Brygger 155.
 Stöcken, Folchmar v., Kmsekr. 152. – Sophie v., g. Mylius 152.
 Suhm, P. F., Historiker 116.
 Svane, Elias, Kmrd. 56.
 Svanenhielm, Slægten 178.
 Svendstrup, Ancher Christensen, Sgpr. 27. – Anna Cathrine, g. Madsen 29. – Apollone 29. – Birgitte, g. Tøxen 27. – Christen Sørensen, Skibsskr. 29. – Chr. Sørensen, Sgpr. 24. – Claus Christensen, Møller 27. – Edel Sørensd., g. Krampe 29. – Helvig, g. Mortensen 27. – Sophie Amalie, g. Terkildsen 27. – Søren Christensen, Sgpr. 26.
 Søe, Anne t. Kølbygaard 189.
 Söhenthal, Familien 65.
 Sørensen, Oluf 202.
 Tavannes, Paradis de, Sprogstr. 82.
 Teller, Slægten 178.
 Terkildsen, Knud, Møller 27.
 Thiele, Johan Rudolph, Bogtrykker 33.
 Thodberg, Kirst. Louise, g. Rold 163.
 Thomsen, Gert Didrich, Degn 29. – Magd., g. Zoffmann 74. – Hans, Kmtj. 69.
 Thortsen, Eleonora Elis., g. Carstens 73. – Hans Carsten, Skipper 77. – Johan, Rdmd. 73.
 Thorup, Else Jensdt., g. Winding 24. – Jacob Spjellerup Jensen, Provst 28.

- Thuresen, Herman, Rdmd. 130.
 Thümmel, Moritz Aug. v., Forf. 83.
 Thyssen, Slægten 178.
 Timm, Ulrik, Overauditor 8.
 Tode, J. C. 116.
 Trellund, Find Nielsen, Bgmstr. 129.
 Tronier, Chr. Carl, Kvartermstr. 69. –
 Ingeborg Cathr., g. Lund 69.
 Truelsen, Slægten 178.
 Trøner, Strange 131.
 Tunge, Laurits Mikkelsen, Rdmd. 131.
 Turnier, se Tronier.
 Tønder, Hans Jac.sen 24.
 Texen, Manasse, Sgpr. 27. – Niels, Sgpr. 29.
 Udbye, Marie, g. Thorup 28.
 Uldborg, Niels Kjeldsen, Sgpr. 24.
 Ulrik, Hertug 136. – Hertug af Meklen-
 burg-Schwerin 135.
 Ulstrup, Wald. Nic., Gen.Major 197.
 Walde, O., Bibliotekar 180.
 Valeur, Slægten 107.
 Wallmann, Herman, Kbmd. 71.
 Walter, Caroline, Skuespillerinde 198 f. –
 Frederik, Ghrd. 48.
 Wanscher, Wilhelm 179.
 Warburg, Slægten 178.
 Warnstedt, Sophie Hed., g. Schulin 116.
 Wedel, Christiane Cathr., g. v. Holstein
 Rathlou 165.
 Vedel, Hedeveg, g. Holmann, 154. –
 Simonsen, Claus, Krigsrd. 193.
 Vedel Simonsen, L. S., Historiker 190–94.
 Weinschenck, Georg Fr., Sgpr. 167.
 Werlauff, E. C., Bibliotekar 190.
 Westen, Joh. Chrf. v., Agent 201. –
 Peter v., Apoteker 81.
 Westphalen, Christina, g. Seedorff 178.
 Vette, Eberhard, Sgpr. 69. – Mette
 Cathr., g. Mohr 69.
 Wibe, Joach. Chr., Løjtn. 199. – Johan
 199.
 Wiedemann, Ole, Sgpr. 197.
 Wiesener, Anthon Mohr, Bibliotekar 203 f.
 – Joachim Georg, Læge 203.
 Vietinghoff, Slægten 176, 178.
 Wiig, Margr., g. Holterman 140.
 Villadsen, Anders, Sgpr. 23.
 Villandry, Bigot de, Gesandt 87.
 Winckler, Joh. 51 f.
 Vinderslev, Ludvig (Holberg), Aktør 199.
 Winding, Anna Nielsdt., g. Uldborg 24. –
 Birgitte Kirst., g. Høyer 26. – Christen
 Ped.sen, Sgpr. 26. – Edel Sørensd.,
 g. Svendstrup 24. – Jens Pedersen
 Thorup, Sgpr. 26. – Laurits Pedersen,
 Sgpr. 26. – Marie Margr., g. Mohr
 26. – Mette Cathr., g. Lund 24. –
 Peder 28. – Peder Sørensen, Sgpr. 24. –
 Søren Pedersen, Sgpr. 23.
 Wirth, Paul, Bgmstr. 149.
 Vivian, Fr. James 195.
 Vloedt, C. 91.
 Wodroff, Agnete Elis., g. Linde 137. –
 Friedr., Just.rd. 138. – Ursula Elisa-
 beth, g. Ancher 138–147.
 Vogt, Katharina, g. Brandt 70.
 Wohler, Margr., g. Lafrenz 155.
 Voigt, Jens 68.
 Wolf, Anne, g. Hind 16. – Chrf. 21. –
 Edw. C. J., Mag. 15. – Hans 16. –
 Hans J. Borgmstr. 18. – Iver Hansen
 16. – Iver Jac.sen 18. – Jacob 18. –
 Jac. Jac.sen, Mag. 14–21. – Jørgen
 Jac.sen, Kpl. 17 f. – Knud Jac.sen 17. –
 Mads, Sgpr. 18. – Mads Jac.sen,
 Sgpr. 16.
 Wolf-Jürgensen, Leopold, Amtsf. 15.
 Wolfframsdorff, Fr. Wilh. v., Prlt. 155 f. –
 Gottl. Ernst v., Drost 156.
 Voss, Beata, g. Hennings 50. – Martin,
 Sgpr. 50.
 Wraae, Mette, g. Winding 24.
 Wrangel, Cathr., g. Matzen 73.
 Wurmb, Charl. Jul., g. v. Wolfframs-
 dorff 156.
 Würtzen, v., Overkr.komm. 137.
 Zahn, Magdalene, g. Møller 149.
 Zepelin, Slægten 176, 178.
 Zetlitz, Jens, Digter 123.
 Zinzendorf, Nik. Ludw., Greve 65.
 Zoffmann, Alex., Bgmstr. 74. – Anne
 Charl., g. Carstens 74. – Auguste, g.
 Carstensen 77. – Gottfr., Husfgd. 77.
 Ueberwasser, Hinr., Rdmd. 71.
 Yoldi, spansk Gesandt 90.
 Ølgod, Anna Helene, g. Mylius 171.
 Øllgaard, Niels Esmarch, Biskop 40.

REGNSKAB FOR AARET 1946

	Kr. Ø.
Tilskud fra den danske Stat	600,00
„ „ Carlsen-Langes Legatstiftelse	500,00
„ „ Alfred Good's personalhistoriske Fond	200,00
„ „ Dansk-historisk Fællesfond	400,00
Anonym Gave	1.000,00
Medlemskontingent	5.226,00
Salg af ældre Aargange af Tidsskriftet, Publikationer m. m.	577,00
Indvundne Renter	242,13
Udtrukne Obligationer	2.500,00
Solgte Obligationer	1.255,49
	12.500,62

Samfundet ejer den 31. December 1946:

Kr. 4.000,00 3½ % Østifternes Kreditforenings Obligationer, 16. Serie
(heraf Kr. 1.000,00 testamentarisk Gave fra Hendes
Majestæt Enkedronningen).
„ 200,00 4 % Østifternes Kreditforenings Obligationer, 13. Serie.
Kr. 4.200,00 er Firtusindetohundrede Kroner.

København, den 22. Marts 1947.

Ovenstaaende Regnskab har vi gennemgaaet og sammenholdt med de os forelagte Bilag, og vi har intet fundet at erindre. Formuen har vi befundet at være tilstede, Obligationerne lyder paa Samfundets Navn.

København, den 31. Marts 1947.

(sign.) **Stefan Hetsch.**

	Kr. Ø.
Underskud for Aaret 1946	119,26
Trykning af Hefterne	6.374,77
Honorarer for Bidrag til 1.-4. Hæfte	1.364,00
Omkostninger ved Udsendelse af Tidsskriftet	516,80
Papir og Tryksager	110,00
Porto	60,75
Diverse Omkostninger	43,45
Kontingent til Dansk-historisk Fællesforening	95,52
Indkøbte Obligationer	3.640,69
Saldo overføres til næste Aar	175,38
	12.500,62

samt:

Kr. 400,00 4 % Husejer Kreditkasse Obligationer, 2. Afd., 5. Serie.
„ 100,00 4½ % Husejer Kreditkasse Obligationer, 5. Afd., 5. Serie.
„ 1.200,00 4½ % Københavns Kreditforenings Obligationer, 8. Serie.
„ 3.798,08 kontant.
Kr. 5.498,08 er Femtusindfirehundredenitio Kroner o8 Øre.,

indestaaende i Overformynderiet iflg. testamentarisk Gave fra Overretts-
sagfører Paul Hennings Enke, Fru Lina Hennings, født Limpert. Kapi-
talen udleveres først ved en Rentenydere Død.

(sign.) **O. H. Clementsen.**

(sign.) **A. Falk-Jensen.**

DØDSFALD I DANMARK I AARET 1946

MEDELTE AF
NIELS FRIIS

TILLÆG TIL PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT
68. AARGANG
(12. RÆKKE 2. BIND)
1947

KØBENHAVN
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI
1948

DØDSFALD I DANMARK I AARET 1946

MEDELTE AF NIELS FRIIS

De vigtigste af de i nedenstaaende Liste over Dødsfald i Danmark i Aaret 1945 anvendte Forkortelser er følgende:

B. = Barn, Br. = Broder, D. = Datter, E. = Enke, F. = Fader, g. m. = gift med, H. = Hustru, M. = Mand, Mo. = Moder, S. = Søn, Sst. = Søster; bgr. = begravet, bkg. = bekendtgjort, MB. = Medlem af Borgerrepræsentationen (i Provinsen: Byraadet), MF. = Medlem af Folketinget, ML. = Medlem af Landstinget, MSH. = Medlem af So- og Handelsretten, tjg. = tjenstgørrndn, * = forhenværende, afskediget, ikke tjenstgørende; FS. = Frederiksberg. Skifteret, KS. = Københavns Skifteret, NBS. = Nordre Birks Skifteret, SBS. = Søndre og Amager Birks Skifteret. Hvor den afdodes Hjemsted ikke er angivet, er dette Storkøbenhavn (København, Frederiksberg og Gentofte Kommuner).

Løvrigt henvises til Forordet til Fortegnelsen over Dødsfald i Danmark i Aaret 1944, Pers. Tidsskr., 66. Aarg., 11. Række, 6. Bind, Till.

- Aabye, Ovidia, Direktrice; 19.2.
Aagaard, Anders Dan, Ingeniør, Odense; bkg. 27.4.
— Jenny, E.; 23.11.
— Poula, Frue, f. Ravnkilde; 4.1.
Aarestrup, Carl Hugo; bkg. 22.4.
Aarkrogh, Valborg; 28.11.; M: Sv. Aa.
Aarsleff, Sv. Aage, Kaptajn i US. Army; 15.1. i Frankrig.
Aarstadius, Emanuel, Skræderm.; KS. 26.2.
Aarup, Else Marie; 15.11.; M: H. C. Aa.
Abben, Hedeveg, Frk.; 6.4.
Abel, Axel Adolf, Urmager; 3.5.; H: Anna.
Adler, Ada, Dr. phil., Frue; 28.12.
Adlers, Ingeborg Linnea, f. Nilsson; 27.7.
Adolph, Hans Peter; 8.1.; H: Agnes.
Adser, Johs., Biografdir., Skodsborg; 6.8.
Agerby, Astrid, E. e. Komp. Aks. A.; 10.1.
Agerskov, Frederik, Driftsbest., cand. polyt., Maribo; 7.6.
— Johanne Elisabeth, f. Malling-Hansen, E. e. Lektor; 17.11.
Agerup, Christian, Boghandler; 14.3.; H: Anne.
Agger, Marie, E. e. Præst; bkg. 15.2.
Ahlefeldt-Laurvig, Erik, Greve, Ritm., Thurø; 23.8.
— Preben, Greve, Gesandt*, Madeira; 22.5.
Ahlefeldt-Laurvig-Bille, Preben, Kammerherre, Hofjægmester, Greve, Egeskov; 26.4.
Ahlers, Marie; 10.9.
Ahrensberg, Vilhelda, f. Østerberg; 19.10.
Albeck, Dora; 13.4.; S: Carl F. A.
Alberti, Einar, Skrædermester; 12.8.; H: Mie.
— Mie, E. e. Skræderm. E. A.; 4.9.
Albertus, Kai Max, Maskinm.; 23.6.; H: Agnes.
Albrecht, M. J. A., Direktor, Slagelse; 15.2.
Albrecht, Mary, Froken; 5.1.
— Paul J., Direktør; 27.12.; H: Lilli.
Albrechtsen, H. S., Lektor*, cand. mag., Hjørring; 12.9.
Albris, Eyvind; 14.2.; H: Anna.
Alexander, Olga; 22.1.
Allert, Mine; 12.1.
Allerup, Hans, Postbud*; 1.4.
— M. P., Skibsmægler, cand. pharm.; 12.6. i Middelfart.
Alling, Gerda, Froken; 16.3.; Br: C. K. A.

- Alling, Peter Olsen, Gaardejer; d. i Calgary, Canada, bkg. 1.2.
- Alsing, Agnete Trampe; 6.1.
- Ferd., Gross., Godsejer, Farum; bkg. 11.3.
- Alsted, Jorgen Jorgensen, Kaptajn; 20.8.
- Alstrup, Glory A., Konsul, Dir., Riiskov; 3.6.; H: Julie.
- Marie, E.; 30.7.
- Sofie Mariane, f. Wiegand; KS. 29.7.
- Also, Holger, Ingenior; 27.2.
- Amdrup, Mary, E.; 3.10.
- Ammittbøll, Carl Broe, Fuldm.; KS. 24.7.
- Vilhelmine Dagm. Elisab., f. Faber, Fredericia; 20.6.; M: Johs. N. A.
- Anchersen, Sara Maria, Overlæge*, Frøken; 1.8.
- Ancker, Anna Marie, E.; 22.3.
- Andersen, A. P., Postmester* paa Læso, Aarup; 30.7.
- Anna, Aarup; bkg. 15.5.; M: Sagf., Bankdir. C. A.
- C. A., Kriminalassistent*; 10.3.; H: Marie.
- C. C., Direktør, cand. jur.; 11.5.
- Carl Aug. Emil, Direktør; bkg. 1.1.
- Ellen, f. Nyholm; bkg. 3.5.; E. e. Direktør A. O. A.
- Hans, Vurderingsform.*, Aabenraa; 17.2.
- Holger, Skibsing. i D.F.D.S.; 29.5
- Andersen, J. V., Gross., Kulimportør, Odense; bkg. 25.3.
- Julius, Dir., Masned Sund; 17.2.
- Karen Elisabeth, Thorsted; bkg. 11.8.; M: Frimenighedspræst
- Karl V., Underfoged, cand. jur.; 4.2.
- Andreasen, Carl, Litograf, Trykkeri-ejer; 12.3.
- Angelo, Bodil, f. Bagge; 21.9.; M: ORS. Wm. A.
- Ankerstjerne, Martinus M. A., Dronningborg; 13.1.
- Ankjær, Minna, f. Kattrup; 19.1.; E. e. Justitiarius S. H. A.
- Ansted, M., Stationsforst.; 22.8.
- Arcker, Selma Augusta Friedericke, f. Wegner; KS. 10.7.
- Arffmann, Andrea, Sygepl., Sarepta; 26.12.
- Arildso, A. V., Fyrmester*; 19.5.
- Arnborg, Emily; 29.9.
- Arneche, Carl, Politibetjent* i Dansk Vestindien; 17.10.
- Arnholtz, Hans Peter, Murermester; KS. 6.3.
- Arnild, Anna Margr. Kampmann, E.; 11.6.; S: Carl K. A.
- Arnild, P. Chr. Kampmann, Tjener*, Forf.; 20.5.; S: Carl K. A.
- Arntz, Anna Dorteia, f. Rasmussen; FS. 16.9.
- Arp, Emma, E.; 1.12.
- Arup, Elise, f. Christophersen; 19.8.
- Asmund, Johanne, f. Rode, Snekkersten; 6.2.
- Assing, Soren Kirkegaard, Kioskejer; 22.2.; H: Anna.
- Augustinus, Harald Henrik, Tapetsererem.; KS. 12.3.
- Axholm, Sv. Aa., Gross.; 14.2.
- Baadh, Valborg, f. Dinesen; 15.11.
- Baadsgaard, K. T., Sparekassedir., Landsretssagf., Frederikssund; bkg. 18.12.
- Baarsoe, Inga, Viborg; 28.3.; M: Sv. B.
- Bach, Anna, f. Møgelvang; 9.3.
- Vibeke Elisabeth; 20.2.
- Bache, Mary Emeline; bkg. 29.10; M: Chr. B.
- Bacher, Albert J., Stationsforst.*, Lyngby; 15.1.
- Bagge, Ovidia, E.; bkg. 25.6.
- Bagger, Edv. Soren, Bagerm.*, Lyngby; 12.6.
- Margr., Frøken; 28.6.
- Martha; 15.9.; M: Vald. V. B., Sognepræst*.
- Pauline, Journalist*; 15.10. i Washington.
- Bahnsen, Frantz Portefée; 28.8.
- Bahnsøn, Sofus, Kasserer; 20.12; H: Hertha.
- Bahr, Anna, Frøken; 26.5.
- Bak, J., Lærer, MA*, Ry; bkg. 7.11.
- Ballin, Gerda Aurelia, Gern; 10.7.
- Banck, Gerda; 18.11.; M: Tandlæge Johs. B.
- Bauer, N., Godsejer, Gyllingnæs; bkg. 28.8.
- Bang, Else Marie, Seminarieelev, Vordingborg; bkg. 15.2.
- Fr., Musiker, Næstved; bkg. 11.2.
- Jenny, f. Falck; 22.6.; E. e. Skoledir., Dr. phil. N. B.
- Nathalie Wad; 22.12.; E. e. Kon-servesfabr. Chr. W. B.
- P. J., Varemægler; 25.2.; H: F.V. B.
- Petrea, Frk.; 11.2.
- Soren Hansen, Værkm.* i H. t. K.; 26.8.
- Thomas Kier, Korpsofficiant; 6.12.
- Thyra, f. Jacobsen, Køge; 10.12.
- Bardenfleth, Agnethe, f. Brandt, Kammerherreinde; 4.5.
- Ida, Kammerherreinde; 2.9.; E. e. Hofchef, Admiral.

- Bardenfleth, J. F. E., Byretsdommer, Helsingør; 13.7.
- Bardram, Inge, Frue; 1.9.
- Barfod, Svend; 25.4.; H: Ruth.
- Barfoed, Annie, f. Kierulff; 14.3.; M: Læge, Slagelse.
- Barfoed-Møller, Cathrine, Haandgeringslærerinde, Odense; bkg. 6.7.
- Barner, Niels Erik Thorkild, stud. theol. bkg. 14.9.
- Barnholdt, Petra Ernestine Henriette, f. Andersen; 26.5.
- Barsoe, Peter, Stiftsprovst*, Charlottenlund; 10.3.
- Bartholdy Møller, A. B., Provst, Pastor emer.; bkg. 15.5.
- Basse, Jens Carl, Propr.*, Hjørring; bkg. 8.3.
- Bast, Ellen, f. Volquartz, E. e. Ing.kapt. 28.7.
- Bastholm, Jens Martin, Artilleri-Kvartermester; 12.6.
- Bastian, Andreasine, Distriktsjordemoder*, Visborg; bkg. 14.1.
- Bastrup, Caroline, Sygeplejerske*; 28.10.
- Bau, Aage Chr. Wahl, Ingeniør; 24.11.
- Baumgarten, Jona, f. Thorsteinsson, E. e. Genealog; 3.1.
- Bay, Anna, f. Krohn; 14.2.
— Marie, Frk.; 11.1.
- Bay-Hansen, Niels, Fotograf*; NBS. 19.11.
- Bech, Anny, Forst. v. K.T.A.S.; 16.5.
— Chr., Gdr.*, Hingsteopdr., Holstebro; bkg. 3.3.
— Julie, Diakonisse; FS. 3.4.
— Nes Aage; 12.2.; H: Dagny.
- Bechmann, Frida, f. Courau, E. e. Dir. f. Scandia; 4.3.
- Beck, Elisabeth, f. Soyer; 29.12.; M: Kgl. Balletm.* Hans B.
— Louise Wilhelmina, f. Aemilius; KS. 1.8.
- Becker, Ellen, f. Hansen; 8.4.
- Behrend, Pauline Augusta (Gudda), Forf., E. e. Musikforl. W. B. 24.
- Behrens, Carl, Forf., Redaktør; 26.4.; H: Astrid f. Poulsen.
- Beier, H. A., Landsretssagf., Randers; 6.8.
- Benatti, Zeno, Violoncellist; 29.3.
- Bender, H. J., Apoteker, Brønshøj; 5.3.
- Bendix, C. F., Lærer*, Aalborg; bkg. 17.10.
- Bendz, Augusta, Frk.; 2.10.
- Bengtsson, Johanna Augusta, Frk.; bkg. 7.3.
— Sophus, Lauritz, Museumsfotograf*; 17.4.
- Bengtsson, Svend, Kunstmaler; 14.8.
- Bennike, Kathrine, V. Skerlinge; bkg. 26.1.; M: Redaktør.
- Benthien, Marie; 28.8.; M: Arkitekt.
- Benthin, C. E. T., Repræsentant; KS. 6.8.
- Bentsen, Dagny, Holbæk; bkg. 25.3.; tidl. g. m. Prof. Ivar B.
— Jens Haugaard, Ejendomsmægler; 9.6.
- Benzon, Ida, Oversygeplejerske; 27.4.
- Berg, Adda; 17.1.; S: Walther.
— Carl, Repræsentant; 15.3.; H: Ingeborg.
— Cecilie, Frk., Aalborg; 13.3.
— Christine; 18.4.; E. e. Gross. George W. B.
— Ejner C., Blomsterhandler; 15.1.; H: Dagny.
— Emma; 9.3.
— G., Sparekassedir., Hirtshals; 18.3.
— Hans Emil, Fotograf*; KS. 11.6.
— Harriet, f. Heyman; 7.10.
— Jens, Fisker, Redningsmand, Skagen; bkg. 5.5.
— Johanne Adolfa, f. Kragh; FS. 21.1.; E. e. Præst.
— Lauritz F. B., Mekaniker* i H.t.K.; 20.4.
— Ove Wilh., Skibsfører*; 17.6.
— Thora Franciska, f. Poulsen; 29.4.
- Berggreen, V., Kaptajn; 4.8.
- Bergmann, Georg; 30.12.
- Bergström, Ernst, Optiker; 20.2.
- Bernhardt, Carl, Murerm., Aarhus; bkg. 4.3.
- Bernickow, Johs., Lygtekontrolør; 21.1.
- Bernsteen, Bjarne; 9.12.
- Bernth, Nielsine, E.; 6.4.
- Berthelsen, Ida van der Aa, f. Clement; 10.8.
- Bertram, Terman, Urmager, Esbjerg; bkg. 24.7.
- Betak, Bruno, Malerm.; 31.12.
- Beyer, Adelaide, Frue, Nyborg; 27.2.
— Anne Dorthe, f. Raaen Rasmussen; 14.10.
— Gerda, f. Liebst; 18.8.
— Herman, Dyrleje; FS. 13.3.
— Truels, Landvæsenskomm., Gdr., Roager; 3.12.
- Beyerholm, Leonora, E. e. Konsul; KS. 7.10.
- Bidstrup, Carl, Korpsofficiant; 2.7.
- Bie, J. F., Maskininsp. i D.F.D.S.; 20.6.
- Bielefeldt, Henriette, Fausing; 22.1.
- Biering, Johanne, E.; 21.6. i Amerika.
- Bilmann, Einar, Prof.* v. Univ., Dr. phil.; 10.8.; H: Valborg.
- Bille, Phoebe; 5.1.

- Binas, Ella, E.; 28.12.
 Binderkrantz, Dorthæa, Frk.; 11.6.
 Binderup, Anders, Gdr., M. A.; bkg. 24.5.
 Bindseil, Signe Kirstine, f. Berthelsen, E. e. Dir.; KS. 28.3.
 Binger, Elfrida, f. Laursen; 18.10.
 Birch, Anna, f. Dancker; 21.4.
 — Henri, Gaardejer; 30.3.
 — Hjalmar I., Fotograf, Retoucher; 19.4.
 — Maria; 18.2.; M: E. B.
 Birk-Olsen, Poul, Ritmester, Næstved; bkg. 4.1.; H: Asta.
 Birke, Louise, Forf., E. e. Sognepr. Ax. B.; 19.3.
 Birkedal, Niels Henrik, Købmand; FS. 7.10.
 Birkeland, C. M., Viceskoleinsp.*; KS. 7.12.
 Birkmar, Laur., Revisor; 6.11.
 Bisbjerg, N. J. H., Redaktør; 6.8.
 Bischoff, Inger, Lærerinde, Frk., Aalborg; 5.9.
 — J. Bankass., Holstebro; bkg. 7.10.
 Bisgaard, Ingeborg, Frue, Kerteminde; 21.11.
 Bisp, Ellen, E. c. Intendant; 18.12.
 Bjarne, Hans, Finanshovedbogholder*; 4.2.; H: Sophie.
 Bjelke, Musse, f. Storm, Esbjerg; 21.6.
 Bjerre, Bertel, Gaardejer, Guldager v. Vraa; 13.7.
 Bjerregaard, Anna, f. Maud; 16.9.; M: Ing. E. K. B.
 — Elisabeth; 1.11.; M: G. R. B.
 — S. S., Kredsdyrlæge, Grindsted; 30.3.
 Bjævertoft, C. M., Politiasistent; 24.3.
 Bjorn, Carl Fr. Vilh., Mester* v. Orlogsværftet; 12.8.
 Bjerneboe, Martine, Afdelingsleder, MB*; 22.12.
 Bjorum, Eva, Oversygepl.*; 1.11.
 Black, Carl J., Lærer; 1.1.; H: Kirstine.
 — J. C., Apoteker*; 12.12.
 Bladt, Hans Chr., Gdr., Tandsgaard; bkg. 13.2.
 Blankensteiner, Olga Agnes, E. e. Hotelejer; bkg. 19.10.
 — Sophie; 13.6.
 Blem, Augusta Nathalie, E. c. Afd.ing. Emil B.; 16.10.
 Blichfeldt, Anna, E.; 8.6.; S: K. B.
 — Nanna, f. Ingerslev; 15.9.
 Bloch, Else, f. Præstmark; 19.12.; M: Henry.
 — Hans, Skibsf. i D.F.D.S.; 24.9.
 — Julie, f. Rønnow; 15.2.; E. e. kgl. Kapelmusikus Ant. B.
 Bloch, Marie Louise v. Fahrner; 19.2.
 — Oscar; 22.8.; H: Karen.
 — Paul Trepka, Kunstmaler; 27.2.; D: Minnie.
 — Robert, Kontorchef i Kbhs. Hypotekf.; 8.10.
 Bloch-Nielsen, K., Dir., Nykøbing F.; 11.11.
 Block, H., Kaptajn; 19.8.
 Blom, I. P. Chr., Skibsfører; 17.12.
 Bluhme, Elisabeth, Lærerinde*, Aalborg; 5.5.
 Blume, Olaf, Ingeniør; 10.2.
 Blumenfeld, Ebba, f. Møller; 13.3.
 Blumensaadt, Christine; 13.8.; M: Chr. S. B.
 Blumenthal, Else Lilly, Ekspeditrice; KS. 11.2.
 Blümel, Thea; 25.6.
 Blædel, Rudolf Dons, Aarhus; 16.3.
 Boas, Bent, Nysted; bkg. 8.2.; S: af Skibsmægler.
 Boberg, Christiane, E. e. Præst, Odense; bkg. 2.6.
 Bock, Marie, f. Stahlschmidt; 27.9.
 Bodenhoff, Chr. Johannes; 14.1.; H: Anna.
 Boeck, Esther, Pejemoder*, Frue; 8.6.
 Boeg-Thomsen, Sophie, f. Friis, Gross., Frue; 8.9.
 Boelskov, Jorgen, Skoleinsp., Koge; 14.5.
 Boesen, Jens, Gaardejer, Knudsbøl; 6.12.
 Boiesen, Peter, Direktor, Puerto Rico; 22.2.
 Boisen, Hans, Lektor* v. Frederiksborg Statsskole; 19.10.
 Bojesen, Johs., Insp.* v. Vanforehjemmet; 22.4.
 Bojsen-Møller, Helge, Arkitekt; 4.9.
 Boldt, Axel, Gross.; bkg. 6.5.
 Boll, Frederikke, Frøken; 17.1.
 Bollerup, Jacob, Ingeniør; 14.3.; H: Agnes.
 Bolt, Fernando, Konditor; 1.12.
 Bolvig, Emmy, f. May; 6.4.; M: Carl B.
 Bolz, Thusnelda; 31.8.
 Bonde, M. M., Vinhandler; 17.4.
 — Marie, Frøken; 4.6.
 Bondesen, Betzi, Lærerinde*, Frøken; 15.10.
 Bonfils, Ejnar, Inspektør; 12.12.
 Bonné, Dorthæa, f. Olesen; 5.10.
 Bonnen, Enno, Bagerm.; 18.12.; H: Jytte.
 — Johs., Bibliotekar*; 12.2.
 Boolsen, Paula, f. Effenberger-Rasmussen; 12.2.; M: Kai.
 Borch, Anna Johanne; 24.11.; M: J. L. B.

- Bordier, Harry, Sparekassedir., Faaborg; 29.9.
- Borgen, Arnold, Assurandør, Fabrikant; bkg. 6.3.
- Ella, f. Sølling; 3.3.
- Harald; 30.6.; Sst.: Agnes.
- Borné, Emmy; bkg. 9.10.; M: G. B.
- Borre, Marie, f. Refs; 10.7.
- Borup, Johan, Højskoleforstander; 20.2.
- Margrethe, Musiklærerinde*; 28.12.
- Boserup, Bertha, Frøken; 8.1.
- Eva C. R., Overmalerinde v. d. kgl. Porcellænsfabr.; 17.9.
- Boss, Carl Peter, Styrmand*; 18.11.
- Boye, E. S., Apoteker*, Odense; 25.9.
- Ingrid, f. Prah; 13.7.; M: Sv. B., Civiling.
- Bracker, Elsebeth I. W. A., f. Zedler; 27.3.
- Bracony, Alberto, Musik- og Sprog-pædagog; 6.7.; H: Grete.
- Brandi, Paula; 9.12.; M: Viggo.
- Brandorff, Else Marie, Frue, Taps; bkg. 8.4.
- Brandt, Alda, Frk., Nykøbing F.; 7.2.
- Andreas H., Gudhjem; 26.12.
- Caroline, Kommunelærerinde*; bkg. 28.12.
- Hansine la Cour, f. Langballe, Køge; 10.12.; D: Bodil Svarre.
- Hedvig, Malerinde; 9.6.; M: Viggo B., Maler.
- Hulda, E. e. Rest. L. E. B.; 31.3.
- Marie, f. Dinesen; 6.5.
- Olaf E., Bibliotekar*; 4.11.
- Branner, Tora, f. Warberg; 6.11.
- Brasen, Peter, Vaskeriejer, Fakse; 16.3.
- Bregne, Jens Jakob, Billedhugger; 26.3.; H: Julie.
- Brehm, Ellen Solveigh Marie, Frk., Haslev; F: Skovr.; bkg. 15.2.
- Bremer, J. L. M., Pastor emer.; 14.2.
- Brems, Julius O., Konsulent, Handelsgartner, Lyngby; 22.4.
- Brendstrup, Holger, Kontorchef* i Finansmin.; 8.10.
- Bretting, Magdalene, f. Thorstensen; 22.8.
- Breyen, Karen L., Frøken; 11.1.
- Brieghel-Müller, Anna, f. Harder, E. e. Organist; 5.5.
- Brix, A. E., Teglværksejer, Landlyst, Thisted; 14.7.
- Broch, P. Hedegaard, Gross.; 27.12.
- Brockmeyer, Camilla, Frøken; 15.12.
- Otta, f. Børresen; 2.9.; M: Eric.
- Brodén, Olaf, Brandinsp., Skorstensfejerm., Holstebro; 20.5.
- Brown, Asta, f. Lehmann, Edinburgh; 23.1.
- Bruhn, Anders; 23.3.; Sst: Marguerite.
- Dorte, Danselærerinde; 5.12.; M: Overregissør Alfr. B.
- Marguerite, Lærerinde*; 11.5.
- Olga, Frue, Mørkov; bkg. 11.2.; E. e. Postmester.
- v. Bruhn, Sigismund, Kaptajnlojtn.; 18.9. v. Glumso.
- Brun, Minne, Frøken; 27.3.
- Brunchmann, Sv., Arkitekt, M.A.A.; 2.1.; H: Alice.
- Bruhn, Chr., Dommerfuldm.*; 8.10.; Fejø.
- Dora, f. Topp, E. e. Sognepr. Emil B.; 17.6.
- Ingrid; 14.5.; M: K. B. B.
- Kristine; 21.7.; M: Skoleinsp. H. P. B., Taarbæk.
- Th. E., Adjunkt; 20.6.; H: Litte.
- Bruusgaard, Oskar, Købm.; 26.12.
- Bruzelius, Gudrun; 18.11.
- Brydegaard, Emma, Svendborg; 3.2.
- Brüel, Anna, f. Koch, Hillerød; bkg. 26.3.; M: Tømrrerm.
- Nelly, f. Holbeck; 22.5.; M: Emil.
- Bryld, Erik; 16.2.; H: Karen.
- Brünnild, Marie Charlotte Louise, f. Rasmussen; 10.8.; M: C. T. B.
- Brøndkjær, M., Føstelærer, Lyderslev; 25.8.
- Brøndsted, Marie; 5.6.
- Brøndum, Chr. S., Cigarhandler*; 27.3.; H: Andrea.
- M. V., Civiling., Aarhus; bkg. 9.8.
- Buch, Edle; 31.3.; M: Otto.
- Emma Marie Camilla; 25.3.
- Povel Utzon, Gross.; 19.9.; H: Ebba.
- Buch-Jensen, Kirsten, Aarhus; 11.4.
- Buchard, Emil, Husejer; 21.12.
- Buchardt, Agnete, f. Andersen; FS. 25.1.; M: Fuldm.
- Budtz-Müller, Bertel, Forfatter; 2.3.
- Buemann, Johanne, Frøken; 30.3.
- Bugge, Laura, E. e. Artillerim.; 2.6.; S: Læge, Hornslet.
- Buhl, N. J. S., Revisor, Slagelse; 15.1.; H: Illa.
- Bull, Louise, f. Röper; 2.6.
- Bunch, Ida, f. Knudsen; 27.4.
- Buncke, C. A., Postkontrolør, Aarhus; 2.2.; H: Else.
- Burcharth, Johanne Christiane; 14.12. E.
- Bureau, Eugenie, Mme; 13.4.
- Burghardt, Elise, f. v. Oldenburg; 2.6.
- Burrau, Elisabeth, f. Lundgreen; 21.8.
- Busch, Mathilde Josephine, f. Ihde; 13.5.; E.
- Buschardt, F. Vilh. Georg; 7.1.
- Helene, E.; 14.7.

- Busk, Chr., Skræderm.*; 9.9.
— Inger, Marie; 3.9.
- Buusman, Vilh. F., Glarm.; 21.10.;
H: Petrine.
- Byberg, Georg Raun, Maskinass.; KS.
9.5.
- Byriell, Marie; 28.12.; M: Ludvig.
- Bæk, Lauge, Gartner, Plantningsmand,
Bøvling; bkg. 21.2.
— P. Madsen, Skræderm., Aarhus; 21.3.
- Bärenholdt, Oluf Edv., Manufaktur-
hdl.*; 26.2.
- Böckmann, Astrid, Frøken; 15.4.
- Bøge, Mathilde, E.; 18.10.
- Bøgelund-Jensen, Martha, f. Brumme;
24.10.; S: Sv. B-L.
- Bøghave, E. E. P., Skræderm.* v. d.
agl. Teater; 27.2.
- Bøghof, Helge, Overbetjent, stud. jur.;
25.9.
- Bømler, Vald., Skotøjshdl., Rentier;
19.6.
- Bønnelycke, Fritz S. D., Maskinm.;
1.11.; H: Magda.
— Mette; 31.3.; M: Rud. B.
— Vald. Thorbjørn, Trafikkontrolør*;
23.2.; H: Laura.
- Børge, Marie, Helsing; bkg. 11.11.;
M: Læge Holger B.
- Børgesen, Amanda; 6.1.; M: C. B.
— Otto, Ingeniør; 5.9.; H: Helga,
f. Luytkis.
— Xenia, f. Hartvig; 16.2.; M: Charles.
- Børliis, Børge, Solodanser; KS. 27.12.
- Børsholt, Wilhelm, Bagerm., Dir., Aal-
borg; 21.1.
- Bøsewetter, Franz, Repræs., Aarhus;
8.3.; H: Gerda.
- Bøthner, Martine Dannefeldt; KS. 1.2.
- Böttger, Rich., Prokurist; 3.8.
- Bøye, Børre, Disponent; 28.3.; H: Olga.
— Margrethe, E. e. Købm. Alb. B.;
26.8.
- Boysen, H. C., Afdelingschef; 25.12.
- Calm, Werner; bkg. 22.2.
- Carlsen, Søren Emil, Korpsofficiant;
bkg. 7.3.; H: Inger.
- Carnera, Andrea, Fabr., Mosaiklægger;
25.2.
- Carstensen, Ingeborg, f. Wang-Holm;
27.9.
— Philip Owen; 27.5.
- Carstensen-Egeberg, Anna Boline; 5.4.
- Carøe, Henny, f. Reiffenstein, E.; 14.8.
— Margrethe, f. Tolderlund; 23.2.
- Castenschiold, Carry, Generalinde; 12.5.
- Castonier, Hakon, Oberstl., Knjkr.;
25.3.; H: Ellen.
- Cavling, Viggo, Forf., Red.; 24.2.
- Cederquist, Sophie Louise Henriette,
f. Bormann; KS. 22.2.
- Cederqvist, Ellen, E.; 7.5.
- Chievitz, Ole, Professor, Overlæge, Dr.
med.; 26.12.
- Cholewa, Josef Anton August, Over-
regissør; NBS. 3.12.
- Christensen, Aage, Gross., Afdelings-
chef*; 16.4.
— C. A., Postkontrolør; bkg. 15.5.
— C. C., Biografdir.; 10.10.
— C. F., Nationalbankdir., Nyk. F.;
21.9.; H: Ebba, f. Schiellerup.
— Chr., Bygningsinsp.*, Brandinsp.*,
Odense; 26.5.
— Elis Alb., Ejendomsmægler; 18.4.
— Elisabeth, Frue, Direktør; 19.11.
— Erik J., Provst, Pastor emer.,
Tønder; 14.6.
— H.P., Fabrikant, Næstved; 13.5.
— Jakob, Kredsdyrlæge, Holbæk;
29.5.; H: Emmy.
— Johan, Bankdir., Lemvig; o. 15.5.
— Julius, Skibsmægler, Frederikshavn;
25.10.
— Julius, Fabrikant; 23.3.
— Rs., Dyrlæge* i Præsto; 7.11. i
Roskilde.
— Sv., Direktør, Børgense; bkg. 1.5.
— Sv. Højmark, Tandlæge; 24.7.; H:
Hervor.
- Christiansen, A. P., Redaktør, Bager-
mester*; 5.7.
— A. T. O., Kontorchef i Gyldendal;
22.1.
— Alfred, Forst. f. K.F.U.M.s Semina-
rieskole; 17.11.
— Edw., Direktør; 9.6.
— N. P., Provst, Pastor emer.; 22.1.
— Niels, Redaktør, Nyborg; bkg. 1.2.
— Terkel, Kontorchef; 22.1.
- Christtrew, F. J., Redaktør; 12.9.
- Clante, Georg; 26.8.; H: Gerda.
- Clarence, Adda; 19.4.
- Claudi-Hansen, C., Kontorchef*; 6.4.
- Clausen, Charlotte, f. Friderichsen;
11.12.; M: Bibl.*, Forf. Jul. C.
— Erik, Gross.; 4.9.
— Hans Jacob, Skibsreder, Marstal; 4.1.
— Sophus, Fabrikant; 14.2.; H: Clara,
f. Jönsson.
— Theodor, Sognepræst* t. Bov, Aa-
benraa; bkg. 13.7.
— Thuna, Malerinde; 16.2.
- Clement, Ferd. Louis, Malermester*;
31.5.
- Clements, Niels, Kontorchef, cand.
jur.; 10.4.
- Clemmesen, C. C. L. Johan, Kaptajn;
31.1.

- Cletus-Petersen, Poul, Gross.; 29.12.
 Cohrt, Inge Hjelm, Aarhus; 20.2.
 Colind, Jens, Politimester*, Randers; 16.11.
 Collet, Palæmona, f. Geijer, Kammerherreinde, Rønnbækholm; 9.3.
 Collin, Jonas, Gross.; KS. 26.6.
 — Vibeke, f. Birch; 14.2.; S: Hjalmar.
 Conrad, Frits Vilh., Gross.; 6.9.; H: Frida.
 Conrau, Oliver, Ingeniør; 30.6.; H: Ellen Margr.
 Cook, Elvira Christine, E.; 24.4.
 Corell, Alb. Mich, Glarm.; 6.11.; H: Anna.
 — Axel, Pianofabrikant; 1.10.; H: Karen.
 Corneliussen, Crilles, Maglebylille; 2.6.
 Cortsen, Emanuel, Lods*; 3.6.; H: Marchen.
 la Cour, Cathrine, Frue, Svendborg; bkg. 15.10.
 Creutz, Carl Thomas, Boghandler, Æroskøbing; 22.1.; H: Anna.
 Curdts, Petrea; 7.12.
- Daell**, Maud Agnes, f. Vincent; NBS. 12.11.
 Dahl, Caroline Amalie, f. Lund; bkg. 2.1.
 — Helene Hjelm; 1.12.
 — Johanne, Konventualinde; 23.3.
 — Niels Aage; 19.6.
 — Otto, Fabrikant; 4.3.
 — Ths. Johan, Købmand*; 10.10.
 Dahlerup, C. F., Overplantor*, Skagen; 23.12.
 Dahlman, Johanne Sofie; 21.4.; M: Laur. D.
 Dahlmann, Emma, E. e. Sognepr.; 24.3.
 Dahn, Ida Egidia, f. Bennetsen; KS. 3.12.
 Dalberg, Astrid; 27.4.; Br: Jul. S. D.
 Dalfors, Gudrun, f. Bech; bkg. 1.5.
 Dalgaard, Johanne; 7.11.; E. e. Manufakturhdl.
 — Kr. P., Arkitekt, Lemvig; bkg. 14.9.
 — P., Lærer, Stovring; 10.12.
 — Petrine, E. e. Tømrem.; 18.1.
 Dalgas, J. M. A., Statsskovrider, Haderslev; 28.1.
 Dall, Amalie, E.; 28.9.
 Dalsby, Einar, Skuesp.; 22.9.
 Dalsgaard, Birgitte Christiane, f. thor Straten; FS. 5.1.
 Dam, Dorthea, E.; 11.5.
 — Mads Chr. Johs., Gross.; KS. 24.7.
 — Rs., Bogholder, Aarhus; 6.12.
 Dam-Krogh, Marie, Haslev; bkg. 12.9.; M: Dommer.
- Damgaard, Ehlers, Sagf., Bankdir., Haslev; H: Hedvig. 20.6.
 — Hans, Gross.; 18.1.; H: Anna.
 — Thorv., Forstander, Bramminge; bkg. 28.11.
 Damkier, Ivan Hjelm, Landsretssagf., Køge; 27.10.
 Damsgaard, Gerda Elise, f. Tvede, Nyk. F.; 19.12.; M: Chr. D.
 — Jens, Dommer, Skanderborg; 24.8.
 Danelund, Karl, Redaktør; 21.12.
 Dano, J. K., Overlittfoged*, Ingeniør*, Ringkøbing; 9.11.
 Darre, Inger; 24.10.
 Dauer, Henriette, Frøken; 17.1.
 Daugaard, Vald.; 28.9. i Bethlehem.
 — Ellen Elisab., Malerinde; bkg. 15.11.
 Daugbjerg, N., Dir., Aalborg; 11.1.
 Dean, Agnes; 18.4.; M: Angelo.
 Degenkolv, Marie, f. Koch, Pastorinde, Hedensted; bkg. 4.6.
 Degn, Soren Nielsen, Gdr., Sparekasdir., Skærbæk; 9.4.
 Degner, Christa, f. Wilcke; 18.1.
 Dein, Marie, f. Amondson, Maribo, E. e. Redaktør; 3.3.
 Delcomyn-Thomsen, Edm., Maskinm.; 13.2.
 Deleuran, C. I., Bagerm.*, Fredericia; bkg. 5.3.
 Demandt, Caroline, E. e. kgl. Løber; 10.6.
 — J. A., Baneingeniør, cand. polyt., Birkerød; 1.10.
 Depernay, Elisa, Frøken; 27.2.
 Dessauer, Alhed Marie, f. Sørensen; 12.9.; M: Kai.
 v. Deurs, C. E. R., Ritm., Kmjkr.; 24.4.
 — Carl Schönheyder, Civiling.; 12.5.
 Diamant, Herman; 10.3.
 Didrichsen, Axel, Fuldm., mag. scient.; 23.11.
 Didriksen, Cathinka, f. Schrøder; 5.5.
 Diemer, Anders M., Lektor, Haderslev; 18.3.; H: Sigrun.
 — Poula, Sygepl.; KS. 31.7.
 Digmann, J. O. K., Dyrslæge, Horsens; bkg. 15.2.
 Dilling, Carl, Gdr., Føllenslev; bkg. 4.3.
 Dinesen, Axel, Ingeniør; 17.8.
 — Rigmor; 7.10.; M: Dines D.
 — Viveka, f. Schaffalitzky de Muckadell; 7.8.; M: Hofjægerm. J. D., Kragerup.
 Dister, Ax. Fr.; 7.3.; H: Martha.
 Dithmar, Emma, f. Day; 31.10.
 Dithmer, Elisabeth, Konferensraadinde; 3.4.
 Dithmer, Harry; 4.7.

- Dittmer, Julie, Frue; 6.4.
 Ditz, Peder Hilbert, Fabr.; 20.8.
 Dobel, Johs. Gotthelf; bkg. 4.10.
 Doberck, Knud, Afdelingschef; 20.4.
 Dolleris, Davidine, f. Groth, E.; 14.11.
 — Ellen, E.; 11.12.
 Dons, J. M. Kjør, Forretningsfører*,
 Vejle; bkg. 16.7.
 le Dous, Aage Vald.; 19.4.; H: Camilla.
 — Hedvig, E.; KS. 19.2.
 Drachmann, Johs.; bkg. 4.7.; H: Frida.
 Dragsted, H. P., Hypotekforeningsbog-
 holder, Aarhus; 18.5.; H: Anna.
 — Karen, f. Kibenich; 8.11.
 Draminsky, Anna; 19.12.
 Drechsler, Curt., Fabrikant; 15.10.
 — Rudolf; 23.5.
 Dresler, Alfr. Peter; 14.4.
 — Helga, E. e. Vinhandler, Odense;
 21.7.
 — Laura Ulricha Julie, f. Bundgaard;
 6.3.; M: Lektor L. G. D.
 Drewsen, Martha, f. Bang; 15.5.
 Dreyer, Alfred, Isenkræmmer*, Fruens
 Bøge; 28.3.
 — Jørgen Joachim, Løjtnant; KS.
 13.3.
 — Karen Vilhelmine, Frk., Assens;
 bkg. 26.2.
 Drost, Caroline, Frue; 24.7.
 Drostgaard, Oluf, Rutebilejer, Ros-
 kilde; 15.1.
 Ducjan, Margrethe; 16.11.
 Due, Dagmar; 7.3.; M: Chr. J. D.
 Dueholm, J. M., Vognmand; 22.2.
 Dupont, Dorthea, E.; KS. 15.4.
 Duurloo, Asuncion; 26.11.; D: Ellen.
 Dyhre-Poulsen, Else, f. Hamburger;
 11.6.; M: Erik.
 Dyrhauge, Aase Marie; 13.3.; Br:
 Overretssagf.
 Dyring, Else; 12.7.; Mo: Dagmar.
 Dürr, S. J. E., Dyr læge, Aabybro;
 bkg. 20.7.
 Dystrup, Johanne, f. Kistrup, Enke-
 pastorinde; bkg. 12.6.
 Dænckermortensen, Carl, Forf., Kon-
 torchef, cand. polit; 7.2.; H: Ragn-
 hild.
 Døbelin, Caroline, f. Trebbien; 20.6.;
 M: Aug.
 Døhn, Folmer; 6.3.; H: Ketty.
 Döllner, Gerda, Forstanderinde; 1.6.
 Ebbesen, Julius H. de, Isenkræmmer;
 5.1.
 Eberling, Arnold; 4.7.; H: Frida.
 Eberhardt, Marie, E.; 16.8.
 Ebert, Anna, f. Jensen; 26.2.
 Ebling, Alfred, Prokurist*; 9.9.
 Ebert, Fanny, f. Waldhausen; 20.9.;
 S: Civiling. Frode E.
 Eckert, Johanne Marie, f. Jensen, E. e.
 Tomrerm.; 4.5.
 Edelmann, Rich. Scheel, Gross.; 12.12.
 Edsberg, Jacob, Dir.; 2.6.
 — Jørgen, Militærflyver; 21.4.
 — Olga; 8.5.; M: Jacob.
 Ege, Mogens, Kommunesekr., Allinge;
 bkg. 17.7.
 Egeberg, Roland Hugo, Landsretssagf.;
 NBS. 9.4.
 Egebjerg, Valborg; 25.6.; M: Laur.
 Egede-Lund, Magda, f. Gottschau; 3.2.
 Egelund, Emil, Politass.*; 21.7.
 Egeriis, Martha; 23.1.
 Egesberg, R. H., Landsretssagf., Fre-
 derikshavn; 8.4.
 Eggen, Egil Osvald; 7.12.
 Eghoff, Torben, Lærer*; 26.1.; H:
 Marie, f. Schubert.
 Egilsson, P., Læge, Vig; 25.7.
 Ehlers, Harriet, E., Holbæk; 30.12.
 Ehlert, Carl Holger, Pianofabrikant;
 12.3.; H: Johanne.
 Eiberg, Thyra Amalie Christine, f. Dipo;
 NBS. 3.12.
 Eigtved, Ellen, f. Persson; 21.7.; M:
 Knud.
 Eisensøe, Helga Marie, f. Klæbel; 26.1.
 Eiso, A. V. I., Arkitekt; 19.12.
 Ejstrup, Aage, Skuesp., Aalborg; 6.2.
 Ekdahl, Hilda Christina; 1.11.
 Ekebjerg, Frederikke, f. Lovendahl;
 19.2.
 Ekstrøm, Poul, Kontorchef*; 25.12.
 Eldal, G. E., Toldinspektør*, Odense;
 17.3.
 Elgstrom, Agnes, Forstanderinde; 27.12.
 Ellegaard, Anna Dyhre, Damefrisør;
 29.4.
 Ellehammer, J. C. H., Opfinder, Fabri-
 kant; 20.5.
 Ellekilde, Sv., Vognm., Aalsgaarde;
 19.11.; H: Johanne.
 Elling, C. E., Telegrafist* i Store Nor-
 diske; 24.12.
 — Kristiane; 5.3.; M: Vilh.
 — N. M., Lærer*, Fruens Bøge; bkg.
 24.6.
 — Vilh., Kobm.* i Rudkobing; 26.3.;
 D: Marie-Louise Dyva.
 Elmont, Valborg G. D., f. Petersen; 3.4.
 Elsner, Helene, Frue, MB*, Aabenraa;
 bkg. 28.1.
 Elstoft, Sofie, f. Gliese; 3.5.
 Eltang, R. A., Laboratorieforst.*; 30.10.
 Emborg-Lauritzen, Solveig, f. Skygge-
 bjerg; 18.10.; M: Carl.
 Emcken, Elise; 22.4.; S: Olaf

- Enemark, Soren; 27.3.; H: Laura.
 Engberg, Carl Hans, Kontorchef; 19.5.
 — Elfride Mathilde, f. Knudsen, E. e. Præst; 1.3.
 — Harald, Generalkonsul, Barcelona; 11.9.
 Engel, Margr., Frk.; 15.12.
 Engelberg, Ane Marie, E. e. Kobm.; 2.1.
 — Carl, Gross.; H: Elisa; 17.1.
 Engelhardt, Conradine, Frk.; 10.11.
 Engell, Anna Marie Martha Gertrud, f. Lehmann; KS. 10.1.; M: Bygningsskond. P. E. E.
 Engelsen, Karl, Gross.; 29.4.
 Engmann, Chr. Lorentz Andr., Hovmester*; KS. 12.6.
 Enna, Magnus Fred., Guldsmedem.; 29.8.
 Erbe, Mary, f. Ziirsen; 1.3.
 Erdmann, Maja, f. Wohlers; 27.5.; E. e. Marineing. Aug. E.
 Erichsen, B. V. A., Universitetsbibliotekar; 11.1
 — Chr. Faurschou, Postm., Birkerød; 15.3.; H: Caroline.
 Eriksen, Chr., Gross., Manufakturhdl.; 18.11.
 — Conrad F., Gross.; bkg. 24.4.
 — Erik, Inspektør, Skaarup; bkg. 15.3.
 Eriksholm, Caroline, Holbæk; bkg. 8.5.; E. e. Forf. Anders J. E.
 Erming, Aage, Fabrikant; 20.7.
 Ernst, Hans Chr., Fabrikant, Risskov; bkg. 25.7.
 — Margrethe, f. Dalberg; 17.6.
 Erntgaard, S. P.; 31.8.; H: Amalie.
 Erritzøe, Th., Toldklarerer, Speditor; 27.4.; S: Sv. E.
 Erthmann, Emma, Organist, Nexø; bkg. 16.8.
 Esbak, Marie, f. Dinesen; 11.1.
 Esmann, Heinrich, Farum; 1.3.
 v. Essen, Andrea, f. Lund; 15.4.; E. e. Gross. H. E. v. E.
 — Christine, Fruc, Aabenraa; bkg. 28.2.
 Estrup, Alma, f. de Linde; 26.7.
 — Ingeborg, Olby; E. e. Sognepr. bkg. 21.11.
 Ettrup, Chr., Direktor; 14.9.
 Ewald, Nielsine, E.; 22.8.
 Ewart, Carl, Varemægler*; bkg. 10.11.
 v. Eyben, Minna, f. Bønnelykke; 29.1.
 Faber, Ellen, f. Becher, Professorinde; 18.1.
 — Louise, f. Fiedler; 27.7. i Mexico.
 Fabricius, J. H., Skibsf. i. D.F.D.S.; 21.12.
 — Johanne, f. Dalgaard; 7.4.
 Fabricius, Peter Dons, Direktør; 15.9.
 Fagerholt, Jens Peter, Kunstmaler; 15.2.
 Fagerstrom, Frantzone; 18.2.
 Fahrenstedt, Elvira; 23.7.; D: Moritza Neergaard.
 Falk-Jensen, Povl, Forpagter, MF.; 21.11.
 Fals, Athlin, tekn. Fuldm.*; 2.2.; H: Sophie.
 — Carla Reiche; 31.3.; M: Vilh.
 Fardrup, Anna, E.; 21.3.
 Farrer, Ellen Johanne; 9.3.; M: G. R. F.
 Fass, J. Chr., Bryggeridir., Slagelse; 17.5.
 Fauerholdt, Irene Salome, f. Ravn; 31.8.
 Faurboe, Jensine Halsnæs, Sygeplejerske*; 24.1.
 Faustinus, Faustinus Pedersen, Forstander; 15.8.
 Faxøe, Gerhard, Ingeniør; 9.6.
 Feder, Georg, Skuespiller*, Lægprædikant; bkg. 14.2.
 Federspiel, Joh. Soph. Jul., Trafikinsp*; 9.5.
 Feilberg Jørgensen, J., Pastor emer., Skærbæk; bkg. 16.9.
 Fergo, Hadda Marie; 21.1.
 Ferrall, Will., Købmand*; 21.11.
 Ferrini, Carl, Kunsthandler*; 25.9.
 Fibecker, Thorkild, Købmand*; 9.12.
 Fich, Anna, Odense, E. e. Kontorchef; 22.12.
 Fick, Ida Caroline, f. Zaar; 8.8.
 Figgé, Herdis Lillian; KS. 4.3.
 Filtenborg, Peder Søndergaard, Gaardejer*, Erslev; bkg. 30.1.
 — Poula Johanne; 2.6.; M: Johs.
 Finselberger, Hilmar; 4.6.; M: Herm. Otto.
 Fischer, Adolf, Major; 4.3.; H: Ellen, f. Henius.
 — Erik, Organist* v. Sct. Pauls K.; 3.7. S.: Dr. med. Alb. F.
 — Sigrid; 4.12.
 — Wanda, Frøken; 4.3.
 v. Fischer-Benzon, J. N. Wald., Sognepræst* t. Svenstrup, Als, Sønderborg; 27.3.
 Fjeldgaard, Poul K. Holst, Cigarhdl.; KS. 19.2.
 Fjelsted, Hans-Ole Borch, Slagslunde; 16.2.
 Fjelstrup, Gurli, f. Bräuer; 5.2.
 — Lily, f. v. Loewe; 13.10.
 Fjeltofte, Louise, f. Wissmann; 20.3.
 Flindt, Erhardt Otto, Antikvarboghdl.; 24.4.; H: Hedvig.
 — Thorkild Viggo; bkg. 3.9.; H: Zita.

- Flodin, Ingeborg; 2.12.; M: Ludv. F.
 Flor, Niels, Grosserer; 23.10.; S: Re-
 daktor Kai F.
 Florin, Olof, Skræderm.; 18.9.
 Flygare, Johs., Administrator; 30.12.
 Fock, Nanny, f. Baadsgaard, Skive;
 27.10.; E. e. Kapt. i Art.
 Fog, Clara, Nykøbing M., Frk.; bkg.
 30.4.
 — Fritz Reinhold, Læge, Taastrup;
 26.12.
 — Louise, f. Frolund; 9.3.
 — Sigvald Weis; 23.9.
 Fogtmann, Kaja, Frk.; 13.6.
 Fokdal, Laurids, Ingeniør; 12.7.; H:
 Inger.
 Folkmann, H. P., Købm., Jyderup;
 2.9.
 Forchhammer, Berthe, Skuespillerinde,
 Fru; 11.12.
 — Holger, Overlæge*; 19.5.
 Forum, Gregers Vald., Borgmester-
 fuldm.* i Aarhus; 22.6.
 Foss, Dagmar, E.; 19.2.
 — Inger Marie; 29.4.; M: Aage F.
 Fossing, Anna, f. Arp, E. e. Skoledir.;
 8.4.
 Fraas, Charlotte N. F., f. Korsgaard;
 25.9.
 Frandsen, Conrad, Garverm., Rudkø-
 bing; 3.12.
 — Julius, Købm., Borgm., Soro; 20.4.
 — Sofie, Form. f. Kvindelige Bryggeri-
 arbejdere; bkg. 31.1.
 Frang, O. A., Gross.; bkg. 12.2.
 Frederiksen, Fr., Kommuneing., cand.
 polyt., Aarhus; bkg. 4.11.
 — Vald., Kontorchef, Prokurist; 6.8.
 Fredslund, Aage, Købmand, Aarhus;
 31.3.
 Frick, Max, Billardfabr.; 17.9.
 de Fries, Vilhelm; 11.8.; H: Agnes.
 Friese, Otto, Kunstnaler, Aarhus;
 bkg. 21.11.
 Friis, Emil, Fuldm.* i Byretten; 9.2.
 — Marie, Kolding; bkg. 16.3.; E. e.
 Tandlæge.
 — N., Bankbest., Boeslunde; bkg. 3.12.
 — Otto Bredgaard, Prokurist; 10.9.
 — Werner, Dir., Randers; 7.3.; H: Ilse.
 Friis-Hansen, Astrid, Frk.; 13.5.
 Friis-Skotte, Joh., Trafikminister*;
 15.12.; H: Anna.
 Frisch, Andrea Olivia, E.; 27.12.
 Frisenette, Carl Soph. Wald.; 2.3.
 Fritz, N. M., Bankkass., Randers; bkg.
 10.10.
 From, Martha, Fuldm. i K.T.A.S.;
 18.8.
 Fryd, Aksel; 13.2.; H: Thora.
 Frydendal, Mary, Nykøbing F., E.;
 28.8.
 Frolich, Peter, Købmand*, Vejer og
 Maaler*, Præsto; 19.7.
 Frolund-Thomsen, Maren, Skolebest.;
 KS. 11.5.
 Frossing, Signe, f. Madsen; 26.8.
 Fuglsang-Frederiksen, Anders, Læge;
 26.2.
 Funch-Hansen, Nancy, Frk.; bkg. 16.5.
 — Sv., Revsballegaard; 1.5.
 Funder, Christian, Gross.; 9.9.; H:
 Kirsten.
 — Karen, Frøken; 20.11.
 — Peder, Købm.; 12.11.
 Fusager, Ane Marie; 17.2.
 — Jens, Buntmager, Viborg; 26.11.
 Fürst, Dina, f. Abersteen; 28.10.
 Fürstnow, Marie, E.; 26.3.
 Føge, Inge Helene; 18.2.
 Fønss, Ellen, f. Hecht; 14.5.; M: Uni-
 versitetssekr. Povel F.
 Forsting-Møller, Marie, f. Horstmann;
 3.3.
 Gaarn, Hildur; 23.7.; M: Organist
 B. W. G.
 Gabel, V., Amtstuefuldm., Aabenraa;
 bkg. 16.1.
 Gabrielsen, H. Chr., Lektor*, Randers;
 2.3.; H: Anna.
 Gad, Henriette Gamel, Frøken; 2.11.
 — Mads, Dir., Ritmester, Skive; 28.2.
 Gade, Emilie Dorthea; 14.3.; E. e.
 Sognepr. Chr. G.
 — Knud Friis, Gravmester; 29.3.
 Gamborg, Hilma Elisabeth, f. Reuter-
 dahl, Stege; 11.1.; M: Jørgen.
 — Knud Frederik; 8.6.
 Gamel, Edvin, Inspektør; 17.10.
 Gammeltoft, Emilie; 31.5.
 van Ganz, Ludv. Wilh. Israel, Pro-
 kurist; KS. 21.10.
 Garde, A. Chr., Kaffehandler*; bkg.
 14.8.; H: Ida.
 — Agnes, f. Thyregod; bkg. 7.9.; M:
 Forf., Red. Ax. G.
 — Marie Claudia, f. Ravnkilde; 18.11.;
 E. e. Kommandør.
 Garde-Hansen, Søren Georg, Stations-
 forstander*; 17.3.
 Gebuhr, Einar; 19.3.
 — Emil Fr. Chr., Malerm.; FS. 29.4.
 Geckler, Marie Eleonora; 23.10.
 Geill, Elna; 8.7.; M: Henrik.
 Geisler, Aage, Gross.; 27.6.
 — Fanny, Oversygeplejerske*; 6.1.
 — Hjalmar, Gross., Pianohandler; 18.2.
 Geisnæs, Thomas, Borgm., Fiskeauk-
 tionsmester, Skagen; 21.5.

- Gelius, Amalie, f. Mohnsen, Store Heddinge; 6.3.; S: Politimester.
 Gellert, Ingeborg, f. Johansen; 19.8.
 Gemzøe, Elly, f. Gemzøe; 6.2.; M: Lektor K. J. G.
 Genefke, Thomas, Biografdir., Hobro; 4.3.
 Georgi, Ervin Juul, Kemigraf; 8.8.
 Gerhardt, Karen Christine; 6.5.; M: J. C. G.
 — Rob. Chr., Styrm.; 19.12.
 Gericke, Julie; 22.11.
 Gervig, Ingeborg, Porcelænsmalerinde; 15.6.
 Gether, Henrik, Skibsreder, Generalkonsul; 8.1.
 Gille, Carl; 6.9.; H: Agnete.
 Gimbel, Carl, Gdr., Distriktschef*, cand. polyt., Skullerudsholm; 15.6.; H: Anna.
 Gislason, Emilie Vilhelmine, f. Fleron; 30.1.; M: Siggeir G.
 Givskov, Petrea, f. Thorup; 18.8.
 Gjaldbæk, Gudrun Marie, f. Sven; 2.6.
 Gjerulf, Johs., Købm., Aarhus; 12.10.
 — Vilh., Magnus; 9.2.
 Gjødsbøl, Dagmar Margr., f. Bluhme, Lyng; 19.1.; M: Lektor E. G.
 Glahnson, Einer Ludvig, Arkitekt; 26.7.
 Glenthøj, Juliette, f. Nielsen, Kirkehelsinge; 3.9.; S: Sognepræst.
 Glistrup, Rich., Slagterm.; bkg. 2.12.
 Glud, Wilfred, Kunstmaler, Brønshøj; 8.3.
 Godske-Nielsen, Olaf, Kontorchef* i Finansmin.; 15.1.
 Goldschmidt, Kaj H.; 20.5.; H: Else.
 — Ulla, f. Bing; 24.6.; M: Vald. G.
 Goll, Hanna (Johanna), Forst.* f. d. Wærnske Inst.; 9.7.
 Gollmann, H. W., Fabr.; 7.2.; H: Emmy.
 Goos, Karl, Skuesp., cand. jur.; 11.9.
 Gordon, Ib, Løjtnant; NBS. 26.6.
 Gosch, G. J., Direktor; 27.9.
 Gottfried, Nielsine; 30.4.; M: Carl G.
 Gottlieb, Camilla, Frøken; 12.4.
 — Carl Nic. Chr., Amtsforvalter*; KS. 16.4.
 — Jacob Herrmann, Gross.; KS. 21.5.
 — Jakob Ludvig, Sparekassekass.; 20.10.
 Gottlob, Elisabeth; 15.4.
 Gottorp, Emma Theodora, E.; 16.2.
 Gottschalch-Hansen, Henrik, Arkitekt; 19.5.
 Gottschalck, Jørgine, f. Neve; 4.2.
 — Mary, f. Bendixen; 5.1.; M: Lionel.
 — Viggo Emil, Forretningsfører; 1.7.; H: Vilhelmine.
 Graae, Anna, Frue, London; 11.10. i Kjellerup.
 — Vilh. Topsoe, Inspektør*; bkg. 30.8.
 Graff, Jens Alexander, Landsretssagf.; 12.7.
 — Poulina, E.; 26.8.
 Grahn, Ida, E. c. Fabr.; 13.3.
 Gram, Dorthea; 19.7.; E. c. Prof. J. B. G.
 — Helga, f. Jørgensen, Horsholm; 27.12.; M: Gotfred G.
 — Johs. Rosenkilde; 3.4.; H: Agnes.
 — Karlo H., Gross.; 7.11.
 — Karen, Lærerinde; 1.10.
 — Michael, Stadsgartner, Frederiksberg; 25.4.
 — Petra, Storehedinge, Musikl.; 6.12.
 Gran, Olga, Klasseotterikoll.; 26.1.
 Grandjean, Hulda Marie, E.; FS. 7.10.
 Grann, Jenny, Bistrup; 24.5.; M: Murerm.* K. C. G.
 — K. C., Murerm.*; 25.11.
 Grau, Engbo, Kaptajn, Horsens; 29.4.
 Grathwohl, Wilh., Snedkerm.*; 26.2.
 Gredsted, M. J., Kontorchef*, cand. polit.; 25.2.; H: Sara f. Søeborg.
 Gregersen, Rosa Maria, E. e. Provst, Norresundby; bkg. 1.6.
 Greisen, Chr. Cornelius, Hovmester*; KS. 1.6.
 Gress, Inger, f. Mortensen; 1.9.
 Greve, H. C., cand. phil.; 24.7.
 — Sigrid, f. Guntofte; 13.9.; M: Arne.
 Griebel, Carl, Repræs.; 5.12.; H: Marie.
 Grimm, Johanne, E., Randers; 16.11.
 Groot, Emmy, f. Otto; 15.7.; M: J. Chr. G.
 — Einar; 20.11.
 — Jakobine, f. Soltoft; 20.11.; forriges Hustru.
 Groth, Cathrine, f. Norup; 30.1.; M: Kontorchef E. R. G.
 — P., Bagerm., Ryslinge; bkg. 13.11.
 Groule, P. V., Snedkerm.; 12.2.; H: Ebba.
 Grove-Stephensen, Knud; Juni, paa Grønland.
 Grubert, Ingeborg Betty, E.; 1.11.
 Grundtmann, M. C., Overværkerfører, Odense; bkg. 6.11.
 Grünberger, Josef Arthur, Slagterm.; KS. 28.1.
 Gründer, Sv. Chr. Poul, Lærer, cand. theol.; 15.8.
 Grüner, Constance; 24.9.
 Græbe, Mathilde; 2.5.; M: Vill.
 Grønbech, Pauline, Professorinde; 4.5.
 Grønberg, Daniel Vilh. Theodor, Laboratorieforst.; 19.6.

- Grøndahl, Elvine Kirstine Petrine, f. Jensen; 30.12.
 — Wald., Rentier, Slagterm.*, Glostrup; 17.3.
 Grønning, Dagmar, f. Pingel; 10.11.; M: Oberst C. A. G.
 Gronvald, Ax. Vald., Gymnasielærer, Troense; 19.12.; H: Anna.
 Gudme, Benedikt de Hemmer, Propr.*, Storehedinge; 5.3.
 — Margrethe, Frk., Flensborg; 24.6. i Haderslev.
 Guhle, Martha, f. Rentz; 19.5.
 Guildal, Hilleborg, f. Schack; 6.6.
 Guldager, Cathrine; 30.6.
 — Peter, Toldass., Soby; 24.4.
 Gulmann, Gustava, f. Nyholm; 11.1.; E. e. Redaktør Chr. G.
 Gundermann, Fanny, E.; 26.7.; S: Sv. G.
 Guthmann, Anna, f. Elster; 8.7.
 Gylche, Josephine, E.; 16.11.
 Gyldenkrone, Einer M., Kmhr., Kommandør, Baron; 26.6.
 Gyring, Augusta; 10.12.; M: Sophus.
 Gyrst-Longsig, Kai, Overbetjent; 2.11.; H: Asta.
 Gyrstinger, Helga; 11.6.; M: Genealog Johs. K. G.
 Gyth, Kirsa, f. Undset; 1.4.; S: Kaptein V. L. G.
 Gødtz, Nic. Ludv. Alb., Snedker* i Marinen; 19.1.
 Gotzsche, Einer, Overbibl. i Ronne; 17.11.
 — Sv. Aa., stud. med.; KS. 13.9.
- Haack**, Eva; 29.1.
 — Fritz, Glasmager, Aalborg; bkg. 23.2.
Haar, Hans Henrik, Gross., cand. jur.; 17.9.
Haarlov, Andrea Mathilde, f. Troest; 12.5.; M: Vilh. H., Hobro.
Hafstrøm, Cala, Sygepl.*, Frøken; 20.5.
Hagelberg, Carl Chr., Cigarfabr.*; 24.9.
Hagemann, Marie Nicoline, E.; 19.7.
Hagen, Harald, Genua; 16.1.
Hagerup, Eilert, Terrazzoarbejder; KS. 24.6.
 — Karen, f. Moe; 27.7.; M: Sv.
Haghfelt, H. P. V., Overretssagf.; 24.2.; H: f. Harild.
Hald, Agnes; 24.12.; M: Frode.
 — Ernst; 12.6.; H: Elna.
 — Helga, 21.8.; M: Th. H.
 — Herman, Skibsf.; 17.9.
 — Ida, f. Frendrup; 30.12.; M: Red., Roskilde.
 — J. C., Overretssagf., Aarhus; 25.8.; H: Erna.
- Haldam**, Ernst, Ing.; 9.10.
Halgreen, Julie, f. Thielemann, Aarhus; 8.10.
Halk, Fernanda Caroline, f. v. Lindholm; 6.7.; E. e. Overlæge.
Halkier, Helge, Fuldm.; 21.7.
Hall, Gudrun, E.; 22.1.
 — Vilh. C., Forretningsfører, Viborg; 16.11.
Hallander, Helga; 18.1.
Halling, Inger, Sygepl.; 4.1.
Hamann, Ernst, Fuldm.; 2.10.
Hammelev, Anna Marie; 16.6.; E. c. Forretningsfører N. H.; 16.6.
 — Kai, Premierløjtn.; 20.2.
Hammer, Fanny, f. Hedemann; 14.9.
 — Mogens, Maskining., Ltn. i den eng. Hær; 11.1. i Hamborg.
 — Nelly; bkg. 3.7.
Hammerich, K. A., Direktør; 25.4.
Hammershøj, P. V., f. Klæbel; 16.12.; M: P. V. H.
Hannibal, Anna Marie; 26.10.
 — Axel P. G., Bøssemager* i Hæren; 10.3.
 — Jens, V. Løve; 29.6.; H: Inger.
Hansen, C. T., Stabslæge; 2.2.
 — Carl, Gdr., Amtsraadsmedl., Asperup; 24.9.
 — Charles, Bygmester; 31.1.; H: Alvida, f. Landgreen.
 — Chr., Hotelejer, Ostende; bkg. 26.4.
 — F. V. V., Postmester*, Marstal; 14.3.; H: Anne.
 — Georg, Afdelingsing. i Gentofte Kommune; 2.4.; H: Anna, f. Callesen.
 — H. Alf., Arkitekt; 16.3.
 — H. C., Skotøjshandler; 17.2.; H: Signe.
 — H. F., Toldinspektør; 14.7.
 — H. P., Lektor* i Horsens; 31.7.
 — H. P., Bogtrykker; 13.9.; H: Maja.
 — H. P. E., Forfatter; 13.10; H: Didi.
 — H. R., Pastor emer., Odense; 24.8.
 — H. S., Dyrlæge, Sorø; bkg. 28.1.
 — Hans Peter Carl Aktuar, cand. mag., Winnipeg; 20.1.
 — Herman, edsv. Skibsmægler; 17.9.; H: Thyra, f. Storr.
 — Ib Fabricius, Læge; 29.4.
 — Jacob, Baneing.; 19.2.
 — Jacob West, cand. pharm.; 31.1.
 — Jens, Scenemester* v. det ny Teater; 4.3.
 — Karl Th., Kontorchef; 25.5.
 — L. P., Farvehandler, Odense; 30.10.
 — Laura O. S., Skolebest.*; 11.10.
 — N., Pastor emer., Los Angeles; bkg. 24.9.

- Hansen, N. C., Pastor emer., Ø. Marie; 6.7.
 — Niels, Kunstmaler, Turø; 17.2.
 — Niels Jørgen, Viceskoleinsp.*; KS. 4.4.
 — Otto, Tandlæge, Sorø; 13.10.
 — Peter, Gaardejer, Mullerup; 27.1.
 — Poul Fensmark, Bankbest., Hornbæk; 28.12.
 — P. N., Professor, Dr. med; 18.6.
 — Rasmus, Ostefabr., Høng; bkg. 15.10.
 — S. Ulrik, Stadssekr.*, cand. jur., Helsingør; bkg. 2.11.
 — Søren, Politilæge, Antropolog; 17.9.
 — Th., Fabrikant, Varde; bkg. 15.2.
 Haraldsted, Julie, f. Hassing; 8.5.
 Harboe, Elna, E. e. Ing. K. N. H.; 28.7.
 — Inger, Frk., Skelskør; 16.3.; Mo: Karen.
 — Marie; 20.2.; Br: Arkitekt F. C. H. Hardenberg, Edv. Z., Direktør*; 29.7.; H: Rutha.
 Harder, Johs., Bagermester; 4.3.
 — Kirstine; 7.8.; E. e. Købm. Emil H., Randers.
 — Kristine Marie, f. Risom; 31.7.; M: Vald. H.
 Hardt, J. C. P., Skibsf.*; 3.10.
 Harpøth, Ane Marie, Emmerslev; bkg. 4.12.
 — Johs. P. A., Apoteker; 13.12.
 Harritsø, J. P. S., Stationsforstander, Ellidshøj; bkg. 29.1.
 Hartmann, Bertha, f. Haagerup; 22.8.; M: Civiling. H. H.
 — Henrik; 15.4.
 Hartoft, Emma; 5.1.; M: Will.
 Hartvig, Alvilda; 8.2.
 — Dagmar Agnes, Frk.; 24.3.; Br: Aage H.
 Hartz, H. P., Bankbogholder*, Randers; 11.9.
 Hurup, Ingeborg, f. Rasmussen; 24.12.
 Haslund, Ellen, f. Skov; 18.7.; M: Jørgen.
 Hass, H. Edv., Rektor*, Fredensborg; 27.4.
 Hassager, Niels L., Distriktslæge*; 29.11.
 Hasselbalch, Eva, f. Boserup, Aalborg; 13.6.;
 — Niels Peter; 9.2.
 Hastrup, H., Godsforvalter; 7.9.
 Hattens, Maria, f. Fangel; 10.6.
 v. Hauen, Bent v. Beck; 15.4. i Oslo; M: Sessa v. H.
 Hauerbach, G. G., Postmester*, Aarhus; 8.4.
 Haugaard, A. Chr., Kontorchef* i Bikuben, Søvertorp; 2.12.
 Haut, Robert, Gørtlerm., Metalstøber; 8.3.
 Have, Cathrine, E., Haderslev; bkg. 28.2.
 Havelykke, Chr., Politikommissær; 13.5.; H: Astrid.
 Haxthausen, Sigrid, E.; 4.9.
 Hay, Arnold, Urmager; bkg. 8.1.
 Hebsgaard, Søren, Fabr., Herning; 10.1.; H: Maria.
 Hedegaard, Elise Karoline, f. Damm; 28.2.; E. e. Kolonibest. A. T. H.
 — Søren N. Woodland, Calif; bkg. 2.12.
 Heede, Kai J., Billedskærer; 2.5.
 Heerup, Nathalie, E. e. Borgm.; 18.3.
 Hegelund, Knud, Urmagerm.*; 5.2.
 — L., Fabr., Fredericia; bkg. 25.3.
 Heger, Henrik Flindt, Apoteker*, Direktør; 29.4.; H: Anna, f. Lindblom.
 — Johanne, f. Ordrup, E. e. Skovrider; 21.8.
 Hegner, Egon, Kaptajn; 12.7.; H: Jenny.
 — Otto, Bagerm.; 24.12.; H: Marta.
 Heide, Sofie Augusta, f. Hempel, E.; KS. 7.10.
 Heidmann, Sv., Salgsinsp; 22.1.; H: Karen.
 Heilmann, Gerh., Tegner, Forf.; 26.3.
 — Marius; 19.10.
 Heilskov, Dorthea, f. Riis, E.; 6.1.
 Hein, Alexandra, f. Syberg; 17.11.; E. e. Gross.
 — Sophus, Baneingeniør*; 30.8.
 Heinisch, Emmy Alexandra, E.; 2.8.
 Heise, Gerda; 13.2.; M: Vict. H.
 — Sevilla, f. Demant; 10.3.; M: Fr. H.
 Hejl, Johanne, f. Juhl, Randers; 6.11.
 Helbog, Aage V., Overass.; 18.2.; H: Alice.
 Helland, Johanne; 28.2.
 Hellstrøm, Ingeborg; 27.9.; M: C. H. C.
 Helms, Carl, Typograf; KS. 7.12.
 — Ellen, f. Brandt; 22.9.
 Helms, Musse, Frk., Aarhus; 16.1.
 — Sophie Amalie, f. Søht, Nykøbing S.; 8.6.; D: Margr.
 Helnæs, Edith Louise, f. Olsen; 4.12.; M: Hans.
 Helsted, Viggo, Dir.* i Landbrugsmin. Erhvervsdir.; 15.7.
 Helsted-Jørgensen, Ruth, f. Gamfeldt; 15.9.; M: Erling H. J.
 Helvard, Dagmar; 6.1.; M: Holger.
 Hemer, Erik Rich. Hegelund, Ing. v. Hærens Ammunitionsarsenal; 5.1.
 Hemmingsen, P. O., Kaptajn; 4.10.

- Hempel, Agnes, E. e. Overlæge, f. Jensen; 2.3.
- Henckel, Oscar, Skibsbygger* i Marinen; 6.11.
- Henning, Dagmar; 27.3.; M: Chr. H.
- Hennings, Holger, Købm.; 7.12.; H: Rosa.
- Henningsen, John, Direktør; 21.3.; H: Elna.
- Henriksen, Alfr., Overhovmester* i D.F.D.S.; 21.3.
- H., Overlærer, MB.*, Slagelse; bkg. 12.4.
- Rich., Civilingeniør; 30.12.
- Henriques, Johanne, f. Grønbech; bkg. 30.10.
- Selma; 26.10.; M: Frederik.
- Henschel, Beate, Lærerinde, Næstved; bkg. 27.6.
- Heramb, Alfrida, f. Bruun, E. e. Læge; 2.5.
- v. Herbst, O. C., Direktør; 13.9.; H: Carla.
- Herforth, Caj; 6.9.; H: Teresina.
- Herlev, H. T., Overlærer; bkg. 4.3.
- Herløv, Peter, Gross.; 5.11.; S: Knud.
- Hildorf, Oliver Hjalmar, Gross.; bkg. 5.9.
- Ragna; bkg. 30.12.; M: Willy.
- Hilkie, Will., Møller*; bkg. 4.2.
- Hilmark, Ellen, Frue; 12.11.
- Himmer, A., Overlærer, MB.*, Randers; bkg. 14.6.
- Hindsbøl, Paula, E. , f. Wittmaack; 19.5.
- Hink, Ellen Petrea, f. Porsdal; 2.3.; M: Chr.
- Hirsch, Hartvig; 10.6.
- Hitzmann, Margrethe, f. Koopmann; 15.11.
- Hjalmsrud, Ferd. H., Skibsf.; 28.10.; H: Anna.
- Hjelmborg, J. J., Kommunekasserer, Holte; 14.7.; S: Komp. Bjørn H.
- Hjelmer, Hans P., Guldsmed; 28.9.
- Hjelms, Chr., Toldass.; 21.10.; H: Harriet
- Hjerl Hansen, H. P., Direktør; 23.11.
- Hjorth, Emma; 15.9.; M: Vilh. H.
- Helene K.; 25.5.; E. e. Stationsforst.
- L. C. A., Apoteker; 31.3.; H: Elna, f. Welsch .
- P., Gdr., MA., Gasse v. Tønder; bkg. 9.7.
- Hjorth-Degenkolv, Cai, Kontorist; 9.10.; H: Inger.
- Hjortlund, J. J., Sognepræst, Slangerup; bkg. 30.8.
- Hjorrid, Elna Helene, f. Sigvard; 28.5.
- Hoff, Caroline; 3.5.
- Gusta, f. Wendel; 10.4.; E. e. Landsd. Troels H.
- Oluf, Afdelingsing. v. Kbhvns. Kommune; 22.8.
- Hoff-Hansen, Louise, Realskolebest.*; 12.11.
- Armgaard, E. e. Rektor; 17.3.
- Hoffmann, Anna, Frøken; 8.2.
- Ida, f. Henriksen, Esbjerg; 12.12.
- Inex Berta Ingeborg; KS. 6.4.
- Inge Johanne; 7.1.
- Marcel, Lyngby; 20.11.; F: Will.
- Willy, Inspektør; 4.4.
- Hoffmeyer, Niels, Forfatter; 21.5.
- Niels Ludvig; 6.8.; H: Petra
- Holbech, Agnes, E. e. Hotelejer; 14.1.
- Holberg, Carl Aug. Ihler, Overmek. v. K.T.A.S.; 6.12.; H: Anna.
- Holbøll, Axel, Gross., Vordingborg; 19.5.; H: Pauline, f. Stender
- Laura, f. Thorel; 14.4.; M: Minister*, Departementschef*
- Holck, Ellen, f. Blangstrup Pedersen; bkg. 28.3.
- Polly, Komtesse, Stiftsdame i Vallo; 3.3.
- Holdgaard, C., Overlærer, Langaa; bkg. 12.6.
- Holdtgreffe, Casper, Gross.; 16.8.; H: Anna, f. Niepoort
- Hollesen, Meta Marie, f. Havn de Møldrups; 15.4.
- Holleufer, Christine, E.; 21.2.
- Hollnagel-Jensen, Oluf C., Generalsekr. v. Post- og Telegrafvæsenet; 30.4.
- Holm, Anna, E., Lyngby; 10.7.; S: Civiling. N. A. H.
- Axel, Købm.; 7.2.; H: Karen.
- Axel Viggo, Godsejer, Hovedgaard; 31.8.
- C. H. T., Dommerfuldm., Esbjerg; 18.11.
- Elisabeth Weis, f. Fogh; 6.2.
- Emma Emilie Zerina, Malerinde v. d. kgl. Porcellænsfabr.; 13.5.
- Emmy, f. Schultz; 3.11.
- Fanny; 17.2.; E. e. Kunstmaler Ax. H.
- Nis Heinrich, Gross.; 15.2.; H: Louise
- Tycho; bkg. 5.7.
- Valborg; 11.6.; Sst: Dagmar Neruda.
- Holme, Valdemar, Læge; 2.9.
- Holst, Edv. Emil Theodor, Gross.; bkg. 25.2.
- Fanny, f. Mogensen; 15.6.; E. e. Skibsf. Chr. H.
- Ernst, Aarhus; 6.1.

- Holst, Holger, cand. pharm.; 22.11.; H: Cecilie, f. Dohn
— Jørgen Joh. Valdemar, Fabrikant*; 13.6.
— Karen; bkg. 23.4.; M: Kontr. J. H. — Sv. Winding; 29.9.
v. Holstein, Karen, f. Ræder; 26.1.
Holten-Bechtolsheim, Aino, Skole-
tandl.; bkg. 17.8.
Honoré, Alfr. Dan, Telegrafkontrolør*; 10.5.
Hopff, Ebbe, Købmand*; 14.4.
Hoppe, Thora, Frøken; 17.6.; Br: Landsdommer K. H.
Horn, Fr. Carl Chr., Repræs.; 20.4.
— Helga, Kontorchef, Frk., Aarhus: 4.12.
Horneman, Viggo Frees Emil, Gross.; 5.1.; H: Maria
Hornemann, Chr.; 20.5.
Horwitz, Alfred, Veksellerer; 23.6.
Hostrup, Ch. E. F., Bogbinderm.; 20.5.; H: Ida.
— Elfrida Jacobine Hedvig, f. Pengel, E.; FS. 21.1.
— F., Gasværksbest., Middelfart; bkg. 7.8.
Houlberg, Emil Gunnar, Fuldm. v. Orlogsv.; 20.5.; H: Astrid.
Houmark, Louise, E., f. Vibberstorff; bkg. 28.11.
Houmøller, Edel Marie; 3.5.; M: A. L. H.
Hove, E. M., Købmand*, Vraa; 6.1.; H: Kirstine
Hovgaard, Vilhelmine, f. Hjort; 7.2.
Howy-Bang, Edm.; 26.2.; H: Bentha.
Hube, Lydia, Oldfrueass.*; bkg. 30.6.
v. d. Hude, Paul, Underdir. i National-
banken; bkg. 7.8.
Huld, Einar, Snedkerm.; 15.12.
Hult, Ellen, f. Bech; 9.1.
Hulten, B. E., Værkfører; 6.10.
Hultmann, Johanne Christiane, f. Øster-
berg; KS. 2.5.
Hundahl, I. K., Købm., Vestervig; 14.11.
Hurks, Elisabeth; 24.12.; M: P. H.
Huss, Otto, Sanitetsraad, Dr. med., Aabenraa; 10.1.
Hus, Charles, Dampskibsf.* i D.F.D.S., Rungsted; 17.3.
Huusfeldt, R. P., Smedem., Thurø; 12.8.
Hvalsøe, Alvilda; 11.3.; M: Politiass.*
— Helga, Frøken; 16.3.
— Simonia, Frøken; 3.2.
Hvenegaard, Preben; 25.10.; H: M. E.
Hvid, J. P., Lærer, Handelsskoleforst.*, Holbæk; 14.7.
Hvidberg, Anna Juliane, E. e. Bogtr.; KS. 15.1.
Hvidtfeldt, P., Kontorchef; 12.6.
Hviid, Bodil Marie; 29.11.
— Georg, Gross.; 15.12.
Hvilsby, Asta, Overrass. v. D.S.B.; 1.3.
Hübner, Emilie; bkg. 1.2.
Hyldal, Jens, Musikhandler; 2.4.
Hyllested, Nic., Gross.; 26.8.
Hytten, Oskar, Direktør; 21.6.
Høeg, Chr., Gaardejer, MA., Bode; bkg. 29.1.
Høegh, Sofie Ragnhild; 21.5.; M: Anker Høffner, Anna, f. West; 26.4.
Høgsbro, Louise, f. Raunsoe, E. e. Justitsmin.; bkg. 9.7.
Høines, Rigmor Elise; 22.6.
Hojer, Jens Fr., Kommunelærer*, cand. theol., Birkerød; 18.1.
Højlund, Aase, Kommune-, Frk.; 29.8.
Hørring, Mine, f. Falkner; 28.3.
Hørvig, Sigv., Bogbinderm.; 13.4.
Høst, Einar, Dir., Gross.; 19.8.; H: Else
Høyer, Birgitte Louise Simony, Frk.; 29.5.
— Eduard W.; 6.10.; H: Margr.
— Jens, Godsejer, ML., Billeslund; 18.1.
— Knud, Revisor, Slagelse; 20.4.
Høyrup, Helga, Frøken; 25.2.
Ibsen, E. H. S., Toldforvalter* i Faa-
borg; 22.1.; H: Olga.
— Marie, f. Brock Hansen; 1.2.
Iburg, Inger Hansigne, f. Jensen; 5.7.
Ingerslev, Emilie; 8.5.; E. e. Birke-
dommer.
Ingvar, Johan Fr.; 5.3.
Ingvarsdens, Irmelin, f. Preetzmann-
Aggerholm; 6.4.
Ingwersen, N., Malermester, Kolding; 20.2.
Ingworsen, Chr. L. S., Propr., Stau-
gaard v. Tørring; 16.7.
Ipsen, Jørgen, stud. jur.; 1.1.; F: Poul.
Irming, Aage, Margarinefabr., Hjallesø; bkg. 24.7.
Irving, Helga, f. Jespersen, E.; 14.6.
Isager, Erik, Gaardejer, Ry; 15.2.; H: Asta.
Isbo, Emma; 17.2.
Isted-Møller, Olaf, Overretssagf.; 31.5.; H: Ellen.
Iversen, N. V., Stationsforst.*, Had-
sten; bkg. 7.3.
— Poul Wolsgaard, Ingeniør; 24.3.
— Tage, Overlæge, Dr. med.; 6.1.
Jacobsen, Aage Axel, Civiling.; 30.1.
— C. C., Læge, 18.9.; H: Irma.

- Jacobsen, Georg, Civiling., Horning; 30.6.
 — Gottlieb, Overretssagf.; 13.1.
 — Halvor, Direktør, New York; 5.1.
 — Helge, Dir., Brygger; 21.6.
 — Holger, Dir.; 22.10.
 — J. P., Docent*, Dr. phil.; 19.6.
 — Johannes, Skovkass.*, Nykøbing F.; 28.8.
 — Morten, Dyrslæge, Gaardejer*, Lyngby; 7.4.
 — Roar, Civilingeniør; 4.1.
 Jacoby, Chr. Th. W., Gross.; 6.4.; D: Tove Castenskiold.
 Jaede, Johanne, Silkeborg; 19.7.; E. e. Læderhandler Joh. J.
 Jakobsen, J. L., Amtsskolekonsulent, Førstelærer, Snebjerg; 21.3.
 Jansen, Herm. G., Gross.; 8.12.; H: Knuthilde.
 Jantoft, Chr., Gross.; 8.2.
 Jantzen, Johs., Dir., Oslo; Maj.
 Jaschtschik, Timofei, Livkosak* hos Keiserinde Dagmar; 16.7.; H: Nina, f. Aabrink.
 Jastrau, Viggo, Insp.*, Maler, Farum; 9.2.
 Jeberg, Marius L., Rebslagerm.; 17.2.; H: Emilie
 Jensen, Aage, Højskoleforst.*, Hadsten; bkg. 16.7.
 — Alfred, Ing., Godsejer, Højriis Mors; bkg. 12.11.
 — Birger Norman, Apoteker, Ordrup; 10.3.; H: Erica.
 — Carl, Dir., Odder; bkg. 8.10.
 — Carlos, Gross.; 9.1.; H: Astrid f. Buhlmann.
 — Charles, Kemiker, cand. pharm.; 14.8., i Naarden, Holl.
 — F. E. Bojsen, Pastor emer., Hille-rød; 23.3.; H: Forfatterinde Thyra J.
 — Gerud, Landvæsenkomm., Gaard-ejer, MF*, Brunhøj v. Langaa; bkg. 28.2.
 — Hugo Busk, Ingeniør; 8.9.
 — J. C. Dyrslæge, Hadsten; bkg. 5.3.
 — Jens, Translator; 26.2.
 — Jens, Bankdir., Skyldraadsform., Aulum; bkg. 7.6.
 — Jens Lund, Billedhugger; 30.5.
 — Johanne, Enkepastorinde; bkg. 9.10.
 — Johs., Sparekassedir., Struer; 22.10.; H: Fanny.
 — Johannes, Dommer* i Brædstrup, Brønderslev; 16.3.
 — Mikkil, LRS., Hjørring; 27.1.; H: Annelise.
 — N. P., Civiling., Sønderborg; 15.1.
 — Oluf, Biografdir, Aarhus; 11.6.
 Jensen, Paul M., Kontorchef i OK; 14.7.; H: Valborg, f. Buckhøj.
 — Peter, Redaktør*, Esbjerg; 8.9.
 — Soren, Købm., Aalborg; bkg. 2.8.
 — Norman, Apoteker; 10.3.
 Jensen-Storch, J., Overlærer* i Aal-borg; bkg. 1.10.
 Jensenius, Fritz Chr., Godsforvalter, Dir.; 18.4.
 Jentzsch, Will., Buntmager, Horsens; 20.11.
 Jeppesen, A. S. H., Købmand, Skotte-rup; 24.10.; H: Agnes.
 Jepsen, Detlef, Bagerm., Flensborg; 13.6.
 — Vald. Tominius, Toldkontrolør*; NBS. 8.1.
 Jerk, Kjeld, Gross.; 29.7.
 Jerner, Knud Jørgen, stud. polyt.; KS. 24.9.
 Jespersen, Holger Friis, Sagfører, Vejle; 10.9.
 — Knud Harald, Ing., Soassurance-ekspert; 12.7.
 Jessen, L., Overretssagf., Raadmand*; 30.10.
 Johan-Svendsen, Eyvind, Skuespiller; 10.10.; H: Jytte Hoeg Brask.
 Johansen, Bengt Gustav, stud. theol.; 12.5.
 — Johs. Fr., Seminarielærer*, Jon-strup; 5.1.
 — Karl Adam, Ingeniør, d. i Rusland; bkg. 27.9.
 — Poul Johan, Sognepræst, Færoerne; 7.9.
 John, Valborg, E.; bkg. 24.4.
 Johnsen, Ferd. A. G., Des Moines; bkg. 2.12.
 Jones, Fanny, Silkeborg; 24.1.
 Jonsen, R. S., Marinestabsingeniør; 28.5.; H: Anne.
 Jonstad, Augusta; bkg. 18.6., d. i Amerika; Br: Pastor A. J. Wilmann, Spokane.
 Jordan, Alfr. Henrik, Bogtrykker; KS. 18.12.
 Josias, Selma Sara, Sønderborg; 31.10.
 Juhl, Peter Ferdinand, Husejer; 23.7.
 — Sophie, f. Brock; 21.5.; M: Johs.
 Juliusen, Leo, Telegrafing. i Store Nordiske.
 Juncker, Julie, Frue; 8.6.
 — Poul; 19.1.; H: Emmy.
 Jungemann, Carl P. Th., Skibsf.*; 27.7.
 Junget, Betty, Lyngby; 8.10; M: J. Kallehaug L.
 Junker, Ole Nissen, Dir., Gross.*; 9.1.
 Just, Niels Chr., Brandmester; 24.3.

- Juul, Karen, f. Stougaard; 21.10.; M: Chr. J., Skibsf.*
 — Louis, Underofficer, Gymnastikl.*; 18.12.
- Jühne, Mathilde Sofie, f. Brandt, Farso; 13.11.; M: Apoteker V. J.
- Jürgensen, Augusta, Musikpædagog; 30.3.
- Jæger, Erhardt, Barber- og Frisørm.; bkg. 13.6.
 — Nielsine Marie, Afdelingssygepl.*; Vejle; bkg. 16.9.
- Jæpelt, Cathinca Vilhelmine, E.; 27.2.
- Jolver, Inger, f. Rønning; bkg. 23.4.; M: Overretssagf., Aarhus.
- Jørgensen, A. Harritsøe, Salgschef, Fodboldleder, Aalborg; bkg. 28.12.
 — Hertha Thorvald, f. Wulff; 17.9.; E. e. Slotsarkitekt Th. J.
 — Holger, Redaktør*, Seminarielærer; 30.1.; H: Louise, f. Herskind.
 — Ingeborg, f. Jordt; KS. 19.10.; M: Dr. theol. Alfr. Th. J.
 — Jens, Pastor emer.; 14.9.
 — Julius, Ingeniør, Aarhus; 7.9.
 — Karl Wilh., Gdr., Amtsraadsmedl., Willumstrup; 12.7.
 — Knud, Ingeniør, Translatør; 14.3.; H: Grete.
 — L. F., Kirkegaardsinsp., Helsingør; bkg. 13.11.
 — Leif Juel, Sagf., cand. jur., Kalundborg; 3.3.
 — Mary Lucinde, Enkepastorinde; 23.6.
 — Svend, Telegrafbestyrer, Fredericia; 26.11.
 — Thorvald, Kgl. Bygningsinsp., Arkitekt; 15.5.
- Kaae, Carl, Rentier, Dragør; 13.2.
- Kaarsbo, Helga Marie Johanne, Vice-skoleinsp.; 16.2.
- Kaas, Dagmar, Stiftsdame i Vallø, Vallø; 1.12.
- Kabell, Johanne, Randers; 1.4.; E. e. Apoteker.
- Kaels, Olga; 30.3.; M: Marius.
- Kalckar, Marc, Chef for Frbg. Begravelsesvæsen, cand. polit.; 28.8.
- Kalhauge, Augusta Vilhelmine, f. Ryberg; 16.1.; E. e. Organist Viggo K.
- Kalldsoe, Erik, Lagerchef; 14.10.; H: Else.
- Kamper, Agnes, f. Philipsen; 3.2.
- Kampff, Gerda, f. Grumstrup; 7.4.; M: Harald.
- Kampmann, Margr., E.; 30.5.
- Kandrup, Johanne, E.; 29.7.; S: Chr. K.
- Kann, Karla; 30.12.
- Kannegaard, Sofie Petrea, Porcellæns-malerinde; KS. 28.6.
- Kanneworff, Kai Thorstensen, Hørsholm; 12.10.
- Kardel, Christian, Holbæk; 11.12.; H: Karlen.
- Karvig, Carl, Musikdir.*; 28.5.; H: Mary.
- Kassebeer, Herman, Bagerm; 22.1.
- Kassow, Karen Marie, Frue; 3.11.
- Kattrup, Emma, f. Christiansen; 6.8.
- Kauffeldt, Will. Vict. Caddel, Reklamekonsulent; 7.8.; H: Francis, f. Feichter.
 — Olga, Aalborg, E. e. Konsul; bkg. 5.1.
- Kehler, Kr., Skoleinsp.*; 18.10.
 — Minna; 20.6.; F: Kr. K., Skoleinsp.
- Keil, Harald, Repræsentant; 8.8.
- Keilberg, Caroline, E.; 25.12.
- Keller, Arnold Viggo, Maskinn.*; KS. 29.10.
 — Sv. Aage Reippuert; 24.3.
- Kellner, Stephan, Kredschef*; 31.3.
- Ketner, Ellen, f. Willumsen; 26.2.; M: Louis K.
- Kettner, Louis; 7.1.; H: Marie.
- Keyser, Otto Chr. Hjort, Ingeniør; FS. 2.10.
- Kidde, M. P., Fabrikant*; 12.9.
- Kiefer, Karl, Direktør* i Arb. Brændselsforr.; 18.2.
- Kielberg, Ernst, Murerm., Hillerød; bkg. 23.7.
- Kiellerup, Anne Margr., f. Bang; 12.4.
- Kierulf-Lange, J., Ing.; 16.9.
- Kierulff, Marie; 15.6.
- Kihlberg, Carl Joh. Fr.; 11.1.
- Kiil, Oline Marie, f. Olesen, Højer; 5.2.; M: N. K.
- Kildehuus, F. A., Kommissionær; 7.1.
- Kindt, Johs., Kroejer*, Tylstrup; 24.2.
- Mc.Kinnon, Gunhild, f. Krøyer; 18.7.
- Kinsberg, Poul Erhard; 12.4.
- Kinttof, Thora Oda, f. Hinz; 9.11.
- Kipp, Sv. Mogens, Forpagter, Bonde-rup; 29.4.
- Kirchhoff, Kate; 1.9.; Br: Ejn. K.
- Kirck, L. P., Maskinkonstr.* v. D.S.B.; 2.6.; D: Inge Wismar.
- Kirel, Elisabeth, Diakonisse, Aarhus; 30.1.
- Kirk, A. P., Fiskeeksportør; 3.3.
- Kirk, Anna, E.; 22.2.
- Kirkegaard, Ernst, Prokurist; 6.12.
 — Jens, Seminarielærer*, Nr. Nissum; 25.7.; H: Mathilde.
- Kirschner, Anna Margr.; 10.3.; M: Aage K.
- Kisbye, Johs., Bogtr.; 22.11.; H: Elma.

- Kiær, Aage E., Læge; 25.10.
 Kiær, Bernt Bekker, Forp., Ussinggaard; 22.5.
 Kjellø, Olga, f. Kromann; 24.11.
 Kjær, Elisabeth; 4.7.
 — Rasmine; 11.3.; M: Politiass. R. K.
 Kjærgaard, Eva Frederikke, f. Krath, E., Hillerød; 9.8.
 — Jesper Heegaard, Gross.; 31.3.; H: Grethe.
 Kjørulf, Anna Christiane, E.; 14.8.
 — Ingeborg, Telefonistinde; 18.2.
 Kjøl, Axel, Direktør; 27.1.
 Kjoller, Karen, Nekso; 12.3.; M: Kobm. S. V. K.
 Klan, Paula; 11.4.
 Klein, Augusta, f. Tulstrup; 22.2.
 — Emma; 22.8.; M: Trafikkontrolør*.
 — Johanne Frederikke, f. Hansen; 15.12.
 — Johanne, f. Lassen; 4.10.; M: Læge Vald. K.
 — Selma, f. Vogé; 8.1.; M: Otto.
 Kleiné, Vilh. Edv., Vognm.; 4.7.
 Kleist, Elna; 22.12.
 Klem, Oscar, Apoteker, Hammel; 29.12.
 v. Klenau, Paul, Komponist, tysk Professor; 31.8.
 Klenke, Fr., Fiskeeksportør, Vordingborg; 21.11.
 Kliim, L. P. A., Fabrikant; bkg. 14.11.
 Klinck, Sara Marie, E.; 15.4.; S: Knud.
 Klinge, E. A., Gross.; 29.6.
 Klingemann, Jacobine, f. Iisager; 28.4.; E. e. Toldkontrolør.
 Klinke, Carl Otto, cand. jur.; 15.12.
 — Else; 25.2.; M: Aage.
 Kloch, Hans Th., Købm., Vejer og Maaler*, Skive; bkg. 17.7.
 Klokkeholm, Th., Disponent; 31.7.
 Kloppenborg-Nim, Knud; 20.2.
 Kloster, Vald., Købm., Aarhus; 25.7.
 Klubien, Else, f. Koppel, E. e. Læge; 2.7.
 v. Knigge, Isa; 9.9.
 Knippel, Vilh. August, Translator; 5.8.; H: Nielsine.
 Knoth, Carla, Korsør; 2.6.; M: C. W. K.
 Knudsen, A. Soncke, Prof. i Mejeribrug v. Landbohøjsk.; 30.4.
 — Bødker, Læge, Frk., Aarup; bkg. 25.3.
 — C. C., Dir., Herning; 30.8.
 — Hans, Landsarkivar; H: Ebba, f. Købke; 5.5.
 — Henrik, Pianist, Musikpædagog; 16.12.
 — Knud, Chr., Stationsbest.* i St. Nordiske T., Guldborg; 28.9.
 — Martha, E. e. Ing.; 1.4.
 Knudstrup, Karen, f. Clementsen; 28.1.
 Knuth-Winterfeldt, Viggo, Greve, Premierløjtn.*; 28.4.; H: Clara.
 Kobbeltvedt, Hakon L., Vicekonsul, Lyon; 3.9.; H: Maria.
 — Ida Sofie, E.; 12.12.
 — Ingeborg Margr., f. Larsen; 5.11.
 Koch, Axel Elers, Skovrider, Tingsted; 18.8.
 — Ellen, Plejemor; 14.10.
 — Gerda, E. e. Generalkons.; S: Departementschef H. H. K.; 23.9.
 — Helga Harriet, f. Larsson; 11.5.; M: Henry.
 — Jenny, f. Koch; KS. 26.3.; M: Insp.
 — Louise, E.; 6.3.
 — Ragnar, Bankass.; 11.1.
 — Vilh., Form. i Falcks Redningskorps; 21.3.
 — Vilh. Edv., Overass.; 25.5.
 Kock, Aage Gorm Emil, Overlæge, Dr. med., H: Karen f. Lauritzen; 3.2.
 Koefoed, Axel, Kontorchef, Ornitolog; 11.3.
 — P. Lund, Rentier, ML.; 16.6.
 — Ulla, f. Rørup, E.; 28.5.
 — Siegr. T. G., Sekr., Løjtn.; 2.2.; H: Vilhelmine.
 Kofoed, Agnethe, f. Hjorth; 3.7.; E. e. Arkitekt J. C. K.
 — Gertrud, f. Ecksteen, Roskilde; bkg. 5.1.; M: Chr. O. K.
 — Ingeborg, Lærerinde*, Aalborg; bkg. 31.7.
 — Sigrid; 9.1.; M: Herm. K., Repr.
 Korse, Camilla, f. Ohlsen, E. c. Kommunel.; 21.4.
 Korsgaard, C. N., Gdr., Vinderup; 19.9.
 Korsholm, J. J., Sognepræst, Borupglim; 5.10.
 Kosut, Ludwig, Fabr., Voldstedlund v. Mariager; 15.12.
 Krabbe, Alb., Overretssagf.; 30.12.; D: Agnete Gamborg.
 — Christen, Fabr., Asnæs; 25.11.
 — Xenia, Froken; 26.3.
 Krag, Erik, Kreditforeningsdir.*, Hojsteretssagf., Kaptajn; 1.4.
 — Frederikke, Malerinde, Slagelse; 29.1.
 Krag-Juel-Vind-Frijs, Agnes Sophie, Enkegravinde; 15.3.; f. Ahlefeldt Laurvigen.
 Kragh, G. T. O., Løjtn.*, Forf.; 7.10.
 — Johs., Toldass.; 16.6.
 — Johs., Maler, Billedhugger; 11.1.; H: Rigmor, f. Birkedal Ibsen.
 — V. B., Telegrafingenior; 25.4.
 — Wilh.; bkg. 7.3.; H: Juliane.
 Kramer, Carl Vald.; 5.11.

- Kramer, Charles, Artist*; 27.1.
 Krarup, Anna Kristine, E. e. Adjunkt; KS. 5.3.
 — Borge, Sekr., cand. jur.; 11.12.
 — Metha, Børnehavelærerinde, Aarhus; bkg. 9.10.
 Kraul, Wilhelmine; 15.4.; E. e. Kunstmaler Fritz K.
 Krenchel, H. B., Overregistrator*; 11.2.
 Kringelbach, Carl Axel, Fabrikant; bkg. 30.5.; H: Blanche.
 Kristiansen, Holger, Oldemand; 12.
 Kristjansen, A., Overretssagf.; 24.5.
 Krog, Emma, E. e. Restaurator Chr. K.; 13.12.
 — Niels Ebbesen, Propr., Nandrup; bkg. 20.2.
 Krogh, August C. F., Arkitekt; 26.3.
 — Edel, Frue; 11.9.
 — Laura, f. Thorberg; 2.4.; S: Torben K.
 Krogh-Hansen, Hans, Konsul, Aagaard, Tønsberg; 8.3.
 Krogh-Johansen, V., Gross.; 12.6.
 Krogh-Nielsen, S., Købm., Thisted; 20.5.
 Krogsbæk, Anders, Skibsf. i Fyr- og Vagervæsenet; 19.10.; H: Valborg, f. Rømer.
 Krohn, Bothilda Christine, f. Jørgensen; 21.3.
 — Victor, Militærforf., Oversergent; 17.7.
 Kroll, Noline, E.; 7.5.
 Krumbak, Christian, Prokurist; 30.11.
 Kruse, Anders, Læderhandler; 7.11.; H: Karla.
 — Elitz W., Automobilhandler, Aalborg; bkg. 29.1.
 — Frederik, Gross.; 13.4.; H: Caja, f. Krüger.
 — Johs., Restauratør 17.9.; H: Agnes.
 — Olga, Forstanderinde; 6.9.
 Kruus, Hans, Gross.; 8.8.
 — Henry, Skibsinsp., Aalborg; 24.2.
 Kruuse-Andersen, Otto, Musiker, Form. f. D.M.L.; 22.1. i Aarhus.
 Kryger, Mette Petrine, f. Frederiksen; 24.10.; S: Aage.
 Kræfting, Olga, E. e. Tobaksgross.; 9.2.
 Krøyer, Johanne, Helsingør; 5.10.
 Kudsk, Kr., Forpagter, Handrup; bkg. 21.2.; S: Politiiusp.
 Kunwald, Cæsar; 26.11.; Maler; H: Ellen.
 Kunze, Elvira, f. Hansen; KS. 18.5.; M: Assurand Knud K.
 Kupferstick, Ethel, E.; bkg. 11.3.
 Kure, Jens Chr., Maskinm.; 12.11.; H: Camilla.
 Kuur-Hassager, Cathrine, Lærerinde, Frøken; 19.3.
 Kühl, Robert, Redaktør; 3.12.
 — Sofie Johanne, f. Sundberg; KS. 23.4.
 Kühle, Rich. Gottlieb, Fyrmester; KS. 31.5.
 Küster, Andrea, E.; 9.3.
 Kærn, Margr., f. Schiøler, Ribe; 12.1.
 Købke, Alfr. E., Fabrikant; 21.1.; H: Anna, f. Huusom.
 — C. A., Assistent* v. D.S.B.; 4.6.
 Kobler, Hilda, f. Wulff; 18.9.
 Köhl, Frederikke, E.; 24.3.
 Köhler, Astrid Sibbern; 23.12.
 Königsfeldt, Jenny, E.; 23.11.
 Kopcke, Jac. C. A., Gross.; 31.7.
 Lakjer, Sofus, Civiling.; 31.12.
 Lampe, Elna, f. Christensen; 13.11.
 — Wald., Købmand; 5.11.; H: Anna Lander, Anna, E.; 3.10.
 — Dagmar, E.; 18.5.
 — Dagmar, E. e. Handskefabr. L. P. L.; 13.11.
 — Fr. Carl Chr. Theodor, Toldforv.; KS. 21.5.
 — Wilhelmine; bkg. 30.1.
 Landsperg, Wilhelm, Tandlæge, Odense, bkg. 13.12.
 Lang, Johannes, Gartner, Hellerup; 3.3.; H: Sine.
 — Otto Theodor, Smedem.*; 22.4.
 Langballe, Carl Chr. Martin, Skuesp.; 21.12.; H: Ingrid.
 — Will., Overretssagfører, Branddir.*, Aarhus; 7.3.
 Lange, Antonia Emilie, Frøken; 25.1.
 — Elisabeth, f. Frederiksen; 6.7.
 — Emilie H. C.; 9.12.; Sst: Elna.
 — Heinrich, Restauratør, Tønder; bkg. 3.12.
 — Kirsten; 31.1.; F: Gunde L.
 — Ludvig Brønnecke, Antikvitetshdl.; 5.1.; H: Agnes.
 — Maja, Frk.; 24.3.
 — Max, Registrator; NBS. 2.4.
 — Olaf, Bødker; 6.9.
 — Rebecka, E. e. Fabrikant; 12.3.
 Lange, Joseph, Dir., Aalborg; 27.12.
 Langermann, H. M., Købmand*; 1.4.
 Langhorn, Kai; 24.3.; H: Soffi.
 Langkilde, Doris; 30.4.; M: Oscar.
 Langkjær, Karen Iris, f. Petersen; NBS. 26.2.
 Lanng, Rasmus; bkg. 21.1.; H: Hedvig.
 Lanny, Abelone, f. Holt; bkg. 11.8.
 Lantow, Carl F. M., Kontorchef*, Odense; 27.6.
 Larsen, Aage, Speditor; 14.5.; H: Dagny.

- Larsen, Aksel M., Landskabsmaler; 13.10.
 — Alfr., Kunstmaler; 23.1.
 — Anders, Sparekassedir., Baarup; bkg. 24.12.
 — Carl Aage, Hotlejer, Svendborg; 7.9.
 — Eduard, Seminarieforst.*; Dr. phil.; 30.9.
 — Ivar, Arkitekt, Tonder; bkg. 1.10.
 — Karl Albert, Overlærer, Tarup; 6.12.
 — Kr., Lærer* i Baring, Afholdsagitorator, Hillerød; 27.12.
 — L. A., Oldemand, Blikkenslagerm.; 12.10.
 — Laur. J., Afdelingschef; 6.5.; H: Agnes.
 — N. A., Skolekonsulent*, Professor; 10.6.
 — P. A., Lektor*, Ronnc; 28.4.
 — Robert Kontorchef i Falcks Redningskorps; 21.3.
 — Vilh. Borgm.*; Landinsp., Hillerød; bkg. 25.8.
 — Vilhelm, Oberstlojtn., Vicckonsul, Brisbane; 15.8.
 Larsson, Georg, Maskinfabr.; 14.11.
 Lassen, Augusta, f. Rosén; 21.6.; M: Stationsforst.* Ove L.
 — Augusta, f. Steenberg; 9.1.
 — Lis Hvenegaard, f. Neergaard Jensen, Selleberg; 9.7.; M: Halvor.
 Lau, Edv. Henrik, Købm.; KS. 26.2.
 — Martin Peter, Arkitekt*; KS. 6.8.
 Laub, O. H., Premierlojtn.; 18.9. v. Glumso.
 Lauenstein, H. C. F., Overtoldass; 28.4.
 Lauge-Petersen, Hans, Dyrklæge, Smidstrup; bkg. 12.2.
 Laugesen, Karen, Musikl., Fakse; 4.3.
 Lauridsen, Laurids, Komp., Organist, Skive; 8.1.
 Lauritzen, Poul, Gross., Fabr.; 1.2.
 Laursen, Marius, Fisker, Redningsmand, Agger; bkg. 10.10.
 Lautrup, Carl Chr.; 23.6. i Orsernsbrunn; H: Lone.
 Lehmann, Lilly, f. Rosenorn-Lang; 21.12.; E. e. Oberstlojtn.
 Lehné, Sofus; 21.1.; H: Ida.
 Lehnsager, Tonni, Filmsdir.; 31.1.
 Leicht, Rasmus, Litograf; KS. 28.2.
 Leidersdorff, G., Tomrerm.; 13.8.; H: Thyra.
 Leis, Helge; 20.1.; H: Else.
 Lembourn, Camilla, E.; 18.12.
 Lemming, Clara Margr. f. Geltzer, Nyborg; 18.5.; E. e. Kredslæge.
 — Henny, f. Mik-Meyer; 1.3.; M: Jørgen.
 Lemnitz, Chr. Heinrich, Fabrikant; FS. 5.7.
 Leth, Jørgen, Gl. Kongsgaard v. Usse-
 rod; 5.1.
 — P., Teglværksejer, Benløse; bkg. 2.5.
 Leth, Peter, Gross.; bkg. 14.12.; H: Magda, f. Funch-Thomsen.
 Leth-Møller, Jorgine; 15.6.
 Levinson, Thea Trappaud, E.; 3.8.
 Levinsohn, Ellen, f. Rau; 15.10.
 Levy, Knud Børge; 27.12.; H: Ketty.
 Leyssac, Paul, Skuespiller; bkg. 21.8.
 — Pierre N., Dommerfuldm.; 7.6.
 Licht, Marie, f. Hansen; 24.10.
 Lichtenstein, Thora, Lærerinde*; 22.9.
 Lie, Peter Johs., Graver; KS. 15.11.
 Lieberkind, Meta Elisabeth; 3.5.
 Liebst, H. J., Handskefabrikant; 17.7.
 Liengaard, Peter, Gdr., Landbrugs-
 kand., Uldum; 9.6.
 Lilholt, Marius, Civiling., Hjørring; bkg. 26.9.
 Liljedahl, Gustava Amanda, Frk.; 6.10.
 Lillelund, Chr. A., Konsul, Bruxelles; bkg. 23.10.
 Lilliendahl, Ragnhild; 13.6.
 — Robert, Malermester; 13.5.
 Lillienskiold, Karen Margretha; 21.8.
 — Clara, f. Fleischer; 31.12.
 Limkilde, Flora; 29.7.; M: Ludv. L.
 Lind, Chr., Skibsbym., Ronne; 4.10.
 — Ella, f. Ringling; 9.1.
 — Jens, Møllejejer, Hasle; bkg. 19.7.
 — Johanne, E.; 14.9.
 Lindahl, Dagmar Elvira; FS. 9.10.; M: Cand. jur.
 — Else, f. Skærup; 4.6.; M: Gösta L.
 Lindberg, Hermandine, f. Emme; 21.12.
 — Tove; 10.6.; M: Egil.
 — Valborg; 24.11.
 Lindegaard, Bertha, f. Nielsen; 4.3.; M: Ludvig.
 Lindemann, Viggo, cand. pharm.; 10.7.; H: Jenny.
 Lindemark, Alitha, Frue; 6.2.
 Lindgren, Harriet, f. Berthelsen; 5.2.; S: Dir. Erik L.
 — Sofie Frederikke, E.; 24.4.
 Lindhard, Knud, Tandlæge; 12.11.
 Lindseth, Elise, E.; bkg. 20.2.
 Lindskov, Christiane, f. Wiegand; 4.9.
 Lindstrøm, Vera, Skuesp.*; 13.8.
 Linné, Chr. Erik Albert; 10.10.; H: Valborg.
 Linné, P., Overretssagf.; 15.4.
 Lippert, Karoline Frida Therese, E.; KS. 29.11.
 Lipschitz, Hinda, E.; 7.2.
 Lissner, Erik Otto; 12.4.
 Lodahl, Anna, Asylbest.*; 19.4.

- Lohmann, Mathilde; 28.1.
 Lohmann-Kragh, Karen, f. Krommelbein; 6.7.
 Lohse, Enrique, Gross.; 31.10; H: Anna, f. Johansen.
 Lollesgaard, Annie, f. de Lony; KS. 13.11.; M: Sekr.
 — Rs. Hans, Bankdir.*; 28.12.
 Lomholdt, B. V. A. T., Stationsforst., Haslev; bkg. 19.11.
 — Lisbeth Margr.; 18.8. i Tyskl.; F: Kontorchef F. M. L.
 Lomholt, Marie Pagh, E.; 4.7.
 Lomholt-Thomsen, Ingeb., f. Diderichsen; 5.7.; E. e. Sognepræst.
 Lommer, Olivia, E.; 22.11.; S: Stig L.
 Longhi, Amalie, f. Leerhøy; 1.1.; M: Garverm., Odense.
 Lotinga, Morris, Ry; 6.9.
 Lotzfeldt, Johan Heinrich; 16.4.
 Lou, Edv., Købmand*; 25.2.
 Lous, Olaf Karl, Pensionist; 2.1.
 Lucas, Herm., katolsk Præst; 9.11.
 — Victor, Fuldm., cand. jur.; 27.4.; H: Marie, f. Børglum.
 Lumholdt, Christine, f. Zwicky; 8.11.; E. e. Dir. J. A. L.
 Lund, Aage, Forsøgsleder, Dr. agro.; 26.12.; H: Lillian, f. Thomsen.
 — Agnes, f. Hoff; 12.3.; M: Billedhugg.
 — Carl, Sognepræst, Lemvig; 5.4.
 — Carl A., Direktør; 7.7.; H: Vibeke.
 — Carl Vilh., Fotograf*; KS. 16.1.
 — Einer Th., fg. Kolonibest. i Thule, Aarhus; 21.11.
 — Eleonora Oligera, E.; 2.12.
 — Elisabeth, Viceinsp., Aarhus; bkg. 19.12.
 — Ellen, f. Thorsen; 24.11.
 — Herman A. R., Apoteker, Hedensted; 28.11.
 — Ingeborg, E. e. Toldinsp.; 28.7.
 — I. P., Skibsf.*; 22.8.
 — Jens, Købm., Maribo; 22.8.; H: Betty.
 — Linda, E.; 4.7.
 — Marie, Lotterikoll., Naskov; bkg. 20.2.
 — Martin, Fyrm., Enebærødde; bkg. 4.12.
 — O. T., Postkontrolør; 20.10.
 — Orla, Godsforvalter*, Svenstrup; bkg. 28.7.
 — R. L., Byraadssekr., Logumkloster; bkg. 18.5.
 — Tage, Hovedkass.* i Andelsbanken; 2.2.; H: Minna.
 — Valdemar, Grosserer; 29.3.
 Lundbyc, C. Peter L., Skoleinsp., mag. art.; 17.2.; H: Julie.
 Lundbye, Niels; 22.1.
 Lundgreen, Niels Chr., Entreprenør, Tillitze; bkg. 3.6.
 Lundin, Erik; 15.10; H: Ingeborg.
 Lunding, Lili; 10.3.; M: Lektor N. Chr. L.
 — Marie, E., Jels; bkg. 12.1.; S: Oberstløjtn.
 Lundkvist, Oruar Erik, Ingeniør, Helsingør; 25.2.; H: Ellen.
 Lundsteen, Ida; 1.5.; M: Daniel.
 — Julius, Gross.; 14.5.
 Lundstrøm, Axel, Kornet i Art.; 4.9.
 Lunn, Fr., Forpagter, Strentbjerg v. Knabstrup; 1.5.
 Lunøe, Chr., Bogholder; 23.12.
 Lusty, Jensine; 10.6.; E.
 Lübcke, Einar; 9.2.; Br: Ove L., Hornbæk.
 Lydom, Jens, Skibsf., Esbjerg; 19.1.; H: Kathrine.
 Lyhne-Thomsen, Osw., Bankass.; 15.4.
 Lyman, P. R. V., Civiling.; 20.1.; H: Ane.
 Lyngbye, Agnes; 11.6.; E. e. Forv. V. R. L.
 Lysgaard, Erna Caroline; bkg. 20.8.; M: Hoteldirektør.
 Lyster, Hans Edv., Billedskærer; 16.5.
 Lystrup, Ellen, f. Friese; 6.2.
 Lütken, Hulda, Forf., Bangsbostrand; 9.7.; M: Kunstmaler Jul. Jacobsen.
 — Otto, Ingeniør; KS. 5.8.
 Lyttik, Einar, Direktor*; 30.1.; H: Sigrun.
 Lützhöft, Hans, Propr., Landvæsenkomm., Pandrup; bkg. 16.11.
 — Ulla Hansine; 4.4.; M: Chr. L.
 Lyum, G. K. H., Fuldm.; FS. 5.8.
 Løber, Ella, f. Buch; 18.9.; M: T. W. B.
 — Thorv., Hovmester; 25.4.; H: Carla.
 Løffler, Dagmar, f. Hassell; 23.3.; E. e. Overretssagfører.
 — Dines; 23.12.
 Løhde, Sv. A., Landsretssagf., Aarhus; 24.8.
 Lønberg, Jacob F., Gross.; 19.9.
 Løve, E. L. N., Stationsforst., Assens; 3.10.
 Løwener, Henny, f. Eiler; 2.9.
 Løvenskiold, Alvilda, f. Mourier-Petersen; 17.12.
 — Mari; 30.11.
 Løventhal, Max; bkg. 12.8.; H: Johanne.
 Løytved, Ejn. Julius, Graver* v. Roskilde Domkirke; 16.2.
 Maag, Annette, f. Krøyer; 4.7.
 Maale, Mimi; 13.2.; M: C. R. M.

- Mackeprang, Marie; 29.1.; M: Ulrik.
 Madelung, Hjalmar; 24.3. i Vancouver.
 Madie, Einar; 26.9.; H: Helga.
 Madsen, Chr., Fabrikant; 1.5.
 — Ch. Sveistrup, Billedhugger; 1.9.;
 H: Carla.
 — Harald Melchior, Overgartner*
 — Henrik, Rektor*; 4.1.; H: Ellen.
 — J. C., Justitsraad, Byraadssekr.*,
 Odense; 23.2.
 — Margr., f. Nyholm, Vejle; 5.8.; E. e.
 Borgm. og Byfoged P. Th. M.
 — Marie Sofie Borch, Provstinde, Faa-
 borg; bkg. 8.4.
 — Poul, Bankdir., Propr., Kolding;
 26.11.
 — Stephan, Læge; 2.8.
 — Thomas Chr., Dir., Esbjerg; 4.11.
 Mægaard, Chr., Sogneraadsform. i
 Kvong, Lydum; bkg. 2.1.
 Mahncke, Herm., Dir.; 22.4.; H: Hilma.
 Maibohm, Johs. F., Cigarhandler*; 6.10.
 Maigaard, Alma Johanne, E. e. Koloni-
 best.; 19.4.
 Mailand, Dagmar, Frue, Frederikshavn;
 bkg. 12.11.
 Malling, Hortensia; 6.12.; E. e. Over-
 retssagf. Gust M.
 — Karen, f. Sæmod; 21.4.
 — Marie, Frue; 16.7.
 Mallinson, Albert, Komponist, Hel-
 singør; 5.4.; H: Anna Sophie.
 Malm, Axel, Ing.; 12.3. i U.S.A.; H:
 Alma, f. Meincke.
 Malmqvist, Kirstine, E.; 3.3.
 Malmstrøm, Clara, Frue, Bregninge;
 15.5.
 Maltesen, Gunver, Svendborg; bkg. 8.5.;
 M: Amtslæge.
 Malver, Aksel, Læge, Tandlæge; 21.12.;
 H: Sigrí.
 Mandal-Bertelsen, Inger; 28.1.
 Manley, Hertha; 20.1.
 Marlow, J. Aage, Ing.; 14.11.
 Marott, Fanny, E. e. Redaktør Emil
 M.; 10.1.
 Marstand, Birger, Tandlæge; 28.5.
 — S. V., Arkitekt, Bygningsinsp.*;
 26.4.
 — Tobias, Bagermester*; 26.4.
 Martens, Agnes, f. Starup; 6.3.
 — Asmus Henry Lenschau, Fabrikant;
 14.3.; H: Ingeborg.
 Marx-Nielsen, Gerda, Fruens Bøge;
 26.2.; M: C. C. M.-N.
 Mathiesen, Emil H., Skibsf.; 7.3.; H:
 Margr., f. Gønge.
 — Karen Johanne Magdalene; KS.
 1.4.; E. e. Trafikinsp.
 — P., Direktør, Hadsten; bkg. 8.5.
 Mathiesen, Chr., Direktør; 1.12.
 Matz, Lilly Rosendal; 15.8.; M: Knud
 M.
 Matzen, R. C., Kunstmaler, Søllerød;
 24.10.
 Mausten, Jens, Kommuelærer, cand.
 theol.; 30.6.
 Maxen, Ellen Garman, Forstanderinde,
 Sjølund; 18.6.
 Mayr, Pauline; 6.4.; M: Franz.
 Mazanti, Elisabeth, Frue, Kolding;
 bkg. 14.11.
 Meden, Max, Billedhugger, Kontorchef;
 7.2.
 Mehnen, Bertha, E.; 11.7.
 Meier, Hans Peter, Gdr., Hostrup Skov;
 bkg. 1.11.
 — Ingeborg, f. Cato; 18.10.
 Meier, Thorv., Direktør*; 16.3.
 Meincke, Henrik, Læge; 24.5.; H: Elly,
 f. Walther.
 Meisner, Johanne Cecilie, E.; KS. 14.5.
 Mejlbo, Gudrun, f. Plesner; bkg. 14.1.;
 M: Adjunkt.
 Mejlvang, Niels Møller, Proprietær*;
 30.12.
 Melchior, Emilie Lind; 20.3.
 — Karen; 27.8.; M: Louis A. M.
 Meldahl, George, 18.11.; H: Agnes, f.
 Struck.
 Meldahl, Julie, Malerinde; 29.1.
 Meldal, Amaie, Afdelingssygepl.*; 20.7.
 — J. H., Postkontrolør*; 2.3.; H:
 Astrid.
 Melgaard, Mette, E., Horsens; 17.3.
 Mellerup, Ellen, Læge, Taastrup; bkg.
 24.9.
 Melsing, Sv., Dir., Skuespiller; 8.6.
 Meltzer, Søren P. F.; 5.12.; H: Char-
 lotte.
 Messerschmidt, Johanne, f. Müller; 13.1.
 Metz, Alice, f. Heckscher; 4.11.; M:
 Moses.
 Meyer, Benny, Børnelæge; 16.4.; D:
 Elly Mik-Meyer.
 — Helen Sonja; Mo: Karly.
 — Julie, f. Hall; 19.5.
 — Karen Margr., Hessellund; bkg.
 23.4.
 — Metty, f. Andersen; 11.2.; M: Pro-
 kurist Otto M.
 Meyer-Johansen, Agnes, Holbæk; 6.4.
 Meyring, Ellen, f. Frost; 12.8.
 Michaelsen, Johan, Pastor emer., Hasse-
 ris; 26.11.
 Michalsik, S. Chr., Politiaass., Aaben-
 raa; bkg. 29.10.
 Michelsen, Rigmor, f. Pries; 27.10;
 M: Vilh. M., Koncertsanger.
 Mieritz, Karla, Restauratrice; 27.6.

- Mikkelsen, J. B., Apoteker, Fabrikant; 17.11.
- Mill, Ingeborg, f. Kildeberg, Lærerinde*, Aabybro; bkg. 28.11.
- Milner-Blomsterberg, Fritz, Kragerup; 5.7.; H: Karen.
- Moe, Ellen, Randers, E. e. Tandl. Carl M.; 12.7.
- Mogensen, Carl, Gross.; 10.4.
- Eline, f. Brännich; 7.2.
- J., Skibsf.* i D.S.B., Strib, 12.7.
- Margrethe, Viceskoleinsp; 5.2.
- Mohr, Johanne; 3.6.
- Møllerup, Johanne, Frk.; 13.7.
- Mine, E.; 5.7.
- Poul Børge; 9.2.; Sekretær.
- Moltesen, Helga, Frøken; 16.12.
- Moltke, F. C. M., Greve; 27.2.; H: Benedicte.
- Moltke-Leth, Kaj, Landsretssagfører, Odense; 28.9.
- Mommsen, Chr. Fedder, Assistent; KS. 16.4.
- Monefeldt, Pauline Marie, Frue; KS. 8.5.
- Monrad, J. C., Sagfører; 5.3.; H: Ebba.
- Monsrud, Ebba, f. Madsen; 9.7.
- Moos, Betty, f. Larsen; bkg. 4.9.
- Moritz, Anna, Frue; 15.4.
- Mortensen, P., Entreprenør; 31.8.
- Mose, Julie, f. Østergaard; 10.8.
- Mossfeldt, Elna; 28.6.; M: Hans M.
- Moth, Aage Herman, Forpagter*; 17.10.
- Moth-Lund, P. J., Teaterforlægger; KS. 11.11.
- la Motte, Chr., Redaktør, Dr. phil., MB*, Sønderborg; bkg. 23.7.
- Mottlau, Aage, Gross.; 28.7.
- Mouridsen, Mourids, Provst, Pastor emer., Kolding; 26.9.
- Mourier-Petersen, Astrid, f. Scholten; 18.6.
- Mousten, Jens, Kommunelærer, cand. theol; 30.6.
- Moyel, Laura, E. e. Kapt.; 2.5.
- Muchitsch, Esther, Lærerinde; KS. 25.10.
- Mudde, Jan, Journalist; FS. 10.5.
- Mulvad, C. C. A., Inspektør; KS. 18.10.
- Johanne, Frøken; bkg. 22.9.
- Munch, C. V. R., Realskolebest.*, Kolding; bkg. 23.12.
- Ida Marie, E.; 22.10; S: Manfred.
- Munck, Ed., Direktør*; 16.12.
- Munkeboe, K. L.; 29.12.
- Marie; 20.2.; M: K. M.
- v. Munthe af Morgenstjerne, Therese, Frøken, Stiftsdame i Vallø; 14.10.
- Munthe-Riis, Olive S. W., f. Burfitte; 9.9.
- Muurmann, Ebba, f. Munch-Sørensen, Forst.; 2.11.
- Mygind, Edith Margr., f. Cortsen; 8.4.; M: Sven.
- Martin, Lokomotivf.; 5.12.; H: Johanne.
- Myklevand, Borghild; 27.4.
- Müller, August, Købm., Tønder; 26.4.; H: Annemarie, f. Laue.
- C. J., Tekstilfabr.*; 15.4.
- Carl Johan, Dir. i Gaskompagniet, Odense; 15.4.
- Cecilie, Pastorinde; 17.6.
- Georg, Distriktsfuldm.*; 7.10.; H: Astrid.
- Kaj, Kontorchef i Finansmin., cand. polit.; 27.1.
- Magdalene Annette, f. Bruhn; 6.5.; M: Apoteker Hartvig M.
- Münchow, Dorteia, f. Thomsen; 23.5.
- Münster, Gutzom P., Pastor emer.; 8.11.
- Münter, Fr., Kaptajn, Kmjkr.; 28.12.
- Mæhl, Georg Ad., Dir., Newcastle Austr.; 23.2.
- Mølbach, Jens, Lærer*, Organist*, Horsens; bkg. 25.3.
- Mølck, Ane Marie, Lillerød; 31.5.; M: Chr. M.
- Møller, A., Skibsf., Aabenraa; bkg. 28.1.
- Aage, Skibsing., Aarhus; bkg. 7.4.
- Albrecht, Øjenlæge, Fredericia; bkg. 11.12.
- Andreas G., Bogholder, Kalundborg; 29.4.; H: Dagmar.
- Antoinette, Aarhus, E. e. Fabrikant I. C. M.; 14.9.
- Carl Mar., Redaktør*, Landbrugs-kandidat, Horsens; 3.1.
- Christiane Marie, f. Schwensen; 17.5.; E. e. Gross. G. M. M.
- Daniel, Kass.* v. Sukkerfabr.; 23.9.
- Elizabeth, Frk.; 13.4.
- Emilie, f. Steensen. E.; 30.12.
- Emilie, Odense; bkg. 2.10.; E. e. Skolebest.
- Emilie, 18.1.; E. e. Telefonfabrikant, Horsens.
- Helga Lemberg, f. Hansen, cand. polit.; 19.11.
- Holger Edv., Gross.*; 30.7.
- J. M. J., Kaptajn; 9.3. i Long Beach.
- Jense Christiane, f. Lund; 10.6.
- Johanne, Vejle; 25.5.; E. e. Sagf. P. M.
- Julie Monsted; 6.1.
- K. K. F., Skibsf.* i D.F.D.S., Svendborg; 18.6.
- K. N., Propr., Løjtn., Ulriksdal; 1.2.
- Kai Ola; 16.7.; H: Karen.

- Kristian, Arkitekt, Bygningsinsp., Aarhus; 30.4.
 — Maggie, E.; 14.2.
 — Marie Sofie Tørsting, f. Horstmann; KS. 5.3.
 — Mogens Tscherning, Hollændergaarden v. Middelfart; 18.5.
 — N. Chr., Tandlæge, Dyrslæge, Aarhus; 22.11.
 — Oscar, Fabrikant, Vedbæk; 1.6.; H: Asta.
 — Otto, Kommunalæge, Holte; 14.9.
 — Peder, Købm., Thisted; 1.10.
 — P. S., Maskinhandler, Holbæk; 20.7.
 — Rs., Gaardejer, Herkegaard; 15.12.
 — Rich., Overretssagf.; 26.6.
 — Sophie, E. e. Læge i Horsens; bkg. 11.2.
 — Thorkel, Arkitekt, Aarhus; bkg. 23.12.
 — Torben, Smedem., Nykøbing F.; 15.8.
 — Vilhelmine, f. Stahlschmidt; 21.2.; E. e. Stationsforst., Masnedsund.
 — Vira, f. Neuhans; 17.4.; M: Erik.
 Møller-Hansen, C. J., Postmester*; bkg. 6.11.
 Møller-Holst, Carl Fr., Trafikkontrolør*, Rungsted; 13.6.
 Møllerstrøm, Anna; bkg. 16.2.
 Mølsted, Dorthea, E.; 28.10.
 Mønsted-Hansen, Frida, f. Fromberg; 3.11.
 Mørch, Alma, f. Jørgensen; 21.3.
 — Ellen; 6.2.; M: Aug. M.
 — Erik, Ingeniør, Direktør; bkg. 5.11.
 — Erik Albert, Prokurist; 31.8.
 — H. C. V., Telegrafkontr.*, Translatør; 14.6.
 — Jennie, f. Thorning; 23.1.
 Mørner, Ragna, Oberstinde, f. Mazanti; 8.4.
 Nancke, Elisabeth, Sygepl.*; 20.1.
 Nathan, Emanuel, Vognmand; 21.1.; H: Ellen.
 — Harry Ludvig Moses; 20.6.
 Nathansohn, Elisabeth Marie, f. Vergo; 29.4.; M: Mozart N.
 Nathanson, Samuel Leopold, Bankfuldm.*, Kgl. Transl.; 5.12.; H: Ingeborg.
 Neelmeyer, Hugo Rud. Fritz; 3.12.
 Neergaard, Carl, Museumsinsp.*; 30.4.
 de Neergaard, Elna Mathilde; 26.6.
 Neergaard, Holger, Propr.*; 7.12.
 — Paula, Sygeplejerske*; 27.11.
 Neergaard-Møller, Jens, Direktør; 18.7.; H: Laura.
 Neerup, J. P., Redaktør; 19.2.; H: Margr. Host N.
 — Otto, Hærdemester*; 12.5.
 Neesbye, Charles, Stabssergent*; 9.11.
 Nehm, Laura, f. Bisted; 14.2.
 — Marie; 18.7.
 Nestel, Erwin, Vicekonsul; 25.2.
 Neubert, Aug. Jac. Herb., Fabrikant; KS. 22.7.
 Neuhaus, Even, Fotograf; 20.4.
 — Laura, E.; 6.9.
 Neumann, Poul C. B., Direktør; 7.9.
 Neye, Christiane, Frue; 16.2.
 Nielsen, Andr. Eyndhoven, kgl. Tansl.; 5.5.
 — Axel Malte, Pastor emer.*, Give; bkg. 10.5.
 — C. M., Toldinsp., Fabr.; 24.6.
 — Carl Chr., Dir., Odense; 23.3.
 — Chr., Metodistpræst*, Horsens; 18.7.
 — Chr. Møller, Bankbest.*; 14.6.
 — Dan, Læge, Tryggelev; bkg. 15.8.
 — Erhard, Dyrslæge, Snertinge; bkg. 24.7.
 — Fritz Bülow, Dir., Ing.; 7.8.
 — Gustav, Læge, Sakskøbing; bkg. 28.7.
 — H. P. Kastrup, Tomrermester; 27.5.
 — Ingvard, Direktør*; 14.11.
 — Julius, Sagf., Aalborg; bkg. 24.7.
 — Karl, Tandlæge; 29.4.; H: Kamilla, f. Jøhnke.
 — Laura Marie, Overmalerinde; 13.5.
 — Marie, Lektor, Tarm; bkg. 2.6.
 — Marius Chr., Kordirigent, Odense; bkg. 25.4.
 — Martin, Apoteker, Esbjerg; 4.1.
 — N. J., Oberst, Odense; 25.3.
 — Peter Henrik, Kredsdyrlæge*, Maribo; 28.5.
 — Poul, Civilingeniør; 26.1.
 — Robert, Landsretssagfører, Odense; bkg. 23.9.
 Nienstädt, Max R., Direktør; 15.2.; H: Michelle.
 Nissen, Svend, Provst, Sognepræst, Hvedstrup-Flong; 13.7.
 Nobel, Chr. P.; 17.7.
 — N. C., statsaut. Revisor; 24.8.
 Nohr, Vilhelm, Afdelingsing.*, cand. polyt.; 2.10.
 Nord, Dagmar, f. Jensen; bkg. 13.2.
 van Norde, Henriette; 11.4.
 Nordlunde, Julie; 2.4.; M: Holger.
 — Monna, E.; 29.1.; S: C. Volmer N.
 Nordsig, Emma Johanne; 18.6.
 Noren, Gustav, Ministerialbetjent; KS. 15.4.
 Norlev, Chr., Sognepræst, Vangede; 4.12.

- Norn, Rigmor, Kommunelærerinde; 26.6.
- Norrie, Will., Forf., Dir.* f. Det kgl. Teater; 30.9.
- Norrig, Oscar, Kontorchef* i Frihavnen; 1.9.; H: Johanne.
- Norup, Harriet Rosing, Lærerinde*; FS. 7.8.
— Kirsten Marie; 25.5.; S: Volmer N., Violoncellist.
— P. Chr., Slagterm.; 3.7.
- Nottelmann, Johs., Bagerikonsulent; 23.10.
- Noye, Martha Marie Anne, f. Ruthenberg; 23.2.; M: Georg.
- Nyberg, Karen; 22.4.; Mo: Charlotte.
- Nybo, Yelva; bkg. 4.1.; E. e. Dyr læge.
- Nyborg, Nora; 22.7.; M: C. T. N.
— Poulina Marie, Pejemoder* v. Vaisenhuset; 3.7.
- Nyboe, M. Ib, Civilingenior; 24.7.
— Niels Ed., Malerm.*; 22.12.
- Nyfeldt, Albert; 17.5.; H: Augusta.
- Nyholm, Carla, f. Fog, Generalinde; 28.11.
- Nymann, Kr., Propr., Maribo; bkg. 26.4.
— Leon; 15.4.; H: Else.
- Nyrop, Kamma; 2.4.
- Nærum, Laurits V., Købm.*, Humlebæk; 18.7.
— Olaf, Arkitekt; 16.5.
- Næsby, Sophie, f. Voigt; 24.2.
- Nøkkentved, Johs., Beregnerfuldm.; 16.9.
- Nørgaard, Anders, Gross.; 8.2.; H: Inga.
— J. Møller, Gdr., ML., Vraa; 13.8.
- Nørregaard, R. A., Ingenior, London; 15.2.
- Nørrelund, Sigrd Solvejg; 24.3.
- Nørring, Cathrine, f. Petersen; 7.4.
- Norskov, Sofie, f. Bigum; 13.5.
- Ø**bbekjær, Jenny; 1.10.
- Odén, Gerd, f. Andersen; 28.1.
- Oderwald-Lander, Aage, Skuesp., Aarhus; bkg. 18.11.
- Oehenschläger, Kamma, Sangerinde, Rom; bkg. 21.2.
- Offenberg, Asta; 11.3.; D: Kate Bornebusch.
- Ogilvie, Arthur, Repræsentant, Skanderborg; 4.6.
- Ohlin, Elly; 24.3.
- Ohlmann, Georgia, f. Ungersen; 8.1.
- Ohmeyer, Aage Lüttau, Overkontr.* i D.S.B.; 26.3.; H: Ingeborg.
- Olander, Sophie Magdalene, f. Theilgaard; 7.10.
- Oldenburg, Erik, Landsdommer*; 8.9.; H: Ursula, f. Müller.
— T. V., Overlæge*; 13.12.
- Olivarius, Anna Justine, E.; 26.12.
— Charlotte de Fine, f. Andersen; 6.5.; E. e. Arkitekt.
- Olivarius-Jürgensen, Ragnhild, f. Sveistrup; 17.8.; M: Konsul, Randers.
- Olsen, Chr. A., Gross.; 22.7.
— Johan, Bogtrykker; 25.2.
— Otto, Komp., Violoncellist; 11.2.
- Oltmann, Ninon; 25.4.; M: Jorgen.
- Olufsen, Hansine, Professorinde; 4.4.
- Oppermann, Caroline, Lærerinde, Frue, Rodby; bkg. 22.5.
- Ording, Teckla, E.; 4.3.
- Orkild, Anna, E. e. Arkitekt; bkg. 21.4.
- Ostenfeld, Anna Catharina; 15.7.
— Agnes; 26.3.
— Ellen, f. David; 6.6.
- Ostenfeldt, Ejner, Pianist, Kalundborg; bkg. 30.3.
- Osterhammel, Alma; 30.9.; E. e. Dir.
- Ostermann, Alvida Edvardine, f. Lembcke; 21.8.; S: Ejnar O.
- Otto, Henriette, f. Gütthler; 1.5.
- Outzen, Chr., Havnefoged*; 7.10.
- Overgaard, Aage, Propr., Balle Nygaard; bkg. 28.1.
— Ellen, f. Simmelkjær; 12.9.; M: Dir., Dr. techn. Chr. O.
— Henning, Bankbogholder; 20.6.
— Henriette, E. e. Kaptajn; 21.5.
— Herm., Maskininspektør; 11.1.; H: Christine.
- Packert, Ewald, Forvalter; 27.1.
- Pagh, Marie, E. e. Toldass.; 28.12.
- Pál, Julius F.; bkg. 10.9.; H: Alma.
- Palle, H.-P., Købmand; 18.5.; H: Oluffa.
- Palm, Thorvald C., Værkm.; 18.7.
- Pang, Peter, Købm.*, Horsens; 1.3.
- Pantmann, Marie; 9.1.
- Pape, Astrid Fænø, Frue, Vejle; bkg. 5.11.
— Tove, f. Madsen; 6.11.
- Parkholm, O. L., Korpsolf.; 13.4.
- Pasgaard, Laur., Fabrikant; 20.2.
- Patursson, Joannes, Lagtingsmand, Kongsbonde, Færøerne; 2.8.
- Paulin, Ragnhild, E.; 19.3.
- Paulmann, Marie, f. Kluge; 25.1.
- Paulsen, Bertha, f. Greffel, E. e. Dir. G. P.; 19.11.
— Jens, Dir. f. Taxa; 25.5.; H: Signe.
- Pautsch, Carl; 16.7.; H: Laura.
- Pedersen, Georg, Elektricitetsværksbestyrer, Svendborg; 13.12.

- Pedersen, H. Chr., Gdr., MA.*; 16.5.; S: Red. Wald. P., Slagelse.
- Holger, Sygehusinsp., Aarhus; 19.10.
- Kathrine, f. Landt, Kommunal.*, Viborg; 20.3.; M: Viceskoleinsp.
- N. F., Toldkontrolør*; 17.3.
- P. Chr., Gross., Hermosegaard; 3.3.
- Soren, Frugtross.; bkg. 20.12.
- Thora, Professorinde, cand. mag.; M: Prof. Johs. P.; 13.9.
- Peez, Emmy, Fru; 24.11.
- Pehrsson, Henriette C. E., f. Eggers; 10.10.; E. e. Bryggeridir., Viborg.
- Peich, Eva, f. Preisler; 19.9.
- Penter, Else, f. Trønning; 6.3.; M: Gross.
- Penther, Ovitta; 13.12.
- Penzien, Kirsten, E.; 21.1.
- Peret, Olga Roseline Marie, Frk.; 2.1.
- Petersen, A. A., Trafikkontrolør, Roskilde; 22.1.
- A. C. E., Kontorchef i Haandværkerforen.; 26.3.; H: Yrsa.
- Bothilde, f. Fog, Enkepastorinde; 1.7.
- Borge Mølgaard, Læge, Strynø; 31.3.; H: Else.
- Carl Emanuel, Gross.; 5.5.; H: Emma.
- Carl, Isenkræmmer; 29.4.
- Chr., Civiling., Birkerød; bkg. 13.4.
- Dagmar, Kancelliraadinde; 27.9.
- Frederik, Direktør; 13.7.
- Georg E., Kontorchef; 27.8.
- H. P., Maskinfabr., Nyk. F.; 26.7.
- Henning E., Docent, Dr. phil.; 23.5.
- Holger, Hospitalsinspektør, Aarhus; bkg. 20.10.
- Holger L. T., Postmester*; 2.11.
- Ina Margr. Gram, f. Hanson, Tandlæge; FS. 2.1.
- Jakob, Kontorchef v. K.T.A.S.; 10.12.
- Jørgen, Sagfører, Varde; 6.3.
- Kristen Kehler, Skoleinsp.; 18.10.
- Otto, Dir., Automatfabrikant; 11.3.
- P. C., Statshusm., ML.; bkg. 23.4.
- V. Lindegaard, Dr. theol., Aarhus; 11.6.
- Vald. Harald, Stationsforst.*; 4.1.
- Petersen-Geltzer, A., Skovrider, Dronninglund; bkg. 27.6.
- Petri, Johanne, f. Dreyer; bkg. 14.10.; M: Sognepræst* til Nr. Jernløse.
- Olaf, Arkitekt; 24.9.
- Pfeiffer, Max, Restaurator; bkg. 7.8.
- Philipp, Axeline, f. Duckert; 12.3.; M: Ax. P.
- Pingel, Betty, Svendborg; 30.6.
- Piper, Ella Elisab., f. Dörner; 9.10.
- Plaschke, Carl Ludvig, Snedkerm., Nykøbing F.; 13.3.
- Fritz, Konstruktor; 3.2.; H: Edith. Plum, fr. Langkilde, Boghandler; 17.5.
- Plum-Rasmussen, Einar; 14.3.
- Pohl, J. M., Købm., Sorø; 1.5.
- Pontoppidan, Fr., Overlæge, Dr. med.; 5.11.
- Johanne, f. Segelcke; 9.9.; E. e. Prof. Knud P.
- Popp-Madsen, Peter, Handelsrejsende; 18.11.
- Pors, H., Fotograf, Silkeborg; 19.7.; H: Marie.
- Porsdal, V., Translatør, Kaptajn; 23.4.
- Vilhelmine; 2.1.
- Poschmann, C. C., Arkivar u. Mag.; 6.7.
- Poulsen, Aage, Violoncellist; 28.4.
- C. K. C., Dommer*; 13.6.; H: Inge, f. Hartnack.
- Carl P., Garvermester, Maribo; 7.2.
- Chr. E., Dir. i Taxamotor; 4.8.; H: Marianne.
- Elisabeth, f. Sadolin, cand. polyt.; M: Underdir.
- Hans, Dir., Næstved; 15.8.; H: Semona.
- J. B. M., Kaptajn, Amtsvejsinsp.* i Tønder; 2.1.; H: Ellen Margr.
- Knud, Forfatter; 27.4.
- Poul, Dyrslæge, Jægerspris; 31.7.
- Prahl, Harriet; 17.2.
- Predbjørn, Rittta, f. Richter; 9.5.
- Prehn, Frode Fr., Overmontør; 13.7.
- Preisler, Sophus Chr., Gross.; NBS. 4.6.
- Prieme, Laur. Edv. Wile, Faktor; KS. 31.5.; S: Redaktionssekr. P.
- Pries, Emma; 4.4.; Sst: Emma Grabowski.
- Prior, Ejnar, Gross.; 21.12.
- Henrik, Fabrikant; 20.1.; H: Grace.
- Wm. Wain, Generalløjtnant; 9.3.
- Prip, Jørgen Caspar, Overtoldvagtm.*; 31.5.
- Prytz, Joh. Fr. Holger, Civiling.; KS. 4.5.
- Quaade, Camilla; 7.5.; H: Marie.
- Nicolette, f. Grønbech, E.; 2.11.
- Quist, Chr., Købm., MB.*, Hjørring; bkg. 22.3.
- Quistgaard, Anna, E.; 20.3.
- Qvist, Henrik Sofus, Gaardejer*; 17.2.
- Qvistgaard, Juliane Elisab. Marie, Forstanderinde*, Neksø; 12.11.
- Petrie, E., Vemb; 25.10.
- Qvortrup, Jørgen; 28.12.
- Raae, Hans Edv., Driftsbest.*; 16.7.
- Lauritz; 10.11.; H: Elna.

- Raahauge, Betty, f. Funck; 19.5.
 Raaschou, Frederikke, f. Blicher-Nielsen; 16.2.; M: N. V. R.
 Raben-Levetzau, Nina (Suzanne), Enkelensgrevinde, Aalholm; 9.3.
 Rabenhorst, Max, Travtræner; 17.9.; H: Irma.
 Rabinowitz, Hinda; bkg. 2.4.; M: J. D. R.
 Raether, Grethe, f. Hass; 25.1.
 Raff, Emil Th.; 23.5.
 — Fernanda, f. Jacobsen; 11.10.
 — Theodora C., f. I.arsen; 19.1.; E. e. Bogbinder.
 Rafn, H. J., Kap.* v. Kbhvns. Domkirke, Rømo; 8.12.
 — Nicoline, f. Schoubye; 7.11.
 Rahbæk, Søren, Gdr., Branddir., Tarm; bkg. 28.12.
 Rahlf, Marie Elisabeth, f. Risom, Kommuelærerinde, Aarhus; M: Overl.; — Kirstine Marie Elisabeth, f. Sørensen; KS. 17.4.
 Ramsing, H. N., Generalmajor, Byhistoriker; 20.1.
 Rander, F. C. C. T., Toldforv.*; 20.5.
 Randerup, Kai O., Slagterm.; 24.8.; Mo: Agnes.
 Rantzau, Chr., Kmhr., Hofjægerm., Lensgreve, Krengerup; 15.1.
 Rasch, Anker, Apoteker, Aarup; bkg. 6.7.
 — Betzy; 28.1.; Br: Ove.
 — Cornelius, Gdr., Lund; bkg. 23.3.
 — Kate; bkg. 15.2.; E. e. Forst., Svendborg.
 — Kathrine, Oversygepl.*, Frk.; 15.2.
 — Louise; 18.1.
 — Thyra, f. Holten, Stenkilde; 18.9.; M: Peter R.
 Raslund, A., Slagteridir., Aalborg; 25.2.
 Rasmussen, Ax., Dyr læge, Brobyværk; bkg. 16.12.
 — Carl, Værkstedschef* v. D.S.B., Aarhus; 31.1.
 — Carl Breining, Civiling., Kalundborg; 3.2.; H: Anne-Marie.
 — J. P., Læge, Fakse; 6.2.
 — Lorentz, Teaterdir., Odense; 20.12.
 — M. A., Lektor*, cand. mag., Viborg; 12.7.
 Rathje, Laur., Hotelejer, Lemvig; bkg. 27.12.
 Raunslund, N. P., Tandlæge, Femmøller; bkg. 9.4.
 Ravn, Lucia Nikoline, f. Bech; KS. 28.5.
 — Marie, Næstved; bkg. 26.3.; E. e. Fabr., Snedkerm.
 Ravn-Jonsen, Ditlev, Hovmester; bkg. 10.5., d. i Ostgrønland.
 Ravn-Jonsen, Johs., Direktør; 8.9.; H: Ingeborg.
 Ravnild, Betty, f. Melchior; 8.1.
 Ravnkilde, Johannes, Gross.; 28.5.; D: Edith.
 Ravnkilde-Larsen, Niels, Dir., Konsul, Aalborg; 24.9.
 Redøhl, Magna, Skuesp.; 17.11.
 Reenberg, Julius, Solvpletterer; 7.5.; H: Agnes.
 Refer, Herluf, Arkitekt; 24.3.
 Regeur, Jean, Gross.; 16.7.
 Rehberg, Karen Sofie; 13.1.
 Reiffenstein, Charlotte, f. Meyer; FS. 5.8.
 Reimann, Georg, Repræsentant; 7.11.
 Reimers, Otto, Blikkenslagermester*, Spang; bkg. 14.1.
 Reinbach, Gordon; bkg. 18.4.
 Reinbothe, Augusta, f. Olsen; 10.5.
 Reingaard, Th., Kontorchef*; 5.12.; H: Maria, f. Aistrup.
 Reinholdt, Jacob, Politiaass.*; 10.4.
 Reinstrup, Ingeborg Carla, f. Agner; 18.5.; M: Holger.
 Reitung, Halfdan, Læge, Kbh.; bkg. 3.12.
 Remien, Chr., Civiling.; 9.7.
 Remmer, Niels Chr., Stationsforst.*; 25.5.; H: Oline, f. Kesselhalm.
 Reumert, Preben Ponsaing; 28.4. i New York.
 Reventlow, Margrethe, Komtesse; 11.6.; Br: Stiftamt.
 Reyn, Ebba, f. Wulff; 2.7.
 — Elisabeth, f. Finsen; 25.1.; E. e. Overlæge.
 — Henriette, 7.10.; E. e. Gross. Vald. R.
 Rhodin, Augusta, E.; 17.6.
 Riber, Martin, Købm. i Buffalo; 23.6.
 Ribold, Nanna, Nakskov; 4.4.
 Richardt, G. P., Isenkr.; 10.2.; H: Ellen.
 Rieck, Marie Amalie Wilhelmine, Trænkær; bkg. 30.3.
 Rieneck, Georg Ludvig; 10.2.
 Rievers, Vitus, Gross.; 8.3.
 Riis, Juliane, f. Krog; 2.5.
 Riis-Magnussen, Franciska, E.; 17.12.
 Rindorff, Kield Valler, stud. jur., Odense; bkg. 11.2.
 Ring, Ellen, Froken; 22.2.
 — Henning; 5.1.
 — Ingeborg; 19.6.
 — Oluf, Komp., Seminarielærer, Skaarup; 26.4.
 Ringsted, Knud, Gross.; 28.9.
 Rischel, F. G. A., Kommandor* i den siamesiske Marine; 21.12.
 Risom, Mathilde Christine, f. Claudi; 25.11.

- Ritzau, Anna, E.; 4.2.
 Rixen, Helen; 5.12.
 Rodian, Sigfr., Pantefoged; 4.12.
 Roed, Ingeborg Sofie; KS. 19.7.; M: Afdelingschef.
 — Jens Peter, Direktor; 9.1.; H: Karen.
 Roepstorff, Kate, E.; 24.7.
 Rohde, Gabriele; 5.4.; M: Godsejer, Overgaard.
 Rohde-Andersen, H. J., Ingeniør; bkg. 2.6.
 Rohleder, Carl, Gaardejer*, Frederiksværk; 14.4.
 Rohn, Guldborg Freja, f. Henckel; KS. 3.12.
 Roikowitz, Hulda, E.; 15.1.
 Rosen, Caroline Christine, f. Koch; 19.6.
 — Helga Louise, f. August; M: Politimester*.
 v. Rosen, Sophie, Frøken; 14.7.
 Rosenberg, E. C., Bogtrykker; 1.3.
 — Ernst Peter, Læge; 3.2.; H: Alma.
 Rosendahl, Anna, E. e. Kontorchef, Vejle; bkg. 16.8.
 Rosendal, Jens; 6.1.
 Rosenfalk, Chr. E., Kunstmaler, Konservator; KS. 8.6.
 Rosenkrantz-Theil, Otto Emanuel, Værkfører; KS. 29.11.
 Rosent, Viggo, Lektor, cand. theol., Aabenraa; 10.2.; H: Margrethe.
 Rosenorn, M. C., Overplantor v. D.S.B., Roskilde; 8.12.
 Rosing-Schow, Finn, stud. mag.; 31.10.
 Ross, Sv. Aage, Læderhandler; 3.4.; H: Anna.
 Ross-Jensen, Will, Konditor, Frederikssund; 5.6.; H: Anna.
 Rosing, Marie, E.; 28.8.
 Rostrup, Aage, Snedkerm., cand. theol.; 17.1.
 Roulund, Jorgen Rasmus, Gross.; 25.1.
 Rubak, J. J., Provst, Pastor emer., Lyngby; 21.3.; H: Helga.
 Ruben, Moritz Meinert; 9.2.; H: Bertha.
 Ruelokke, Kurt Theodor, Konstruktor v. Orlogsværftet; 12.11.
 Rump, Ad. Vilh., Civiling.; 9.11.
 Rune, Karl Chr., Maskinm., Odense; 4.3.
 — Max Ulrich, Klitplantor, Stenbjerg; 4.2.
 Rydberg, N. C., Skibsf., Strib; bkg. 8.3.
 Ryder, Robert; bkg. 10.9.
 Ryding, Anna Petrea, f. Holm; 13.2.
 Rye, Agnes, Frue, Randers; 3.9.; M: Bogtr. Vald. R.
 — C. Vald., Bogtr., Randers; 3.9.
 Ryt-Hansen, C., Direktor; 21.2.
 Roder, Fr., Tomrerm.; 27.10.
 Rodvig, Johs., Metodistpræst, Svendborg; bkg. 20.11.
 Rogind, P. O., Kontorchef i Finansmin.; 3.8.; H: Thyra.
 Rodgaard, H., Skibsfører*; 17.3.; H: Dorthea.
 Ronnebak, Helga; 19.7.; M: Sv. R.
 Rønno, Philip Hindenburg, Civiling.; 16.7.
 Ronø, Mimi, Roskilde, E. e. Planteskoleejer; bkg. 16.9.
 Rordam, Valdemar, Forfatter*; 13.7. i Holbæk.
 Saabye, Johs., Civilingeniør; 4.1.; H: Fritze.
 Sacht, Charlotte Schouboe; 19.5.
 Sager, Kristine; 2.7.
 Sahl, K. R. A., Trafikinsp.*; Aarhus; 8.3.; H: Olga.
 Salicath, Camilla, f. Lyngbye; 12.3.; D: Alix.
 Sally, Peter Fr., Propr.; FS. 16.1.
 Salomon, Holger; 13.3.; H: Burcharda.
 Salomonsen, Axel, Overretssagf.; 20.9.
 — Einar, Læge; 25.10.
 — Joseph; 22.8.
 — Lauritz, Gross.; 18.9.
 Salto, Alma, Skolebest.*; 3.4.
 Salversen, Adolf, Købm.; 16.8.
 Samson, Herman, Gross., Manufakturhandler; 25.12.
 Sand, Karen, E. e. Bødkerm.; KS. 8.9.
 Sandby, Frederik, Læge* i Sdr. Jernløse; 22.12.
 — Henrik, Ingeniør; bkg. 23.4.
 — Louise Augusta, f. Benzon; 18.11.
 Sander, Alice; 23.1.
 — Hans; 12.10.
 Sandgaard, Chr., Købmand, Stege; 18.4.
 Sandgren, Maria; 12.6.; M: Sv. S.
 Sanger, Evald, Præst v. Frihavnskirken; 25.7.; H: Elisabeth.
 Sarotti, Emil William, Fabrikant; 8.7.
 Schmidt, Bertha, Sekr.*; 12.11.
 — Bodil Secher, Sygepl., Odense; bkg. 26.7.; F: Provst.
 — Carl Edv. Rottwitt, Propr.* i Snekersten; 9.3.
 — Chr., Amtstuefuldm., Varde; bkg. 19.11.
 — Claudius; 27.8.
 — Fred., Prokurist; 5.5.
 — Freja; 27.12.; E. e. Skolebestyrer Aug. S.
 — G. E., Branddir.*; Civiling.; 27.6.
 — Hakon, Købm., Middelfart; 30.10.
 — Hanne, Marstal; bkg. 12.1.; E. e. Skibsf.
 — Hans, Arkitekt, Roskilde; 19.11.

- Schmidt, Henriette, f. Schmidt; 28.12.
— Joh. Demant, Fuldm. i Statsanst.; 27.1.; H: Frida.
— Jørgen Haagen, Regissor; FS. 13.3.
— Kirsten, f. Fredberg; 2.1.
— Laur. Theodor, Prokurist; 27.10; H: Valborg, f. Clement.
— Louise Marenthe, f. Buhl; 28.12.; M: Kontorchef N. J. S.
— M. H., Direktør, Skive; 10.7.; H: Louise.
— Margrethe, Frue, Kollund; bkg. 13.8.; M: Gdr. Hans S.
— Nicoline, f. Toft; 13.10.
— Sofie Johanne, E. c. Murerm. J. P. S.; 7.10.
— Svend, Kornet; 16.9.
— Svénné, Statsadvokat, Aalborg; 13.1.
— Victor V. C., Marineingenør; 5.3.; H: Jenny.
- Schmith, Alma; 13.7.; E. e. Arkitekt Eli S.
— Cecilie Birgitte, f. Sperling; 5.9.; E. e. Sparekassedir., Køge.
— Knud, Apoteker, Gudumholm; bkg. 6.11.
- Schnabelrauch, Karl, Faktor; 24.4.
Schnack, Fr., Forpagter, Gørslev; bkg. 11.10.
Schneider, Fredline, f. Svensson, E.; 27.5.
- Scholl, Ingeb. Catrine, f. Nielsen; 8.7.
Schou, Britta, f. Günther; 1.6.; M: Bertel S.
— C. A., Kommandør; 15.6.
— Elna, f. Steen-Jensen; 5.3.
— Flemming Dohm, Boghandler; 6.9.
— Georg, Forretningsfører*; 1.3.; H: Jeannette.
— Kirsten, f. Johansen; 18.1.
— Laurits, Civiling.; 8.5.; H: Camilla.
— Minna Johanne, f. Larsen; 22.3.; M: Juhl S.
- Schoubye, Ida, f. Heinrichsen; 4.11.
Schoustrup, Mathilde; 11.8.; D: Mona Storm.
- Schouw, Marie, E.; 1.9.; D: Ingeb. Schou Wiegandt.
- Schreimer, Eigel Hilmar, Direktør; KS. 23.3.
- Schröder, Augusta Caroline, f. Lindberg; KS. 23.4.; S: Emil.
— Elna, Frøken; bkg. 8.11.
— Emmy, f. Kruus, Esbjerg; 8.6.; M: C. F. S., Bankbogh.
- Schultz, Alma, f. Sorensen; 2.7.; M: Rob. S., Overing.
— Astrid, E.; 28.11.
— Clemens, Bagermester; KS. 21.9.
- Schultz, Dagmar; 31.3.; D: Inge.
— Emma Karoline, f. Kier; 27.10.; M: Overretssagf. Aa. S.
— Fritz, Gross.; 28.10.; H: Alfride.
— Louise; 11.9.; E. c. Kapt. A. E. M. S.
— Mimi, Kommunelærerinde; 24.9.
— Theodora, Konventualinde, Vemmetofte; 29.6.
- Schultz-Lorentzen, Meta Cathrine, Masse; FS. 7.10.
- Schulze, Soren Knud, Gross.; 20.1.; H: Kaja, f. Hvalsøe.
- Schumacher, Marie K.; 9.3.; E. c. Gartner D. F. J. S.
— Viggo H. G., Trafikass.*; KS. 12.6.
- Schumann, Aase, f. Jacobsen; 12.1.; M: Cirkusdirk Ernst S.
- Schumoff, Ivan, Kantor v. d. russiske Kirke; 30.8.; H: Anna.
- Schwabe, Viggo Ludv., Vognum.; 18.2.; H: Kathrine.
- Schwalm, Frida; 12.4.; M: Gerh. S.
- Schwanenflügel, Knud, Sprogl., cand. mag.; 10.2.
- Schwartz, Dagmar Johanne; 15.5.; E. c. Malerm.
— Elisabeth; 29.8.
- Schwensen, Knud, Direktør; 1.8.; H: Karen, f. Bryning.
- Schyberg, Robert, Dir., Skuespiller*; 19.12.
- Schüler, Adolf, Forvalter; 14.5.
- Schultz, Bengta, E.; 13.7.
- Schüthen, Christoph, Bogholder; NBS. 6.8.
- Schytte, Ellen A. C. F.; KS. 19.7.
— Julie, Viborg; bkg. 15.10; M: Red. Hans S.
- Schytte-Fossum, Ellen; 13.7.
- Schæbel, Emma, E.; 6.8.
— Karen Elisab., Frøken; 13.1.
- Schädtler, C. C. T., Postmester* i Skagen; 28.11.
- Schäfer, Margrethe, E.; 26.5.
- Schönau, Will. J., Overing.* i Store Nord.; 4.2.; H: Ingeborg.
- Schönberg, Augusta, Frøken; 14.10.
— Lisbeth v. Cotta; 6.3.
- Schönfeld, Emmely; 2.12.
- Secher, E., Overretssagf., Aarhus; 11.10.
— Ida, f. Knox; 1.12.
— N., Propr., Høgstedgaard; bkg. 20.12.
- Sechtenburg, Kurt; 19.6.
- Seczi, Niels P., stud. techn.; KS. 9.8.
- Seedorff, H. L. P., Legationsraad; 13.3. i Nordafrika.
- Seehusen, Agnes Hedvig, E. e. Toldinsp. C. R. S.; 6.6.
— Carl Johan, Revisor; KS. 12.9.

- Seehusen, Eva, Frøken; 26.7.
 Seerup, Alfr., Dir.; 13.7.
 — Elna, E.; 1.1.; S: George.
 Seest, Marie, E.; 29.5.; S: Erling.
 Seidenfaden, K. K., Dir.; 20.5.
 Seiler, Sophie, Frøken; 7.10.
 Sekjær, C. P., Direktør; 27.2.; H: Marie.
 Sell, Felix, Ostehandler; 22.7.; H: Gerda.
 Selmer, Caroline, f. Sidenius; KS. 4.3.; E. e. Overretssagf.
 Sevel, Laura, E., Bogense; 12.5.
 Severin, Helen, f. Walter; 9.7.
 Sewerin, Ida, Frøken; 20.7.
 Sherman, Rasmilie, f. Christensen; 6.4.; M: Vald. S.
 Sick, Asker, Hovedkass., Ringsted; 16.11.
 — Johs. W., Bagerm.*; 14.7.
 — Julie, Enkepastorinde; 4.4.
 Sick-Hartvig, Maja, Skuesp., Aarhus; 8.9.
 Sie, Agnes, E. e. Kaptajn C. S.; 2.8.
 Siegmufeldt, Fr., Gross.; 31.10; H: Minna.
 Sieh, Fanny; 2.12.
 Siersted, Dorthea, f. Lillienkjold, Her- ning, Etatsraadinde; 9.5.; E. e. Herredsfoged.
 Siggaaard, Karen Kirstine, f. Drewesen; 4.2.
 Sigsted, Ib, Tegner; 15.5.; H: Vera.
 Sihm, Ida, Frk.; 20.4.
 Simonsen, M. D., Rektor*, Flensborg; bkg. 11.12.
 — Ole, Distriktschef i D.D.P.A.; bkg. 25.6.
 Simony, Ella, f. Petersen; 17.4.
 Sindahl, Ingrid; bkg. 18.9.
 Sindbjerg-Hansen, A. F., Politifuldm., Nykøbing S.; 6.12.
 Sinding, Knud, Maler; 5.5.
 — Lissie; 17.1.
 Sittenfeld, Mary, f. Herzberg; 22.6.
 Sjøberg, Ellen Beate Margr.; bkg. 9.5.; Br: Overlæge A. S., Roskilde.
 Skaaning, Chr., Forvalter*; 20.12.
 — Karen; 24.1.; M: Vilh.
 Skaarup, L. Chr., Assurandør; 8.9.; H: Anna.
 — Martin, Repræsentant, Aarhus; 24.9.
 — Thora Cecilie; 26.8.
 Skarrild, Bertha; 1.2.; M: Anton.
 Skibsted, Margrethe, Konventualinde i Gissfeld; 13.12.
 Skjerbæk, Albert, Pastor emer., Aarhus; 16.3.
 Skjodt, Anna; 4.2.; M: L. S.
 — Søren Anton Olesen; 13.4.
 Skjoldager, Felicia; 1.2.; M: Vilh.
 Skougaard, Ivar, Direktør; 29.9.; H: Ingrid.
 Skourup, Thora Cecilie, E.; bkg. 30.8.
 Skovgaard, Christiane Noline Thora; FS. 25.10.
 Skovgaard-Petersen, Chr., Købmand*; 27.9.; H: Marie, f. Hager.
 Skovmand, Chr. J., Kommuneforst.*; Asserballe; bkg. 10.8.
 Skovsgaard, J., Propr., Gjersholt; bkg. 3.12.
 Skrifer, P. J., Forstander, Glamsbjerg; bkg. 10.11.
 Skrumager, Niels, Gaardejer, Visby Hedegaard; 25.10.
 Sletting, Georg Johan, Telegrafkon- trolør; 12.10.
 Sloth, Johanne Marie, Horsens; 31.5.; E. e. Forpagter.
 — Valdemar, Tandler, Silkeborg; bkg. 1.6.
 Slott, Gudrun Elisabeth, f. Berggreen; 25.5.; M: Arthur.
 Smed, Inger, Sygepl.; 4.7.
 Smidt, Vald. J., Prokurist; 7.2.; H: Estrid Bruun S.
 Smith, A. J., Proprietær*, Bramdrup- lund; 9.3.
 — Aage J. S., Civilingeniør; 26.2.; H: Gerda.
 — Conrad C.; bkg. 2.2.; d. i Washing- ton.
 — Harriet, f. Keller; 30.9.
 — Ingeb. Dorthea, f. Hoffmann; 18.5.
 — Miss Emily, Frøken, Nykøbing M; 23.5.
 Sode, Andreas N., Bogholder; 17.12.; H: Elisa.
 — Martin, Billedhugger, Nexø; bkg. 13.2.
 Soelberg, Theodora; 9.3.
 Sommer, Aage, Læge; 20.6.; H: Gerda.
 — Agnes, f. Dorndorff; 1.6.; M: Vald.
 — Karl Rikard; 23.4.; H: Camilla.
 — Sine, E.; 7.9.; D: Asta.
 — Thyra, f. Hviid, E. e. Viceskole- insp.; 2.2.
 Sonne, Helene, E. e. Fabr.; 6.11.
 — Petrine, f. Møller, Skuespillerinde; 26.5.
 Sonne-Hansen, Ulrikke, E.; 14.1.
 Spandet, Astrid, Pastorinde, Vejle; bkg. 10.9.
 Spangsberg, Chr., Grosserer; 27.1.; H: Agnes.
 Spaus, Michel, katolsk Præst, Aaben- raa; 19.5.
 Speich, V., Lærer* i Gadevang, Fre- densborg; 6.12.
 Spellerberg, Stella, f. Olesen; 15.7.

- Spenner, Carl, Lods*; 27.3.
v. Sperling, Allii, E.; 22.1.
— Andr. Bernstorff, Propr., Roskilde; 12.1.
Sperling, Helge, Gross., Brabrand; 29.9.
Spetzler, Alois Corty, Juveler, Fredericia; bkg. 13.2.
Spleth, Ludvig N., Sognepræst* t. Jyderup, Roskilde; 18.7.
Spliid, Astrid, Poulholm; 1.10.; M: Propr.
Sponholtz, Charlotte, E. e. Tapetserermester; 1.12.
Sponeck, Carmen, Komtesse; 21.10.
Sprechler, Martin Emil G., Læge, Egebjerg; 15.9.
v. Spreckelsen, Emma, f. Morville, Viborg; 14.12.; F. e. Fabr.
Springborg, Alfred E., Guldsmed, Redlands, Calif.; bkg. 28.11.
— Emma, Frøker., Hjørring; bkg. 21.11.
Staack, Kirstine; 17.12.; E. e. Malerm.
Staal, Mariane, E.; 22.8.; D: Sigbrit Greve.
Stahl, A. V., Boghandler; 20.11.
— Jens Thorvald, Kommissionær*, Slagelse; H: Elna, f. Bedey.
Stahnke, M. H.; 2.9.
Stahr, A. M., Kørelærer; 22.10.
Stamp, K. J., Førstelærer*, Sdr. Næraa; 20.12. i Kbh.
Staan, Anna, f. Peetz; 11.6.; E. e. Sagf., Odense.
Steenberg, Carl M., Prof. v. Univ., Dr. phil.; 1.2.; H: Johanne.
— Esther Marie, f. Jørgensen; 15.4.; M: Carl.
— Oluf, Kunstmaler; KS. 2.4.
Steensig, Harald, Sparekassedir., Volstrup; bkg. 3.1.
Steenstrup, Ellen Foss; 27.9.
— Emma From, Fuldm.*; 28.9.
— Jutha; 16.7.
Steffensen, J. C., Pastor emer., Tarup; bkg. 27.1.
Steglich, Anna Løw; bkg. 9.4.; M: A. L. S.
Steidl, P. O., katolsk Præst*; 14.8.
Steiner, Chr., Gross.; bkg. 29.7.
Steiness, Rosa; 7.8.; M: Elith.
Steinmacher, Oline, Frue; 6.1.
Steinmetz, Vill., Maskinmester; 14.2.; H: Nanny.
Stenbæk, Maren Kirstine, Svendborg; 15.1.; M: Regner.
Stender, Adolph, Drengbogsfors., cand. jur., Sorø; 30.6.
— Willy, Kunstforlægger; 3.5.; H: Chilly, f. Biehl.
Stephensen, Gudrun Bruun, Skuesp.; 16.2.; M: Hugo Bruun.
Stevenius, Anna Christine, f. Rossum; 30.12.
Stevens, Hans Carl Chr., cand. pharm.; KS. 13.11.
Sthyr, Elisabeth, Bispinde; 25.2.
Stilling, Tonnie, f. Winsløw, Dronningborg; 25.1.
Stoffregen, Rob. B., Gas- og Vandm.; 25.10.; H: Lilly.
Stokholm, Jens, Postmester, Horsens; 15.1.
Stoltenberg-Hansen, Erna; 1.7.
Storch, Petra, Professorinde; 5.8.
Storch-Nielsen, Lilly, f. Skjoldager; 1.3.; M: Tage.
Storm, Hans, Købm., Assens; 15.4.
Stormgaard, Martha, Frøken; 19.12.
Straarup, Martin, Hotelejer, Helsingør; 14.11.
Strakosch, Carl, Teaterforlægger; bkg. 28.12.; d. i New York.
Strandbygård, Catharina, E.; 6.1.
Stratböcker, Franziska; 22.4.
Strathe, Oscar, Restauratør; 4.4.
Strauss, Betty, E.; 30.4.
Streander, Christen, Betjent* v. Landbohøjskolen; 6.7.
Strengberg, Lilli, Sygeplejerske, Frk., Kyndby; bkg. 23.9.; Br: Sognepr.
Struck, Emilie, f. Worm; 25.7.
Struckmann, Andr. Chr., Amtslæge*, Helsingør; 6.4.
— Anna Sophie, Frk.; 9.7.
Struwe, Ferd., Hoffurer; 22.5.
— Rosalie, E.; 19.5.
Stryhn, Rigmor, f. Mattson; 11.10.
Strøbeck, Anna Marie, f. Mortensen, St. Magleby; SFS. 25.1.
Strøm, Valdemar, Baneingeniør*, Aarhus; 28.4.; H: Alma.
Stroyberg, Kai, cand. pharm.; 8.1.
Stuhr, Bernhard, Inspektør; 21.9.; H: Asta.
Stær, Christiane, f. Jansen; 14.6.
— Jens Laur., Bankfuldm.; 21.7.
Støckel, Johanne, f. Mathiesen; 13.9.
Støvhave, Henry; 28.9.; H: Alma.
— Louis, Korkvarefabrikant; 17.4.
Suhr, Anna Christine, f. Mogensen; 6.12.
Sulzer, Kerstine, f. Schwensen; 4.12.
Sundahl-Gudstrup, Jonna; 12.4.
Svane, Anna, E.; 24.12.
Svanhof, Karen, f. Hingst, Civiling.; 27.2.; M: Borge S.
Svejstrup-Madsen, C., Billedhugger; 1.9.
Svendsen, A. M., Apoteker, Sakskøbing; 26.5.

- Svensden, Bent, stud. techn.; KS. 23.4.
— Johan, Pianist, 23.11.; Mo: Juliette Johan S.
- Svendsgaard, Th., Stadsdyrlæge, Holstebro; bkg. 15.5.
- Svensson, Ax. Alfr., Kunstmaler; KS. 14.5.
- Søderhamn, Martha Kathrine, E.; 2.3.
- Sogaard, Anthon J., Malerm.; 19.9.
— Magdalene, f. Schou; 14.5.
- Solling, Johanne, Randers; 18.10.
- Sølvsteen, N. N., Hospitalsinsp.*, Aarhus; 18.10.
- Sondergaard, Harry, Form. f. Kbhs. Atletikunion; bkg. 5.12.
— Josef (*Tom-), Forretningsf., Medstifter af »Nationalt Værn»; bkg. 7.2.
— Poul, Bogtrykker; 2.2.
- Sønderup, Tony, Frøken; bkg. 23.2.
- Sørensen, Axel, Dir. i Arb. Landsb., Aarhus; bkg. 12.8.
— Axel, Kontorchef; 4.7.; H: Inge.
— Dorthea Fridmodt, tidl. Folkehjem, Aabenraa; bkg. 24.3.
— Johs. Lumholdt, Skatteraadform.*, Udby; 6.3.
— John Nic. Behrendt, Ing. v. Hærens Vaabenarsenal; 25.5.
— Kaj, Landinsp., Hillerød; 28.10.
— S. Kærgaard, Postkontr., Roskilde; 1.1.
— Vald., Murerm., Branddir., Kalundborg; 6.8.
— Volmer, Dir., Aarhus; 25.8.
- Taller, Georg, Tegner; bkg. 31.5.; H: Lis.
- Tandrup, Clare, f. Kjær; 18.4.; M: H. T., Laboratoriechef.
- Tang, Peter, Købm.*, Horsens; 1.3.
- Tange, Vilh. C., Direktor, Ry; 15.11.
- Tanggaard, Karen; 28.8.; M: Sig. T.
- Teglers, Torben, Bagermester*; 8.4.
- Tegner, Otto, Gross.; 22.7.
- Teilmann, Knud, Manufakturhandler, Ringsted; 3.2.
- Teisen, Wilhelmine Maria, f. Weybol, Birkerød; 12.3.
- Tendal, Jens A., Fyrm.*; 13.11.
- Terkelsen, Terkel, Sognepræst*, Strib; 10.10.; H: Kirstine.
- Termansen, Anna, f. Wagenblast; 20.6.
- Terp, C. T., Forretningsf., Vejle; 17.5.; H: Elvira.
- Terpager, Laur. A.; 8.6.
— Severin, Stationsforst., Olgod; bkg. 2.11.
- Teubner, Carl Peter, Artillerimekaniker*; KS. 28.3.
- Thaarup, Inger Marie, Odense, E. e. Sognepr.; bkg. 22.7.
— Oluf, Overretssagf.; 28.7.
— Sarah, E. e. Manufakturhdl.; 25.11.
- Thal-Jantzen, Ingolf, Hospitalsapoteker* i Soerabaja; 22.11. i Kbh.
- Thamdrup, J. C. M., Redaktor, Konmunelærer; 18.9.
- Thaning, Aug. Cosmos, Læge; 5.3.; H: Anna, f. Casse.
— Povl, Pastor emer., Svogerslev; bkg. 28.2.
— V., Postmester*, cand. polit.; 9.2.
- Thau-Jensen, N. N., Overlærer* i Herring, Hurup; 11.7.
- Thaulow, Vald., Manufakturhandler*; 26.6.
- Theill, Johs. Otto Rich., Repræsentant; 18.4.; H: Louise.
- Thernoë, Elna, f. Flindt; 6.10.
- Thiedemann, Haus, Købm., Rødekro; bkg. 23.7.
- Thiele, Aksel Fr., stud. med.; 10.7.; Mo: Marie, f. Rørdam.
— Holger, Astronom, Berkeley, Calif; 5.6.
- Thiellesen, A. P., Toldkass., Holbæk; bkg. 15.2.
- Thielsen, Julie, Frøken; bkg. 30.7.
- Thielst, Mitte; 21.8.; M: Chr. T.
- Thim, Marie; 5.1.
- Thingvad, Ane Sophie, Oversygepl.*; 19.3.
- Tholstrup, Hans, Dir., Middelfart; 21.9.
- Thomsen, Borge Chr., stud. polyt; KS. 12.4.
— Dagmar, f. Fuglede; 1.11.; F. e. Overintendant.
— Hedvig, Adjunkt*; 7.4.
— Peter, Skræderm., Filadelfia; bkg. 8.4.
— Poulina, f. Kragh; 28.6.; M: Postmester*, Sorø.
— Th. N., Direktør, Vejle Dampvæveri; 26.4.
— T. S., Apoteker, Gl. Kongevej A.; 16.5.; H: Else.
— Vilh., Bogholder* og Lærer* v. Købmandssk.; 30.6.
- Thoralf Alice, f. Funch-Hansen; bkg. 26.9.
- Thorberg, Amalie; 6.7.
- Thordahl-Nielsen, Chr., Gross.*, Lille- rø; bkg. 10.5.
- Thorenfeldt, Ingeborg; 29.10.
- Thorlacius, Ely, f. Kjærsgaard; KS. 21.5.
- Thorlacius-Ussing, Leny, f. Wenger; 30.9.
- Thorndal, Thora; 18.1.; M: Chr.

- Thorngaard, Elsa; 20.5.; M: Ingolf.
 Thorngreen, Thora, Allinge; bkg. 7.10;
 E. e. Missionær Otto T.
 Thorning-Christensen, Erik, Arkitekt,
 M.A.A.; 30.5.; H: Helga.
 Thorsager, Alexia, Lærerinde*, Odder;
 15.12.
 — Chr., Gross.; 27.2.; H: Hertha.
 Thorsen, Elisab. Amalie, Kommune-
 lærerinde; KS. 26.3.
 — Vald., Konsul, Købm.* paa Sct.
 Thomas; 20.3.
 Thorsteinsson, Johs., Pianist; 3.7.
 Thorup, Erik, Lærer, Odense; 15.5.
 — Valdemar, Kaptajnlojtn. i Art.; H:
 Lydia.
 Thrane, E. W., Bankbest., Grindsted;
 9.6.; H: Marie.
 — Otto, Fabr., Løjtn.; 28.8.
 Thulesen, Martha, Thorshavn; bkg.
 3.12.; M: Sognepr.
 Thulin, Christine, E.; 19.1.
 — Hans E., Skibsf.; 26.2.
 — Karl Albin; bkg. 10.5.
 Thuren, Knud E., Bogholder; 9.2.;
 H: Fanny, f. Rosenbaum.
 Thuro, Hulda, f. v. Spreckelsen; 28.2.
 Thygesen, Christine, Læge, Frk., Silke-
 borg; bkg. 23.2.
 — Einar, Dyrlæge, Snertinge; 23.4.
 — Jens, Gdr., Ferritslev Fyen; bkg. 7.3.
 Tidemann, Noline, E.; bkg. 27.8.
 Tiedje, Johannes, Landraad*, Ministe-
 rialraad*, Flensborg; 18.5.
 Timan, Ester, Frøken; 6.5.
 Timm, G., Kommuelærer*, Sæby;
 bkg. 8.4.
 Timmermann, Karl, Restauratør*; 10.8.
 Tivander, Tiva Elisabeth; 12.11.
 Tobiassen, Agathe, 5.12.; E. e. Dyr-
 læge, Gevninge.
 Tobiesen, P. L., Kontorchef u. Mag.,
 cand. polit.; 12.3.; H: Ida.
 Toftgaard, Sophus Th., Papirhandler;
 19.12.
 Tolstrup, N., Missionsforstander, Aal-
 borg; bkg. 28.7.
 Tommerup, Alfr., Kasserer; 22.3.
 Topp, Andrea, f. Damm; 21.3.; E. e.
 Hørkammer.
 — Malvine Helene, f. Dideriksen; 7.7.
 — Robert Julius; 27.1.; H: Ingeborg.
 Topsoe, Vilh., Godsinsp., Nysted; bkg.
 9.9.
 Torp, Frantz Louis; 3.7.; H: Ella.
 — Henry, Christiansfeld; bkg. 17.2.;
 Sst: Sophy Brøndum.
 Torreck, Carla; 14.8.; M: Viggo T.
 Tranberg, C., Propr., Agersnapgaard,
 Ølgod; bkg. 14.12.
- Tranberg, Kamilla; 31.8.
 — Louis, Bagerm.; bkg. 10.7.
 Trap, Petronelle, Frue, Helsingør; bkg.
 9.12.
 Traub, Mathilde, Musiklærerinde; 29.9.
 Traustedt, Aase, f. la Cour; 13.1.
 Trempenau, Dagmar, E.; 23.8.
 Trentemøller, C. R., Overing., cand.
 polyt.; 8.5.
 Trolle, Astrid; 6.9.
 — Dagmar, E.; 27.8.
 Truelsen, Johanne, f. Ingemann; 19.3.
 — Kaj, Gross.; 23.1.; H: Agnete.
 Tschumakoff, Alex. Nicolajewitsch,
 Kunsthistoriker, Dr. phil.; 14.5.
 Tuxen, Agnete Louise; KS. 16.2.
 — Axel August, Generalmajor; 1.11.;
 H: Laura, f. Lystrup.
 — Frederikke, f. Treschow; 6.3.; E. e.
 Prof. Laur. T.
 — Holger, Ingeniør; 16.4.; H: Ingeborg,
 f. Hofman-Bang.
 — Johs. Vilh., Typograf*; KS. 30.12.
 — Pauline, E.; 29.7.
 Tvede, Elna Elise; 16.2.; Br: Viggo.
 — Gerda; 20.6.
 Tychsen, Laura, f. Rammeskov, Oberst-
 inde; 3.6.
 Türk, Will. Heinrich, Fotograf; 9.6.
 Tuxen, Carla Solie, f. Jensen, E.; 3.3.
 Tøttrup, Th., Forstander, Stakroge;
 15.7.
- Udsen, Henny, Bogbindermester; 23.1.
 — Johnny, f. Thomsen, Musikpædagog;
 bkg. 9.2.
 Ulmer, Agnes, f. Juul; 18.6.; S: Sogne-
 præst.
 Ulrich, Ingeb. Marie, f. Krenckel,
 Skjoldmose; 10.5.; M: Sigismund.
 — Kai, Overingeniør; 18.3.; D: Anna
 Cathr. Heiberg.
 — Peter Vill., Købm., Randers; bkg.
 20.2.
 Unnerup, Kr. L., Husm., MF.*, Sød-
 over Mark; bkg. 1.5.
 Unruh, Augusta; 11.8.
 Ursin, Ensajh Edvardine, Off. i Frelsens
 Hær; 1.11.
 Ussing, Henrik, Lektor*, Dr. phil, Sorø;
 2.5.
- Waagepetersen, J. T., Oberst, Kom-
 mandant p. Bornholm; 3.2.; H: Cecil.
 Wad, I. C., Gross.; 20.9.
 Wadsted, Willy; 1.1.; Br: Otto W.
 Wadstrup, Maren; 28.11.; M: S. J. W.
 Wagner, Frederik, Arkitekt, M.A.A.;
 4.6.; H: Elna.
 — Marie, E.; 7.9.; D: Mary.

- Wahl, Carl; 27.12.; H: Adle.
 — Martin, Professor, Dr. phil; 11.7.
 Wahlstrøm, Hans, Gross.; 8.12.
 — Minna; 18.7.; Sst: Dorrit.
 Valentin, Ada; 9.6.
 — Elisabeth, Maribo; 10.10.
 — Gerda, f. Størup; 29.8.
 Valeur, Caroline, Ribe; bkg. 2.10; E. e. Sognepræst i Langaa.
 — Cæcilie, f. Høyer-Møller; 4.2.; E. e. Birkedommer C. V.
 — V., Skolebest.*, Frederikshavn; 18.2.
 Wallbridge, Ellen, f. Overbæk; KS. 25.1.
 Wallentin, Ad., tysk Rektor*, Aabenraa; bkg. 1.6.
 Wallin, Anders P., Sagfører; 4.1.
 — Lovise Karoline Nielsine, f. Larsen; 14.4.; M: Gross.
 Walther, Alfrida; 22.4.; Sst: Harriet Tholstrup.
 — Fritza, E. e. Dir. V. W.; 15.3.
 — Olga; 8.3.
 Valton, Gudrun, Horsens; 4.9.
 Wamborg, N. P., Stabssergent*; 5.9.
 Wandall, I. H., Dir. f. L.A.B., Fængselsinsp.*; 24.4.; H: Edel, f. Gandrup.
 Wangel, Bodil, f. Henninge, Kolding; 8.10.; M: Sv. H.
 Wangenheim, Preben Gert; 9.7.
 Vangsaae, Rob. Mar. Hou, Glarmester; 24.6.; H: Agnes.
 Warburg, Louis, Assurandør; 11.9.
 Varming, Carl Chr., Provst, Pastor emer., Roskilde; 25.11.; H: Clara, f. Hoffmann.
 Warming, C. L., Lærer*, Løgumkl.; bkg. 23.11.
 — Peter Andreas, Civiling., Aalborg, med Hustru
 — Kirsten Johanne, og Børn
 — Susanne,
 — Henrik,
 — Lis; 21.4. i Kbh.
 Warnøe, L. P., Bagerm., Hillerød; 21.1.
 Wass, Olaf B., Lokomotivf.*; bkg. 8.12.
 Wasserfall, Alma Emma, Dameskr.; KS. 24.1.
 Waterstradt, Christian; 5.11.
 Vaupel, Hans Chr. Laur., Restauratør; NBS. 14.5.
 Weber, Anna Marie, f. Rasmussen; 28.6.
 — August Reginald, Prokurist*; bkg. 14.5.
 — Leonora, Aarhus; bkg. 23.10.; E. e. Reklamechef.
 Vecht, Carl, Husejer*; 26.3.
 Vedel, Hansine Petrine, f. Christens; M: Viggo, Pakm.*; 16.2.
 Vedel, Marie, f. Collet, Køge; bkg. 25.2.; E. e. Amtm., Kmlr. Ax. V.
 — Viggo, Pakm.*; 11.9.
 Vedel-Nielsen, Inger, f. Agerskov; bkg. 31.10.; M: Gross.
 Wedell-Wedellsborg, Vilhelm, Oberst, Kmlr., Baron, Amalielund; 3.9.
 Vedsmand, Frands, Hjemstavnhistoriker, Ebbeskov; bkg. 10.7.
 Weeke, Valdemar, Ojenlæge, Slagelse; 10.12.
 Wegener, Ellen Dorthea, f. Frederiksen, Glostrup; SBS. 25.1.
 — Sophus, Skibsmægler; 5.4.; H: Inger.
 Weicher, Anna, E.; 11.6.
 Weideman, Meta; 5.11.
 Weilbach, Einar Charles, Fabr., naut. Instrumentmagermester; bkg. 17.2.
 Weincke, Niels Arbo; 13.7.
 Weis, Anna Sophie, Frøken; 7.4.
 — Hedvig; 2.3.
 — Helga; 30.7.; E. e. Departementschef.
 Wellejus, Joh. L., Bestyrer; 1.3.
 Weller, Hansine Marie, f. Thorup; 5.1.
 Welschow, Anna; 26.4.
 Wendel-Møller, Jørgen, Elektroingeniør, Odense; 21.3.; H: Vera.
 Wendelboe, Meta; 8.6.; M: Vilh. Schack W.
 Wendell, Edv. J., Malerm., Ringsted; 25.3.
 Wendler, Fritz; 30.12.
 — Paul, Repræsentant; 26.2.
 Wendner, Martine, f. Pedersen; 19.5.; M: Th. W.
 Vendsyssel, Gerda, f. Kampmann; 14.8.; M: Dir. Ad. V.
 — Bertrand, stud. polyt.; KS. 1.10.
 Wendt, Martine Kathrine, f. Steffens; 28.11.
 Weng, Caroline, f. Ehrhardt, Justitsraadinde; 25.2.
 Wenzel, Jens, Sagf., Lægprædikant; 24.1.
 Vermehren, Dorthea Marie Magdalene; 10.1.; M: Max V.
 — Paul G., Læge; 21.12.; H: Ellen.
 Wermuth, Th. A., Borgm.*, Bankdir., Sagf., Løgstør; 4.11.
 Ververs, Arnold, Fabrikant; 2.8.; H: Oda.
 Wessel, Carl, Professor, Overkirurg*, Dr. med.; 11.3.
 — Joh. Herm. Gerh. Emil, Arkitekt*; KS. 2.1.
 — Karen, f. Rothe; 5.12.
 — Otto; 13.3.
 — Will. Masten Villefrance; 10.9.; Sst: Alice Strand.

- West, Ad. Emil Jürgensen, Ingeniør; KS. 9.9.
 — Ellen, E.; bkg. 16.5.
 — Jul., Ingeniør, Dr. polit.; 28.3.
 Westergaard, Ingeborg, f. Mickdahl; 6.7.
 — Kathrine, Off. i Frelsens Hær; 9.9.
 — Margrethe Cathrine, f. Andersen Alstrup; 3.3.
 — Nanna, Hotelejer; 27.9.
 — Niels, Kommunaldirektør*; 23.1.
 — Palle Ernst Petersen, stud. med.; KS. 5.9.
 Westh, Mathilde, f. Jacobsen, Nekso; 29.12.; M: O. W.
 — N. O., Pastor emer.; 17.10.
 — Peter, Kæmner* i Rønne; 2.7.
 Westring, Jenny, Billedhuggerinde; 13.7.
 Vett, Marguerite Ingeborg, f. Jensen; KS. 9.10.
 Wexøe, R. H. J., Toldassistent*; 5.2.
 Vibe-Nielsen, Anna, Frue, Randers; bkg. 31.8.
 Wiberg, Charlotte, Frk.; 20.2.
 — Knud Vald., Sprogl., cand. theol.; 24.12.; H: Gudrun.
 Wiborg, Caroline, f. Thomsen; 3.6.; M: Arthur.
 Wiboltt, Alfred, Dir., Nakskov; 18.3.; M: Oberstl. E. J. W.
 Wichmann, Olga, f. Wachermann, E.; 4.5.
 Widding, Inger; 30.9.; M: Ole.
 Wielcke, Ejnar Jäger, Arkivar, H: Ingrid; 17.3.
 Viereck, Peter, Bogholder, Logumkloster; bkg. 11.11.
 — Peter, Bygmester, Aabenraa; 27.1.
 Vieth, O. M., Veksellerer, Bankier; 13.4.
 Vietz, Josef, Vævermester*; 23.1.
 Vigsbøl, H. C., Toldkontrolør*, Haderslev; bkg. 12.9.
 Wilde, Poul, Købm., Nyborg; bkg. 30.8.
 Wildt, Lauras, Handelsgartner*; 28.2.
 — Poul, Gas- og Vandm.; 3.5.; H: Ellen.
 Willemann, Nancy Andrea; 21.8.; M: G. S. W.
 Willemoes-Wissing, Jørgen, Aktuar; NBS. 25.6.
 Wilmer, Aage; 6.10.
 Vilstrup, Thyra, f. Holm, E., Eskildstrup; 21.9.
 Winberg, Emil; 15.2.; H: Karen.
 Winckler, Johanne, E.; 18.3.
 Wind, Fr.; 1.5.
 — Kätty, Frøken; 3.1.
 Vinding, Johs. Vilhelm, Kommune-lærer*; 5.1.
 Windinge, Chr. S.; bkg. 23.3.; d. i Nairobi.
 Winge, Ragnhild, f. Ditlevsen; 14.10.
 Winkel, Elsen; 26.4.; M: Albricht P. W.
 — Georg, Bygningskonduktør; 16.1.
 — O. H., Oberstløjtnant; 7.1.
 Winkelhorn, Inger, f. Ekeberg; 21.2.; M: Sv. W.
 Winkelmann, Woldemar L. V., Redaktør; 3.6.
 Winkler, Else, Forstanderinde; 26.10.; M: Hans W.
 Winsløw, Elisab., Frue, Dronningborg; bkg. 20.11.
 Winstedt, Emma Henriette; 6.5.
 Winter, Irma; 17.3.; M: Hermann.
 Winther, Allan Quaterman; 5.2.; H: Martha.
 — Anna Kirstine, f. Offersen; 16.5.
 — Chr., Pianofabrikant; 31.10.
 — Edith, f. Prahl; 29.3.; M: Fr. W.
 — Erik, Skuespiller; 3.8.
 — Ingeborg; 12.7.; M: Niels.
 — Iris Eleonore Jensine, Skuespillerinde*; KS. 26.2.
 — Kiss, f. Rasmussen, Aarhus; 8.9.
 — Mary, f. Ferdinandsen; 15.9.; M: Chr.
 — P., Savværksejer; 11.1.
 — S. K., Beregner; 28.3.
 Visby, Ellen, Frøken; 10.2.
 — Hans Chr., Ingeniør; 21.3.
 Wissing, Andrea, E.; 20.4.
 Wissinger, Margot, f. Corlin; 5.1.
 With, Aug., Pastor emer.; FS. 18.10.
 — Carl Mourier, Kaptajn, Forvalter* p. Christiansø; 21.10.
 — Hannibal, Bagern., Odense; bkg. 21.2.
 — Jevine, Frk.; 4.5.
 — Marie Jørgine, f. Wildenbrück; 5.1.; E. e. Skoleinsp.
 With-Seidelin, Else; M: Overretssagf.
 Vitoft, Johanne, f. Vinther; 29.3.
 Witt, Johs., Missionær; 5.11.; H: Ulla.
 — Margr., f. Kaaber; 18.11.
 Witten, J. Chr., Glarm., Aarhus; bkg. 1.2.
 Wittenborg, Christine, E., Odense; 18.8.
 Wittendorff, L. W., Overpostkontr.*; 27.12.
 Witthaus, Olga Charlotte, f. Hastrup; NBS. 12.3.
 Wittrup, Erik, Magister; 9.11.; H: Bitten.
 Witzansky, Caroline, E.; KS. 4.11.
 Wodstrup, Jørgen Peter; 22.4.; H: Anna.

- Vogelgesang, Hjalmar P., Kommunal.; 12.7.
- Wognsen, J. C., Overskovfoged, Kerteminde; bkg. 15.2.
- Woidemann, Kirstine, Bogholder, Vejle; bkg. 21.5.
- Voigt, Johanne, Direktrice*; 20.2.
— Kaj, Skuespiller, Teaterdir.; bkg. 1.2.
— N. P., Kroejer, Gjerrild; bkg. 12.1.
- Voldborg, G. O., Politifuldm., Randers; 20.2.
- Wolff, Fritsza, Kommunal., Froken; 1.9.
— Jane; 17.8.
— Sylvestra Elise, E.; 6.8.
- Wolfram, Anna, E.; 23.8.
- Wollesen, Anna M., f. Steensgaard; 28.11.; S: Vagn.
- Wolsing, Fr., Husejer; 6.10.
- Vorbeck, Caroline; 21.4.
— Martin, Fabrikant; 8.4.: H: Clara.
- Worm, Anna; 2.7.
— Caroline, Frue, Nyborg; bkg. 13.2.
— Emma, Snaftun; 20.8.; M: Edv. W.
— Holger, Manufakturhdl., Skive; 1.2.; H: Marie.
— Margr. Hansigne, E.; bkg. 8.2.
— Viole; 24.1.; Br: Aage.
- Voss, Laura, f. Mortensen; 6.5.
- v. Wowerm, Vald., Sparekassekass.*; Vejle; bkg. 20.11.
- Wright, George, Fuldm.; 23.9.
— Wanda, Sygepl.; bkg. 10.2.
- Wroblewski, Ellen; 26.9.
- Wulff, Carl, Landbrugskonsulent*, Borup; 3.10.
— Elisabeth; 14.10.
— Esther, f. Nissen; 11.2.; M: Gilbert.
— Julius, Red., cand. polit; 20.1.; H: Doris.
— Laura, Froken; 28.5.
— Oskar, Cigarfabrikant; 20.12.: H: Elisabeth, f. Blume.
- Vulpus, Inger, f. Olesen; bkg. 3.5.
- v. Wylich, Ellen Henriette; 18.4.; Sst: Charlotte.
- Wurtz, Svend, Civiling.; 7.4.
- Wustenbergt, Otto J., Forstander* f. Blindeinst.; 14.5.
- Wolek, Jorgen, Ass. i OK; 4.5. i Singapore.
- Volxen, Einer J. K., Direktør, Næstved; 12.8.; H: Ingeborg.
- Wormer, Astrid, Froken; 12.4.
— Thyra, Froken; 1.7.
- Zachariae, Hugo A. V., Direktør; 25.2.; H: Inger, f. Andersen.
- Zacho, Gerda Irene; FS. 16.9.
— Peter; 26.7.; H: Hildegard.
— S. M., Kobm., Thisted; 8.11.; H: Marie.
- Zachrau, Tove Elise; bkg. 13.3.
- Zahle, Carl Theodor, Justitsminister*; 3.2.
— Hanne K. A., f. Jorgensen; KS. 29.10.
- Zangenberg, Marie, f. Rentzmann; 30.11.
- Zederkop, Clara; 19.1.
- Zeemann, F. J. C. G., Ritm., Skoleinsp.*; 12.1.
- Zeuthen, Karen, f. Lauridsen; 15.9.; M: Sognepr., Aulum.
— Marie Elisabeth, f. Martens, Odense; M: Fr. Z.; 17.12.
— Otto Ludvig, Civiling.; 19.9.
- Zibrandtsen, Marchen, E.; 14.1.
— Peter C., Bomforpagter*, Dragør; 17.12.
- Ziebe, Ingeborg, f. Mygdal; 14.7.; E. e. Apoteker A. Z.
- Ziebell, Caroline, f. Nielsen; 18.10.
- Zimling, Edith, f. Eckstrom; 29.11.
- Zingel, Maren, E.; 27.12.
- Zuschlag, Djalmar; 29.1. i U.S.A.
— Elisabeth, E.; 4.5.
- Øder, Vilhelma, f. Bache; 26.2.
- Ohlenschläger, Bent, Murer, Esbjerg; bkg. 10.7.; F: Arkitekt J. C. B. Ø.
- Oigaard, Chr. Johs., Insp.*; 29.1.
- Ollgaard, G. R., Civiling.; 13.5.; H: Marie.
- Ømark, A. C., Kassekontr.*; Kontorchef; 23.4.
- Orberg, Frida; bkg. 19.11.; M: Sognepræst, Seest.
- Ording, N. P., Skoleinsp.*; cand. mag.; 5.9.
- Orn, Jutta, f. Boalth; 15.6.
- Ornsrup, Ulrikka, f. Brandt; bkg. 7.11. (d. 21.6. i Italien).
- Orum, Edith, Froken; 25.7.
— Sophie; 22.9.
- Ørumhede, S., Borsinsp.*; 4.1.
- Ost, August D.; 29.4.
- Østrin, Dagmar, Frue; 28.3.

